

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

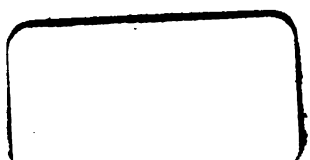
Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

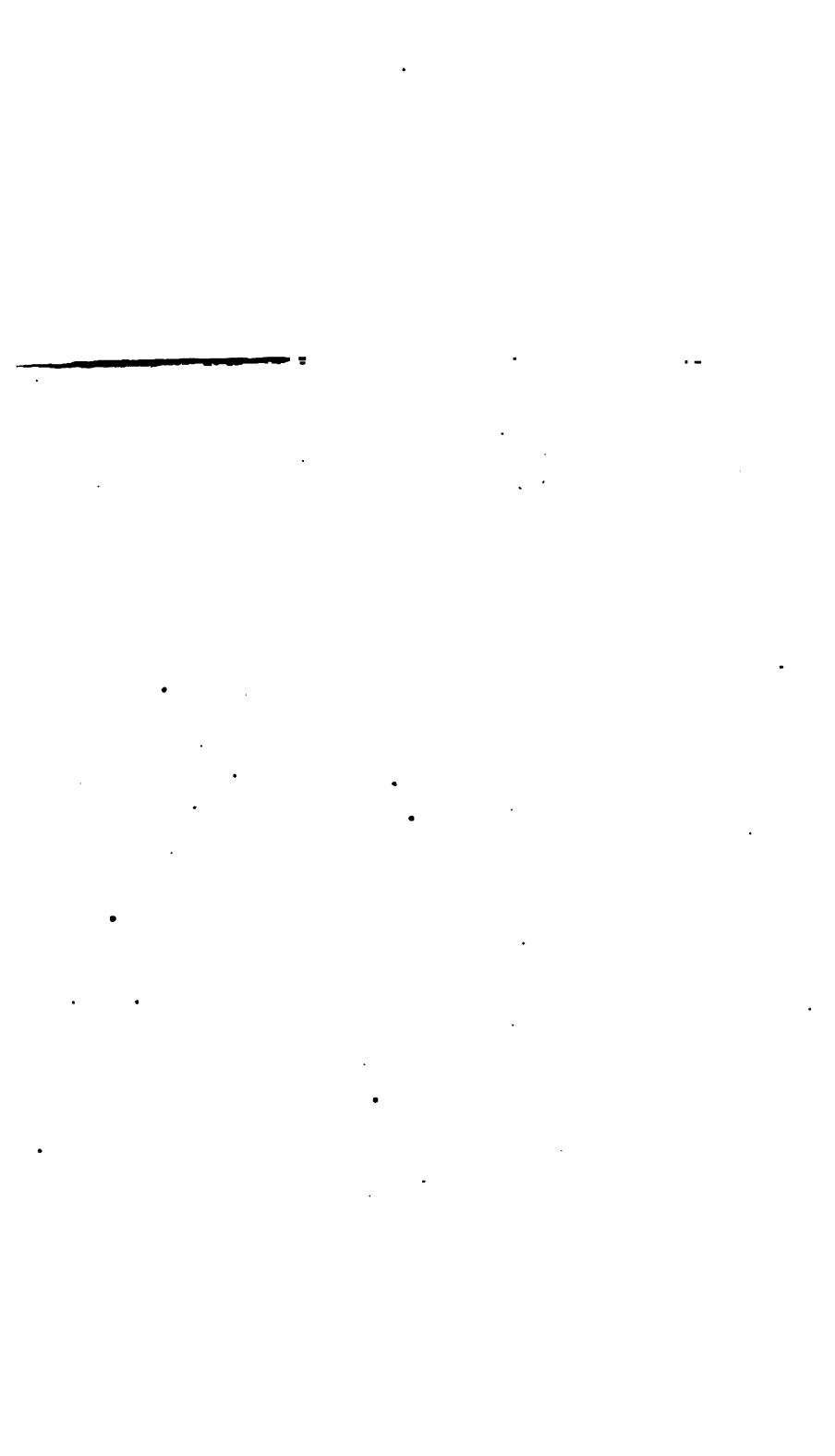
3 3433 06660739 5

Lost

10/11

NEDERLANDSCH-INDISCH

PLAKAATBOEK,

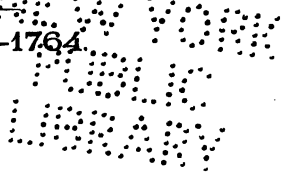
1602—1811,

DOOR

Mr. J. A. VAN DER CHIJS.

ZEVENDE DEEL.

1755—1764.

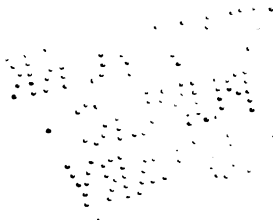
Uitgegeven door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten
en Wetenschappen met medewerking van de
Nederlandsch-Indische Regering.

BATAVIA
LANDSDRUKKERIJ.

's HAGE
M. NIJHOFF.

1890.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
399135
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS.
R 40 L

1755.

J. MOSSEL.

10 Januarij. *Kennisgave, dat de Staten-Generaal bij resolutie van 25 April 1754 den Gouverneur Generaal, J. Mossel, benoemd hadden tot Generaal over de infanterie van den Staat.*

De nieuwe titel moest, »daar het vereischt werd», geplaatst worden voor dien van Gouverneur Generaal, als betreffende een ambt ad vitam; maar »veranderinge van den titul in de »derde perzoon» was overbodig.

Desniettemin wordt Mossel in de resolutien van de Indische Regering van 15 Mei 1761, — derhalve na zijn overlijden, — Excellentie genoemd.

De bovenbedoelde resolutie van de Staten-Generaal, merkwaardig vooral in verband met de persoonlijkheid en de positie van Mossel, luidt, als volgt:

Also tot dienst van den lande en goede ordre en discipline militair nodig gevonden is, dat een bequaam en gequalificeert persoon werde geccommitteert en g'authoriseert omme als generaal te commanderen over alle de infanterye, in dienst van de Vereenigde Nederlanden wesende, so is het, dat wy, in agtinge genomen hebbende de recommandatie van hare Koninglyke Hoogheyd, de vrouwe Gouvernante, en om de goede kennisse, die wy hebben van de vromigheyd, bequaamheyd en ervarentheyd in het stuk van den oorlog van Jacob Mossel, Gouverneur Generaal van Nederlands India, ons betrouwende syner kloekheyd en dapperheyd, denselven Jacob Mossel geccommitteert en g'authoriseert hebben, committeeren en authoriseeren mits desen tot generaal over alle de infanterie,

in onsen dienst wesende en als nog aan te nemen, geevende hem volkomen last en autoriteyt omme over alle de voorsz. infanterye in de voorsz. qualiteit te gebieden, die te geleyden en te gebruyken tegens alle de vyanden deser Vereenigde Nederlanden, daar en also het hem by ons, de vrouwe Gouvernante, den Raad van State ofte andere, onsen last hebbende, tot der landen dienst zal werden gecommandeert en bevolen, houdende en doende houden die voorsz. infantery in goede ordre, wagts en krygs discipline, zo wel by dage als by nagte, zonder te gedogen, dat zy de burgeren en de ingezetenen van de steeden en platten lande, onder ons gebied en protexie of in neutrale landen geseeten, eenige schade of overlast aandoen; en voorts alles te doen, dat een goed en getrouw generaal van de infantery schuldig is en behoort te doen; doende voorts agtervolgen de krygs ordonnantie en articul brief, op het stuk van den oorlog gemaakt en als nog te maken; wel verstaande, dat den gemelden Jacob Mossel ook gehouden sal zyn, boven het voorsz. commandement, als generaal van de infanterye hem te laten employeeren om te commanderen, zo te velde, als in de steeden, over al zulk volk van oorlog; en tot zulke plaatsen, als hem by ons, de vrouwe Gouvernante, den Raad van State ofte andere, die by ons daar toe zullen werden gecommiteert en g'authoriseert, zal werden g'ordonneert; dies werd den gemelden Jacob Mossel gehouden hier op den behoorlyken eed te doen in onse handen of van den geenen, by ons daar toe te commiteeren, mitsgaders dese commissie by den Raad van State te doen registreren; 't welk gedaau zynde, ontbieden en bevelen wy allen en een iegelyken oversten, ritmeesteren, capitainen, bevelhebberen en gemeene soldaten, in onsen dienst wesende, den gemelden Jacob Mossel voor onsen bestelden generaal van de infanterye te erkennen, respecteeren, gehoorsamen en obedieeren; versoekende ook respectie alle anderen, dien dit aangaan zal, dat zy den meergemelden Jacob Mossel in het effectueeren van dezen zynen last en commissie alle addrès en behulp doen, en dit alles tot onsen wederseggen, want

wy zulks ten dienste van den lande bevonden hebben te behooren.

14 Januarij. *Wijziging van het reglement tot refrenatie van de pragt en overdaad*, art. 23, 24, 25 en 29.

Door den heere Gouverneur Generaal te kennen gegeven zynde, dat de beswaarnissen, die men van ter zyden verneemt, dat in 't generaal, zo wel by 's Comp^s dienaren, als de burgers en ingezetenen, geoppert werden met betrecking tot het placcaat tot refrenatie van de pragt en overdaad, insonderheyt omtrent de gemaakte bepalingen by de articulen 23, 24 en 25, in opsigte van het houden der trekpaarden en de gestelde ordres en poenaliteiten tegens dies overtredinge, zyn Edelheyt gepermoveert hadden de vergadering in overweging te geven, of men, tot gemoedkoming van de gemeente, daaromtrent niet eenige verandering diende te maken, zonder nogthans af te wyken van het eigentlyke oogmerk om de buytensporigheeden, die in dat stuk plaats hebben, op een behoorlyke wyse tegen te gaan, buyten en behalve dat zyn Edelheyd oordeelde, dat niet zeer verre van het gedagte reglement zoude werden afgeweken, wanneer men goed vond, dat omtrent ieder rytuyg, waar voor den thans gestelden impost wierde betaalt, ook begrepen soude wesen die van de paarden, welke daar voor gebruikt werden, en waar door dan ook aan ieder classe, by het reglement vermeld staande, een stel paarden meerder te houden gepermitteert zoude werden, mits voor ieder der overige paarden, aan gemelte classen gepermitteert, de gestelde vyf ryksdaalders bepaalt wierde, terwyl ook de gestelde boete by articul 29 van het voorschreve reglement van ryksdaalders 50 op ieder paard, dat boven het daar by toegestane getal aan de beyde differente classen gehouden mogte werden, na zyn Edelheids gedagten konde werden verandert in eene jaarlyksche contributie ten behoeve van Heemradens casse.

Waar over in het brede gedelibereert en teffens in aan-

merking genomen wesende de verlegentheyd, waar in verscheyde dienaren en burgers zig bevinden, die een groter dan het by voorschreve reglement bepaald getal paarden ter besoeeking hunner thuynen en landeryen, item het verrigten hunner affaires, zo binnen als buyten dese stad en dies ommelanden, benodigt hebben en dus deselve, zonder groot ongerief, niet misschen of buyten merkelyke schade zig daar van ontdoen kunnen, principaal in desen tyd, dat een ieder, ruym voorsien wesende, geene dier trek of rybeesten verder sal willen inkopen, waar door de gene, die boven het by het reglement bepaalde getal aan handen hebben, zo in de boete niet vervallen willen, wel genoodsaakt zullen wesen deselve op den dyk te jagen, tot hunne merkelyke schade; zo is om die en meer andere redenen goedgevonden en verstaan, van het daaromtrent gestatueerde by de voren aangehaalde articulen des gemelde 'reglements in zo verre te resilieeren, dat desulke, aan wien ses trekpaarden daar by gepermitteerd zyn, als nu agt paarden sullen mogen houden en die vier paarden toegestaan zyn, ses, zodanig egter, dat desulke, die van de wagenpagt niet g'exinneert zyn en niet meer dan een wagen houden, g'excuseert werden voor twee paarden van de belasting van vyf ryksdaalders voor ieder paard; gevolgelyk die voor twee wagens den impost betalen, voor vier paarden; dat wyders, om, zo veel mogelyk sy, elk te gemoed te komen en alle redenen van klagten te benemen, een ieder toegestaan werd het houden van zo veel paarden, als ze buyten en behalven de hier boven nader gemaakte bepaling sullen vermeenen benodigt te weesen, mits voor ieder extra aangehouden werdend paard alle jaren aan het collegie van Heemraden te betalen 60 ryksdaalders tot een recognitie; en waar meede dan het 29ste articul van 't voorsz. placcaat of wel reglement in zo verre werd gealtereert.

18 Januarij. *Ontneming van het burgerschap aan een gewezen dienaar van de Compagnie.*

Zeker ex-soldaat, die gedurende \pm 8 maanden burger was

geweest en zich in die kwaliteit aan »diverse hostileyten» had schuldig gemaakt, werd op last der Regering als matroos op een der schepen ter reede Batavia geplaatst, »waardoor denselven alle occasie werd benomen om hier [Batavia] verder eenige buytensporigheden te bedryven».

Aanhaling van deze of gene bepaling, krachtens welke deze maatregel werd genomen, achtte de Regering onnoodig.

31 Januarij. Uitlooving eener premie op het opvatten van gedroste Compagnie's slaven.

Voor een slaaf of slavine, opgevat voorbij de verste buitenposten van Batavia (Tandjoeng-poera, Buitenzorg, Westergouw, Angké), zoude men krijgen 5 rijksdaalders; voor een slaaf of slavine, opgevat binnen die buitenposten en in het Ambachtskwartier terugbezorgd, 2½ rijksdaalder.

Den 10^{den} April 1755 werd de Resident te Cheribon gemagtigd voor elken opgebragten, voortvluchtigen slaaf eene premie van 10 rijksdaalders aan den opbrenger te betalen.

31 Januarij. Bepaling, dat uit het fonds van Heemraden bekostigd moesten worden het maken en herstellen van bruggen, aanwezig in de voorsteden van Batavia, mitsgaders aan en bij de buitenforten, — die over de stads-grachten uitgezonderd.

Het bewuste fonds was in den laatste tijd, ten gevolge van allerlei bepalingen (zie bij 30 December 1754 en 14 Januarij 1755), belangrijk vergroot, weshalve de Regering oordeelde, dat de Compagnie »omtrent dien lastpost [bruggen] eenigzins gesoulageert» kon worden en dat »het wezentlyk meer eigenschap heeft, dat die ongelden voor reekening van Heemraden loopen dan voor die van de Comp^e».

Vroeger werden de bewuste bruggen, speciaal die bij de buitenforten, door werklieden uit het Ambachtskwartier gerepareerd, enz.

7 Februarij. *Boeten voor de leden van den Bataviaschen kerkenraad.*

Door den heer Raad extra-ordinair, de Nys, als commissaris politicus ter deser vergadering gecommuniceert zynde, dat by den kerkenraad, uyt hoofde van het geringe aantal der leeden, die telkens de vergadering bywoonden, g'arresteert was ommie seker by haar bevorens ofte op den 22^{en} January 1748 genomen besluyt, rakende de te dier tyd gestelde boete van een halve ryksdaalder voor de absent blyvende leeden en twee schellingen voor de te laat komende, te renoveeren en dat ten dien eynde, tot preventie van allerly futile exceptien, de vergaderingen by continuatie des namiddags ten vier uren precies soudén werden g'opend; zo is, om dat geresolveerde van klem en nadruk te doen syn, verstaan dat besluyt te laten executeeren, mitsgaders daar van, by extract deses, voorschreve kerkenraad kennisse te geven.

7 Februarij. *Voorschrift nopens het verzenden van medicijnen van Batavia naar de buiten-kantoren.*

Met relatie tot de saken, de generale directie concernerende, is op de propositie van den heer Directeur Generaal, tot voorkoming van de menigvuldige klagten, die men van de buyten comptoiren verneemt wegens de slegte gesteldheit der aldaar aangebragt werdende medicamenten, zo wel in derselver soorten als quantiteit, verstaan, van nu af aan door de ordinaire gecommiteerdens in de medicinale winkel, by 't afspakken van medicamenten voor de buyten comptoiren, te laten teekenen en daar nevens leggen seker certificaat, waar by deselve verklaren, dat de door hen in dese of die volume afgepakt werdende artsenyen, beide in quant en qualiteit, waarlyk de sodanige zyn, als op de cathalogus werden gespecificeerd gevonden.

25 Februarij. *Middelen tot tegengang van zeeroof en verbetering van de visscherij in de nabijheid van Batavia.*

Eerstelyk: dat door de sabandhaars in 't oog sal moeten gehouden werden zeker door haar ten desen ingediend project, rakende het getal der manschappen, die op de chaloupen en andere vaartuygen, dewelke van Macasser, Mandhaer, Sumbauwa, Tambora, Bima, Bouton, Baly, Borneo en de Maleytse cust alhier aankomen, bescheyden zullen zyn, om, als het different ten opsigte van de meerderheyt te groot mogte bevonden werden, dat daaromtrent eenige suspitie plaats heeft, daar van in zulken geval kennisse te geven aan den heere Gouverneur Generaal, zynde het voorsz. project van den volgende inhoud:

VAARTUYGEN, GROOT VAN	Mattrosen.	Macasser. Passagiers.	Mandhaer. Passagiers.	Sumbauwa. Passagiers.	Tambora. Passagiers.	Bima. Passagiers.	Bouton. Passagiers.	't Eylland Bali. Passagiers.	't Eylland Borneo. Passagiers.	d' Maleytse cust. Passagiers.
1 tot 5 lasten . . .	4	4	4	4	4	4	4	6	4	4
5 . 10	6	6	5	6	6	6	6	8	5	6
10 . 15	8	8	7	8	8	8	8	12	6	8
15 . 20	10	9	10	9	9	9	9	16	7	9
20 . 25	12	10	12	10	10	10	10	20	8	10
25 . 30	14	11	15	11	11	11	11	25	9	11
30 . 35	16	12	16	12	12	12	12	30	10	12
35 . 40	20	13	20	13	13	13	13	35	11	13
40 . 50	30	14	25	14	14	14	14	40	12	14
50 . 60	40	15	30	15	15	15	15	45	13	15

En wyders, dat, in zo verre zulks niet reets mogte geschied zyn, alle de inlandsche vorsten, met de Comp^e in alliantie zynde, door gedagte sabandhaars by een briefje, uit name deser regering, versogt zullen werden hare zeevarende onderdanen met behoorlyke passsen te voorsien, by dewelke de grote

van het vaartuyg, desselfs monture (waar onder ook de geweiren) en het netto getal der officieren, mattsosen. passagiers of slaven bekend zullen moeten staan, mits niet gaande boven het getal, by voorsz. lyst gespecificeert.

Ten tweeden: dat ook verders de nachodas van de plaatsen voormeld, alhier ten handel komende, op poene van 15 rd^e boete voor yder persoon, gehouden zullen zyn by hunne aankomst alle hare passagieren by namen op te geven, als meede die geene, die van intentie zyn zig in dese colonie ter neder te setten, en zulks binnen den tyd van viermaal vier en twintig uren, als wanneer den nachoda met een certificaat van den gecommiteerde tot de saken van den inlander, g'adsisteert met eene van de officieren, onder welkers comp^e sodanige personen zullen komen te sorteeren, zig zal moeten adresseren by den sabandhaar der inlandse natie, ten blyke dat gemelde passagiers hun verblyf alhier tragten te houden; terwyl intusschen die gene, dewelke weder van hier vertrecken en eenlyk hier zyn aangekomen om hunne negotie te debiteeren, almede verpligt zullen wesen by hun vertrek, het zy met het vaartuyg, waar mede zyn aangekomen, dan wel met eene andere gelegentheyd, kennisse te geven aan gemelde sabandhaar, ten eynde daar van door de boomwachters exacte aantekening werde gehouden.

Ten derden: dat omtrend de vaartuygen, welke hier aankomen, accuraat zal moeten nagegaan en g'examineert werden, of de daar meede aangebragt werdende manschappen, geweiren, waar onder ook gebrande bamboesen en verdere ammonitie, met hunne passen komen te accordeeren, zonder dat eenig ondersoek gedaan zal mogen werden nopens derzelve lading, die onaangeroert zal moeten gelaten werden.

Ten vierden: dat tot decking der vaartuygen tegens de zeerovers, in stede van de door gedagte sabandhaars geponeerde twee kruysers, by forme van Venetiaanse galeyen, benevens nog een ander vaartuyg, voor eerst en by provisie door den commandeur en opper-equipagemeester, Roseboom, en gemelde sabandhaars zal werden geformeert een afteekening

of mal van zulke, dan wel zodanig een zeyl en teffens roey vaartuyg, als alhier onder den naam van duysendbeen bekend is, ten eynde na dat model eene op Java ter preuve te laten aanmaken om, met ses Europeesen en voor 't overige met inlandse roeyers bemand zynde, op de zeerovers te heter jagt te kunnen maken en deselve te attrappeeren.

Ten vyfden: dat, nadien dit vaartuyg zo wel tot decking der visschers als van alle andere Comp^s vaartuygen zal moeten dienen, de helfte van de te doene kosten en 't onderhoud van 't selve, item der daar op varende manschappen, te doen dragen door de Compagnie en de wederhelfte uyt het zogenaamde moddergeld te laten betalen.

Ten sesden: dat den genen, aan wien het commando op dat vaartuyg werd toevertrouwd, by instructie sal gelast werden voornamentlyk agt te geven, of de vaartuygen, welke zy komen te ontmoeten, geen meer volk, ammonitie, dan wel geweeren op hebben, als de passe en ook de voorwaards gemelte lyste dicteert, als meede of de passe ook ouder is als de tyd, die se ordinair tot de reyse nodig hebben, om in cas van suspitie gesaiseert en herwaarts, dan wel ten comptoire, daar se 't naast aan zyn, opgebracht te werden, sonder dat de lading zal mogen gevisiteert, veel minder opgebroken werden, het welke ook plaatsse sal hebben, wanneer eenige vaartuygen gantsch buyten de cours van haar by de passe gelimiteerde voyagie sullen komen te recontreren.

Ten sevende of laastelyk: de Javase ministers en bedienens, en wel spetiaal den Tagals resident, by reiteratie aan te schryven, de visschers te annimeeren om herwaarts ter neering te komen, met belofte van wel behandelt te sullen werden.

25 Februarij. Nadere voorschriften nopens de betaling van inlandsche militairen.

Ter voorkoming van alle cavillatien, disputen en nadenkelyke behandelingen, als wel ten principalen haren oorspronk hebbende

uyt een quade methode in het afbetalen der inlandsche soldyen, is goedgevonden en verstaan den inlands militair boekhouder op het ernstigste te gelasten, voortaan de rollen, waarop de betaling aan eenige inlanders staat te geschieden, zodanig te formeeren en op te maken, dat een ieder inlander, 't zy officier of gemeen, onder zyn eygen naam behoorlyk voor den ontfangst zyner gagie, waar van de somma zo wel in geschrift als in cyffers sal moeten werden uytgedrukt, tekenen kan, en dat in presentie van de gewoonlyk daar by assisteerende gecommiteerdens, die wel expresselyk gelast werden by die gelegentheyd sodanige accuratesse en nauwe toesigt te houden, dat een ieder derselve, hoofd voor hoofd, in staat zy met sekerheyt en, des gerequireert werdende, selfs met soleunneele eede te verklaren, dat de afbetaling ten vollen en conform de betaals rolle geschied is aan de eyge-naars ofte de wettige erfgenamen derselve, en oversulks wel expresselyk te interdiceren het inhouden van eenige dier gelden, 't zy uyt hoofde van gemaakt werdende pretentien door eenige crediteuren van sodanige inlanders, als by de Comp^e in saldo te voren staan, ofte om eenige andere redenen of oorsaken, hoedanige die ook zyn mogten, conform het dierwegens reets g'arresteerde by resolutie deser regeering van den 12^{en} November des jaars 1715, welke by desen werd gerenoveert, en buyten al het welke ook in agt sal moeten genomen werden het nader aan dese tafel geresolveerde, rakende de afbetaling der inlandsche soldyen, vervat by resolutie van den 15^{en} Maart 1754.

25 Februarij. *Regeling van kerkelyke aangelegenheden te Batavia.*

Door den heere Gouverneur Generaal de vergadering voorgedragen zynde verscheyde poincten, het kerkelyke betreffende, en wel voor eerst, dat, nadien door het overlyden van de predikanten, Brouwer en Sweerts, het getal der ordinaire leeraren in de Nederduytsche gemeente, als thans maar in

vier bestaande, niet toereikende konde g'oordeelt werden tot het waarnemen van de gewone predickbeurten, die, buyten de feest en nagtsmaals dagen, op ses moest gerekend werden ter weeke, als drie in de Hollandsche, een in de castoels, eene in de hospitaals en eene in de kerke ten eylande Onrust, waar van nogthans eene beurt, na vorige gebruyken, bleef ter bediening door de predikanten der Portugeesche en Maleytse gemeente, dog waar en tegen ook de behoorlyke weekelykse cathechisatie in de Hollandsche kerk en elders, als ten hoogsten nuttig en dienstig zynde, dienden voortgang te hebben, zo wel als die op de werf, in 't ambagts quartier, item in de hospitalen en ten eylande Onrust, die nu al een geruymen tyd stil gestaan hebben en als in 't vergeetboek zyn geraakt; het overzulks ten uystersten noodzakelyk was om door het vervullen van de genoemde twee vacante ordinaire leeraars plaatsen in de voorsz. gemeente het werk van den godsdienst een onverhinderden voortgang te besorgen en zulks ook mede te doen plaatse hebben omtrent de Portugeese en Maleytse gemeentens, waar van de eerste, als ongemeen uytgestrekt zynde, het presente getal van drie ten minsten benodigde, zo tot het waarnemen van de gewone predikbeurten in hunne respectieve kerken, als het doen der cathechisatie eens ter weeke in deselve, terwyl het met opsigt tot die der Maleytse gemeente, als nu een geruymen tyd sonder een permanent leeraar wesende en zig eenelyk hebbende moeten vergenoegen met het hooren voorleesen van eenige capittelen uyt den bybel, de noodzakelykheit vereischte om deselve almeede met de nodige predikanten te voorsien, ten eynde dus in 't generaal de saken van den godsdienst hier ter hoofdplaatse, met het geene verder daar toe betrekking heeft, in eene behoorlyke ordre mogte gehouden werden, te gelyk daar benevens de vergadering in overweging gevende, hoe omtrent dese en geene saken met opsigt tot dese zo voorname materie zoude dienen gehandelt te werden; zo is, hier over gedelibereert en teffens in aanmerking genomen wesende de nuttigheyt en noodzakelykheit omtrent allen desen, goedgevonden en verstaan:

Eerstelyk: voormelde vacante twee ordinaire leeraars plaatsen in de Nederduytsche gemeente te vervullen met de extra-ordinaire predikanten, Simon Boppius en Petrus Marchant, als waar door men oordeelde, dat haar Eerwaardens nu ten vollen in staat gestelt zullen wesen van niet alleen alle de voorsz. predikbeurten zonder interruptie te bedienen, maar ook de voormelde weekelykse catechisatiën teffens ieder op hun beurt te kunnen waarnemen, en oversulks den kerkeraad te injungeren daar inne na behoren te voorsien en teffens de nodige ordre te stellen om, ingevalle tot het doen der voorsz. catechisatiën op de werf, in 't ambagts quartier, in de hospitalen en ten eylande Onrust geene predikanten door siektens als andersints konden vaceeren, deselve als dan door de voorlesers, krankbesoekers of leermeesters behoorlyk waargenomen en ten opsigte derselve, zo wel als omtrent die in de Hollandsche kerk, in agt genomen werden, dat deselve na gelyke formulieren werden ingerigt in sodanige talen, als waar in de leerlingen onderwesen zyn; terwyl al verder verstaan wierd, om by voorkomende gevallen niet verlegen te raken, in de Portugeesche gemeente te beroepen den te Malakka dienst doenden predikant, Gerardus Cornelis Bastiaanse, om deselve almede in staat te stellen de gewone drie predikbeurten, als twee des Sondags in de binnen en een des Vrydags in de buyten Portugeesche kerk, mitsgaders eene weekelykse catechisatie te verrigten, invoegen ook met betrecking tot die van de Maleytse gemeente goedgevonden wierd, ten dienste van deselve, alhier te beroepen den sedert eenige tyd in die tale gepredikt hebbenden extra-ordinair predikant en rector in het seminarium, Cristiaan Muller, mitsgaders tot het aanleeren van de Maleytse tale, om na verkregen kundigheid in deselve almeede in die gemeente g'employeert te werden, alhier aan te houden den jongst uyt Nederland aangekomen extra-ordinair predikant, Hermanus Wypkens, om dus met hun beyde niet alleen de gewone predikbeurten, als eene des Sondags nademiddags in het hospitaal en des Donderdags in de buyten kerk waar te nemen, maar ook een weekelykse catechisatie in de voorsz. buytenkerk te kunnen houden, onge-

rekend de wekelykse predikbeurt in de Nederduytse kerken, welke ter hunner bediening en die van de predikanten der Portugeese gemeente werd gelaten, terwyl in cas van siekte als andersints, ten minsten een predikatie in beyde de inlandsche talen voorgelesen en eens 's weeks gecathechiseert zal moeten werden, zonder dat den voorleeser met het leesen van een capittel uyt de heylige schriftuur, in stede van een predikatie, zal mogen volstaan; en zo omtrent die predikatie de hulpe deser regeering noodig is, zal men van haar Eerwaardens de vereyschte voordragt dierwegens verwagten; werdende ook telfens te deser gelegentheyd goedgevonden de Maleytse Donderdags avonds beurt in de gemelde buyten kerk te versetten en te laten aanvang nemen des nademiddags ten vier uur, nadien de ondervinding doet sien, dat van die avond predikatie zo wynig werk werd gemaakt, dat z'om die reeden des Sondags avonds in 't geheel nagelaten is.

25 Februarij. *Vernieuwing van den last op de buitenkantoren ledige kruitvaten naar Batavia te zenden.*

Zie bij 15 Maart 1745.

4 Maart. *Verhooging van den borgtogt, te stellen door den bode van Commissarissen van huwelijksche en kleine gerechts-zaken.*

Deze borgtogt werd van 500 op 1000 rijksdaalders gebragt. Zie bij 18, April 1719, waar voor 100 rijksdaalders gelezen moet worden 500 rijksdaalders.

25 Maart. *Opheffing van het commissie-visite-kantoor.*

Door den Directeur Generaal vertoond wesende, dat de bediendens op het commissie-visite-comptoir, het welke volgens besluit deser regeering van den 2^{en} Augustus anno 1743 opgereg't is geworden om de agterstallige negotie boeken van

verscheyde buyten comptoiren na te sien en te confronteeren, mitsgaders de nodige bevindingen daar van te formeeren, ten eynde dat zo noodzakelyk werk op een effenen voet te brengen ende te houden, seer wynig aan de verwagting voldeede, also er sedert een geruyme tyd byna niets uytgevoerd en al het werk, dat aldaar geduurende een groot jaar verrigt was geworden, eenelyk bestond in het opmaken van eene enkele bevinding op de Ternaatse negotie boeken sedert den jare 1741/42 tot anno 1751/52 en dat, niet tegenstaande aldaar nog al een goed getal suppoosten, namentlyk: een opperkoopman, twee kooplieden, drie onderkooplieden en agt pennisten beschyden waren, al waar omme zyn Edele verklaarde te sustineeren, dat, tot uytwinning van zo veele kostgelden en emolumenten, welke maar vrugteloos wierden uytgegeven en verstrekt, dat comptoir wel geheel en al mogte afgeschafft werden, als kunnende, na zyn Edeles gedagten, het werk, dat 't selve toegedeelt is, weder gesteld werden onder het opsigt van den visitateur generaal, die tog binnen wynige maanden met het werk van zyn departement op een effenen voet stond te geraken; al het welke door den heere Gouverneur Generaal in omvrage gebragt zynde, zo is uyt hoofde van de voorwaards g'allegueerde redenen en dat het gemelde comptoir wesentlyk van dat effect niet is, als men zig by de opregting voorgesteld hadde, verstaan het selve in het geheel af te schaffen en het effenstellen der nog agterstallige bevindingen van de respective buyten comptoiren op te dragen aan den visitateur generaal, mitsgaders denselven ten dien eynde twee van de aldaar dienst gedaan hebbende onderkooplieden en eenige pennisten toe te voegen, mitsgaders de kostgelden en emolumenten van de overige dienaren, in zo verre geen employ hebben, te doen ophouden.

27 Maart. *Aanstelling van een vasten boekhouder bij de Diaconie te Batavia.*

Uit een onderzoek naar de werking van deze Diaconie was

gebleken, dat enkele, sedert 1730 aan de Diaconie vermaakte legaten niet in hare boeken waren opgenomen, weshalve de Regering besloot:

- 1° door een bekwaam perzoon, uader door dese regeering daar toe ten lasten van de diacony aan te stellen, als permanent boekhouder te laten overnemen alle zodanige chartres en papieren, als tot dien dienst betrekkelijk zyn, ten eynde, conform den inhoud van het voorsz. berigt, by de boeken der diaconye alle de posten ten faveure derselve na te gaan, na dat alvorens door de afgaande proces en legaatbesorgers geformeert en aan hem sal wesen ter hand gestelt een accurate lyst van alle zodanige legaten, als nog niet ontfangen, dan wel huysen of landeryen, die tot als nog onverkogt, mitsgaders der processen, welke voor de respective collegien litis pendentes zyn, met en benevens een behoorlyk register van de papieren en verdere stucken, als door deselve aan hunne successeurs zullen werden overgegeven, om daar uit te kunnen vernemen, door wiens versuym deselve dus lange onafgedaan gelegen hebben en als nog ingevordert te kunnen werden;
- 2° door gedagte boekhouder een nauwkeurig onderzoek te laten doen na alle sulke personen, die, door de diacony onderhouden en g'alimenteert geweest zynde, elders zonder erven overleeden zyn en eenige middelen mogten nagelaten hebben, ten eynde daaromtrent het regt der diacony te doen betragten;
- 3° zo wel door den groot als klyn cassier der armen gelden alle drie maanden precies in de diacony cassa te laten overbrengen alle zodanige penningen, als na aftrek van het gedistribueerde, zo aan de buyten armen als tot inkoop van benodigtheeden, zullen overschieten, om den boekhouder in staat te stellen altoos en bij alle voorvallen een accurate opgave te kunnen doen van de ware gesteldheyt der gemelde cassa, die tot meerder gerustheyt in het armhuys sal moeten werden overgebracht en aldaar voortaan blyven op een bequame plaats, verseekert door drie

differente slooten, waar van den praeses ambulator, den groot en den klein cassier ieder een sleutel zullen hebben ofte, bij aldien het geviel, dat den praeses van diē maand groot of klein cassier mogte weesen, zal in dat geval de sleutel van het eerste slot aan den oudsten buyten-regent van dat godshuys moeten overhandigt werden, die dan ook by opening of sluyting der geldkist present sal moeten zyn;

- 4° door den visitateur der soldyen, item den logie en guar-nisoen boekhouder, mitsgaders den eersten clercq ter secre-tary van Weesmeesteren, te doen houden een expres boek, ten eynde daar by te doen inschryven (mitsgaders voor het accordeeren der extracten telkens behoorlyk te laten teeckenen) alle zodanige periodes en poincten, als in de aldaar overgegeven werdende testamenten, codicillen en andere schriften van dien aard, concerneerende eenige vermakingen als andersints, gevonden mogten werden de diaconie te zyn te beurt gevallen, en dies besorging aan den boekhouder voormeld op te dragen, mits hy ook behoor-lyk attent zy, dat hy het innemen de naam van zodanig proces of legaat besorger, die de penningen heeft ontfan-gen, zo wel als op wat pagina hy die by zyne boeken ingenomen heeft, ter zyde van ieder sodanig extract geno-teert, mitsgaders nog daar en boven by een apart boekje bekend gesteld werden, welke processen nog onafgedaan, mitsgaders over en ter wat sake deselve justitieel gemaakt zyn, met notificatie, hoe verre daar meede successive gevordert en wat uytpraak daar op gevallen is, teffens het diffini-tive vonnis van den regter daar by insereerende om, in cas van triumphie, almeede de ingekomene penningen door aan-wysing der pagina van 't journaal te kunnen verantwoorden.

27 Maart
16 Mei . *Intrekking van het „middel van bestaan” voor de buiten-kantoren.*

Door den heere Gouverneur Generaal ter vergadering gepro-

duceert zynde een collectie van zodanige besluften en ordres, als successive sedert den jare 1745 met betrecking tot het middel van bestaan voor de dienaren op de respective buyten comptoiren syn genomen en afgegaan, also wel een revisie nodig hebben en in ordre dienen gebragt te worden, al eer zyn Edelheyt konde voortvaren met de memorie van menagie, tot een vervolg op die van anno 1752; zo wierd hier over in 't brede gedelibereert en teffens in aanmerking genomen, hoe met betrecking tot dit zo voorname articul, dat alleen met dit heylsaam oogmerk is g'introduceert geworden, beyde om aan de dienaren van de maatschappye een evenredig bestaan te verschaffen en haar daar door teffens te animeeren om in allen opsigte de Comp^e met de in desen hoofdsakelyk bedoelde getrouwigheyd, candeur en iever te dienen en zig van hunnen pligt sodanig te quyten, ten eynde, dus doende, zig volkomen in staat te vinden den eed van purge met de vereyschte gerustheyd te kunnen presteeren. men des onvermindert van tyd tot tyd schynbare redenen heeft gehad te supponeeren, dat het bedoelde oogmerk daar meede niet bereykt is; om welke redenen en motiven dan ook op de dierwegens gedane omvrage van welgemelde heere Gouverneur Generaal goedgevonden en verstaan is het voorsz. middel van bestaan ten opsigte van de buyten comptoiren absolut in te trecken en ten eenemaal te mortificieeren, mitsgaders dienvolgende te resilieeren van alle de besluften, by dese regeering ten opsigte van dat onderwerp sedert den jare 1745 genomen, en overzulks by circulaire missive de ministers en bediendens op de voorsz. buyten comptoiren hier van kennisse te geven en ook te laten cesseeren het afleggen van den jaarlyksen eed van purge, ter gelegentheyd van dies instelling g'introduceert.

De bewuste circulaire, gedagteekend 16 Mei 1755, luidt, als volgt:

Nademaal wy by besluft ter onzer sessie van den 27^{en} Maart jongsleden goedgevonden en verstaan hebben in te trek-

ken en te mortificeren alle, het gene de ministers en bediendens op de respective buyten comptoiren by de successive genomene resolutionen dezer tafel en de van hier afgegane brieven zedert den jare 1745 tot een middel van bestaan is toegelegd geworden om met ultimo February van het aanstaande jaar zeventhien hondert zes en vyftig alomme te cessereren, zoo werden UEd^e by dezen gelast en aanbevolen, een ieder in den hare, de nodige ordre te stellen, dat na ultimo February aanstaande niets met opzigte tot het even geciteerde middel van bestaan opgebracht ofte genoten werde, onder wat naam of practext, dan wel door wien het ook zoude mogen wezen; zig voor 't vervolg te vreden houdende met het gene de respective ministers en bediendens by een nieuw reglement, dat volgen zal, is toegelegd, zullende uyt dien hoofde ook na voorschreve gestelden tyd van ultimo February 1756 cessereren het afleggen van den jaarlyksen eed van purge, by de instelling van het voorsz. middel van bestaan op de respective buyten comptoiren geintroduceert, nadien wy verwagten, dat een ieder zig, na het voorbeeld van zoo veele oude en brave dienaren, in desselfs aanbetroonden dienst eerlyk zal quyten, en wy geen redenen zullen mogen vinden van dringender middelen en maatregelen te beramen om haar te houden binnen de palen van eerlykheid en trouwe, die zy alle aan de Comp^e eenmaal hebben toegesworen.

Ook hebben wy, tot voorkoming van verwarring en om op alle de buyten comptoiren een gelyke voet te houden omtrent het demanueeren der goederen, goedgevonden de pryzen van de speceryen en het Japans staaf koper, mits het afschaffen en mortificeeren van het voorsz. middel van bestaan, na rato te verhogen en deselve op de respective buyten comptoiren in het vervolg te bepalen, als:

de foely op 130 stuyvers het pond,

» nagulen » 105 » » »

» noten » 60 » » »

» canneel » 84 » » »

en het Japans staaf koper op *f* 94 de 100 ƒ , waar na UEd^e in den verkoop derselve zig zullen hebben te reguleeren.

$\frac{1}{25}$ April. Wijzigingen in het reglement tegen pracht en praal.

Door den heere Gouverneur Generaal de vergadering te kennen gegeven zynde, dat met betrekking tot het placcaat tegens de pragt, praal, etc. zyn Edelheyt eenige instantien waren te voren gekomen en onder anderen, dat Scheepenen deser stede zyn Edelheyt versogt hadden by dese regeering te willen intercedeeren, ten eynde deselve, zo wel als de afgegane leeden uyt dat collegie, weder mogten erlangen de praerogativen, die haar Eerwaardens vermeenden, dat ten hunnen opsigte by vorige placcaten van den jare 1704 en 1729 plaatse gehad hebben, en wel principaal om ten opsigte der wagenpagt, zo wel als derselver kleeding, geconsidereert en gelykstandig gesteld te mogen werden met de effective opperkooplieden in qualiteyt; zo is, uyt hoofde van de praëminentie, welke de leeden van dat collegie, als de magistrature deser stad uytmakende, boven andere, gemeendere burgers compeert, verstaan in derselver versoek te bewilligen en dus, zo wel de in functie zynde als afgegane Scheepenen, haren secretaris daar onder begrepen, in stede van 60 rd^s wagenpagt, waar op sy by gedagte placcaat gesteld zyn, maar te laten betalen rd^s 40 en teffens te statueeren, dat zy voor het vervolg, zo met betrekking tot het houden hunner rytuygen, als in opsigte van hare kleedinge, sorteeren zullen onder de by articul vier, het tweede deel, en articul 34 van het voorschreve placcaat vermelde personen.

Inselvevoegen is verstaan, tot meerdere distinctie voor de respective officieren van justitie, namentlyk de beyde Fiscaals, nevens den Bailliuw en Landdrost, zo in als buyten functie zynde, haar met betrekking tot het houden hunner rytuygen en derselver kleeding te begrypen onder de gequalificeerdens van den eersten rang, by het gedagte placcaat, sub articul 4, het eerste deel, en articul 35 genomineert.

Vervolgens is verstaan, tot nadere interpretatie van diverse periodes, by het gedagte placcaat van den 30^{en} December

vermelt, te verklaren, dat buyten de personen, by articul 24 vermeld. aan de collonels, luytenants collonels en majoors gepermitteerd werden ieder twee rypaarden, vry van pagt-geld, te mogen houden.

Voorts, dat met relatie tot articul 36, onder de woorden laken en zyde, zo onder als boven kleederen, meede verstaan werd ongeschoren, effen of gebloemt fluweel en dat dierhalven het dragen van dien, zo wel als lakense, zyde of linnen kleederen, met zyde of garen geborduurt, gepermitteerd zy.

Wyders, dat inselvervoegen de vrouwen en weduwen by het 47ste articul kleederen, met zyde of garen geborduurt, sullen mogen gebruyken, dog met geen goud of silverdraad; en

Laastelyk, dat de gesamentlyke wagenverhuurders, buyten en behalven de twee paarden, die volgens besluit van den 14^{en} January voor ieder wagen vry van betaling zyn verklaart, nog een en dus te samen drie paarden voor ieder wagen werd g'accordeert, zonder dat se daar voór zullen behoeven te betalen de gestelde pagt.

11 April. Reglement op de rantsoenen en kostgelden van schepelingen in dienst van de Compagnie.

Door den heere Gouverneur Generaal geproduceert zynde eene verbeterde lyst, volgens welke de randsoenen aan de opper- en onder officieren, mitsgaders de verdere schepelingen, zo te deser rhee de en ten eylande Onrust, als op de respective buyten comptoiren, item op de reysen in Indien en na 't vaderland, zonder prejuditie van de Comp^e en tot meerder contentement der genieters zoude kunnen werden gedestribueert, nadien de dagelykse ondervinding aantoonde, dat het ten dien opsigte gemaakte reglement van den 28^{en} November anno 1747 niet toeryckende en oversulks eene vaste bepaling op dat stuk ten hoogsten noodzakelyk is: zo wierd, na genomene resumptie, verstaau zig met dies inhoud te conformeeren en de verstreckingen derselve op den daar by bepaalden voet bij eerste gelegentheyd te laten introduceren, mitsgaders de gedagte lyst in desen te insereeren:

Ter rhee de Batavia.

Aan een cajuyts-gast:

veertig pond ryst,
 tien pond cadjang,
 twaalf pond versch vleesch,
 twee pond spek, gezoute,
 » » zuyker,
 » » gezuykerde tammerinde,
 » » zout,
 drie » visschen,
 een kan toeak-azyn,
 drie » wyn,
 twee pond boter,
 seven guldens en vier stuyvers kostgeld.

Aan een deks-officier:

veertig pond ryst,
 tien pond cadjang,
 negen pond versch vleesch,
 een en een half pond spek,
 » » » » » zuyker,
 » » » » » tammerinde,
 twee pond zout,
 » en een half pond visschen,
 drie mutsjes olyven-oly,
 vier en een halve kan arak,
 drie vierde kan toeak-azyn,
 drie guldens en twaalf stuyvers kostgeld.

Aan een gemeen Europees:

veertig pond ryst,
 tien pond cadjang,
 ses pond versch vleesch,
 een » spek,
 » » zuyker,

een pond tammerinde,
 twee » zout,
 » » visschen,
 » en een halve mutsjes olyven-oly.
 vier » » » kan arak,
 een halve kan toek-azyn,
 twee guldens en agt stuyvers kostgeld.

Aan een Moor:
 vyftig pond ryst,
 een pond zuyker.
 » » tammerinde,
 twee » zout,
 » en een half pond visschen,
 drie kannen arak,
 twee guldens en agt stuyvers kostgeld.

Aan 't eyland Onrust leggende.

Aan een cajuyts-gast:
 randsoen, even als op de rheeде,
 kostgeld, agt guldens.

Aan een deks-officier:
 randsoen, even als op de rheeде,
 kostgeld, vier guldens.

Aan een gemeen Europecs:
 randsoen, even als op de rheeде,
 kostgeld, drie guldens.

Aan een Moor:
 randsoen, even als op de rheeде,
 kostgeld, drie guldens.

Op de reysen in Indien en repatrieerende.

Aan een cajuyts-gast:
 vier en een half pond zout spek,

ses pond zout vleesch,
 vyftig pond ryst,
 tien pond cadjang of Caabse erwten, gort, bonen, enz.,
 drie • poeder-zuyker, vierde soort,
 • ponden tammerinde, gezuykerde,
 • pond zout,
 twee • boter,
 ses kannen wyn,
 een kan goede toeak-azyn,
 seven mutsjes olyven-oly,
 vyf pond carwaat.

Aan een deks-officier :

vier en een half pond zout spek,
 ses pond zout vleesch,
 vyftig pond ryst,
 tien pond cadjang of Caabse erwten, gort, bonen, enz.,
 drie • poeder-zuyker, vierde soort,
 • • gezuykerde tammerinde,
 • • zout,
 een kan wyn,
 vier en een halve kan arak,
 drie quart kan goede toeak-azyn,
 ses mutsjes olyven-oly,
 vier pond carwaat.

Aan een gemeen Europees :

drie pond zout spek,
 vier • • vleesch
 vyftig • ryst,
 tien • cadjang of Caabse erwten, gort, bonen, enz.,
 twee • poeder-zuyker, vierde soort,
 • • tammerinde, gezuykerde,
 drie • zout,
 vier en een halve kan arak,
 een halve kan goede toeak-azyn,

vyf mutsjes olyven-oly,
drie pond carwaat.

Aan een Moor:
sestig pond ryst,
tien pond cadjang of Caabse erwten, gort, bonen, enz.,
twee pond poeder-zuyker, vierde soort,
» » tammerinde, gezuykerde,
drie » zout,
» kan arak,
een halve kan goede toeak-azyn,
vyf mutsjes clappus-oly,
vier pond carwaat.

Dog de carwaat moet op lange reysen voor al maar drit
maanden verstrekt werden en de rest in geld à / 15 de hondert
pond, om onder de reyse verder inkoop te doen.

En zal aan ieder schip, op de reysen in Indien, een half aam
arak per maand voor extra verstrekt werden.

Aan de retour-schepen zal voor de t'huys reyse werden
verstrekt het volgende extra randsoen, geschikt naar de grote
der schepen, te weten:

	Aan schepen van		
	150 voeten.	140 voeten.	136 voeten.
contanten ten inkoop van			
verversing.....	f 420	f 396	f 384
secq-wyn.....	1 aam	1 aam	1 aam
Fransche of Caabse wyn	1 »	1 »	1 »
bier.....	1 vat	1 vat	1 vat
mom of bier.....	1 »	1 »	1 »
jopenbier.....	8 kannen	6 kannen	6 kannen
wyn-thint.....	8 »	6 »	6 »
azyn, Hollands.....	1/2 legger	1/2 legger	1/3 legger
Delfse boter.....	1 vierendeel	1 vierendeel	1 vierendeel
levendige varkens.....	20 stuks	16 stuks	15 stuks
brandewyn.....	1 aam	1 aam	1 aam
speceryen in soort.....	8 pond	6 pond	6 pond

Aan schepen van

	150 voeten.	140 voeten.	136 voeten.
peper, zwarte.....	40 pond	30 pond	30 pond
mostaart-zaat.....	90 „	80 „	70 „
tarw.....	$\frac{1}{4}$ last	$\frac{1}{4}$ last	$\frac{3}{16}$ last
ryst, witte.....	$1\frac{1}{2}$ „	1 „	$\frac{3}{4}$ „
pady.....	200 bossen	200 bossen	200 bossen
poeder-zuykerderde soort	1 canasser	1 canasser	1 canasser
zeep, Soeratse.....	$\frac{1}{4}$ kist	$\frac{1}{4}$ kist	$\frac{1}{4}$ kist
salempoeris, gemeen ge- bleekt.....	4 p ^s	4 p ^s	4 p ^s
kleen formaat papier...	4 boeken	4 boeken	4 boeken
schagten.....	50 p ^s	25 p ^s	25 p ^s
zeeggellak.....	$\frac{1}{8}$ pond	$\frac{1}{8}$ pond	$\frac{1}{8}$ pond
porcelynen in soort....	50 stuks	45 stuks	45 stuks

genietende het admiraal- of commandeurs schip, behalven dit alles, nog een kelder brandewyn.

Aan de schepen, in 't land varende, voor ses maanden:

1 p^s guinees, gemeen gebleekt,

4 \mathcal{R} speceryen in soort,

20 \mathcal{R} swarte peper,

20 \mathcal{R} mostert-zaat,

30 p^s porcelynen in soort.

Op de buyten comptoiren, als op Java, Malacca en Sumatras West-cust, zullen de gemeenen op de aankomende schepen voortaan genieten:

twee pond vers vleesch of spek op ieder hagjes-dag de man, waar voor dan 't zoule stil staat;

aan groente voor 4 stuyvers, hoewel die op d'een plaats meer kost als op de andere;

wyders haar volle randsoen van ryst en het verdere als op de reysen in India, buyten zout vleesch en spek.

Als haar consumptie omtrend verantwoord en er geen voorraad op de comptoiren is, moeten zy in contant genieten: de cajuyts-officiëren / 8 : 10 's maands, de deks-officiëren / 6 : 19 en 't gemeen / 5 : 3 voor een Europees en

f 2:10 voor een Moor, om daar voor iets anders te kunnen kopen.

In China, enz.

Ambon, Maccasser en Ternaten moeten, by mancquement, mede verstrecken, als hier boven van Java is gezegt, dog zo de consumptie niet te kort komt, alleen vers vleesch, dan wel varkens op de hages-dagen, in maniere voorschreve, waar voor dan 't zoute stil staat.

Banda verstrekt niets als by noodzakelykheyd.

Op Ceylon en Cormandel, enz.

11 April. *Toepassing op Midden- en Oost-Java van het bepaalde op 25 Februarij 1755 tot tegengang van zeeroof.*

In aanmerking genomen zynde, dat de by resolutie van den 25^{en} February passato beraamde middelen tot weering der frequente zeeroveryen, die in het vaarwater hier omstreeks in swang gaan, na alle apparentie ook ter custe Java van een goed succes zouden wesen; zo is, op de propositie van den heere Gouverneur Generaal, verstaan een extract uyt dat besluit, in zo verre de visitatie der vaartuygen concerneert, de Samarangsche ministers toe te schicken, met ordre om den inhoud van dien daar en allerwegens op de onderhorige comptoiren, even gelyk hier ter hoofdplaatse, ter executie te doen stellen, mitsgaders een nauwkeurige toesigt op dat onderwerp te houden.

29 April. *Reorganisatie van de Generale Secretarie.*

Uyt overweging van de noodzakelykheyd, dat tot menagement van de lasten, die de Comp^e door het aanhouden van zeer veel nuttelose scribenten te dragen heeft, zo wel in derselver getal, als omtrend het dagelyks toenemend schryfwerk, waar door seer veel papier vrugteloos verbruikt werd, eene vermindering werde gemaakt, is goedgevonden en verstaan:

Eerstelyk: het getal der copïsten ter voorz. secretarye te bepalen op sestien ordinaire clerquen, de gesworene daar onder gerekend, en agt extra-ordinaire clerquen, nevens tien jong assistenten, te samen uytmakende een getal van 34 personen.

Ten tweeden: vast te stellen, dat, die hoven het voorz. getal ten dien comptoire mogten bescheyden geraken, eerst voor de enkele gagie, sonder genot van 't assistenten kostgeld, zullen moeten dienst doen en niet eerder invallen of daar kostgeld genieten, dan wel in qualiteyt en gagie verbeterd werden, als wanneer 'er een of meer plaatsen door afsterven als andersints aan 't gedagte bepaald getal zullen komen te vaceeren.

Ten derden: dat voortaan alhier sal werden g'excuseert het dubbeld copieeren en afsenden der resolutien van de respective buyten comptoiren, even als zulks reets sedert anno 1745 omtrent Javas Oostcust is gepractiseert, en dus maar eenlyk sullen moeten vervaardigt werden twee stellen der brieven van sodanige buyten comptoiren, als geene occasie hebben deselve direct, dan wel over Ceylon, na Nederland te senden, te weten: eens voor de kamer Amsterdam en eens voor die van Zeeland.

Ten vierden: de ministers tot Ceylon, Bengalen en China te gelasten om, zo wel de brieven als resolutien, 's jaarlyks in copia direct na Nederland te laten overgaan, indiervoegen als dat ten eerstgemelde gouvernemente reets in gebruyk is, en zo meede die van Chormandel en Mallahaar niet alleen te laten continueeren met de afsending van de afschriften der brieven over Ceylon na 't patria, maar ook hun te gelasten hunne resolutien daar nevens indiervoegen derwaarts over te senden.

Ten vyfden: in 't vervolg by de resolutien en besoignes deser regeering te excuseeren sodanige saken en besluynen, als tot het wesentlyk belang van de Comp^e geen betrecking hebben.

Ten sesden of laastelyk: de dimunitie der scribenten ten evengemelde secretarye tot het voorsz. bepaalt getal te laten stand grypen, zodra de voorsz. buyten comptoiren door de versending harer papieren, zo direct als andersints na Nederland, het schryfwerk alhier sullen hebben vermindert.

29 April. *Opdragt van het examineren der Bataviasche negotie-boeken op de Confrontisten der Bataviasche administratie-boeken.*

De visitatie en examinatie der Bataviase negotie boeken by besluit deser regeering van den 5^{en} October 1751 aan den visitateur generaal gedemandeert zynde, dog denselven, vermits zyne besigheeden genoeg vinden kan met het nasien en examineeren der Indiasche negotie boeken, daar aan nog niet begonnen hebbende, zo is, op den voordragt van den heer Directeur Generaal, goedgevonden denselven, uyt dien hoofde zo wel als om de wille van het hem opgedragen werk van het afgeschafte commissie visite comptoir, daar van te excuseren en, nadien de noodzakelykheid ten hoogsten vereyscht, dat aan dat werk de hand geslagen en gelagte boeken na vereysch g'examineert werden, is al verder verstaan 't selve te demanderen aan de confrontisten der Bataviasche administratie boeken, op dienselven voet, als dat by voormeld besluit van den 5^{en} October 1751 den visitateur generaal is g'injungeert geworden, en deselve tot een douceur voor dit extra te doene werk toe te leggen dubbeld kostgeld en dubbelde emolumenten.

$\frac{6}{22}$ Mei. *Voorschrift voor repatriërenden.*

De Regering vond goed, dat van nu af aan alle die gene, die na 't vaderland vertrekken en eenige actie of pretentie tot lasten van de Compagnie meenen te hebben, zullen gehouden zyn alle dezelve, voor haar vertrek, aan deze regeering of derzelve gecommitteerdens bekend te maken, omme daar inne te disponeren, zo als na gelegentheyd van zaken zal werden bevonden te behoren, op poene, dat die gene, die 't selve zal hebben verzuymt, daar van voor altyd zal zyn en blyven verstekten; gelyk mede niemand, in 't vaderland komende, by de heeren Seventienen of de particuliere kameren dien aangaande zal werden gehoord, ten zy onze speciale acte van renvoy

komen te vertonen, indien de zake hier te lande niet getermineert konde werden.

Zynde daar en boven goedgevonden te statueren, dat alle repatrieerende, gequalificeerde dienaren van de Compagnie, alvorens hun vertrek, een notariaal declaratoir zullen moeten passeren, ten bewyze, dat ze, buyten hunne te goed hebbende maandgelden, op de Compagnie niets te pretenderen hebben en, ingevalle zulks ter contrarie door deze of gene mogte werden gesustineert, de zodanige als dan gehouden zullen wezen specificq op te geven, waar in hare pretentie of bezwaarnis komt te bestaan, om, na dat het geval er na is, dezelve voor den dagelyksen en hen competenten regter te institueren of anders politicq af te doen, des mogelyk; en zulks niet alleen te dezer hoofdplaats, maar ook te Ceylon en Bengale te laten effect sorteeren; zullende een iegelyk, die het aangaan mogte, zig stiptelyk daar na hebben te reguleren, op poene van verstek, als hier voren reets gemeld is”.

Den 26^{en} September 1755 herinnerde de Regering ten overvloede aan dit voorschrift, tevens belanghebbenden oproepende tegen den 4^{den} October e. v. in de voorzaal van het „Generale Gouvernement” om voor Commissarissen tot de „verlossinge” te verschijnen.

$\frac{2}{27}$ Mei. *Vernieuwing van het bepaalde op 23 Mei 1755 nopens Soeratsche ropijen.*

In aanmerking genomen zynde de menigvuldige verwarringen en difficulteiten, die te deser hoofdplaats onder de gemeente nu en dan komen te ontstaan over de uytgave, dan wel acceptatie der ropyen, die alhier, buyten de alhier gangbaar zynde gestempelde Javase, wel ten getalle van dertienderhande diverse soorten, als: Souratse, Bombayse, andere Industanse en Persiaanse, rouleeren, waar van het grootste gedeelte inacceptabel zynde, door dese en gene baatzugtige menschen aan onkundige tegens vyf

schellingen werden uytgegeven; zo is, om alle diergelyke incongruïteyten en het nadeel, welke de goede ingezetenen daar door soudén kunnen komen te leyden, voor te komen, op de propositie van den heere Gouverneur Generaal goedgevonden en verstaan by een te affigeerene billet te renoveeren het placcaat van den 25^{en} May 1755, ter cours neming van alle de Souratse ropyen tegens den ordinaire prys van 50 sware stuyvers ieder, en daar benevens nader te verklaren, dat die geene daar onder zyn begrepen, welke onder de regeering van den Mogol, Mohamet Chaig Badoe Chaig, over ruym 58 jaren te Souratta geslagen zyn, omtrent welkers acceptatie almeede by dese en geene difficulteyten werd gemaakt; terwyl al verder, om zig van de overige, ongangbare ropyen te ontdoen en deselve, des mogelyk, uyt de wereld te helpen, weder besloten wierd deselve tegens 27 stuyvers in 's Comp^a cassa te accepteren, ter versending na Bengale.

9 Mei. *Verlenging van 3 tot 4 maanden van den termijn voor het privilegie van parate excecucie van onwillige koopers, aan vendu-meesters toegekend op 31 Januarij 1747.*

»De dagelyks meer en meer toeneemende trage betaling — »principaal van de gene, die hun bestaan komen te zoeken in »den verthier der gemeynde goederen», — maakte eene verlen-
ging van den bewusten termijn noodig.

9 Mei
5 Junij. *Nadere maatregelen tot »ménage» bij Compagnie's huishouding in Indië.*

Onder dagteekening van den 9^{den} Mei 1755 diende de Gouverneur-Generaal weder eene uitvoerige memorie in, naar aanleiding waarvan en ten vervolge op het 23/50 Julij 1753 bepaalde het navolgende werd besloten :

RESOLUTIE, op de **MEMORIE** *ter verhandeling van den staat en het belang der Nederlandsche Oost-Indische Comp' op haare respective comptoiren, om te dienen tot een vervolg van het in Rade van India overgelegde schriftuur de dato 1 May anno 1753.*

Ingevolge de propositie van den heere Gouverneur Generaal getreden zynde ter beoogte over den inhoud van de nevenstaande memorie, dienende ten vervolge van die, welke door weigelde zyn Edelheyt sub dato primo May anno 1753 is geproduceert en waar op, conform de daar nevens in margine gestelde beslyuten, ter sessien van den 23sten, 26sten, 27sten en 30sten July van datzelfde jaar is gedisponeert geworden, invoegen dat alles nader en in 't breede consteert by resolutie van laatgemelde datum en de zedert daar van in druk gekomene exemplaren: zo is, aanvankelyk gereflecteert zynde, dat met betrekking tot de gouvernementen van Amboina, Banda, Ternaten en Macassar by die gelegentheid reets het nodige, zo met betrekking tot de huyshouding, als het getal der dienaren en meer andere nuttige zaken, de nodige bepalingen zyn gemaakt, goedgevonden de ministers te Amboina de novo op 't ernstigste te adhorteren om, door het doen aanleeren der slaven van dese en gene nodige ambagten, het daar heen te dirigeeren, dat ze zig van de aldaar, nog boven het bepaald getal gevonden werdende ambagtslieden en zoo ook van de kostbaar gehuurde kruitmakers zullen kunnen ontdoen.

Voorts die van Banda de nevens gemelde twee pennisisten boven 't bepaald getal te accordeeren en wyders om, even als te Ambon, een leerling of drie te employeeren, om vervolgens in 't gepermitteerd getal in te vallen, dog de meerdere stuurlieden

De algemeene noodzakelykheid van dit werk heeft my met smerte dit vervolg doen uytstellen tot den tegenwoordigen tyd en eene mindere indispositie als van by na de helft des gepasseerdens jaars waare niet in staat geweest mynen yver te wederhouden; verblydende my dezenthalven, dat door een minder pynend gevoel myner kwalen in staat ben thans de handen aan dat werk te slaan.

Ambon, Banda, Ternaten en Macassar zyn voltooyt en daar is zedert geene verandering by gekomen, als dat te Ambon nog eenige ambagtslieden en kostbaare, gehuurde kruitmakers in dienst gebleven zyn boven 't g'ordonneerde, ter tyd toe dat 's Comp' slaven aangeleert zullen wesen, waar omtrend de nodige ernst verwacht werd; gelyk meede om de hospitaals ongeluden te brengen na by den gestelden tax of op zeven stuyvers de man 's daags aan kost, medicyn, etc.

En Banda mag nog een scribent voor de secretary en een voor 't negotie comptoir aanhouden en wyders, als Ambon, een leerling of drie employeeren, om eerst 't adsistenten kostgeld te krygen, als in

en zeevarende op de scheepen te doen plaatsen en de ministers te gelasten de ordinaire ongelden door zuyniger verstreking op de bepaalde somma te brengen.

Wydars de ministers tot Ternaten en Macassar te recommandeeren de boven een ropy verstrekt werdende kostenningen de genieters op reekening te stellen, zo 't gevoeglyk geschieden kan.

't gepermitteerd getal invallen, terwyl men verwacht, dat de meerdere stuurlieden en verdere zeevaarende op de schepen zullen geplaatst en d'ordinaire ongelden door zuyniger verstreking op 't bepaalde gebracht werden, en dat zonder fout.

Te Ternaten zoude, 't geen boven een ropy aan kostgeld verstrekt wordt, als subsidie geconsidereert en op der ontfangers soldy-reekening kunnen gesteld werden, indien men zulks met gerustheid ten uytvoer brengen kan; en zal 't hospitaal niet veel boven de gestelde prys mogen ten laste komen.

En blyft Macassar gepermitteerd aan de gemeene 45 stuyvers kostgeld 's maands te verstrekken, na oude usantie, dog met eenen gerecommandeert de 15 stuyvers boven de ropy, dat om de oost het algemeene kostgeld is, te brengen als subsidie op de soldy-reekening der ontfangers, des doenlyk.

De bediendens tot Timor werd nog een quartiermeester met de nodige inlandse matrossen tot de pantjalling toegevoegd.

Timor is meede afgehandelt en dient deszelfs lasten ruym goed te maken, schoon nog een quartiermeester met de nodige inlandsche matrossen tot de pantjalling gepermitteerd word.

En die van Padang eenlyk nog g'accordeert een leermeester en circa 20 gemeene militairen, dog de g'ordonneerde reductie te laten effect zorteen onder nevenstaande remarques, ter hunner observantie.

Padang en onderhorige schynt zeer node tot de g'ordonneerde reductie te komen; egter dient daar niets anders toe gegeven als een leermeester en een gemeen militair of twintig, daar en tegen de kleeding der slaven nog wel de helft te hoog staan, dog de Moorsee matroozen moeten opgezonden of d'inlandsche soldaten afgedankt worden, en d'ordre op de kostgelden en randsoenen

zonder afwyken gevolgt; item dat van den commandeur na 't Bantamsche geschikt.

Het randsoen mag in gelde werden betaald en Adjerhadja zo gelaten, indien tot den ontfang van peper nodig is; want de verkoop beter te Poulo Chinco geschieden kan, het welk, met eenige klynigheden, de lasten op / 50000 houden en egter de negotie, die wat aanwakkert, wel de gegiste / 70000 in 't jaar zal doen overhouden.

De ministers en bediendens op alle de voorschreven, afgehandelde plaatsen, omtrent de berekening der soldyen, het nevenstaande nader aan te bevelen.

Wyders is de soldy, ten laste der afgehandelde plaatsen, een vyfde te hoog gerekend, alzo in ligt- of soldy-geld uytgetrokken is, daar volgens besluit der hooge regeering de dato 15 December 1753 over al voortaan in zwaar Indias geld zal gerekend werden om geen schynwinst te maken in 't opgeld, dat anders op een derde loopt en nu maar een vyftiende zal bedragen.

De onverhandelde Oostersche comptoiren blyven dan nog: Malacca, Java's gouvernement, Bantam, Cheribon, Banjermassing en Palembang, waar uyt, als 't principale, eerst spreken zal van

Java's Noord-Oost-cust.

Een land, dat van onze eerste zeet aldaar een by na gedurig oorlogs-toneel geweest is, eerst onder de vorsten van de Mattarm, welke, buyten deze provintie, ook meester waren van het land daar bewesten en anno 1628 Batavia kwamen belegeren; en naderhand tusschen die en andere vorsten op Java, welke egter alle voor anno 1645 onder hen moesten bukken, waar op dan gevolgt is

eene successie van Soesoehoenangs uyt twee linien, tot in den tegenwoordigen tyd, dat nu het selve ryk weder in tweeën verdeeld is, waar van de eene Soesoehoenang of Keyzer en de andere Sulthan of Koning genoemd werd, hebbende in al die tusschen tyd veel maalen met opstanden en verschillende uytkomsten moeten worstelen, en waar in de Compagnie zig meer en gereëder tot hulpe heeft laten vinden, als mogelyk wel noodzakelyk geweest is; egter heeft ze daar van zoo een goeden pluk bekomen, dat het strandregentschap en het eyland Madura, nevens alle de zeehavens, in hare magt is, in 't brede te zien by secreete Bataviasche resolutie van den 20^{en} May 1754.

Het welk dus ook noodzakelyk gemaakt heeft het extrueeren eeniger sterktens ten hoofd-comptoire Samarang en onderhorige landposten, nevens de zeeplaatsen Tagal, Paccalongan, Qualladamak, Japara, Joana, Rembang, Grissee, Soerabaya, Passaroan, Sumanap en Sambilangang, met intentie om daar door secure schuuren te hebben om de vrugten van het land op te slaan en in veyligheid te possideeren de zee- en andere thollen op alle die plaatszen, en wel inzonderheid om daar door te Batavia te hebben een abundante aanvoer van ryst, zout, enz., tegen zeer civiele pryzen, waar van deze lyste vertoon doet:

een last ryst van 5500 w.	/ 24	: ---
» » groene cadjang....	» 60	: ---
» » cadjang-boontjes...	» 58	: 8 : ---
» » zout	» 14	: 8 : ---
100 w. zwarte peper.....	» 9	: 12 : ---

Nademaal Java's Oost-cust om nevensgemelde reedenen de Comp. zeer kostbaar valt, moeten de ministers ten uytersten attent wezen om de producten van 't land, zoo veel mogelyk, te doen accresseeren, egter niet gaande boven de hier nevens gestelde pryzen.

staart- en lange peper mede zoo, ook cardemon;

het ƒ indigo, eerste soort . f 1 : 10 : —

» » cattoene gaaren, eerste soort..... » — : 15 : 6

» » cattoene gaaren, tweede soort..... » — : 11 : 8

» » cattoene gaaren, derde soort..... » — : 7 : 11

» » cattoene gaaren, vierde soort..... » — : 6 : 2

100 ƒ suiker, eerste soort » 6 : 14 : 8

De quantiteyt ryst rekene binnen een jaar of twee op 5000 lasten voor de Comp^e; caljang en zout bekomt men na de benodigtheyd; peper kan eerlang 100000 ƒ afkomen, nevens de voor Nederland g'eyscht werdende 6000 ƒ staart-peper en dito quantiteyd lange peper; ook zal de cardamon, indigo en garen merkelyk toeneemen by continuatie van rustige tyden, als wanneer de Nederlandsche eysch van wit lywaat mede zal kunnen werden voldaan; en geven de 13 zuykermoolens een à anderhalf miljoen ponden; buyten dit, geeft Java hout voor de Bataviasche en verdere Indiasche benodigtheyd en voor de timmerwerf te Rembang, alwaar jaarlyks een scheepje van 100 voeten en 2 à 3 mindere vaartuygen aangebouwt werden, die zeer wel uytvallen, zo dat 't een en 't ander, te zamen gevoegd, nog al wat bedraagt, maar egter niet komt by 't geene aan allerhande behoeftigheden door menigte handelaars na Batavia en in deze zee leggende plaatsen vervoerd werd, gelyk dat gemakkelyk af

Mitsgaders dezelve ook te recommandeeren de nodige zorge te dragen tegens den invoer van lywaten, voor zo verre dezelve aan de Comp. gerservuert zyn, op dat daar in geen fraude plaats vinde.

te nemen is uyt het gene daar en tegen, tot sleet van den Javaan, weder ingevoerd werd, zo aan amphioen tot wel anderhalf millioen florynen, als zyde patolen en andere dito kleedjes, lywaten en Europeese manufacturen, waar mede den inlander gaarne pronkt, als hy 't krygen kan, en waar 't reserveren der Souratse goederen voor de Compagnie ecne aanmerkelyke verbetering zal te wege brengen; zulks de handel in kleden en lywaten, koper en veelerley kleinigheden niet manqueren zal een winstpost te maken van een ton florynen, waar hy aan soldy-geld *f* 10000, verpagtingen van sabandharyen of zee-thollen, vogelnestklippen, Kaddoese tabak-thol, Chinees hoofdgeld, topbanen, herberg en veeslagtery ruym twee ton of, na aftrek van *f* 60000, die de vorsten daar uyt genieten en provisie omtrent *f* 190000, de verpligtingen der strand-regenten in geld, ryst, cadjang en oly *f* 30000; de tjatjas of huysgezinnen en calangers of reyzende timmerluy van den Keyzer brengen aan de Compagnie jaarlyks op *f* 48000; het hout geeft een inkomen van *f* 20000, de 20ste penning en passen *f* 2000, komende de zeguls Batavia ten voordeele; alle welke dan te zamen een advans uytmaken van *f* 400000.

De vergadering, met betrekking tot de dienaren, in dit gouvernement bescheiden, ten vollen van het sentiment van den heere Gouverneur Generaal zynde en dus ook noodzakelyk oordeelende, dat dezelve op een vaste voet gereguleert werden, zoo heeft zig dezelve met de bepaling, door welgemette zyn Edelheyt in dien opzigt hier nevens gemaakt, geconformeeert, moe-

De bezetting der voorschreve plaatzen, nevens de verpligte lyfwagt voor 't hof en den Keyzer, mitsgaders den Sulthan, konnen, zo als ligt af te nemen is, niet minder genomen werden als op de reeds bepaalde 800 man infantery en 290 cavallery, primo plan, onder een majoor en verdere offi-

Inde de manschap, die deze regering mogte goedvinden om de ruste van Java te bevorderen of bewaren, daar men dien te laten, nevens het aanhoorige, op trains onkosten gebragt werden.

cieren, maar zullen voor eerst nog wel 400 infanteristen meer mogen hebben en, als men daar by voegd de politicque, kerkeleke. ambagtslieden en zeevaart, zal het geheele getal wel 1872 uytmaken, blykens het volgende, tot reglement te dienen:

Samarang:

1 gouverneur en directeur wint 's maands.	f 200	en 's jaars	f 2400	
1 opperkoopman en hoofdadministrateur	» 80	» 960	
1 majoor	» 150	» 1800	
1 predicant	» 100	» 1200	
2 kooplieden, als pakbuysmeester en fiscaal	» 110	» 1320	
3 onderkooplieden, secretaris, sabandhaar en soldy-boekhouder	» 120	» 1440	
4 boekhouders, eerste clercq, negotie overdrager, soldy overdrager en dispencier	» 120	» 1440	
6 pennisten op de secretary	» 120	» 1440	} min en meer
8 pennisten op 't negotie comptoir	» 160	» 1920	
8 pennisten op 't soldy comptoir	» 160	» 1920	
1 krankbesoeker	» 30	» 360	
1 koster	» 24	» 288	
				f 16488
1 opper-chirurgyn in 't hospitaal	» 60	f 720	
6 onder-meesters	» 120	» 1440	min en meer
44 koppen, die transporteere met	f 2260		f 16488	

44 koppen	Per transport....	f	2260	f	16488
1 onder majoor.....	•	40.....	•	480	
1 bode.....	•	20.....	•	240	
1 tolk.....	•	20.....	•	240	
1 lieutenant der artillery.....	•	50.....	•	600	
1 lieutenant ingenieur	•	50.....	•	600	
1 bombardier.....	•	20.....	•	240	
8 cannoniers.....	•	120.....	•	1440	min en meer
2 timmerlieden.....	•	40.....	•	480	
10 handlangers of boschieters.....	•	120.....	•	1440	min en meer
1 meesterknecht der huys-timmerlieden.	•	30.....	•	360	
2 trompetters.....	•	40.....	•	480	
1 scheeps-timmerman	•	30.....	•	360	
2 huys-timmerlieden.	•	40.....	•	480	
1 metzelaar.....	•	18.....	•	216	
1 kuyper.....	•	20.....	•	240	
1 schilder en glazenmaker.....	•	20.....	•	240	
1 smits-meesterknecht	•	30.....	•	360	
1 smit.....	•	20.....	•	240	
1 koperslager.....	•	20.....	•	240	
1 slotemaker.....	•	20.....	•	240	
1 baas wapenkamer.	•	24.....	•	288	
1 sadelmaaker.....	•	20.....	•	240	
2 onder-sadelmaakers	•	28.....	•	336	
1 geelgieter.....	•	20.....	•	240	
2 roer-slotemakers..	•	40.....	•	480	
2 lademakers.....	•	40.....	•	480	
1 schedemaaker.....	•	20.....	•	240	
1 koperslager.....	•	20.....	•	240	
1 geweldiger.....	•	20.....	•	240	
2 postillions.....	•	32.....	•	384	
97 koppen, die transporteere met.....		f	14644	f	16488

97 koppen	Per transport....	f 14644	f 16488
1 boekbinder.....	» 14.....	» 168	
1 cipier.....	» 20.....	» 240	
1 provoost.....	» 16.....	» 192	
2 mandadoors.....	» 30.....	» 560	
1 bootsman en equipage opziender.....	» 24.....	» 288	
1 seylmaaker.....	» 20.....	» 240	
5 quartiermeesters..	» 70.....	» 840	
60 mattsosen.....	» 720.....	» 8640	min en meer
			f 25512
Militie:			
1 capitain.....	f 80.....	f 960	
1 lieutenant.....	» 50.....	» 600	
3 vendrigs.....	» 120.....	» 1440	
8 sergeants.....	» 192.....	» 2304	
12 corporaals.....	» 188.....	» 2016	
4 tamboers en pypers	» 48.....	» 576	min en meer
200 soldaten.....	» 2400.....	» 28800	» » »
			f 36696
't hoofd-comptoir Samarang te zamen » 78696			
Te Souracarta over de dragonders:			
1 capitain.....	f 80	f 960	
1 lieutenant.....	» 50	» 600	
1 sous-lieutenant....	» 40	» 480	
1 cornet.....	» 30	» 360	
3 wagtmeesters.....	» 72	» 864	
1 trompetter.....	» 20	» 240	
6 corporaals.....	» 84	» 1008	
3 tamboers en pypers	» 36	» 452	
80 gemeenen.....	» 960	» 11520	min en meer
1 onderkoopman....	» 40	» 480	
1 geswore scriba....	» 30	» 360	
3 adsistenten.....	» 60	» 720	
2 leerlingen.....	» 30	» 360	
502 koppen, die transporteere met	f 18384		f 78696

502 koppen	Per transport..	f 18384	f 78696
1 oppermeester.....	f	36	432
3 ondermeesters.....	»	60	720
2 trompettersvoorden			
Keyzer.....	»	40	480
1 koetsier voor den			
Keyzer.....	»	20	240
1 bombardier.....	»	20	240
2 cannoniers.....	»	28	336
10 handlangers.....	»	100	1200 min en meer
1 timmerman.....	»	14	168
1 metzelaar.....	»	14	168
1 smit.....	»	16	192
1 postillion.....	»	16	192
1 capitain-lieutenant.	»	60	720
1 lieutenant.....	»	50	600
2 vendrigs.....	»	80	960
6 sergeants.....	»	144	1728
12 corporaals.....	»	168	2016
3 tamboers en pypers	»	36	432
100 gemeenen.....	»	1200	14400 min en meer
dus Souracarta bedraagt.. f 43608			
Voor de post Oenarang:			
1 sergeant.....	f	24	f 288
2 corporaals.....	»	28	336
14 gemeenen.....	»	168	2016 min en meer
3 bosschietters.....	»	36	432
1 postillion.....	»	16	192
Oenarang bedraagt.. f 3264			
Salatiga:			
1 vendrig.....	f	40	f 480
2 sergeants.....	»	48	576
3 corporaals.....	»	48	576
20 gemeenen.....	»	240	2880 min en meer
3 bosschietters.....	»	30	360
701 koppen, die transporteere met	f	4872	f 46872 f 78696

701 koppen Per transport.. f 4872 f 46872 f 78696

1 postillion..... f 16 » 192

Salatiga bedraagt..... » 5064

Boejalalie :

1 sergeant..... f 24 f 288 .

2 corporaals » 28 » 336

15 gemeenen..... » 180 » 2160 min en meer

2 bosschieters..... » 20 » 240

1 postillion » 16 » 192

Boejalali bedraagt.... f 3216

In de Matarn dragonders :

1 capitain..... f 80 » 960

1 lieutenant » 50 » 600

1 sous-lieutenant..... » 40 » 480

1 cornet » 50 » 360

3 wagtmeesters » 72 » 864

1 trompetter..... » 20 » 240

6 corporaals » 84 » 1008

5 tamboers en pyper..... » 36 » 452

80 gemeenen..... » 960 » 11520 min en meer

1 onderkoopman..... » 40 » 480

2 adsistenten..... » 40 » 480

1 krankbezoeker..... » 20 » 240

2 trompetters voor den Sulthan » 40 » 480

1 koetsier voor den Sulthan.. » 20 » 240

2 chirurgyns..... » 40 » 480

1 cannonier..... » 14 » 168

6 handlangers..... » 72 » 864

1 timmerman.. » 20 » 240

1 capitain-lieutenant..... » 60 » 720

1 lieutenant » 50 » 600

2 vendrigs..... » 80 » 960

4 sergeants..... » 96 » 1152

8 corporaals » 120 » 1440

5 tamboers en pypers..... » 36 » 452

856 koppen, die transporteere met..... f 80592 f 78696

856 koppen Per transport.... *f* 80592 *f* 78696
 60 gemeene..... » 720 » 8640 min en meer
 zoo dat Souracarta en Matarm bedraagen *f* 89232

Tagal:

1 koopman en resident.....	<i>f</i> 60	<i>f</i> 720
2 adsistenten.....	» 40	» 480
1 chirurgyn of ondermeester..	» 30	» 360
1 krankbezoeker.....	» 20	» 240
1 indigo-maker.....	» 20	» 240
1 bosganger.....	» 20	» 240
1 vendrig.....	» 40	» 480
2 sergeants.....	» 48	» 576
4 corporaals.....	» 56	» 672
1 tamboer.....	» 10	» 120
25 gemeene.....	» 300	» 3600 min en meer
1 cannonier.....	» 14	» 168
2 handlangers.....	» 24	» 288
1 timmerman.....	» 20	» 240
1 kuyper of bottelier.....	» 16	» 192
5 matrosen.....	» 60	» 720 min en meer

Tagal bedraagt..... *f* 9336

Paccalongang:

1 boekhouder en resident..	<i>f</i> 30	<i>f</i> 360
1 adsistent.....	» 20	» 240
1 indigo-maker.....	» 20	» 240
1 bosganger.....	» 20	» 240
1 sergeant.....	» 24	» 288
2 corporaals.....	» 28	» 336
1 ondermeester.....	» 14	» 168
1 tamboer.....	» 10	» 120
12 soldaten.....	» 144	» 1728 min en meer
1 cannonier.....	» 14	» 168
2 handlangers..	» 24	» 288
2 matrosen....	» 24	» 288

Paccalongang bedraagt.. *f* 4464

992 koppen, die transporteere met. *f* 181728

992 koppen Per transport... f 181728

Qualladamak:

1 boekhouder en resident....	f	30	f	360
1 adsistent	»	20	»	240
1 bosganger	»	20	»	240
1 ryskoper	»	20	»	240
1 sergeant.....	»	24	»	288
2 corporaals.....	»	28	»	336
1 ondermeester.....	»	14	»	168
1 tamboer.....	»	10	»	120
12 soldaten.....	»	144	»	1728 min en meer
1 cannonier.....	»	14	»	168
2 handlangers.....	»	24	»	288
2 matrosen.....	»	24	»	288

Damak bedraagt..... f 4464

Japara:

1 onderkoopman en resident..	f	40	f	480
2 adsistenten.....	»	40	»	480
1 chirurgyn of ondermeester..	»	30	»	360
1 krankbezoeker.....	»	20	»	240
1 ryskoper	»	20	»	240
1 molemaker.....	»	20	»	240
1 vendrig	»	40	»	480
2 sergeants.....	»	48	»	576
4 corporaals.....	»	56	»	672
1 tamboer.....	»	10	»	120
20 gemeene.....	»	240	»	2880 min en meer
1 cannonier.....	»	14	»	168
2 handlangers.....	»	24	»	288
1 timmerman.....	»	20	»	240
1 kuýper of bottelier.....	»	16	»	192
5 matrosen.....	»	60	»	720 min en meer

Japara bedraagt..... f 8576

Joana:

1 boekhouder en resident....	f	30	f	360
1064 koppen, die transporteere met.....	f	560	f	194568

1064 koppen	Per transport.... f	360 f	194568
1 adsistent.....	»	20 »	240
1 bosganger	»	20 »	240
1 ryskooper.....	»	20 »	240
1 sergeant.....	»	24 »	288
2 corporaals	»	28 »	336
1 ondermeester.....	»	14 »	168
1 tamboer	»	10 »	120
12 soldaten.....	»	144 »	1728 min en meer
1 cannonier.....	»	14 »	168
2 handlangers.....	»	24 »	288
2 matrosen.....	»	24 »	288

Joana bedraagt..... f 4464

Rembang :

1 onderkoopman en resident.. f	40 f	480
2 adsistenten.....	» 40 »	480
1 baas timmerman.....	» 50 »	600
1 chirurgyn of ondermeester..	» 30 »	360
1 krankbezoeker.....	» 20 »	240
2 bosgangers.....	» 40 »	480
1 vendrig	» 40 »	480
2 sergeants.....	» 48 »	576
4 corporaals	» 56 »	672
1 tamboer.....	» 10 »	120
20 gemeene.....	» 240 »	2880 min en meer
1 cannonier.....	» 14 »	168
2 handlangers.....	» 24 »	288
1 timmerman	» 20 »	240
1 bottelier.....	» 16 »	192
5 matrosen....	» 60 »	720 min en meer

Rembang bedraagt..... f 8976

Grisse :

1 koopman en resident..... f	60 f	720
2 adsistenten.....	» 40 »	480
1 chirurgyn....	» 30 »	360
1159 koppen, die transporteere met..... f	1560 f	208008

1139 koppen	Per transport....	f	1560	f	208008
1 krankbezoeker.....	»	20	»	240	
1 ryskooper.....	»	20	»	240	
1 vendrig.....	»	40	»	480	
2 sergeants.....	»	48	»	576	
4 corporaals.....	»	56	»	672	
1 tamboer.....	»	10	»	120	
20 gemeene.....	»	240	»	2880	min en meer
1 cannonier.....	»	14	»	168	
2 handlangers.....	»	24	»	288	
1 loots.....	»	20	»	240	
1 timmerman.....	»	20	»	240	
1 bottelier.....	»	16	»	192	
5 matrosen.....	»	60	»	720	min en meer
			Grisse bedraagt.....	f	8616

Sourabaya :

1 opperkoopman en opperhoofd	f	80	f	960	
2 onderkooplieden.....	»	80	»	960	
1 geswore scriba.....	»	50	»	360	
4 adsistenten.....	»	80	»	960	
1 translateur.....	»	20	»	240	
1 krankbezoeker.....	»	20	»	240	
1 oppermeester.....	»	56	»	432	
3 ondermeesters.....	»	70	»	840	
1 extra-vuurwerker.....	»	30	»	360	
1 bombardier.....	»	20	»	240	
2 cannoniers.....	»	28	»	336	
6 handlangers.....	»	72	»	864	min en meer
1 timmerman.....	»	20	»	240	
1 metzelaar.....	»	18	»	216	
1 smit.....	»	20	»	240	
1 bootsman.....	»	22	»	264	
4 quartiermeesters, waar onder					
1 loots.....	»	56	»	672	
1 bottelier.....	»	20	»	240	
1213 koppen, die transporteere met.....	f	8664	f	216624	

1215 koppen	Per transport....	f	8664	f	216624
1 kuyper.....	»	18	»	216	
50 mattsosen, met die op de vaar- tuygen, winnen min en meer	»	300	»	3600	
1 roerslotemaker.....	»	16	»	192	
1 lademaker.....	»	16	»	192	
Militie:					
1 capitain.....	»	80	»	960	
1 lieutenant.....	»	80	»	600	
3 vendrighs.....	»	120	»	1440	
8 sergeants.....	»	192	»	2304	
16 corporaals..	»	224	»	2688	
4 tamboers en pyper.....	»	48	»	576	
300 soldaten.....	»	5600	»	43200	min en meer
				Sourabaya bedraagt....	f 64652

Passourouang:

1 capitain.....	f	80	f	960	
1 adsistent.....	»	24	»	288	
1 krankbezoeker.....	»	20	»	240	
2 ondermeesters.....	»	40	»	480	
1 cannonier.....	»	14	»	168	
4 handlangers.....	»	48	»	576	
1 timmerman.....	»	20	»	240	
1 lieutenant.....	»	80	»	600	
1 vendrig.....	»	40	»	480	
4 sergeants.....	»	96	»	1152	
8 corporaals.....	»	96	»	1152	
2 tamboers.....	»	24	»	288	
120 soldaten.....	»	1440	»	17280	min en meer
				Passourouang bedraagt. f	23904

Sumanap:

1 onderkoopman.....	f	40	f	480
1 adsistent.....	»	20	»	240
1 sergeant.....	»	24	»	288
2 corporaals.....	»	28	»	336
1731 koppen, die transporteere met.....	f	1544	f	303160

1751 koppen	Per transport....	f 1344	f 305160
15 soldaten.....	»	180	» 2160 min en meer
2 handlangers.....	»	24	» 288
3 matten.....	»	50	» 560
Sumanap bedraagt.....		f	4152

Bancallang:

1 vendrig.....	f 40	f 480	
1 sergeant.....	» 24	» 288	
1 adsistent.....	» 20	» 240	
2 corporaals.....	» 28	» 356	
15 gemeene.....	» 180	» 2160 min en meer	
2 handlangers.....	» 24	» 288	
5 matten.....	» 50	» 360	
Bancallang bedraagt.....		f	4152

Nog 1 comp^e dragonders op Samarang:

1 capitain.....	f 80	f 960	
1 lieutenant.....	» 50	» 600	
1 sous-lieutenant.....	» 40	» 480	
5 wagtmeesters.....	» 72	» 864	
1 trompetter.....	» 20	» 240	
6 corporaals.....	» 84	» 1008	
5 tamboers en pyper.....	» 56	» 452	
80 gemeene.....	» 960	» 11520 min en meer	
		f	16104

1872 koppen in 't geheel bedraagen..... f 529568

Van welke soldyden ten desen eylande omtrend drie vierde betaald werd, des daar voor stelle f 247170, maar, wyl dat in ligt geld betaald werd, bedraagt zulks in Indias zwaar geld..... f 197740

Het geene door den winkelier by verstreking van twee maanden gekort werd, zal geheel India door voor twee derde aan de Comp. moeten komen en apart blyven, conform algaande circulaire schrijven dezzer regering.

Ingevalle alhier of in eenig ander comp^toir, gelyk op Batavia, van de goede maanden iets door de winkelier gekort wordt, moet de Compagnie daar in voor twee derde komen en zulks 't opgeld ten goede gebragt worden.

Ook is verstaan de kostgelden en randsoenen ter cause Java te laten verstrec-

De kostgelden en randsoenen vinden in de reeds afgedaane, Oostersche gouverne-

ken, zo als hier nevens werd aangewezen, zonder dat die bepaling, om welke reden het ook zy, zal mogen werden overtreden of te buyten ge- gaan, als op voorgaande quali- ficatie dezer regereering.

menten, haare bepalingen in dezer voegen :

1	gouverneur.....	f	2005		
2	opperkooplieden	} à f 490:—	1470		
1	majoor				
1	predicant	} à	581:—		
6	capitains				
4	kooplieden	} à	294:—		
2	capitain-lieute- nants				
1	opper-chirurgyn	}			
10	onderkooplieden				
10	lieutenants				
5	sous-lieutenants				
17	vendrigs				
2	cornets				
1	onder-majoor			à	174:—
9	boekhouders			}	
1	voorleezer				
2	oppermeesters				
1	baas timmerman				
47	adistenten				
8	krankbezoekers				
6	chirurgyns				
2	tolk en transla- teur				
2	meesterknegts				
1	scheeps-timm ^{an}				
2	bootslieden	à	92:—		
4	extra vuurwer- ker en bombar- diers	}			
56	sergeants en wagtmeesters				
52	diverse dienst doende				
254	koppen, die transporteere met	f	52680		

254 koppen	Per transport..	f 32680		
10 diverse dienst doende	}			
36 ambagtslieden				
17 onder- en derde- meesters			à f 36:—	7256
21 cannoniers				
10 quartiermees- ters				
107 corporaals	}			
ryst 40 \mathcal{G} , is..			4:—	804
1255 dragonders, sol- daten en tam- boers	}			
			à	17: 6
130 mattrosen	}			
54 handlangers				
	ryst 40 \mathcal{G} , is..	4:—	5748	
1872 koppen te samen bedragen.		f 71328		

Quartiermeesters en mattrosen op de vaartuygen genieten extra of voor arak, de eerste à f 1 : 10 's maands, is. 108
10 *gemeene* à f 1 's maands, is . 120
en dan nog zout, peper, inlandse azyn en lamp-oly.

En van gelyken de militairen ter zee op commando, maar te lande in de legers alleen 5 kan arak 's maands, in zoo verre daar toe door den gouverneur qualificatie zal weezen verleend.

En omtrent de verstreking van subsidie werd zulks op nevensgemelde voet aan de ministers gedefereert.

Dog werd aan 't Java's en andere ministeriums gelaten by de kostgelden de nodige subsidie te verstrekken, waar by de Comp^e geen nadeel lyd, als matig geschied, alzoo op der ontfangers soldy-reekening komt.

Werdende de capitains, by de vorsten zynde, ingevolge het nevenstaande project van zyn Edelheyd, ieder voor /1000 aan goederen en provisien uit 's Comp. pakhuyzen toegestaan.

De capitains by de vorsten, verplicht zynde nu en dan eenige dranken, etc., aan dezelve te laten volgen, kunnen daar voor, ter harer keuze, goederen en provisien uyt 's Compagnies pakhuyzen verzoeken, ieder ter waarde van een duyzend gulden 's jaars, 't welk egter in deze niet reekene, om dat daar en tegen de randsoen ryst, die de vorsten aan 't volk verstreken, op 600 maten of / 2400 loopt, dat ten goede dezer reekening moet komen, als zoo veel minder door de Comp^e verstrekt werdende.

In diervoegen zullen de kostgelden en mondrandsoenen 's jaars beloopt schaars / 71600.

Met de guarnizoens en andere ordinaire ongelden, door zyn Edelheyd als hier nevens gereguleert, conformeert zig de vergadering en zal overzulk niet boven dien tax de Comp. mogen ten lasten komen.

Guarnizoens-ongelden hebben hier een aparte reekening en eygentlyk behoort daar te huys het tractement der dragonders voor haare paarden, equipage, enz.

Bedragende 's maands, voor :

3 ritmeesters of capitains, ieder.	/ 96 : —	/ 288 : —
5 lieutenants.	» 48 : —	» 144 : —
5 sous-lieutenants en cornets.	» 36 : —	» 180 : —
12 wagtmeesters en trompetters.	» 17 : —	» 204 : —
18 corporaals.	» 14 : 4	» 255 : 12
249 dragonders en tamboers.	» 12 : —	» 2988 : —

Aan huysuur voor de militairen, zoo geen Comp^s huysen hebben :

1 majoor.	» 24 : —	» 24 : —
8 capitains en capi-		

Transporteere. . . . / 4183 : 12

Per transport....	f 4185:12
tains-lieutenants. f 19: —	» 152:—
53 lieutenants, sous-	
lieutenants, ven-	
drigs, cornets en	
onder-majoor... » 12: —	» 396:—
1 provoost..... » 16:16	» 16:16
400 kan lamp-oly aan de pos-	
ten en wagten in 't geheele	
gouvernement à 6 stuyvers..	» 120:—
Tromvellen, daar civiel in te	
koopen, stelle, met verdere wa-	
penkamers-verstrekkingen....	» 100:—
	f 4868: 8

Waar mede het by vredens-tyd wel te stellen is, als alles zuynig in 't oog gehouden word, moetende mede nagegaan werden, of de verstreckinge van veele geweiren aan pennisten en burgers wel weder verantwoord is, en anders als nog geschieden.

Dog welke voorschrevengevarnizoens-ongelden, na de algemeene trant van India, mede gebragt werden op de reekening van ordinaire ongelden, welke buyten des dragen moet:

141	⊗	kaarsen, als:
36	⊗	aan 't gouvernement,
30	»	» de 2 opperkooplieden en 1 majoor,
35	»	» 1 predicant en 6 capitains,

Transporteere f 4868: 8

Moetende de ministers ondersoek laten doen, of de verstrekte geweiren aan pennisten en burgers wel weder verantwoord zyn, en anders al zulks als nog moeten geschieden.

	Per transport.... f	4868 : 8
40	Ƴ voor het gebed en de schryf-compt ^{en} à 12 ¹ / ₂ stuyvers 't Ƴ... ..	88 : 2
De kaarsen voor de avondkerk moet de diacony bezorgen.		
171 kan lamp-oly, als:		
36	aan 't gouvernement,	
30	» 2 opperkooplieden en 1 majoor,	
35	» de predicant en 6 capitains,	
70	» de cap ⁿ -lieutenants, lieutenants en venders 2 kan ieder, à 6 stuyvers de kan, is	51 : 6
	den gouverneur extra.....	55 : —
	voor materialen, matten, etc.	300 : —
	» schryftuig, etc.....	120 : —
72	vlagge-doeck, eens 's jaars, is 's maands.....	50 : —
	aan boeken.....	50 : —
	» medicamenten, doek voor 't guarnizoen, enz.....	150 : —
	huur battoors ryst alomme.	200 : —
	Guarnizoens en andere ordinaire ongelden 's maands.. f	5892 : 16
	Of aan dragonders-paarden, equipage en andere ordinaire ongelden 's jaars.....	70714 : —
	<i>Extra-ordinaire ongel-</i> d'Extra-ordinaire ongel- den verwacht men, dat binnen deze som zullen blyven.	2000 : —
	<i>den</i> horen te blyven binnen de.. alzo niet wezentlyk daar toe gehoort en de extra van arak moet afgeschafft werden, buy-	

ten ongemeene gevallen; ook geen kruyt verspilt, maar alleen matig, na d'ordre, afgeschreven op ordinaire ongelden.

Item de timmeragie en reparatie.

Timmeragie en reparatie aan gebouwen, fortten, etc., is wel met..... f 5000:—
of iets meer haar vereyscht te geeven.

De hospitalen mogen, voor 't geheele gouvernement, de man opbrengen: voor 40 R ryst, enz., seven stuyvers daags of f 10:10 's maands, daar alles onder begrepen is: zulks 100 man zoude kosten f 1083 $\frac{1}{2}$, 's maands of 's jaars f 13000, waar van detraheere de halve gagie à f 6 ter maand, is f 7200, zo blyven 'er aan lasten..... » 5800:—

Ongelden van schepen komen voort uyt de verstrekkingen aan 't volk en by geval aan de schepen zelfs, en moet thans geschikt werden na 't dezer dagen opgesteld nieuw reglement; gelyk mede brandhout na d'ordre.

Dusdanig gisse deze lastpost dan op..... » 15000:—

En ingevalle 'er nog zoutvleesch en spek op Java of om de Oost overig is, moet dat aan de schepen verstrekt en

De hospitalier zal daags 40 pond ryst de man geeven, zonder iets tot lavement, gemak of medicynen buyten 't te mogen eyschen.

Men zal zig omtrend dit artikel moeten reguleeren na 't nieuwe reglement van dato 14 April jongstleden omtrend de verstrekkingen aan de schepelingen.

Het zout-vleesch en spek, dat op Java of om de Oost overig is, moeten ze aan de schepen verstrekken en voortaan niets meer daar van te eyschen.

voortaan niet meer g'eyscht worden.

De nevens gemelde rekening zal mede niet hoger mogen lopen dan de gecalculceerde somma van f10000, en zullen de mindere soldyen van inlanders dit nog verminderen.

Onkosten van kleyne vaartuygen hebben geene kost- en randzoen-gelden te dragen, als hier vooren al bereekend; zulks in 't jaar aan vertimmeringen, touwen, toetakelen, etc., kunnen benodigen » 4000 : —

En aan *mattrosen*, etc., nog » 6000 : —

En die van *condemnatie* niet hoger mogen gesloten werden dan met een lastpost van f2000 's jaars, ten welken eynde de meerdere bediendens ten eersten moeten afgedankt werden.

De condemnatie reekening komt ten laste 't salaris van de inlandsche dienaaren der justitie, de gecondemneerden en andere diergelyke ongelden.

Samarang heeft genoeg aan :

1 scherpregtjer, en

8 dienaren en caffers, en de andere moeten na rato genomen werden, als wanneer

deze reekening met » 2000 : —

zal te sluyten wezen.

In dezer voegen zullen de uytgaven van Java omtrent f 380000 bedragen en weynig overschieten om op te leggen en de staat van de Comp^e te verbeteren, alzo de winsten maar ruym zo veel belooopen en hier by nog niet gerekend is, wat Nederland, voor reekening van Java, aan soldyen betaald, behalven dat de minste ruptuure aanstonds weeder nieuwe kosten veroorzaakt; en zal het dierhalven de ernstige betragting der ministers moeten wezen, alle attentie ter verdere menagie aan te leggen en, op dat dezelve daar toe bequamelyk vorderen, 's jaars, gelyk reeds

Byten dit alles is verstaan de ministers te adhorteren alle mogelyke attentie ter verdere menagie, aan te leggen.

En wyders haar, zo wel als de ministers en bedienden op alle de respective courten comptoiren, by een circulaire brief te gelasten, by hunne brieven aan deze regering de winsten en lasten te vertonen, met confrontatis legens deze bepaling, onder eene ernstige waarschuwing, dat men de graven, die dit reglement te besten gaan zonder voldoende redenen te geven, het nadeel zal doen vergoeden.

Zullende ook alomme moenten werden nagelaten en excuseert de oversending van alle vorige bylagen tot de negotie-boeken en papieren, voor al die in de resoluties g'insereert staan.

gelast is, in raade resumeeren een opstel van de winsten en lasten in vergelyking met dit opstel, met opgave van de reedenen der min- en meerderheyl en, zo 't laaste tegen verwagting plaats gehad heeft, hoedanig te verminderen, om dus 't een en ander aan deze regering te laten toekomen ter nadere dispositie, 't welk niet alleen van Java, maar van alle Indiase comptoiren verwacht word.

Het is de politie van de meeste vorsten steeds geweest haare conquesten te voorzien met 's vorsten munt, alle andere na vermogen te weiren en den schat der overwonnene of gesubmitteerde te doen bestaan in voor hen uytlands geld, om meer dan eene reden; de Comp^e, die zo vroeg conquesten gemaakt heeft, had dit overal ten eersten moeten betragten, dog dit is alleen by geval geschied door langheyd van tyd en dat de Comp^e in geen andere spetie konde betaalen, als ze uyt Europa, Japan, etc., ontfong en, sedert het laaste of de Japanse koopere pitjes weg bleeven, wierd men anno 1688 te rade duyten te vorderen om die voor een oortje uyt te geven.

De dubbeltjes zyn eerst in laater tyden op de regte waarde gesteld en zo is 't Hollands geld over al gangbaar geworden, zodanig, dat men de Javase pagten in die spetien en Souratse ropyen, die om gebrek van middelmatig Hollands geld meede gangbaar gemaakt zyn, kan laten betalen en daar toe ordre gegeven is, met biljoen verklaring van de Spaanse realen, die egter nog

De vergadering in dit opstel met zyn Edelheyt van en 't zelfde gevoelen inde, is verstaan de, minis- te gelasten alle hare ver-

mogens in 't werk te stellen om den inlander als ongemerkt en met zagtriangigheid af te winnen van hare algemeene zugt tot nevensgemelde geldspeel en daar en tegen te wege te brengen de gemeene roulleering van Hollands geld, principaal de duyten, mitsgaders ten dien eynde nu en dan daar van weder wat inwisselende, als die spetien, door de grote vernemigvuldiging, merkelyk beneden de waarde dalen, tefens gereed staande om die altoos zo wel te ontvangen als uyt te geven, zonder die moeyte te ontzien, wyl dit 'er het regte credit aan moet geven; en deze ordre, niet alleen Java's Oost-cust, maar by circulairs aanschryvens ook in alle onze colonien en plaatzen applicabel te maken, ten eynde daar op met de meeste ernst agt te geven.

Laatstelyk heeft de vergadering zig volkomen geconformeert met de nevens gemaakte schikking, rakende de factuurs-ongelden, dewelke overzulks na behooren en in allen deelen zal moeten werden grobsarveert.

te landwaarts in agting zyn, zulks 't zeer nodig zal wezen den inlander daar van als ongemerkt en met zagtheyd af te winnen; maar inzonderheyd eyscht het voordeel van de maatschappy de gemeene roulleering van duyten en penningen, welke laaste in den oosthoek apparent wel in stede van de schaars werdende, zo genaamde Balysche pitjes zullen gaan, als 'er gaatjes in geslaagen zyn; dog hier toe is voor al van nooden, dat men die spetic weder wat inwisselt, als ze, door de groote vernemigvuldiging, merkelyk beneden de waarde dalen, en altoos gereed sta om ze zo wel te ontvangen als uyt te geeven, zonder die moeyte te ontzien; want dit moet het regte credit 'er aan geeven, waar op niet alleen te Java, maar ook in alle onze colonien en plaatzen, met de meeste ernst zal dienen gelet te werden.

De factuur ongelden moeten berekend worden, als volgt:

op de houtwerken aan vlotten het bepaalde by instructie.

VOOR	Tagal.	Damak.	Joana.	Rembang.	Japara.
een balk 50 à 60 voet lang en 18 duym dik	Sch. 18	Sch. 20	Sch. 27	Sch. 27	Sch. 20
• • 40 voet lang en 16 duym dik.	15	17	22 ¹ / ₂	22 ¹ / ₂	17
• • 30 • • • 16 • • •	12	14	18	18	14
• • 25 • • • 15 • • •	6 ¹ / ₂	8 ¹ / ₂	9 ¹ / ₂	9 ¹ / ₂	8 ¹ / ₂
• • 20 • • • 15 • • •	5	5	5	5	5
• • 20 • • • 5 • • •	5	5	5	5	5
• swalp van 8 duym dik.....	9	9	9	9	9
• • • 7 • • •	6	6	6	6	6
• • • 3 • • •	4	4	4	4	4
• grote Tinkanse plank.....	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂
• kleyne • • •	1	1	1	1	1
• molen • • •	5	5	5	5	5
hondert Chinese planken.....	32	32	40	40	32
twee hondert duygen.....	1 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂

Dat met 't touw omtrend 40 pro cento maakt, maar den afscheep na de scheepen moet nooyt hoger als 6 pro cento komen en voor al niet boven de 10 pro cento.

Voor het afscheepen van ryst is f 5 per last bepaald, van zout f 3 het last en van zuyker 4 stuyvers de 1000 R .

Dingsdag den 15den May
anno 1733, voor de middag.

Ceribon.

De vergadering, zig met de
nevenstaande aanmerkingen
van zyn Edelheid conformeerende,

Anno 1680 onder 's Compagnies bescherming genomen, word bestierd van Sulthans of Koningen, dog hun kleyn land is oorzaak, dat ze doorgaans Princen genoemd worden, wezende 3 Princen uyt twee staaken en nog een jonger, geapanageerde staak; wyders staat onder deze residentie de provintie Gebang, Indramayoe en eenige Preanger provincien, leverende ryst, zuyker, coffy, peper, catoene gaaren, indigo en houtwerken.

De ryst nu g'accresseert tot 1000 lasten en in prys vermindert tot f 38 : 8 het last.

De zuyker van 8 molens tot 8 à 1000000 R tegen f 6 : 14 $\frac{1}{2}$ de 100 R 1ste soort.

Coffy tot 1200000 R à stuyvers 2 : 2 't R .

Peper van de jongste aanplanting 10000 R tot stuyvers 2 : 5 't R .

Catoene garen 30000 R tegens stuyvers 14 't R 1° A.

En indigo 1000 R tegens stuyvers 30 't R eerste soort.

De handel bestond hier, om de bygeleghentheyd van Java, maar in weynige articulen, dog is nu g'accresseerd tot een jaarlykse advance van ruym f 20000 en

die zal door de voor de Compagnie gere-
serveerde articulen van Souratse en andere
lywatan wel tot *f* 50000 te brengen
wezen; daar by geven de zee tol en ver-
dere inkomsten van Chinees hoofdgeld,
topspel en loode pitjes *f* 75000 of, na
aftrek van de recognitie en geschenken
aan de princen en regenten, nog *f* 64000,
daar by 't opgeld der soldyen *f* 600, be-
dragen de voordeelen te samen *f* 114000.

heeft voor eerst verstaan
het getal der dienaren op den
nevensgemelde voet te laten
stand grypen,

Het fortie aldaar is in vredens tyden
maar matig bezet en de dienaren in 't ge-
neraal in dezer voegen gereguleerd:

1 koopman of opperkoopman	
wint 's maands.....	<i>f</i> 80
4 scribenten	» 80
1 krankbezoeker.....	» 24
1 oppermeester of chirurgyn..	» 30
1 onder of derde meester....	» 20
1 timm ^{an} of ander ambagtsman.	» 20
1 vendrig.....	» 40
4 sergeants.....	» 96
6 corporaals.....	» 84
1 tamboer	}
50 soldaten	
1 bombardier ..	» 20
1 cannonier.....	» 14
6 handlangers.....	» 72
1 trompetter.....	» 20
1 kuyper, met eenen mandoor zynde.....	» 20
2 quartiermeesters.....	» 28
4 matrosen.....	» 48
en extra-ordinaire, zo lang de bekruysingen duuren,	

87 koppen, die transporteere met *f* 1508

87 koppen	Per transport..	f 1308
4 corporaals		86
20 soldaten		240
111	soldyen 's maands..	f 1604
	is 's jaars	f 19248.

Waar van omtrend twee derde of f 13000 betaald word, dat in zwaar Indias geld bedraagt..... f 10400

als mede haare kostgelden en randsoenen, gelyk hier nevens gereguleert is.

Derzelve *kostgelden* en *randsoenen* be-
dragen:

1 resident kostgeld.	f 24 : 9	
	is 's jaars	f 299 : 8
1 kan olyven oly		
's maands.	" " "	12 : —
2 kan Hollandse		
azyn.	" " "	7 : —
12 ¹ / ₂ kan wyn.	" " "	112 : —
12 ¹ / ₂ ƒ boter.	" " "	60 : —
1 ƒ speceryen.	" " "	4 : —
	telt.	f 494 : 8
4 scribenten	} à f 92 : 2	» 552 : 12
1 krankbezoeker		
1 chirurgyn		
1 derde meester	} à » 36 : —	» 108 : —
3 ambagtslieden		
1 vendrig, kostgeld en wyn.		174 : —
4 sergeants.	à f 92 : 2	» 368 : 8
6 corporaals.	à » 36 : —	» 216 : —
51 soldaten.	à » 17 : 6	» 882 : —
1 bombardier		92 : 2
1 cannonier.		36 : —
6 handlangers.	à f 17 : 6	» 105 : 16
1 trompetter.		92 : 2
2 quartiermeesters	} à f 56 : —	» 216 : —
4 corporaals		
Transporteere.		f 3353 : 48

	Per transport....	f 5535 : 48
20 soldaten	} à » 17: 6 »	415 : 4
4 matten		
40 ƒ ryst aan 97 koppen		
à f $5\frac{2}{3}$, is 's jaars.....		» 550 : —
Op commando ter zee nog		
arak, oly, enz.:		
à f 1 : 10 's maands voor		
6 corporaals en quartiermeesters		
en f 1 voor		
24 gemeene, stelle 's jaars... »		396 : —
kostgelden, etc....		f 4696 : —
<i>Ordinaire ongelden</i> zyn: de verstrekingen tot nagtligt, de verbruikt werdende ammunitie, equipage en schryftuyg.		
30 kan oly 's maands, als:		
8 voor den resident,		
2 » » vendrig,		
20 » de wagen à $4\frac{1}{2}$, is 's jaars	f	81
20 ƒ kaarsen, als:		
8 ƒ voor den resident,		
12 » » 't gebed en de scribenten à f 0:15 't ƒ , is 's jaars	»	180
Geweir, buskruyt, equipage, etc.		
schryftuyg.....	»	1000
Ryst à 40 battoors	»	189
		f 1450
<i>Timmeragien en reparatiën</i> begrote op.....	f	500
<i>Hospitaals-ongelden</i> zyn: 40 ƒ ryst en f 10:10 voor kost, medicamenten, enz., de man 's maands, en niets meer, telle voor 5 man.....	»	660
Waar van de halve gagie gede-		

Item de ordinaire ongelden en verdere lasten.

traheert, zoo blyft 'er omtrent dese rekening ten laste f 300

En zoo 't randsoen voort loopt, moet het voor al niet meer bedragen.

En men zal zig aldaar, zo wel als elders, moeten schikken na het nieuwe reglement omtrent de verstrekkingen aan de scheepelingen.

Onkosten van schepen wegens verstrecking van randsoenen, na 't dezer dagen beraamd reglement, stelle met 't brandhout, na de ordre, te zullen belopen » 1000

Onkosten van vaortuygen zyn, wegens Javase zee-varende, ruym f 80 's maands of 's jaars » 1000

Reparatie, tuygagie, etc. » 1000
telt f 2000

Dus komen de ongelden 's jaars te belopen een matige som van omtrend f 20500, zo dat 'er apparentie is dit comptoir te brengen tot een advantagieuse post van f 93500 's jaarlyks.

En voorts hier ter plaatze, na de nevensgemelde factuur ongelden.

De factuur ongelden moeten berekend worden, als volgt:

op de houtwerken aan vloten 12 à 13 pro cento,

en 't afscheep loon na de schepen 6 pro cento, voor 't afscheepen van 't last ryst f 5:—

» zuyker de 1000 ƒ » 0: 4

en voor koffie de 1000 ƒ » 1: 12

Bantam.

Digt by Batavia leggende en een dagelykse vaart daar op hebbende, kan niet veel sleet in Compagnies handel-wharen ten dien comptoire brengen, zulks desselfs waardye voor dezelve bestaat in de leveran-

tie van ongeveer 5000000 ƒ peper 'sjaars tegen f 12:16 de 100 ƒ ; komende uyt de boven-landen van Bantam en de onderhorige Lampongs aan de overwal.

De vorst is een leenheer van de Compagnie en heeft een bezetting in desselfs fort, de Diamant, waar by die van de Compagnies vesting, Speelwyk, en de punt, Carrangantoe, en twee residentien in de straat, te samen 500 militairen uytmaken of alle dienaren 568 man, te weten:

De dienaren te Bantam en de onderhorige plaatsen werden op nevensgemelde voet bepaalt.

1 gesaghebber of commandeur wint 'smaands meer en min....	f	120
1 koopman.....	"	60
2 onderkooplieden.....	"	80
8 pennisten, daar onder 1 boekbinder.....	"	160
1 opper-chirurgyn.....	"	56
1 krankbezoeker.....	"	24
5 onder of derdemeesters....	"	60
1 trompetter en } v/d Koning. "	"	60
2 koetsiers	"	
1 smit.....	"	20
1 timmerman.....	"	20
1 metzelaar.....	"	18
1 kuyper.:	"	16
1 geweldiger.....	"	20
1 capitain.....	"	80
2 lieutenants.....	"	100
4 vendrigs.....	"	160
9 sergeants.....	"	216
18 corporaals.....	"	252
266 soldaten en tamboers..	"	5192
1 extra-vuurwerker.....	"	50
1 bombardier.....	"	20
527 koppen, die transporteere met	f	4744

327 koppen	Per transport..	f 4744
6 cannoniers.....	»	84
12 handlangers.....	»	144
1 bootsman...	»	22
2 quartiermeesters.....	»	28
20 mattsosen.....	»	240
568	maandelykse soldyen....	f 5262
	maakt in 't jaar	f 65144.

Waar van omtrend drie vierde in ligt geld betaald word, makende in Indias zwaar geld f 38000; en komt 't saldo-opgeld ten goede dezer of in den credit van winst en verlies met f 5000.

Als mede derzelve kostgelden en randsoenen gelyk hier nevens.

De kostgelden en randsoenen bedragen

voor 1 commandeur aan kostgeld in 't jaar.....	f	460 : 16
270 kan wyn à 15 stuyvers. »		202 : 10
1 1/2 vat bier.....	»	75 : —
45 kan wyn-azyn.....	»	15 : 10
22 1/2 » olyven-oly.....	»	22 : 10
1 vat Vriesche boter...	»	122 : —
1 last ryst.....	»	80 : —
1/2 last tarwe.....	»	75 : —
150 kan arak.....	»	41 : 10
speceryen, zout en peper.....	»	25 : —
	f	1118 : —

En zo ook te Padang, daar 't abusive te hoog gesteld was :

1 koopman kostgeld en wyn »		294 : —
2 onderkooplieden.....	»	348 : —
1 oppermeester.....	»	174 : —
8 pennisten		
1 krankbezoe-ker	à f 92: 2 »	828 : —

Transporteere.... f 2762 : 18

Per transport....	f	2762	: 18
3 ondermeesters à » 56:—	}	»	144 : —
ryst » 12:—			
1 trompetter en	}	»	276 : 6
2 koetziers			
1 geweldiger.....	»	92	: 2
4 ambagts- lieden	}	»	192 : —
{kostg ^d » 56:—			
{ryst.. » 12:—			
1 capitain.....	»	294	: —
2 lieutenants en	}	»	1044 : —
4 vendrigrs			
9 sergeants.... à f 92:	»	828	: 18
18 corporaals.... à » 40:—	»	720	: —
266 gemeene	}	»	7793 : 16
{kostg ^d » 17: 6}			
{ryst.. » 12:—			
1 extra-vuurwerker.....	»	92	: 2
1 bombardier.....	»	92	: 2
1 bootsman.....	»	92	: 2
8 cannoniers en quartier- meesters... à f 40:—	»	520	: —
52 mattsosen.....	»	957	: 12
kostgelden enz.....	f	15682	: —

Item de ordinaire ongelden
en verdere last-posten, zo als
hier bezyden vermeld staat.

Ordinaire ongelden:

den commandeur extra			
's maands f 28 : 16, 's jaërs.	»	545	: 12
water en brandhout f 80 : —	»	960	: —
23 ƒ kaarsen, als:			
9 ƒ de comman- deur	}	à 15 st ^a »	207 : —
10 ƒ de tweede en capitain			
4 ƒ 't avond ge- bed			
102 kan lamp-oly, als:			
Transporteere....	f	1512	: 12

Per transport....		f	1512 : 12
20 kan den com- mandeur	} à 10 st ^s »		612 : —
60 » de wagten			
10 » » tweede en capitain			
12 lieutenants en vindrighs à 2 kan			
lont 's jaars.....	»		100 : —
buskruyt.....	»		200 : —
schryftuyg.....	»		200 : —
materialen, rotting, zakken, enz.....	»		500 : —
wapenkamer.....	»		200 : —
		f	5524 : 12

Timmeragie en reparatie is, als wat be-
suynigt word, wel te stellen met f 2000

Onkosten van slaven :

24 slaven aan kostgeld	f 5 : 4	
is.....	f 14 : 8	} f 654
aan ryst.....	» 12 : —	
daar onder twee caffers voor kleeding.....	»	96
12 ketting-gangers.....	»	144
		f 874

Het hospitaal mag de man 40 R ryst
en f 10 : 10 's maands opbrengen, alles
daar onder begrepen, en komt voor
12 man 's jaars f 1656, daar van de
halve gagie getrokken zynde, zo rest ten
laste..... f 792

Onkosten van schepen mogen alhier opge-
bragt worden voor passeerende of die uyt
verlegentheyd ter Bamtamse rhede komen,
en niet meer voor cenen rys als f 100
en by geval een touw of anker, en

werden in 't geheel niet te laag
 gegist op f 5000
 maar zal 't zeer nodig zyn voor de uyt
 Nederland komende schepen zuure limoenen
 en porcelyn op Poulo Panjang of elders voort
 te kweken en intusschen, nevens de groente,
 tamarinde aan dezelve te verstrekken.

En zullen de *ongelden* op
 den afscheep van peper niet
 hoger als f — : 4 : 8 de 400
 pond mogen te staan komen.

Dus komen de Bantamse ongeldden, na
 aftrek van 't soldy-boek, nog 's jaars te be-
 dragen omtrent f 64000, waar van de Koning
 voor de buyten posten omtrend f 10000
 betaakt, blyvende Bantams commandement
 derhalve een last-post van f 54000

De ongeldden by den afscheep van peper
 lopen op f — : 4 : 8 de 100 \mathfrak{r} .

Palembang.

De Koning is Compagnies bondgenoot en
 onder haare bescherming volgens de con-
 tracten, die andere Europeërs secluderen :
 levert een redelyke quantityd van 15 à
 2000000 \mathfrak{r} peper en, zedert dat anno 1711
 de thin-erts op Banca ontdekt is, wel drie
 vierde zo veel van dat mineraal.

De peper, welke met Compagnies schepen
 afgehaald word, betaald men daar tegen
 f 7 : 17 : 8 de 100 \mathfrak{r} en aan thol f 2 : — : 8.

De thin f 25 : 12.

Maar 't geen de Palembangers met eygen
 vaartuygen na Batavia brengen, f 11 : 10
 en f 28 : 16.

Met het door zyn Edeltheyd
 bepaalde getal dienaren te
 Palembang confirmeert zig
 de vergadering.

De dienaren, daar in een logie beschey-
 den, moeten zyn : .

1	koopman wint 's maands.	f	60
—	1 kop, die transporteert met.	f	60

1 kop	Per transport....	f	60
1 onderkoopman	"	40
4 scribenten	"	80
1 krankbezoeker	"	24
1 chirurgyn of oppermeester	...	"	50
1 onder of derde meester	"	20
1 timmerman	"	20
1 smit	"	20
1 metselaar	"	18
1 kuyper	"	16
1 sergeant	"	24
5 corporaals	"	42
52 soldaten	"	584
1 cannonier	"	14
5 handlangers	"	56
1 bootsman, loots	"	22
4 quartiermeesters	"	56
40 mattrosen voor de vaartuygen	"		480
98 koppen	telt.....	f	1586

is 's jaars *f* 16652, waar van drie vierde daar betaald werd in ligt geld, des daar voor in zwaar India's geld stelle *f* 10000, vindende by de Palembangse boeken geen zekerheyd, of voor een ryksdaalder Hollands wel 64 stuyvers op soldyreekening komt, waar over elucidatie nodig is, moettende de ryksdaalder by de negotie-boeken egter à 48 stuyvers afgeboekt en $5\frac{1}{5}$ stuyvers voor de prompte betaling of opgeld, winst en verlies ten goede gebragt worden; dezelve boeken lopen met ryksdaalders van 64 stuyvers, daar men apparent Spaanse pezos mede meent, dog dewyl nu alleen guldens by de negotie boeken mogen bekend staan, is 't onnodig hier van te spreken.

En zullen de residenten deze regeering moeten elucidereen, of voor een ryksdaalder Hollands wel 64 stuyvers op de soldy reekening komt, en moet het verdere drentwegen hier nevens g'algueerde door haar werden g'ubs-erreert.

werden in 't geheel niet te laag gegist op f 5000 maar zal 't zeer nodig zyn voor de uyt Nederland komende schepen zuure limocenen en porcelyn op Poulo Panjang of elders voort te kweken en intusschen, nevens de groente, tamarinde aan dezelve te verstrekken.

En zullen de ongelden op den afscheep van peper niet hoger als f — : 4 : 8 de 100 pond mogen te staan komen.

Dus komen de Bantamse ongelden, na aftrek van 't soldy-boek, nog 's jaars te bedragen omtrent f 64000, waar van de Koning voor de buyten posten omtrent f 10000 betaald, blyvende Bantams commandement derhalve een last-post van f 54000

De ongelden by den afscheep van peper lopen op f — : 4 : 8 de 100 ƒ .

Palembang.

De Koning is Compagnies bondgenoot en onder haare bescherming volgens de contracten, die andere Europeërs secluderen: levert een redelyke quantiteyd van 15 à 2000000 ƒ peper en, zedert dat anno 1711 de thin-erts op Banca ontdekt is, weldrie vierde zo veel van dat mineraal.

De peper, welke met Compagnies schepen afgehaald word, betaald men daar tegen f 7 : 17 : 8 de 100 ƒ en aan thol f 2 : — : 8.

De thin f 25 : 12.

Maar 't geen de Palembangers met eygen vaartuygen na Batavia brengen, f 11 : 10 en f 28 : 16.

Met het door zyn Edelheyd bepaalde getal dienaren te Palembang confirmeert zig de vergadering.

De dienaren, daar in een logie bescheyden, moeten zyn: .

$\frac{1}{1}$ koopman wint 's maands. f 60
 $\frac{1}{1}$ kop, die transporteert met. f 60

1 kop	Per transport....	f	60
1 onderkoopman.....	"		40
4 scribenten.....	"		80
1 krankbezoeker.....	"		24
1 chirurgyn of oppermeester...	"		50
1 onder of derde meester.....	"		20
1 timmerman.....	"		20
1 smit.....	"		20
1 metselaar.....	"		18
1 kuyper.....	"		16
1 sergeant.....	"		24
5 corporaals.....	"		42
52 soldaten.....	"		584
1 cannonier..	"		14
5 handlangers.....	"		56
1 bootzman, loots.....	"		22
4 quartiermeesters.....	"		56
40 mattsosen voor de vaartuygen	"		480
98 koppen	telt.....	f	1586

is 's jaars f 16652, waar van drie vierde daar betaald werd in ligt geld, des daar voor in zwaar India's geld stelle f 10000, vindende by de Palembangse boeken geen zekerheyd, of voor een ryksdaalder Hollands wel 64 stuyvers op soldyreekening komt, waar over elucidatie nodig is, moetende de ryksdaalder by de negotie-boeken egter à 48 stuyvers afgeboekt en $5\frac{1}{5}$ stuyvers voor de prompte betaling of opgeld, winst en verlies ten goede gebragt worden; dezelve boeken lopen met ryksdaalders van 64 stuyvers, daar men apparent Spaanse pezos mede meent, dog dewyl nu alleen guldens by de negotie boeken mogen bekend staan, is 't onnodig hier van te spreken.

En zullen de residenten deze regeering moeten elucidieren, of voor een ryksdaalder Hollands wel 64 stuyvers op de soldy reekening komt, en moet het verdere dientwegen hier nevens g'allegueerde door haar werden g'illustreert.

Mitsgaders omtrent de af-gave van kostgelden na de nevenstaande schikking moeten gehandelt werden.

Kostgelden en randscoenen zyn voor :

1 koopman, contant.....	f 299: 8
wyders als Cheribon	» 195: —
	<u>f 494: 8</u>
1 onderkoopman.....	» 174: —
4 scribenten	
1 krankbezoeket en	} à f 92: 2 » 552: 12
1 chirurgyn	
1 ondermeester en	} à » 36: — » 180: —
4 ambagtslieden	
1 sergeant en	} . . . à » 92: — » 184: 4
1 bootsman	
3 corporaals	
1 cannonier en	} à » 36: — » 288: —
4 quartiermeesters	
52 soldaten en	} à » 18: — » 1550: —
43 mattsosen	
	<u>f 3223: —</u>

Het meerdere, dat ze gewoon waren te genieten, kan, des noodig, als subsidie verstrekt en op hare soldy-rekening gesteld werden :

ryst aan 88 man à 40 G , is	
à f 12 de man 'sjaars. . . .	» 1056: —
arak aan de man 5 kan, voor	
56 man à f 10.	» 560: —
1 $\frac{1}{2}$ kan voor 52 soldaten à f 5	» 160: —
De quartiermeesters 12 stuyvers en de mattsosen op de vaartuygen 5 stuyvers extra 'smaands, is 'sjaars.	» 101: —
kostgelden.	<u>f 3100: —</u>

Ordinaire ongelden komen ten laste:

1 tolk 's maands	f 19: 4	'sjaars	f 250: 8
Transporteere. . . .	f 250: 8		

Item ten reguarde der ordinaire ongelden en verdere lasten, in dier voegen, als hier bezyden en vervolgens vermeld staat.

Per transport.... f 250: 8
 2 tambangers..... » 115: 4
 siry en pinang..... » 154: 8
 diverse moeten blyven binnen » 1000:—

30 kan lamp oly, als:

8 't opperhoofd	} à 8½ stuyv ^s »	155:—
4 de secunde		
18 » wagten, enz.)		

22 R waskaarsen, als:

8 't opperhoofd	} à 18 stuyv ^s »	240:—
2 de secunde		
12 't gebed, avond schryven, enz.)		

Somma.... f 1873:—

Extra-ordinaire ongelden zyn wel te stellen met f 500

Timmeragie en reparatie met.. » 500

Ongelden aan slaven, voor 55 personen 's maands aan contant.. f 64: 16

en aan ryst en zout.... » 55: 4

is 's jaars..... f 1440

aan kleederen..... » 160

is..... f 1600

Hospitaals-rekening mag, wegens medicamenten, doek, arak, etc., belopen f 200

Ongelden van schepen, gelyk 't overige alhier onmatig belast wezende, zal voortaan zelden op f 1000 komen, dewyl men zal moeten volgen de geordonneerde wyse van verstrekingen by 't dezer dagen gemaakte reglement, ten ware eenige kleyne, zeer noodwendige verhelpingen of behoeftigheden voor de bodems zelve, welke, na 't gebrek gebleken is, gepermitteerd mogen werden.

Onkosten van vaartuygen, daar t'huys

horende, die op 3 à 4 rekene, moeten van reparatie aan romp, tuyg, kabel-touwen, etc., niet belopen boven de..... f 9400

Dus komen de lasten te zamen nog op omtrent..... f 50000 dat al vry hoog is.

Gelyk mede in opzigte der afscheep onkosten.

De ongelden by afscheep van de peper moeten niet boven de vier stuyvers de 100 ƒ op gebracht werden.

De *thin* ten hoogsten een stuyver 't cento ƒ .

Te Banjermassing

is een logie ter inzaam van ongeveer 600000 ƒ peper tegen f 15 : 10 de 100 ƒ , en de negotie van verkoop is misschien voordeliger te Batavia te houden om te Banjer niet te veel te risiqueren; en dienen voor al de tegenwoordige restanten eerst uytverkocht, eer men 'er weer zend; overzulkz zouden de voordeelen alleen bestaan in f 15 de 100 ƒ , welke de Comp^e van de Chineesen trekt voor omtrend 300000 ƒ peper, die zy vervoeren, en op f 15000 loopt.

Ingevolge nevensgemelde voorstel den resident te gelasten geene goederen van hier te eyschen, voor dat de daar in voorraad wezende van die soort zullen omgezet zyn, en wyders niets, als dat courant is.

Maar buyten de peper valt hier ook goud en diamanten, waar van na vermogen, tegen redelyken prys, inzaam moet geschieden.

Mitsgaders zo veel goud en diamanten in te kopen, als tegens redelyke pryzen zal kunnen bemagtigen.

De dienaren bestaan in:

Het getal der dienaren zal niet hoger mogen lopen, als hier nevens vermeld staat.

1 koopman wint 's maands aan soldye.....	f 60
3 scribenten	• 60
1 chirurgyn.....	• 50
1 onder- of derde meester.....	• 20
6 koppen, die transporteere met.	f 170

6 koppen	Per transport....	f 170
1 timmerman	" 20
1 metselaar	" 18
1 smit	" 20
1 sergeant	" 24
3 corporaals	" 42
52 soldaten	" 584
1 cannonier	" 14
3 handlangers	" 56
1 quartiermeester	" 14
12 mattrosen	" 144
62 koppen	's maands....	f 886
Is	's jaars f 10652 of drie vierde van dien in India's zwaar geld	f 6400.

Nog ook derzelver kostzelden en randsoenen.

Kostgelden en randsoenen aan:

1 resident	f 494: —
3 assistenten en	} à f 92: 2	• 568: 8
1 chirurgyn		
1 ondermeester en	} à " 48: —	" 192: —
3 ambagtslieden		
1 sergeant	" 92: 2
3 corporaals	} à " 48: —	" 240: —
1 cannonier en		
1 quartiermeester		
47 gemeene	à f 17: 6 contant	} " 1577: —
	en " 12: — rysl	
53 man	à 5 kan arak à f 10: —	" 159: —
	Somma....	f 2922: 10

Item de ordinaire ongelden en verdere lastposten.

Ordinaire ongelden, over:

1 Maleyds schryver	f 250: 8
siry en pinang	" 150: —
brand-hout	" 150: —
26 kan lamp-oly:		
8 den resident	} à f 10: —	" 156: —
18 de wagten, etc.		
Transporteere	f 686: 8

Per transport.... f 686 : 8
 18 ƒ kaarsen :
 8 voor den resident
 10 't gebed, avond- } à » 1 : — » 216 : —
 schryven enz. }

Diverse benodigtheeden moeten te samen niet opgebracht werden hoven de..... » 1000 : —
 Somma.... f 1902 : 8

Extra-ordinaire ongelden en schenkagierekening begrootte op..... f 1000

Timmeragie, fortificatie en reparatie te houden binnen de..... f 1000

Hospitaals rekening mag wegens medicamenten, doek, arak, etc., lopen op f 200 en niet meer.

Onkosten van schepen, te verstrecken na het reglement, stellende daar voor f 1000

Onkosten van vaartuygen wegens reparatien van een barcas, schouw en prauwen en aankomende chaloupen, mag niet lopen boven f 1400

Dus zouden de gesamentlyke lasten bedragen by de f 16000, dat voor dese enkele residentie gelds genoeg is en zelfs nog niet met de winsten goed gemaakt word.

De ongelden by afscheep van peper zyn op de 100 ƒ , volgens de jongste factuur :
 voor 5 procento provisie aan den resident f — : $15\frac{9}{25}$: —
 voor $\frac{1}{4}$ Spaanse reaal voor de 100 picols aan de ge-committeerde wegers.. » — : $1\frac{7}{25}$: —
 de cadjang matten, strozakken en spykers circa » — : 6 : —
 dus te zamen f 1 : 2 : 10

Zullende de afscheep-ongelden volgens nevensgemelde bepaling moeten gereguleert werden.

Malacca.

Compagnies kasteel, enz.

Na voorschreve schikkingen, zouden dan de advancen de lasten met omtrend 17 ton overhalen, in dezer voegen:

	Winsten.	Lasten.
Amboina.....	f 100000	f 191500
Banda.....	90000	155000
Ternaten.....	90000	144500
Maccasser.....	110000	161000
Timor.....	15000	15000
Banjermassing...	15000	16000
Palembang.....	—	50000
Canton.....	650000	82000
dito contra-schip.	75000	26500
Japan.....	143000	112000
Malacca.....	89000	102000
Padang.....	120000	50000
Bengale.....	206000	302500
Cormandel.....	520000	260000
Ceylon.....	1168000	902500
Mallabaar.....	250000	232000
Souratta.....	910000	111500
dito Chinase-togt.	72000	—
Persise-golf.....	200000	51000
Caap.....	140000	404000
Java.....	400000	380000
Ceribon.....	114000	20500
Bantam.....	10000	64000
Siam.....	4000	4000
	<u>f 5491000</u>	<u>f 3817500</u>

Ter aantoning, dat de provisioneele bepaling by memorie over Comp^s staat de anno 1753 niet te voordeelig of ruym genomen is, maar deeze nog seven tonnen meerder

voordeel aanwyst, zonder dat men behoeft te twyffelen aan de mogelykheyd der uytvoering, wyl de eygenjarige lasten in al de jaren, tot 1738 inclusive, minder beliepen en de winsten doorgaans niet zo hoog genomen zyn, als present lopen, getuyge daar van China, dat, onder het schryven dezes arriveerende, advys brengt van een ton meerder advance en Chormandel twee ton meer, als hier voor uytgerekend staat, behalven dat in de laaste vyf jaaren ter respective onderhorige comptoïren door den anderen 's jaars g'advanceert is een som van vyf en een halve millioen.

Met betrekking tot nevenstaande remarques, in opsigte van de restanten, conformeert zig de vergadering.

De *restanten* verdienen wel nu en dan eens nagegaan te worden; en daarom heb ik zulks by deze occasie niet willen verzuymen, waar uyt dan voortgevloeyt zyn de volgende remarques:

Dierhalven heeft men te Ambon aan twee thonnen contanten genoeg en, die aan handen zynde, zal geen geld zonder agio op wissel aldaar mogen g'accepteert werden.

Ambon had ultimo Augustus 1755 over de 5 ton contanten, waar uyt zedert op onze ordre / 72000 na Ternaten verzonden is; twee ton is aldaar genoeg en, als die aan handen zyn, moet 'er geen geld zonder agio per wissel ontfangen werden.

De ministers te Ambon, Banda, Ternaten en Malacca zullen het by haar in voorraad zynde zout-vleesch en spek aan de daar aankomende schepen moeten afgeven, om in voegen, als hier nevens, verantwoord te werden.

Het zout-vleës en spek te Ambon, Banda, Ternaten en Malacca in voorraad dient, tot preventie van bederf, aan de daar aankomende schepen verstrekt te werden, 't zy de consumptie verantwoord is of niet, dewyl het tog in den aanstaande verantwoord werd, als ze om nadere provisie vragen.

Banda kan het mede met twee tonnen stellen en, die hebbende, zal men geen wissel zonder agio mogen verleen, dog anders wel.

Banda had mede omtrent drie ton contanten en heeft aan twee ton genoeg, om dan mede geen wissels zonder agio te verleen, daar het anders wel in te schikken is.

Die van Ternaten moesten reden geven, waarom een gedeelte harer lywaten-restanten by den eysch verzwegen zyn.

Ternaten heeft by de drie ton aan lywaten, welker restanten by den eisch ten deele verswegen zyn, waar op nu berigt verwacht werd.

Na Banjer geen lywaten meer te zenden; en zal den resident, uyt hooft van den ruymen voorraad, zyn eyschen van contanten moeten matigen, mitsgaders zyn uiterste devoir aanwenden om de schulden in te krygen.

Banjermassing had:

- f 131000 *contanten*,
- 70000 *debiteuren*, en
- 24000 *aan lywaten*,

dat daar te veel gerisqueert is en in de voldoening van nadere eyschen wat omzigtigheyd aanraad.

• Bengale had, enz.

Den Koning van Palembang moet zynen agterstalligen debet nu en dan in geheugen bragt en die schuld levendig gehouden werden.

Den Sulthan van Palembang loopt nog debet wegens gecargeerde oorlogs-kosten f 117083, dat den resident hem nu en dan moet in geheugen brengen.

Malacca heeft, enz.

Hier over van de ministers te Samarang berigt te vorderen.

Te Java loopt 't gouvernement nog met f 48000; vaartuygen met f 19950; om de Oost 9 vaartuygen tot f 15432 en eenige ten agteren staande pagters, die apparent voldaan zyn, waar over de ministers 't nodige dienen te berigten en ordre te vragen.

En zal den visitateur generaal by de jaarlykse bevindingen altoos moeten opgeven de grootheyd der cas, item specifieke de quantiteyt der lywaten en andere koopmanschappen op de respectieve buyten comptoiren, met al het geen verder van eenige remarcque is.

Dog als dan alles gezuuyvert zal wezen, blyft men nog in dezelve onzekerheyd voor het vervolg, om dat een sloffe administratie weder dra het zelve verval veroorzaken kan, waar tegen geen beter remedie weete als den visitateur, by de jaarlykse bevindingen, altoos teffens te laten opgeven de grootheyd der cas, veelheyd der lywaten, andere koopmanschappen en al wat remarcabel is, om zo de regering telkens onder het ooge te komen en het nodige redres te doen bezorgen.

Om eens voor al een vaste regul en rigtsnoer te stellen en te kunnen weten, wat men over geheel India, zo aan metaal als yzer canon en scherp, item derzelver calibers, benodigt heeft, is verstaan zig met de nevens gemaakte bepaling door den heere Gouverneur Generaal, zo met betrekking tot de respective buyten comptoiren als deze hoofdplaats, te conformeeren.

By deze gelegentheyd heb ik mede nagegaan de voorraad van canon en scherp in India en ben van gevoelen, dat Ambon 't kan stellen met omtrent:

4	metale	aght	ponders,
4	"	vier	"
18	"	een	"
15	"	drie	quart ponders,
6	yzere	aghtien	"
28	"	twaalf	"
30	"	aght	"
86	"	ses	"
35	"	vier	"
46	"	twee	"

270 canons

met 100 schoten scherp tot ieder stuk.

Banda:

1	metale	vier	en twintig	ponder,
12	"	drie	quart	ponders,
24	yzere	aghtien	"	"
15	"	twaalf	"	"
54	"	aght	"	"
57	"	ses	"	"
27	"	vier	"	"

200 canons.

Ternaten:

1	metale	vier	ponder,
6	"	twee	ponders,
23	"	een	"
6	yzere	aghtien	"
21	"	twaalf	"
20	"	aght	"
33	"	ses	"
16	"	vier	"
30	"	een	"

156 canons.

Zullende alomme tot ieder canon 100 schoten scherp moeten geschikt werden, zo 'er minder zyn, en meerder, dan op 150, die ter plaatse, daar ze zyn, wel mogen blyven, maar het overige moet herwaarts gezonden werden. Invoegen ook tot swaar geschut boven de 18 pond bals eenponders scherp mogen blyven tot druyven, ten getalle van 20 schoten voor ieder, stuk.

Macasser :

2	metale	agtien	ponders,
2	metale	twaalf	ponders,
4	»	vier	»
2	»	twee	»
9	yzere	agtien	»
41	»	twaalf	»
17	»	agt	»
35	»	ses	»
8	»	twee	»
<hr/>			
120	canons.		

Malacca, enz.**Java :**

21	metale	ses	ponders,
2	»	vier	»
16	»	drie	»
16	»	twee	»
8	»	een	»
6	yzere	twaalf	»
15	»	agt	»
74	»	ses	»
31	»	vier	»
5	»	drie	»
8	»	een	»
<hr/>			
200	canons.		

Bengale, enz.**Bantam, in Speelwyk en Carrangantoe:**

1	metale	ses	ponder,
5	»	vier	ponders,
4	»	drie	»
3	»	twee	»
2	»	een	»
2	yzere	agtien	»
10	»	twaalf	»
14	»	agt	»
<hr/>			
39			

11 yzere ses ponders.

7 " vier "

9 " drie "

66 canons.

West-cust van Sumatra:

2 metale vier ponders,

4 " drie "

2 " twee "

5 " een "

11 yzere ses "

10 " vier "

19 " drie "

15 " twee "

1 " een "

75 canons.

Ceribon:

25 yzere canons van 6 ₤,

6 " " " 3 "

2 " " " 2 "

1 metale canon " 2 "

34 canons.

Timor:

2 metale drie ponders,

6 yzere tien "

9 " ses "

4 " vier "

5 " drie "

24 canons.

Palembang:

2 metale van twee ₤,

5 yzere " agt "

14 " " ses "

7 " " drie "

2 " " twee "

30 canons.

Banjermassing :12 canous van 6 \mathcal{R} .

Jamby heeft :

26 kleyne stukken.

Caap de Goede Hoop, enz.

Batavia, op de bolwerken :

8 metale van 36 \mathcal{R} ,

24 " " 24 "

30 " " 18 "

25 " " 12 "

29 " " 8 "

64 " " 6 "

16 " " 4 "

1 yzere steenstuk 36 \mathcal{R} ,

12 " agtien ponders,

22 " twaalf "

50 " agt "

120 " ses "

50 " vier "

451 canons buyten de vaartuygen.

Nog in voorraad te houden volgens Bataviase resolutie van 29 July 1710:

500 yzere twaalf ponders,

500 " ses "

200 " vier "

120 " drie "

920 canons.

En zal alomme op de westersche comptoiren van India ten nauwkeurige opneem en meting moeten gedaan werden door de aldaar aanwezige officieren van de artilillery of andere daar bequame personen, van alle het daar zynde canon en scherp, opdat, alles by de maat en het caliber bekend gemaakt zyde, men in staat zal kunnen wezen het een en ander behoortlyk te reguleeren, ten welken eynde ook van hier na d'oostersche gouvernementen, item het na by ge-

Zoo dit nu alles op de maat by de boeken bekend stonde, was 'er weynig moeyte om 't canon en scherp wel te reguleeren, maar, dewyl dat zelfs hier op Batavia nog niet zo effen is, zal daar van een nauwkeurige opneem en meting over geheel India dienen te geschieden, al zoude men een bequaam arthillerist of twee rond zenden.

legen Java en verdere, kleendere comptoiren eenige bequame arthilleristen zullen werden rond gezonden.

Na dat nu de gezamentlyke Indiasche comptoiren alle behoorlyk voorsien zullen wesen, waar toe van hier een party yzer canon na het hier nevens gemelde zal overgaan, na rato van een ieders benodigtheyd, zal al het overige canon en scherp na deze hoofdplaats moeten gezonden werden, of wel van Ceylon het yzer canon direct na Nederland en 't metale na herwaarts, intusschen van hier eyschende het geen haar mogte manqueeren.

Om dit voorschreve voltallig te krygen, zal moeten gezonden werden na

Ternaten :

10 yzere vier ponders.

Macasser :

9 yzere agt ponders.

Malacca, enz.

Java :

10 yzere agt ponders.

Souratta, enz.

Palembang :

4 yzere drie ponders.

Daar en tegen zal het overige by eerste occasien na Batavia moeten komen, dog kan Ceylon die direct na Nederland zenden, maar het scherp, wel gereguleerd en gemold zynde, zal 't overbodige alle na Batavia moeten komen, met eysch van 't ontbrekende tot 80 à 100 schoten per canon, dog Batavia moet 150 schoten in voorraad hebben.*

Ten opsigte van 't getal der handgeweiren, zo te dezer hoofdplaats als alomme op de respectie comptoiren, buyten de geene, die in de guarnisoenen in gebruyk zyn, conformeert zig de vergadering met de nevens gemaakte bepaling.

De comptoiren van India benodigen de volgende voorraad van handgeweiren, buyten de geene, die in de guarnizoenen in gebruyk zyn :

	Spaphanen, musquetten, enz.	Vuurstenen.	Houwers en degens.	Pistolen.	Carabynen.
Batavia.....	12000	240000	12000	1200	500
Amboina.....	1000	10000	1000	100	—
Banda.....	1000	10000	1000	100	—
Ternaten.....	1000	10000	1000	100	—
Maccasser.....	1000	10000	1000	100	—
Transporteere.....	16000	280000	16000	1600	500

	Snaphanen, musquetten, enz.	Vuurstenen.	Houwers en degens.	Pistolen.	Carabynen.
Per transport.....	16000	280000	16000	1600	500
Java.....	2000	20000	2000	600	200
Malacca.....	500	5000	500	50	—
Ceribon.....	200	2000	200	20	—
Bantam.....	400	4000	400	40	—
Padang.....	200	2000	200	20	—
Palembang.....	100	1000	100	10	—
Banjer.....	50	500	50	10	—
Timor.....	100	1000	100	10	—
Ceylon.....	4000	80000	4000	400	40
Cormandel.....	800	8000	800	80	—
Bengale.....	200	2000	200	20	—
Mallabaar.....	800	8000	800	80	—
Souratta.....	100	1000	100	10	—
Persia.....	100	1000	100	10	—
de Caap.....	1500	15000	1500	200	200
Met 't nodige toebehoren pro rato.					
Bedragende dus de nodige voorraad voor geheel India.....	27050	430500	27050	3160	940
En is de presente voorraad op Batavia ruym.....	23000	81000	19000	2500	800
En op de onderhorige comptoiren.	20000	230000	24000	1200	500

En is uyt hoofte van den ruymen voorraad van snaphanen, houwers en degens, zo hier als elders, verstaan in de eerst kousende jaren en tot het op 't bepaalde getal komt, geene daar van uyt Nederland te vorderen ofte voor Ceylon te doen vorderen, maar daar en tegen den eysch van vuursteenen, waar van men maar zeer sober voorzien is, te vergroten. Zullende ook voor eerst aan de militairen, die ter recruteering na de buyten comptoiren overgaan, geene snaphanen dan wel houwers of degens behoeven meede gegeven, maar daar van voorsien moeten werden ter plaatse, werwaerts gesonden zullen zyn.

Zo dat 'er veele op de buyten comptoiren te over zyn; en zal den eysch uyt Nederland van snaphanen, houwers en degens ook wel eenige jaren wat gemenageert kunnen werder, op dat de menigte niet verloren ga door verwaarlosing.

Tot een betere beheerting der menagie omtrend de ongeldden van kleyne vaartuygen is verstaan derzelver getal op de respectieve buyten comploiren op nevensgemeide voet te brengen.

Terwyl ook tot narigt van de ministers, nevens dezen, als een bylaag, zal werden gezonden zeker berigt van den commandeur en opper-equipagemeester alhier, Coert Roseboom, wegens de maandelijksche ongeldden van een schip, bareq, chialoup, pantjalling of losboot.

De onkosten van kleyne vaartuygen, welke op de meeste plaatsen hoog loopen, kan men niet wel na vereysch en met hoope van succes reduceeren, zoo men de al te groote quantiteyd niet besnoeyt: ik hebbe derhulven met den commandeur en equipagemeester overlegt en 't volgende concept reglement beraamt:

Ambon mag hebben:

- 2 vaartuygen van omtrend 70 voeten lang, en
- 2 pantjallings van circum circa 60 voeten, waar van de onkosten by een apart opstel en uytrekening van voorschreve equipagemeester zullen komen te blyken.

Daar en boven heeft dit gouvernement, dat in te schikken is:

- 2 orembays,
- 1 schouw en
- 2 land-schuyten.

Banda mag mede hebben:

- 2 vaartuygen van 70 voeten, en
- 2 " " 60 "

hebbende boven dien:

- 1 zeyl-schuyt,
- 1 barcas,
- 1 roey-schuyt, en
- 18 orembays.

Ternaten benodigt:

- 5 vaartuygen van 70 voeten,
- 2 " " 60 " en heeft daar en boven:
- 2 orembays,
- 1 lands-boot,
- 1 los-boot,
- 2 schuyten.

Macasser benodigt gelyk getal en heeft nog eenige boots en schuyten.

Timor heeft:

1 pantjalling.

Javas gouvernement benodigt:

6 pantjallings,

1 orembay,

1 schouw,

2 schuyten.

Ceribon vereyscht:

2 pantjallings, principaal als kruyssers.

Palembang kan het stellen met:

3 vaartuygen van 60 voeten.

Malacca benodigt, enz.

Sumatras West-cust kan toe met:

2. vaartuygen van 70 voeten,

2 " " 60 "

nevens 3 losprauwen.

Bengale, enz.

De overige vaartuygen zal men ten eersten moeten verkopen of na Batavia zenden en voortaan geene eyschen, zoo lang aan dit getal niet ontbreken.

Ook verwagt men, in antwoord dezer, lyste van de aan handen zynde vaartuygen, met lengte, breedte en diepten en 't jaar der aantimmering.

En zal al 't geene dese memorie van menagie aangaat, in het eerste jaar, nevens de daar op gemaakt werdende aanmerkingen en vertoningen, apart moeten verhandelt werden en niet by de brieven, op dat alles met meer gemak kan herschickt of met nodige, nadere beveelen voorsien werden.

Voege nog tot nutte speculatie hier by een lyst van de ongelden der Indiasche

Alle de vaartuygen boven het voorschreven bepaalde getal, op de buyten comptoiren aan handen zynde, zullen daar ten verkogt dan wel na Batavia gezonden moeten werden, geene eyschen daar van Joende, zoo lange 'er aan dat getal niet komen te ontbreken.

Men verwagt ook van alle de buyten comptoiren duydelijke memorien van het getal der daar aan handen zynde vaartuygen, met derzelver lengte, breedte, diepte en 't jaar der aantimmering.

Voorts alomme te gelasten, dat, met betrekking tot deze memorie en de daar op gemaakt werdende aanmerkingen en vertoningen, alles in het eerste jaar apart zal moeten verhandelt werden en niet by de brieven, om alles te behoren in 't vervolg te kunnen schicken.

Diensende de nevensgemelde raementrekking der ongelden van de gezamentlyke Indiasche comptoiren eenlyk ter speculatie en ter aantoning van ieders lastposten.

comptoiren, tot aantoning wat yder lastpost over alle dezelve komt te dragen.

En diend wyders tot narigt, dat uyt derzelve soldyen omtrend vyf ton ten laste van Nederland jaarlyks staan blyft.

En zo mede de hier bezyden gestelde lyst, ter demonstratie, wat het volk, zo Europeesen als inlanders, aan soldy en randsoen 's maandelyks komt te kosten.

En moeten de Benganse ministers reden geven, waaromme de soldyen en randsoenen der inlanders daar vry hooger lopen als elders en uyt wat qualificatie zulks voort spruyt.

Op dat men zoude weten, waar het volk het goedkoopst te onderhouden is en wat 't selve de Comp^e komt te staan, laate ik daar van mede een opsteltje vo'gen, verzeld van dat der inlandsche ditos, die op sommige plaatsen zo hoog loopen, dat men noode tot derzelve aanneming diend te treden en die weder ras af te danken.

Een gemeen militair kost aan soldy, enz., na afstrek van 't opgeld, als hy 's maands *f* 12 wint:

TE	AAN				's Maands.
	soldy.	kostgeld.	ryst.	arak.	
Ambon.....	<i>f</i> 9:—	<i>f</i> 1:10	<i>f</i> 1:—	<i>f</i> —:—	<i>f</i> 11:10
Banda.....	• 9:—	• 2:15	• 1:—	• —:—	• 12:15
Ternaten.....	• 9:—	• 2: 8	• —:10	• —:—	• 11:18
Macasser.....	• 9:—	• 2: 5	• —: 7	• —:—	• 11:12
Timor.....	• 9:—	• 1:10	• 1:—	• —:—	• 11:10
Java.....	• 9:—	• 1: 9	• —: 7	• —:—	• 10:16
Ceribon.....	• 9:—	• 1: 9	• —: 9	• —:—	• 10:18
Bantam.....	• 9:—	• 1: 9	• 1:—	• —:—	• 11: 9
Palembang.....	• 9:—	• 1:10	• 1:—	• —: 8	• 11:18
Banjermassing...	• 9:—	• 1: 9	• 1:—	• —:16 ¹ / ₂	• 12: 5 ¹ / ₂
Padang.....	• 9:—	• 3: 6 ¹ / ₂	• —:10	• —:—	• 12:16 ¹ / ₂
Malacca.....	• 9:—	• 1: 9	• —:15	• —:—	• 11: 4
Ceylon.....	• 9:—	• 1: 9	• 1:—	• —:—	• 11: 9
Cormandel.....	• 9:—	• 2: 8	• 1:10	• —:—	• 12:18
Bengale.....	• 10:10	• 7: 6	• —:—	• —:—	• 17:16
Mallabaar.....	• 9:—	• 1: 9	• 1: 7	• —:—	• 11:16
Souratta.....	• 9:—	• 6:—	• —:—	• —:—	• 15:—
Persia.....	• 9:—	• 3:—	• —:—	• —:—	• 12:—
Caap.....	• 9:—	• 1: 8 ¹ / ₂	• —:14 ¹ / ₂	• —:—	• 11: 3
Batavia.....	• 9:—	• 3:10	• —:14	• —:14	• 13:18

	AAN			's Maands.
	soldy.	kostgeld.	ryst.	
De Christene inlanders te Batavia kosten.....	f 7: 4	f 1: 16	f —: —	f 9: —
't Tweede verband.....	• 9: 12	• 1: 16	• —: —	• 11: 8
De oostersche militairen kosten over al.....	• 7: 4	• 1: 16	• 1: —	• 10: —
Dog te Batavia.....	• 7: 4	• 1: 16	• —: —	• 9: —
In Bengale genieten deze niede. waartoe zonder qualificatieschynt getreden en waar van reden dient gegeven te werden.	• 7: 4	• 7: 6	• —: —	• 14: 10
Europeese mattsosen kosten op de reysen.....	• 9: —	• 5: 3	• —: —	• 14: 3
De Moren te Batavia genieten overal.....	• 7: 10	• 5: 12 ¹ / ₂	• —: —	• 14: 12 ¹ / ₂
Rantsoen op de reysen in Indien.		• 3: —	• —: —	• 10: 10
Ter Bataviasche rheedee en aan de wal.....		• 4: 13	• —: —	• 12: 3
Dog in Bengale mede.....		• 7: 6	• —: —	• 14: 16
Waar van, als boven, reden ge- geven moet werden.				

Het plan der militie en arthilleristen, door voorschreve schikking eenige verandering ondergaan hebbende, laat ik hier volgen een nieuw plan, geschikt na de voorgaande bepalingen.

INFANTRY.

	Batavia.	Ceylon.	Amboina.	Banda.	Ternaten.	Macasser.	Java.	Malacca.	Bantam.	Sumatras West-cust.	Palembang.	Banjer.
	kopp.	kopp.	kopp.	kopp.	kopp.	kopp.	kopp.	kopp.	kopp.	kopp.	kopp.	kopp.
Brigadier.....	1											
Collonel.....	1											
Lieutenant col- lonel... ..	1											
Majours.....	3	1					1					
waar onder 1 grootmajoor.												
Capitains.....	6	4	1	1	1	1	4	1	1			
Capitain-lieute- nants.....	3	3	1	1	1	1	1					
Lieutenants...	12	9	1	1	1	1	5	1	2			
Vendrigs.....	24	18	4	4	3	4	17	4	4	1		
Sergeants...	72	60	20	16	13	15	47	10	9	4	1	1
Corporaals....	108	108	53	45	36	40	89	20	18	9	3	3
Soldaten en tam- boers.....	2170	2190	574	517	429	478	1004	295	266	90	32	32
	2400	2393	654	585	484	540	1168	331	300	104	36	36

Buyten nog een corps de reserve tot Batavia, op desselfs buyten p
recruteering der battaljons, etc.. bedragende met d'officieren een getal van
Des in alles 13100 manschappen.

								CAVALLERY.					
Mallabar.	Cornandel.	de Caap.	Bengalen.	Souratta.	Persia.	China.	Zamen.		Batavia.	Ceylon.	Java.	Te zamen.	
kopp.	kopp.	kopp.	kopp.	kopp.	kopp.	kopp.	kopp.		kopp.	kopp.	kopp.	kopp.	
								1	Majoor.....	1		1	
								1	Ritmeester ..	1	2	3	
									Capitain-lieu				
								1	tenant.....		1	1	
								5	Lieutenants..	3	1	3	7
									Sous-lieute-				
									nants.....	3	1	3	7
1	1	1						23	Cornets.....			1	1
									Wagtmeesters	6	2	9	17
1	1	1	1					15	Trompetters..	3	1	3	7
2	2	2						39	Corporaals ..	6	2	18	26
4	4	4	2	1	1			100	Ruyters en				
13	12	12	4	4	2	1	321	tamboers...	152	29	249	430	
23	24	24	7	6	4	2	635						
										175	36	289	500
418	357	356	106	70	100	12	9598						
462	401	400	120	81	107	15	10739						

zee, tot versterkking der schepen, aflossing der garnisoenen en

ERISTEN.

Ambon.	Banda.	Ternaten.	Samen.	Ceylon.	Cormandel.	Bengale.	Mallabaar.	Souratta.	Persia.	de Caab.	Samen.
			1	1							1
1	1	1	3	1	1		1			1	4
				1	1		1				3
1	1	1	4								
1	1	1	4	6	1	1	1			4	13
1	10	9	38	20	17	1	8	1	2	6	55
1	2	3	13	8							8
1	1	1	4	2							2
1	21	16	72	40	42	6	26	2	4	20	140
			139								226

	Amboina.	Banda.	Ternate.	Macanassar.	Java.	Malacca.	Caribon.	Bentam.	Pudang.
Aantal	900	800	700	800	1872	478	111	368	180
	guld.	guld.	guld.	guld.	guld.	guld.	guld.	guld.	guld.
Soldyen	97000	82000	73000	90000	197800	32200	10300	38000	19000
Randsoenen en kostgelden, ordinaire	43000	44300	30000	37000	71600	25000	4700	15800	11300
Onkosten, ordinaire	22000	9800	8300	10000	70800	6250	1300	3500	3000
extra-ordinaire	3000	1000	4000	3000	2000	1000	—	—	1000
Timmergie, reparatie en fortificatie	2000	2000	2000	3000	3000	2000	300	2000	1000
Onkosten van lyf-eygenen	1400	1300	1600	2000	—	1400	—	900	3000
Hospitaal	2100	2700	2300	2300	3800	1150	300	800	600
Onkosten van schepen	1000	1000	1000	1000	15000	2000	1000	3000	—
chialoupen en mindere vaartuygen	3000	3000	6000	8000	10000	10000	2000	—	7000
Reekening van condemnatie en confiscatie	2000	2300	1300	700	2000	1000	—	—	300
Scheeps-soldyen	1000	1000	1000	1000	—	—	—	—	—
Inlandsche dienaren, maandgelden	10000	2000	14000	2000	—	1000	—	—	3600
Reekening van schenkagie	—	—	—	1000	—	1000	—	—	—
	191300	133000	144300	161000	380000	102000	20300	64000	30000

Indië.	Timor.	Canton.	Canton contra scip.	Japan.	Ceylon.	Cormandel.	Indigale.	Mallabar.	Souratta.	Persia.	Caep.	T. zamen.
62	30	40	—	21	3475	716	231	633	144	124	906	12790
zied	guld.	guld.	guld.	guld.	guld.	guld.	guld.	guld.	guld.	guld.	guld.	guld.
600	7000	500	—	—	573000	87300	33900	72600	18800	17000	114100	1402300
300	3000	16000	—	23200	134900	30400	28530	32800	16000	12000	33000	680730
200	4000	10800	26300	9000	90800	38400	26700	38700	18600	8000	17000	431430
1000	—	2000	—	—	13500	—	10600	4000	1000	—	9000	60600
1000	—	300	—	1000	17400	16700	9000	10000	3000	6000	13000	99400
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30000	43400
200	—	—	—	—	17100	3600	1000	4000	1200	—	4400	49930
1000	—	42200	—	800	116000	10200	100000	11900	13000	—	130000	433100
1600	1000	—	—	—	43500	19300	24000	16000	13000	—	15000	193400
—	—	—	—	—	—	—	3000	1000	—	—	1300	13400
—	—	10000	—	—	21000	6000	10000	2500	3000	—	13000	73800
—	—	—	—	—	27600	20500	16700	13300	8900	—	—	121800
—	—	—	—	78000	22000	7400	39030	3000	11000	8000	—	170430
1600	13000	82000	26300	112000	902500	260000	302200	232000	111800	81000	404000	3817300

Voorts is verstaan het getal der artilleristen, zo hier als op de buyten comptoiren, te bepalen na het ter zyde geformeerde plan, zo 't Caylon met 20 cannoniers stellen kan.

Vermits het niet wel doenlyk is om, volgens de oude ordre, een dubbeld getal affuyten steeds aan handen te hebben, zal men het daar heen moeten dirigeren, dat alomne op de buyten comptoiren een vierde gedeelte van de affuyten en ook een gelyk gedeelte wielen aan handen zyn na rato van het daar gepiaaste canon.

En gelyk ook de uyerste noodzakelykheit mede brengt, dat het aldaar gehruykt werdend canon precise tweemaal 3s jaars ofte om de ses maanden eens werde afgeschoten, conform de oude ordre, en zal men zulks ook zonder het minste verzuym op alle de buyten comptoiren moeten observeeren en het yers met toer en oly onderhouden.

Als nu de Bataviase menage mede in bepaalde ordre zal geschikt wezen, mag men rekenen op meer dan twee millioenen 's jaars over te gaaren; en, zoo men, na eenige jaren door den anderen, voor extraordinaire gevallen en verliezen de helft detraheert, zal 'er nog tien ton en meer 's jaars zuiver resteren, daar 'er in de eerste tien jaren dezer eeuw in India 's jaars..... / 1585452

in de volgende..... • 1060027
 „ „ derde..... • 1767961
 „ „ vierde..... • 2885944

veragtert en alleenig in de vyfde, te zamen by..... • 15885440 nadeel, waar onder een afschryving van 56 ton, maar / 1247702 in de jaaren 1744, 1745, 1748 en 1749 bevordert zyn.

Blyvende aan het welbehagen der heeren Meesters, of ze de zaken op dezen voorschreve voet gelieven te laten dan wel andere en betere ordres te stellen, die met plaasier zal ontmoeten.

13 Mei. *Bevestiging van inlandsche officieren te Batavia in het bezit ex officio van zekere Compagnie's landerijen.*

Zij behielden die landen „ter betere cultiveering derselve en „tot onderhoud van haar en haar volken”.

Leenbrieven werden daarvan uitgereikt voor hen en hunne opvolgers.

Ieder hunner moest van die landen „hare quota” aan de Compagnie leveren.

De namen, ligging, grootte, enz. der bewuste landerijen zyn vermeld in een rapport van den Gecommitteerde tot en

over de zaken van den inlander, opgenomen in extenso in de resolutiën der Indische Regering van 13 Mei 1755.

31 Mei. *Reglement op de provisiën der dienaren van de O. I. Compagnie.*

TITUL I.

Van de comptoiren in 't gemeen.

§ 1. De respective cassiers zullen van alle penningen wegens maandelykse verstreckingen op ordonnantien, te weten van coelylonen, inkoop van materialen en andere benodigtheden tot dagelyks gebruik en wat daar toe verder relatie heeft, genieten een half pro cento, dog alles ten lasten van den leverantier of ontfanger der penningen.

§ 2. Van den inkoop van kleenigheden ten dienste van d'equipage, vertimmering van schepen, item zo wel voor de nodige reparatien en timmeragien als voor de gemeene werken en ordinaire consumptie zullen de administrateurs of werkbasen, een ieder voor zo veel zyn pakhuys of winkel betreft, genieten vyf pro cento of in overwigt, overmaat of geld van den leverantier, mits niets opbrengende voor minwigt of maat; dog op goederen, daar die vyf pro cento niet van genoten is, mogen ze vyf pro cento meer in reekening brengen, mits dat zy, by den opbreng van het verbruikte der invoegen vermeld geleverde goederen, allesints na waarheyd zullen moeten te werk gaan.

§ 3. Aan de gouverneurs zo wel als aan de directeurs, item de commandeurs en secunde personen in gouvernementen, directien en commandementen, dog niet aan mindere opperhoofden of dienaren zal het vry staan, 't geen zy tot huys gebruik benodigt zyn, uyt 's Comp^s pakhuysen te mogen laten halen, mits boven den inkoops prys betalende 50 pro cento advans, in zo verre de vaderlandsche wharen betreft, en 50

ten hondert winst op de Indische, speceryen uytgesondert, mits daar van matig gebruyk maken.

§ 4. Aan de respective administrateurs en pakhuys-meesters of schepelingen buyten Batavia zullen zodanige minderheden werden gevalideert, als by het generaal reglement nopens d'afschryvingen van den 15^{en} Augustus d'anno 1752 en de daar op gemaakte ampliatiën gestatueert is, mits van den inkoop niets bevoordeeld is, dewyl dit een van beyde en niet beyde te gelyk moet plaats hebben.

§ 5. De respective basen zullen nog voor spillagie mogen ophringen:

- van 't verwerkte yzer dertien pro cento,
- • staal en loot agt pro cento,
- • koper vyf pro cento,

mits dat het gemaakte werk door gecommiteerdens gewogen werd.

§ 6. De hoofdgebieders en d'equipagemeesters op de respective comptoiren, van waar de schepen naar Batavia of eenige andere Indische quartieren mogten werden gesonden, zullen voor haare particuliere reekening in een schip van 150 voeten mogen afschepen twee en in een van 156 voeten een en een halve last, mitsgaders in een schip van 130 voeten een last aan zuyker, ryst, arak en alle andere producten des lands en articulen van negotie, die gepermitteert zyn, met die faculteyt om, in 't retour der schepen van de volgende te noemene lywaat comptoiren, voor ieder last, welk invoegen voormeld gepermitteerd is, te mogen afschepen, als: van Cormandel een pak ter grote van 10 corgies salempoeris en uyt Bengale en elders (buyten Souratta, item zodanige comptoiren, daar de negotie van lywaten aan de Comp^e blyft) twee packen van gelyke grote, alles egter onder zodanige restrictien, als vermeld staan by de alhier g'affigeerde en na alle comptoiren afgesondene ampliatië op het reglement van den jare 1743 nopens de bagage van de zeevaart, de dato ^{17 Augustus} ~~16 September~~ 1745, en het naderhand g'emaneeerde placcaat wegens den vervoer en aanbreng van lywaten de dato 29 Maart 1754.

TITUL II.

Van Amboina.

§ 1. De twee eerste ministers ten desen gouvernemente zullen genieten:

van den verkoop der lywaten en andere goederen, die by publicque vendutie verkogt werden, vyf pro cento voor 't instaan der penningen, de eerste twee en de andere een derde; item te zamen twintig pro cento overwigt op d'ingesameld werdende nagulen, mits inkoops prys aan de Comp^e leverende.

§ 2. De verdeling van het cento zal involgender wyze geschieden:

den gouverneur	40
• secunde	12
• capitain militair	4
• • lieutenant	2
de lieutenants en vendrigs	2
't hoofd van Saparoea	7
• • Hila	7
den fiscaal	6
't hoofd van Haroeko	3
• • Laricque	3
• • Boero	2

Op het hoofd comptoir:

den secretaris van politie, soldy boekhouder, cassier en winkelier, ieder 2, dus	8
den resident van Manipa	1

Drie boekhouders ten hoofd-comptoire, als:

1 secretaris van justitie, zynde teffens eerste clercq van politie	1
1 negotie overdrager, teffens zynde secretaris van huwelykse en kleene zaken	1
1 soldy overdrager, teffens zynde secretaris van de weeskamer	1
te zamen	100

TITUL III.

Van Banda.

§ 1. De twee eerste ministers ten desen gouvernemente zullen genieten:

van den verkoop der lywaten en andere goederen, die by publicque vendutie verkogt werden, vyf pro cento voor 't instaan der penningen;

en te samen seven pro cento overwigt op d'ingesameld werdende noten-muschaten, mits ten inkoops pryze aan de Comp^e leverende.

§ 2. De verdeeling van het cento zal in volgender wyze geschieden:

den gouverneur.....	42
» secunde.....	14
» capitain.....	4
» capitain-lieutenant.....	2
de lieutenants en vdrigrs.....	4
het hoofd van Poelo Ay.....	8
den fiscaal.....	8
't hoofd tot Wayer.....	5
den secretaris van politie.....	3
» guarnisoen boekhouder.....	5
» resident van Ourien.....	5

Vier boekhouders in employ, te weten:

1 eerste clercq van politie, teffens secretaris van justitie,

1 negotie overdrager en cassier,

1 soldy overdrager en dispencier,

1 winkelier en secretaris van huwelykse en kleene zaken,

4 boekhouders à een en een half ieder of te zaamen.... 6

Sommeert..... 100

§ 3. Op d'afgescheepte noten zal voor indroging ses pro cento mogen werden afgeschreven en van het geen daar uyt resteert, zal onder deselve restrictie, als § 1 van 't overwigt is gesegt, d'eene helfte komen ten voordeele van den gouverneur

en d'andere helft van de geene, onder wiens bewaring en administratie deselve tot op den afscheep na Batavia geweest is.

§ 4. Den hoofd-administrateur, benevens de hoofden van Lonthoir, Poelo Ay en Wayer zullen, ten opsigte van de by ieder derzelve ingesameld werdende soely en noten, mogen opbrengen 't volgende, als:

voor 't ontfangen, afrappen en berottingen van een heele of halve sockel f — : 12

• den afscheep » — : 6

• hondert sockels een p^s guinees gemeen gebleekt tot 't inwinden der briefjes en knoppen, item een pond zegel-lak,

• ieder sockel een mat, met 12 pro cento voor het stucken trappen, als mede vyf bossen bind rottings van 30 p^s ieder tot het omvlegten,

• 't ontfangen en kalken van 1000 ₤ noten . . . » — : 8

• 't guarbuleeren van 1000 ₤ noten » 3 : —

• 't afscheepen van 3000 ₤ noten » 2 : 8

• 't verbranden van 1000 ₤ noten » — : 8

• 't kalken van 1000 ₤ noten een ton kalk.

§ 5. Waar en boven 't opperhoofd van Lonthoir zal genieten: voor 't houden van een orembay en daar toe benodigde slaven 's jaarlyks f 120, waar voor ook 't orembays huys buyten 's Comp^s kosten moet gehouden werden;

by 't lossen van goederen of randzoenen, voor 't comptoir aangebragt werdende, voor een last zwaarte f 2 : 8, waar toe hy ook de vaartuygen moet besorgen;

voor 't witten, pleysteren, swarten en schoonhouden van 's Comp^s gebouwen f 60 's jaars;

voor de bamboesen tot dagelyks gebruyk, f 36 in 't jaar; en voor 't opregten van een wagthuys op Batoe Hollanda tot logies van 't volk, dat op d'aankomende scheepen past, buyten nog 1000 p^s adappen, die de Comp^s verstrekt, f. 24.

§ 6. Insgelyks zal het opperhoofd van Poelo Ay mogen opbrengen:

voor het houden van een vaartuyg en de daar toe benodigde

slaven, etc., *f* 192, en daar voor ook 't orembays-huys buyten lasten van de Comp^e moeten houden;

voor 't lossen der goederen of randzoenen, voor 't comptoir aangebragt werdende, 't last swaarte *f* 2 : 8, mits de vaartuygen daar toe besorgende;

voor 't witten, pleysteren, swarten en schoonhouden van 's Comp^e gebouwen, even als te Lonthoir, *f* 60.

voor de bamboesen tot dagelyks gebruyk *f* 36 's jaars;

voor 't opregten van een wagthuys aan de west-klip tot logies voor 't volk, even als te Lonthoir, buyten 1000 p^e adappen, *f* 24 's jaars;

voor het onderhouden der watergaten en 't schoonhouden der regenbacken 's jaars *f* 36.

§ 7. Den resident van Wayer zal, volgens het gespecificeerde onder § 6, almede genieten:

voor het houden van een orembay, even en onder deselve mits als die van Lonthoir, *f* 120;

voor het lossen van de goederen, etc., voor 't comptoir werdende aangebragt, mede *f* 2 : 8 voor een last swaarte, mits de vaartuygen besorgende;

voor het witten en schoonhouden van 's Comp^e gebouwen *f* 36:

voor bamboesen tot dagelyks gebruyk *f* 24 's jaars.

§ 8. En den resident van Ourien zal mogen opbrengen:

voor 't witten, pleysteren, etc., van 't fort *f* 24 in 't jaar;

voor bamboesen tot dagelyks gebruyk *f* 19 : 4.

§ 9. Voorts zullen de commissianten, die 's jaarlyks na de zuyd-ooster en zuyd-wester eylanden gaan om de visite te doen, tot goedmaking harer onkosten genieten:

op den verkoop van lywaten vyf en op inkoop der goederen en slaven mede vyf per cento; ook, wanneer de geëyschte slaven voor de Comp^e ingekogt zyn, nog ieder drie à vier stuk voor hun zelven mogen mede brengen;

mitsgaders goederen, waar in de Comp^e niet handelt, over en weder mogen voeren, buyten prejuditie van de zelve.

§ 10. Den secretaris van politie zal voor het inschryven en

quiteeren der passen van de burger en inlandsche vaartuygen mogen vorderen: °

voor een groote pas 12 en

• • kleyne • 2 stuyvers.

§ 11. In stede van het geen den gouverneur uyt de inkomende regten bevorens tot onderhoud is toegestaan, zal hy voortaan daar uyt *f* 240 's maands voor tafel-geld genieten.

§ 12. En voor het opsigt over de zaken en gelden van de Wees-kamer een half pro cento van de intressen der door dat collegie uytgesette capitalen.

TITUL IV.

Van Ternaten.

§ 1. De twee eerste ministers zullen in dit gouvernement mogen genieten:

van den verkoop der lywaten en andere goederen, die by publicque vendutie verkogt werden, vyf ten hondert voor 't iustaan en de risico der penningen;

een pro cento van den insaam van goud, te verdeelen by den gouverneur en insamelaar.

§ 2. Daar en boven zal den gouverneur, tot defroyement der vorsten, jaarlyks genieten *f* 2400.

§ 3. En den secretaris van politie;

voor de groote passen *f* 1 : 4,

• • kleene • • — : 6.

TITUL V.

Van Macasser.

§ 1. De twee eerste ministers zullen ten desen gouvernemente genieten:

van den verkoop der lywaten, enz., die by publicque vendutie

verkogt werden, vyf pro cento voor de risico van 't geld, blyvende de wanbetaling voor hare rekening.

§ 2. De gouverneur zal boven dien, tot goedmaking der onkosten by de receptie van de inlandsche vorsten en groten, 's jaarlyks eenmaal genieten drie duyzend guldens, zonder dat tot zodanigen eynde eenige provisien of andere noodwendigheden ten lasten van de maatschappy zullen mogen gebragt werden.

§ 3. Van de overmaat der granen moet de Comp^e voor een ganting een en een quart ganting van $7\frac{2}{3}$, ƒ werden goedgegaan en uyt het meerdere quart de daar op vallende spillagie gevonden, mitsgaders 't overige onder den gouverneur, hoofd-administrateur en dispencier gepartageert werden, zonder dat den laasten eenig minmaat zal mogen opbrengen.

TITUL VI.

Van Javas Oost-cust.

§ 1. Aan de dienaren van de pen in 't gemeen werd toegestaan vyf ten hondert van de verpagtingen der zee-thollen en wat dies meer zy.

§ 2. Zullende de verdeeling daar van in volgender voegen moeten geschieden:

den gouverneur zal van 't hondert genieten	} op Samarang	30
• hoofdadministrateur.....		10
twee kooplieden.....		10
vier onderkooplieden.....		8
den translateur.....	op	2
het opperhoofd.....	} van Soeracarta	10
de secunde.....		6
• soldy-boekhouder en scriba		2
• translateur.....		2
het opperhoofd..	} te Soerabaya	10
de administrateur		6
• fiscaal.....		3
• translateur...		2

§ 5. Den gouverneur zal daar en boven blyven behouden het geene de gesamentlyke strand regenten aan denselven contributeeren, ten bedragen van een duysend seven hondert en dertien Spaanse realen.

§ 4. De bysondere voordeelen van de residenten der onderborige comptoiren, Tagal, Damak, Joana, Rembang, Japara en Grissee, zullen bestaan in 't geen ze door menage en een goed overleg zullen kunnen overhouden van de volgende articulen, als:

- 1° van de gepermitteerde 100 R overwigt op de coyang ryst, die voor de Comp^o ingekogt werd na het g'earresterde by resolutien van den 30^{en} November 1747 en 9^{en} Juli 1754, dewyl op de granen geen verlies mag werden opgebracht;
- 2° van de gestelde $f\text{8}$ voor alle de ongelden, op den afscheep van ieder last van dien corl vallende, en de verdere bepaalde ongelden en vragt-lonen;
- 3° 't expeditie-geld van de passen, mits niet meer als 't zegul, dat tot zodanigen pas werd gebruykt, bedragende, blyvende egter de passen van Tagal en Rembang na de overwal op vyf ryksdaalders.

TITUL VII.

Van Banjermassing.

§ 1. Den resident zal van d'ingekogt werdende peper genieten vyf pro cento.

TITUL VIII.

Van Timor.

§ 1. Het opperhoofd deses comptoires zal, in stede van het geene bevorens van den thol der in- en uytgevoerd werdende goederen, tot goedmaking zyner kosten genieten eens 's jaars twee duysend guldens.

§ 2. Van de lywaten, die aldaar per vendutie omgeset werden, zal het opperhoofd voor de risico van 't geld, nevens zyn tweede, genieten vyf ten hondert, waar van twee derde voor den eersten en een derde voor den tweeden.

TITUL IX.

Van Japan, enz.

TITUL XIV.

Van Sumatras West-cust.

§ 1. Den commandeur en beyde de administrateurs zullen, wegens de aan de Padangsche kooplieden gefieert werdende koopmanschappen, mogen genieten vyf ten hondert, ieder in een eguale portie, mits insttaande voor het inkomen der penningen; dog, by aldien den eerstgemelde daar in verklaard geen deel te nemen, het geen aan zyne keuze werd gelaten, als dan zullen de beyde administrateurs 't zelve egualyk partageeren.

§ 2. Onder die zelve conditie zal den resident van Poelo Chinco genieten vyf pro cento van de door hem gefieert werdende goederen aan de kooplieden.

§ 5. Den resident van Baros zal van de door hem ingekogt werdende eerste zoort bensuin en camphur vyf ten hondert mogen afkorten ten zynen behoeve, mits insttaande voor de deugl.

TITUL XV.

Van Bengale, enz.

Dit reglement trad in werking op 1 Maart 1756.

2 Junij. *Aankoop van rijst te Cheribon van Regeringswege.*

By een briefje door den Cheribons resident, Ingerssen, te kennen gegeven zynde, dat zo wel aan de kooplieden en Chineese officieren, als de tommongongs en den regent van Indramayoe, ingevolge de ordre deser regeering geld gepresenteerd hebbende tot het leveren van de helft der ryst tegens rd^e 16 de coyang, geen eene derselve daar toe had willen resolveeren, als voorgegeven hebbende daar toe niet in staat te zyn dan met haar uysterste ruine, het welke hem dan hadde doen resolveeren, na d'ordre deser regeering, de vaart te sluyten en ordre te stellen om van de nieuwe, uytgaande ryst de helft in 's Comp^e pakhuysen te leveren tegens de voormelde prys van rd^e 16, met voornemen om daar by tot nadere ordre te continueeren; zo is, nadien hier uyt ten vollen consteert, dat het niet wel doenlyk sal wesen dat graan tegens de voorsz. oude prys te bemagtigen, goedgevonden den voormelde resident te qualificeeren om voor dit jaar de ryst tegens rd^e 20 de coyang te betalen en daar en boven te gelasten de vaart weder open te setten om op dusdanigen wyse de Compagnie zo wel als de gemeente alhier te gerieven.

5 Junij. *Bepaling, dat op elken Woensdag, des morgens, de »ordinaire rolle» van den Raad van justitie te Batavia gehouden zoude worden.*

Zulks had ook in 1730 plaats gehad, maar sedert was de rol gehouden op Dingsdag.

De wijziging stond in verband met het bepaalde op 12 Junij 1753 en de noodzakelykheid, dat de President van den Raad van justitie ook de vergaderingen van den Raad van Indië moest bijwonen.

De Raad van justitie kwam door deze verandering in conflict met het Collegie van Schepenen, dat ook »sedert een korte »tyd» op Woensdag vergaderde, maar de Raad stoorde zich

hieraan niet, overwegende, dat »de preferentie in cas subject »deesen rade niet kan werden bedisputeerd”.

6 Junij. *Maatregelen ten aanzien van Europeesche, te Batavia en elders omzwerfende jongens (»zogenaamde »putters of boodschapangers”)*.

Met de schepen der Compaguie kwamen jaarlijks een »con- siderabel getal” van die jongens uit Nederland te Batavia, die, hoewel f 5 à f 7 per maand van de Regering loon trek- kende, voor haar bijna niet van nut waren, »in tegendeel in »de weg lopen en allerhande guyteryen bedryven”.

De Opper-equipage-meester stelde daarom voor ten behoeve van een 30tal hunner op de equipage-werf eene school op te rigten, ten einde hen voor te bereiden om, hetzij tot zeelieden, hetzij tot ambachtslieden, naar hunne keuze, te worden opgeleid.

Zij zouden in twee ploegen worden verdeeld, van welke de ééne onder de loots vóór de woning van den Opper-equipage-meester de wacht zoude houden om boodschappen te doen, en de andere naar school zoude worden gezonden.

Zij zouden van een »gering kleedje” worden voorzien en in het huis aan het Vierkant »gespysigd”.

Als tegemoetkoming in de onkosten boden de Opper-equi- pago-meester en de Boekhouder van het equipage-kantoor aan afstand te doen van hunne inkomsten wegens »afgaande en »aankomende particuliere brieven”, onder voorwaarde, dat »een stipte ordre daar op mag gesteld worden, dat gemelde »particuliere brieven behoorlyk aan ’t post comptoir besorgt »werden, om daar aangetekent te werden en vervolgens door »de jongelinge, volgens notitie, die haar ter hand gesteld sal »werden, met de ordinaire prys daar toe gesteld, ter plaatsen, »daar se behooren, te besorgen”.

»Naar welke verrigting de penningen daar van, volgens even »genoemde lyst, by het post comptoir te laten incasseren en »voorts alle maanden rekening te laten doen, ’t geene als dan »s’jaarlyks tusschen 5 à 400 ryksd^s kan opbrengen”.

Overwegende, dat de geproponeerde middelen zeer veel apparentie hebben van aan het oogmerk in desen te zullen voldoen en dat het een en ander, mits de menage in allen deele betrakt werd, de Comp^e zeer weynig kosten sal, is goedgevonden al het daar by voorgestelde, zo met betrecking tot het employ der gedagte jongens als derselver educatie, te ampteereen en gemelde commandeur te gelasten het een en ander, volgens zyne gedane voorstellen, ten eersten werkstellig te maken, mitsgaders daar toe de nodige schryf en cyffer gereetschappen, etc. 's Comp^e wege te laten verstrekken, mits het bedragen van dien niet komen te lopen boven de / 1000 inkoops 's jaars".

6 Junij. *Toekenning aan de Diaconie te Batavia van het bestuur over het land Tji-manggis.*

Zulks hield verband met het bepaalde op 13 November 1753.

De Diaconie mogt op dat land plaatsen zoodanige arme inlanders, als van deselve onderhoud versoeken, ofte al zulke vrygewordene Christen lyfeygene, als aan de Diaconie komen te vervallen, als ook de vrygegevene onchristen slaven, die niet aan de kost kunnen komen".

Voor woningen dier lieden moest de Diaconie zorgen, die zich wijders ter zake behoorde te regelen naar het bepaalde op 13 November 1753.

10 Junij. *Verlenging tot vier maanden van den termijn van het privilegie van parate executie voor de Commissarissen van de Bank van leening, voor den Curator ad lites en voor de Secretarissen van de justitiële Collegiën, van Wees- en van Boedel-meesteren.*

Zie bij 9 Mei 1755.

10 Junij. *Aanstelling van een majoor over de burger-kompagniën te Batavia.*

Zulks geschiedde, niet alleen om aan de burgery wat meerder achting by te zetten, maar ook om den heer collonel [lid in den Raad van Indië] daar door eenigermaten te sou-lageeren omtrent de moeyte en het opsigt, dat tot het houden van een goede ordre omtrent deselve genoegsaam op zyn Edele alleen is aankomende”.

De majoor kreeg rang naast oud-Schepenen.

17 Junij. *Reorganisatie van het ambtelijke personeel, aan den Gouverneur-Generaal speciaal toegevoegd.*

Door den heere Gouverneur Generaal gesproken zynde om 't getal der suppoosten, op zyn Edelheyds comptoir dienst doende, op een vaste voet te reguleeren, zo is verstaan deselve, buyten zyn Edelheyds geheymschryver, permanent te bepalen op een onderkoopman en vier pennisten, mitsgaders de overige, thans daar bescheyden zynde, elders te employeeren.

19 Junij. *Last op de buiten-kantoren bij hunne eischen van geld bekend te stellen, hoe veel voor elk sortement van lywaten, zo voor Nederland, als den Indiaschen handel, item tot den inkoop van peper of eenige andere goederen werd gevordert”.*

De Regering wilde de verzendingen van contanten daarnaar regelen.

19 Junij. *Vernieuwing van den last op de buiten-kantoren haar uysterste devoirs aan te wenden tot het aanqueeken van werk- en ambagtslieden uyt de kinderen der inlanders of soldatesque, dan wel slaven-jongetjes”.*

De Regering besloot bovendien, ten eynde zulks te meer

door haar sal mogen behartigt werden, voortaan van hier, ingevolge de ordre der heeren Meesters, geene Europeesche ambagtesellen meerder derwaarts te senden, maar hare eyschen van dergelyke werklieden onvoldaan te laten, zonder dat egter daarom de fortificatien en gebouwen niet behoorlyk souden werden gerepareert, dewyl men, in cas dat het contrarie bevonden werd, den gouverneur of ander opperhoofd, die zulks versuymit mogte hebben, zal doen impendeeren en dragen de kosten, die in 't vervolg daar aan sullen werden besteed".

26 Junij. *Bepaling, dat »de Commissaris rolle" van den Raad van justitie te Batavia, in stede van op Maandag, des Dingsdags morgens zoude worden gehouden.*

Naar aanleiding van het bepaalde op 5 Junij 1755 hadden Schepenen hunne vergaderingen op Maandag vastgesteld en zouden dien ten gevolge »in hunne besoignes notoir niet weynig »g'incommodeerd" worden door »het gewoel en gestommel van »de dikwyls op zedanige rol-dagen gehouden werdende vendutien" door den Secretaris van den Raad van justitie.

Ook zouden de procureurs »niet gevoeglyk kunnen vaceeren »ten respecte van de recollementen".

1 Julij. *Wijziging van het reglement van 15 Augustus 1752 op het afschrijven van onderwigten en »minderheden".*

Tot ampliatio van het generaal reglement nopens de afschryvingen van onderwigten en minderheden, zo te deser hoofdplaats als op alle comptoiren van India, de dato 15 Augustus 1752, is verstaan nog 't volgende te statueeren, als:

Eerstelyk: dat op de peper, van wat soort die ook zy, eenelyk sodanigen onderwigt zal werden gevalideert, als by voorsz. reglement, articul 1, pag. 4, is bepaald geworden.

Ten tweeden: dat de onderwigten op de Caabse bonen, gort

en erwten sullen mogen gereguleert werden als die van de tarwe, vide articul 1, pag. 8.

Ten derden: dat te Souratta aan den pakhuysmeester op de volgende articulen niet meer zal mogen werden gevalideert als:

	binnen 't jaar en boven 't jaar	
op de camphur	1 perc ^{to}	1 ¹ / ₂ perc ^{to}
» » zyde	¹ / ₂ »	1 »
» » muscus	¹ / ₂ »	1 »
» » casiela	2 »	3 »
» » potasch	2 »	3 »
» » cauris	2 »	3 »
» » valse paarlen	2 »	4 »
» » porcelyne schotels, pieringen, etc	2 »	binnen of boven 't jaar
» » glase coralen	2 »	» » » » »
» » salarmoniac	2 »	» » » » »
» » geconfyte gember	2 »	» » » » »

Ten vierden: dat op de amphioen te Patna in Bengale niet boven de 2 percent aan minwigt sal mogen werden gevalideert; en laastelyk of

Ten vyfden: dat by aanbrengh van salpeter van Patna op Hougly, voor versmelting, zo door het nat werden der sacken als andersints, drie percent zal werden gevalideert.

7 Julij. *Vervanging van de looden penningen, bedoeld bij de resolutie van 21 Julij 1730, door perkamente briefjes.*

De kampong-hoofden »zoo omme en buyten deze stad [Bata-via], als ten platten lande” hadden naamrollen vervaardigd van hunne »onderhorige volkeren, boven den ouderdom van 12 jaaren”, waaruit o. a. bleek, dat van 19720 »coppen” slechts 2818 in het bezit waren van »loode chiappen”.

Zij klaagden over de bepaling, den 13^{den} Decmber 1764 gemaakt, ten gevolge waarvan zij de looden penningen van overledenen en van vertrokken personen maandelijks aan den

Gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander moesten inleveren, eene bepaling, wier nakoming zij onmogelijk noemden.

De regering bepaalde daarom, dat voortaan gratis perkamente briefjes zouden worden uitgereikt, vermeldende den naam, de woonplaats, den ouderdom en de »statuure» van den houder, alsmede den naam van zijn hoofd.

De inlandsche kapitains zouden die briefjes uitreiken, welke ieder houder in een houten doosje of stukje bamboe steeds bij zich moest hebben »om ten allen tyden, wanneer 't gerequireerd werd, te kunnen vertoonen».

14 Julij. *Bepaling, dat de commandanten van ter reede Batavia aankomende, Engelsche schepen, op hun woord van eer moesten beloven, geene dienaren van de Compagnie te zullen ronselen of vervoeren.*

Zulks gebeurde geregeld, hoewel de Engelsche schepen »allerley beleefdheden en gerief» van de zijde der Indische Regering ondervonden.

Wederkeerig gaf die Regering de verzekering, dat »men alle degeene, die zig van haare [Engelsche] natie in de dienst van de Comp^o zullen tragten te begeben, ten eenemaal van de hand zal wyzen».

28 Julij. *Verlenging met een jaar van het octrooi der Padangsche handel-societeit.*

Gereflecteert wesende op de gedane instantie der Padangse ministers by brief van den 23^{en} April passato, ten eynde het octroy der geprivilegeerde handel societeit aldaar, dat volgens het g'arresteerde by resolutie deser tafel van den 11^{en} July de anno passato, op ordre der heeren Meesters by generale missive van den 8^{en} October 1753, eenlyk voor een jaar ofte wel tot nader te ontfangene ordres van haar Edele Hoog Agtbarens is verlengt geworden, weder de novo voor eenige tyd mogte werden geprolongeert; zo is verstaan, alvorens ten dien opsigte

tot een finaal besluyt te treden, het goedvinden van haar Edele Hoog Agtbare af te wagten en dus het gemelde octroy nog voor een jaar te prologeeren, contrarie de sentimenten van den heer Directeur Generaal en den heer Raad-extraordinair, de Nys, als verklarende, dat, vermits die handel societeit niet als schadelyk voor de maatschappye konde werden aangemerkt, haar Edelens uyt dien hoofde van gevoelen waren, dat het octroy derselve hoe eer hoe liever en onaangesien het gedagte besluyt, op het welke men mogelyk binnen twee jaren nog geen antwoord konde erlangen, behoorden te werden ingetrocken en alle de aan die societeit verleende prerogatieven vernietigt en gemortificeert".

Zie ook 11 Julij 1756.

5 Augustus. *Maatregelen in het belang van de bosschen op Java.*

In aanmerking genomen wesende, dat door het gedurig eyschen van zogenaamde dubbelde windboomen ter lengte van 30 voet en dubbelde leggerduygen van 12 voeten de houtbosschen op Java en Cheribon zeer veel schade werd toegebracht, wyl door het weggappen van het daar toe benodigde jonge hout voor het grootste gedeelte ledig raken en de ondervinding leerd, hoe lang een tyd er vereyscht werd, eer het hout weder tot zo verre kan aangroeyen, waar door men in 't vervolg in de uysterste verlegentheyd zoude kunnen geraken; zo is op den voorstel van den heere Gouverneur Generaal verstaan die zoort van houtwerken in 't vervolg by de eyschen van Java en Cheribon te excuseeren.

12 Augustus. *Maatregelen in het belang van de rijstcultuur op Java.*

Gedelibereert zynde over de weegen en middelen, waar door de ryst culture op Java, welke door de continueerende oorlogen en meer andere ongevallen daar ter custe considerabel gedimi-

nueert is, weder soude kunnen werden aan den gang gebracht en den inlander, die zig thans langs geheel Java in een armoedigen staat bevind, g'animeerd om zig weder op deselve toe te leggen; zo wierd, uyt consideratie, dat dit zo zeer gewenschte oogmerk geensints sal kunnen bereykt worden, zo lange men niet komt te treden tot eene tamelyke verhoging omtrent de prys derselve, nadien het den inlander volstrekt onmogelyk is dat graan voor de presente prys van / 24 de coyang te leveren en het grootste gedeelte derselve van buffels en andere vereyschte ingredienten tot die culture onvoorsien, mitsgaders de regenten buyten staat zynde om de nodige geldverstreckingen, gelyk wel bevorens, aan den landbouwer tot het inkopen van het een en ander te kunnen doen, het dus te dugten is, dat die culture van dat zo nodige voedsel niet zo schielyk sal toemenen, als wel te wenschen was; dienvolgende als het eenigste middel om den armen landman weder in staat te stellen ten eynde zig met yver en lust aan den arbejd te begeeven, noodig g'oordeelt, mitsgaders met unanime stemmen goedgevonden en verstaan, de Javasche ministers te qualificeeren om nu en in 't vervolg voor alle de ryst, die boven de by schriftelyke contracten bepaalde quantiteiten, als te Sourabaya van 1000 lasten voor niet en die van Oeloed Jamie voor de helfte van 't gewasch, nog langs geheel Java sal moeten ingekogt werden tot de jongst bepaalde quantiteit van 4515 lasten toe, te betalen rd^s 20 of / 48 de coyang van 28 picols ofte 5500 G , te weten: voor alle de ryst, die nog staat in te komen; en dienvolgende de ministers tot Samarang te gelasten om, op de ontfangst deser ordre, de nodige beveelen na de rystgevende plaatsen en districten af te senden, ten eynde door expresse gecommiteerdens accuraat werde opgenomen en dese regeering by een berigt, onder presentatie van eede, aangetoond, hoe veel de reeds geleverde ryst bedraagd, also voor deselve niet meer zal mogen in reekening werden gebracht dan de vorige prys van / 24 de coyang, om reeden, dat een meerdere betaling voor deselve dog niet aan den regten man zoude komen, wyl het een bekende zaak is, dat de ryst, by kleene en geringe parthytjes aldaar

aangebragt en opgeschuurt werdende, de aanbrengrers inmediaat na den ontfangst der penningen sig weder naar hunne woningen landwaarts in begeven, sonder dat deselve weder konnen werden opgesogt.

Dog met betrecking tot allen desen in aanmerking komende, dat het heylsaam oogmerk, 't welke door dese merkelyke verhoging in de prys werd bedoeld, namentlyk: om den armen landman aan te spooren, ten eynde, met verdubbelde yver en vermogen de handen aan 't werk slaande, de aanplanting van ryst op en langs Java met meerder ernst dan tot dus verre te betragten, al weder illusoir zoude kunnen werden gemaakt, wanneer, in desen eenige frauduleuse of baatsugtige handelingen plaats hebbende, den leverancier niet ten vollen quam te ontvangen het geene hem thaus werd toegesegt; zo is, om tegens diergelyke verfoeyelyke gedoentens na uysterste vermogen te voorsien, in de eerste plaats goedgevonden langs geheel Java en principaal in de rystgevende districten by een billet, dat alhier zal werden geformeerd en in de Javaansche en Chinese talen overgeset, een ygelyk kennisse te doen geven, dat voor de ryst, die nog uyt de tegenwoordige oogst en zo vervolgens alle jaren aan de Comp^e staat te werden geleverd, contant aan den leverancier zal werden betaalt rd^e 20 voor de coyang voormeld, zonder eenige de minste afkorting van geld, onder wat benaming zulks door de residenten of regenten, dan wel wien het ook zyn mogte, zoude kunnen werden gevergd; en, dat by aldien den leverancier buyten verwagting door desen of geenen 's Comp^e dienaren, dan wel ymand anders, eenige penningen voor de te leveren ryst mogte wesen of als nog mogte werden afgetrokken of ingehouden, het desulke in diergelyke gevalle vry zal staan derwegens, het zy by monde of by geschrifte, haar beklag te doen aan de Samarangse ministers, dan wel, zulks goedvindende, aan dese regeering, onder versekering, dat, de wettigheyd hunner klagten gebleken zynde, haar sodanig goed regt zal werden gedaan, dat anderen daar door zullen afgeschrikt werden den gemeene man te benadeelen.

Voorts in de tweede plaats de Samarangse ministers te

gelasten, dese regeering niet alleen te berigten, op wat plaatsen en districten de publicatie dier billietten geschied zy, maar ook om in d'eerste plaats op het nauwkeurigste te vigileeren, ten eynde dit zo heylsaam doelwit niet al weder door eene frauduleuse handelwyse illusoir gemæakt en dat door de insamelaars, 't zy residenten of andere, waarlyk de thans gestelde prys aan de leveranciers of verkopers betaald werde, met qualificatie en ordre om de residenten op het ernstigste aan te schryven, dat de geene, die zig ten dezen reguarde zullen te buyten gaan, zonder de minste conniventie herwaards opgesonden, mitsgaders gedeporteert en inhabil verklaard zullen werden en ook de regenten niets minder dan een absolute dimotie hebben te wagten, zo bevonden werd, dat deselve hun komen te verryken tot nadeel van den gemeene man.

Nog is ten opsigte van dit chapter verstaan te approbeeren den gedane opkoop te Sourabaya van 500 coyangs ryst tegens de prys van rd^e 20 de coyang, met 't welke men berekend, dat, ofschoon 'er al eens aan het bepaald contingent, waar van voorwaarts gesproken is, 1000 lasten quamen te ontbreken, men dan evenwel staat zal kunnen maken om circa 5000 lasten in dit jaar van Java te zullen erlangen; 't welk als sufficieerende g'oordeelt zynde, is al verder verstaan de ministers te gelasten om voor het overige den inkoop door particulieren en den vervoer van ryst na deese hoofdplaats, zo veel mogelyk, te faciliteeren.

Al verder wierd besloten om de ordres tegens alle frauduleuse behandelingen omtrend den inkoop van ryst op Javas Oost-cust ook betreckelyk te maken tot Cheribon, alwaar den prys op dat graan, buyten de leverantie der Sulthans, na het g'arresteerde by resolutie van den 2^{en} Juny jongstleden, reeds op rd^e 20 de coyang gesteld is; en uyt dien hoofde aldaar, inselvervoegen als op Java, alomme by billietten van dien prys verhoging te doen kennisse geven, mitsgaders den resident te gelasten dese regeering te berigten, op wat plaatsen deselve gepubliceert zyn geworden, ten eynde den landman, het geene hem competeert, in effecte geniete en alle concussien en knevelaryen geweirt werde.

19 Augustus. *Toekening aan den Boekhouder van de Diaconie te Batavia eener jaarlijksche »beloning» van f 500.*

Deze uitgaaf kwam ten lasten van de Diaconie.

19 Augustus. *Vernieuwing van het bepaalde op 21 December 1708 nopens het opzenden naar Batavia van »delinquanten».*

Tevens werd bepaald in 't vervolg, by aankomst van crimi-
neele gevangenen van de buyten comptoiren, zo wel den Raad
van justitie te Batavia, als den officier, dien het incumbceert,
te munieeren met een extract uyt de notulen van het by dese
regeering ten hunnen reguarde geresolveerde, ten eynde also
directelyk communicatie te erlangen van alle saken, welke
haar van wegens dese regeering successive sal werden gede-
mandeert”.

20 Augustus. *Toekening aan den Secretaris van den Chineschen Raad te Batavia van een rijksdaalder voor elk civiel recollement, waarbij hij als tolk zoude fungeren.*

Deze bepaling is afkomstig van den Raad van justitie te Batavia.

22 Augustus. *Magtiging op het Collegie van Schepenen een vierde gedeelte van de huur over cene maand van de huizen te Batavia als belasting te heffen.*

Door Scheepenen deser stede vertoond zynde, dat het restant hunner cassa niet was sufficieerende tot support der stads lasten, die jaarlyks circa vier duysend ryksdaalders empor-
teerden, en dierhalven buyten staat waren, zonder weder

eenige heffing te doen, de ordinaire betaling te laten voortgang neemen, vermits het inkomen, de stad toegevoegt, van een quart uyt de pagt van de hanevegterryen niet meer als plus minus rd^e 1190 komt te rendeeren, uyt dien hoofde telfens versoek doende om qualificatie tot het weder heffen van het nu sedert ruym drie jaren niet genotene een quart maand huysuur penningen van de bewoonders der huysen, zo binnen dese stad, de zuyder voorstad, als het Chineese campong, ten eynde daar uyt de betaling der nodige stads gelden te kunnen vinden; zo is verstaan in dat versoek te bewilligen en uyt dien hoofde haar Eerwaardens tot de voorgedragene heffing van een quart maand huysuur penningen te qualificeeren.

In de resolutiën der Hooge Regering van 15 Julij 1760 wordt deze magtiging eene »jaarlykse gewoonte» genoemd.

22 Augustus. Voorziening in rijstgebrek te Batavia.

Door den heer Directeur Generaal aangetoond wesende, dat 'er by de pakhuysen niet meer ryst in voorraad was dan 577 lasten en 208 gantings, zo wierd, uyt hoofde dese quantiteit, na rato van de sedert eenige maanden herwaarts gedane verstrekingen, nauwelyks voor een maand toereykende g'oordeelt wierd, besloten 's Comp^e weege op de bazaar niet meer te laten verkopen dan een last 's daags en daar benevens de nodige ordre te stellen, dat van alle de hier door particulieren aangebragt werdende ryst de helfte op de gemelde basaar gebragt werde ten verkoop tegens 50 rd^e 't last of na dat de soorten zyn, ten behoeve der eygenaars, mitsgaders de residenten, zo te Cheribon als te Tagal, aan te schryven om ten spoedigsten met de daar aan handen zynde scheepen zo veel ryst herwaarts te senden, als hun mogelyk zal wesen, al was het ook maar by provisie yder een hondert lasten.

25 Augustus. *Voorschriften voor het Collegie van Boedelmeesteren.*

Eerstelyk: het collegie van Boedelmeesteren te qualificeeren om op de lopende reekening van te voren geraakte intrest penningen te laten liquideeren de ten agteren staande reekening van hospitaals ongelden, ter montant van rd^s 1809 : 32.

Ten tweeden: inselvervoegen te doen handelen met de reekening der Mahometaanse armen, bedragende rd^s 325 : 24.

Ten derden: ter voorkoming, dat ten opsigte van het aan dit collegie toegesegde fonds by resolutie van den 25^{en} Augustus 1747, rakende de na rato van een iegelyks besitting uyt te keerene percentos der na China retourneerende Chineesen, geen fraude werde gepleegt, den sabandhaar der inlandse natien by extract deses eens vooral te gelasten geene Chinesee ingeseten van dese colonie paspoorten of permissie na China te verleenen, ten zy by een quitantie of andere acte kunnen aantonen, dat met Boedelmeesteren wegens den 10^{den} penning afgerekend hadden.

Ten vierden: het insamelen der penningen wegens de door Boedelmeesteren verleend werdende trouwbrieven aan die van de Chinesee natie, waar omtrent zeer werd getwyffelt, of daar omtrent door de Chinesee officieren wel na behoren en ter goeder trouwe werd te werk gegaan, voortaan door den secretaris van 't collegie van Boedelmeesteren te laten geschieden, op dien voet, als dat by resolutie deser regeering van den 17^{en} November 1747 is bepaald geworden.

Ten vyfden: voor alle zodanige Chinesee lyken, als van hier na China vervoerd werden, na rato van 't vermogen der geene, die zulks begeeren, aan het collegie van Boedelmeesteren te laten betalen van 50 tot 100 rd^s voor ieder, na derwaarts vervoerd werdende lyk.

Ten sesden of laastelyk: in 't vervolg aan Boedelmeesteren voormelt te laten afgeven de penningen, die komen te profueeren van de gestelde 10 rd^s by het vrygeven der lyfeygenen, voor zo verre zulks geschied door en van Mahometanen en

Chineesen, als tot nog toe by Diaconen, volgens besluit deser regeering van den 13^{en} November 1753, genoten wesende en waar van in desen opsigte voor zo verre werd geresilieert.

28 Augustus. *Last op de Commissarissen van de Bank courant en Bank van leening hunnen boekhouder, kassier en pennisten uit de fondsen der Bank te betalen.*

Voor den boekhouder en kassier gold zulks, »voor zo verre geen andere emploien in den dienst van de Comp^e waren hebbende», in welk geval zij voor die »emploien» door de Compagnie zouden worden betaeld. Ook behielden zij hunne »qualiteiten» als Compagnie's dienaren.

De pennisten moesten, aan »soldyen en kostgelden», even veel van de Bank ontvangen, als zij van de Compagnie hadden gekregen.

28 Augustus. *Bepaling, dat op het eiland Onrust 400 gehuurde en 250 Compagnie's slaven werkzaam zouden zijn.*

Evenals verscheidene andere, op dezen datum door de Indische Regering genomen besluiten beoogde deze bepaling bezuiniging (menage) van uitgaven.

28 Augustus *Afschaffing van het Collegie van zee- en commercie-zaken.*

Dit collegie voldeed zeer slecht. In plaats van het regt te bespoedigen en goedkooper te maken leverde het juist tegenovergestelde resultaten, vooral »door de tans ingevoerde maniere van procedereen, contrarie hunne instructie», ten gevolge waarvan, de regtspraak »geheel en al» gelijk was geworden aan die van den Raad van justitie en het Collegie van Schepenen.

Ook had het Collegie van zee- en commercie-zaken geen reden van bestaan meer, vermits de vrije vaart „in 't geheel „afgeschafft” was.

Eindelijk zoude door de afschaffing van dit Collegie „ook „voor de Comp^e in der tyd nog iets werden uitgewonnen”.

De leden van het Collegie kregen daarom den last:

- 1° de voor hen nog hangende zaken ten spoedigste af te doen;
- 2° na ultimo Augustus 1755 geene nieuwe zaken meer aan te nemen;
- 3° zorg te dragen, dat „alle litispendente zaaken en die de „gemagtigenschappen van deze of geene, onder hare berusting en administratie zynde, betreffen, vóór ult. December „naastkomende werden getransporteerd aan Commissarissen van de Bank van leeming en Bank courant, aan wien „de beheering als volmagten, in gevolge de instructie, „werd gedemandeert”.

Met ult. December 1755 werd de geheele „maneance „van zaaken, by instructie aan de Bank van zee- en commercie-zaken gedemandeert”, overgedragen op den Raad van justitie, de Bank van Schepenen en het Collegie van kleine geregtzaken, die zouden moeten handelen overeenkomstig de instructie van het opgeheven Collegie, alsmede overeenkomstig het nader bepaalde op 29 November 1746, 10 Januarij en 17 November 1747, 12 April 1748 en 20 Augustus 1754.

28 Augustus. *Reglement op de provisiën en verdere „douceurs” van de dienaren der O. I. Compagnie te Batavia.*

TITUL I.

Van de cassiers.

Art. 1. Onder deze benamingen werden hier eenelyk verstaan den groot cassier van de Comp^e, houder van de dagelykse geld-cassa, en den cassier van den generalen ontfangst, zynde

die van het soldy-comptoir zoo zeer geen cassier als een uytdeelder der kostpenningen en dus niet onder de volgende ordonnantien begreepen, zo min als den bewaarder van Comp^tcontanten, die in voorraad zyn, ofte den opperkoopman van het casteel, die de groote geldkamer onder zyne bewaring heeft; nog ook de respectieve secretarissen der collegies, in zo verre die en, nevens haar nog andere, cassiers zyn van societeyten en gemeenschappen, reets hier ter stede g'establisseeert of in 't vervolg nog op te regten.

Art. 2. Den groot cassier of die der dagelykse cassa zal van alle penningen, die by hem in cassa zullen ontfangen of uyt deselve afgegeven werden, genieten, op de naar te meldene repartitie, een half pro cento en dese half pro centos moeten gecontribueert werden door den telder en ontfanger; dog van de na te meldene gelden zal hy zulks niet praetendeeren, inaar de volle somma's afgeven, ontfangen en verantwoorden, als:

- 1° van de huys huuren aan de leeden deser regeering en hare secretarissen, ook niet van het geene aan deselve op rekening van betaling uyt de administratie verstrekt of by taxatie over of aangenomen werd, waar van de voormelde twee secretarissen, den brigadier en de twee opperkooplieden deses casteels mede blyven g'excuseert en, voor zoo veel aangaat de huys huuren, ook de leden in den Raad van justitie deses casteels en de predikanten alhier ter plaatse;
- 2° van de gelden, die door den cassier van tyd tot tyd op ordonnantie van den heer Directeur Generaal in de groote geldkamer overgebracht of door hem, tot dagelykse uytgaven, uyt dezelve ontfangen werden;
- 3° van het geene aan het opperhoofd van het generale soldy comptoir werd afgegeven tot het betalen der kostgelden;
- 4° van de verstrekkingen aan den groot winkelier ter betalinge van verdiende gagien, etc.;
- 5° van de pagt- en andere penningen, dewelke, door den ontfanger generaal en licentmeester ingezamelt, in Compagnies cassa overgebracht werden;

- 6° van de gelden, die uyt Compagnies cassa, op de besluynen dezer regeering, aan het collegie van Scheepenen dezer steele werden afgelangt tot stads diensten van uytmodderinge ofte anderzints;
- 7° van de gelden van insolvente boedels, door de sequesters, volgens de vaderlandsche ordres, in cassa overgebragt werdende;
- 8° van de capitalen, van de collegies van Weesmeesteren, Heemraden, Boedelmeesteren, kerken en godshuysen à deposito geaccepteert, en ook de renten, daar van door de Comp^e voldaan wordende;
- 9° van de gelden, op wissel na Nederland of Cabo de Goede Hoop geremitteert werdende;
- 10° van de zulke, die in der tyd aan de Comp^e geld op intrest zullen geven, als 'er noodzakelykheyd ontstaan mogte om contanten voor de maatschappye te negotieeren;
- 11° van de overschryvinge van à deposito staande capitalen;
- 12° van de tractementen, aan de weduwen der predikanten afgegeven werdende;
- 13° van de rustgagie der gegagieerdens;
- 14° van de contanten, die aan de dienaren voor haare emolumenten werden verstrekt;
- 15° van de gelden, die uyt hoofde van eenige vergoedinge of belastinge mogte werden in cassa gebragt;
- 16° van de gelden, die door den curator ad lites uyt nalatenschappen van overledene dienaren mogten worden geremitteert;
- 17° van den contanten verkoop uyt de administratien, daar onder begreepen den verkoop van dranken, etc., in het provisie maguasin, onbequame goederen in het ambagts quartier, onder de twee gewoone jaarlykse opneeminge; item de penningen, proflueerende uyt goederen, welke by den stads vendumeester voor zyne woning ofte andersints van wegen de Comp^e werden verkogt;
- 18° van de gelden, die aan de godshuysen, het seminarium

- theologicum en academie der marines moeten betaald, mitsgaders aan deselve per wissel geremitteert worden;
- 19° van de aanwezende inlandse gesanten, bannelingen van staat en diverse inlandse groten, ten koste van de Comp^e ofte andersints alhier onderhouden wordende, met en benevens de zoodanige, als kunnen gerekend worden tot dese te behooren;
- 20° van de brieven bestellers van de aankomende scheepen;
- 21° van de officieren van de inlandse burgerye en Papanger comp^e, de bediendens van de oost- en west zydse comp^{en}, mitsgaders van de vyf stads bediendens, te weten:
- waagmeester,
 - roymeester,
 - opziender van de vis-markt,
 - » » » ryst-markt,
 - keurmeester van de vlees-hal,
 - item van de binnen-moeder van het vrouwen tuchthuys;
- 22° van het geene aan den schryver van Tangerang werd afgegeeven ten inkoop van pady, etc., voor de bezettelingen aldaar;
- 23° van het geene afgegeeven werd aan het ambagts quartier, Onrust en de werf voor de slave kostpenningen, etc.;
- 24° van de kostgelden der ketting-gangers;
- 25° van de gelden, die gequalificeerde en mindere dienaren, by vertrek na Nederland of elders, ten inkoop van provisien genieten;
- 26° van de contanten, die aan de scheeps overheden werden afgegeeven by vertrek na Nederland tot den inkoop van verversingen by het inlopen van vreemde havenen;
- 27° van condemnatie en andere gelden, welke by de respective collegien van justitie ingewonnen en in 's Comp^e cassa overgebracht worden;
- 28° van den verkoop van rys op de bazaar tot soulaas der ingesetenen;
- 29° van de betaling, aan de bakkers gedaan werdende, voor de leverantien van brood, etc., aan dese regeering;

30° en dan nog van alle de betalingen, welke somwylen moeten werden gedaan aan de scheeps overheeden tot den inkoop van gesoute vis, cadjang, bonen, tannerinde, etc., voor de schepelingen, by gebrek aan voorraad in de pakhuysen;

51° en al hoewel de Palembangers by besluit deser regeering van den 23^{en} Augustus 1748 gelibereert zyn van de betaling van 't voorschreve een half pro cento voor de door hun aangebragt werderde peper en thin, zal den cassier c. s. het zelve egter blyven genieten en dies bedragen gebragt werden ten laste der rekening van die beyde articulen, conform den teneur der voorschreve resolutie.

Art. 3. Van alle het geene dan onder de bovenstaande uytsonderingen niet begrepen is, zal den groot cassier, als gezegt is, het half pro cento genieten en daar van precise notitie moeten houden, mitsgaders daar van eens 's jaars eene g'authentiseerde copia overgeven aan den heer Directeur Generaal, te weten: voor het sluyten der boeken of na dat de cassa onder ultimo Augustus zal weesen effen gesteld, als wanneer dies bedragen zal moeten verdeelt werden onder de geene, die men daar af een portie heeft toegelegt, volgens de onderstaande verdeling:

voor den cassier selfs een quart,

ieder opperkoopman deses casteels een agtste,

de tweede in de groote-geld-cassa een agtste,

het negotie comptoir drie sestiende,

» comptoir van den heer Directeur Generaal een agtste,

en de confrontisten der Bataviase byboekjes een sestiende.

Art. 4. Den cassier van den generalen ontfang ofte den klein cassier zal insgelyks een half ten hondert mogen neemen van de pagtpenningen, die maandelyks ontfangen werden, te weten van de respective pagters, buyten vermindering der pagtpenningen en dus ook buyten laste van de Compagnie, gelyk thans ook geschied; dog het voorschreve een half pro cento zal niet mogen genoten werden, als:

1° van de verdere inkomsten, die by de reekening van den generalen ontfang maandelyks verantwoord werden;

2° nog ook van de penningen, die in 's Compagnies grote geld cassa werden overgebracht.

Art. 5. Het vorenstaande half pro cento zal met het uyt-eynde van het jaar al mede moeten werden gepartageert tusschen den ontfanger generaal voor twee derde en den cassier van den generalen ontfang voor een derde.

TITUL II.

Van de administrateurs in 't gemeen.

Art. 1. Onder deze generale benamingen werden niet alleen begreepen de geene, die men doorgaans pakhuysmeesters of opsigters en verantwoorders van 's Compagnies maguazynen noemt, maar ook alle andere, die administratie hebben van hare goederen, gelyk daar zyn: de hoofden van de equipagewerf, het ambagts-quartier, het arsenal, de wapenkamer en de stal, ofte den commandeur en equipagemeester, den fabrycq, het hoofd van de arthillerye, den baas van de wapenkamer en den stalmeester, alle dewelke zullen hebben de volgende gemeene voordeelen en ook de hygevoegde gemeene verpligtinge.

Art. 2. De gemeene voordeelen van alle de administraties der negotie pakhuisen, de werf, 't ambagts-quartier, 't provisie maguazyn, 't graan maguazyn, de medicinale winkel, de wapenkamer, d'arthillerye en paardenstal zullen bestaan in de volgende:

- 1° dat, alhoewel de bevorens toegelegde 5 pro cento op den inkoop ten eenemaal is afgeschafft, zy egter wel zullen mogen wesen leveranciers van sodanige goederen, als in hare pakhuisen benoodigt zyn en ter verzending, etc., ingekogt moeten werden, mits telkens gehouden blyven de monsters van het te leeverene aan den heer Directeur Generaal te presentieren en onder zyn Edeles approbatie van de pryzen, die daar voor betaald werden;
- 2° ook zullen zy al te samen mogen neemen van den koper,

op de goederen, die uyt hare administratien voor contant werden verkogt, vyf ten hondert, maar niet van de verstrekingen op reekening van betaling aan de leden van de regeering en andere geprivilegeerde personen, aan de collegien en aan godshuysen, dewelke het bedragen van haar genot uyt de respective administratien, na het tegenwoordige gebruyk, jaarlyks tweemaal zullen blyven betalen op de ordinaire rekening en ordonnantien.

Arl. 3. Niet tegenstaande den gewonen jaarlyksen eel van purge is gemortiveert en g'aboleerd geworden, zullen egter de administrateurs in 't gemeen en alle gesamentlyk, zo wel als ieder in het bysonder, gehouden wesen nauwkeurig toe te zien en te observeeren de volgende pligts betragtingen:

- 1° dat zy in hare respective administratien zoÿ zuynig en zoÿ oplettend te werk gaan, als iemand in zyn eygene zaken zoude kunnen doen;
- 2° dat zy, ten opsigte der leverantien, stiptelyk nakomen de ordres, die haar gegeven werden, zo wel omtrent de prysen als soorten der goederen, aan de Compagnie geleverd werdende; voorts zig hier omtrent niet alleen zelfs te vrede houdende met het haar toegelegde, maar ook, zoÿ veel in haar vermogen is en zoÿ veel zy in hun eygene zaken kunnen doen, Sorge dragende, dat zulks door andere niet geschiede;
- 3° dat zy ten opsigte der overwigten en overmaten zig niet komen te buyten te gaan omtrent de dierwegens gemaakte bepalingen en ten aanzien van dezelve, zo wel als van de ondervolgende afschryvingen en minderheden, zo by ontfangst en afscheep, die haar in 't gemcen of in het byzonder tot een eerlyk middel van bestaan zyn aangeweesen, zig gedragen, als lieden van eer betaamt, zonder iemand in het zyne te verkorten, iets meer te vragen of af te nemen en hem boven het gepermitteerde te beswaren, veel min in maat of gewigte verkorten. dan wel aan eenige vervalsing, vermenging of verandering van goederen zig

schuldig te maken; ook niet te gedogen, dat iemand in den hare sig aan 't eene of andere schuldig komt te maken, maar in tegendeel tegens al zulke excessen en enorme behandelingen zo zorgvuldig te zorgen en te waaken, als iemand, om niet bedrogen te werden, in zyne eygene saaken zoude kunnen ofte wogen doen, alles op poene, dat, wie bevonden sal werden sig in desen te hebben te buyten gegaan, sonder de minste conniventie of aansien van personen sal werden gedeporteert en inhabil verklaart en wyders sodanig gestraft, als na bevinding van saken sal nodig en dienstig werden geoordeelt.

Art. 4. En op dat de voorschreve administrateurs tot het waarnemen van voorgemelde pligtsbetragtingen des te beter in staat mogen wesen, zo zullen zy gehouden zyn, zo dikwyls haren dienst, 't zy by afscheep of ontfangst, benodigt is, sonder aansien van dagen of uren en voor al de pakhuysmeesters, beyde altoos present te zyn; en voor het ordinaire werk zullen zy de vier voornaamste werkdagen in de week, des Maandags, Dingsdags, Donderdags en Vrydags, precies van seven tot elf uren voor de middag en van twee tot vyf of ses uren nademiddags, in haare pakhuisen altoos present moeten zyn, gelyk ook des Woensdags en Saturdags morgens op voorschreve uren, behoudens haare verscheyninge ook des namiddags op die twee dagen, als het nodig is, op poene van een maand gagie, telkens te verbeuren ten behoeve der cassa van de pennisten, wanneer daar in nalatig bevonden werden.

Art. 5. Ook zal den commandeur en equipagiemeester, den fabrycq en opsiender of het hoofd van de arthillerye, als administrateurs niet alleen van veele onder haar gehorende pakhuisen, maar ook als hoofden van de gesubordineerde adinistrateurs, basen en andere opsigters, voor haar hebben te respondeeren, behoudens dat zy daar omtrent de vryheyd hebben te neemen zo veel praecautien, als zy tot hare decharge nodig oordeelen zuller; ook die van doleantie over hare inattentien, versuymenissen en verwaarlosingen, dan wel quade

behandelingen, by de minste ontdekking van dien, om daar omtrent ten eersten redres te erlangen.

Art. 6. Eyndelyk zullen de voorschreve administrateurs in 't gemeen hebben te besorgen, dat onder de voordeelen van overmaten en gewigten, by inkoop of leverantie, zodanige, waar af de Compagnie de privative negotie aan haar gereserveert heeft gehouden, niet komen te vervallen in handen van particuliere, schoon dat tot haar meeste voordeel mogte strekken, maar zy zullen die articulen, gelyk zyn: Japans staaf-, plaat- en draat-, mitsgaders al 't ander rood koper, item peper, thin, coffy en salpeter, voorts alle andere fyne speceryen, waar onder ook staart- en lange peper, directelyk aan de Compagnie hebben te leveren, zo veel zy uyt de gepermitteerde overwigten daar af in een rond jaar hebben overgehouden, en zulks op de poenaliteyten, hier voren geallegueert, behoudens egter, dat zy die goederen zullen mogen leveren, in cas van onderscheydene pryzen, tot de hoogste, waar voor deselve by de Compagnie alhier ontfangen werden; egter met desen verstande, dat omtrent de peper, die door de administrateurs aan de Compagnie besorgt en geleverd werd, zy voor die, dewelke zy uyt de gepermitteerde overwigten en afschryvingen hebben overgehouden, gelyk bevorens, twaalf ryksdaalders 't picol zullen erlangen, mits dat zy by de ordonnantie van betaling insereeren of byvoegen een specifieke reekening, ten blyke, dat de tegens dien prys geleverde quantiteyt niet groter zy als de gepermitteerde overwigten en afschryvingen; dog voor al de peper, die zy daar en boven, zo uyt de overwigten en gepermitteerde afschryvingen ten behoeve van de scheeps overheeden als anderzints, opkopen, maar te voldoen tegen negen ryksdaalders de picol; ende zulks onvermindert de pligt der administrateurs om alles in den schoot van de maatschappye te doen komen; maar alle de overige goederen, die zy door hare gepermitteerde overmaten en gewigten over behouden, zullen zy mogen verkopen, zo goed zy kunnen, aan de gemeente of verzenden dan wel aan de Comp^e leveren, zo als te rade werden zullen.

TITUL III.

Van de administrateurs in het bysonder of ieder in het zyne.

Art. 1. Buyten deze voordeelen, aan alle administratien gemeen, zullen de respective pakhuysmeesters nog hebben de volgende, ieder pro rato zyne gelegentheyd, indiervoegen te verdeelen, als daar by werd aangewesen, en teffens ook onder de daar by gemaakte restrictien, welkers punctueele observantie al mede ten hoogsten werd aanbevolen.

Art. 2. *De negotie pakhuisen.* Onder dese benaminge begrepen zynde de pakhuisen aan de west-zyde, de Waterpoort, op Onrust en de Kuyper, het zuyker- en het kleede pakhuis, uytmakende vyf differente administratien over gantsch differente soorten van koopmanschappen, zoo zullen egter

Art. 3. *De pakhuisen aan de west-zyde, item aan en bysyden de Waterpoort,* ten opsigte der voordeelen, by den anderen werden gevoegt om onder de vier administrateurs van de volgende profyten, die haar zyn toegelegd, eene jaarlykse verdeeling onder den anderen, in gelyke portien, te doen, als hebbende gelyke verantwoording, ieder in het zyne:

- a. de coffy, uyt de Jaccatrasede bovenlanden aan de Comp^e geleverd werlende, zal, na het goedvinden van den heer Directeur Generaal, in dese pakhuisen werden opgeslagen en, het zy dat den eenen daar van meerder, den anderen minder ontfangt, de profyten van dien zullen komen voor de gemeene reekening en bestaan in een gepermitteerd overwigt, volgens de tegenwoordige usantie, dat namentlyk die boonen tegens een hondert en veertig pond het picol ontfangen en daar en tegen de balen van twee picols of 250 pond met twee pond overwigt ofte 252 pond weder afgescheept werden, uyt welk verschil de voorschreve administrateurs zullen moeten goed maken alle indroginge geduurende den tyd van twee of meer jaren, dat dezelve onafgescheept leggen blyft, item alle bederf en spillagie, ten waare by accidenten en toevallen, die door haar niet

- hebben kunnen werden voorgekomen en waar op een speciale dispositie by de regeering zal moeten vallen;
- b. de thee, op vrugt na Nederland versonden werdende, zal ook voortaan betalen een schelling per picol ofte een agtste ryksdaalder voor de moeyte, die de voorschreve pakhuysmeesters daar omtrent zullen hebben, 't zy dat die aan de west zyde alleen of wel daar en aan de pakhuisen, die voor reekening der administrateurs van de Waterpoort lopen, na gelegentheyd des tyds, ontfangen werd; daar en tegen gemelde administrateurs ook zullen moeten caveeren voor de schade en het bederf, dewelke daar aan mogten toekomen en door haar voorsorge hadde kunnen belet werden, van den ontfangst derselve, tot dat die weder hebben afgeschcept;
- c. huyten deze gepermitteerde voordeelen zullen de voorschreve pakhuysmeesters niets te pretendeeren hebben aan afschryvingen of minderheeden van goederen, die zy, volgens de tegenwoordige schicking, in hare administratien komen te ontfangen, maar die stuk voor stuk en pond voor pond hebben te verantwoorden, uytgesondert de speceryen, waar af de onderwigten, met eede, des begeert werdende, steeds apart te bevestigen, door de hooge regeering van Indien altoos by bysondere resolutien werden gereguleert, na bevinding van zaken, en waar van de overwigten ten voordeele van de Comp^e komen, mitsgaders omtrent dewelke, gelyk allen particulieren handel, alzo ook alle indirecte behandeling verboden blyft op lyf en levens straffe, volgens de placcaten, die in haar volle ygeur omtrent dit articul gelaten werden, gelyk mede de al oude ordre, dat de administrateurs van de west zyde pakhuisen, daar uyt ontslagen of wel in eenig ander employ gestelt werdende, te dier gelegentheit zullen afleggen den eed van trouwe behandeling geduurende hunne administratien.

Art. 4. *Het suyker pakhuis:*

- a. sal alle de goederen, die het zelve ontfangt, moeten uytleeven, zoo als die ontfangen zyn, zonder spillagie of onderwigt;

- b. uytgesondert het van ouds gepermitteerde overwigt of den uytslag van een half pond op de hondert ponden van het koper in platen, het koper in vronfels en vullens, het plat-loot, het orgel-loot en de vermiljoen;
- c. mitsgaders geene andere voordeelen hebben dan ses stuyvers per picol, door den leverancier te betalen, van alle de poedersuyker, die aan de Comp^e werd geleverd en tot den handel of versending dient, dat is van de twee eerste soorten, cabessa of bariga, en negen stuyvers van ieder picol candy zuyker, zonder eenig overwigt of verdere onkosten voor den leverancier, hoe genaamt of van waar ook derieveerende;
- d. blyvende egter de acceptatie en pryseeringe der suykeren, die geleverd werden, na de tegenwoordige en al oude methodes, aan het goedvinden van den heer Directeur Generaal;
- e. laastelyk zullen die van het bovengemelde pakhuis ook moeten zorgen, dat de zuyker, die aan de Comp^e werd geleverd, niet werde vermengd, veranderd of verruyld.

Art. 5. *De pakhuisen op de eylanden Onrust en de Kuyper.*

- a. De peper, die wel een der voornaamste articulen van dese administratie uytmaakt, daar omtrent sullen de administrateurs deser pakhuisen:
 - 1° naar de oude bekende ordres, nevens hare gecommiteerdens, moeten besorgen, dat de stof van de geene, die ongeharpt overkomt en by den ontfaanst in haare pakhuisen geharpt werd, illico, dat is ten selven dage, dat de harping geschiet of uysterlyk binnen vier en twintig uren, werde begraven of weggeworpen ter plaatse, daar toe g'ordonneert, om voor te komen, dat deselve onder de ontfangene peper niet weder werde gemengt;
 - 2° zy zullen ook, buyten de ondervolgende permissien, nog met exorbitante tarras, nog met andere uytvindinge, niemand by ontfangst of afgave mogen verongelyken; dog belangende de stoffigheyd van de peper, dewelke

buyten haar toedoen werd veroorzaakt door het leggen, indroogen en verarbeiden, volstaan kunnen met de tegenwoordige methode om daar af diverse, deugdzaam proeven te nemen en daar op eene calculative stoffigheid bekend te stellen;

3° by het ledig raken harer pakhuysen zullen zy voortaan twee ten hondert mogen opbrengen, eenmaal, zonder meer, maar niets by den afscheep of voor alle andere spillagie;

4° de peper, die van Bantam en Palembang werd aangebragt met 's Compagnies scheepen, daar op zullen zy hebben het halve pro cento overwigt, waar mede deselve komen te ontfangen; alsoo volstaan kunnen met pond voor pond, sonder overwigt, weder af te scheepen;

5° de peper, die daar en tegen met inlandse vaartuygen werd aangebragt en aan haar geleverd, daar van zullen zy, om het meerdere hazard van het steelen, verspillen, vervlieden en d'onkosten, die zy hebben omtrent d'aanbrengers van dezelve, een overwigt mogen nemen van vyf ponden uytslag op ieder weegsel van omtrent drie hondert ponden, ten laste van den leverancier, ingevolge de resolutie deser regeering van den 11^{en} Augustus 1752, waarentegen zy ook caveeren zullen voor alle onhebbelykheeden, die door hare bediendens mogten werden gepleegt omtrent de aanbrengers by voorschreve leverantien.

b. De coffy, Ceribonse, ter plaatse van den eersten afscheep door de scheeps overheeden voortaan tot hondert dertig ponden per picol ontfangen en hier wederom aan de pakhuysen tot een hondert agt en twintig ponden het picol afgelevert werdende, soo sullen d'administrateurs deser pakhuysen kunnen volstaan met daar voor een pond per picol overwigt of een hondert ses en twintig ponden te verantwoorden by de embalagie; en zy zullen daar en boven, by het ledig raken der pakhuysen, nog hebben twee ten hondert afschryvinge, zonder meer, 't zy dat die lang

of kort blyft leggen en onder wat naam het ook weesen mag, even als van de west zydse en andere pakhuysen voorwaarts is gezegt;

- c. de salpeter zal voortaan by dese administrateurs met twee pro cento overwigt bruto ontfangen en bruto, zonder overwigt, afgescheept, verkogt of verstrekt moeten werden; en mag, by het ledig raken der pakhuysen, nog twee pro centos werden opgebracht;
- d. item het caliatourhout van Cormandel met een pro cento en het sappanhout van Siam en Bima, mitsgaders het sandelhout, van elders aangebragt werdende, met een half pro cento overwigt opgeslagen, netto uytlevert en by het ledig raken der pakhuysen nog twee pro cento gevalideerd werden;
- e. op de arreek zullen de administrateurs genieten een afschryving van twee pro cento op de partyen, die binnen het jaar werden uytgewogen, en drie ten hondert op die over het jaar in de pakhuysen gelegen hebben; en zoo ook in de andere administratien, daar deselve opgeslagen werd, na het g'accordeerde by besluyt deser regeering van den 28^{en} December 1754.

Art. 6. De nieuwe kleede-pakhuysen :

- a. den administrateur deser pakhuysen zal van alle kisten amphioen, zonder onderscheyd, die uyt dese administratie aan de geprivilegeerde societeyt werden afgegeven, zonder te doen te hebben met de geenene, die gedagte amphioen van de societeyt koopt, genieten een en een halve ryksdaalder voor ieder kistje, zonder meer; en zulks door de societeyt moeten werden betaalt;
- b. nadien by resolutie deser regeering van den 9^{en} May anno 1752 besloten is van die tyd af en in 't vervolg de vendutien van 's Comp^s goederen in de stad, ten huysse van den vendumeester, te laten houden, zoo zal ook, ingevolge dat besluyt, van derselver bedragen ten lasten van de Comp^s werden gedetraheert vyf pro cento salaris om verdeelt te werden in deser voegen, als: drie ten hondert

voor den vendumeester en een half pro cento voor desselfs afslager, mits dat zy, ieder na rato ofte den eersten voor ses en de laatsten voor een sevende, zullen moeten instaan voor het inkomen der vendu-penningen, terwyl van de resteerende een en een half pro cento de opperkooplieden deses casteels een half ieder ofte te zamen een ten hondert en 't overige half pro cento de administrateur in het klede pakhuys ten voordeele komen zal.

Art. 7. *De kleene winkel:*

- a. in dese administratie zal zig den administrateur in het verkopen der goederen moeten reguleeren naar de marktprys in de stad, makende maandelyks een prys courant, onder d'approbatie van den heer Directeur Generaal; mits de vaderlandsche goederen niet minder als dertig en de Indiase vyf en twintig pro centos zuyver advans afwerpen, zullende de leden van de regeering kunnen volstaan met twee derde gedeelte der ordinaire advancen, die by verkoop vallen, te betalen voor de goederen, die zy uyt dese administratie ten haren behoefte mogten laten halen;
- b. de bysondere voordeelen van desen administrateur zullen alleenlyk bestaan in de verhoogde pro centos van spillagie, etc., die hy, in stede van de bepaling, by resolutie van den 15^{en} January 1682 gemaakt, voortaan sal mogen opbrengen, te weten:
 - op de *lakenen, fluweelen* en andere *vaderlandsche manufacturen*, welke by de elle, en niet op dewelke by geheele stukken verstrekt of afgeschreven werden, vier en een half pro cento;
 - foely, canneel* en *noten*, op de verstrekte en verkogte parthyen, seven en een half pro cento;
 - garioffel-nagulen* vier en een half pro cento;
 - op *verwen, inkt-stoffen, styfsel* en diergelyke wharen, seven en een half pro cento;
 - op *Bengaalse getwernde- en Chinesee nany-zyde* en *Hollands garen*, vier en een half pro cento;
- c. en, hoe wel dese administrateur de vryheyd hebben zal

de speceryen voor de voorschreeve toegestane overwigten meede af te setten onder den contanten verkoop, die hy daar af doet, zoo zal onder deze speciaalteyt ook begreepen zyn, dat hy eensdeels geen andere of meerder speceryen voor zyn of iemands anders reekening zal mogen verkoopen ofte direct of indirect daar in participeeren, veel min eenige conniventie daar omtrent gebruyken; maar hy zal ook daar en boven nauwkeurig agt moeten neemen op suspecte kopers, schoon ook by het pond maar teffens afgehaald werdende, en ook tegens alle fraudes, zoo veel hem mogelyk is, moeten waken, agtervolgens de resolutie dezer regeering van den 25^{en} July 1702.

Art. 8. *Het graan maguazyn.* De administrateurs in dit maguazyn zullen zig, belangende de rys, te vreedten moeten houden met de ter resolutie van den 16^{en} October 1744 toegestaane 100 pond op ieder last; en voorts op de pady, cadjang, boonon, erwten, tarwe, rogge en beschuyt vyf ten hondert by verkoop, versending en verstrekking hebben, sonder meer; de pady daar en tegen by het bos te verantwoorden, even zoo swaar als ontfangen werd, dat is 20 ponden het bos of, na aftrek van het g'acordeerde voor de spillagie, 19 ponden het bos.

Art. 9. *Het yzer maguazyn* sal voortaan, in stee van de tegenwoordige afschryvinge, geschikt na het geresolveerde op den 17^{en} October 1692 en 25^{en} October 1695, de volgende hebben; en dat sullen ook de eenigste bysondere voordeelen deser administratie moeten weesen, te weetèn:

- op het yzer in staven vier pro cent,
- • hoep-yzer vier pro cent,
- de stoot platen ses pro cent,
- het staal twee pro cent,
- de spykers in zoort drie pro cent.

Voorts blyft het interdicit, by besluyt deser regeering van den 23^{en} Augustus 1754 tegens den contanten verkoop van yzer, staal en spykers en de daar en tegen gelicentieerden verkoop van gereedschappen uyt het yzer maguazyn, stand grypen.

Art. 10. *Het provisie magazyn :*

- a. sal desselfs vaten vleesch, spek, boter, de leggers of halve leggers met natte wharen, item geheele en halve aamen moeten verantwoordten by ponden en kannen, sodanig als tot nog toe in usantie is, sonder verdere afschryvinge ;
- b. sal ook in 't vervolg de leedige vaten, heele en halve leggers, mitsgaders ook alle ledige, voor zo verre daar van door de Compagnie eenig gebruyk kan werden gemaakt, behoorlyk moeten verantwoordten, excepto nogtans het vaatwerk, dat ter gelegentheyt van de presente, om de drie maanden gehouden werdende vendtuen, na het g'arresteerde op den 23^{en} Augustus 1754, te gelyk met de vogt verkogt raakt, als mede de biervaten, welke, zo op reekening van consumptie als betaling, aan het ligchaam deser regeering worden afgegeven ;
- c. zy zullen de emolumenten, van ouds bestaande in een vat Vriesche booter, een legger Fransche wyn, vier en twintig bossen waxkaarsen en hondert vier en veertig ponden tammerinde, voor beyde in het jaar, blyven behouden ;
- d. op de bieren en zoo ook op de wynen en andere dranken, die verzonden worden, gelyk mede op de azyn en oly in soort, in soo verre de laatste van elders aangebragt werd, dog niet van de traan en arak, nogte de alhier ingekogt werdende clappus-oly, sullen zy ses ten hondert mogen afschryven by uytlevering of verantwoording, waar en tegen zy, gelyk deselve duymsteek ontfangen, alsoo ook duymsteek verstrecken, versenden of uytleveren zullen ; en by den ontfangst zal niets mogen werden opgebragt, nog in soort, nog in quantiteyt, als zoodanig het waarlyk bevonden is, het welke ook speciaal, zoo wel als de onvermenging en onvervalsching van de drooge of natte wharen, hoe ook genaamt, door haar of iemand anders, zoo veel zy weeten of met alle mogelyke oplettendheyt hadden kunnen weeten, onder hare verpligting begrepen zal zyn ;
- e. zy zullen ook goene anlere als goede dranken mog

ontfangen, maar de rest dadelyk moeten opgeeven by den ontfangst tot verkoping of uytstorting:

- f. maar by het zuur werden van eenige wel ontfangene vaten, buyten haar toedoen of versuym, aparte verklaringen, onder presentatie van eede, daar van hebben te beleggen en daar van afschryvinge te versoeken, als ook van die vaten geen pro centos te reekenen;
- g. op de dranken, die in bouteilles ontfangen werden, zullen zy mogen afschryven vyf ten hondert, eens, zonder meer;
- h. op cattoen, wax en zout al mede vyf ten hondert;
- i. op waxkaarsen twee ten hondert, alles by verkoop, verstreking of versending;
- k. van ieder legger arak, die aan de Compagnie geleverd werd voor betaling, maar niet van de geene, die voor de geregtigheyt van het branden inkomt, een ducaton, door den leverancier te betalen, zynde een en vyfagtste ryxdaalder, dog geen leckagie of spillagie, waar voor zy behoorlyk zullen moeten toezien.

Art. 11. *De wapen-kamer.* Den baas zal na ultimo Augustus 1755 niets meer mogen opbrengen van de by resolutie deser regeering van den 22^{en} Maart 1753 hem toegelegde vyf pro cento van het aangemaakt werdende, nogte ook wegens den in- en verkoop, maar in steede van dien, tot een douceur, eens 's jaars genieten een tantum van een duysend ryksdaalders of vier en twintig hondert guldens uyt 's Comp^e cassa, onder zodanige poenalityten, in cas van ontrouwe of frauduleuse behandelingen, als hier voorwaards ten aansien van de administrateurs in 't gemeen, titul II, articul 3, vermeld staan.

Art. 12. *De arthillerye.* Het hoofd of wel den majoor over deselve zal almeede, in steede van de hem by resolutie deser regeering van den 12^{en} December 1752 toegevoegde vyf pro cento van de verbruikt werdende materialen, etc., eens 's jaars, tot een douceur, uyt 's Comp^e cassa genieten een duysend ryksdaalders of twee duysend vier hondert guldens, mits zorge dragende, dat alles in die administratie ten voordeele van de Comp^e aangelegt en niets in deselve nodeloos verbruikt, ver-

kwist ofte genegligeert werd, onder zodanige poenaliteiten, als hier voren g'allegueert staan.

Art. 13. *Het ombagts quartier.* De respective basen in het selve zullen mogen blyven jousseeren van de aan haar, by resolutie deser regeering van den 6^{en} Maart 1752. toegelegde douceurs van het verwerkte, bestaande, huyten het bepaalde getal van coelys, in het volgende:

- 1° aan den baas der timmerlieden vyf pro cent alleen van de houtwerken en spykers, onder zyn opzigt ten dienste van de Comp^e verbruykt werdende, die hy niet vyftig procento advans aan de Comp^e zal moeten leveren, op dat men versekert kan wesen, dat alle Comp^e houtwerken en spykers, die men mogte ontdekken door hem verkogt of elders g'employeert te wesen, niet op een gepermitteerde manier overgehouden, maar op een onwettige wyse verkregen zyn;
- 2° aan de baas der metselars mede vyf ten hondert van d'onder zyn opzigt ten dienste van de Comp^e verwerkte metsel-materialen, om mede in diervoegen en ten zelven eynde aan de Comp^e geleevert te werden;
- 3° aan de basen van de smits, lootgieters en koperslagers, buyten de gestelde pro centos voor spillagie, als: dertien op het yzer, staal en slootplaten en tien op het koper en loot, nog vyf pro cento van de als voren verbruykte mineralen en wes meer, om ten fine voormeld ook met een half capitaal winst aan de Comp^e geleevert te werden;
- 4° dan, vermits de portien van de basen der lootgieters en koperslagers wat schraal en daar en tegen die van den baas metselaar wat ruym valt, zal door den selven van zyn aandeel twee hondert ryksdaalders aan den eersten en een hondert gelyke ryksdaalders aan den laasten moeten uytgekeerd werden;
- 5° voorts zal den baas kruytmaker, ingevolge de resolutie deser regeering van den 16^{en} January 1748, mogen opbrengen twaalf ponden tarra op een dubbelde zak salpeter.

Art. 14. *d'Equipage werf.* Derzelve bediendens zullen almede blyven behouden een deel der voordeelen, by resolutie

van den 2^{en} Juny 1752 aan deselve, aldaar en ten eylande Onrust bescheyden, toegelegd, namentlyk :

1° de baas van Onrust en die der timmerlieden, kuypers en smits, yder in den haren, vyf pro cent van 't geen se verwerken; en zulks met een capitaal advans, mits de baas kuyper een derde aan de baas kaartenmaker afgeeve;

2° den baas der zeylmakers en den opsiender van het touwpakhuis mede vyf pro cento, om inkoops aan de Comp^e te leveren en verdeelt te werden, de helfte voor den commandeur, een sesde den vice-commandeur en voor den baas zeylmaker en opsiender ook ieder een sesde, met desen verstande egter, dat de gemelde vyf ten hondert niet zal mogen opgebracht werden van de cabel- en zwaare touwen, item masthouten, leggers en andere vaten, mitsgaders ankers en dreggen, als daar van uytgesondert werdende;

3° den baas van Onrust zal voor zig blyven behouden de leverantie der koper-kistjes uyt den afval van 't hout, tegens de gewone prys van veertien stuyvers het stuk;

4° de huurloonen der calfaters onder den baas der timmerlieden op de equipage-werf afgeschafft werdende, zullen tot dat werk g'employeert werden vyftig stuks bequaame mansslaven van de Comp^e, die nagt en dag op de gemelde werf zullen moeten verblyven, en waar toe een plaats zal moeten werden g'approprieerd, zullende voor ieder der gemelde Comp^e slaven niet meer 's jaars mogen opgebracht werden dan / 27 : 1 of 't ordinaire wegens kleeding en reeding;

5° het loon der by meermelde resolutie deser regeering van den 2^{en} Juny anno 1752 gedistribueerde slaven voor de bediendens van de equipage-werf, als :

voor den equipage boekhouder maandyks	12
» » overdrager	6
» » suppoost van den commandeur	6
» » eerste meesterkuegt van de timmerlieden op de equipage werf	6
» » tweede dito	4

voor den eerste meesterknecht in den trein.....	6
» » tweede dito.....	3
» » meesterknecht der smits.....	4
» » » » kuypers.....	5
» » » » kaartmakers.....	3
» » eerste meesterknecht der zeylmakers.....	4
» » tweede dito.....	2
» » stuurman van de werf.....	6
» » bootsman, » » ».....	4

zal almede moeten ingetrocken werden, indien men bevind, dat de voornelde slaven niet in 's Comp^a dienst ten opgemelde plaats g'employeert werden;

6° en zal het getal der gehuurde slaven ten eylande Onrust by provisie op vier hondert gesteld en die daar meer zyn afgedankt, mitsgaders dat der Comp^a lyfeygenen gehouden werden op 250 stuks.

TITUL IV.

Van het geene de byzondere administrateurs weder zullen moeten uytkeeren.

Art. 1^a. Alle de byzondere administratiën, hier onder genoemd, en geen andere, sullen van hare bovenstaande, gepermitteerde douceurs moeten doen eenige uytkeeringe, dog ook geene andere, als de geene, die hier onder speciaal zyn bepaald, namentlyk:

Art. 1^b. Aan de opperkooplieden deses casteels, om aan deselve teffens een behoorlyk middel van bestaan te verschaffen, jaarlyks het volgende, te weten:

	d'Opperkooplieden.	't Negotie comptoir.
de administrateurs der westzyde.....	rd ^a 225	rd ^a 25
» » aan de Waterpoort.....	» 225	» 25
» » van 't zuyker-pakhuys..	» 270	» 30
Transporteere....	rd ^a 720	rd ^a 80

	d'Opperkoop- lieden.	't Negotie comptoir.
Per transport....	rd ^s 720	rd ^s 80
de administrateurs ten eylande Onrust en de		
Kuyper.....	» 540	» 60
» van het kleede pakhuys...	» 180	» 20
» » graan-maguazyn .	» 180	» 20
» » provisie-maguazyn	» 540	» 60
den cassier der dagelykse cassa.....	» 2250	» 250
te zamen....	rd ^s 4410	rd ^s 490

Art. 1°. Aan de ordinaire gecommiteerdens in de pakhuysen, hier onder speciaal benoemd, en aan geen andere, ook niet aan extra-ordinaire gecommiteerdens, clerquen of eenige andere, onder wat benaming of praetext het mogte zyn, zullen de pakhuysmeesters almede gehouden wezen uytkeering te doen van het volgende, om die gecommiteerdens almede aan een behoorlyk middel van bestaan te helpen, buyten haar tegenwoordig genot van kostgeld, te weten:

aan de gecommiteerdens aan de west-zyde.....	rd ^s 250
» » » in de Waterpoort.....	» 250
» » » in 't zuyker-pakhuys....	» 300
» » » op Onrust en de Kuyper.	» 300
» » » in de geldkamer, door den administrateur van de kleede winkel uyt te keeren	» 200
» » » in het graan-maguazyn..	» 200
» » » in het provisie-magyazyn.	» 300
of te zamen....	rd ^s 1800

Art. 2. Alle douceurs, die voorts door eenige der voorvermelde administrateurs aan Europeesche of andere mindere opzigters, schryvers of andere bediendens in de pakhuysen mogten werden toegelegd, zullen van haren goede wille deendeeren en daar omtrent geen gehoudenisse zyn, op dat de zodanige zig des te meer mogen beyveren om haar en gevolgelyk haren dienst genoeg te geven, te meer, dewyl zy voor dezelve moeten caveeren en voor alles verantwoordelyk blyven.

TITUL V.

Van den groot winkelier.

- a. den groot-winkelier zal in het vervolg, te beginnen met de eerste voorkomende verstrekinge, in stede van half geld, half goed of à uso, de afbetalingen der maand gelden in 't geheel mogen doen in contanten gelde, de lywaten en alle andere goederen, zo om schaarsheyt als ongewiltheyt, g'excuseert blyvende, dog de ryksdaalder van 48 swaare stuyvers op reekening moeten stellen tegens 64 ligte stuyvers, na de aloude gewoonte;
- b. sal ook in den aanstaande, in stede van de ses stuyvers, die men tot hier toe gewoon is geweest aan den winkelier te geven van de helfte der gagie, die in goed verstrekt wierd, om daar voor al mede contant te bekomen, van ieder ryksdaalder, die verstrekt werd, ten lasten van den ont-fanger afkorten mogen drie stuyvers;
- c. van deze drie stuyvers sal hy twee moeten brengen ten voor-deele van de Comp^e en de overige een voor hem en den tweede in de groote winkel alhier behouden, en daar van twee derde voor den eerste en een derde voor den tweede tot hun bestaan, sonder dat 'er iets anders zal mogen werden opgebragt of afgekort ten laste der afbetaalt werdende dienaren.

Dit reglement trad in werking op 1 September 1755 of met den aanvang van het boekjaar 1755/56.

29 Augustus. *Nadere regeling van het uitkiezen van te Batavia aangevoerde slaven, door leden van de Hooge Regering.*

De regeling, op 3 September 1753 getroffen, voldeed niet,

doordien de leden der Hooge Regering niet anders als „alderhande uytshot” te zien kregen.

Zij bepaalden daarom, dat de Gouverneur-Generaal uit de eerst aankomende slaven-praauw zooveel „ordinaire” slaven en slavinnen, tegen 60 rijksdaalders het stuk, te betalen aan den eigenaar, mogt uitzoeken, als hij wilde. De twee oudste leden van den Raad van Indië mogten, op dezelfde voorwaarde, ieder drie slaven of slavinnen uitzoeken uit de tweede praauw; de daarop in rang volgende twee leden eveneens uit de derde praauw; en zo vervolgens de verdere by de overige heeren, twee aan twee, moeten rondgebracht en vertoond werden, tot dat elk na genoeg en voorsien sal weesen”.

2 September. *Verlenging met een jaar van den termijn der borgstelling, te verleen door repatriërende dienaren der Compagnie.*

Zie bij 10 Julij 1750.

De verlenging tot drie jaren was noodig, omdat men binnen twee jaren „niet wel” antwoord uit Nederland kon bekomen nopens zaken, „die eenige vergoeding of verantwoordiging betroffen”.

5 September. *Voorschrift voor den Sequester.*

Hij werd gelast overeenkomstig met het welbehagen der heeren Meesters en ingevolge den letterlyken sin der daar by vermeld staande ordres te werk gaande, het provenue van alle de onder zyne berusting zynde, onverantwoorde boedels van Comp^e dienaren uyt Comp^e cassa te ligten, mitsgaders aan den curator ad lites over te geven, ten eynde desen de respective dood reekeningen der overledene daar voor crediteere; dog ten reguarde der boedels van insolvent overledene weduwen, welke haar domicilium geen jaar en dag na het overlyden van hare mans vrywillig hebben gecontinueert, te persisteren by het dienwegens g’arressteerde ter resolutie van den 25^{en}

July anno 1753, nadien het zeer oneygen zyn zoude diergelyke weduwen by 's Comp^s hoeken reekeningen te geven en 't maar duysterheyd en verwarring veroorsaken soude, als men de provenuen derselver boedels op de namen van haar voor overleedene mans bekend wilde stellen”.

9 September. *Uitschrijving van een algemeenen dank- en bede-dag.*

12 September. *Bepaling, dat elke drie maanden aan elk Compagnie's schip in Indië verstrekt zoude worden een legger Kaapsche wijn.*

Ook aan elk retour-schip werd zodanige legger medegegeven »voor consumtie tot de Caab”.

$\frac{19}{23}$ September. *Verbod tegen den uitvoer, enz. van rijst.*

Voortdurend gebrek aan rijst ter hoofdplaats was oorzaak van dit verbod.

»En nadien bevonden werd, dat nu en dan, op de naam van eenige heeren der regeering, door dese en gene, die de assurantie hebben van sig van deselve buyten haar Edeles voorweten te bedienen om de particuliere aangebragt werdende ryst, zonder de helft daar van op de gewone marktplaats af te geven, maar de boom gepasseert te krygen en binnen te sleepen; zo is verstaan den sabandhaar te gelasten aan de boom de nodige ordre te stellen, dat geene ryst, aan wien het ook zy, zonder de helfte aan de bazaar-meester af te geven, werde gepasseert, ten ware by eygenhandig getekende briefjes van dese of geene heeren van de regeering komt te blyken, dat de ryst, in quantiteyt daar by opgegeven werdende, waarlyk haar Edelens toebehoord, wyl geene mondelinge boodschappen harentwegen zullen moeten werden gerespecteert.

Ook is te deser gelegentheyd besloten, by wege van renovatie der overige ordres, de ministers en subalterne bediendens

op en langs geheel Java, als meede den resident tot Cheribon, aan te schryven om, op den ontfangst deser ordre, op alle de onder haar sorteerende plaatsen te interdiceren den particulieren vervoer van ryst naar de overwal en naar Bamtam, op poene van confiscatie, niet alleen van de geheele lading en 't vaartuyg, waar mede, het zy veel of wynig, ryst derwaarts mogt werden getransporteert, maar dat boven dien de vervoerders, die betrapt mogte werden op een clandestinen vervoer van dat graan na de overwal of naar Bamtam, dan wel overtuygt van daar inne getrampeert te hebben, zonder de minste commiseratie, publicq met geesseling sullen werden gestraft; blyvende hier van egter uytgesondert den particulieren vervoer na dese hoofdplaats en 't geene men alhier aan de Bandase en Ambonse burgers of andere inwoonders dier provintien zal komen te accordeeren.

Nog te deser gelegentheyd in aanmerking genomen wesende, dat tot de tegenwoordige schaarsheyd van ryst almeede veel contribueert den uytvoer derselve naar plaatsen, buyten de jurisdictie deser stad gelegen; zo is, om daar inne al meede te voorsien, goedgevonden, niet alleen den vervoer van ryst uyt dese colonie naar plaatsen, die niet onder Batavia gehoren, te verbieden, onder deselve poenaliteit van publicque geesseling, boven confiscatie van vaartuyg en lading, als ten opsigte van Java en Cheribon gesegt is, maar ook op die selve straffe te verbieden den overscheep van dien corl ter deser rhecde van het een in het andere schip of vaartuyg om na elders vervoerd te werden; en hier van aan de gemeente kennisse te geven by billetten, zo in de Nederduytse als Chinese en Maleydse talen, ten eynde niemand van dit verbod eenige igmorantie sal kunnen pretendeeren".

Zie ook 10/24 September 1756.

23 September. *Staking van den verkoop van rijst te Batavia van Regeringswege.*

Door den heer Directeur Generaal in omvrage gelegd

wesende, of men, vermits den aanvoer van particuliere ryst redelyk begon toe te nemen, zodanig, dat er, volgens de door zyn Edele ter vergadering overgelegde boombriefjes, gedurende de vier laatste dagen met verscheyde vaartuygen een aantal van seven en veertig lasten zyn aangebragt, niet diende te supercedeeren met den verkoop 's Comp^e wegen van een last ryst daags by de kleine maat, op de gewone marktplaats, na het geresolveerde op den 22^{en} Augustus laastleden; zo is verstaan dien verkoop by provisie te staken.

26 September. *Nadere regeling van het aantal suikermolens op Java.*

In overweging genomen wesende de noodzakelykheid om, uyt hoofde van de merkelyke propagatie van dit product, waar door men in der tyd daar meede zodanig overkropt zal geraken, dat men op het laast daar meede geen uytweg sal kunnen vinden, 't geen zo wel schadelyk voor de Comp^e, als ruineus voor verscheyde goede ingesetenen wesen zoude, eenige maatregelen te beramen, waar door het eygentlyk oogmerk in desen, namentlyk: om aan de eene kant te beletten, dat veele der molens, door tegens elkanderen te werken om ruyme leverantien te doen, sig niet komen te ruineeren en aan de andere zyde te wege te brengen, dat de Comp^e in staat zy alles te kunnen aanslaan om steeds van dat product meester te kunnen blyven; zo is, uyt aanmerking, dat de ondervinding als nu ten vollen deed sien, hoe het, by resolutie deser tafel van den 31^{en} December anno 1750 bepaalde getal van 80 zuykermolens, buyten de geene, die op Java, Cheribon en Bantam gepermitteert zyn, te ruym is genomen en dus het beste middel zal wesen om deselve op een, zo veel mogelyk, ongevoelige wyse in aantal te doen diminueeren, dierhalven, als daar toe 't beste en bequaamste middel g'oordeelt zynde, goedgevonden en verstaan alle zodanige zuykermolens, die een jaar en ses weeken stil gestaan hebben of in 't vervolg stil staan zullen, voor altoos vervallen te verklaren van het regt

van gebruyk en de daar aan verleende privilegien, als meede dat het privilegie der zuykermolens, die thans nog in wesen zyn, geensints ter verplaatsing aan andere sal mogen overgaan of getransporteert werden dan met speciale permissie en verkregen toestemming deser regeering, gelyk van ouds, en zulks tot dat men bevinden sal, dat het getal der zuykermolens gebragt zy op dien voet, dat men het daar meede met gerustheyd sal kunnen gaande houden om aan de eene kant geen gebrek aan zuyker te hebben en aan de andere kant daar meede niet overkropt te raken; blyvende alle de andere ordres en gebruyken omtrent de zuykermolens in hare waarde; en zal dese resolutie ook plaats vinden omtrent die van Java en Cheribon.

Desgelyks is verstaan de zuykermolens op Javas Oost-cust en tot Cheribon zodanig te verminderen, dat voortaan ten eerstgemelde gouvernemente niet meer dan seven en ter laatgemelde residentie maar drie zuykermolens zullen mogen werden gehouden, dog de vier zuykermolens, te Bantam gepermitteert, van dese reductie voor als nog te eximeeren, also dat ryk de Comp^e seer veel waard en uyt desselfs bevo-rens nadeelige constitutie eerst weder wat komt op te luyken; ook den Koning daar uyt mogelyk misnoegen zoude opvatten.

Zie ook 21 November 1755 en 29 April 1756.

26 September. *Bepaling, dat het aan repatriërenden op 6 Mei 1755 voorgeschrevene betref: alle 's Comp^e dienaren, tot boekhouders inclusive, die als hoofden van plaatsen hebben gefungeert, dan wel als eerste in commissie zyn geëmployeert geweest, benevens zodanige militaire officieren, die elders als hoofd gelegen hebben*".

$\frac{2}{21}$ October. *Gangbaar verklaring van sedert 1753 in Nederland aangemaakte, gekartelde ducats tegen 4 gulden of 80 stuivers.*

Buiten de zeven vereenigde Nederlandsche provintiën geslagen, gekartelde ducats waren hieronder niet begrepen.

24 October. Vergunning voor de leden der Hooge Regeering kleine hoeveelheden rijst uit te voeren.

Door den heer Directeur Generaal en den heer Raad extra-ordinair, de Nys, versoek gedaan zynde om met het Caabse schip, Vredesteyn, derwaarts, tot present aan hun Edeles vrienden, te mogen senden, de eerstgemelde twee lasten en de laatstgemelde een last ryst; zo is, nadien het verbod omtrent den uytvoer van dat graan eenlyk zyn aspect heeft omtrent de versending van eenige naamwaardige quantiteiten, die door dese of geene, om voordeelen te behalen, mogten werden versonden en waar door de gemeente merkelyk ontriest werd, verstaan, zulks niet alleen te accordeeren, maar ook in 't vervolg aan alle de leeden van dese vergadering gedefereert te laten om, geduurende het verbod van uytvoer, yder een kleene quantiteit van dien corl te mogen doen uytvoeren, werwaards zulks komen te begeeren.

11 November. Opheffing van de Academie de marine.

Door den heere Gouverneur Generaal overgelegd zynde een naamrolle der thans in de academie de marine bescheydene cadets, volgens welke consteert, dat er thans in dat kweekschool niet meer dan agt jongelingen gevonden werden; teffens ten dien opsigte te kennen gevende, dat, hoe zeer men zig ook assidue heeft toegelegd gehad tot het uytvinden van fondsen om de onkosten van dat huys goed te maken, zulks des onaangesien niet toerykende geweest en men dus genoodsaakt geworden is nu en dan in 's Comp^e beurs te tasten, zonder dat men sien kan, dat het selve van dat nut is, als men zig in den beginne verbeeld heeft, nadien 'er onder al de geene, die uyt dat huys tot de zee dienst g'employeert zyn, maar wynige gevonden werden, waar aan men seggen kan de gedane kosten met vrugt besteed te zyn, buyten en behalven dat het geensints de Comp^e geraden ofte conveniëerende zoude wesen om voor het geringe getal leerlingen, dat er thans in

gevonden werd, zulk een kostbaar huys aan te houden, met zo veel bediendens, als daar bescheyden zyn en elders de Comp^e vry beter te stude kunnen komen; zo is, hier over in 't breede gedelibereert zynde, goedgevonden en verstaan de voorsz., reets van selfs ten deele vervallene academie te derogeeeren en af te schaffen, de voorsz. agt cadets op de scheepen te plaatsen, de bediendens van 't zelve na hunne bequaamheyd elders te employeeren, het huys, daar toe g'employeert, benevens de astronomische en mathematicque instrumenten, die onnodig zyn, te laten verkopen, excepto de globen met het geene verder in den dienst van de Comp^e zal kunnen werden g'employeert, en laastelyk nopens de inkomsten van dat huys by nadere occasie te disponeeren.

11 November. *Opheffing van het Seminarium Theologicum.*

Gesproken zynde over het seminarium theologicum, dat, ofschoon het oogmerk van dies erectie en institutie met een zeer heylsaam oogmerk en insigt gedaan is, egter nog niet komt te beantwoorden aan die goede intentie, nadien, buyten de in anno 1753 gerepatrieerde twee leerlingen, Gray en Moyaart, en eenige bequame, die overleeden zyn, onder de presente jongelingen weynige gevonden werden, die apparentie hebben om tot den dienst der Indiasche kerken te zullen kunnen werden bequaam gemaakt, ontmoetende nu en dan al eenige moeylykheeden, die altyd niet even gemackelyk zyn te loven te komen, buyten en behalven dat het selve tot een seer zware last post van de Comp^e strekt, invoegen dat men, uyt hoofde de ondervinding ten vollen doet zien, dat het selve van seer weynig succes is, de Comp^e daar van, zo wel als van de kosten van d'academie zoude kunnen debarrasseeren; over al het welke dan in 't breede gedelibereert zynde, zo is by meerderheyte van stemmen goedgevonden en verstaan dat queekschool almeede af te schaffen, de daar toe ingekogte huysingen te verkopen, de inlandse druckery en boekbindery, met het

geene daar toe behoord, in 't casteel te laten overbrengen, de druckers en lettersetters by provisie in de casteels druckery te laten overgaan en de boekbinders in die van de logie, mits dat met het drucken van den Maleytschen bybel werd voortgevaren.

11 November. *Bepaling, dat de praeses van den kerkeraad en de oudste ouderling te Batavia ambtshalve scholarchen zouden zijn.*

Zij moesten toezigt houden, zoowel op de scholen in de godshuizen, als op die, welke „onder de gemeente” te vinden waren.

Buiten hen bestond het Collegie van Scholarchen nog uit twee leden.

Zie ook 27 Julij 1756.

14 November. *Intrekking van de jaarlijksche recognitie, op 21 Maart 1702 aan den veerman op het eiland Purmerend toegekend.*

De oorzaak van die recognitie („de drooge bank” in de Tji-liwoeng) had opgehouden te bestaan.

De veerman behield zijn tractement ad 30 rijksdaalders 's maands.

14 November. *Vergunning voor de arak-branders jaarlijks gedurende 9 maanden arak te stoken.*

Indien arak-branders nog langer wenschten arak te vervaardigen, werden Heemraden gemagtigd hun zulks toe te staan, onder voorwaarde:

- 1° dat zulke branders voor de overige drie maanden van het jaar zouden opbrengen de gewone, maandelijksche recognitie van 2 leggers arak;
- 2° dat zij, voorzien van eene extract-resolutie van Heemraden, mededeeling zouden doen van de vergunning aan den Landdrost en aan den Ontvanger-generaal der domeinen.

Zie ook bij 7 Februarij 1752.

Voor de eerstvolgende zes maanden werd hun verboden arak uit rijst te stoken, welk verbod echter reeds den 23sten Januarij 1756 weder ingetrokken werd.

21 November. *Toekening van zekere privilegiën aan het Collegie van Boedelmeesteren.*

Eerstelyk: by desen te statueeren, dat van nu af aan alle executeurs in de nalatenschappen van overleedene Chineesen en alle andere onchristenen, het zy van wat natie deselve ook mogten weesen, verplicht zullen zyn om, binnen den tyd van ses weeken na het afsterven van sodanige personen, aan Boedelmeesteren voormeld te leveren, niet alleen de testamentaire dispositie van den overleedene, volgens de aloude ordres en op de gestelde poene, maar ook, na afloop van dien, een distincte staat en inventaris van zulke boedels, die bevonden zullen werden gehouden te wesen den 20sten penning, na het g'arresteerde op den 29^{en} April 1749, 't zy geheel of ten deele, te moeten uytkeeren, dan wel voldoende redenen te suppediteren, waarom het laaste binnen dat tydperk niet heeft kunnen effect sorteeren, op poene dat, indien de gedagte executeurs in desen opsigte nalatig blyven tot over den tyd van drie maanden na het overlyden van den testateur, deselve als dan sullen vervallen in een boete van vier hondert Hollandsche guldens, uyt hunne privé beurse ten behoeve van het Chineesche hospitaal te betalen, en hun des niet te min gehouden te verklaren om als dan nog te voldoen aan de gerequireerde productie van staat en inventaris; mitsgaders hier van by extract deses kennisse te geven aan de respective collegien van justitie, item de hoofden der gesamentlyke inlandse campongs en den capitain der Chinesee natie, ter hunner narigt, voor zo veel de gedagte collegien, mitsgaders tot een behoorlyke nakoming en observantie van hun en hunne onderhorige in zo verre de laaste betreft.

Ten tweeden: zo wel in de stad als in de respective

campongs en zo meede in de bovenlanden, en dus alomme, by gom of becken slag te renoveeren de oude ordre, vervat by resolutie deser tafel van den 18^{en} Juny 1700, behelsende interdictie tegens het clandestine of zonder voorkennis van Boedelmeesteren begraven der lyken, niet alleen van Chineesen, waar op dat verbod te dier tyd betrecking had, maar ook van Mahometanen en andere onchristenen, tot weiring van anders daar uyt te dugtene verduystering, dan wel spolie der boedels.

Ten derden: de sabandhaars te deser hoofdplaats te gelasten gene permissie te geven tot het vervoeren van lyken of wel slaven naar China met de van hier na dat ryk vertreckende jonken, dan na dat hun alvorens gebleeken zal zyn, dat door den vervoerder voldaan zy aan de belasting, zo op het vervoeren van Chinesee lyken by resolutie van den 25^{en} Augustus jongstleden, als op het emancipeeren der lyfeygenen ter sessie van den 13^{en} November 1753 bepaalt en volgens eerstgemeld besluit Boedelmeesteren toegewesen, in zo verre zulks door en van Mahometanen en Chineesen geschied.

Ten vierden: de dispositie te surcheren tot de aanstaande besoigne over de verpagting nopens het verzoek door Boedelmeesteren meermelt, ten eynde, mits de tegenwoordige afschaffing van de academie de marine en het seminarium, weder aan het hospitaal mogten werden g'accrocheert de daar aan toegelegde portien, ieder van een vierde gedeelte der revenuen van de pagt der wayangspellen, volgens resolutie deser tafel van den 2^{en} December 1750.

Ten vyfden: Boedelmeesteren te permitteeren het plaatsen van een armbus in hunne vergaderkamer, ter versameling van liefde giften ten behoeve van het Chinesee hospitaal.

Zie ook 18 Maart 1785.

21 November. *Nadere regelingen nopens de suikermolens.*

Eerstelyk: om aan de kant van Java in den aanstaande

niet overkropt te raken met considerable parthyen zuiker, te approbeeren de schikking, door de ministers aldaar gemaakt omtrent de aanhouding en bepaling van het getal der molens te dien gouvernemente op seven stuks, als: vier van den capitain der Chineesen, Oey Tjinkong, een van den Chinees, The Siauwo, een van den Chinees, Lim Lianko, en eene op Batang in het Tagalse district, onder voorwaarde egter, dat de eygenaars van dese seven molens, tot eenig soulaas, aan die van de overige ses molens, die na het afmalen van haar thans bequaam zynde suiker riet zullen moeten stilstaan en afgebroken werden, ieder rd^s 1000 of te samen ses duysend ryksd^s zullen moeten uytkeren.

Ten tweeden: het getal der suykermolens op Cheribon als nu van agt op vyf stuks te reduceren en dus in zo verre te resilieeren van het dien aangaande geresolveerde op den 26^{en} September, mits dat inselvervoegen de eygenaars van de continueerende molens aan die van de drie, welke g'extingueert zullen werden, tot gemoedkoming hunner schade, te samen zullen moeten voldoen een montant van rd^s vier duysend, om onder de laatstgemelde in een eguale portie verdeelt te werden.

Ten derden: de evengemelde Samarangse ministers, zo wel als den resident te Cheribon, te gelasten om alle de suiker, die uyt den presenten oogst, zo wel te Japara als te Cheribon, staat geleverd te werden, te accepteeren, mits alles daar voor eerst opgeslagen en niets voor de maand May aanstaande herwaarts gesonden werd, met verdere ordre om in 't vervolg attent te weesen en te observeeren, dat by de leverantie van suiker ieder molen niet meer als duysend of twaalf hondert picols leveren kan, en dat, overzulks by een meerdere leverantie de wagen niet regt gaat, waar tegen met de uysterste accuratesse zal moeten werden voorsien.

Ten vierden: den Cheribons resident boven dien niet alleen te gelasten om by eene distincte notitie op te geven, welke suykermolens continueeren en welke afgeschafft zullen moeten werden, maar ook, zo wel van daar als van Samarang, dese

regeering te doen berigten, hoe groot de quantiteit zy, die uyt den presenten insaam reets ontfangen of nog staat te werden.

Ten vyfden: den Koning van Bantam door den commandeur, van Ossenberg, te laten versoeken om de nodige ordre te stellen, dat er in 't Bantamse ryk, boven 't by 't jongste contract bepaalde getal van vier suykermolens, geen meerder komen te malen, also men anders niet in staat is om de suyker, boven het geen gedagte molens uytleveren kunnen, alhier te accepteeren.

5 December *Last op de buiten-kantoren, bij opzending van gevangen Compagnie's dienaren, hunne afgeslotene soldij-rekeningen mede op te zenden.*

Zulks werd »meermalen g'omitteert, waar door die menschen jaar en dag op schuld-reekening" liepen.

5 December. *Bepalingen nopens praauwen.*

Eerstelijk: dat de chiampangs, die met zuyker geladen van boven afkomen, dan wel met behoeften en provisien voor de molens van hier derwaarts vertrecken, geensints staan, nog onder het toesigt van het hoofd der prauwvoerders, nog onder den pagter van de scheepen handel, mitsgaders den een en ander by extract deser te gelasten van heeden af aan zig met die vaartuygen niet te bemoeyen.

Ten tweeden: insgelyks den voorsz. pagter van den scheepen handel by extract deser te ordonneeren, zig almeede van heeden af aan niet te emancipeeren om de kleene champangs of djoekongs, die na of van de na by geleegeen bazaars of markt-plaatsen varen, te ontrusten, dan wel eenig geld, onder wat naam het ook zy, af te vorderen, nadien deselve in geen deel onder zyne pagt sorteeren, mitsgaders hier van, zo wel als van het vorige articul, by de te ontwerpene pagt conditien voor anno 1756 het nodige te laten influeeren tot preventie van andersints te dugtene onwettige pretensien.

Ten derden: by wege van explicatie en tot narigt van Scheepenen te declareeren, dat onder het ter neder gestelde by de jongste instructie voor 't hoofd der prauwvoerders van den ^{27 September}_{25 October} 1754, articul 43, verstaan moet werden: dat aan haar Eerwaardens is en blyft het prerogatief, beyde, zo van het suspenderen, item casseeren der onder-commissarissen, na bevinding van saken, als het aanstellen van anderen in de vaceerende plaatsen.

8 December. *Bepaling, dat Chinezen, die het Mahomedaansche geloof aannamen, onderworpen bleven aan de voor Chinezen vastgestelde regelingen.*

By een ingediend request voor en van wegen neegen Chinese inwoonderen van Amboina, die, alle ten voorsz. gouvernemente tot de Mahometaanse religie overgegaan zynde, door de ministers aldaar met een burger vaartuyg herwaarts zyn gesonden, thans versook doende om derwaarts, alwaar zy vrouwen en kinderen waren hebbende, te mogen terug keeren om aldaar gerustelyk te blyven wonen; zo wierd ten dien opsigte in aanmerking genomen, dat, ofschoon de redenen, die de ministers van hunne behandelingen ten baren opsigte geven, namentlyk: dat zy, alleen tot het Mahometaansdom overgegaan zynde om daar door te ontgaan de betaling van het hoofdgeld en om teffens een volkomen vryheyd te hebben om op de specerye gevende comptoiren en alomme onbeschroomt te swerven, 't geen anders aan geene Chineesen gepermitteert is, zy dierhalven, als vry intriguant en van een winst soekenden aard zynde, in dat opsigt met geene gerustheyt aldaar konden werden gedult, wyl ze de negorys volckeren gemackelyk zoude kunnen verleyden om gelegentheyd te zoeken haar in den sluykhandel van dese dierbaarste tak van 's Comp^s negotie te vergrypen, wel aan d'eene kant niet verwerpelyk voorkomen, het egter daar en tegen aan de andere kant eene hardigheyt schynt te impliceeren om die menschen in 't geheel het land te ontseggen, met verbod om daar oyl weder te komen, op

poene van in de ketting te rug te zullen werden gesonden, wyl men zeer gemackelyk een middelweg hadde kunnen gebruyken om aan de eene zyde voor hun buyten ongerustheyt te blyven en aan de andere kant niet genoodsaakt te zyn tot zulke scherpe proceduren te treden, namentlyk, door hen te laten onder deselve subordinatie en restrictien, als waar onder zy voor hare verandering van religie zyn gestelt geweest; alwaaromme dan ook goedgevonden en verstaan wierd de voormelde Chineesen te permitteeren weder na Amboina te mogen terug keeren, onder dese mits, datse, ong'agt hun pretense of effective changement tot de Mahometaanse religie, waar aan de Comp^e niets gelegen legt en die ook verre is om eenige gewetens dwang te willen invoeren, zy en alle andere Chineesen, die tot de voorsz. godsdienst overgaan of wel reets overgegaan mogte wesen, subject zullen blyven aan alle de ordres en reglementen, aldaar voor de Chineese natie beraamt, mitsgaders dus ook onder anderen verplicht zullen wesen het gewone hoofdgeld op te brengen en, met een woord, in allen gevallen geconsidereert zullen werden als nog Chineesen zynde; voorts de ministers dierwegens het nodige te schryven en ook teffens in mandatis te geven om, by aldien deselve, onvermindert dese distincte declaratie, eenige ongehoorsaambeyt mogte komen te pleegen, hun als dan met derselver vrouwen en kinderen herwaarts te senden.

12 December. Verbod tegen den verkoop van vaartuigen aan personen, niet sorterende onder de jurisdictie van de Compagnie.

Hoewel de Regering sedert 1 Januarij 1754 slechts vergunning had verleend tot het bouwen van 12 vaartuigen, waren in dat tijdsverloop niet minder dan 67 groote en kleine vaartuigen verkocht, waarvan 3 aan vreemdelingen.

De Regering koesterde dien ten gevolge „eenige suspitie, dat daaromtrent excessen werden begaan” en gelastte de beide Sjahbandars „op het ernstigste een wakend oog te hou-

den en wel toe te zien, dat deze prohibitoire ordre niet werde getransgresseert”.

15 December. *Verpachting van de gemeene en generale inkomsten van het Koningrijk*” *Jakarta voor het jaar 1756.*

De wijzigingen, welke ditmaal in de voorwaarden werden gebragt, waren de volgende:

Aangaande de pagt der inkomende- en uytgaande regten:

dat, tot voorkoning van disputen tusschen den pagter van de boom en die van de visch-markt, aan den eerstgemelde alleen werd gedefereert het heffen van den thol van alle aangebragt werdende gedroogde oedangs of garnalen, en aan die van de visch-markt de pagt van alle aangebragt werdende gesoute of gepekelde oedangs of garnalen, bekend onder den naam van *tjauw*.

Aangaande de pagt nopens den handel aan de scheepen:

dat onder dese pagt geensints gehooren de champangs, *tjunias* en alle zodanige vaartuygen, die gebruikt werden ten dienste van de suyker-molens, zo wel tot den opbreng van de benodigde provisien en andere ingredienten, als tot het afbrengen van suyker, siroop en wes meer,

gelyk ook den pagter zig niet zal mogen bemoeien, veel min eenige pagt pretendeeren, van al zulke champangs en kleinere vaartuygen, die gebruykt werden tot den op- en afvoer van levensmiddelen en andere wharen na en van de respective basaars of markt-plaatsen buyten dese stad en in d’ommelanden, als meede niet onder de pagt der scheepen handel sortcerende.

Aangaande de pagt van de vis-markt:

dat, evenals hiervoren ten opsigte van de pagt van de boom reets gesegt is, den pagter van de vismarkt niet zal mogen heffen den thol van de alhier aangebragt werdende gedroogde oedangs of garnalen, als onder de eerstgemelde pagt gehorende, en dat denzelven overzulks eenlyk zal genieten den thol der

ingevoerd werdende gesoute of gepeekelde oedangs of garnalen, onder den naam van *tjauw* bekend.

De pacht der pho en topho werd bij admodiatie voor 5000 rijksdaalders 's maands aan den Kapitein-Chinees te Batavia gelaten, evenals die van de waag voor 700 rijksdaalders 's maands aan een Luitenant-Chinees. Zie echter bij 25 December 1755.

15 December. *Voorschrift nopens »brandbrieren».*

Ingevolge de ordre der heeren Meesters, vervat by missive van den 12^{en} April de anno stanty, is verstaan, aan een iegelyk der scheepelingen, geene uytgesondert, welke volgens hare qualiteyt kist of kisten mogen meede neemen, een brandbrief, door de ordinaire daartoe gecommiteerdens getekend, in eygen persoon voor haar vertrek van de rheedee te laten ter hand stellen en, zo wanneer op de thuyse reyse iemand van gemelde personen mogte komen te overlyden, als dan door den capitain, schipper of die het gesag op sodanigen bodem voert, de voorsz. brandbrief in 't scheeps- of soldy boek aan des overleedenes reekening met een draad te doen vast hegten, daar op druckende desselfs segul of cachet in lacq, op dat, zonder 't selve te schenden, daar niet van kan afgetrocken werden; en hier van niet alleen aan de ordinaire gecommiteerdens by het branden der gepermitteerde bagagien, maar ook onder de gewone scheeps papieren een gedrukt extract aan de overheeden van de retour scheepen, tot hun narigt, te laten afgeven en wyders ook eenige exemplairen ten dien eynde de ministers tot Ceylon, Bengale en China toe te schicken.

18 December. *Magtiging op den gezworen klerk van het Collegie van Schepenen extracten te verleenen uit de vendu-boeken en vendu-quitantie-boeken, op het stadhuis te Batavia berustende.*

Hij mogt zulk doen »ten redelyke costen en gerief van de

geene, die deselve mogte komen te requireren en daar toe relatie hebben".

Deze bepaling is afkomstig van Schepenen.

23 December. *Bekendmaking, dat de pachten van de topbanen en van het pho- en topho-spel niet, als naar gewoonte, bij admodiatie voor 1756 aan den kapitein der Chinezen te Batavia gelaten, maar op 31 December 1755 publiek opgeveild zouden worden.*

23 December. *Verbod tegen den insaam van arreek" in Cheribon.*

Die whare nergens zeer getrokken" scheen te zijn.

Ongeveer een jaar vroeger was last gegeven de leverantie van areek langzamerhand te verminderen.

25 December. *Last op de buiten-kantoren:*

1° *de betaalde renten van de by de Compagnie à deposito staande capitalen het comptoir-generaal [Batavia] per een aparte memorie, by forme van factuur, aan te reekenen";*

2° *de retouren met 4 ten hondert te beswaren".*

Volgens opgave van den Directeur-Generaal stond de generale intrest-rekening ten achteren $f 1,026,603 : 14$.

Het bepaalde op 12 Februarij 1754 werd weder gewijzigd overeenkomstig het bepaalde op 15 Augustus 1752.

23 December. *Magtiging op den Resident van Cheribon al het geld, dat hem te dier residentie op wissel na Batavia mogte werden gepresenteert, in ducats en andere gangbare muntspetien te accepteeren om, zonder 't andersints gewone rabat, in dier voegen naar Batavia geremitteert te werden".*

Zulks werd gelast tot gerief der gemeente".

23 December. *Maatregel tegen zeeroovers.*

De Directeur-Generaal werd gemagtigd, »van nu af aan, zonder daar toe 't spetiaal consent deser vergadering te vragen, aan die zulks benodigt zyn, te laten volgen sodanige kleinigheden, als door dese en gene burgers dan wel ingesetenen, ten dienste van haar vaartuygen, om tegens de zeeroovers gedekt te zyn, mogten versogt werden, omtrent het buskruyt tot twee picols toe en, ten reguarde van het yser geschut, beneeden een pond bals”.

23 December. *Last:*

- 1° *op de practizijns in Compagnie's hospitaal te Batavia »zig omtrent de verplaatzing der zieken »te laten gelegen leggen”;*
- 2° *op de ziekevaders en den portier van dat hospitaal geene zieken te verplaatsen zonder voorkennis van de practizijns, »op poene van arbitrale correctie”.*

Door slordigheid van den portier waren »vier levende voor »doode en één overledene als tweemaal uytgedragen bekend »gesteld”.

Ook hielden de ziekevaders geene behoorlijke aantekening van de inkomende en uitgaande personen, »zoo levende »als overledene”, en verwisselden de practizijns willekeurig de nummers der kribben van de zieken.

Een en ander had ten gevolge, dat allerlei verwarring in de soldij-rekeningen van zieken was ontstaan, waardoor o. a. de soldij-rekeningen van levenden met dood-schulden bezwaard waren.

29 December. *Last op de commandanten van Compagnie's schepen ter reede Batavia het drinkwater, hetgeen bij hen aan boord geleverd werd, te proeven alvorens zulks aan te neemen.*

Indien dat water niet goed was, moesten zij de brengers »op een gevoelige wyze corrigeeren”.

30 December. *Bepaling, dat geene cadets ter zee" meer in dienst van de Compagnie zouden worden aangenomen.*

30 December. *Afschaffing van de contributiën, aan zee-officieren en »capitains militaire" ten behoeve van de Academie de marine opgelegd.*

Deze contributiën hadden bedragen :

By advancement :

een capitain ter zee.....	rd ^e 100
» » lieutenant.....	» 80
» schipper.....	» 60
» lieutenant.....	» 50
» opperstuurman.....	» 20
» onderstuurman en derdewaak.....	» 10

Uytkomende voor d'eerste maal :

een capitain ter zee.....	» 100
» » lieutenant.....	» 80
» schipper.....	» 60
» lieutenant.....	» 30
» opperstuurman.....	» 20
» onderstuurman en derde waak.....	» 10

Voor de tweede maal de helft van het vorengemelde en zo vervolgens.

30 December. *Intrekking van het bepaalde op 11/12 December 1752 nopens de verdeling der inkomsten uit de pachten der hanen-gevechten, wajang- en ronggeng-spelen.*

De pacht op de ronggeng-spelen was inmiddels afgeschaft. Zie bij 5/10 December 1754.

Het Chinesche hospitaal behield zijn aandeel in de pacht van de wajang-spelen, maar al het overige trok de Regering aan zich.

1756.

12 Januarij. *Aanwending van zilveren staven als geld.*

Mits de als nog continueerende schaarsheyt aan muntspetien in 's Comp^e geld cassa is, op de propositie van den heer Gouverneur Generaal, geresolveerd om het onder ultimo December verweeken per restant geweest zynde silver aan staven, bestaande in marcq 6536, yder staaf ter swaarte van agt marcq, te samen in gelde bedragende f 205067, te employeeren tot voldoening der nog onbetaald geblevene ordonnantien voor reets geleverde zuyker, enz., voor zo verre het zal kunnen strecken, mitsgaders dies berekening te laten geschieden na de hier courante waarde van den ducaton, zo het de Chinase directie van hier werd aangerekend, mitsgaders de voorsz. staven, mits niet in gewigt vermindert zynde, weder in cassa voor die selfde waarde te accepteeren, zo dra men van muntspetien uyt het vaderland sal voorsien weesen.

15 Januarij. *Bepaling, dat particuliere, Engelsche schepen niets anders van Batavia mogten medenemen »als »wat arak en het geene tot huysgebruyk is dienende''.*

17 Januarij. *Verbod tegen het veroordeelen van »delinquanten ad vitam tot de ketting''.*

Redenen, waarom dit verbod is uitgevaardigd, worden in de resolutiën der Hooge Regering niet vermeld.

23 Januarij. *Toekening eener maandelijksche toelage van 370 rijksdaalders aan den Kapitein-Chinees te Batavia.*

Geresumeert zynde een ingediend request van den capitain

der Chineesen, Oey Tjilauw, tenderende versoek, dat aan hem, uyt hoofde van verscheyde onkosten en depenses, die hy by diverse gelegentheeden genoodsaakt is te doen en door een aloude usantie geworden zyn als servituten van gemelde zynen dienst, aan dewelke geene de minste voordelen waren g'ac-crocheert, eenig middel van bestaan tot gemoedkoming derselve mogte werden toegelegt; zo is, uyt aanmerking dat al van een menigte jaren herwaarts aan zyne voorsaten eenige dou-reuren, zo tot goedmaking harer kosten, als om hun eenigsints loven andere van hare natie te kunnen distingueeren, zyn toegevoegd en tot welk eynde wel ten principale gediend heeft de pagt van de pho en topho, aan de vorige capitains, zo wel als aan den suppliant, tegens een seer mediocre prys in admodiatie afgestaan, dog die jongst, na het g'arresteerde ter sessie van den 25^{en} December passato, te samen met die van de topbanen is verpagt geworden, goedgevonden aan gemelde captain, Oey Tjilauw, tot het een en ander eynde alle maanden uyt 's Comp^s cassa te laten genieten rd^s 370 of zo veel de voormelde beyde pagten, namentlyk die van de pho en topho en die der topbanen, by de jongste verpagting op den 31^{en} December laastleden meerder gerendeert hebben, dan waar voor hem deselve by besluyt deser tafel van den 15^{en} bevorens by wege van admodiatie zyn overgelaten, dog die hy voor dat bedragen zig beswaard vond te acceptereen, na het aangetekende by resolutie van den 23^{en} derselve maand.

3 Februarij. *Wijziging van de zegel-ordonnantie.*

	Commissie.	Acte.
kapitein ter zee of te land.....	20 rijksd ^s	10 rijksd ^s
kapitein-luitenant.....	10 „	8 „
schipper.....	—	12 „
luitenant t/z of opperstuurman.....	—	5 „
onderstuurman en titulair luitenant....	—	2 „

Deze zegel-gelden kwamen ten voordeele van de Compagnie, evenals die van hoogere officieren te land en te water.

13 Februarij. *Spillage van zout.*

Aan de scheeps-overheden werd 10 pct. (•in stede van •de by reglement [welk?] bepaalde vyf pro cento" en aan de administrateurs van het provisie-magazijn 5 pct. spillage toegestaan, •beyde zo wel op de partyen, die binnen het jaar •werden uytgeleverd, als die over het jaar in de pakhuyzen •gelegen hebben".

Het zout moest geleverd worden bij lasten van 58 maten. Van ponden of ander gewigt mogt daarbij geene sprake zijn, evenmin als van Bataviasche lasten ad 46 maten.

13 Februarij. *Voorziening in rijst-gebrek.*

Nadien den voorraad van ryst op de publicque marktplaats of bazaar begint te vermeerderen, zo is op de propositie van den heere Gouverneur Generaal g'arresteerd, weder als voor heen de helft der door particulieren aangebragt werdende ryst op de gemelde marktplaats te laten brengen om voor reekening der eygenaars by de kleene maat te werden verkogt en, by ontstentnisse van een genoegsaamen aanvoer dier mond-behoefte tot spysiging der gemeente, aldaar inselvervoegen uyt 's Comp^e voorraad by de pakhuyzen te laten verkopen vyf lasten des daags.

24 Februarij. *Bepaling, dat alle Compagnie's landen binnen het gebied van Bataviu op publieke veiling, dan wel onder de hand of tegen taxatie zouden worden verkocht.*

Die verkoop zoude geschieden onder de voorwaarde, dat op die landen bleven rusten •alle de servituten, die daaraan, •volgens de successive placcaaten en besluyten dezer Regeering, •vóór den verkoop geaccrocheert zyn geweest, 't zy van 's Heeren •diensten, geregtigheden, leverantien van producten, boetens •by manquement van dien, en wat dies meer zy".

24 Februarij. *Voorschrift voor wagen-verhuurders te Batavia.*

Om aan deze lieden, zooveel mogelijk, den weg af te snijden »tot het formeeren van exceptien, wanneer zy op »het contravenieeren der ordres geatrapeert werden, en hun »ook de occasie te beneemen tot het in 't werk stellen van »practyken om de intentie dezer Regeering te eludeeren'', gelastte hun de Regering, »boven het gearresteerde dier- »wegens op den 7^{den} May 1754, niet alleen de onderstellen »der aan hun gepermitteerde rytuigen, zoodanig reeds in »gebruik is, te laten branden met het wapen van het »Collegie van Heemraden en het jaargetal, waarvoor betaald »is, maar ook nog buyten des de zyde-paneelen te laten »merken met de letter van den eigenaar, mitsgaders te »numereeren met een en dezelve nummer als het on- »derstel''.

27 Februarij. *Regeling van zekere inkomst van den Curator ad lites.*

Door den curator ad lites te deser hoofdplaats by requeste verzoek gedaan zynde, dat aan hem mogte werde gepermitteert om op sodanige penningen, geprovenieert uyt diverse boedels, als na het aangetekende by resolutie van den 5^{den} September des voorleden jaars door den secretaris van den Raad van justitie, in qualiteit als sequester, ter montant van / 650060 in cassa van de Comp^e overgebracht en vervolgens aan hem overgegeven zyn om, by de zoldyen op reekening dier overleedene dienaren gesteld zynde, door hem, curator ad lites, weder in cassa geteld te werden, een percent voor salaris te mogen berekenen, als hem competeerende volgens besluit deser tafel van den 5^{den} September 1648; zo is verstaan daar in te bewilligen, mits restitutie, ingevalle de heeren Meesters 't anders goedvinden.

2 Maart. *Wijziging van het bepaalde op 12 December 1737 nopens het uitbetalen in Indië van »te vorenstaande soldyen».*

Zulks mogt nu ook geschieden :

- 1° »aan personen, die haar verbonden tyd uitgedient hebben, »schoon zig niet in een nieuw verband engageeren»;
- 2° »aan soodanige dienaaren, die met consent in den burgerstaat treden».

Dat consent werd verleend : te Batavia door het Opperhoofd van het generale soldij-kantoor ; elders door den Gouverneur, Directeur of ander Opperhoofd.

5 Maart. *Last op de buiten-kantoren de boeten, toegewezen bij de resolutie van 1 Augustus 1746 en bij het reglement van 30 December 1754 aan de Academie de marine en aan het Seminarium Theologicum, over te dragen aan de diaconie-armen, »ider in den haren».*

5 Maart. *Regeling der betaling van de verstrekkingen uit Compagnie's magazijnen aan leden der Hooge Regering, enz.*

Gesproken zynde over de advances, die bereekend werden op de goederen, zo vaderlandsche als Indiasche, item verscheyde andere benodigtheeden, welke door de heeren leden deser vergadering, de secretarissen en eenige gequalificeerdens ten dienste van de huyshouding en verder gebruyk uyt de respectieve administratien voor betaling verstrekt werden en welken aangaande tot als nog geen vaste bepaling schynt gemaakt te weesen ; zo is als nu, op de dierwegens gedane vrage van den heer Directeur Generaal, goedgevonden, zo wcl op het reets verstrekte gedurende de eerste 6 maanden van het presente boekjaar 1755/56, als op 't geen in 't vervolg invoegen voorsz. zal verstrekt werden, te doen bercekenen, te weten : op alle

vaderlandsche goederen 30 perc^{to} winst voor de Comp^e, mitsgaders op de Indiasche 20 ten hondert, dat evenrediger werd g'oordeeld dan 't geen tot nu, desen aangaande, in gebruyk is geweest, mits dat op het alhier ter stede ingekogt werdende by verstreking geene voordeelen werden berekend, gelyk nu en dan, dog zeer oneygen, geschied is.

5 Maart. *Intrekking van het bepaalde op 17 December 1745 nopens de inhouding, ten behoeve van de Academie de marine, van twee maanden tractement van hen, die uyt de zeevaart in burger vrydom" overgingen.*

5 Maart. *Toekenning aan de Diaconie te Batavia van de opbrengst der boeten voor "fugative" militairen en zeevarenden, vastgesteld den 7de Januarij 1752.*

5 Maart. *Toekenning aan de stad Batavia van de opbrengst van zekere boeten.*

De Regering vond goed de profluerende penningen uyt de boetens op het te laat begraven der lyken, by resolutie van 16 October 1744, en op het doen van ondertrouw in particuliere huysen, laast by resolutie van den 17de Maart 1752 bepaalt, item alle de inkomsten van boetens als andersints, by 't jongst g'emaneeerde reglement tegens de pragt en praal van den 30de December 1754 hier aan d'academie de marine en het seminarium toegelegd, te laten komen ten voordeele van de te doene onkosten aan stadswerken, die dog anders voor 't grootste gedeelte ten lasten van de Comp^e werden gebragt".

30 Maart. *Bepaling, dat de origineele wissels, getrokken door buiten-kantoren op Batavia dan wel eenig ander kantoor, aan de houders afgegeven, maar de duplicaten onder 's Compagnies papieren opgezonden moesten worden naar de plaats van uitbetaling.*

Zulks geschiedde "tot preventie van quade p'actycquen".

7 April. *Voorschrift nopens het onderteekenen van stukken, in te dienen aan den Raad van justitie te Batavia.*

Deze Raad vond noodig om goede reedenen te statueeren, dat voortaan alle by deesen raed ingediend werdende schriftuuren van eysch, antwoord, replicq, duplicq, reprochen, salvatien, memorien, advertissementen, deductien en diergelyk, item libellen, requesten, rescriptien, belangen en alle andere, hoedanig ook genaamd en in wat materie dienende, welke door iemand anders dan de respective procureurs, die dezelve komen in te dienen, opgesteld zouden mogen zyn, door den concipient, zo wel als door den procureur, die den indiener daar van is, altoos behoorlyk onderteekend zullen moeten weesen en sulks op poene van arbitrale correctie”.

12 April. *Voorschrift nopens het verkoopen van ryst te Batavia.*

Vermits de prys der ryst dus het naast staat te dalen, is verstaan de eygenaars der van Siam en elders alhier aangebragte particuliere ryst de vryheyt te laten van deselve, zo als best kunnen, hier ter plaatse te verkopen, zonder dat ze daar van de helfte ter basaar sullen behoeven te brengen, aan welke de Comp^e vyf lasten 'sdaags leverd en wel sodanig continueeren kan.

14 April. *Toelating van sollicitours in kleine geregtzaken.*

De Raad van justitie te Batavia bepaalde hieromtrent het navolgende:

In aanmerkinge genomen zynde, dat de respective sollicitours in kleyne zaken, voor heeren Commissarissen uyt desen rade postuleerende, tot nog toe hunne qualificatie daar toe eenelyk hebben ontleend uyt de mondelinge condescendance (zo gesegd werd) van heeren Commissarissen in der tyd, zonder dat daer

van ooyt de vereyschte aanteekening is gehouden; zo is, tot wegneeming van dat ingeslope abuys, by haar Agtbare gestatuert, dat voortaan niemand geadmittceerd zal werden om als solliciteur te mogen postuleeren, dan die daar toe aan heeren Commissarissen ter maend behoorlyk versoeck zal hebben gedaen en op derselver voordragen by deesen raede geaggreerd zal zyn.

20 April. *Bepaling, dat de koster van de Hollandsche kerk te Batavia een borgtogt moest stellen, groot 2000 rijksdaalders.*

Die koster bewaarde namelijk een gouden doopbekken met silveren voet en moest verantwoord en de gelden, ingezameld voor de zitplaatsen in de bewuste kerk.

20 April. *Bepalingen nopens het overdragen van den eigendom van het Heeren-logement te Batavia.*

Na resuntie van een ingediend request door den opperkoopman en fabrycq, Johannes Hartkop, en den gewesene regent of casteleyn van het in 't riet gelopene stads heere logement, Gabriel Besse du Pouget, is verstaan, niet alleen te permitteeren het vernietigen van sekere koop cedul, tusschen hun beyde voor den notaris, Jacob Levier, en getuygen op den 30^{en} October 1754 gepasseert en ten desen overgelegd, van seker huys en diverse bygebouwen, gelegen aan 't vierkant binnen dese stad of in 't blok L, door den eersten aan den laatsten verkogt, dog nog niet overgetransporteert, maar ook deselve te libereeren van de betaling van 's heeren geregtigheyt wegens dien verkoop; en wyders daar en boven den eersten suppliant, Hartkop, te permitteeren en te qualificeeren de voorsz. huysingen, des te rade werdende, met de daar aan door dese regeering g'accrocheerde privilegien en voorregten, vervat by het gemaakte ontwerp tot het stabileeren en het opregten van het stads logement de dato 29 October d'anno 1754,

aan een ander te mogen verkopen dan wel verhuuren, mits dat den koper of huurder zy van het agreement deser regeering en dus alvorens daar toe de nodige supplicatie gedaan werde.

27 April. *Aanbeveling van zuinigheid aan het Collegie van Heemraden.*

Nadat uit de jaarlijksche staat-rekening van dit Collegie was gebleken, dat het gedurende het jaar, beginnende 1 September 1754 en eindigende ult^o Augustus 1755, ruim 641 rijksdaalders meer had uitgegeven dan ontvangen, vermaande de Regering Heemraden ernstiglyk voortaan de menage, zo in de ordinaire coelys als extra werken, ten uystersten te betragten en geene dispositionen in faveur van hare bediendens, gelyk dat ten opsigten van haren secretaris en een der aldaar bescheydene clerquen door het toelleggen van huysuur aan den eersten en 't verhogen van dat douceur ten behoeve van den laasten in 't gedagte boekjaar geschied is, te neemen, zonder alvorens, als van ouds, daartoe versogt en verkregen te hebben de toestemming deser regeering".

^{27 April}/_{18 Mei}. *Bepaling van den prijs van een pond sijne, Ceilonsche kaneel op 120 stuivers.*

Deze bepaling gold zoowel Batavia, als al de buiten-kantoren. Zie bij 7 Mei 1754.

»Dog, nadien men hier toe eenlyk trad om ganschelyk te »gehoorsamen aan de g'eerde bevelen onser meerdere, wierd »teffens goedgevonden deselve eerbiedig ter kennis te brengen »het gevaar en de nadeelige gevolgen, die, na de opinie deser »regeering, in de verhoging van de prys van dat articul, zo »met betrecking tot den handel in de Manilha en elders, te »dugten zyn en dat wel principaal, wanneer de Saraboangse »caneel generaler ingang in Manilha vind dan tot nog toe, dat »alleen meest de geestelykheyt hunne chocolade daar meede

toehereyden laat, en waar door den vertier van fyne caneel in de Philippines, zo men opgeeft, van 400 tot 200 balen gedaald is, 't welk overslaande na Mexico een byster gevoelige neep voor de maatschappye soude werden”.

Tevens werden de prijzen van staaf-ijzer, enz. verhoogd, zoolanig, dat de Compagnie daarop ruim 50 pct. voordeel had, te weten :

staaf-ijzer en lood.....	per 100 ƒ tot f 18
schot- en pomp-spijkers, glas-nagels, plat-	
koppen en duikers	» » » » » 25
alle grootere soorten van spijkers.....	» » » » » 18

De prijs van het staal bleef bepaald op f 50 de 100 ƒ .

27 April. *Splitsing van de betrekkingen van boekhouder, secretaris en pandbewaarder bij de Bank van leening en Bank courant.*

Is geresolveerd, uyt hoofde van den dagelyks ombragieuser werdende ommeslag van dat collegie, den daar als boekhouder dienst doenden onderkoopman, Abraham David Cavallier, die teffens het ampt van secretaris en pandbewaarder waarneemt, van de twee eerstgemelde diensten te excuseeren en alleen als pandbewaarder te laten continueeren, wyl daar toe een persoon alleen vereyscht werd, en in zyne stede weder tot boekhouder en secretaris aan te stellen den onderkoopman en overdrager in 't anbagts quartier, Christiaan Nab, met cesseering zyner gagie van heden af, mits hy daar en tegen weder participeere voor de helfte in de voordeelen, die den voormelde Cavallier in zyne voorsz. aan den anderen g'accrocheert geweest zynde diensten genoten heeft; zynde teffens g'arresteert om door gemelde Nab, die als secretaris de goederen en gelden der aan dat collegie toevertrouwt werdende commissien administreert, mitsgaders ook in die qualiteit vendumeester is, te laten borgen stellen voor een somma van rd 5000, ten genoeg van den directeur en commissarissen van gemelde bank.

Reeds den 17^{den} Augustus 1756 kwam de Regering op haar besluit van 27 April te voren terug door de drie betrekkingen weder aan één persoon toe te vertrouwen.

29 April. *Toekening aan het Proveniers-huis te Samarang van de inkomsten, verkregen door het verhuren van stoelen en banken in de Hollandsche kerk te Batavia.*

Ontwaart hebbende, dat de onkosten van het proveniers huys maar even uyt de revenuen zouden kunnen werden goedgemaakt, zo is, nademaal dat huys om veele redenen g'oordeeld werd noodzakelyk te wesen, verstaan het zelve in 't vervolg te gratificeeren met het geen wegens het verhuuren van stoelen en banken in de Hollandsche kerk jaarlyks alhier werd gecollecteert en nog jongst bedragen heeft rd^r 1138. mitsgaders zulks met primo January deses jaars te laten aanvang neemen.

29 April. *Voorschriften nopens den verkoop van rijst te Batavia.*

Tot voorkoming van alle opkoop van ryst en omme de prys daar van voor de gemeente, zo veel mogelyk, dragelyk te maken, is goedgevonden alle de particulier van Java en elders hier aangebragt werdende ryst op de bequaaumste en gevoeglykste plaats, die men daar toe zal kunnen uytkiezen, by een halve coyang of last te gelyk, na voorgaande hekkenslag, publicq voor reekening der aanbengers of eygenaars by den afslag te laten verkopen door de vendumeesteren dezer stede, ten overstaan van twee, daar toe expres te benoemene boonwagters, onder wier opsigt ook de aflevering zal moeten geschieden tot voorkoming van moeyelykheeden tusschen koper en verkoper; en om de aanbengers niet afkeerig te maken van den aanvoer van dat noodzakelyk product is met eenen verstaan, niet alleen dat de verkopers gehouden sullen zyn, by den ontfangst der door hun gemeynde ryst, deselve dadelyk aan den verkoper in goude of zilvere courante munt te betalen, zonder korting van

iets, onder wat naam het ook wesen mogte, maar ook dat de vendumeesters dit werk, dat alleen ten behoeve van de gemeente geschied, gratis zullen moeten doen en geene declaratie van hun salaris mogen maken, so meede dat de waagmeesters, buyten het gewone waaggeld, nog den pagter van de in- en uytgaande ryst, hehalve den gewone thol, niets zullen mogen pretendceren.

Zie ook 26 October 1756.

29 April. *Wijziging van het bepaalde op 26 September 1755 nopens het aantal suikermolens op Java.*

Dit aantal (7) werd met één molen te Batang vermeerderd.

29 April. *Opheffing van het verbod tegen den uitvoer van rijst uit Java.*

Om dien uitvoer aan te moedigen werd aan de handelaren de verzekering gegeven, dat zij bij aankomst te Batavia de moeilijkheid niet zouden ondervinden, „dat de helft der door hun aangebragte rys op de passer werde gebragt”.

Zie bij 19/23 September 1755.

29 April. *Regeling van de hoeveelheid waskaarsen, welke in het gouvernement Java's N. O. kust jaarlijks mogt verbruikt worden.*

Waxkaarssen voor Samarang:

432	ƒ	aan den gouverneur,
221	•	•
120	•	•
96	•	tot 's Heeren avond gebed,
60	•	aan den predikant,
72	•	de secretary,
72	•	't negotie comptoir,
48	•	't zoldy comptoir,

- 24 **⊗** aan de arthillery,
 24 " " " ondermajoor,
 24 " " " hoofdwagt,
 48 " " " vier pantjallings.

Voor Sourabaya :

- 120 **⊗** aan het opperhoofd,
 48 " voor het avond gebed,
 24 " " d'officiers wagten,
 24 " " twee vaartuygen.

Voor de post Passourouang :

- 60 **⊗** in de woning des commandants,
 24 " 't avond gebed,
 12 " den constabel.

Voor Souracarta :

- 60 **⊗** aan den capitain commandant,
 12 " " de hoofdwagt,
 12 " " " constabel,
 24 " voor 't avond gebed.

Voor de Mattarm :

- 60 **⊗** aan den capitain commandant,
 12 " " de hoofd en andere wagten,
 12 " " den constabel,
 24 " voor 't avond gebed.

Voor Grissé :

- 24 **⊗** voor des residents woning.

Voor Japara :

- 24 **⊗** voor 't avond gebed.

Voor Rembang :

- 24 **⊗** voor 't avond gebed.

Voor Tagal :

- 24 **⊗** voor 't avond gebed.

Voor Damak :

- 12 **⊗** voor 't avond gebed.

Voor Joana :

- 24 **⊗** voor 't avond gebed.

1800 **⊗** waxkaarssen te samen uytmakende.

^{30 April}
^{24 Mei}. *Voorschriften nopens suiker.*

Door den heer Directeur Generaal te kennen gegeven zynde, dat de pakhuysen, tot de suiker administratie gehorende, onaan- gesien het bereeds versondene naar Bengale en Chormandel, item het by provisie afgescheepte voor Masquette en Japan, nog zo opgepropt waren met suiker, dat er geen plaats meer overig was om de suiker, die uyt het presente gewas stond geleverd te werden, te bergen en voor het syroopen te conserveeren, gelyk zulks bereeds bespeurt wierd omtrent een aansienlyke parthy suiker, jongst van Cheribon ontfangen en in de pak- huysen ten eylande Edam opgeslagen, wyl rapport hadde erlangt, dat daar onder reets een quantiteit van ruym 800 canassers aan 't syroopen zouden wesen geraakt, teffens daar by voegende, dat den soberen staat der cassa en de bedugting voor een slegten debiet in Souratta zyn Edele beswaart maakte om tot d'acceptatie van meerder suiker te treden en dierhalven zig genoodsaakt vond de vergadering hier van kennisse te geven, ten eynde gedekt te weesen voor de nadelige gevolgen, die somtyds uyt een meerdere acceptatie van suiker dan het benodigde zoude kunnen resulteren; over al het welke in 't brede gediscoureert en teffens in overweging genomen wesende, dat, hoe seer het welzyn deser colonie vereyscht, dat men de ingesetenen en wel voortnamentlyk de geene, die zig op het verbeteren der suiker culture hebben toegelegd, ja, selve door verscheyde middelen en wegen daar toe door dese regeering zyn g'animeert geworden, alle mogelyke hulp en faveur komt toe te brengen, ten eynde deselve de vrugten van hunne moeyte en arbejd mogen genieten, het egter aan de andere kant van de Comp^e in gencn deelen met reeden kan werden gevergld, dat deselve zig door het aanneemen van alle de zuyker, die in dit, even gelyk het gepasseerde jaar, een considerablen oegst, verre te boven gaande de bevorens gecalculeerde quantiteiten, welke de gepermitteerde molens zoude kunnen uytleveren, schynt te beloven, in een labyrinth zoude steken, waar uyt men niet dan met een ongemeene grote schade zoude kunnen

geraken, en dat het dierhalven best sal weesen om, niet alleen de Javase, Cheribonse en Bantamse suyker te laten varen, maar ook alhier de nodige middelen te heramen, ten eynde aan de eene kant te sorgen, dat de Comp^e daar meede niet overkropt gerake tot hare merkelyke schade en dat aan de andere kant geprevenueert werde het nadeel, dat de eygenaren en verdere g'interesseerdens der suykermolens in dese colonie soude moeten ondergaan, indien zy, mits het verbod van den uytvoer dier soetigheyd, daar meede soude moeten blyven sitten : ten welken eynde, op de dierwegens gedane omvrage door den heere Gouverneur Generaal, g'arresteert en besloten wierd, uyt het tegenswoordige gewas voor de Comp^e niet meer te accepteeren dan agt en veertig à vyftig maal hondert duysend pouden, zynde zo veel, als men berekend, dat door ses scheepen zoude kunnen werden vervoerd, de candy zuyker, die de Comp^e benodigt mogte hebben, daar onder niet gerekend; dog op dat de eygenaars der moolens door dit besluyt zig met de overige zuyker niet verleegen zullen vinden, wierd teffens g'arresteert den handel in zuyker om de west van India wel by continuatie aan de Comp^e te houden in conformité van het placcaat, sub dato 29 Maart 1754 g'emaneeert, dog met desen verstande, dat :

Eerstelyk: de voorsz. circa vyf millioen ponden alleen en bepaaldelyk zullen werden g'accepteert uyt de zuyker, welke in dese colonie sal werden ingesameld, en gene Javase, Bantamse, nog Cheribonse zuyker.

Ten tweeden; dat d'overheeden van 's Comp^e scheepen, die volgens het voorsz. placcaat hare gepermitterde lasten zuyker uyt 's Comp^e pakhuysen moeten ontfangen, deselve als nu elders zullen mogeu kopen, als convenabler met 's Comp^e intressen bevonden werdende dan wanneer haar de zuyker hier tegens inkoops prys uyt de pakhuysen afgegeven of wel de daar op vallende advancen in contante gelden op de comptoiren om de west van India werden betaald.

Ten derden: dat de burgers en ingesetenen alhier en zo meede te Java. Cheribon en Bantam voor den inlandschen

handel hier rondsomme of b'oosten Malacca 't nodige kunnen inkopen, dog direct van de suiker handelaars, zonder dat zulks 's Comp^e pakhuisen passeert.

Ten vierden: dat aan de ingezetenen van Batavia sal vrystaan den vervoer van zuyker na de west van India, mits spetiale permissie van de regeering daar toe verlangende, op dat deselve daar in sodanige limitatie zal kunnen maken, dat zulks de Comp^e in haren verderen handel niet tot nadeel strecken kan.

Ten vyfden: dat de sabandhaars, zo hier ter hoofd plaatse als ter custe Java, item de bediendens te Cheribon en Bantam, van den uytvoer van suiker sullen moeten heffen den gewone thol ten voordeele van de Comp^e, Batavia en ieder comptoir elk in 't zyne.

Ten sesden: dat van Java, Cheribon en Bantam geen suiker te deser hoofdplaats sal mogen werden ingevoerd, nog voor de Comp^e, nog voor particulieren, ook niet van Mamilha, Cochin-China of eenige andere plaatsen, op poene van confiscatie.

'Voorts van dit alles de nodige billetten ter advertentie te laten affigeeren in de Nederduytsche, Javaanse, Maleytse en Chineese talen, zo hier ter plaatse als op Java, Cheribon en Bantam.

18 Mei. Vermindering van het aantal suiker-molens in de omgeving van Batavia van 80 tot 70.

Deze maatregel werd genomen, omdat de Regering beducht was voor overmatige leverantien, die zekerlyk de voortzetters van dat product zelve in der tyd zouden ruineeren, en voor een generaale verval van de molens en dies culture".

Zij ontwierp een staat, waarop telkens 8 suiker-molens, aan één of meer eigenaren toebehoorende, tot een groep vereenigd werden.

Van elk dier groepen moest één molen, ter keuze van den eigenaar of de eigenaren, vervallen.

Binnen eene maand moest opgegeven worden, welke die molen zoude zijn.

Indien de 8 molens eener groep niet aan één eigenaar toebehoorden, moest de eigenaar van de te vervallen molen schadeloos worden gesteld door de eigenaren der overige molens van die groep, op zoodanige wijze, »als zy te zamen »best zullen overeenkomen”, — eene methode, welke de Regering »de minst schadelijkste wyze voor de eigenaars der »molens in 't generaal” achtte.

De Gouverneur-Generaal bezat zelf 8 suiker-molens; een Raad extra-ordinair 9 molens.

Zeventien molens waren in Chinesche handen.

Zie ook bij 29 Januarij 1751.

Reeds den 18^{den} Junij 1756 kwam de Regering, naar aanleiding van een rekest van de gezamenlijke eigenaren en huurders van suiker-molens, op haar besluit van 18 Mei 1756 terug, overwegende: »dat, ofschoon het g'arresteerde met betrecking tot de vernietiging van tien der present in wesen zynde tachtig molens als nog g'oordeelt wierd het effica-tieuste en beste middel te zyn om het oogmerk, dat in desen bedoeld werd, te beryken, namentlyk: om aan d'eene kant daar door te wege te brengen, dat men niet bedugt soude behoeven te weesen voor overmatige leverantien, die na alle apparentie de eygenaars, zo wel als de huurders der molens, in der tyd zoude kunnen ruineeren, en aan de andere kant hier inne te voorsien, dat de suyker-molens niet geheel in verval komen te geraten, en dat op sodanigen geschickte wyse, dat het nadeel, dat door dese reductie mogte resulteren, in 't generaal soude werden gedragen; het egter toeschynt, dat het grootste gedeelte der g'interesseerden, blykens den teneur van gedagt request, het presente voor het toekomstige stellende, vry liever g'inclineert schynen om de diminutie der molens, die zy selve seggen, *dat wel van selfs in duygen sul-len raken en vervallen, sonder dat daar toe iets in het werk sal behoeven gesteld te werden*, op eene ten harer eygen risico lopende en, mogelyk voor eenige derselve ten eenenmalen

schadelyke wyse te willen te wege brengen; dog daar en tegen in consideratie komende, dat het niet betrecking tot de Comp^e even het selve is, op wat wyse de vermindering der molens kome te geschieden, nadien voor dit jaar niet meer konnende accepteeren dan de jongst bepaalde quantiteyt van vyf millioen en in het vervolg niet meer zullende werden aangenomen, dan het geene voor den handel benodigt is, oversulks de continuatie van het malen voor haar eygen risico loopt; zo is na rype overweging en uyt aanmerking van de nadruckelyke instantien der supplianten goedgevonden en g'arresteert in haar lieder versoek te bewilligen en dienvolgende de ter sessie van den 18^{en} May laastleden g'arresteerde diminutie der presente tachtig zuykermolens tot op seventig stuks buyten executie te houden en ter harer eygene pericule te laten de continuatie van het malen van dat product door de thans in wesen zynde molens, met aansegging, dat de Comp^e niet meer dan de jongst bepaalde quantiteyt voor dit en ook voor het vervolg geen meer suyker als de benodigde tot den handel zal accepteeren; voorts te statueeren, dat, ingevolge hunnen voorstel, al sulke molens, die men in gebreke blijft aan de gang te houden of daar een jaar voor uyt geen suyker riet werd geplant, verstoken zullen weesen van het regt van privilegie, mitsgaders zulks te extendeeren, tot dat het getal der thans in wesen zynde suykermolens sal gebracht wesen tot op seventig stuks, om het daar op te houden".

18 Mei. *Regeling der verstrekking van medicijnen aan schepen en aan het personeel op de eilanden Onrust en Edam en op de buiten-posten.*

Zij kregen voor eene waarde:

op Edam en de respective buyten posten voor		
de 100 man 's maands.....	f	26 : 10 : —
• Onrust voor de 100 man 's maands.....	»	30 : 8 : —
• de retourscheepen over Ceylon en Bengale,		
voor 15 maanden de 100 man.....	»	201 : 14 : —

op de retourscheepen van hier voor 9 maanden /	146 : 15 : 8
» » scheepen, in 't land varende, voor 6 maanden	» 98 : 9 : —
» scheepen op kleene togten van 2 à drie maanden, hier in 't land varende, de 100 man 's maands	» 24 : 7 : 8
» scheepen hier ter rheeде, de 100 man in een maand	» 16 : 3 : 8

21 Mei. Voorschriften nopens de kultuur van koffij en peper in de Jakatrasche boven- en Preanger-landen.

Aan de Compagnie waren geleverd:

	Koffij pikols.	Peper pikols.	Garen pikols.	Indigo ponden.
in 1752.....	11,738	277	138	5779
» 1753.....	18,063	1187	177	7228
» 1754.....	18,870	478	185	6661
» 1755.....	14,068	226	185	5269

Niettegenstaande alle moeite om de peper-kultuur in de bovenlanden uit te breiden was zulks niet gelukt.

Regenten hadden geklaagd, »hoeze de weynige winsten, dieze »voor als nog op de koffij hadden gehad, genoodzaakt waren »van jaar tot jaar by de indigo, garens en peper-culture, als »onvermydelyke lastposten zynde, in te schieten”.

De Regering zelve erkende, dat de leverantie van garen en indigo »den inlander tot een zwaare lastpost was strekkende”. terwijl Heeren XVII^{den} daarvan meer eischten, dan voldaan kon worden.

Om nu de peper-kultuur, zooveel mogelijk, te doen toenemen en te gelijker tijd de koffij-kultuur niet te laten vervallen, bepaalde de Regering:

- 1° dat het bepaalde op 6 April 1752 en 13 December 1754 nopens de leverantie van peper »naa rato van de koffij” verviel:
- 2° dat de prijs van een pikol (125 ₤) koffij bepaald bleef op 6 rijksdaalders;

5° dat daarentegen de prijs van een „gelyke” pikol peper verhoogd werd van 6 tot 7 rijksdaalders, „naadien dezelve „dan nog minder te staan komt als die van Bantam, Palembang en Banjermassing, vooral wanneer men reekent de „kosten van dies afhaal, etc”.

21 Mei. *Voorschriften voor de buiten-posten van Batavia.*

Geresumeert wesende een schriftelyk relaas van den majoor, Sudecq, en capitain militair, Lindeman, nopens de op den 18^{en} deser, in den vroegen morgenstond, gedane tentame door een trouw van tussen de 25 à 30 struykrovers ter overrompeling van de veldschans, Tangerang, 't welke van dat gevolg is geweest, dat zy, na den sergeant aldaar, nevens twee corporaals en een gemeene, zwaar te hebben gekwest, mits het sneuvelen van drie hunner makkers, de vlugt gekosen hebben; zo is, om alle diergelyke fataliteyten voor te komen, verstaan te ordonneeren, dat niet alleen op de gemelde post, Tangerang, maar ook op de veldschansen, Meester Cornelis en Tanjongpoura, altoos de grote poort voortaan sal moeten gesloten blyven en het canon steeds met schroot, mitsgaders het handgeweir met scherp geladen zyn, maar ook dat een der beyde constabels of bosschieters alternative de wagt zullen moeten houden; wyders, dat de besetting dier schanssen altyd bestaan sal uyt niet minder dan 36 koppen, Europeese, en dat teflens derselver respective commandanten ernstig zullen werden gerecommandeert, beyde, om de gragten tot op de wydte van agtien voeten te verbreedden en af te steeken, mitsgaders voor al sorge te dragen, dat geene Javanen, met geweir voorsien, binnen de fortesse gepermitteert, nog ook geduld werde, dat deselve, dan wel andere inlanders, in of om de gragten treden, veel minder de muuren naderen; voorts met een woord, dat in en op alles, zo een nauw reguard werde geslagen en hoog nodige toesigt gehouden, dat door d'een of de andere parthy diergelyke booswigten niet verrast of overrompeld werden.

23 Mei. *Vogelvrij-verklaring van twee gedroste slaven.*

Ook nu werd eene premie van 100 rijksdaalders uitgelooft, enz.

25 Mei. *Regelingen nopens het binnen-hospitaal te Batavia.*

De Regering bepaalde:

dat voor de medicynen en het verband doek tot 12 stukken guinees, ordinario modo met 50 perc^{to} advans te verstrecken, te samen niet meer sal mogen opgebracht werden dan de bevorens voor de medicynen toegelegde..... $f \text{ ---} : 2 : \text{---}$
voor de man 's daags;

voorts voor de spyse en alle toebehoren, als porcelynen en kookgereedschappen, etc..... $\text{''} \text{ ---} : 6 : \text{---}$
voor provisien, etc., en drinkwharen, in maniere voorsz. uyt 's Comp^s pakhuysen te verstrecken, komende na calculatie de man 's daags..... $\text{''} \text{ ---} : 1 : 2\frac{1}{2}$

voor 800 matrassen, kostende met 6 à 7 '' suyver capok, garen en naayloon à $f \text{ 4} : 10$ of te samen..... $f \text{ 3600}$,

800 overtreksels à $f \text{ 2} : \text{---}$ $\text{''} \text{ 1600}$,

1500 kussens à $\text{''} \text{ ---} : 18$ $\text{''} \text{ 1350}$,

2000 sloopen à $\text{''} \text{ ---} : 11$ $\text{''} \text{ 1100}$,

2000 lakens à $\text{''} \text{ ---} : 21$ $\text{''} \text{ 2100}$,

3000 hemden à $\text{''} \text{ 1} : 4$ $\text{''} \text{ 3600}$,

1000 dekens à $\text{''} \text{ 4} : \text{---}$ $\text{''} \text{ 4000}$,

in 't jaar..... $f \text{ 17550}$,

komt op 800 man, door den anderen gerekend, voor ieder 's daags..... $\text{''} \text{ ---} : 1 : \text{---}$

voor de doodkleeden de 8 cob^s, negen uyt een stuk gerekend, op 1500 man $f \text{ 1670}$,

kout voor de man 's daags..... $\text{''} \text{ ---} : \text{---} : 1\frac{1}{2}$

dus in 't geheel voor de man... $f \text{ ---} : 10 : 4$

dat wyders, als men de geheele gagie quam te berekenen op / 12 door malkanderen 's maands, zulks daags de man soude bedragen agt stuyvers, waar door als dan voor de Comp^e ten lasten bleef twee stuyvers, vier penningen of, op 800 sieken door den anderen, in 't jaar 7 32400, voor welke somme dan eygentlyk het binnen hospitaal een lastpost zoude blyven, daar het selve nu, volgens de samentrecking, ruym op / 120000 te staan komt, en waar door er dus / 87600 's jaars zal uytgewonnen werden;

dat laastelyk de in het voorsz. siekenhuys bescheydene be- diendens voortaan zullen moeten bestaan van hunne kostgelden en voor deselve niets ten lasten van de Comp^e zal mogen gebragt werden.

Zie ook bij 18 September 1744 en 27 Februarij 1745.

1 Junij. *Spillage op cardamon.*

Aan de vervoerders zouden 2 pct. als onderwigt worden gevalideerd en aan pakhuismeesters 1 pct., wanneer die koop- waar korter dan een jaar, en 2 pct., wanneer langer in de pakhuizen had gelegen.

11 Junij. *Verbod tegen het vervoeren van lijnwaden als terugvracht van de Westersche kantoren naar Batavia.*

Wat men op die kantoren voor zijne van Batavia aange- voerde koopmanschappen verkreeg, moest men in wissels op Batavia overmaken.

15 Junij. *Bepaling, dat slechts op den 1ten, 10^{den} en 20ten dag van elke maand, des avonds na 10 uur, — onverschillig welke wind mogt waaijen, — in de omge- ving van Batavia kalk-ovens mogten aangestoken worden.*

In weerwil van het bepaalde op 51 October 1719 had men

in en buiten de stad Batavia veel last van de kalk-ovens onder-
vonden.

Met de handhaving van de nieuwe bepaling werden belast de vier Officieren van justitie en de Fabriek, aan welken laat-
sten het verleenen van permissie-briefjes tot het branden van
kalk bleef „gedemandeert”.

De poenaliteit was eene boete van 100 rijksdaalders ten
behoefte van den Officier, die de calange zoude doen.

29 Junij. *Spillage op koper.*

Wegens „de considerable spillage, die 't zelve onderhevig
»is”, konden de scheeps-overheden met $\frac{1}{4}$ pct. voor „minwigt”
niet zonder schade uitkomen.

Bij aanvoer van „oude Persiaanse koper werken” werd
alzo de spillage gesteld op $\frac{1}{2}$ pct.; en voor de pakhuismees-
ters op $\frac{1}{4}$ pct. in plaats van $\frac{1}{8}$ pct.

1 Julij. *Maatregelen tot bezuiniging bij het Compagnie's buiten-hospitaal te Batavia.*

De Regering bepaalde:

Eerstelyk: dat den regent voor ieder sieke 's daags, zo wegens
de prys en drank en wat daar verder toe gehoord, niet meer
sal mogen opbrengen dan..... f — : 7:—
't zy er veel of wynig sieken logeeren, dewyl
dat thans 't getal nooyt onder de 100 man is.

Ten tweeden: dat denselven behouden sal de
by resolutie van den cersten October 1752 toe-
gestane een stuyver 's daags voor de medicynen
en 't verband doek, zegge..... » — : 1:—

Ten derden: dat boven des aan denselven,
ten dienste der gesamentlyke sieken, uyt de
respective administratien zullen werden afge-
geven de volgende goederen en zulks maande-
lyks, als:

Transporteere.... f — : 8:—

Per transport.... f — : 8 : —

Voor alle de sieken :

60 kannen clappus oly.....	f	24 : —
2 bossen of 16 E waxkaarsen...	»	16 : —
4 vadems brandhout.....	»	58 : 12
1 legger arak.....	»	84 : —
1 E speceryen in soort.....	»	— : 6
5 E swarte peper.....	»	— : 15
6 kannen asyn.....	»	1 : 10
2 " olyven oly.....	»	1 : 10
$\frac{1}{2}$ canasser poeder zuyker.....	»	15 : 5
$\frac{1}{4}$ last cadjang.....	»	24 : —
	f	203 : 18

Voorts maandelyks nog voor
ieder 100 koppen :

4 E boter, Hollands..	f	1 : 4
100 E spek of vlees....	»	30 : —
2 maten inlands zout.	»	— : 12
$\frac{1}{4}$ vat bier.....	»	5 : 5
25 kannen Caabse wyn	»	7 : 10
5300 E ryst.....	»	51 : 9
	teld....	» 289 : 18

Uytmakende, als men voor de zieken, na 't ordi-
naire getal, door den anderen steld 240 man
daags, de man op omtrend..... » — : 1 : 4

wyders 100 matrassen.....	f	450
100 overtreksels.....	»	200
400 kussens.....	»	360
600 sloopen.....	»	330
600 lakens.....	»	630
900 hemden.....	»	1080
300 deekens.....	»	1200
	te samen.....	f 4250

is op 240 man, door den anderen gerekend, ieder
's daags..... » — : 1 : —
dus te samen de man 's daags.... f — : 10 : 4

van welke 10 stuyvers, 4 penningen daags, na aftrek van de geheele gagie, op f 12 's maands gerekend of 8 stuyvers 's daags, ten lasten van de Comp^e blyft 2 stuyvers en 4 penningen, is op 240 man sieken, door den anderen, in 't geheele jaar een last post van f 9720 en dus f 14000 minder als het vorige jaar, zo dat d'ongelden van het binnen en buyten hospitaal te samen ruym *een thon* verligt werden.

Ten vierden of laastelyk: de negen bediendens in dat hospitaal eenelyk te laten genieten derselver ordinaire kostgelden, in stede van de agt stuyvers, tot als nog voor ieder derselve opgebracht.

En is wyders goedgevonden, door de binnen-regenten, zo van 't binnen als buyten hospitaal te Noordwyk, 's maandelyks aan zyn Edele te doen presentereen en overgeven een eysch of lyste van al het gevordert werdende, om te kunnen nagaan of het in dien opsigte bepaalde behoorlyk in agt genomen werd, mitsgaders daar meede, zo wel als ten opsigte van alle de overige genaakte schikkingen omtrent het binnen en buyten hospitaal, op heden een begin te laten maken.

Overtreding dezer bepalingen zoude gestraft worden met „vergoeding uytkoops”.

1 Julij. *Regelingen nopens het hospitaal te Tjipanas of »t warme bad”.*

Eerstelyk: voortaan, volgens resolutie van den 27^{en} October 1752, niet boven de 30 man en die apparentie van geneesing hebben, derwaarts te senden.

Ten tweeden: dat voor ieder der sieken in dat hospitaal, welke aldaar hunne volle gagie verteeren, niet meer sal werden opgebracht of verstrekt dan thien en een halve stuyvers de man 's daags en, boven des, tot goedmaking van alle kosten en uytgavens, eens 's jaars vyf duysend guldens, alle half jaren de helfte aan den binnen-regent uyt 's Comp^e cassa te ver-

strecken, waar door, naar aftrek van de gagien dier sieken, op 50 man à *f* 10 ter maand ieder bereekend werdende, 't geen in 't jaar *f* 3600 bedraagd, dit hospitaal nog een lastpost sal uytmaken van *f* 7696, sonder dat de Comp^e daar toe iets verders sal contribueeren, 't zy wegens eenige verstreckingen, van wat natuur die ook mogte weesen, ofte nopens eenige op- of aanbouw van logementen, dan wel eenige andere extructien.

1 Julij. Regelingen nopens het Moorsche hospitaal te Batavia.

Aan dit hospitaal mogt voortaan slechts verstrekt worden: voor 50 koppen 's maandelyks, buyten hare halve gagie, kostgelden en randsoenen, van welke de ryst van 50 ƒ op 40 ƒ de man gesteld werd:

8 ƒ waxkaarssen.....	<i>f</i> 8 : — : —
40 kannen lampoly.....	» 16 : — : —
8 » azyn, Hollands.....	» 1 : 16 : —
50 » » inlands.....	» 1 : 19 : —
15 ƒ peeper.....	» 1 : 14 : 8
1 ƒ speceryen.....	» — : 6 : 8
6 manden houtskolen.....	» 10 : 16 : —
6 vadems brandhout.....	» 50 : 8 : —
bedragende 's maands.....	<i>f</i> 91 : — : —

of 's jaars *f* 1092.

1 Julij. Afschaffing van »dubbelde emolumenten».

Is g'arresteert voor 't vervolg te statueeren, dat, zo wel politicque, als militaire personen na ultimo Augustus aanstaande niet meer sullen mogen jousseeren van dubbelde emolumenten, 't zy buyshuur, kostgelden, randsoenen, dan wel andersints, gelyk tot nog toe omtrent dese en geene, die dubbelde diensten hebben gehad, is in gebruyk geweest, maar dat dezulke zig zulien moeten te vreden houden met de emolumenten of

tractementen, aan hunne hoogste qualiteyt of bediening g'ac-crocheert.

5 Julij. *Indienstneming van Chinezen als matrozen.*

Door den heere Gouverneur Generaal de vergadering voorgedragen zynde, of men, met het hoe langs hoe meer toenemende gebrek, zo wel aan Europeesche als Moorsche matrosen, niet behoorde te treden tot het plaatsen van een zeker getal Chi-neesen, zo op de hier ter rheeде leggende scheepen, ter verrigting van het dagelyks werk, als op die geene, welke na Java en hier omstreeks af en aan varen, nadien daar van in dese ver-legentheyd reeds met succes een preuve was genomen; zo is, uyt aanmerking, dat hier door sekerlyk een goed gedeelte van d'Europeese zeevarende, welke nu meer als anders, mits de meerdere versterking der van hier vertrekkende scheepen na de west van India en andere sware togten, benodigt zyn, sal uytwinnen en ook te wege brengen, dat het dagelyks werk niet ten agteren gerake, goedgevonden en verstaan, den voorstel van welgemelde zyn Edelheyt ten vollen te anpleteeren en dienvolgende op ieder der hier ter rheeде zynde scheepen, die gebrek aan volk hebben, des doenlyk, een ploeg Chineesen te plaatsen ten getalle van 24 koppen, onder een hoofd van hunne natie, om ook g'employeert te werden op de reysjes tusschen Java, Bantam en hier; mitsgaders oversulks den commandeur en opper-equipagemeester, Roseboom, te qualificeeren om zo veele van dat volk, als hy vermeenen zal benoodigt te weesen, in dienst te neemen, onder een besolding tot f 7:4 ter maand de gemeene en yder hoofd f 14:8.

Nog in 1771 waren, volgens de resolutiën der Indische Regering van 1 November van dat jaar, inlanders »volstrekt »ongeneegen” als matrozen in dienst van de Compagnie te treden, zelfs voor reizen in Aziatische zeeën.

13 Julij. *Maatregelen tegen het »loopen rinkelroyen der »zeevarende des avonds en 's nagts langs 's Heeren »wegen en straaften" te Batavia".*

Vernieuwd werd de bepaling, vervat in de instructie voor de Hoofd-officieren ter zee, vastgesteld den 12^{den} Augustus 1748, zesde afdeeling, artikel 6.

Bovendien werd bepaald, dat matrozen en anderen, bescheiden op de equipage-werf, des avonds met het ophouden van het klokgelui te 9 ure, binnen de werf moesten aanwezig zijn om hunne namen op te geven en binnen te blijven.

Bij opvatting op 's Heeren wegen of straten zou de straf »na verdiensten" wezen.

20 Julij. *Bepaling, dat insolvente boedels van Bailluws en Landdrosten moesten worden beheerd door den Sequester van Scheepen.*

Er was namelijk sprake geweest van administratie van dergelijke boedels door den Sequester van den Raad van justitie. Maar de Regering besliste, dat Bailluws en Landdrosten »buiten officio" waren burgers, zooals ook uit hunne begrafenis bleek.

Deze bepaling is eene interpretatie van het bepaalde op 20 October 1747.

27 Julij. *Wijziging van het bepaalde op 11 November 1755 ten aanzien van de scholarchen.*

Op de propositie van den heere Gouverneur Generaal is goedgevonden den oudsten predikant in de christelyke Gereformeerde gemeente alhier aan te stellen tot permanent scholarch, in stede van die functie, volgens besluyt op den 11^{en} November 1755, ambulatoir te laten bekleeden door de respective presideerende leeraren, nadien men oordeeld, dat

een geduurige, maandelykse afwisseling van sodanig een predikant, die in dit collegie volgens 't evengemeld besluit niet anders dan op zyn beurt sessie heeft, aan de saken, die tot de beoogt werdende verbeetering der schoulen en het onderwys van de jeugd in de Goddelyke waarheeden dat gewigt en sodanige oplettendheyt niet kunnen by of te wege brengen, dan wanneer een leeraar, door de geduurige bywoning van het in dien opsigte voorvallende, zyn attentie kan laten gaan om het geene hy tot bereyking van sulc een heylsaam oogmerk oordeelen mogte, voor te stellen en de middelen, daar toe dienstig, aan de hand te geven.

3 Augustus. *Nadere regelingen omtrent de hospitalen te Batavia.*

Door den heer Directeur Generaal gevraagd zynde, op wat wyse te handelen, indien voor het binnen hospitaal, uyt hoofde van een meerder getal impotenten in dat huys, dan het by resolutie van den 1^{en} July deses jaars op 800 gecalculeerd getal sieken of sware accidenten hebbende personen, tot het verband meer lywaten dan de 12 stuks, by dat besluit toegestane, vereyscht werden; en hoedanig zyn Edele, op de voorgedragene benodigtheyt door den binnen-regent, aan hem eenige nodige provisien, door hem te betalen, uyt de administratien soude mogen laten verstrekken; zo is in opsigte van de eerste vraag en by wege van ampliatie der voorsz. resolutie verstaan, zyn Edele te qualificeeren om, by bevinding, dat de practisyns door een accessentie van 't getal of swaardere patienten, gelyk thans plaats vind door het binnen brengen van het eyland Onrust van een buyten gewoon getal impotenten, die aan sware quetsuuren laboreeren, waarlyk meer lywaten benodigt zyn, als dan het gerequireerde te mogen verstrecken ten lasten der Comp^e; en betreffende het andere, de boter te mogen afstaan tegens 15 stuyvers het pond, indiervoegen het vat bier tot rd^e 30, maar de overige vaderlandse goederen met 75 ten hondert advans, mitsgaders de Indiase met 50 proc^{to},

uytgesonderd de speceryen, enz., zo meede de Caabse wyn, die inkoops zal werden verstrekt; en zulks te extendeeren tot het buyten en Moorse hospitaal; wyders, tot ampliatio van het geresolveerde op den 1^{en} July laastleden, te verklaren, dat de reparatien, welke 's Comp^s wegen aan het binnen hospitaal zullen werden gedaan, zo meede de verstrecking van ketels voor de zieken, item de watervaten en diergelyke vereyschtens, indiervoegen mede zullen geschieden aan de respective buyten hospitalen.

12 Augustus. *Geregtelyke verkooping van nalatenschappen, onder beneficie van inventaris aanvaard.*

De Raad van Justitie te Batavia bepaalde ter zake het navolgende:

Ter occagie, dat aan de testamentaire executeurs van den overleden koopman, Jan Carel Hertzogenraad, als impetranten van het beneficie van inventaris, op haar by request gedaan versoek onder anderen op heeden geaccordeert is geworden geregtelyke verkoping der goederen, tot de nalatenschap van voornoemde Hertzogenraad gehoorende, by eerste gelegentheyd, na geabsolveerde inventarisatie; is by haar Agtbare verstaan, tot een vaste en permanente voet op dat sujet te statueeren en ten naasten roldage ter publicque audientie te doen publiceeren, dat voortaan alle verkooping van goederen, tot boedels, onder het voorsz. beneficie geadieert, gehoorende, conform de bereeds eenige jaren geleden gestelde mondelinge ordre en sedert geobserveerde practycq, geregtelyk zullen moeten geschieden, op dat in cas van insolventie van de een of andere boedel, de executeurs naderhand, by overgave van de zodanige aan den sequester, niet genecessiteert mogen zyn uyt hunne privé beursen te suppleeren het vendu salaris, by de vendumeesters deser stede daar van genoten, als zonder het welke de sequesters ongehouden zyn al zulke boedels onder hunne administratie te neemen.

3 September. *Prijs-bepaling van peper op f 44.— de 100 ƒ .*

Zulks geschiedde op »iterative” last van Heeren XVII^{den}.

Zie bij 7 Mei 1754. — De Limphosche jonken en de Manilla-sche handelaren, »aan wier vaard op dese stad [Batavia]. de »Comp^e in der daad zeer veel gelegen legt”, bleven, evenals vroeger, uitgesloten.

7 September. *Voorschriften nopens permissie-briefjes voor Chinezen.*

De kapitein der Chinezen te Batavia kreeg in last permissie-briefjes af te geven aan alle Chinezen, die daarvan nog niet voorzien waren, mits »daarvan eene distincte rolle opmakende”, welke hij eerst aan den Gouverneur-Generaal en daarna aan den Eersten Secretaris van de Hooge Regering moest aanbieden.

Die Secretaris werd gemagtigd de briefjes te teekenen en te expediëren, »houdende daarvan pertinent register”.

In plaats van een rijksdaalder, zooals bepaald was op 13 Mei 1754, moesten de bewuste Chinezen voor hun briefje betalen »het allermoderaatst bedragen van maar 45 $\frac{1}{2}$ stuyvers”, te verdeelen, als volgt:

voor de Secretarissen der Regeering.....	$\frac{1}{2}$ ryksd ^r
» den Bode der Chinezen.....	$\frac{1}{4}$ »
» het zegel aan de Compagnie.....	$\frac{5}{32}$ »

Afgeschafte werd »de methode”, volgens welke Schepenen onderzochten, of de jaarlijks aangevoerd wordende Chinesche nieuwelingen een middel van bestaan hadden, »als onvoldoende »aan het oogmerk en niet min lastig voor dezulke, die, verre »van de stad op de suiker molens of andere plaatzen in »dienst gegaan, om die reden genoodzaakt zyn geweest her- »waards te komen en hier doorgaans een geruymen tyd tot »hun merkelyk naadeel moeten ophouden”.

In plaats hiervan werd de Kapitein-Chinees gelast van alle aankomende nieuwelingen eene lijst op te maken, vermeldende

hunne middelen van bestaan, opdat dienovereenkomstig de licentie-briefjes zouden kunnen geëxpedieerd worden, nadat de Gouverneur-Generaal van die lijst kennis zoude hebben genomen.

Afgeschaft werd tevens de betaling door elken Chineschen nieuweling van een schelling aan den Bode van Schepenen bij gelegenheid van de voorsz. nuttelose examinatie"

Zie ook 24 September 1756.

7 September. *Afschaffing van het vaaren by de Compagnie met Capitains, Capitain-lieutenants, Lieutenants ter zee, zo mede Cadets de Marine*".

Last hiertoe was ontfangen van Heeren XVII^{den} en als sequëele van dien" werden ingetrokken de douceurs" (gage, bagage, enz.), aan die betrekkingen verbonden.

Alles nogthans met dien verstande, dat omtrent de zodanige, welke in die qualiteyten voorheen geëmployeerd zyn geweest en weder in 's Compagnies dienst werden aangenomen, zulks wel zal geschieden in hunne voorige qualiteyt, maar alleen als titulaire".

De tractementen van al die zee-officieren, in Indië varende, werden mitsdien te Batavia van dato dezès" en voor de buiten-kantoren op den dag, dat dese ordre aldaar zal werden aangebragt", afgeschreven, t. w.:

van kapiteins en kapiteins-luitenant..... ad / 80 's maands

» luitenants..... » » 48 . »

zynde de hoogste soldye, welke door een schipper en opperstuurman werd gewonnen".

De gepermitteerde lasten dier officieren werden niet meer gegund, maar alleen die van schippers en stuurlieden.

7 September. *Vernieuwing van het bepaalde op 3 April 1742 nopens de benoeming van leden in den Raad van justitie te Batavia.*

De Indische Regering had een advocaat benoemd tot extra-

ordinair lid in dien Raad, welke benoeming Heeren XVII^{een} »met geen gunstig oog” hadden beschouwd, bewerende, »dat zy by resolutie van den 3^{en} April 1742 wel aan dese regeering hebben overgelaten om, wanneer tot diergelyke post eenig bequaam subject in Indien werde gevonden, dezelve aan haar Edelens voor te slaan, dog dat de aanstelling aan haar hebben gereserveert; zo is verstaan, dese elucidatie zig voortaan tot een rigtsnoer te laten strekken, schoon 't dese regeering als zeer probabel voorkomt, dat het genoteerde by haar Edele Hoog Agtbare resolutie van den 3^{en} April 1742, dat namentlyk sulke voorgedragene moesten werden g'approveert, niet anders te verstaan zy, alzo immers 't woord approbatie eene voor afgegane provisioneele aanstelling impliceerd, mitsgaders van den beginne af aan ook indiervoegen is begrepen geworden”.

¹⁰/₂₄ September. *Intrekking van het verbod van 23 September 1755 tegen het uitvoeren van rijst, enz.*

De rijst-oogst langs Java's noord-oost-kust en in andere, »hier [Batavia] omstreeks leggende zaaylanden” was zoo gunstig uitgevallen, dat geene vrees voor gebrek aan rijst te Batavia meer behoefde gekoesterd te worden.

Zie ook 26 October 1756.

14 September. *Ampliatie op het reglement van 9 September 1750 nopens de gepermitteerde bagage van repatriërenden.*

In dat reglement was geene melding gemaakt van verscheidene, gequalificeerde dienaren der Compagnie, ten gevolge waarvan jaarlijks »onzekerheden en twyfelingen” zich voordeden bij het »brauden” hunner bagage.

Om hieraan te gemoet te komen bepaalde de Regering, dat de navolgende personen mogten medeneemen:
secretarissen van de hoge regeering, ieder 7, dog met vrouw of kinderen overkomende, 9 kisten, lang 5, hoog en wyd 2 voeten;

advocaat fiscaal van India ...	}	4, dog met vrouw en kinderen vertrekkende, 5 kisten, lang 5, hoog en wyd 2 voeten;		
water-fiscaal.....				
hailliuw.....	}	2 dito, van de grote als mat- trosen kisten, dat is lang 4, hoog en breed 1 1/2 voeten;		
drost.....				
ontfanger generaal.....				
opperkooplieden van 't casteel				
commandeurs van de buyten				
comptoiren.....				
visitateur generaal.....				
boekhouder generaal.....				
sabandhaars.....				
gecommitteerde tot en over de saken van den inlander...				
't hoofd van de chirurgie ...	}	3, dog met vrouw en kinderen thuys varende, 4 kisten, lang 5, hoog en wyd 2 voeten;		
stads doctoren.....				
eerste practisyn in 't hospitaal	}	2 dito, van de grote als mat- trose kisten, dat is lang 4, hoog en breed 1 1/2 voeten;		
chirurgyn majoors.....				
chirurgyns der hoofdposten..				
practisyns in 't hospitaal....				
werkbasen te Batavia.....				
boekhouders.....				
adsistenten, winnende twintig guldens en meer.....				
kruytmakers... 1 kist, lang 4 1/2,			}	hoog en breed 1 1/2 voeten;
majoor				
capitains en			}	2, dog met vrouw en kinderen overkomende, 3 kisten, lang 5, hoog en wyd 2 voeten;
de ritmeester				
hemraden.....	}	2 dito, van de grote als mat- trose kisten, dat is lang 4, hoog en wyd 1 1/2 voeten;		
commissarissen van de bank				
courant en bank van leening				
vendumeesters deser stede...				

dog de sergeants krygen geen kist, alzo deselve by hun te huys komen premie genieten.

Ende zulks alles op de conditien en stipulationen, in 't voorwaards geciteerde reglement van den 9^{en} September 1750 begrepen.

Zynde teffens besloten, alle en een iegelyk, die zulks mogte aangaan, door de publicatie deses, zo ter gewone plaatse aan land, als op de scheepen, daar van kennisse te geven en daar benevens expresselyk te ordonneeren hun na het voorsz. reglement en dese ampliatio stiptelyk te reguleeren, op de poene, voor de overtreders by het eerstgemelde aangehaald; werdende den advocaat fiscaal van India, den waterfiscaal en alle andere officieren van justitie gelast alle devoiren aan te wenden tot ontdecking van alle contraventien, die tegens deselve mogten werden ondernomen; en daar benevens de hoge en mindere collegien van justitie in Indien om tegens de overtreders van dien naar vereysch en rigueur te procedeeeren.

17 September. *Voorschriften nopens inlandsche militairen, positive orders, zee-kaarten, gewigten, maten en munten.*

„Circulair” gelastte de Regering:

Eerstelyk: om de inlandsche militairen, die op de respective buyten comtoiren vyf jaaren in dienst zyn geweest, herwaards op te senden en de sodanige, die vrouw en kinderen hebben, welke g'inclineerd mogten zyn hunne mannen en vaders te volgen, vry transport naar dese hoofdplaats te verleenen.

Ten tweeden: om de positive ordres, hunne comptoiren rakende, effen te stellen, tot supplement van de reeds ontvangene, en die vervolgens ten eersten over te senden, met bygevoegde recommandatie, deselve zo gereguleerd, beknopt en zonder onnodige extensie te formeeren, als de onderwerpen zullen toelaten; en op dat hun de intentie deser regeering ten desen subjecte ten klaarsten kome te blyken, is nodig

göordeeld en verstaan allerwegens een model te zenden, om zig daar na in het opstellen te reguleeren.

Ten derden: de equipagemeesters en zeekundige op alle buyten comptoiren, zo nauwkeurig doenlyk zy, te laten opgeven de winden, die in deese of geene tyden van het jaar langs de stranden in de naast leggende zeeën waeyen, wat beloop en verandering deselve ordinair en successive onderworpen zyn; item van de stromen, als meede van de kaarten der landen, eylanden, enz., mitsgaders wat verder dien aangaande tot verbetering en nut derselve nodig sal bevonden worden, om vervolgens ter speculatie deser regeering herwaards gesonden te werden, waar omtrent meede een voorschrift sal overgaan.

Ten vierden: om tot speculatie deser regeering te formeeren en dus insgelyks over te senden accurate specificatien en lystten van alle gewigten, maten en münnten, op yder comptoir in gebruyk en in de wandeling zynde, mitsgaders gereduceert na het Hollandsche gewigt, waarde en prys, met eenige ophelderinge en annotatien, in zo verre die nodig bevonden en plaats hebben na den trant der oude boekjes van munten, maten, etc., om hier gecolligeerd en gedrukt te werden.

De bij dit stuk behoorende modellen zyn te uitvoerig om hier op te nemen.

22 September. *Verbod tegen het tabak-rooken op het stadhuis te Batavia.*

Dit verbod, afkomstig van den Raad van justitie, luidt, als volgt:

Gereflecteerd zynde, dat sommige van de practisyns, voor de beyde collegien van justitie postuleerende, gedurende de vergadering van deesen rade de tyd, die zy volgens de ordres op het stadhuis vertoeven moeten tot het scheyden van deselve, nu en dan passeeren met het rooken van toebak, zelfs ter secretarye en zonder eenige de minste differentie voor sodanige

heeren leeden van desen raede, als ter verrigting van het een of andere zig somtyds aldaer wel voor een oogenblik vervoegen: mitsgaders, dat de deurwaarders en verdere suppoosten al meede niet ontsien sig in zo verre te emancipeeren om van de gallerey of voorzale genoegsaam een opene kroeg en generale smookwinkel te maken, in vilipendie van het verschuldigt respect voor deesen rade en de heeren leeden van dien; zo is, tot beteugeling van die verregaande indecentie, goedgevonden en verstaen, daartegens te statuereen een boete van een hondert r^d, ten behoeve van deese kamer te verbeuren by de geenen, die na deesen, 't zy ter secretarye dan wel op de voorzale, onderstaen zullen toebak te rooken niet alleen, maar daar en boven ook, in het eerste geval, by den gesworen clercq deser raede ofte desselfs adjunct, die van hun beyde bevonden zal werden zulx geconniveerd ofte gepermitteerd te hebben.

24 September. *Uitschrijving van een algemeenen dank- en bede-dag.*

24 September. *Toekening aan den Secretaris en aan den Bode van den Chineschen Raad te Batavia van een „nieuwen” schelling, door elken Chineschen nieuwerling te betalen bij de ontvangst van zijn permissie-briefje.*

Vroeger was die schelling onwettig geheven (zoogenaamd „vrywillig” betaald) en allengs een „gepermitteerd en nodig „middel van bestaan” voor den Secretaris en Bode geworden”.

Het bedrag ad 43½ stuivers, bedoeld bij de resolutie van 7 September 1756, werd dientengevolge verhoogd tot 51 stuivers.

28 September. *Bekendmaking der gelegenheid tot het verzenden van thee naar Nederland.*

Zie overigens bij 6 Maart 1750.

5 October. *Regeling van het middel van bestaan van eenige bedienden der Compagnie in het Ambachts-kwartier te Batavia.*

Geresumeerd wesende het schriftelyk versoek door den baas der metselaars, om gelibereerd te werden van de gedeeltelyke uytkeering zyner inkomsten uyt het hem by resolutie van 6 Maart 1752 toegelegde middel van bestaan, waar uyt hy in vier jaren tyds niet meer bevoordeeld is dan een sobere inkomste van rd^s 2580:24 of f 4993:4; zo wierd, na deliberatie, goedgevonden en verstaan, gedagte baas metselaar te libereeren van de jaarlykse uytkeering aan den baas der lootgieters tot een somma van rd^s 200, mitsgaders teffens al verder besloten, de inkomsten van de lootgieters, item de steen- en beeldhouwers winkels, die in 't jongste jaar rd^s 545½ bedragen hebben, voortaan eguaal te laten verdeelen tusschen de twee opsienders van gemelde winkels, also in die werkplaatsen thans geen basen gevonden werden, en dus deselve een jaarlyks middel van bestaan te besorgen van rd^s 270 of daaromtrent.

6 October. *Bepaling, dat de terugreis naar Nederland aanving bij het vertrek van de plaats, waar het schip „desselfs principale lading” innam.*

Heeren XVII^{den}, van wie dit voorschrift afkomstig is, voegden daarbij, dat „de praemie [op het snel varen?] voortaan zoude werden betaalt aan die van zodanig comptoir met 't schip repatrieeren of derzelve erfgenaamen; en dat de reyze van Batavia naar dat comptoir als een binnenlandsche togt zoude werden aangemerkt”.

Zie ook 26 Augustus 1757.

7 October. *Verbod tegen het afstaan van zijne gepermitteerde kist of kisten op de terugreis naar Nederland of van het regt om die kist of kisten geheel of gedeeltelyk te vullen.*

Dit verbod is afkomstig van Heeren XVII^{den}, die op de over-

tredding daarvan als straf stelden verbeurdverklaring van kist en inhoud, »onvermindert alle zodanige andere straffen en poenaltiteiten, als by de respective placcaten en articulbrief zyn »gestatueert tegen het pleegen van verboden handel”.

Zie ook $\frac{25}{26}$ Augustus 1757.

8 October. *Last op de correspondenten te Batavia van handelaren in bier in Nederland, binnen driemaal 24 uren na de aankomst ter reede Batavia van een Compagnie's schip, geladen o. a. met voor hen bestemde vaten bier, zich te wenden tot de administrateurs van het provisie-magazijn.*

De bewuste handelaren hadden bij Heeren XVII^{den} geklaagd over »onbehoorlyke behandelingen omtrent de door hun herwaarts geschikt werdende bieren”.

Die »bieren” moesten voortaan aan wal, doch buiten de dispens worden opengeslagen, waar de correspondenten tegen kwitantie het voor hen bestemde in ontvangst konden neemen.

12 October. *Toekenning aan den Fiscaal en aan den Secretaris eener retour-vloot van het regt tot het medenemen der hoeveelheden bagage, toegekend aan een Onderkoopman.*

26 October. *Intrekking van den op 10/24 September 1756 toegestane uitvoer van rijst. — Bepaling, dat slechts de helft van door particulieren te Batavia aangevoerde rijst op publieke vendutie verkocht moest worden.*

Het laatste was eene wijziging van het bepaalde op 29 April 1756, waaraan de Regering »den slappen aanvoer van rys te »deeser hoofdplaatse” toeschreef.

De andere helft van de aangevoerde rijst mogt men ad libitum verkoopen.

Op uitvoer van rijst werd ditmaal slechts confiscatie van het uitgevoerde als straf gesteld

29 October. *Bepaling, dat alle, te Batavia door particulieren aangebrachte lijnwaden opgeslagen moesten worden in het »kleeden-pakhuis» aldaar.*

Die lijnwaden moesten door gecommiteerden uit den Raad van justitie en door den Waterfiscaal worden onderzocht »tot »praeventie van alle verkeerde practyken», strijdende met het plakaat van 29 Maart 1754.

17 November. *Verbod tegen het afgeven van officiële stukken onder »cachet volant» ter bestelling te Batavia.*

Zulks mogt alleen gebeuren met een »actuel» lid van de Hooge Regering bij diens vertrek van een buiten-kantoor naar Batavia.

24 November. *Magtiging op den Secretaris van den Raad van justitie te Batavia namptissemerten door den deurwaarder te laten exploiteren.*

Ter zake bepaalde genoemde Raad:

Gereflecteert zynde, dat de by desen rade successive verleend werdende namptissemerten door verzuym en onagtzaamheid van sommige practizyns, die zodanige provisie voor hunne principalen versogt en verkregen hebben, dikwyls, ja wel mees-
tentyds blyven buyten effect door het niet laten exploiteeren der dierwegens geëxpedieerde appointementen; zo is verstaan, om daer eens voor al na behooren inne te voorzien, den secretaris deeses raeds te qualificeeren ende te autoriseeren omme van nu voortaan alle appointementen van namptissemerten, by deesen rade verleend werdende, telkens door eene der deurwaarders ordentelyk te laten exploiteeren, mitsgaders tot executie van

deselve te procedeeren naar styl van regten, ten zy dat de geene, aan wie de voorsz. provisien zullen weesen verleend, dan wel derselver practizyns, op speciale procuratie harentwegen daer van expresselyk komen te renuntieeren, 't geene als dan op het ter rolle berustende origineele appointement distinctelyk zal moeten werden genotceerd.

7 December. *Wijziging van de instructie voor de hoofd-officieren ter zee, vastgesteld den 12ten Augustus 1748, wat betreft de ordre op het salut*".

„Tot bezuyniging van het buskruyd" vond de Regering noodig, „by wege van ampliatioe der in den hoofde deses gemelde instructie en wel insonderheyd by de articulen 17 en 20, te ordonneeren, dat de gouvernementen en desselfs hoofd casteelen ten hoogsten met 11 schoten gesalueerd sullen werden, de hoofdplaatsen der directien en commandementen 9, de andere of mindere plaatsen niet te salueeren boven 5 schoten.

By art. 19. Dat de forten, minder als commandementen, niet zullen mogen salueeren, nog gesalueerd worden boven 5 schooten.

By art. 23. En mogen geen twee maste vaartuygen salut doen of geresalueerd werden op dese rhede en also min op buyten comptoiren.

Wyders sal op onderhorige comptoiren, by 't monstereen ter hoofdplaatsen van gouvernementen, directien en commandementen, 5 schooten gedaan en op andere plaatsen niet mogen werden gesalueerd, maar driemaal hoese geroepen.

Langs Java, buyten Samarang, geen salut te geven, nog op Bantam, Cheribon, Palembang, Siam, Timor en Banjer.

Padang niet boven 9 schooten.

De Oostersche gouvernementen 11, dog alleen de hoofdplaatsen, en de onderhorige geen een schot.

Wegens de seyenschooten zal voortaan by de kruyd reekening moeten bekend gesteld worden, waar toe en waar voor gedaan zyn.

Geen wagschooten elders te doen, als daar 't niet nagelaten kan worden, en dan alleen met kruyt van de wal.

Voor ieder rys kruyt keeren sal 5 R spillagie mogen opgebracht worden.

En zal geen salut in reekening g'accepteerd werden, dat ergens ter buyten comptoiren op ordre van de wal geschied, ten ware schriftelyke ordonnantien er by overgelegd worden.

Schoon by 't salut schooten boven de ordre geschieden, zal in 't resalut egter de instructie moeten gevolgd werden.

Voorts sullen de heeren van de hoge regeering, by haar Edelens aankomst of vertrek te Batavia, met gelyke schooten van 't casteel bedankt werden en niet van de rhede.

Alle koningsschepen zullen het resalut hebben van de respectieve casteelen of fortressen met gelyke schooten en niet van de scheepen.

Geene scheepen van vreemde natien, 't zy van oorlog of andere, zullen in de havens werden g'admitteert, dan na alvorens behoorlyk salueeren, en haar by 't tegendeel niet anders dan water en brandhout te accordeeren.

7 December. *Voorschriften nopens inlandsche dienaren van de O. I. Compagnie.*

De in Indie varende scheeps-overheden werden gelast, niet alleen een nauwkeurige aantekening te houden van de naamen van zodanige inlandse militairen, die geduurende de reyze komen te overlyden, vermist werden of weglopen, en daar van, by hun arrivement ter plaatze hunner destinatie, niet alleen de ministers of residenten kennisse te geven, maar boven dien, en wel inzonderheyd by hun retour ter dezer hoofdplaatse, insgelyks derwegens schriftelyk verslag te doen aan den visitateur der zoldyen, van wien den inlands militair boekhouder zulks, onder quitantie, zal overnemen moeten; terwyl voor het overige, zo wel aan de Europeese, als inlandse commandanten, op het nadrukkelykste zal werden verboden geene volkeren te verruylen, zonder daar toe te hebben verkreegen schriftelyk

consent, dewyl, by het ontdekken van overtreding dezer ordre, de gagie, die een vreemd persoon voor den verruykde zoude competeeren, verbeurt zal werden verklaard; zullende de voormelde commandanten respectie al verder gehouden wezen, zo wel daar van, als van de overledene en gedeserteerde personen, onmiddelyk kennis te geven aan die 's Comp^s wegen daar toe is aangesteld, wiens pligt het zal zyn om daar van pertinente aantekening te houden, ontslag briefjes te formeren en ordonnantien op te maken, ten eynde dezelve, door den gezagvoerder, daar zulks voorvalt, getekend zynde, als valide bewysen kunnen werden geconsidereerd; terwyl voor 't overige alle bevorderde of verbeterde inlandse dienaren zulks met de aan hun derwegens verleende actens zullen moeten aantonen, nademaal zy, by het tegendeel, van het vergunde douceur verstoooken zullen wezen: en van welke vertoning de respectie zoldy bediendens aantekening moeten houden, op poene van correctie.

10 December. *Aanstelling van een derden stads-vendu-meester te Batavia.*

10 December. *Bepaling, dat geene „Oosterlingen” geplaatst mogten worden op de Compagnie's schepen, welke van Batavia naar „de Noord of Oost” vertrokken.*

16 December. *Vernieuwing van het voorschrift nopens de uitbetaling der tractementen van overleden dienaren der Compagnie.*

Zonder vergunning van de Bewindhebberen der Kamer, voor wier rekening de overledene was uitgekomen, mogt men daartoe niet overgaan, op straffe van vergoeding van het betaalde.

16 December. *Magtiging op het bestuur te Samarang alle in de armbus aldaar aangetroffen gelden aan te wenden ten behoeve van het Samarangsche weeshuis.*

Vroeger moest de helft dier gelden per wissel overgemaakt worden aan de Diaconie te Batavia.

16 December. *Last op de Notarissen geene acten of andere instrumenten te passeren ten behoeve van hun onbekende personen, onverschillig van welke natie, tenzij in tegenwoordigheid van twee hun bekende getuigen, die de comparanten kenden.*

Bataviasche notarissen hadden acten gepasseerd, waarin zij reeds lang overleden personen als levend en hun bekend hadden vermeld.

Zij werden daarvoor beboet met eene boete van 100 ducats ten behoeve der armen en moesten bovendien alle schade vergoeden.

16 December. *Vrijstelling van den Raad van justitie te Batavia van de visitatie van lijnwaden.*

Op het merken („tjappen”) der lijnwaden door gecommiteerde leden uit den Raad van justitie moesten belanghebbenden („kopers”) soms dagen achtereen wachten.

De Regering droeg zulks daarom op aan twee „b'eedigde gecommiteerden, ten overstaan van een der Opperkooplieden, zullende 't sjap in de grote geldkamer werden bewaart”.

Zie ook bij 29 Maart 1754, in fine.

21 December. *Verpachting van de „generale en gemeene” inkomsten van het Koninkrijk Jakatra voor het jaar 1757.*

Geene wijzigingen in de pacht-voorwaarden hadden plaats;

alleen werden »de Chineese top-tafels met de Pho en Topho» aan de te verpachten middelen toegevoegd.

25 December. *Bepaling, dat Notarissen, door den Hove van Holland als zoodanig erkend en toegelaten, te Batavia »de gewone examinatie voor gecommiteerde »leden uyt den Raad van justitie» niet behoeften te ondergaan.*

24 December. *Nadere regelingen nopens het klein-zegel.*

De heer Commissaris van het kleyn zegel zal telkens aan den heere Gouverneur Generaal gelieven op te geven, hoe veel en welke zegels, item actens, commissien, bankbriefjes in derzelve respective soorten, enz., aan deze of die parapheerders door zyn Edele zyn verstrekt.

De parapheerders zullen ieder afzonderlyk aan welmelde zyn Edelheid om de vier maanden moeten opgeven, hoe veel en welke zegels zy van zyn Edele ontfangen hebben, daar mede een begin makende met primo January aanstaande; ook zullen zy niet vermogen eenige zegels, hoedanig ook, te paraphereen, dan na dezelve alvorens in 't quitantie-boek van de heer Commissaris voormeld zyn ingeschreven.

De collecteurs zullen insgelyks hebben op te geven, hoe veel en welke zegels zy ter distributie van den ontfanger generaal hebben over genomen in dat tydperk, mitsgaders den ontfanger generaal, hoe veele en welke zegels hy in dat termyn aan de collecteurs heeft uytgereikt en hoe veele hy per restant onder zig behoud.

En om alle die geene, welke gebruyk van gestempeld papier maken, te genoed te komen, wanneer by toeval dese of geene zegels onbruykbaar worden, zo zullen de secretarissen en verdere bediendens der respective collegien ter deser hoofdplaats, de notarissen en voorts zonder uytzonderinge alle andere zig met huune verkladde en dus onbruykbaar geworden zegels mogen adresseren aan een van de secretarissen

der hooge regeering, om zodanige zegels aan dezelve te ver-
toonen en over te geven, ten eynde door hem vernietigt te
worden, mitsgaders, in stede van dien, te ontfangen een door
hem getekend certificaat, waar mede zy zig ten dage, als de
heer Commissaris meermeld vaceerd om papier te stempelen,
by zyn Edele in het generale gouvernement kunnen adres-
seeren, ten eynde een gelyk getal bekwame zegels in stede
van de vernietigde te ontfangen, zonder welk bewys zyn
Edele geene zegels, van wat naam dezelve mogten wezen,
aan hun zal afgeven.

24 December. *Tockenning aan den Kapitein-Chinees te
Batavia eener som van 370 rijksdualders 's maands
tot een middel van bestaan.*

Dat geld moest ook dienen »tot support der swaare ongel-
den, die onafscheidelyk aan zyn ampt verknogt” waren.

28 December. *Voorschrift nopens »aanrekeningen en
»belastingen”.*

Wyders is geresolveerd, aan den eersten opperkoopman deses
casteels, nevens het opperhoofd van het generale soldy comp-
toir, te demandeeren om voortaan alle jaren, beginnende met
het thans lopende boekjaar van 1755/56, onder ultimo Augustus
aan dese vergadering te presentereen een schriftelyk berigt,
waar by distinct zal moeten werden aangewesen of, dan wel
in hoe verre, de successive aan dese tafel genomene beslu-
yten ten opsigte der aanrekeningen en belastingen zyn uytgevoerd
geworden.

1757.

25 Januarij. *Last op de Oostersche provinciën incurabele
persoonen niet tegen hun zin naar Batavia te zenden.*

Men moest hen op hunne verblijfplaats »gageeren”.

25 Januarij. *Opdragt op de confrontisten der Batavia-sche administratie-boeken en op den visitateur der negotie-boeken de negotie-boeken met die der soldijen te vergelijken.*

Zie bij 29 Februarij 1752. — De 1ste Opperkoopman des Kasteels en het Opperhoofd van het generale soldij-kantoor, aan wie dat vergelijken was opgedragen, hadden allerlei »swarigheden» daartegen aangevoerd en bovendien niets ter zake verrigt. — Zie ook bij 29 April 1755.

»Tot facilitateering van dat werk» bepaalde de Regering, dat bij alle soldij-boeken zoude worden ingevoerd »de reekening »van het negotie-boek».

Het bepaalde op 28 December 1756 bleef van kracht.

25 Januarij. *Poging tot uitbreiding van het Christendom.*

By resolutie van den 5^{en} Maart des gepasseerden jaars van scholarchen ter deser stede gerequireerd wesende hunne schriftelyke consideratien, door welke middelen zy vermenen, dat, onder den zegen des Heeren, de Christelyke religie onder den inlander in dese gewesten soude kunnen werden gepropageerd; en door deselve, na verloop van zo veele maanden, eyndelyk overgegeven synde een succinct berigtje, niets anders behel-sende dan eene propositie om publike schoolen en leerplaatsen te stigten en op te regten om daar in de Arabische en Maleydse taalen in haare zuyverheyd te leeren, sonder meer: soo is, na deliberatie over dat onderwerp, alleen verstaan eenige Europeese jongens, blyken gevende van een goed en vaardig begrip, mitsgaders teffens van een goed gedrag, in de gemelde taalen te laten onderwysen en vervolgens met deselve een uytweg te zoeken, ter beantwoording van het in desen bedoeld werdende oogmerk, en het daar by voor tegenswoordig te laten berusten.

25 Januarij. *Bepaling, dat met ult^o Februarij 1757 zoude ophouden het bakken van Regeringswege van brood ten behoeve van militairen en zeevarenden.*

In 1755 was hiertoe besloten, omdat de Regering eene te groote voorraad tarwe bezat, welke anders zoude bederven.

Met 1° Maart 1757 zoude weder «cours nemen de gewone «verstrekking van cadjang en rys».

Alleen de dragonder-lijfwacht behield zijn rantsoen brood.

25 Januarij
11 Februarij *Gangbaar verklaring van geklopte, zilveren, Perzische ropijen.*

Door den heere Gouverneur Generaal propositie gedaan synde om in den aanstaande alle goede, Persiaanse silvere ropyen, die 's Comp^e wegen aangebragt worden, met een diergelyk Javaansch stempeltje als de nieuwe, om den rand gekarteelde, Hollandsche ducaten, waar van melding werd gevonden by de resolutien deser vergadering van 13 December 1753, te laten distingueeren en als dan op dese hoofdplaats gangbaar te verklaren tegens 30 stuyvers ieder, mitsgaders derwegens de gemeente by een biljet de nodige kennisse te geven.

8 Februarij. *Gelijkstelling van de militaire kapiteins te Batavia met de Opper-kooplieden «buyten employ», wat betref de wagen-pacht.*

De eersten waren in rang gelijk aan de laatsten, maar bij het reglement van 30 December 1754 niet gelijk gesteld.

8 Februarij. *Intrekking van het bepaalde, op 9 Mei 1752 nopens vendutiën van Compagnie's goederen in de stad Batavia.*

Is besloten, in den aanstaande alle de vendutien van 's Comp^e

lywaten, manufacturen en wat dies meer sy, weder, als ten allen tyde voor het jaar 1752, in de maanden May, Augustus en November te laten geschieden binnen het casteel, waar van egter uytgezondert blyven de beschadigde goederen, die, na de presente usantie, in de stad by vendutie verkogt sullen werden; is mitsgaders wyders ten desen subjecte nog g'arresteerd, van de voorsz., in het casteel verkogt werdende goederen voortaan een ten hondert toe te leggen aan de twee opperkooplieden des casteels, in een eguale portie, en aan den administrateur van 't kleeden pakhuis voormeld een ducaton van yder pak lywaten en manufactuuren, om aan deselve door den koper, boven den prys, waar op zy z'gemeynd hebben, betaald te worden; met ordre aan gemelde bediendens om geene gekogte goederen aan iemand te laten volgen of af te geven, dan na dat de derwegens verleende ordonnantie haar gequiteerd sal worden ter hand gesteld, ten blyke, dat het geld voor de af te halene lywaten of manufacturen in cassa is geteld; en dus doende van de by resolutie van den 9^{en} May 1752 g'introduceerde wyze ten opsigte van 's Comp^s vendutien weder te resilieeren.

11 Februarij. *Vernieuwing van den last, uitgevaardigd den 17^{den} December 1732, tot het voegen eener geleide-missive bij naar Batavia over te zenden processtukken.*

¹¹/₂₂ Februarij. *Last tot het herstellen van vervallen huizen, enz. te Batavia.*

Al voor langen tyd in byzondere opmerking genomen zynde, hoe het aanzien en cieraad deser stad grotelyks word verminderd, zo wel door veele vervallene en uyt dien hoofde onbewoonbare huizen en pedakken, als door ten eenenmaal ledig en woest leggende erven, wier eygenaars niet geinclineerd schynen dezelve te reparereen of te bebouwen, waar

door tot schuylnesten van geboefte en allerley gevaarlyk gespuys geworden zyn, 't geen in een wel gereguleerde stad niet behoord te werden getolereerd; zo is, om ten dien opzigte hoe eerder hoe liever de nodige voorziening te doen, op den 11^{en} dezer lopende maand February in Rade van India goedgevonden en verstaan te statueeren, dat alle vervallene, onbewoonbare huizen en ledig leggende erven, gronden en plaatsen binnen de stads muuren, waar op huizen of pedakken gestaan hebben, het zy dezelve thans beslooten zyn met muuren, hekken of iets diergelyks, zo mede onbesloten en open leggende erven of stukken gronds zullen werden opgebouwd of gerepareerd, indiervoegen dat dezelve in een bewoonbaren staat werden g'oordeeld, daar mede niet allcen een dadelyk begin makende binnen den tyd van drie maanden, die aanvang zullen nemen met den eersten Maart naastkomende, welk termyn ruim genoeg genomen is om de eygenaars gelegendheyd en tyd te geven zig van de vereyschte bouwmaterialen te kunnen voorzien en de verdere preparatie te maken; maar boven dien met dat werk zonder intermissie voort te vaaren tot de volkomene reparatie of volbouwing toe, alles op poene, dat, zo wanneer na verloop van het voorsz. perk ondervonden werd, dat aan het oogmerk in dezen niet voldaan is, in zulk een geval alle zodanige vervallene huizen, met wier reparatie geen wezentlyken aanvang is gemaakt, zo mede alle ledige erven, gronden en plaatsen, daar de fundamenteu tot huizen of andere wooningen niet gelegd zyn, door Schepenen dezer stede, die daar toe by dezen de vereyschte qualificatie werd gegeven, verkogt zullen werden voor reekening der eygenaars, onder speciaale conditie, dat de koopers gehouden zullen wezen binnen gelyken premtouren tyd de gemynde vervallene huizen of ledige erven te repareeren of te bebouwen.

De eigenaren der erven, enz. moesten de reparatiën bewerkstelligen en speciaal de Bailluw daarop letten.

14 Februarij. *Last op de notarissen by hare actens, dan wel by de copia's off extracten van deselve, distinct te specificeren, off de comparanten, 't sy testateuren off andersints, dienaaren van d'E. Comp' dan wel burgers syn offte in haar leeven geweest syn; het welke de respective practiseins mede aanbevolen werd by haare presentaties ter rolle in agt te nemen, op poene van correctie''.*

Meermalen werd zulks nagelaten, waardoor veel ligt den regter g'abuseert soude kunnen werden regt te spreken over saken, die tot hare judicature niet behoorden''.

Dit voorschrift is afkomstig van Schepenen.

22 Februarij. *Bepaling, dat burgers, gelijkstandig aan Kooplieden en Onder-kooplieden, als schutters verpligt waren hunne wachten waar te nemen, dan wel zich daarvan vrij te koopen tegen betaling van 25 rijksdaalders 's jaars, overeenkomstig het vastgestelde op 18 December 1753.*

Zulks was ook van toepassing op de Commissarissen der mindere collegien'', die wel eens oogluikend van het betrekken van wachten waren verschoond.

Het bepaalde bij art. 5 der Statuten van Batavia, hoofdstuk Schutterij (deel I, bladz. 547), bleef van kracht.

25 Februarij. *Bepaling, dat aangehaalde, »suspecte'' vaartuigen met hunne ladingen, onder inventaris en met de ingewonnene stucken en bewysen'', naar Batavia opgezonden moesten worden.*

Op de buiten-kantoren mogten alleen die goederen, welke aan bederf onderhevig en in zoodanige vaartuigen gevonden waren, verkocht worden.

^{26 Februarij}
_{19 Maart}. *Bepaling, dat met 1° Januarij 1758 weder in werking zoude treden het plakaat van 21 December 1740, houdende verbod tegen den aanvoer te Batavia van Makassaarsche en andere, Oostersche slaven, ouder dan 14 jaren.*

Het aantal slaven te Batavia was „tot een enorm getal aangegroeyd”, weshalve de Regering nuttig en noodig oordeelde de intrekking van het bewuste verbod op 6/20 October 1752 te vernietigen.

29 Maart. *Vergunning voor den stads-herbergier te Batavia in het heeren-logement aldaar een schouwburg op te rigten.*

„Dus doende, was de Regering van oordeel aan de gemeente „te procreëeren een divertissante uytspanning”.

¹⁷/₂₄ Mei. *Intrekking van den op 26 October 1756 verboden uitvoer van rijst.*

„Tot spysing, beyde van 's Comp^s dienaaren en de goede „ingesetenen”, was weder een genoegzame voorraad rijst te Batavia aanwezig; ook werd deze voor minder dan 30 rijksdaalders het last op de passers verkocht.

31 Mei. *Verbod voor eerste of gezworen klerken op de buiten-kantoren, tevens het ambt van Notaris uitoefenende, acten te passeren zonder daar bij met hunne getuigen tegenwoordig te zijn.*

31 Mei. *Verbod voor den Raad van justitie te Batavia gecommiteerden tot het verrigten van zekere justitieele commissie naar Tandjoeng-poera te zenden.*

Van dit verbod wordt hier alleen melding gemaakt om de merkwaardige gronden, waarop zulks rust.

Zoo was de Regering van oordeel, dat Tandjoeng-poera, »die afgelegen plaats, met dies environs eygentlyk niet kan »gezegd werden te sorteeren onder de Bataviasche jurisdictie” (zie ook bij 21 Maart 1741).

Ook was de Regering beducht »de hovenlanden, die thans »in een gewenste ruste zyn, te turbeeren door een justitieele »commissie, die geenzints zoude kunnen worden g’executeerd »dan met een grooten sleep van geregelyke bediendens, »waardoor ongetwyffeld de timide inlanders, zulk een toestel »niet gewoon zynde, zeer geallarmeerd, mitsgaders aanleiding »zoude kunnen werden gegeven om te verlopen, waartoe zy »om de geringste heuseling allezints seer genegen zyn”.

3 Junij. *Gelykstelling der Stads-doctoren te Batavia, wat kleeding en rijtuigen betref, met fungerende en oud-Schepenen.*

In rang waren zij tusschen die twee soorten van Schepenen geplaatst.

Op hen werd nu toepasselijk het bepaalde op 29 April 1755, art. 5.

$\frac{1}{24}$ Junij. *Voorschriften nopens gepermitteerde pakken en kisten.*

Het discours gevallen zynde over het grove misbruyk, dat, zo wel door de schepelingen als andere, werd gemaakt in opsigte der gepermitteerde pakken, die men onbeschroomd, ter verkorting van de inkomende regten, beyde te Cormandel en Bengale, tot een overmatige groote extendeerd; so is noodig geoordeeld diergelyke, irreguliere gedoentens door middel van ernst te refreneeren en overzulks verstaan de voorsz. volumes nader op een vaste maat te bepalen, mitsgaders ten dien eynde te statueeren, dat de pakken, van beyde die comptoiren herwaarts aangevoerd werdende, voortaan niet langer dan 4, nog breeder dan $2\frac{1}{2}$ en mede niet hoger dan $2\frac{1}{2}$

voeten gemaakt zullen mogen werden, op poene van confiscatie van alle de pakken, die boven de voorsz. groote aangebragt zullen werden; 't geen ook betrekkelijk zal wesen, niet alleen tot de gepermitteerde kisten, die de ordinaire groote van vyf voeten komen te excedeeren, maar ook tot al het geene meer aangevoert sal werden, als by het reglement op de gepermitteerde bagagie voor de zeevarende van den 16^{en} Juni 1751, item anno 1745 en de daar op gemaakte interpretatie en ampliatio van 1745 en 1756 toegestaan is; mitsgaders al verder vast te stellen, dat voortaan van alle pakken de volle thol zal werden betaald; zullende het eerste plaats moeten vinden, sodra deze ordre op de comptoiren, van waar men pakken overvoerd, bekend geworden zal zyn, en 't laatste onder ultimo December by de aanstaande verpagting voor den jare 1758; en van het welke de gemeente by een advertissement notificatie zal werden gegeven.

10 Junij. *Intrekking van de Padangsche handel-societeit.*

Door den heere Gouverneur Generaal wierd gerememorieerd, hoe by besluyt van den 2^{en} September des gepasseerden jaars tot eene nadere gelegenheid verschoven zynde de spetiale deliberatie, wat namentlyk het meeste met 's Comp^s belang geoordeeld werd over een te stemmen, het octroy der gepriviligeerde societeit ten voorsz. kuste te prolongeeren, dan wel het selve te annulleeren, met verdere byvoeging, dat, — ofschoon de bedenking over dit subject van weinig gewigt of aanbelang zoude wesen, nademaal dat genootschap, na het aangeteekende by voorsz. resolutie, reeds was gescheiden of gebroken, gevolgelyk slegts in vorm, maar niet in wezen bestond — het egter nodig was daar omtrent tot een finaal besluyt te komen; waar over dan, op de gedane vrage door welmelde zyn Edelheid, gesproken en in aanmerking genomen wesende, eensdeels, dat de heeren Meesters, uytwysens haar Edele Hoog Agtbare successive aan deze regeering geschrevene, gevenereerde brieven, van de creatie deser societeit af aan, deselve met een on-

voordeelig oog hebben gelieven te beschouwen en dezelve te considereeren als nadeelig voor haren handel te dier kuste, en aan de andere zyde, dat gedagt genootschap bereets voor een geruymen tyd gedissolveerd is, zonder eenige appaentie, dat de participanten ooit zullen solliciteeren dien handel te hervatten; zo is, des onverminderd, goedgevonden en verstaan de voorsz., in effecte niet meer subsisteerende societeit te verklaren voor vervallen en geannulleerd, gelyk deselve voor vernietigd werd gehouden en verklaard by dezen.

^{10 Junij}
^{1 Julij}. *Heropening van de vrije vaart tusschen Batavia en Sumatra's Westkust.*

Deze heropening geschiedde onder de navolgende „limitatiën en bepalingen“:

Eerstelyk: dat zo wel allen verthier van lywaten, als den aanbrengr derselve met eenige scheepen of vaartuygen, 't zy Comp^s of particulieren, zelfs de particuliere bagagie der scheepelingen daar van niet g'eximeerd, binnen 's Comp^s limiten, dat is van Sincol of het noordelykste van Baros af tot aan het zuydelykste van het Indrapourase ryk toe, verboden blyft, zo dat iemand, lywaten in hebbende, daar mede niet binnen die limiten mag komen, alles op poene van confiscatie, waar tegen geene exceptiën zullen werden g'admitteerd, het zy van zee-nood als anderzints, ten ware zulks met valide en irreprochable bewyzen konde werden geverifieerd, in welk laatste geval zodanige aangehaalde lywaten verzegeld zullen blyven en bewaard werden in 's Comp^s pakhuyzen of vaartuygen tot het vertrek des aanbrengrers of eygenaars toe, die boven dien borge zal moeten stellen, dan wel een andere, genoegzame verzekering geeven, dat met de gerestitueerde lywaten van de voorschreve custe vertrekken en binnen 's Comp^s limiten geen handel, van wat naam of natuur ook, dryven zal.

Ten tweeden: dat nademaal, uyt kragte van het bovenstaande articul, alle lywaten, zoo witte als ruwe, geschilderde en ongeschilderde, roode, blauwe, lang of kort geweeft, waar gemaakt

of gefabriceerd, zelfs de Oosterse kleeden niet uytgezondert, en in somma alle soorten van doeken van nu af aan verboden zullen zyn, behalve de zulke, die door de Comp^e te dier custe werden aangevoerd; zullende deese laatste uyt dieu hoofde, om van andere kenbaar te zyn, het zy te Padang of Poelo Chinco, even zodanig als zulks in den jaare 1749 in practyk is geweest, met een sjap werden gestempeld; dat dierhalven, gelyk ten dien tyde, alle de binnen 's Comp^e limiten gevonden werdende ongesjapte lywaten confiscabel zullen weezen voor ieder, die deselve ontmoet, mits zulke kleeden behoorlyk aan de justitie overgevende en dese die aaphaling confirmerende; terwyl, in zelvervoegen als eertyds, de justitieele leeden en officiers voortaan ook, onder den jaarlyksen eed van purge, gehouden zullen wezen speciaal te verklaren, geene andere lywaten gesjapt te hebben, dan die 's Comp^e weegen aldaar zyn aangebragt, volgens de hun vertoonde facturen, merken, nommers en andere kenbare tekenen, en de sjappen, niet byvoeging van het jaar getal, jaarlyks met het eene of het andere teken te veranderen, waar van de afgelegde stempels als slapers, zo mede de lopende, zullen werden bewaard by den commandeur, die, schoon vry van commissien, egter niet vry zal wezen van dien eed, maar zig daar onder al mede begrepen zal moeten houden, namentlyk voor zo verre hy den bewaarder van voorschreve, lopende stempels is.

Ten derden: dat, gelyk ten reguarde der vorige vrye vaart heeft plaats gehad, ook nu aan de Comp^e alleen gereserveerd zal blyven allen vervoer van goud van de meermelde custe, niet alleen binnen de voorwaarts aangewesene limiten, maar ook ten opsigte harer onderdanen buyten deselve, de geheele cust langs, van Atchin af beginnende, indiervoegen, dat de geene, die voor hunne verkogte, gepermitteerde goederen eenig goud hebben ingeruyld, gehouden zullen zyn op hare te rug reyse, 't zy Padang of Poelo Chinco aan te doen en aldaar het voorschreve goud aan de Comp^e over te geven, waar voor zy van de bediendens op die comptoiren zullen ontfangen contanten in Mexicanen, ducatons of andere zilvere, gangbare spetie, na hunne keuse, dan wel een wissel, zonder opgeld of

aftrek, op Batavia of Samarang; het goud te berekenen tegens seventien en een halve courante rd^e van 48 stuyers yder voor de reaal fyn van 24 caraten; invoegen zy zig zullen moeten vergenoegen met de winst, die zy als dan daar op nog hebben, en wat die minder is als het weynige, dat zy daar boven ter dezer hoofdplaatze of by vervoer na elders zouden kunnen maken, compenseeren kunnen met het minder hasard, dat zy loopen by een wissel; en dus zullen onder desen, op poene van confiscatie verboden vervoer van goud begrepen wezen 's Comp^s dienaaren en burgers, een schip der Comp^e zo wel als een particulier handel vaartuyg, het zy Europees of inlander, niemand uytgeslooten; en wat het gemaakte goudwerk aanbelangd, onder welkers pretext men mogelyk hier aan eenige infractie zoude zoeken toe te brengen, zo zal, tot voorkoming van zulke practycquen, dies vervoer almeede verboden blyven, te weeten van al het geene niet alvorens by den fiscaal zal wezen aangegeven, die daar van op den eed, waar onder hy staat, eene nauwkeurige aantekening zal moeten houden, met annotatie van den dag, de persoon, die het vervoerd, waar in het bestaat en het gewigt, van al het welke door dien officier jaarlyks een authentiq afschrift aan deze regering, tot derzelve speculatie, zal moeten gezonden werden onder een apart couvert, nevens een secrete missive.

Ten vierden: dat onder de gepermitteerde goederen, waar van den invoer toegestaan werd, begrepen zullen wezen zout, zyde, zyde klederen, yzer en, met een woord, alle andere articulen van negotie, die ter voorschreve custe gedebiteerd kunnen werden; daar van, behalven de lywaten, nog uytgezondert de bekende articulen van speceryen en amphioen, het laatste, als den opium niet van de Comp^e of hare societeit ingekogt is. Dat voorts alle naviganten, woonagtig te Batavia of Padang, van behooryke passen voorsien zullen moeten wezen, welke op de voorschreve plaatzen, ook op eene van de vorenstaande, haar in de heen reyse best gelegen zynde, bekomen kunnen werden; zo mede dat zy, op de meermelde cust arriverende, alvorens haare lading te breeken, het zy op Padang of Poelo Chinco,

behoorlyk aan de Comp^e komen te betalen zes ten hondert voor inkomende regten; zullende den uytvoer daar en tegen vry zyn, zonder eenige vertolling of prohibitie, dan alleen omtrent den peper, waar van de Comp^e, buyten het geene reeds van het goud gezegt is, den vervoer ook privative aan haar behoud; en

Laastelyk of ten vyfden: dat, op poene van confiscatie van vaartuyg en lading, verboden werd het aanloopen op Engelse plaatsen of etablissementen, zo meede het dryven van eenigen handel met of voor de zelve of eenige andere Europeesen.

10 Junij. *Toevoeging aan het Collegie van Boedelmeesteren van een lid „uyt de Moorse ingesetenen” te Batavia.*

Zulks geschiedde „uyt consideratie der betrekking, die de „Moorse natie tot dat gestigt [*sic*]. is hebbende”.

^{14 Junij}
^{16 Junij}. *Verbod tegen den particulieren invoer van katoenen garen op Ambon, Banda en Ternate.*

Zulks geschiedde naar aanleiding van eene aanmerking van Heeren XVII^{een} over den „slegten vertier” van dat garen door de Compagnie in genoemde gewesten.

Uitgezonderd was „het cattoene garen, dat in yder van de „gem. gouvernementen werd geprocureerd en gesponnen”.

De straf was confiscatie.

17 Junij. *Bepaling, dat aan particuliere handelaren geene passen meer zouden worden verleend naar Kanton, Macao en „de geheele gestrekheit der Cantonse rivier”.*

Zulks geschiedde, omdat Heeren XVII^{een} alle vaart en handel van Batavia op China van Compagnie's wege hadden doen staken ter invoering eener „directe bezending uit Nederland „derwaards”.

Passen naar Limpho, Amoy, Tonkin „en elders” zouden verkrijgbaar blijven.

20 Junij. *Last op de buiten-kantoren het onderhoud van Compagnie's gebouwen, zoo mogelijk, voor een zeker getal jaren »ten matigen pryze” uit te besteden.*

In Europa was zulks »in usantie” en Heeren XVII^{de} beweerden, dat door dit »expedient” de gebouwen in beteren staat zouden blijven.

20 Junij. *Verantwoording van de Indische Regering nopens de oprigting van een logement te Batavia en wijziging van de conditien voor dat logement.*

Deze verantwoording is in menig opzigt merkwaardig, waarom niet gearzeld is deze hier op te nemen. Zij luidt, als volgt:

By resumtie der door de heeren Majores gemaakte remarques over de erectie van het ter dezer hoofdplaatze geïntroduceerde heeren logement en de gearresteerde conditien voor dat publicque gebouw, zo is, na deliberatie, geresolveerd hoogst dezelve ten dezen subjecte eerbiedig te remonstreren:

Eerstelyk: dat hier, volgens de aloude wetten en placcaten der Comp^e, geene vreemdelingen, en inzonderheid geene Engelsen, aan de wal hebben mogen logeren, dog dat door den heere Gouverneur Generaal, by arrivement van uytheemschen zulk nootzakelyk oordeelende, wel eens permissie wierd verleend om in de stad te mogen logeren, als wanneer aan deselve door hem een huys tot derzelve logies wierd aangewezen: dog dat vervolgens en zederd onheugelyke tyden een afzonderlyk, mitsgaders by den Gouverneur Generaal bekend huys te vinden is geweest, waar in de Europese vreemdelingen by hunne aankomst alhier verpligt waren hun intrek te neemen en hunne goederen op te slaan, ten eynde op derselver gedoenten steeds een wakend oog te kunnen houden en alle mitterryen te empescheeren, die zoo wel niet konden worden belet, by aldien het hun hadde vrygestaan een domicilium na haar zin in de stad te verkiesen; over welk huys de successive sabandhaars in de eerste, zoo meede de hospes in

de tweede plaats zorg en toezigt is toebetrouwd geweest, wier pligt het ook mede bragt om, by ontdekking, dat er iets onbehoorlyks gepleegd wierd, dierwegens onmiddelyk aan den heere Gouverneur Generaal kennis te geven, ten eynde daar omtrent de nodige voorziening te kunnen doen.

Ten tweeden: belangende haar Edele Hoog Agtbare verwondering ter zake deze regeering, als uyt eygene beweging, den voorstel tot de erectie van dit etablissement gedaan heeft, te vertoonen, dat in vroegere dagen door de florisante tyden, mitsgaders daar uyt voortgevloeyden voorspoed der menschen en bloey dezer colonie, de hospitaliteit als toen zoo groot was, dat men niet alleen deese of geene, enkele perzoonen, maar zelfs geheele huysgezinnen met vermaak voor niet loogerde; 't geen zederd door de verergering der tyden, zoo mede door de geringe negotie en de schaarsheyd, by gevolge duurte der levensmiddelen, op enkele perzonen en van langzamer hand in 't geheel afgeraakt is; invoegen men, zoo wel om vreemdelingen als Comp^s dienaren, by hunne eerste aankomst ter dezer stede en gebrek aan het nodige adres, uyt de verlegentheit te redden en een verblyf plaats te verzorgen, daar zy haare eerste intrek zouden kunnen nemen, eyndelyk van zelfs heeft moeten vallen op de introductie van een standhoudend logement, na dat deze regeering daar van egter reeds voor veele jaren de noodzakelykheid hadde gemerkt.

Ten derden: dat, by aldien aan zulk een publicq logement geene byzondere prerogativen waren geaccrocheerd geweest en de vreemdelingen met hunne koopmanschappen hadden mogen gaan logeren, daar het hun in 't hoofd quam, zig niemand zoude hebben laten perzuaanderen om het castelynschap te ambieeren en de kosten van het aanhouden van zulk een huys te dragen; dat boven dien, dit gebruyk in train gebleven zynde tot het jaar van 1744, toen de vrye vaart in Indien gepermitteerd is geworden, het van zelfs schynd te spreken, dat, als een gevolg van dien, na het sluyten der vrye vaart de oude methode ook weder diende geintroduceerd te werden.

Ten vierden en ten laatsten: dat voor het overige deze

regeering, om alle de voorschreven en meer andere redenen, niet kan zien, dat in het elfde, item in het negen en twintigste articul der opgamelde conditien, die haren oorsprong ontlenen van en gefundeerd zyn op het placcaat van den 29^{en} Maart 1754. 't geen in dit aspect een renovatie is van 't placcaat de dato 14 October 1699 en andere, zoo veel hardigheid legt opgesloten, als haar Edele Hoog Agthare sustineeren, dat daar in resideert; om egter alle verdere bedenking dien aangaande, waare het mogelyk, te prevenieeren, is gearresteerd, niet alleen de gedagte twee articulen buyten effect en executie te houden, voor zoo verre de daar in vermeende dwang betreft, maar boven dien, conform de intentie van hoog gemelde heeren, dit huys te benificeeren met een privilegie om in het zelve, met uytsluyting van alle andere plaatsen, voortaan publicque vendutien te doen houden van alle vaste goederen, mitsgaders aan den castelyn, tot een douceur voor zyne moeyte en den omslag, die aan zulke verkopingen verknogt is, toe te leggen een agtste ten honderd van het zuyver bedragen der daar verkogt werdende onroerbare goederen, om betaald te werden uyt de salarissen der respective secretarissen, die daar vendutie staan te houden, en die der stads vendumeesters, nevens den afslager, invoegen den castelyn in de $2\frac{1}{2}$ perc^o, die de laatste zyn toegelegd, genieten zal $\frac{1}{8}$, de vendumeester $1\frac{9}{10}$ en den afslager $1\frac{9}{10}$, waar na de proportie der andere gereguleerd en gemaakt zal kunnen werden.

20 Junij. *Last op de buiten-kantoren, welke geene gelegenheid hadden hunne papieren regtstreeks naar Nederland te verzenden, alle chartres van eenige consideratie'' (resolutiën, bijlagen, adviezen, enz.) in triplo naar Batavia op te zenden.*

Een stel zoude te Batavia worden aangehouden »tot de »besoigne over de comptoiren'' en de twee andere stellen, op groot formaat papier geschreven, naar Nederland worden opgezonden.

20 Junij. *Opheffing van de banden, waaraan de rijst-handel te Batavia was gelegd.*

Geconsidereerd wezende, hoe zederd eenigen tyd herwaarts den aanvoer van ryst te dezer hoofdplaats zeer is toegenomen, indiervoegen, dat daar door de prys van dat voedsel tot beneden de 50 rd' 't last gedaald is, en dat oversulx de redenen, die deze regeering op den 29^{en} April en 26^{en} October des gepasseerden jaars gepermoveerd hebben de aangebragt werdende rys eerst in 't geheel en daar na voor de helft publicq te laten verkopen, zyn komen te cesseeren; zo is besloten, alle de van buyten aangebragt werdende rys in 't geheel vry te stellen, mitsgaders ter dispositie der eygenaars over te laten om daar mede na hun goeddunken te handelen; terwyl uyt hoofde van die zelve motiven al verder geresolveerd wierd om de ministers te Macasser en Sumatras Westcust aan te schryven, voortaan nog ryst, nog pady voor reequening der Comp^e in te kopen of herwaarts te zenden en alleen ter eerstgemelde plaats een quantiteit van 200 lasten voor Banda in gereedheid te brengen om in 't najaar met een der na dat gouvernement gaande schepen afgehaald te werden, na voorgaande exempelen; zynde voor het overige by deese gelegentheid nog goedgevonden den resident te Cheribon almede te gelasten, dit jaar voor de Comp^e geen ryst in te kopen, by aldien niet bevorens voor de gemeente gezorgt is of dat gemelde inkoop zoude strekken tot prejuditie der benodigtheid voor het gemeen

20 Junij. *Last op alle buiten-kantoren, waar goud of zilver ingezameld, ontfangen of verhandeld werd, by hunne brieven bekend te stellen, hoe veel marcquen syn, beyde goud en zilver, de ministers van hier [Batavia] of elders ontfangen hebben, in hoe veel marcquen syn zy zulx bevonden hebben te bestaan, mitsgaders hoedanig het marcq syn aangerekend is en waar voor het verkogt of vermuut is.*

20 Junij
16 Julij. *Vernieuwing van de »aloude ordre» (Artikel-brief, art. 102) tegen particuliere correspondentie over zaken van de Compagnie met personen, die »in 's Comp^e bewind »of directie geen deel» hadden.*

Nadien haar Edele Hoog Agtbare met nadruk derzelver regtmatig misnoegen te kennen geven, ter zake 's Comp^e dienaren in Indien zig durven onderwinden by hunne brieven aan particulieren in Nederland, die in 's Comp^e bewind en directie geen deel hebben, kennis te geven van zaken, den staat en handel der maatschappye concernerende, en om die reden begeren, dat yder een zig voortaan zal hebben te wagten voor diergelyke, onbehoorlyke correspondentien; zoo is gearresteerd, de aloude ordre en interdictie op dat sujet te renoveeren, mitsgaders by een biljet, zoo wel ter deser steede, als op de respective buyten comptoiren, daar van advertentie te geven, ten eynde yder een door de poenaliteiten weerhouden werde die ordre te overtreden, ook tot voorkoming der indignatie van haar Edele Hoog Achtbare.

Heeren XVII^{den} hadden deze vernieuwing bij missive van 4 October 1756 uitgelokt.

24 Junij. *Bekendmaking, dat gelegenheid tot verzending van thee naar Nederland bestond.*

Zie overigens bij 6 Maart 1750.

24 Junij. *Prijsbepaling van lijnwaden bij verkoop van Regeringswege.*

Reflexie geslagen wezende, hoe nodig het is om, conform de propositie van den heere Gouverneur Generaal, eenmaal eene vaste bepaling te maken voor wat prysen, beide ter deser hoofdplaats en op de lywaat trekkende comptoiren, de kleden,

in hare respective soorten, voortaan zullen mogen werden verkogt, nademaal omtrent dit articul van negotie door de bediendens op de buyten comptoiren nu en dan vry wat slordig werd omgesprongen, mitsgaders daar door niet weinig aanleyding gegeven om te denken, dat agter dien scherm zomtyds iets schuyld, 't geen met het belang der Comp^e geensints quadreerd; zo is goedgevonden en verstaan, in de eerste plaats, voor zo verre deze hoofdplaats betreft, geene andere Cormandelse lywaten te eysschen, dan die de apparentie hebben van met 50 perc^{to} te kunnen werden gedemanueerd, de Bengaalse met 30 en de Souratse met 40, terwyl alle andere sortementen, die gewoon zyn mindere winsten af te werpen, voortaan g'excuseerd zullen werden; welk voorschrift en limitatie teffens besloten wierd de ministers op de lywaat trekkende comptoiren, waar van Japan alleen om goede en welbekende redenen uytgezonderd blyft, tot een rigtsnoer ter navolging en observantie te recommandeeren, werwaards van hier ook geene kleden zullen werden gezonden, die daar met merkelyk minder voordeel verkogt zyn of na gedagte van de hand gezet kunnen werden, dan waar voor dezelve hier ter stede zouden kunnen werden gesleten; welk laatste ook betrekking zal hebben in opzigte van Ternate en Padang, op welke beide comptoiren, alleen uyt consideratie der winsten op het goud, de advancen op de Cormandelse doeken tot 40, de Bengaalse tot 25 en de Souratse tot 20 percentos zullen kunnen werden gepasseerd; behoudens nogthans, dat de ministers op die comptoiren niet gequalificeerd zullen wezen de voorsz. lywaten voor gemelde winsten maar te laten slippen en nog veel minder om de pryzen te verminderen, nemaar gehouden blyven voor dezelve de hoogste pryzen te bedingen; en in 't vervolg zulke soorten te excuseeren, die de gemelde voordelen niet kunnen afwerpen, verzekerd kunnende zyn, dat deze regeering op dit onderwerp zeer attent zal wesen en, by bevinding van iets onbehoorlyks, niet nalaten zal de vereyschte maatregelen te nemen tot weiring van verkeerde stappen, die zomtyds door haatzugtige subjecten zouden kunnen werden gelaau.

^{27 Junij}
^{29 Julij}. *Verbod tegen het inwisselen van zilver tegen koper geld.*

•Tot haare bysondere ontstiging" had de Regering bespeurd, dat zilver geld, bij inwisseling tegen koper geld, een agio behaalde van 10 à 12 pct.

Zij vergunde daarom dat verwisselen alleen aan den pachter van de groente kramen en winkels tegen genot van 5 pct. bij verwisseling van groot geld (ducatons en ropijen) en van 2 pct. bij verwisseling van payement (nieuwe schellingen en dubbeltjes).

•Tot soulaas der leverantien van 's lands producten" trok zij tevens in het bepaalde op 30 December 1755, zoodat voor 1757 het geleverde uitsluitend met zilver geld zoude betaald worden.

27 Junij. *Voorschriften nopens »vooruytverstrekkingen »op leverantie van koopmanschappen" en nopens eischen.*

Op dat voortaan den handel der Comp^e op een beraisonneerde wyze, overeenkomstig met haar ware belang, werde gedreven en geensints na de willekeurige caprices van derzelve dienaren, inzonderheid dat omtrent het doen van vooruyt verstrekkingen op leverantie van koopmanschappen, daar zulk van applicatie is, niet meer zo onbesuysd werde te werk gegaan, als nu en dan wel eens gebeurd: zoo is, op de propositie van den heere Gouverneur Generaal, gearresteerd, dat, by bevinding van meerdere gedane verstrekking als het geheele bedragen van den jaarlykxen eysch, den gene, die zig daar aan heeft schuldig gemaakt, genoodzaakt zal werden, wegens het te veel verstrekte, negen perc^{to} interest aan de Comp^e te betalen, terwyl, des onverminderd, de risico voor zyne reequening werd gelaten; zullende al verder onder of by deze voor uyt verstrekkingen begrepen wezen de contanten, 't zy goud of zilver, die ten laste zullen blyven van de residenten, zo wanneer zy te veel g'eyst hebben, maar by het

legendeel van de hoofd ministers; welke poenaliteit voor het overige mede plaats zal vinden, niet alleen in opzichte van de zodanige, die geld over hebben en het zelve aanhouden, na dat ze occasie ter verzending hebben gehad, maar ook die een ruymere maat van koopmanschappen aanhouden, dan ordinair in een jaar tyds kan werden omgezet; van al, het welke voorsz. staat, circulair aan de ministers kennisse zal werden gegeven, ten eynde zig ieder, die zulx aangaat, voor schade kan wagen.

28 Junij. *Regeling der leverantie van arak aan de Compagnie.*

Op voorstel van den heere Gouverneur Generaal, om de leverantie der benodigde arak door de zeventhien geprivilegeerde branderyen, conform de oude usantie en in vroeger dagen met een goed overleg genomene besluyten, op een egualen voet te stellen, indiervoegen, dat de eene daar onttrent geen faueur boven de andere genieten, mitsgaders alle in wezen mogen blyven, tot welzyn der Comp^e, en teffens alle stof tot klagten geprevenieerd mogen werden, besloten, dat de Comp^e van ider branderye voortaan maandelyks zal accepteeren thien leggers, te weten: agt voor betaling en twee voor de gewone recognitie.

15 Julij. *Bepaling, dat verzoeken om manschappen voor schepen of andere vaartuigen in dienst te nemen aan particulieren en vreemdelingen alleen toegestaan zouden worden ten aanzien van personen, die hun vrijdom konden bewijzen en een permissie-briefje van hun hoofd overleggen.*

De Sjahbandar's werden aangeschreven »geene andere gehuurde menschen de Boom te laten passeeren, dan die aan »de voorsz. requisiten volkomen voldaan hebben», van welke

»mensen» zij in een apart boek naauwkeurig aanteekening moesten houden.

¹⁵/₂₉ Julij. *Bepaling, dat voor alle rijtuigen, zonder onderscheid van couleur», welke eene lijkstaatsie volgden en het gepermitteerde aantal overschreden, boete zoude betaald worden.*

De »besorgers» van begrafenissen hadden op hunne wijze het reglement op pracht en praal, art. 67 »geïnterpreteerd of »liever getransgresseerd» door, behalve het veroorloofde aantal rouwwagens, verscheidene wagens van eene soort »na hun »fantasie en goedvinden» den stoet te laten volgen.

Aan dit »ongerymde gedoente» maakte nu de Regering een einde.

29 Julij. *Vernieuwing van de verbods-bepalingen tegen handel in specerijen, speciaal noten en nagelen.*

Zie bij 14 Junij 1651, 9 September 1657, 9 October 1655, 24 Mei 1689 en 21 Maart 1746.

Vooraf werd herinnerd aan de doodstraf, welke tegen zulken handel was bedreigd.

Aan elke praauw, welke van Ambon of Banda naar Makasser vertrok tot het afhalen van rijst, moest een exemplaar dezer vernieuwing worden medegegeven.

9 Augustus. *Verklaring van het woord: »incomsten» in de Statuten van Batavia, hoofdstuk Weesmeesteren, art. 45 (deel 1, blad: 522, voorlaatste alinea).*

Volgens de Regering moest onder dat woord verstaan worden »alles, wat voor rekening van de pupillen, die onder het »zigt van dat collegie gesteld en haare zorgte aanbetrouwd

zyn of nog gesteld zullen werden, ter kamer zal werden gefourneerd, het zy legaat, erffenissen en besterffenissen, die vroeg of laat aan de weezen ten deel mogten vallen en, met een woord, niets uytgezonderd van 't geen dezelve competeerd of ten voordeele kount; excepto de contanten, welke in boedels gevonden werden en welkentwegen nooit eenig salaris genoten is, nademaal Weesmeesteren door het examineren van den staat en inventaris van sodanige boedels, waar uyt zulke penningen voor reekening der weesen profueeren, geen geringe moeite hebben om diergelyke posten der legitime te vinden, ja, veel tyds jaar en dag beladen zyn met de zorge om diergelyke gelden ten meesten voordeele dier pupillen uyt te zetten en de daar van procederende renten jaarlykx aan derzelver ouders, nabestaanden of voogden te remitteren, mitsgaders overzulx wezentlyk daar meede doorgaans meerder omslag en verantwoording hebben en subject zyn als van andere, onder hunne administratie staande nalatenschappen, dienvolgende de voorsz. kleene beloning ruym meriteeren".

Zie ook 10 Mei 1785.

12 Augustus. *Wijziging van het bepaalde op 8 Februarij 1757 nopens vendutiën van Compagnie's goederen.*

Nadien de ondervinding doet zien, dat omtrent het geresolveerde op den 8^{en} February laastleden, in zoo verre betreft het aan den administrateur van het nieuwe kleden pakhuis vergunde beneficie om van ieder, door hem afgeleverd werdende pak lywaat of manufactuuren van de kopers te mogen heffen een ducaton en zulx boven de prys, waar voor zy die goederen zullen hebben gemeynd, eene nadere schikking werd vereyscht; zo is ten dien opzigte goedgevonden te verklaren, dat de ducaton van de pakken met manufacturen, die uyt de negotie pakhuisen ten verkoop na de eerstgemelde administratie werden overgebracht, in een gelyke portie zal moeten werden verdeeld tusschen den administrateur van de eerstgemelde en die der laastgemelde pakhuisen.

16 Augustus. *Bepaling, dat jaarlijks een vierde gedeelte van de huishuur over ééne maand van alle huizen in de stad Batavia, in de zuider-voorstad en in de Chinese kampongs moest worden opgebracht tot support der gewone stads-lasten*".

Schepenen werden aangeschreven met dit geld te bekostigen :

- 1° het schoonhouden der burgwallen ;
- 2° het onderhouden der straten en wegen in de stad en in de zuider-voorstad, voor zoo verre deze onder hen sorteerden.

Een en ander moest voor den tijd van drie jaren aan den „minst eysschende" worden uitbesteed.

16 Augustus. *Bepaling, dat aan de secretarie (griffie) van den Raad van justitie te Batavia niet meer dan 10 klerken verbonden zouden zijn.*

De Compagnie bespaarde zich door deze „deminutie" eene jaarlijksche uitgaaf van f 1584.

16 Augustus. *Handhaving van het mantel- en weddegeld, toegekend aan den president en de leden van het Collegie van Schepenen, alsmede van het kleyne recompens van rd' 100. dat door ieder der drie burger leden in 't Collegie van Commissarissen van kleene gerigtszaken jaarlyx werd genooten*".

Onder de „poincten van menage" was ook voorgesteld de afschaffing van het mantel- en weddegeld, hetgeen jaarlijks f 2784 aan de Compagnie kostte, maar de Regering was van oordeel, dat deze afschaffing „nog met de welvoeglykheid en „alzo min met 's Comp^s reputatie zoude quadreeren", als geldende „eene gewoonte, die van onheugelyke tyden stant

»gegrepen heeft en, om zoo te spreken, als in eene wet »hervormt is».

Zie deel I, bladz. 118, 128 en 364.

16 Augustus. *Bepaling, dat de tractementen, kostgelden en emolumenten van den Secretaris, Bockhouder, Ad-sistent en twee Adjunct-landmeters, toegevoegd aan het Collegie van Heemraden, uit de foudsen van dat Collegie aan de Compagnie zouden worden terugbetaald.*

De Compagnie bespaarde zich daardoor eene jaarlijksche uitgaaf van f 2058 : 14²/₅.

Als motief gold, dat »die bediendens ten dienste der colonie »en geenzins in die van de Maatschappy geëmployeert werden».

16 Augustus. *Bepaling, dat het tractement en kostgeld van de Secretarissen van Wees- en Boedelmeesteren, bedragende f 214 en f 774 's jaars, door Wees- en Boedelmeesteren aan de Compagnie moest »gerembour- »seert» worden.*

De Secretaris van Boedelmeesteren werd beschouwd als een aan dat Collegie »geleend bediende».

16 Augustus. *Wijziging der voorwaarden van de pacht van de visch-markt te Batavia.*

Geresumeerd wezende een schriftelyk vertoog van den sabau-dhaar, Paravicini, behelzende eene aanwyzing, waar aan het verval, 't geen in den aanbreg van vis ter dezer hoofdplaats zelderd een geruymen tyd bespeurd is, moet werden geattribueerd en door wat efficacieuse middelen in dat articul een spoedig en hoognodig redres zoude kunnen werden te wege gebracht; over welk sujet, dat van geen kleen belang voor deze colonie is, gedelibereerd en in consideratie gekomen zynde, hoe het zeer presumptif is, dat de vreemde vissers,

gelyk daar zyn de Javase, Bantamse en Wetangse, zoo mede die van andere plaatsen, hier ter neering plagten te komen, onder anderen ook daar door werden gelegouteerd en advers gemaakt om hare vis, gelyk voor heen, hier ter markt te brengen, dat zy volgens het vierde articul der pagt conditien gehouden zyn van ieder rd^r, die ze voor verkogte vis komen te ontfangen, aan den pagter agt stuyvers te betalen, en dat, by aldien hier onttrent eenige moderatie wierd gebruykt, die menschen apparent wel gepersuadeerd zullen kunnen werden om met huune vangst hier ter bazaar te komen; zoo is goedgevonden en verstaan, die impositie by de naaste verpagting te diminueren tot op vier stuyvers en dierwegens by de nieuwe conditien voor die pagt de vereyschte alteratie te maken.

En op dat voortaan de oorzaken, waar door aanleiding werd gegeven tot gedurige disputen en hacquettes tusschen de pagters van de in- en uytgaande regten en van de vismarkt, betreffende de invordering van den thol der alhier aangebragt werdende visch, des mogelyk, werden weggenomen; zo is al verder beslooten, het tweede articul der voorsz. pagt conditien indiervoegen te altereren, dat in den aanstaande van alle de hier ingevoerd werdende vis, van wat soort en onder wat benaming het zoude mogen wezen, het zy versche, gedroogde, gezouten, gepekeld, dan wel op wat wyze dezelve ook mogt zyn geconserveerd, den thol van 6 ten honderd moet werden betaald, waar van alleen uytgezonderd blyft de tripangs en de haayevinnen, die eygentlyk onder de vis niet gerekend kunnen werden en dierhalven den thol subject blyven aan den pagter van de in- en uytgaande regten; door welke schikking dan de gerechtigheid van al, wat onder vis gerekend of bekend is, door den pagter van de vismarkt zal werden geheven; en op dat den selven, zoo veel doenlyk, alle pretexten werden benomen om de menschen te plukken en te knevelen, zoo is met een goedgevonden te statuieren, dat het in de keuze der aanbrengrers van visch zal staan, om aan den pagter de ses ten honderd voor thol, volgens

taxatie der reële waarde van die koopmanschappen, in constant te betalen, dan wel, daar omtrent zig met hem niet kunnende verstaan, hem in vis te voldoen, in welk laatste geval den pagter gerecommandeerd zal werden zig na discretie en in billykheid te laten vinden, zonder zig te emanciperen om de grootste visschen uyt de partyen te zoeken en na zig te nemen; van 't welk al mede by de volgende pagtconditien de nodige melding zal werden gemaakt.

16 Augustus. *Vernieuwing van den „alouden last”, dat Compagnie’s dienaren binnen hun verbonden tijd niet naar Batavia mochten worden „gelicentieerd”, dan met stilstand van tractement.*

Die last was „in 't vergeetboek” geraakt.

Overtreding van den last zoude gestraft worden met vergoeding van de verdiende maandgelden door hem, die het verlof naar Batavia had verleend.

Zie bij 30 Augustus 1667, 15 October 1672 en 15 October 1677.

16 Augustus. *Bepaling, dat van alle naar Nederland vertrekkende dienaren der Compagnie, die hun verband niet hadden uitgediend, onverschillig van welken rang, het tractement zoude stilstaan.*

Zij konden echter ook, — naar het schijnt, — met behoud van tractement, „in hunne vorige qualiteyt” naar Nederland vertrekken:

16 Augustus. *Bepaling, dat Boekhouders en Adsistenten, „als zy geen dienst doen”, geen tractement zouden krijgen.*

Ook deze bepaling was „een point van menage in 's Comp^o „huyshouding”.

16 Augustus. *Verhooging van het jaarlijksche „douceur” van den Commissaris tot en over de zaken van den inlander.*

Belangende de onkosten, die by de aanstelling van een nieuwen gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander, om de inlandse of eygentlyk de Mahometaansche officieren en ook de Javase regenten te tracteren, en die de Comp^e zederd het boekjaar van 1751/52, by vier differente occasien, te staan zyn gekomen op een naamwaardige somme van f 20212:8, mitsdien zekerlyk vry wat hoog op stok lopen, wierd wel noodig geoordeeld een zuyniger methode te introduceeren, maar, geconsidereerd wezende, dat de dagelyx voorvallende tractementjes niet gevoeglyk kunnen werden gemenageerd, en te gelyk, dat het de voorsz. bediendens niet kan werden gevergd die ongelden uyt haar privé beurs te expendieren, is na deliberatie by de meerderheid goedgevonden en verstaan, het ordinair aan die bediendens verstrekt werdende aan hoter, wyn, secq, hier en speceryen met een gering montant te vermeerderen en jaarlyx te bepalen op f 500, die aan hun tot support van dien lastpost uyt 's Comp^e cassa zullen werden geteld.

16 Augustus. *Regeling van het aantal slaven in het Ambachts-kwartier en op Onrust.*

Nademaal g'oordeeld werd, dat het presente getal van 's Comp^e slaven, beyde, in het ambagts quartier en ten eylande Onrust, tegenswoordig bestaande in 1846 koppen, veel te groot is en dat het met een vry minder getal zoude kunnen werden gesteld, waar door een naamwaardige vermindering in 's Comp^e depenses zoude werden te wege gebragt; zoo wierd overzulk geresolveerd, het getal der lyfeygenen van nu af aan te fixeeren op 1500 stux, te weten: 1200 in 't quartier en 300 op Onrust, mitsgaders alle de ter eerstgemelde plaatse gevonden werdende lyfeygenen boven de 1500 coppen by publicque vendutie te laten verkopen.

²⁶/₂₆ Augustus. *Vernieuwd verbod tegen het koopen, verkoopen, »cedeeren of transporteeren» van gepermitteerde bagage-kisten, op straffe van confiscatie der verkochte, enz. kisten, »onverminderd zulke verdere straffen en »poenaliteyten, als by de respective placcaaten en den »Articul-brief g'statueerd zyn tegens het plegen van »verbooden handel».*

Aan alwie bevoegd was tot het passeren van notariële instrumenten werd verboden acten van cessie of transport, »dan wel onder wat naam zulx ook zoude kunnen of moogen »worden gepractiseert», op te maken, »behelzende den afstand »of koop van het recht op de veelmelde gepermitteerde kisten», op straffe van ontslag uit hunne betrekking en arbitraire correctie.

De brand-lijsten der kisten mochten alleen aan de repatriërende eigenaren der kisten worden afgegeven.

Zie ook 7 October 1756.

26 Augustus. *Bepaling, dat de tehuis-reis van schepen, welke van Batavia over Ceilon of Bengalen naar Nederland vertrokken, een aanvang zoude nemen bij het vertrek van Ceilon of Bengalen.*

Het gedeelte van die reis, Batavia—Ceilon of Bengalen, werd als eene binnenlandsche reis beschouwd, ten gevolge waarvan de erfgenamen van iemand, gestorven tusschen Batavia en Ceilon of Bengalen, geene aanspraak konden maken op de premie, vastgesteld bij het reglement van 1742.

Zie ook 6 October 1756.

26 Augustus. *Waarschuwing, dat in de »gewoone, gepermitteerde bestel-kasjes» niets anders dan thee en porcelein verpakt mogt worden.*

Die kasjes mochten te Batavia niet geopend worden; maar,

indien uiterlijke kenteekenen aanwezen, dat daarin iets anders dan thee en porcelein verpakt was, dan mogten die kasjes niet gebrand, maar moesten teruggegeven worden.

In Nederland werden ze geopend, gevisiteerd en bij ontdekking van fraude verbeurd verklaard. Bovendien »incurreerden» de afzenders, wier namen op de deksels steeds vermeld stonden, »het rechtmatig ongenoegen der Heeren Meesters».

26 Augustus. *Verbod tegen het begraven te Batavia van onchristen inlanders binnen zekere limieten.*

Gediscoureerd wesende over een van oudsher in deze colonie ingesloopen misbruik, namentlyk het willekeurig begraven van afgestorvene onchristen inlanders van allerley soort op deze of geene land- of thuyng gronden, waar door veelyds de naby gelegene landen of thuyngen zeer werden ontsierd en in waarde verminderen; zoo is beslooten, van nu af aan te verbieden om op zulke landen en thuyngen, die binnen de posten van Ansjol, Jaccatra, Noordwyk, Ryswyk en Ankee gelegen zyn, de ordinarie of publicque begraafplaatsen daar van uytgesonderd, lyken te begraven, ten waare den heere Gouverneur Generaal, in deze of geene enkele gevallen, uyt consideratie daar toe consent geliefde te geven; ende zulx op een amende van rd^s 100 voor ieder lyk, dat in contraventie dezer ordre ter aarde besteld mogte werden, buyten de uytroeying van 't graf en den overbreng van 't daar in begraven lyk na de ordinarie begraafplaatsen; zullende van alle het voorsz. de gemeente by een te concipieren biljet kennisse werden gegeven.

26 Augustus
27 September.

Voorschriften nopens fidei-commissen.

Te meermalen, zo in vroegere dagen, als in de tegenwoordige tyden, gesproken zynde over de schadelijke gewoonte onder de gemeene ingezetenen dezer colonie om by hunne testamentaire dispositien derzelve vaste goederen met een fidei-commissairen band te beswaren, het zy dat zulx moet

werden geattribueerd aan grillige concepten om hunne namen op die wyze voor eenigen tyd in geheugen te bewaren, dan wel, dat deze heerschende drift om fidei-commissaire uytterste willen te maken zyne source heeft uyt een enkele sleur en eene ongegronde verbeelding, dat het zoo behoord te wezen, om dat anderen hen daar in voorgegaan zyn; hoe 't ook zy, het is zeker, dat door deze onberedeneerde gedoentens veele landgoederen ongecultiveerd blyven leggen en binnen korten tyd in eene barre wildernis verkeeren, zoo mede dat zodanige huysen, waar aan by na nooyt de hand werd gehouden, wel haast in schuylnesten van dieven en allerley snood gespuys veranderen, ja, eyndelyk instorten en in puynhoopen converteeren; tegens welke misbryken van tyd tot tyd, onder anderen by resolutie van 29 May 1705, wel deze en geene maatregelen, maar van weynig vrugt en effect zyn in 't werk gesteld; al waar omme dan by deze regeering in overweging genomen wezende, hoe noodig het zy omtrent dit onderwerp eenmaal een cordaat en efficaceux beslyt te neemen, ten eynde dit quaad door een spoedig werkend middel genezen werde, overzulx goedgevonden en verstaan is aan Boedelmeesteren ter dezer steede te demandeeren om, zoo dra mogelyk, een lyst te formeeren van alle diergelyke vaste goederen, 't zy landen, thuynen, erven, huysen en wes meer, mitsgaders daar by distinct aan te toonen, waar in dezelve bestaan, waar gelegen, onder wiens opzigt, aan wie vermaakt, in wat constitutie dezelve zyn en, met een woord, al 't geene zy oordeelen of vermeenen zullen, dat tot speculatie en narigt van deze regeering zoude kunnen en mogen strekken, ten eynde, na examinatie dier notitie, op een zekere wyze aan Boedelmeesteren qualificatie kan werden verleend om te treden tot den dadelyken verkoop van alle zulke perceelen en, dies procedido by hunne boeken ingenomen zynde, onder den fidei-commissairen band gelaten te werden, ten waare de fidei-commissaire eygenaars of legatarisssen aannemelyke redenen voor het contrarie wisten te suppediteeren, waar toe aan hun tyd en gelegendheid zal werden gegeven;

van welk generaal besluyt egter, des begerende, g'eximeerd zullen blyven zodanige vaste goederen, met den fidei-commis-sairen band beswaard, waar van deze of geene perzonen, die met geen billykheid onder het gemeen gerekend kunnen werden, mitsgaders het vrugt gebruyk daar van genieten, nog ook de zodanige, die aan Europesen of hare descendenten op die wyze vermaakt zyn, behoudens dat zulke goederen bevonden werden niet voor geabandonneerd en in een zichtbaar verval geraakt te zyn; en op dat voortaan den weg mag werden afgesneden om zulke reprochable dispositien te maken, is goedgevonden, by renovatie van 't voorwaards geciteerde besluyt van den 29^{en} May 1705, aan alle notarissen hier ter stede, op poene van arbitrale correctie, by dezen expres te interdiceren om testamenten te passeeren, waar in den testateur een fidei-commissaire dispositie voornemens is te laten influeren ten voordeele van inlanders, het zy Chineesen, Maleyers, Mooren, Javanen, Balyers of andere onchristene onderdanen en ingezetenen dezer colonie, waar onder mede begrepen worden alle vreemdelingen, zonder onderscheid, geen onderdanen der Comp^e zynde, zoo mede de vry gegeven slaven; en zulx niet alleen ten opzigte van vaste, maar ook ten aanzien van losse goederen.

9 September. *Bepaling, dat, bij afwezigheid van den Gouverneur-Generaal, de zeven „voorzittende” leden in den Raad van Indië voorkomende zaken zouden afdoen.*

De Gouverneur-Generaal had zich heklaagd, dat in zijne afwezigheid zaken waren afgedaan, welke tot zijne terugkomst uitgesteld hadden kunnen worden. De Raadsleden waren van het tegenovergestelde gevoelen, weshalve de Gouverneur-Generaal verklaarde het oordeel van Heeren XVII^{den} daaromtrent te zullen inwinnen. Intusschen werd het boven omschrevene als regel aangenomen.

⁹/₁₅ September. *Intrekking van het verbod, uitgevaardigd*
^{27 Juni}
^{29 Juli} 1757 *tegen het inwisselen van zilver tegen koper*
geld.

Het gesprek gevallen zynde op de ter sessie van den 27^{en} Juny gearresteerde verwisseling der kopere duyten tegens zilvergeld, 't geen de gemeente by biljet ter kennisse is gebragt, dog waar van het succes niet beantwoord aan het goede oogmerk, dat men daar mede heeft bedoeld gehad, alzo de brouilleryen tusschen koper en verkoper, verwisselaar en inwisselaar, verre van te verminderen of op te houden, dagelyx aangroeyen; zoo is, na deliberatie, goedgevonden en verstaan de voorsz. ordre in te trekken, mitsgaders aan ider een de vryheid te laten by verwisseling zoo veel zilvergeld voor duyten te geven of te nemen, als haar goed zal dunken; en hier van ten spoedigsten de ingezetenen by een advertissement kennisse te geven.

20 September. *Nudere regeling van de jaarlijksche contingenten der Pracanger-bovenlanden.*

Aangezien door den gecommiteerde tot en over de zaaken van den inlander by een berigt werd voorgedragen, hoe hem, ter occasie van eene onlangs gelaane reyze naar de bovenlanden, gebleeken was, dat de landschappen van Tanjoer en Pracantonljang thans in een zeer florissanten staat gevonden wierden, zoolanig, dat de by resolutien van 4 February 1752, item primo October 1754 gearresteerde leverantie van een bepaalde quantiteit producten uyt die districten wel wat zoude kunnen werden geëxtendeerd; zo is, conform zyne propositie, goedgevonden de voorsz. besluynen in zoo verre te altereeren, dat Tanjoer van nu af aan, voor deszelfs contingent, jaarlyx zal moeten leveren:

6000 picols koffy,

65 » cattoene garen, en

35 » indigo.

Mitsgaders het evenngemelde Pracamontjang :

3200 picols coffy,

65 » cattoene garen, en

35 » indigo.

Terwyl daar en tegen de te meldene plaatsen, die tot dus verre jaarlyx hebben moeten leveren, als :

Campong Baroe 4 picols cattoene garen en $2\frac{1}{2}$ picols indigo,Goedjong Bedak 1 » » » » $\frac{1}{2}$ » »

Jatinagara

Tsimapper } 4 » » » » 2 » »

Tsitrap

Tsielingsi..... 2 » » » » 1 » »

Tsicalong..... 2 » » » » 1 » »

voor den aanstaande van dat servitut te excuseeren, aangezien, volgens het getuygenisse van voorsz. gecommiteerde, het gering getal van dies inwoonderen hun buyten staat stelt de voorsz. quantiteit te kunnen opbrengen; behoudens dat dezelve eens voor al verplicht zullen wezen te betalen rd^s 50 voor ieder picol cattoene garen, die zy hebben moeten leveren, en rd^s 100 voor ieder picol indigo.

21 September. *Voorschrift nopens het verleenen van edictale citatiën aan personen, van Batavia vertrekkende.*

Dit voorschrift, afkomstig van den Raad van Justitie, luidt, als volgt :

In 't breede gesproken zynde over de nu en dan door deeze en geene, 't zy naar Nederland, dan wel na het een of ander buyten comptoir te vertrecken staende gequalificeerdens aan desen rade gedaen werdende verzoeken ter obtenue van citatie by edicte jegens allen en een ygelyk, die ten haren laste eenige actien ofte pretensien vermeynen mogten te hebben, omme die ten zekeren, te prefigeerenen dage ter rolle te institueeren, op poene van een eeuwig silentium; zo is, op de propositie van den Edel heer praesident, m^r Librecht Hooreman, om goede redenen verstaan, in den aanstaande zodanige edictale citatien

aan niemand van 's Comp^s dienaren, die korteling off eygentlyk binnen den omtrek van drie jaren van het een off ander Indisch buyten comptoir te deeser hoofdplaetse zyn overgekomen, zonder onderscheyd, meer te accordeeren, als onder expresse stipulatie, dat dezelve ter plaatze, alwaar de impe-tranten laatstelyk hebben gedomicileert, zo wel als hier in loco behoorlyk gepubliceert en geaffigeert zullen moeten werden.

23 September. *Uitschrijving van een algemeenen dank- en bede-dag.*

Dewyl het God de Heere, tot een zichtbaar en doorstralend bewys zynere aanbiddelyke goedertierendheid en langmoedigheid, genadiglyk behaagd heeft, onder veele andere onverdiende, dog vaderlyke weldaden, de heele van 's lands inwoonderen in zo verre te verhoren, dat, onaangezien den alles verwoestenden kryg in het afgelegene America op het felste ontstoken is en woed, mitsgaders daar en boven in Europa het vuur des oorlogs mede in diervoegen brand en blaakt, dat men de rook en vlam daar van in de Nederlandsche provincien kan zien opgaan, des onverminderd ons vaderland voor als nog in die uytzigtelyke staatsgeschillen niet betrokken of gemengt is geworden, nemaar de gezegende vrugten van den vrede, volgens de laatste berigten, nog blyft genieten; dat daar benevens de rebellie, waar door het oostelyke gedeelte van dit vrugtbaare eyland Java een reeks van zestien jaaren te deerlyk is geteysterd geweest, die ook de maatschappye onmetelyke sommen gelds gekost heeft en geduurende welken tyd stroomen bloeds gestort zyn, onlangs met wortel en tak uytgeroeyt is; invoegen de 'zo lang gewenschte ruste aldaar eyndelyk hersteld en den vrede op zulke solide gronden gevestigd is, dat 'er geene redenen zyn overgebleven om te dugten, dat deselve niet bestendig zoude wezen.

Alle welke gunsthewyzen des Hemels, inzonderheid op den 16^{en} dezer maand September, in Rade van India in opmerking gekoomen zynde, is goedgevonden en verstaan, na jaarlykse

gewoonte eene dag af te zonderen en daar toe te bepaalen Woensdag den 5^{en} der naastkomende maand October, ten eynde als dan den God des vredes en van allerley zegeningen, niet alleen op eene Hem betamelyke en aan onze zyde schultpligtige wyze te looven, te danken en te verheerlyken voor alle menigvuldige blyken en teekenen zyner goedertierendheid, maar Hem, te gelyk met vurige gebeden in de roede vallende, te smeeken, dat het Hem verder genadiglyk behaagen mooge den oorlog, dien geessel van het menschelyk geslagt en het kenteken van 's Hemels regtvaardigen toorn over 's lands zonden en ongeregtigheden, verre van onze landpaalen te verwyderen, mitsgaders de Europesche mogendheden spoedig gedagten van vrede in te hoezemen; dat ook van ons geweerd mogen blyven alle welverdiende plagen en oordeelen, inzonderheid dat wy niet mogen werden bloot gesteld aan de schrikkelijke uytwerkingen der aardbevingen, waar door deze stad nog onlangs, zonder egter naamwaardige schaade te hebben veroorzaakt, ysselyk geschokt en geschud, mitsgaders alles in angst en vreeze gedompeld is geweest; en dat wyders den God van hemel, aarde en de zee, niet alleen de retour-scheepen, die eerlang, zo van hier als van elders, staan te repatrieeren, maar ook alle verdere kielen der maatschappye wil neemen in Zyn vaderlyke hoede en bescherming, dezelve met Zyne voorzienigheyl geleydende tot in haare gedestineerde havens, mitsgaders haaren staat en handel zegenen als in de dagen van ouds.

En op dat dezen plegtigen verbods-dag met de vereyschte godsvrugt en eerbied moge werden gevierd, zo zal de gemeente daar van by publicatie dezès van alle de predikstoelen ter dezer hoofdplaats des Zondags bevorens en van het stadhuys dezer stede des Maandags daar aan werden kennisse gegeven, op dat zig yder daar toe op eene betamelyke wyze kan voorbereiden; ten welken eynde mede alle neeringen en handteeringen ophouden en stil moeten staan, waar toe de respective officieren der justitie by dezen gerecommandeerd werden de nodige ordre te stellen en het oog te houden, dat aan de intentie in dezen behoorlyk voldaan werde.

13 October. *Grens-regeling van het district Tangerang.*

Dit district omvatte het land, »van de noord af beginnende met Linkong en van daar zig uytstreckende tot aan de zuyd-zee, alsmede een stuk land by de post, 't geen de Comp^e in »eygendom behoord”.

Tevens werd aangeteekend, dat »als nu alle de landen der Comp^e aan deze zyde van het gebergte, gelegen tusschen de laatstgemelde plaats en het regentschap van Crawang, aan particulieren verkogt zyn, uytgezonderd alleen het stuk lands, Clappanongal genaamd, dat ter dispositie van den heer Gouverneur Generaal werd overgelaten, gelyk het zelve van oudsher daar toe geschikt is geweest”.

27 October. *Voorschriften nopens geweeren van militairen en nopens eischen van vaartuygen, enz. op buitenkantoren.*

Nademaal het ten uystersten noodzakelyk is een naauwkeurig reguard te slaan op het regulier en nuttig employ der militaire geweeren, zo is geresolveert, by verzending van militairen van hier na de buyten comptoiren, dezelve in den aanstaande altoos by de afgaande facturen te noteeren, met een circulaire ordre aan de respective buyten comptoiren om by te rug zending dezelve, het zy van 't eene comptoir na 't andere, dan wel na deze hoofd-plaats. het zy bekwame of onbekwaam geraakte, dezelve insgelyks agter de facturen te noteren, dan wel daar van een aparte memorie over te zenden, op dat men ten eersten kan ontwaren, hoedanig verantwoord zyn of kunnen werden.

Desgelyks is verstaan circulair de buyten comptoiren aan te schryven om, by het doen der eysschen van vaartuygen en andere benodigheden, niet alleen by dezelve voortaan altoos te noteeren de restanten, maar in 't byzonder ook het employ der aan handen zynde vaartuygen en der geene, die geëyscht werden.

- 8 November. *Verbod voor de Advocaten en Procureurs te Batavia arrest te leggen op gelden, aanwezig in Compagnie's kas, ook al behoorden die gelden aan particulieren.*

Aan de beide Collegiën van justitie werd tevens verboden diergelyke onbevoegde arresten te verleenen, dan wel dezelve te accordeeren en te wettigen”.

De Regering noemde het de absurditeit zelfs den Cassier tot obediëntie van zulke arresten te dagvaarden, dewyl hy geene andere dispositie over de door hem geadministreert werdende penningen heeft dan dezelve op ordonnantie van den heer Directeur Generaal uyt te geven of te ontfangen.”

- 10 November. *Bepaling, dat het voorgeschrevene op 16 Augustus 1757, nopens het stilstaan van het tractement van repatriërende dienaren der Compagnie, zich uitstrekke tot alle dienaren, die f14 of meer 's maands verdienen.*

De soldij van zulke dienaren werd mitsdien afgeschreven.

- 14 November. *Aanwijzing van het eiland Edam als verblijfplaats voor verbannen vrouwen.*

Aangezien door het verzenden van vrouwlieden, die door den regter tot een bannissement gecondemneerd zyn, dikwylen op de schepen wanordres ontstaan; zoo is, tot preventie van ongeregeldheid op dezelve, goedgevonden en verstaan te statuereen, dat voortaan diergelyke, vile subjecten niet na een afgelegten comptoir getransporteerd, maar op het naby gelegen eyland Edam zullen werden gebragt, om daar den tyd van hunne relegatie te blyven, daar ze geen occasie hebben om dangereuse moeyelykheden te veroorzaken.

17 November. *Last tot het verkoopen aan den Boom te Batavia van de helft der aldaar aangevoerde rijst,*

Nadien men vermeend, dat in deze colonie inwoonders gevonden werden, die zig, so gerugt werd, geassocieerd hebben om voor gemeene reecquening naamwaardige parthyen ryst in te kopen en zulk werkelyk ter executie stellen; en waar over gesproken, mitsgaders in consideratie gekomen zynde, dat, ofschoon diergelyke negotie niet geinterdiceerd is en mitsdien door yder een gedreven mag worden, dezelve egter in dezen tyd, dat men dagelyx de westmousson te gemoet ziet en dus de vaart tusschen Java en deze hoofdplaats eerlang gesloten zal werden, met geen goed inzicht geschied; zo is verstaan, na verscheide voorgaande exempelen, de helft der van buyten aangebragt werdende ryst tot gerief der gemeente aan de boom te laten verkopen.

18 November. *Intrekking van het bepaalde op 8 Februarij 1757 nopens vendutiën van Compagnie's goederen.*

Op de propositie van de heer Directeur Generaal, ter oorzaak er nog veele agterstallen van de laatste vendutie te vinden of goederen door de mynders onafgehaald zyn, is geresolveerd de publicque verkooping van lynwaten en manufacturen, die zederd het geresolveerde op den 8^{en} February dezes jaars in 't casteel gehouden zyn, voortaan in de stad te laten geschieden, also men dan na drie maanden over de penningen disponeren kan en het zeer apparent is, dat ze daar een beter rendement zullen geven.

13 December. *Bepaling, dat de slaven, welke de Compagnie nu en dan van uyttheemsche Vorsten en Grooten in dese gewesten" ten geschenke ontving, publiek verkocht zouden worden.*

Ter voorkoming van schade werd deze maatregel genomen:

want de bewuste slaven waren doorgaans »van zulk een caduc-
 »que gesteldheid, dat ze binnen korten kwamen te sterven,
 »terwyl de Comp^e des niet te min verplicht bleef dezelve te
 »recompenseren”.

15 December. *Toekenning aan het Chineesche hospitaal
 te Batavia van zekere bron van inkomsten.*

Eenige Chinezen hadden vergunning, gekregen zeker erf buy-
 ten de Diestpoort (Westerveld, blok O, deel 6) in te rigten
 »tot eene versamelplaats der naamen, mitsgaders de offer-assche
 »van overledene Chiueesen, den naam van Tan voerende”, tegen
 betaling, elke 10 jaren, van $2\frac{1}{2}$ pct. van den inkoops-prys
 (1415 rijksdaalders) aan 's Heeren gerechtigheid.

Deze opbrengst kende de Regering aan het Chineesche hos-
 pitaal toe.

20 December. *Toekenning aan den Kapitein-Chinces te
 Batavia en aan diens »successeuren” van de pacht van
 het pho- en topho-spel tegen betaling van 300 rijksdaal-
 ders 's maands.*

De kapitein deed daarentegen afstand van het hem op 24
 December 1756 toegelegde »douceur”.

Aan de Regering was »ten vollen bekend, dat die officieren
 »amptshalve genootzaakt zyn naamwaardige depenses te doen
 »en een beter middel van bestaan meriteeren”.

Dat betere middel zou de bewuste pacht zijn.

23 December. *Verpachting van de »generale en gemeene”
 inkomsten van het koningrijk Jakatra voor 1758.*

De wijzigingen der pacht-voorwaarden luiden ditmaal,
 als volgt:

Aangaande de pagt der inkomende en uytgaande regten:
 dat op den 20^{en} dezer loopende maand in Raade van India

goedgevonden en verstaan is de pagt van de inkomende en uytgaande regten, anders genaamd de pagt van de boom, voor de naastkomende drie agter een volgende jaaren te gelyk te verpagten;

dat, ingevolge het op den 24^{en} Juny dezès jaars geëmaandeerde placcaat, van de hier door de schepelingen aangebragt werdende gepermitteerde pakken met zodanige lywaten, als by het tweede articul der pagt-conditien voor de boom geëxipieerd en gepermitteerd zyn, voortaan den vollen thol, dat is zes ten hondert, zal werden betaald, in stede van de halve thol, die 'er tot dus verre, volgens het zeventiende articul der pagt-conditien voor de boom, voor betaald zyn; en waar mede dat articul in zo verre geamplieerd werlt;

dat, tot wegneming van geduurige geschillen tusschen de pagter van de boom en die van de vismarkt, noodig geoordeeld is eene nadere of klaarder bepaling tusschen hun en overzulks in het zes en twintigste articul der pagt-conditien van de boom deze verandering te maken: dat door den laatstgenoemde zal worden geheven den thol van alle de voor bederf bewaarde soort van vis, die hier ingevoerd werd, het zy gedroogd, gezouten, gepekeld dan wel op een andere wyze geconserveerd, daar onder begrepen de gedroogde en gezoute garnalen, tripangs en haayevinnen, zo dat den pagter van de vismarkt zig alleen zal hebben te bemoeien met de versche vis en garnalen; zullende het wyders in de keuze der aanbengers van de eerstgemelde vis, garnalen, tripangs en haayevinnen staan om den pagter van de boom, na evenredigheid en volgens taxatie der reële waarde hunner aangebragte koopmanschap, de zes ten hondert te voldoen in contant of, zig met hem daar over niet kunnende verstaan, als dan den pagter in vis, garnalen, haayevinnen of tripangs te betalen, in welk laaste geval den pagter van de boom gerecommandeerd werd zig naar de billykheyd en in discretie te schikken en te laten vinden, zonder zig te verstouten de grootste en beste vissen uyt de parthy te zoeken en voor zyn aandeel na zig te neemen;

dat door de sabandhaars zal werden gecollecteerd de inkomende regten der gepermitteerde koopmanschappen, die door de Engelsen of andere vreemde natien hier mogten werden aangebragt; zo dat den pagter van de boom zig met die inkomste niet zal hebben te bemoeyen, en waar door het zeven en twintigste articul der pagt voor de boom in zo verre gealtereerd werd; dog van den uytvoer van arak blyft de gewone geregtigheid aan de pagter van de boom.

Aangaande de pagt van de in- en uytgevoerd werdende poeder- en candy-suyker:

dat al mede geresolveerd is, op ultimo dezer maand wederom publicq op te veulen de pagt der inkomende en uytgaande regten van de poeder- en candy-suyker, op dezelfde conditien, als waar op dezelve voor de laaste maal in den jaare 1752 en 1753 zyn verpagt geworden.

Aangaande de pagt van de groente kraamen en winkels:

dat, als overtollig en alleen in anno 1756 van applicatie zynde, werden ingetrokken en voor kragteloos verklaard de volgende woorden, gevonden werdende in het 29ste articul der conditien, en dus luyden: *dog aan de west-zyde ofte op de groote bazaar werd als nu gepermitteerd het bewoonen van nog eene ry boutiqueven of winkels, volgende op die, welke reets met consent dezer regeering bewoond werden, en dat zo by dage als by nagt*; blyvende alle het verdere, deze pagt conditien betreffende, van kragt en waarde.

Aangaande de pagt van de vismarkt:

dat, ten eynde de Bantamse, Javase en verdere Wetangse vissers langs hoe meer mogen werden aangemoedigd met hunne vangst hier ter markt te koomen en de goede ingezetenen dezer colonie door een ruymen aanvoer van versche vis ten redelyken pryze gerieft mogen werden van dat nodige voedsel, goedgevonden is het 4de articul der conditien voor den pagter van de vismarkt merkelyk te verzagten en dat overzulks, in stede van de agt stuyvers, die de vissers gewoon zyn geweest aan den pagter van de vismarkt te betaalen van yder rd^r, die zy voor hunne verkogte whaar ontfangen hadden, zy hem

voortaan maar vier stuyvers zullen behoeven te geven, zo dat die belasting thans op de helft vermindert werd;

dat, dewyl de middelen, die men van tyd tot tyd uytgedagt en in 't werk gesteld heeft om voor te komen de geduurige disputen tusschen de pagters van de inkomende en uytgaande regten, mitsgaders die van de vismarkt, waar van voorwaards reeds gewag is gemaakt, van weynig effect zyn geweest, zo is als nu nodig geoordeeld, het tweede articul van de conditien der pagt voor de vismarkt in dezer voegen te altereeren, dat voortaan den pagter van deze pagt zig alleen zal hebben te bemoeyen met de versche vis en garnalen, also alle voor bederf bewaarde vis, enz., het zy gedroogd, gezouten, gepekeld dan wel op andere wyzen geconserveerd, door den pagter van de boom zal werden ontfangen.

Aangaande de pagt van de top-tafels en de pho en tophe: dat verstaan is, de pagt van de top-tafels en die der pho en tophe weder van den anderen te separeeren, zo dat de eerstgemelde pagt weder zal werden geveylt op de conditien voor den jaare 1754 en de ampliatio voor den jaare 1755, terwyl die van de pho en tophe weder by admodiatio is overgelaten.

Aangaande de pagt van het kerven of gekurven aangebragt werdende Chinase tabak:

dat, om geschillen voor te komen tusschen den pagter van de boom en die van de tabak, nodig geoordeeld werd te verklaaren, dat niet alleen den thol van de Chinase tabak, maar ook die van Java en Cheribon werd aangebragt, door den laatgenoemde zal werden genoten.

Nopens de verpachting van de in- en uitgaande regten op suiker werden nog de volgende »conditiën» afzonderlijk vastgesteld en in druk uitgegeven.

*Conditien van de pagt op de inkomende en uytgaande
suykeren voor anno 1758.*

Art. 1. Dat volgens resolutie dezer regering van den 15^{en}

Augustus 1752 onder deze pagt niet zal begrepen wezen de *suyker*, welke voor reekening van den lieutenant der Chineesen, Limki Enlo, de weduwe van den overleden lieutenant, Ong Eng Say, nevens den capitain der Chineesen op Bantam, Lini Gieko, uyt hunne molens, staande op Cramat, Kattapang, Karang Caram en Tanjongkait, gelegen in het Bantamse gebied, hier ter stede zal werden ingevoerd; mits dat zy zig telkens voorzien van een pagters briefje, zo als omtrent de aangebragt en alhier uytgevoerd werdende partyen uyt de molens van de Bataviase bovenlanden, over zee, in gebruyk is.

Art. 2. De uytgaande *suyker* daar `en tegen, 't zy dat die eerst ingevoerd is of niet, zal betalen een halve ryksd^r het picol voor de *candy* en een quart ryksd^r voor de *poeder suyker*, zonder onderscheyt van soorten, en almede ten behoeve van gemelde pagter.

Art. 3. Alleenlyk zal van deze pagt geëximeert zyn de *suyker*, die voor reekening van de Compagnie werd afgescheept en waar van de pakhuysmeesters op yder vaartuyg by een briefje de quantiteyt zullen opgeven aan den pagter, om by 't passeren van de boom aan hem overgegeven en by hem versameld en bewaard te werden, ten eynde dezelve met de ordonnantien van den afscheep te kunnen confronteeren; en zullen de voorschreve briefjes door den pakhuysmeester en den gesaghebber van het vaartuyg, dat de *suyker* vervoert, geteekent moeten weezen, met bekendstelling van de naam van het zelve ten eynde, als omtrend d'arrak by het agtiende articul van de conditien der pagt van de boom gezegt is.

Art. 4. Maar de van buyten inkomende *suyker*, met uytsondering nochtans van de geene, die van Java of de Bataviase bovenlanden afkomt, zal geensints vry van de pagt wesen, schoon ook aan de Compagnie geleverd wierd; en den invoerder zal gehouden wesen die te betalen, zonder dat den pagter zal behoeven te examineeren, van waar die *suyker* komt, wie deselve toebehoort of aan wie geleverd zal werden; en om deese pagt te favoriseeren zal de Compagnie met hare scheepen

van Java of elders geen *suyker* laten aanvoeren, of dezelve zal, wanneer zulks geschieden mogte, al zo wel pagt subject zyn als alle andere, 't zy dat gelost werd of niet.

Art. 5. Die minder aangeeft, als hy invoert of uytvoert, dan wel overscheept of in zyn bodem mede voert of nevens Comp^e zoekt te versenden en daar op g'attrappeert word, zal voor ieder schelling van de daar toe gestelde pagt een ryksdaalder betalen ten behoeve van den pagter en de bedienens van de boom, de eerste voor twee derde en de laatste voor een derde, en zal ook daar mede vry wesen, sonder confiscatie van zyn goed of andere poenaliteyt; en, om het te kunnen weten, sal den pagter de vryheyt hebben een behoorlyk onderzoek te doen en daar inne gemaintineert moeten worden door den water-fiscaal en de verdere officieren der justitie, wiens hulpe hy imploreeren mogte, dog speciaal van den eerstgemelde, de welke de maintainue van desen pagter uytdukkelyk is aanbevolen; dog sal het voorschreve onderzoek geschieden ten koste en pericule van den pagter, dat is, met vergoeding van de schade en het retardement, aan de handelaars daar door toegebracht, by aldien geen fundament genoeg tot het voorschreve onderzoek mogte zyn, en anders ten zynen kosté alleen, ter decisie van den ont-fanger generaal en sabandhaar en, by hoger beroep, van de Edele hoge regeering deser landen, sonder verdere provocatie tot den dagelyksen regter, alles agtervolgens het gene op dit articul, ten opsigte van den pagter van den inkomenden en uytgaanden *rys*, articul 12, is gesezt, en ook, ten opsigte van desen pagter, met het privilegie en de poenaliteyt, articul 16 en 17 van die pagt conditien vermeld.

Art. 6. Maar die op ongepermitteerde plaatsen *suyker* in- of uytvoert, dan wel door indirecte wegen of middelen den tol van deselve in 't geheel zoekt te fraudeeren, 't zy met die ware te zenden naar eylanden of scheepen, dan wel andersints, al was het ook, dat zulks dan onder praetext van afscheep voor de Comp^e geschiede, sal niet alleen het geslokene geheel en al, maar ook nog daar en boven vier

maal de waarde van dien verbeuren, ten behoeve van den pagter voor de helfte en van den officier, die de aanbaling heeft gedaan, voor de andere helfte; dan wel, wanneer aan de buyten posten van de Comp^e en de strandwagten werd aangehaald, een derde voor de post of wagt, die het geslokene g'atrapeert heeft, een derde voor den water-fiscaal, die in zulke gevallen de calange zal doen, en het overige derde voor den pagter.

Art. 7. Den pagter sal gehouden wesen aan de vertollers eene getekende quitantie te geven en aan de *sabandharyc* eene daar mede correct accorderende notitie van het gene ten uytvoer aangegeven word, om zulks op de passen behoorlyk te kunnen noteren.

Art. 8. Eyndelyk sal desen pagter ook onderworpen wesen de generale conditien, nevens alle andere, in alle dingen, die alhier niet speciaal zyn aangeroert.

1758.

10 Januarij. *Aanbeveling aan den Kerkeraad te Batavia, bij voordragten van ouderlingen, niet meer dan één lid in den Raad van justitie voor te dragen.*

3 Februarij. *Maatregelen in het belang van Compagnie's gewigten te Batavia.*

Ingekomen wezende de berigten en verantwoordingen van de respective administrateurs ter dezer hoofdplaatse nopens de door den Baljuw en gecommiteerde Scheepenen aangetoonde irregulariteiten omtrent 's Comp^s gewigten by hen ontwaard, zo is, na examinatie dezelve, goedgevonden en verstaan:

Eerstelyk: die van het provisie magazyn te recommanderen voortaan oplettender te wezen, ten eynde geen ongeëykte gewigten in hunne administratie gevonden werden, gelyk men tot ontstigting ontwaard heeft, dat by het laatste yken uyt

dezelve diverse gewigten zyn te voorschyn gebragt, die in veele jaren herwaards niet geconfronteerd zyn geworden.

Ten tweeden: inzelvervoegen de administrateurs van 't yzer magazyn te ordonneeren, zig te wagten om, by het absent raken van gewigten, dezelve clandestin met andere te suppleren, nemaar die op te brengen, op dat men hun van behoorlyk geykte, in steede van de te zoek geraakte, voorzien kan.

Ten derden: almede te recommandeeren naauwkeurig te wezen, op dat door het leenen van gewigten aan de passer of tot gebruyk derzelve in de pakhuyzen geene confusien by den yk werden ontdekt.

Ten vierden: de administrateurs van Onrust insgelyx aan te beveelen, in den aanstaande meer accuratesse te gebruyken in het verantwoord hunner gewigten en voor al geene afgekeurde, -mitsgaders om die redenen terug gegevene, dan wel ter confrontatie aan de schepen verstrekte gewigten, by hunne administratie per restant, maar in zulke gevallen dezelve ter af- of overschryving op te brengen dan wel terug te eysschen, om na den eysch by den yk geconfronteerd te werden.

Ten vyfden: desgelyx de administrateurs in de negotie pakhuyzen te recommanderen, naauwkeuriger te zyn, als tot dus verre is geschied, in opzigte van het verzenden, afgeven en verstrekken van gewigten en voor al zorge te dragen, dat dezelve alle jaren by den yk gebragt en behoorlyk geconfronteerd werden, zonder in die administratie ongeykte of afgekeurde gewigten te mogen aanhouden.

Ten sesden: de administrateurs der medicinale winkel te beveelen, attent te wezen, dat van nu af aan niet verzuymd werde hunne gewigten ter yk te brengen.

Ten zevenden: de administrateurs in de suyker pakhuyzen te gelasten, naauw regard te slaan, dat de stux gewigten, by haar restant lopende, in wezen blyven en, zo het mogte gebeuren, dat 'er eenige absent kwamen te raken of gestoolen wierden, daar van ter behoorlyke plaats kennis te geven.

Ten agtsten: den opziender van 's Comp^s paardestal te ordonneeren, meer oplettendheid te besteeden, op dat geene meer-

dere of mindere gewigten by die administratie werden opgebracht, als waarlyk in wezen zyn, mitsgaders geene ongeykte aldaar werden aangehouden of gebruykt.

Ten negenden: den majoor van de arthillery mede te recommanderen, geen meer, nog minder gewigten onder zyne administratie te laten voortlopen, als 'er volgens de restantep moeten wezen; zullende hy verpligt zyn de overige op te geven, om over- dan wel afgeschreven te werden.

Ten thienden: voor dit maal te passeeren het inkopen van twee gewigten door den opziender van het touw pakhuys tot suppletie van een gelyk getal gestolene, mitsgaders denzelven boven dien te beveelen de zodanige voortaan op te brengen om, in steede van dien, geykte te ontfangen.

Ten elfden: den haas smit van de werf almede te gelasten, zonder manquement de gewigten, die onder zyne administratie staan, ter gewooner tyd en plaatse ter yking te brengen.

Ten twaalfden: den fabricq van 's Comp^s ambagts-quartier te recommandeeren, behoorlyk zorge te dragen, dat, zo wel in 't maken van nieuwe, als het reparereen van oude gewigten, mitsgaders ten reguarde van het effen stellen der gewigten, door den opziender van de koperslagers winkel de vereyschte oplettentheid en exactitude werde in agt genomen, zoo mede, dat geen gewigten uyt het quartier werde afgegeven, zonder alvorens ter gewoone plaats geeykt te wezen; en

Ten laatsten: is nodig geoordeeld en dienvolgende verstaan, alle administrateurs, bazen en andere dienaren, die 's Comp^s gewigten onder haare administratie hebben, te ordonneeren, by een aparte memorie op te geven, welke gewigten onder hun over of te min bevonden worden, met byvoeging, welke gewigten yder in 's Comp^s dienst benodigd heeft, om vervolgens te kunnen bezorgen, dat de quantiteit der gewigten in alle administratien effen gesteld en zodanig gehouden werde.

3 Februarij. *Bepaling, dat onder de leden van den Raad van justitie te Batavia, bedoeld bij de resolutie der Hooge Regering van 9 Januarij 1720, niet begrepen waren de officieren van justitie.*

Aan laatstbedoelden stond het derhalve niet vrij eene benoeming tot ouderling aan te nemen of te weigeren.

10 Februarij. *Bepaling, dat de niet op vracht varende, aan Bataviasche ingezetenen toebehoorende vaartuigen gemerkt moesten worden.*

Geresumeerd wezende een adres van Schepenen dezer steede, waar by dezelve aan deze regeering voordragen de noodzakelykheid, die 'er resideerd, dat, zonder uytzondering, alle de ingezetenen dezer colonie, die Chineesche champangs of andere soort van vaartuygen gebruyken om, daar mede over zee varende, eenlyk de producten van haare landeryen na deze stad te transporteeren, geordonneerd wierden, niet alleen om binnen zekere peremptoire tyd haare voorsz. vaartuygen door een apart merk of kenteken te laten distingueren, niet met een nommer, nemaar met de letters van het alphabeth, beginnende met littera A en zo vervolgende, ten eynde dezelve, dus doende, te kunnen onderscheiden van de op vragt vaarende champangs, maar dat boven dien de naamen van zodanige eygenaars dienden geregistreerd en, ter secretarye van hun collegie be-
waard te worden, op dat in der tyd, by het veranderen van meesters dier landeryen en bygevolge mede van de daar toe gerequireerde vaartuygen, derwegens de nodige aantekening gehouden konde werden; en eyndelyk, dat de voormelde, met letters getekende vaartuygen niet dienden te staan, nog te sorteeren onder het opzigt van het hoofd der prauw voerders en also min onder den pagter van den handel aan de scheepen; over welk sujet gedelibereerd en in aanmerking genomen zynde, dat door dit expedient, zo niet in 't geheel, ten minsten voor

een groot gedeelte geweerd zullen werden de sluykeryen en andere onbevoegde, mitsgaders nadeelige practycquen, dog wel inzonderheid, dat daar door zal werden verhinderd, dat vreemde vaartuygen des nagts in de stad blyven overleggen; zoo is goedgevonden en verstaan, den voorstel van Scheepenen voormeld volkomen te aggreëren en door hun ter executie te doen stellen, met verdere qualificatie om derwegens by een biljet aan de gemeente kennisse te geven, en daar by teffens verklaurende, dat nog den opzigter van de vragt prauwen, nog den pagter van de schepen handel zig in geen en deele met de voorsz., met een letter gemerkte vaartuygen zullen hebben te bemoeyen.

10 Februarij. *Gelijkstelling van de kapiteins en den ritmeester der burger infanterie en kavallerie te Batavia met de Opper-kooplieden »buyten employ'', wat betref de wagen-pacht.*

Zie bij 8 Februarij 1757. — De door hen op te brengen belasting werd mitsdien verminderd tot 40 rijksdaalders per jaar.

10 Februarij. *Bepaling, dat aan schepen, »op verre reyzen gaande'', in plaats van een legger Kaapschen wijn, een halve legger brandewijn zoude worden verstrekt.*

Op Kaapschen wijn schenen »de schepelingen niet zeer gesteld te wezen''.

^{24 Februarij}
^{28 Maart}. *Vernieuwd verbod voor de buiten-kantoren aan vreemdelingen, »van wat natie dezelve ook zoude mogen »weezen'', transport met Compagnie's schepen te verleen.*

Overtreders van dit verbod zouden »op een exemplaire wyze

„gecorrigeert en als goedwillige transgresseurs onzer bevelen” gestraft worden.

De Regering wees er op, „van wat uitzigtelyke gevolgen het [transport dier vreemdelingen] in deze critique gesteltnis der republicque zaken zoude kunnen weezen”.

7 Maart. *Last op de buiten-kantoren de inlandsche hoofden aldaar te waarschuwen geene andere brieven naar Batavia te zenden dan de zoodanige, welke, „na het al oud gebruik”, aan den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië waren gerigt.*

Van Sumatra's Westkust en van Bandjermasin waren brieven van inlandsche hoofden, gerigt aan „een byzonder lid” van de Hooge Regering, te Batavia aangekomen.

Dergelijke brieven mogten op de buiten-kantoren niet meer aangenomen, noch doorgezonden worden.

7 Maart. *Suspensie van een Bataviaschen notaris.*

Deze had zich niet ontzien het Collegie van Weesmeesteren, „zo by monde, als by geschrifte, vuylaardige inpertinentien aan te doen en schaamteloos te dreygen.”

De Regering was van oordeel, dat hij „eene allerstrengste „censure” had verdiend — op grond van welke bepaling wordt niet vermeld, — maar was genadig genoeg om hem te „kastyden” met eene maand suspensie.

14 Maart. *Rang van predikanten te Batavia.*

De gesamentlyke predikanten alhier by request versoeke doende om in haren ouden en bepaalden rang agter het Opperhoofd van 't generale zoldy comtoir hersteld en daar by gemaintineert te mogen werden, so is verstaan aan haar Eerw^d de rang te laten agter het Opperhoofd voormeld en

die al zedert 1748 met denselven egaal gesteld zyn, wesende de Sabandhaars en de Gecommitteerde tot en over de saken van den inlander.

Zie bij 12 Januarij 1748.

4 April. *Inwisseling van Regcringswege van koper geld.*

Te meermalen gesproken zynde over de excessive quantiteit kopere duyten, die in deze colonie roulleren, en de ongelegendheid, die daar uyt onder de ingezetenen resulteerd, welke thans tot zulk een trap geklommen is, dat de zodanige, die grof geld benodigd zyn, van twaalf tot vyfthien perc^{to} op de duyten verliezen moeten, 't geen ook de reden heeft uyt gemaakt, dat men ter sessien van 27 Juny des gepasseerden jaars en 14 January dezes jaars nodig geoordeeld heeft de uytgaave van die munt uyt 's Comp^s cassa voor een bepaalden tyd te staaken, dog welk expedient het bedoelde succes niet ten vollen gehad hebbende, zo is als nu na rype deliberatie goedgevonden en verstaan, een proef te nemen, of het crediet der duyten niet te herstellen zy door eene opwisseling 's Comp^s wegen, by provisie tot eene somme van rd^s 20000, ten deele in grof geld en ten deele in payment, ten eynde ieder na zyn genoegen gerieft kan werden, ende zulk de vier en veertig duyten tegen thien stuyvers; mitsgaders tot die commissie te benoemen de kooplieden, Willem Kamerling en Daniel Armenauldt, nevens de onderkooplieden, Pieter Stellingwerf en Paul Pell, die daartoe vaceren zullen in de krygskamer op het stadhuis dezer stede.

7 April. *Verhooging van den op 7 April 1750 vastgestelden prijs voor »het laxa, dan wel de tien duizend »metselsteenen'' van 40 tot 45 rijksdaalders.*

De steenbakkers wilden die steenen voor minder geld niet meer leveren.

¹⁰/₁₄ April. *Bepaling, dat procedures, ingesteld tegen ter reede Batavia aanwezige Chinesche jonken, hunne opvarenden en lading, beginnen moesten vóór den 1ten Junij van elk jaar.*

Ter occasie van de ontfange brieven der Cantonse kooplieden, klagende over het proces, door den koopman Oldenseel sekere nachoda aangedaan, het discours gevallen wezende over de noodzakelykheid om te voorzien, dat de Chinesee jonken in haare vaart en handel op dese hoofdplaats niet werden geturbeerd door geregtelyke procedures, wanneer zy tot hun retour naar China zeylvaardig zyn geraakt; zo is geresolveerd by een te ontwerpen edict te statuereen, dat, wanneer iemand op de jonken, de daar in geladene goederen, dan wel op de anachodas dier vaartuygen, eenige actie of pretensie meend te hebben, hy dezelve zal moeten institueeren voor den eersten Juny; met interdictie aan de collegien van justitie ter dezer stede om, na expiratie van dien tyd tot het depart der jonken toe, geene arresten in cas subject te verleenen, accordeeren of wettigen; blyvende egter ieders goed regt voor het vervolg van volle kracht en waarde.

13 April. *Voorschriften nopens de vaart op Malaka, Palembang, enz.*

Geconsidereerd wezende, hoe het wel dienstig is de inlandse vaart en handel te Malacca te soveren, maar dat het ook niet minder nootzakelyk zy te waaken, dat daar door geene deure werde geopend tot onwettige morsseryen; zoo is gearresteerd, allen handel om de West van dat gouvernement in amfioen nogmaals op de bekende straffe des doods te interdiceren en insgelyx als verboodene commercie, onder de gewoone poenaliteiten, te considereeren den thin en peper; en op dat den weg tot konkelryen, waare het mogelyk, werde opgegraaven, zoo is mede goedgevonden, niet alleen geene vaartuygen, van Bengale komende, te admitteren, mitsgaders alle die van de

West arriveren exact te doen visiteeren, maar ook, en wel inzonderheid zodanige vaartuygen, niet te permitteeren de reyze na deze of geene plaatzen, bezuyd oosten Malacca gelegen, voort te zetten of te ondernemen, waar onder de rivier Siac spetiaal begrepen werd; van het welke de ministers in Bengale by extract dezes kennisse gegeven zal werden, met interdictie om geene passen aan vaartuygen te verleenen, de wil na de straat van Malacca hebbende.

En dewyl men op goede gronden mag vaststellen, dat, wanneer de vaart van Palembang naar Johor of de straat van Malacca wierd toegelaten, het niet wel mogelyk zoude wezen de sluykerye in thin te kunnen beletten; zoo is wyders geresolveerd, de vaart van die plaats, benevens die van Banka om de Noord en vice versa, te verbieden; met last aan de bedienens om geene passen naar dien oord te verleenen, gelyk die van Malacca ook geene passen aan de naar Palembang willende vaartuygen zullen mogen geven.

Vervolgens wierd in bedenking genomen, of het niet geraden zoude zyn de vaart van Java en Madura direct na en van Malacca, ten welken reguarde al vry wat licenticus werd te werk gegaan en waar onder wel iets zoude kunnen schuylen, dat het ligt niet kan verdragen, in enger paalen te sluyten; zo wierd, na deliberatie, dienstig geoordeeld en verstaan, die vaart niet te stremmen; behoudens egter, dat alle de derwaards gaande vaartuygen, het zy Madurese of Javase, zig alvorens te Samarang laten visiteeren en van een pas zullen hebben te voorzien, gelyk door die van Cheribon ter dier residentie mede zal moeten geschieden, en dat zy by hun retour, zonder alvorens ecnige plaatzen aan te doen, na deze hoofdplaats zullen komen om gevisiteerd te werden; van welke mesures men de respective ministers van Malacca, Java en Cheribon de vereyschte kennis zal geven en de twee laatstgenoemde daar benevens ordonneeren om alle maanden de afschriften der in cas subject door hun verleende passen herwaards te zenden; gelyk die van Malacca mede gehouden zullen wezen om deze regering, by aparte lystten, successive te berigten, hoe veel vaartuygen

van de opgemelde plaatzen, ook op wat tyd dezelve ginter zyn aangekomen en wanneer weder vertrokken, om, by confrontatie van de eene tegens de andere papieren, te kunnen nagaan, of den wagen wel in 't regte spoor loopt en de ordre om Batavia aan te doen geobserveerd word.

Maar gemerkt, het van de meeste noodzakelykheid is, dat zodanige vaartuygen naauwkeurig werden gevisiteerd, ter ontwaring, of onder de daar ingeladene goederen geene contrabande wharen zyn; zoo is al verder geresolveerd, alle de ontfangen werdende passen aan de sabandhaars ter hand te stellen met bevel om dien conform de vaartuygen naauwkeurig te onderzoeken, gelyk de meermelte ministers van Java en Cheribon zulx mede zal werden gecommandeerd, ten eynde men gerust kan wezen, dat in en omtrent dat articul aan de intentie voldaan zy.

Belangende de in train zyde vaart van Celebes op Malacca, die men tot dus verre ongelimiteerd heeft gelaten, is als nu, conform het sentiment van den heere Gouverneur Generaal, dienstig geoordeeld, alleen een of twee vaartuygen aan die van Goa en Bony te permitteren om, onder de bygevoegde bepalingen en zonder Johor aan te doen, direct na het gedagte gouvernement te navigeeren, mits dezelve voor haar vertrek en by terug komste door de Maccassaarse ministers naauwkeurig gevisiteerd werden, 't geen by den pas als anders zal moeten blyken.

Inzelvevoegen is nog goedgevonden de vaart van Java en Madura op Campar, Andragiry en, met een woord, op alle de benoorden Palembang en bezuyden de straat Malacca gelegene plaatzen niet anders te permitteren als onder deze mits, dat, even als voorwaards reeds gezegd is, alle de derwaards gaande vaartuygen alvorens op Samarang een pas haalen, mitsgaders boven dien ter dier plaatze de visite zullen moeten ondergaan; gelyk zy dan ook gehouden zullen wezen op hunne terug reyze deze hoofdplaats aan te doen, inzelvevoegen als door de van Malacca retournerende vaartuygen zal moeten geschieden; werdende op dien zelfden voet de vaart van de eerstgemelde

plaatsen over Batavia naar Java en Madura insgelyx toegelaten : maar daar en tegen spetiaal, op poene van aanhaling en confiscatie van vaartuyg en lading, verboden de verdere vaart van Celebes en Sumbawa na Malacca en voorsz. contryen, nademaal dezelve van schadelyke gevolgen zoude kunnen wezen en dus ten eenemaal ongeraden werd geoordeeld ; van welke interdictie de ministers en bediendens, die het aangaat, kennisse gegeven en in dit reguard eene naauwe toezigt aanbevoolen zal werden.

Al verder is, na de propositie, gearresteerd de vaart van Batavia en die der Maccassaren voormeld na Malacca alleen aan die plaats te bepalen en dus, op poene van confiscatie van vaartuyg en lading, te verbieden, dat geene derzelve zig zullen hebben te onderwinden op eenige plaatsen, over en benoord westen Malacca gelegen, te gaan handel dryven, welke prohibitive ordre zyne betrekking mede zal hebben tot de rivier van Siac, en voorts verboden werden aan alle plaatsen, die beosten Malacca gevonden werden, al waaren het zelfs Johoorsen en Riouwers ; ten welken opzigte de ministers ten dien gouvernemente egter zal werden aangeschreven tot de executie der aanhaling van zodanige vaartuygen niet te procederen, dan na dat de laatstgemelde trafiquanten daar van kennisse zal zyn gegeven.

Met relatie tot het geene reeds voorwaards, ten aanzien van de vaart van Malacca naar Batavia, Java en Macasser, gearresteerd is, wierd nog goedgevonden by de passen, die aan de vaartuygen verleend, mitsgaders hier gedrukt staan te werden, een duydelyke mentie te doen maken van de restrictien en poenaliteiten, die daar op gesteld zyn ; en voor het overige de ministers op Malacca te gelasten geene vaartuygen van daar te laten vertrekken, dan die bevorens door den fiscaal en sabandbaar gevisiteerd zyn.

Nademaal het oogmerk van alle deze schikkingen alleen strekt tot de bevordering van 's Comp^s belangen en ten nutte van de colonie te Malacca, zo is, met betrekking tot die gelegde gronden, wyders geresolveerd aan bekende inwoonderen ten

dien gouvernemente de vaart op Sumatras West-kust, aan de overwal en in de rivier van Siac en Andrigery te permitteeren, waar toe aan dezelve een pas zal werden gegeven, onder deze conditie egter, dat zy, by hun retour, al het genegotieerde sould aan de Comp^e zullen overlaten tegen een matige prys van f 350 of ten hoogsten tot f 370 het marcq fyn, ende zulx op pene van confiscatie.

19 April. *Verbod tegen het verzoeken van relief na opening van enquête.*

De Raad van justitie te Batavia bepaalde ter zake het navolgende:

In aanmerking genomen zynde het ongepermitteerd gebruik, dat sommige van de practisyns, voor desen rade postuleerende, dikwils studieuselyk tot verstricking hünner parthyen komen te maken omtrent het verzoeken van relieff, 't zy van antwoord, replicq, duplicq, productie, somtyds zelfs na het voldingen en sluyten der processen; zo is verstaan, tot weeringe van dierelyke sinistre en intrequante practycquen voor den aanstaande, te statueeren, dat, in welke zaken het ook zyn mag, na de opening van enquesten noyt eenig relieff, hoedanig ook genaamd, verzogt zal mogen, veel minder verleend zal werden, als om klaarblykelyke, praegnante redenen, die den versoeker al zo wel by een ter zodanige occagie steeds in te dienen libel zal ebben te allegueeren, als by de presentatien, niet alleen in zulke, maar zelfs ook in alle andere gevallen, telkens blyken zal moeten, op wat termyn d'zaken gevorderd zyn: en zulx leyde op de verbeurte van 25 rd^s ten behoeve van deesen kamer.

9 Mei. *Maatregel in het belang der bosschen op Java.*

Door den Chinees inwoonder dezer colonie, Thee Tiewuko, verzoek gedaan wesende om op Java een chaloup met een Hollands roer te mogen laten aanmaken en, met relatie tot deze instantie, weder gesproken zynde, hoe de houtbosschen

noekan, dog soo ongelegen bevonden met lang wagten na hooge vloed, etc., dat aan de Cheribons resident een en andermaal heeft doen voorstellen de producten te Indramayoe te mogen leveren, lopende de vaarbaare spruyt Tjipellis digte by de negorye Sumadang;

de negorye Prackamontjang legt wat verder van die rivier, maar egter onvergelyk nader by als van Tanjongpoera, 't welk ook bevestigd werd by een berigt van dies regent, dezen annex, schoon daarby zelfs de reequening gemaakt werd tot aan Cheribon en gevolgelyk soo veel meerder differeerd, als men hen toestaat de rivier van Indramayoe af te komen;

Bandong legd nader aan de rivier van Tanjongpoera en kan alzoo wel en beter na Batavia als na Cheribon komen, hoewel de leverantie op Indramayoe en de afbreng langs die rivier veel in de afvoer zoude uytwinnen in vergelyking van Cheribon;

3° blykt by voorsz. berigt, dat de ongelden op de vervoer van coffy van Pamanoe kan na Batavia bedragen rd^s 192 de 100 picols, alzoo die inkoops 208 rd^s kosten:

en dus na Cheribon maar 117 rd^s, dat nog, na goede gissing, de helft verschillen zal by afvoer na Indramayoe, dus $1\frac{1}{3}$ rd^r per picol differentie;

4° lyd de houtkap van Indramayoe door het stellen van deze regentschappen onder Batavia, dewyl by die gelegentheid, vide voorsz. resolutie, van haare verpligting dieswegen vry gesproken zyn:

5° betaald de Comp^e voor de coffy te Batavia ses rd^s en te Cheribon vyf en een halve rd^s 't picol;

6° om alle welke reden 't sigthaar is, dat de verplaatsing onder Batavia voor Prackamontjang en Sumadang ongelegen geweest is en dat het die landschappen tot voordeel en gemak zoude strekken weder onder de Cheribonse residentie te sorteeren en haare produkten in de pakhuyzen te Indramayoe te mogen leveren;

terwyl 't de Comp^e mede geenzints tot nadeel sal strekken;

de berg Parrang, beoosten de Tanjongpourase rivier gelegen), de zaken daar heen wiste te dirigeeren, dat de provintien Bandong, Prackamontjang en Sumedang 't Cheribons bestier onttrokken en onder zyn bestier gesteld wierden om dus 't werk volk tot die gewaande myn uyt die districten te vinden, vide resolutie van 12 May 1730; en schoon dat goud of zilver graven reeds in anno . . . , afgeraakt is, heeft Cheribon egter die provintien blyven missen.

Onderwylen hebben sommige dier regentert wel eens de hardiesse gehad zig daar over te beklagen, vide Cheribonse brief van den toen afgaande resident, Ingerssen, dato en andere, door hen aan den presenten Generaal geschreven, die daarop, om van de zaak wel te kunnen oordeelen:

1° nagegaan heeft de kaart in Valentein, over Oost Indien, deel 4, daar hy bevond, dat Prackamontjang omtrent even ver van Batavia was leggende als Cheribon, dog Sumedang veel nader aan Cheribon als Batavia;

2° dat dit zoo zeer niet ter zaake doet als wel de gelegenheid der wegen en rivieren, 't welk in voorsz. resolutie ook zig zelfs tegenspreekt, dewyl gepermitteerd werden haare producten langs de rivier Pamanoekan en Tjikako af te brengen na Batavia, en welkers monden omtrent halveweg Cheribon en Batavia uytkomen, dog niet verre zyn van Indramayoe, daar Cheribon mede haare pakhuyzen heeft, wezende sedert al ten eersten ontdekt de beswaarlykheid dier rivieren om de banken, die er voorleggen, en de verre weg over zee van daar na Batavia tegen December, dat de westmousson waeyt; behalven dat die bogt veelyds onvry is door Johoorse en andere rovers. Waar om jaren lang haare producten per draag-beesten hebben doen brengen na Tjikauw aan de rivier Tjitarom of Tanjongpoera, dat eenige dagen reysens is, van waar die met vaartuygen de rivier af en over zee na Batavia gevoerd werden, hoewel Sumadang nu onlangs, als te ver van Tanjongpoera afgelegene, weder geprobeert heeft de afvoer met draagbeesten na Pankalang Gintong en zoo langs de rivier Pama-

straffen van lyf en leven, confiscatie à uso van goed en vaartuyg, daar tegen by placcaten deser regeering van den 18^{en} July 1742 en 21^{en} Maart 1746, mitsgaders 't octroy voor de geprivilegieerde societeyt met dies prolongatie van den 20^{en} Augustus 1753, item het biljet der Edele Hoog Agtbare heeren Majores, den 7^{en} September 1756 alhier ontfangen ⁽¹⁾, gepaart met de serieuze recommandatien aan de fiscaals op de buyten comptoiren en respective officieren van justitie tot sluyting van dat kwaad, tot nog toe weynige of liever geene ontdekkingen of aanhalingen van dien ongepermitteerden handel en handelaars, nog hier, nog op de buyten comptoiren ontwaard zyn; zoo is 't, dat, om voorschreeve redenen en om tegen dese schadelyke en schandelyke onderkruyping van 's Comp^e handel door de geprivilegieerde societeyt in desen pretieusen tak van haar voordeelig bestaan met alle mogelyke en practicable middelen sorg te dragen en dat kwaad ten eenemaal uyt te roeyen, in Rade van India op den 2^{en} May dezès jaars nodig geoordeelt is, niet alleen de vorige gepubliceerde placcaten en biljetten by dit nieuwe placcaat te renoveeren, maar ook boven dien nog eenige meerdere restrictien en ampliatiën, als so veel meerdere cautelen om aan het in desen bedoelde oogmerk te voldoen, by 't zelve te voegen en dierhalven goedgevonden en verstaan, allen en een iegelyk te interdiceren, gelyk gedaan werd by desen, niet alleen den handel in amphioen buyten de geene, die van de geprivilegieerde societeyt ingekogt is, maar ook den vervoer met 's Comp^e schepen, 't zy Europeesche of Indiasche, dan wel mindere of particuliere vaartuygen, direct uyt Europa, de directie van Bengale of van eenig ander comptoir of plaats van de Comp^e of van andere, na dese hoofdplaats, dan wel elders, na en besuyden Malacca en binnen de straat Sunda, en op Comp^e territor of comptoiren der binnen en buyten Westcust, deselve verklarende confisquabel in den eersten graad, saisibel voor een yder, met volkomene vryheyd om, waar deselve binnen voorschreeve, bepaalde

¹⁾ Welk biljet hier bedoeld is, heeft men niet kunnen uitvinden.

plaatsen of districten ontmoet, aan te halen, 't zy te land of op zee, en uyt de schepen en vaartuygen, die zulks geladen mogten hebben, zo hy des inagtig is, te ligten en op te brengen te deser hoofdplaats of het naastgelegentste comptoir van de Comp^e, om aldaar vervolgens geprocedert te werden tot confiscatie van dese amphioen niet alleen, maar ook de vaartuygen, waar in deselve mogte bevonden werden, op verdere poene, dat de geene, die bevonden zal werden zig aan sodanigen particulieren, vuylen morshandel in amphioen door oversending en vervoer, mitsgaders deszels bewaaring, koop en verkoop, vergrepen en schuldig gemaakt, dan wel daar inne op eenigerhande wyze geparticipeert of de hand geleent te hebben, het zy hier, in Bengale of wel elders, op eene van Comp^e comptoiren, waar het ook zoude mogen wesen, 't zy te lande of op hare schepen en mindere vaartuygen, zonder eenige conniventie, gratie of dissimulatie, van wat qualiteyt of conditie hy ook zoude mogen wesen, ten exemp^el van andere, boven de confiscatie à uso van zyne goederen, aan lyf en leven zal werden gestraft.

En op dat het voorschreeven oogmerk tot weiringe en uytroeyinge van dien schadelyken sluykhandel te beter bereykt en yder een geanimeert werde om dezen verboden handel te eerder te ontdekken en bekent te maken, zo is teffens, niet alleen aan de eene kant verstaan te statueeren, dat, zo wanneer in eenige schepen of vaartuygen, zo die van Batavia na eenige plaatzen komen te vertrekken, als van elders, 't zy uyt Europa of van eenige buyten quartieren in India, hier ter rheede komen of leggende zyn, eenige particuliere amphioen, buyten die de Comp^e of voorsz. societeyt toebehorende is of van dezelve ingekogt mogt wesen, bevonden en agterhaalt mogte werden, boven deszels confiscatie, etc., de schippers, boekhouders, stuurlieden, hoogbootsman, schieman, constabel, zeylmaker, bottelier en kuyper of die derselver plaatsen bedienen of by provisie waarnemen, van en op al zulke bodems, als die de toezigt daar en jegens ten principalen aangaat en nu ook nog nader hooglyk aanbevolen word daar tegen te

vigileeren en by ontdekkinge ten eersten aan te geven. zullen werden gedeporteert en buyten 's Comp^s dienst gecasseert en wyders de schuldige daar en boven sodanig aan lyf en leven gestraft, als na bevinding van saken in desen zal geoordeelt werden te behooren; maar ook aan de andere kant goedgevonden aan den ontdekker, delateur of aanbrengrer van particulieren amphioen of smokkelhandel in deselve, onder secretesse van deszelfs naam, te beloven, niet alleen de waarde van alle sodanige daar door aangehaalde en geconfisqueerde amphioen, na aftrek der geregtelyke onkosten en verdere detractie, hier onder te melden, maar boven dien een volkomen impuniteyt aan denselven, in zo verre hy zig aan gemelde verboden handel, 't zy door aanbreng, bewaaring, koop of verkoop van particulieren amphioen, mede mogt hebben schuldig gemaakt; wordende zelfs in dien gevalle aan de aanbrengrers hun regt op de verkogte particuliere amphioen, dan wel deszelfs verkoops prys, gereserveerd gelaten.

Ten welken eynde de fiscaals der respective buyten comptoiren, daar de aanhaling geschied, en alhier den advocaat en water fiscaal gelast werden, zig te voegen by den aanhaler en voor hem te procederen tot de voorschreeve confiscatie, daar voor genietende de tiende penning en de armen deser steele de hondertste penning, te defalqueren van de voorschreeve waarde of het geheele bedragen der aangehaalde amphioen, dewelke aan de societeyt ter deser plaats zal moeten werden overgelaten op de taxatie van dies waarde, na de constitutie van dat sap in proportie van 's Comp^s amphioen, die deselve ontfangt tegen 450 rd^s de kist; tot welke taxatie zullen werden gebruykt de kundigste en bekwaamste subjecten, te weder syden, by de societeyt en den aanhaler, ten getalle van twee of meer te benoemen, na het goedvinden van den regter; en voor welke getaxeerde prys de societeyt gehouden sal wesen de voorschreeve amphioen aan te nemen en dadelyk in contanten gelde by de leverantie te betalen; werdende mede, by renovatie en ampliatio van 't placcaat van den 16^{en} April 1751 tegen 't vervalsen van amphioen, yder een geinter-

diceert en verboden het maken van eenige diergelyke compositie en 't mengen van de amphioen, zelfs onbepaalt, in hoe een geringe quantiteyt het ook zoude mogen wesen, 't zy ter verkoop of versending, op poene van confiscatie van de vermenging, compositie of vervalste amphioen voor den aanbrenger, invoegen hier voren, met relatie tot den smokkelhandel in deselve, gezegt is, mitsgaders bannissement in de ketting daar en boven, na exigentie van zaken.

Terwyl laatstelyk in allen gevalle de respective officieren van justitie, zo de fiscaals, baljuw en landdrost, sabandhaars, gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander en commissaris over de prauwvoerders alhier ter steede, als de fiscaals op de buyten comptoiren, ten ernstigsten geordonneert werden tot ontdekking en tegengang van voorschreeven particuliere amphioen of sluykhandel in dezelve het nauwkeurigste regard te slaan en desen placcate na haar uytterste vermogen, ingevolge desselfs inhoude en intentie, met alle rigieur te executeeren, onder eene recommandatie om, by ontdekte nalatigheyd en verzuym in hunnen pligt tot ontdekking en tegengang van het kwaad, daar voor zelfs aansprekelyk gehouden te zullen werden, also het een en andere voor den dienst en het interest der Comp^e geoordeelt is zodanig te behooren.

Weshalven desen ook alom, daar 't behoort, gepubliceert en in de gewoone taalen geaffigeert zal werden, op dat niemant hier van eenige ignorantie zoude kunnen praetenderen.

9 Junij. *Toekening aan Mr P. Poelman, extra-ordinair lid in den Raad van Justitie te Batavia, van het privilegie voor vijf jaren om alleen, met seclusie van alle andere, onder 's Comp^e jurisdictie alhier, in zyne, ten dien eynden aangelegde raffinaarderye te mogen fabricceeren candy- of witte-suyker-brooden*''.

Vroeger waren die brooden »in dese colonie'' niet gemaakt

13 Junij. *Last op de builen-kantoren de metalen en ijzeren kanonnen bij het gewigt te berekenen; daarvan eene memorie naar Batavia op te zenden, met opgave van de redenen, „zo wanneer zy eenig merkelyk different met de Bataviase pryzen mogten ontwaaren”; de schuifstangen en de druiven, zoowel die met lood, als die met ijzer gevuld, te sorteeren en volgens den Bataviaschen prijs in te boeken.*

Hierbij is gevoegd eene „memorie om de schuifstangen, enz. te sorteeren en in te boeken”.

14 Junij. *Bepaling, dat in processen voor den Raad van justitie te Batavia elk accept en elk refuus bij de conclusie moest worden herhaald.*

Is verstaan, by forme van ampliatio der notulaire ordre dato 2 May 1752, althans nader te statueeren, dat de practizyns, welke eenige gedane presentatie, 't zy voor het geheel, dan wel ten deele, voor hunne meesters komen te acceptceeren, dan wel te refuseeren, insgelyks gehouden en verplicht zyn die acceptatien, dan wel dat refuus, by de conclusie van het schriftuur, waar by zy dezelve komen te doen, met aanwyzing der articulen, daar van meldende, meede te repetceeren, op poene, dat, by het contrarie van dien, op alle zodanige acceptatien off refusen geen regard zal werden geslagen en dat den procureur, diè zulx verzuymt, telken reyze vervallen zal in de by voorsz. notul, de dato 2 May 1752, op de non-repetitie der gedane presentatien gestatueerde boete, die thans, om reden, deesen rade daar toe moveerende, in beyde de gevallen gemodereert en voor het toekomstige gesteld word op 10 rd^s ten behoeve van deese kamer.

16 Junij. *Vernieuwing van het bepaalde op 28 Mei 1754 nopens facturen en cognoscementen.*

Het zenden van „cognoscement factuuren” werd voor den

vervolge afgeschafst, maar de »copia factuuren der bereeds [naar Batavia] verzondene goederen” moesten »by eene volgende occasie werden overgezonden”.

19 Junij. *Bepaling*, »dat alle civiele zaken, die ter »rolle van Schepenen gepresenteert werden, door een »practisein moeten werden opgebracht; dat het voorts »den gedaagde eenlyk gepermitteert zal zyn persoonlyk »een libel van antwoord in te dienen; dog dat, ingevalle »er verder by replicq, duplicq, enz. in geprocedeert »moet werden, den gedaagde als dan gehouden sal »weesen een practisein aan te stellen”.

Schepenen beraamden het vorenstaande tot tegengang van »de slordigheyd en abuysen, die in sodanige processe insluypen, waar inne, 't zy den eysscher, dan wel de gedaagde, »in persoon termyn houden, de regts saken tot den uyt- »eynde in dier voegen vervolgen en in staat van wysen »brengen”.

In cas van onvermogen zoude men, »sulx versogt werden”, pro deo kunnen procodeeren.

²⁰/₂₁ Junij. *Maatregelen tegen den »overmatigen” aanvoer van Chinesche nieuwelingen.*

Als hoofd-motief voor die maatregelen voerde de Regering aan, dat »de oude en goede ingezetenen dier natie ten deele »benomen werden de middelen van haar nodig bestaan”.

Zij vernieuwde daarom in de eerste plaats de plakaten legen den aanvoer van 29 Mei 1690, ^{20 April}/_{4 Mei} 1717, 13 Julij 1743, enz.

In de tweede plaats verbood zij voor vijf jaren den aanvoer op straffe van 15 rijksdaalders, voor elken nieuweling »te betaalen door de anachodas der jonken of andere vaartuygen, en dat ten hunnen koste weder zullen moeten te rug voeren;

blyvende aan de jonken tot de manoeuvre derzelve gepermitteerd, de groote 130 en de middelmatige 110 personen te mogen voeren, alles met dien verstande, dat het bepaald getal manschap alleen zal dienen tot het lossen, laden en bewaaring der jonken en welke, by het retour dier vaartuygen, tot één man toe te rug zullen moeten keeren; voorts dezelve in dier voegen te amplieeren, dat geene anachodas zig zullen hebben te verstouten om van Malacca of eenige andere plaatsen, aan deze zyde van die stad of Johoor gelegen, en alzo min van Tonkin, Cochin China, Siam, Cambodja, Macasser, Banjermassing, Passir, Palembang, dan wel, met één woord, van wat land of plaats in deze gewesten het zoude moogen wezen, geene uytgezonderd, na deze hoofdstad of Java komende, meer Chinese passagiers te moogen overvoeren als drie of vier personen; en dat, zo bevonden werd, dat dezen of geen anachoda, in weerwil en vilipendie dezer ordre, meer dan drie of vier passagiers hier aangebragt heeft, hy zekerlyk incurreeren zal de voorsz. boete van 15 rd² voor yder persoon en die ten zynen koste moeten te rug voeren.

En dewyl het zeer praesumtief is, dat veele anachodas, inzonderheid die direct uyt China herwaarts komen, om de voorsz. heylzaame ordre illusoir te maaken, op de hier omstreeks leggende eylanden, buyten het gezigt van deze rheedee, eenige van het door hun aangebragte volk ontschepen, die dan vervolgens met kleyn vaartuyg op een clandestine wyze hier en elders aan de wal werden gezet; zoo is, om ook dat kwaad te weiren, al verder goedgevonden de ministers op Java, zo mede den resident van Cheribon te ordonneren om, ten tyde van het arrivement der jonken uyt China, allerwegens de stranden te doen bewaaken en alle ontdekt werdende nieuwelingen, die op de voorsz. ongepermitteerde wyze aangevoert zyn, in de ketting geklonken herwaards te zenden, het welke den Drossaart der Bataviase ommelanden en den gecommitteerde tot en over de zaaken van den inlander, voor zo verre de jurisdictie van dit ryk zig uytbreid, meede werd aanbevoelen.

Aan elken, van Batavia vertrekkenden anachoda moest een exemplaar van dit stuk, in zijne taal vertaald, worden medegegeven.

11 Julij. *Magtiging op het Collegie van Schepenen een quart maand huysuur* als belasting te heffen.

Het collegie van Scheepenen dezer steede, op fundament en ingevolge van het aan deeze tafel geresolveerde op den 16^{en} Augustus des gepasseerden jaars, by een extract uyt derzelver op den 10^{en} courant genomen besluit versook doende om wederom gequalificeerd te werden tot de heffing van een quart maand huysuur, mitsgaders, met relatie van dat onderwerp, te mogen weten, of zodanige huizen en pedakken, die ten tyde der invordering van dat tribut onbewoond mogten wezen, daar van uytgezonderd zullen zyn; daar by voegende. hoe hun gebleeken was, dat zodanige ledige woningen veel tyds kort na de heffing wederom verhuurd wierden bevonden; zo is na deliberatie, verstaan hun te qualificeeren met de invordering van een quart maand huysuur tot goedmaking der stads lasten te mogen voortvaaren, zo wel binnen de stad als in de zuyder voorstad en de Chinese campongs; met verdere ordre aan Schepenen meermeld om, ingevalle iemand zig daar toe onwillig of weygerig mogte tonen, als dan zulx by een specificq berigt ter kennisse van deeze regeering te brengen ter nadere dispositie.

29 Augustus. *Maatregelen in het belang van Compagnie's gewigten.*

Door den eersten opperkoopman dezes casteels, als een sequele van 't op den 3^{en} February laastleden gearresterde tot wegneming der irregulariteiten, die men omtrent de gewigten, in de respective administratien ter dezer hoofdplaats gevonden werdende, zederd eenigen tyd herwaards bespeurd heeft, by een breed berigt distinctelyk aangevaard wezende,

niet alleen wat gewigten in derzelver respective soorten, zoo metaale als yzere, daar gevonden en welke daar tot gebruyk in den dienst noodzakelyk vereischt werden, daar verder byvoegende, dat, na zyne opinie, veel zoude contribueeren om alles op een eenpaarigen voet te doen behandelen, mitsgaders alle confusien in dat articul te prevenieren, indien deze regeering geliefde goed te vinden zekere bepaalde soorten van gewigten in gebruyk te houden en alle de verdere, die hier en daar nog te vinden zyn, af te schaffen; zoo is, over dat onderwerp disposerende, voor af goedgevonden en verstaan dien voorstel te ampteeteeren, dienvolgende van nu af aan geene andere in gebruyk te houden dan de volgende soorten, te weten gewigten van 50, 25, 10, 5, 4, 3, 2, 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ en $\frac{1}{8}$ ponders.

Ten tweeden: uyt een bepaald getal gesorteerde gewigten vaste stellen te doen formeeren, waar van één stel uyt twintig stux zal bestaan, namentlyk:

10 stux van 50 ƒ ieder of te samen.....	500	ƒ
1 " " 25 "	25	"
1 " " 10 "	10	"
1 " " 5 "	5	"
1 " " 4 "	4	"
1 " " 3 "	3	"
1 " " 2 "	2	"
1 " " 1 "	1	"
1 " " $\frac{1}{2}$ "	$\frac{1}{2}$	"
1 " " $\frac{1}{4}$ "	$\frac{1}{4}$	"
1 " " $\frac{1}{8}$ "	$\frac{1}{8}$	"
te samen uytmakende.....	550 $\frac{7}{8}$	ponden.

Het halve stel in volgender wyze fixerende:

4 stux van 50 ƒ ieder, of te samen.....	200	ƒ
1 " " 25 "	25	"
1 " " 10 "	10	"
1 " " 5 "	5	"
1 " " 4 "	4	"
1 " " 3 "	3	"

1 stux van 2 R	2 R
1 " " 1 "	1 "
1 " " $\frac{1}{2}$ "	$\frac{1}{2}$ "
1 " " $\frac{1}{4}$ "	$\frac{1}{4}$ "
1 " " $\frac{1}{8}$ "	$\frac{1}{8}$ "

Ten derden: in consideratie genomen zynde de noodzakelykheid, dat in ieder administratie, ook op zodanige andere plaatsen, daar men gewigten employeerd, een zeker bepaald getal daar van gevonden werde, zoo is besloten daar omtrent de volgende schikking vast te stellen, te weten:

Voor de equipage en 't geen daar onder sorteerd:

onder den baas van Onrust zal mogen wezen een stel of 20 p ^s van	550 $\frac{7}{8}$ R ;
op Edam een stel of twintig p ^s van	550 $\frac{7}{8}$ "
in 't equipage pakhuis twee stel of 40 p ^s van..	1101 $\frac{3}{4}$ "
by den baas smit op de werf een half stel of 12 p ^s van	250 $\frac{1}{2}$ "
" " " kuyper een half stel of 12 p ^s van...	250 $\frac{1}{2}$ "
" " " timmerman een half stel of 12 p ^s van	250 $\frac{1}{2}$ "

In 't ambagts quartier:

by den baas koperslager 1 stel of 20 p ^s van ...	550 $\frac{7}{8}$ "
" " " kruidmaker 1 " " 20 " " ...	550 $\frac{7}{8}$ "
" " " smit een half stel of 20 p ^s van...	250 $\frac{1}{2}$ "
" " " timmerman een half stel of 20 p ^s van	250 $\frac{1}{2}$ "
" " " lootgieter " " " 20 " " "	250 $\frac{1}{2}$ "
" " stads waagmeester twee stel of 40 p ^s van	1101 $\frac{3}{4}$ "

By de wapenkamer. Overmits in deze administratie niets van belang gewogen werd, zoo zal daar geen gewigt mogen aangehouden werden, dewyl, by een enkel geval van benoogtheid, zulx uyt de kleene winkel, dan wel uyt de negotie pakhuyzen kan werden bekomen.

In de medicinale winkel:

1 stel van 20 p ^s , of te zamen	550 $\frac{7}{8}$ R .
--	--------------------------------

In de arthillerye:

1 stel van 20 p ^s , of te zamen	550 $\frac{7}{8}$ R .
--	--------------------------------

In de paarde stal. In deze administratie zal het gewigt

insgelykx werden geëxcuseerd, dewyl zulx, in cas van noodzakelykheid, uyt het yzer-magazyn geleend kan werden.

In 't graan magazyn:

2 stel of 40 p^s, te zamen tot 1101³/₄ ₤.

In 't provisie magazyn:

2 stel of 40 p^s, te zamen tot 1101³/₄ ₤.

In 't yzer magazyn:

2 stel of 40 p^s, te zamen tot 1101³/₄ ₤.

In de west-zydse pakhuyzen:

3 stel of 60 p^s, te zamen tot 1652⁵/₈ ₤.

In de Water poort:

2 stel of 40 p^s, of te zamen tot 1101³/₄ ₤.

Zullende de administrateurs van de laatstgemelde pakhuyzen spetiaal werden aangekondigd, dat onder de voorsz. twee stellen alleen verstaan werden zodanige gewigten, die ten dienste van hunne pakhuyzen geemployeerd, mitsgaders twee maalen in 't jaar ter eyk gebragt zullen werden, en dus gesepareerd of ongemengd zullen dienen te blyven van die gewigten, welke ter verzending naar de buyten comptoiren of verstreking voor andere gedestineerd zyn, waar van een apart boek zal werden gehouden, zonder dat zy van zulke gewigten ander gebruik zullen mogen maken.

In 't kleeden pakhuys:

1 stel of 20 p^s, te zamen van 550⁷/₈ ₤.

In de kleene winkel:

1 stel of 20 p^s, te zamen van 550⁷/₈ ₤.

In 't suyker pakhuys:

2 stel of 40 p^s, te zamen van 1101³/₄ ₤.

In de pakhuyzen op Onrust en Edam:

3 stel of 60 p^s, of te zamen van 1652⁵/₈ ₤.

Waar van de administrateurs gehouden zullen wezen om voor ieder stuk gewigt van 50 ₤, die de scheeps overheden, welke koper en thin laden, gewoon zyn verzegeld mede te nemen, uyt de Waterpoort tweemaal 's jaars andere te ontfangen.

Ten vierden: is ten dezen subjecte, by wege van renovatie der vorige ordres, nog goedgevonden te ordonneeren, dat voor-

taan in 's Comp^s pakhuyzen geene andere dan kopere of metale gewigten zullen mogen werden geëmployeerd; en dat bygevolge alle yzere en loode, zo mede de metaale, die met yzere ringen of loot effen gesteld zyn, voor altoos afgeschafft zullen blyven; dat daar benevens alle administrateurs, na dat zy derwegens gewaarschouwd zyn, verpligt zullen wezen tweemaal in 't jaar, te weten: onder ultimo February en ultimo Augustus, haare gewigten te bezorgen in de pakhuyzen bezyden de Waterpoort, om daar op nieuw geëykt te werden.

En op dat in dezen na vereysch aan de intentie voldaan mooge werden, zoo is nog gearresteerd, door de nalatige of die deeze ordre niet geobserveerd, dan wel andere als goede, geeykte, kopere of metaale gewigten gebruykt zullen hebben, te multeren in een boete van twee maanden hunner winnende gage, te verbeuren ten behoeve van den Baljuw dezer steele; waar onder egter niet begreepen zal wezen de applicatie van eene condigne straffe, die de plegers van bedrog of falsiteit subject blyven.

5 September. *Toekenning van huishuur-indemniteit aan de Opper-kooplieden des kasteels Batavia.*

Geconsiderend zynde, niet alleen, dat de gedestineerde woningen voor de opperkooplieden des kasteels door ouderdom onbewoonbaar geworden en zy overzulx genootzaakt zyn zig van andere huizen te voorzien, maar boven dien, dat die bedienens, uyt hoofde van hun gewigtig en niet minder lastig ampt, eene byzondere reflexie meriteeren, is beslooten, van nu af aan de opperkooplieden des kasteels, zoo lange zy dat ampt bekleeden, 25 rd^s 's maands huysuur toe te leggen.

5 September. *Regeling van het tractement van »ledig »lopende» Boekhouders en Assistenten.*

Het opperhoofd van 't generale soldy comptoir verzoek doende,

dat het deze regeering behagen mogte hem met nadere ordre te munieren, hoedanig hy zig zal hebben te gedragen omtrent het valideren der gage aan boekhouders en assistenten, die geen actuelen dienst doen en die hem derwegens by continuatie lastig kwamen te vallen; zoo is goedgevonden en verstaan, het dezen aangaande op den 16^{en} Augustus des gepasseerden jaars geresolveerde indiervoegen te interpreteren, dat zodanige boekhouders en assistenten gage zullen winnen, die alleen ledig loopen, om dat zy op geene der schryf comptoiren geëmployeerd kunnen werden, maar geenzints de zulke, die, geplaatst kunnende werden, egter ongenegen zyn om dienst te doen en zig agterlyk houden.

$\frac{8}{14}$ September. *Uitschrijving van een plegtigen dank- en bede-dag wegens het aanstaande vertrek eener retourvloot.*

21 September. *Bepaling, dat het kostende der kopijen van proces-stukken, ten behoeve van de Heeren Majores gemaakt, gebragt mogten worden onder de kosten en misen van de justitie.*

De Raad van justitie te Batavia besliste daaromtrent het navolgende:

Door den secretaris deeses raeds, Jacob van der Heyden, in consideratie gegeven zynde, hoe dat by de introductie van het reglement van menage te deeser hoofdplaatze in den gepasseerden jare 1757 het getal der clerquen ter secretarye van deesen rade, die door de Comp^e bekostigd werden, van 25 eensklaps op 10 gereduceerd en vermindert is geworden, en dat dierhalven door hem, secretaris, en den geswooren clerq aan eenige, sederd die tyd, om het werk behoorlyk effen te houden, by hen lieden voor eygene reekening particulier in dienst genomen pennisten een considerabel montand van tusschen de 80 en 90 rd^s maandelyks heeft moeten werden g'expendeert, met instantig versoeck teffens, dat tot compensatie, zo

veel doenlyk, van die zwaar druckende lastpost, op de declaratien van geregtelyke oncosten in alle crimineeze zaken voortaan ten voordeele der secretarye mede gebragt mogten werden de copy gelden der tot speculatie van de heeren Majores steeds dubbeld, ja, by het verongelukken van scheepen, somtyds wel drie voudig na 't vaderland overgaan moetende proces papieren; is verstaan in dat versoek te condessendeeren en den geswooren clercq mits dien eens voor al te qualificeeren om, by het opmaken van geregtelyke kosten in crimineeze zaken, de respective declaratien met de voorsz., onder de misen van justitie absolut meede sorteerende copy gelden na deesen steeds te mogen belasten.

25 September. *Last op de buiten-kantoren jaarlyks eene „staatrekening” van elk kantoor naar Batavia over te zenden.*

Deze oude last mogten de dienaren niet overtreden, „ten ware zy genegen mogten weezen over hunne nalatigheyd na verdiensten gecorrigeert te werden”.

26 September. *Regeling der bewapening van Compagnie's schepen.*

Door den heere Gouverneur Generaal vertoond zynde de noodzakelykheid om, ten aanzien der monture der schepen, eenige verandering te maken; zoo is, na deliberatie over dat onderwerp, goedgevonden en verstaan zig met de ten dezen gedaane propositie te conformeeren en dus van nu af aan in de constabels kamer van de respective schepen, zoo wel die hier in 't land vaaren, als die naar Europa gezonden werden, geene canons te plaatsn, nademaal de zelve niet alleen zelden gebruykt kunnen werden, maar hoven dien by employ droevige gevolgen kunnen veroorzaken, als te na by de kruyt-kamer zynde; gevolgelyk op de schepen van de charter van 150 voet de twee stukken van 12 ponden bals te excusceren

en daar en tegen die van 8 ponden met twee slux te vermeerderen, om dus de equaliteit der calibers, tot preventie van confusie in cas van gevegt, beyde ten reguarde van het scherp en gereedschappen, regulierder te doen zyn, zo dat voortaan de monture van een schip van 180 voet zal bestaan in:

24 stukken van 8 pond bals,

8 » » 4 » »

10 » » 1 » »

Op een schip van 140 voet, in:

22 stukken van 6 pond bals,

6 » » 3 » »

8 » » 1 » »

Op een schip van 120 à 125 voet, in:

20 stukken van 6 pond bals,

4 » » 3 » »

6 » » 1 » »

mitsgaders, in conformiteit van de voorsz. schikking, mede te reguleren en te bepalen de quantiteit buskruyt, scherp, papier en 't geen verder tot de monture der schepen vereyscht werd, zullende by de naaste gelegentheid van deze dispositie de nodige kennis gegeven werden aan de heeren Meesters, gepaard met een eerbiedig verzoek, dat de zelve deze nieuwe schikking gelieven te aggreëren en dat de door haar Edele Hoog Agtbare naar deeze landen gezonden werdende schepen indiervoegen van monture voorzien mogen werden, nademaal deze regeering volkomen van sentiment is, dat, deze methode secuurder zynde, ook met de proportie der scheepen beter overeenstemd.

28 September. *Verlenging van den termijn der borgstelling door Compagnie's dienaren van 3 tot 4 jaren.*

Zie bij 2 September 1755.

Heeren XVII^{den} hadden hiertoe last gegeven bij hunne missive van 29 October 1757.

Van dit besluit werd kennis gegeven aan de ministers op

alle zodanige buyten-comptoiren, daar zulx van applicatie" kon zijn.

28 September. *Voorschrift nopens cischen.*

Conform het welbehagen der heeren Meesters, is goedgevonden en verstaan circulair te ordonneeren, dat de respective ministers op de buyten comptoiren, van de eysschen spreekende, tot voorkoming van verwarring, voortaan de dagteekening van den eysch, in steede van het jaar, waar op de voldoening gecalculeerd is, zullen gebruyken en bekend stellen; by voorbeeld, wanneer van den laatsten Patriasen eysch gesproken werd, welke in den jaare 1756 naar Indien gezonden is, die petitie te designeeren met de woorden: *op den eysch van 14 October 1756*, in plaats van voor den jaare 1758, waar op de voldoening van dien eysch moet volgen; met deeze byvoeging, van: *Patriase of Bataviase.*

2 October. *Bepaling, dat van Compagnie's fort en schepen telkens slechts eenmaal gesalueerd mogt worden.*

Op een ridicule wyze" waren vreemdelingen voorgegaan met een salut te herhalen, welk voorbeeld men van Compagnie's zijde gevolgd had.

Deze bepaling heet eene interpretatie van het bepaalde op 6 October 1750.

$\frac{2}{10}$ October. *Regeling der waarde van zilveren ropijen.*

Door den heere Gouverneur Generaal propositie gedaan zynde om een middel te beramen tot wegneming der irregulariteiten, die omtrent den cours der menigerley soort van ropyen van differente stempels, beyde, in deze colonie als op andere plaatsen, onder 's Comp' jurisdictie gelegen, bespeurd werden; zo is, na deliberatie, goedgevonden en verstaan te statuieren, dat, zoo als bevorens, voor dertig stuyvers gangbaar zullen blyven

de zilvere derhams Java, in de wandeling Bataviase ropyen genaamd, de Souratse dito en de bereeds 's Comp^s wegen niet een apart stempeltje gedistingueerde Persiaanse ropyen, van welke methode egter geen verder gebruik gemaakt, maar alles, wat men van die munt zal komen te ontfangen, naar Bengale gezonden zal werden; terwyl alle de overige ropyen, waar gemunt of van wat stempel, gangbaar werden verklaard tegen zeven en twintig stuyvers, 't geen tot een byzonder soulaas van de gemeente zal gedyen, dewyl de laatstgemelde ropyen, schoon wezentlyk met de Souratse, door verval van tyden, in alloy en gewigt gelykstandig zynde, tot nog toe geene bepaalde waarde hebben gehad en waar van haatzugtige menschen, tot nadeel van andere, gebruik hebben weten te maken door dezelve niet dan tot een lagen prys, zelfs van vier en twintig stuyvers, te ontfangen.

2 October. *Aanstelling van twee sous-lieutenants bij de lijfwacht van den Gouverneur-Generaal.*

Zie bij 8 November 1754. — De reden voor deze inconsequentie blijkt niet.

3 October. *Maatregel in het belang van de zindelijkheid aan boord van Compagnie's schepen.*

Op dat voortaan, in conformiteit der geëerde intentie van de heeren Meesters, de scheeps overheden mogen werden opgewekt om hunne onderhebbende bo:lems, tot voorkoming van ziek tens en sterfte, behoorlyk te zuiveren, waar omtrent men reden heeft het meerder gedcelte van nalatigheid te suspicieren; zoo is verstaan te ordonneeren, dat de commandeur en opper-equipa-gemeester van ider schip, by hun arrivement te dezer rheedc, aan den heere Gouverneur Generaal dien aangaande een berigt zal overgeven, om daar uyt te kunnen zien, of door hun aan de ordres ten dezen reguarde behoorlyk voldaan is.

10 October. *Voorschrift nopens verstrekkingen.*

Is goedgevonden circulair te ordonneeren, dat voortaan alle verstrekkingen, waar voor de genieters op reekening van soldyden, het zy goede maanden als anderziints, worden gedebiteerd, zoo mede alle belastingen, niet moeten werden gesteld op de onkostreecquening der schepen, hoedanig op veele buyten comptoiren gantsch verkeerdelyk te werk werd gegaan, maar apart of op eene andere zyde van dat zelve schriftuur, om dusdoende afgezonderd te blyven van het verstrekte aan ider schip, dat alleen tot de onkostreecquening behoord, die ook afzonderlyk zal moeten werden afgesloten, tot preventie van confusie.

10 October. *Uitlooving eener premie van 300 rijksdaalders op het aanwijzen of uitleveren aan de justitie van zekeren Europeschen sergeant, die een Javaan had vermoord.*

Die uitlooving geschiedde »tot maintien der justitie”.

De naam van den aanbrenger zoude, des verlangd, »gesecreteerd” blyven.

21 November. *Toekenning van een jaarlijksch »douceur” aan den Baas van het eiland Onrust.*

Zulks bestond uit 4 stukken tafelgoed en 100 stukken porcelein.

Hij had, evenals zijne voorgangers, dat douceur tot Augustus 1757 genoten, wanneer hem zulks was afgenomen.

Voorts nog in aanmerking gekomen zynde de notoire onbillykheid, die gevonden werd in de tot dus verre geusiteerde gewoonte, dat de administrateurs van 't graan magazyn het douceur genieten van 100 ƒ per coyang van alle de ryst, die by noodzakelykheid opgeschuurd werd in de pakhuyzen ten eylande Onrust en Edam en door de opzienders van die plaatsen by kleene

parthyen weder werden uytgemeten, zonder daar voor de minste belooning te krygen; zoo is goedgevonden en verstaan, die oneygentlykheid abolerende, voortaan die honderd ponden te doen genieten door den baas ten eylande Onrust en den opziender van Edam, te weten, yder van 't geen ontvangen en weder afschepen zal.

28 November. *Bepaling, dat van „afgelegde” Compagnie's schepen alleen de romp, „dan wel het bloote hol” op publieke vendutie verkocht mogt worden.*

Zulks geschiedde „tot vermyding van disputen met de „kopers”.

5 December. *Voorschrift nopens „ongeleterde en onge„nummerde” praauwen.*

De regering vond goed „te statuieren, dat voortaan alle ongeletterde, zoomede ongenummerde praauwen en diergelyke vaartuygen, ter zee varende, zoo mede de geletterde, by aldien dezelve handel komen te dryven op de rheede of aan de scheepen en vaartuygen, dadelyk, zonder forme van proces, de lading alleen uytgezonderd, geconfisqueerd zullen werden ten behoeve van den pagter van den handel aan de schepen, onder deze mits nothans, dat hy zig in staat bevinde met valable bewyzen te kunnen demonstreeren, dat de gesaiseerde vaartuygen de ordre getransgresseerd hebben”.

5 December. *Toekenning aan den Visitateur-generaal en aan den Boekhouder-generaal van een jaarlijksch „douceur” voor het nazien der boeken van de Bank en Bank van leening.*

Ieder hunner kreeg daarvoor 100 ducats, te betalen „uyt „de inkomsten van de Bank”.

Het nazien was een extra-ordinaire dienst, waar toe veel moeyte en tyd moest werden besteed".

12 December. *Voorschrift nopens de verantwoording van geweren.*

Is verstaan te statueeren en dienvolgende de scheeps overheden respectie te gelasten, aan den baas van 's Comp^w wapenkamer alhier een quitantie te geven wegens den ontvangst aan boord van zodanige geweiren, welke aan de militairen, die op hunne bodems bescheiden zyn, dan wel daar mede na elders overvaaren, ter hand werden gesteld; dat wyders de voorsz. overheden, by het ligten van militairen op deze of geene buyten comptoiren, van 't hoofd der militie aldaar, dan wel het opperhoofd van zodanigen plaats, zullen hebben te eysschen een quitantie, concerneerende den ontvangst van gemelde geweiren, mitsgaders dezelve by hun retour ter dezer hoofdplaatse ter hand te stellen aan den voornoemde baas van de wapenkamer, ten bewyze dat de geweiren door hun na vereysch verantwoord zyn.

15 December. *Opdragt van het toezigt op stuurmans-gereedschappen op den Baas-kaartenmaker.*

Gezien wezende, hoe de heeren Meesters absolut begeren, dat de ordres om de scheepen van stuurmans gereedschappen en zeekaarten te voorzien zonder afwyking zullen werden geobtempereerd; zoo is, om daar aan na vereysch te voldoen, goedgevonden den baas kaartemaker te ordonneeren om, voor het vertrek der retourscheepen, zig op ider van dezelve te begeven, ten eynde aldaar de stuurmans gereedschappen en zeekaarten te examineeren, mitsgaders, na het exempel van den majoor der arthillerye en den baas van de wapenkamer in opzigte van de ammunitie van oorlog, enz., op de retourscheepen gepractiseerd werd, by een berigt op te geven, welke gereedschappen, enz., ter verantwoording van de scheeps overheden, door hem aan boord gevonden zyn

en welke dezelve nodig hebben, om, des geraden oordeelende, de benodigde te kunnen laten verstrekken; maar by bevinding van een notoir gebrek aan gereedschappen en kaarten, daar van aan den heere Gouverneur Generaal kennis te geven, zoo mede de scheeps overheden van een declaratoir te voorzien om zig in Nederland te kunnen verantwoorden, alles op een boete van drie maanden gage.

15 December. *Bepalingen nopens de bewapening van retour-schepen.*

Op de propoistie van den heere Gouverneur Generaal gctreden zynde om het nodige te beramen op deze en geene pointen, gevonden werdende in de gevenereerde missive der heeren Meesters van den 18^{en} April dezes jaars, mitsgaders aanvankelyk geremarqueerd wezende, niet alleen, dat haar Edele Hoog Agtbare, nyt consideratie van den gesloten vrede met de Algerynen, goedgevonden hebben de monture der naar deze gewesten gaande schepen weder op den vorigen voet te brengen, maar ook dat het derzelve welbehagen is, men zig hier omtrent de monture en bemanning der retourschepen daar mede na zal schikken; zoo is, na resumtie der van dat onderwerp sprekende resolutien, goedgevonden en verstaan ten dien subjecte deze verandering te maken, dat voortaan de repatrierende schepen in volgender wyze van ammunitie van oorlog zullen werden voorzien, als:

Een schip van 150 voeten:
met 22 stukken van 8 ponden bals,

" 6 " " 4 " "

" 6 " " 1 " "

Een schip van 140 voeten:
met 20 stukken van 6 ponden bals,

" 4 " " 5 " "

" 4 " " 1 " "

Een schip van 120 à 125 voeten:
met 18 stukken van 6 ponden bals,

met 2 stukken van 5 ponden bals.

na welke bepaling mede zal werden verstrekt het daar toe benodigde buskruyd, scherp, papier en wat verder tot het geschut vereyscht werd.

19 December. *Maatregelen nopens de levering van suiker aan de Compagnie.*

Door den heere Gouverneur Generaal discours geformeerd zynde over de aanstaande leverantie van poeder zuyker in deze colonie, mitsgaders ten dien opzigte vertoond wezende, dat de Comp^e voor de verzending 's jaars meer dan honderd maal honderd duyzend ponden benodigd was, welke quantiteit zyn Edelheid egter grotelyx twyffelde, dat door de gezamentlyke suykermolens alhier zoude kunnen werden gefourneerd, alzoo veele derzelve door de gemaakte bepaling op 30 April 1756 zeer in het verval waren geraakt en dus daar toe niets noemenswaardigs zoude kunnen contribuieren; en dat hy om die reden van sentiment was, het thans met 's Comp^e interest overeenstemde de jongste methode, volgens welke de leverantie tot dus verre by wege van repartitie is geschied, te abandonneeren, mitsgaders de leverantie in een onbepaalde quantiteit, voor ider een als voor dezen open te zetten, waar door, zonder de maatschappye te benadeelen, de zuyker leverantiers op een kragtvalige wyze zouden werden gesouteneerd en telfens geanimeerd de hand aan hunne molens te houden en voor een verval zorg te dragen; het welke zyn Edelheid te nodiger oordeelde, als 'er niet alleen dezen jare nog weynig apparentie was 't benodigde aan handen te krygen, als men eens nagaat, om maar van 't laaste jaar te spreken, dat 'er van December tot July maar ingekomen zyn 900000 ƒ , dat 'er nu maar 250000 ƒ in de pakhuyzen berusten, daar 'er in December anno passato een voorraad was van 800000 ƒ en egter de pakhuyzen dat jaar ledig geraakt zyn, mitsgaders in April afgescheept is:

800000 ₧, in
 May 200000 „ „
 Juny 2200000 „ „
 July 2600000 „ sonder dat er dit jaar extra-ordinaire bezendingen gedaan zyn, makende te samen 5800000 ₧, en dus 2400000 ₧ meer, als 'er apparent in voorraad wezen zal, ten blyke, dat 't verval al groter is, als den dienst van de Comp^e, geswegen van het welwezen der colonie (dat 't eerste mede insluyt), komt toe te laten, terwyl de bepaling en het daar door overblyven van zuyker op de moolens, die 't meeste maalde, een deur opend tot monopolie, gelyk dat mede aangetoond werd by resolutien van den 10^{en} October 1710 en latere; waar over in 't breede gediscourceerd en de gedaane propositie in omvrange gelegd zynde, zoo hebben zig alle de heeren leden met den voorstel van meermelte zyn Edelheid volkomen geconformeerd.

Terwyl met betrekking tot de bovenstaande materie omtrent de leverantie van het voorsz. product, te weten, voor zoo verre de leverantie van suyker door de op Java, Cheribon en Bantam gevonden werdende gepermitteerde molens, goedgevonden is nog geene verandering te maken in het dien aangaande geresolveerde, mitsgaders dienvolgende van de agt molens op Java wederom te accepteren vier honderd picols ider, van de vyf op Cheribon elk drie honderd, mitsgaders van de vier op Bantam een gelyk getal picols.

19 December. *Verpachting van de „generale en gemeene” inkomsten van het koningrijk Jakatra.*

De eenige wijziging, welke ditmaal in de pacht-voorwaarden werd gemaakt, was de volgende:

Aangaande de pagt van den handel aan de schepen:

dat het voortaan niemant der ingezetenen dezer colonie vry zal staan andere vaartuygen over zee na hunne landeryen, suykermolens, enz., te zenden om de producten van daar af te halen, dan die door Schepenen dezer stede met een letter van het alphabeth getekend en dus buyten de pagt der sche-

pen-handel zyn, alzo verstaan is, dat alle praauwen en diergelyke ter zee varende vaartuygen, die bevonden werden ongeletterd of ongenummerd te zyn, zullen geconfisqueert werden; zo mede dat de geletterde vaartuygen, by aldien dezelve betrapt werden op het dryven van handel aan de schepen of vaartuygen ter reede, de facto en zonder forme van proces aangehaald en geconfisqueerd zullen werden, alles ten voordeele van den pagter van den handel aan de schepen, waar onder egter de lading van dezelve niet begrepen zal wezen; onder deze spetiaale conditie, dat den gemelden pagter zig in staat bevinde de overtreding dezer ordre na vereysch te kunnen bewyzen.

29 December. *Belasting op fidei-commissen.*

Gesproken zynde, of het niet nodig zoude wezen om voor den aanstaande, by wege van ampliatio van het placcaat, door deze regeering gearresteerd en gedagtekend op den ^{26 Augustus}/_{27 September} 1757, aangaande zodanige vaste goederen, die met den fidei-commissairen band beswaard zyn, eenen vasten voet te beramen, wat de heer van den lande wegens gerechtigheid zal genieten van de zulke, die op een spetiaal daar toe aan deze vergadering gedaan werdende verzoek van den publicquen verkoop uytgezonderd zullen mogen blyven, waar van zederd eenigen tyd herwaards eenige exempelen geëxteerd zyn; zoo is goedgevonden en verstaan ten dien opzichte by dezen te statueren, dat van nu af aan om de thien jaaren den veertigsten penning, gerekend na dies getaxeerde waardye, dan wel $2\frac{1}{2}$ perc^{to} aan den secretaris van Schepenen ter dezer hoofdplaatse zal werden betaald van alle landeryen of vaste goederen, die, met den fidei-commissairen band beswaard, van den verkoop werden geëximeerd.

29 December. *Verbod tegen het vervoeren van geweren.*

Op dat voortaan den vervoer van geweiren in deze zeeën, zoo veel mogelyk, mooge werden te keer gegaan, zoo is gere-

solveerd beyde de sabandhaars serieuslyk te interdiceren om eenige geweiren op de passen van vertrekkende schepen of vaartuygen bekend te stellen, zonder daar toe altoorens spetiaale permissie en consent van den heere Gouverneur Generaal verkregen te hebben; onder welke geweiren egter niet begrepen zullen zyn de zodanige, die tot de defensie van't schip of vaartuyg, waar voor de pas gevraagd werd, baarblykelyk nootzakelyk vereyscht werden.

30 December. *Tegemoetkoming aan de Preanger-bovenlanden.*

By resumtie van een door den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander gepresenteerd berigt, concerneerende het succes van den inzaam der bovenlandse producten gedurende het thans ten eynde geloopene jaar, gebleken wezende, dat, gelyk men zulx voor lange heeft te gemoet gezien, die culture sober geslaagd is, waar van de middelyke oorzaak te attribueeren zy aan de calamiteiten, waar mede het den Hemel behaagd heeft die schoone en vrugtbare landen, inzonderheid de districten Tjanjoer, Buytenzorg, Bandong en Cawang, zederd een reeks van maanden te deerlyk te bezoeken, zodanig dat dezelve door eene grasseerende sterfte onder de menschen, die men door geene middelen heeft kunnen stuyten, voor een groot gedeelte gedepupleerd zyn geworden, 't geen eene zeer nadelige influentie op de collectie van de peper, de indigo, het catoene gaaren en wes meer gehad heeft, gelyk zulx hier kortelyk werd genoteerd, te weten:

in 1757 is 'er uyt de bovenlanden ontfangen	96650	⊘	peper,
• 1758 niet meer dan.....	55542 $\frac{1}{2}$	"	"
	dus thans minder.....	61307 $\frac{1}{2}$	⊘ peper;
in 1757 is 'er ingezameld.....	9736	⊘	indigo,
• 1758 niet meer dan.....	3781	"	"
	overzulx nu minder.....	5955	⊘ indigo;
in 1757 is 'er geleverd.....	23380	⊘	catoene gaaren,
• 1758 niet meer dan.....	9726 $\frac{1}{2}$	"	"
	gevolgelyk minder.....	15653 $\frac{1}{2}$	⊘ catoene gaaren;

in 1757 is 'er geprocureerd.....	74750	ƒ	curcuma,
• 1758 niet meer dan.....	59625	•	•
dienvolgende minder.....	15125	ƒ	curcuma;
in 1757 was de koffy leverantie groot..	2615342	ƒ	boonen,
• 1758 slegts een quantiteit van.....	2002850	•	•
dus nu minder.....	612492	ƒ	boonen;
in 1757 heeft men ingezameld.....	29481	bossen	pady,
• 1758 bestaat die leverantie in.....	20440	•	•
mits dien nu minder.....	9041	bossen	pady.

Van alle het welke voorsz. staat en dat eene onaangename periode uylmaakt betreffende den tegenwoordigen staat dezer colonie, verstaan wierd de heeren Meesters by de naast afgaande missive de schuldige kennis te geven, terwyl met relatie tot de gebrekkige pady leverantie nog goedgevonden is zulx, om de gemelde redenen en de kennelyke slegte tydsomstandigheden, zoo verre in te schikken, dat alleen eene boete van thien rd^s per tjayang of 4000 ponden zal betaald werden, voor het geene zommige landen minder als de helft van haar contingent geleverd hebben.

1759.

^{11 Januarij}
^{10 Februarij} Vernieuwing van het bepaalde op 30 December
1710 nopens proces-stukken, van buiten-kantoren naar
Batavia op te zenden.

Het niet naleven dier bepaling had o. a. ten gevolge, dat meermalen gevangenen »jaar en dag" in de boeijen moesten opgesloten blijven, alvorens beregt te kunnen worden.

•Tot elucidatie en narigt der onkundige" voegde de Regering aan het vroeger bepaalde toe, »dat wy door 't woord *originele* in extra-ordinaire, criminele processen verstaan de door de fiscaals eygenhandig getekende eysschen, zo mede de geauthen-ticeerde afschriften van de attestatien, depositien, declaratoiren, confessien of examinatie; en wesmeer, die de naam van

grossen dragen en waar agter het recollement van dat zelfde stuk geschreven staat, eygenhandig getekend zynde door den depositant of delinquant, de gecommitteerde leden van justitie en den beambtschryver; terwyl daar en tegen de eygenhandig getekende attestatien, depositien, declaratoiren, enz. gelyk in alle andere gevallen, nevens de geauthentiseerde afschriften van de verdere tot het proces gehoorende stukken, ten prothocolle kunnen blyven berusten; maar in ordinaire criminele, zo wel als in alle civile processen, moeten de daar in gediend hebbende en eygenhandig getekende schriftuuron, zo van eysch als antwoord, item replicq, duplicq, reproches en salvatien, de registers zelfs niet uytgezonderd, inzelvervoegen, als hoven gezegt is, herwaards gezonden werden”.

6 Februarij. *Bepaling, dat »by den afscheep van goederen te deser rheedee, op yder losvaartuyg twee »gezaghebbers” moesten worden geplaatst.*

Zulks geschiedde ter voorkoming van diefstal.

Een dier »gezaghebbers” moest in het losvaartuyg blyven, »terwyl den anderen of den sarang of den quartiermeester »het losbriefje in het pakhuys naast de Waterpoort komt »te brengen”.

23 Februarij. *Toekenning aan het Collegie van Schepenen van $\frac{1}{4}$ der inkomsten uit de belasting op rijtuigen, paarden, enz.*

Dat geld moest aangewend worden tot het onderhouden en reinigen der wegen en straten te Batavia, waartoe de vroeger voor dat doel bestemde gelden bleken onvoldoende te zijn.

Heemraden inden de bedoelde belasting en behielden voor hunne administratie de overschietende $\frac{3}{4}$.

25 Februarij. *Aanstelling van een tweeden administrateur bij het „kleden pakhuis” te Batavia.*

De administratie van dit magazijn was „van te veel omslag” geworden, „dan dat dezelve door één bediende by continuatie zoude kunnen werden waargenomen”.

„De verandwoording, zo wel als de inkomsten” van de beide administrateurs werden in dier voege geregeld, dat „den eersten voor twee derde en den anderen voor een derde „daarin zoude participeeren”.

25 Februarij. *Last aan de inlandsche soldaten, die aan maandgeld 3 rijksdaalders en voor kostgeld $\frac{3}{4}$ rijksdaalder genoten, zoomede aan allen, die in Compagnie’s dienst aangenomen waren en hunne soldij in rijksdaalders ontvingen, de rijksdaalders aan te rekenen tegen f 2:8:—.*

De vroegere reductie tot ligt geld mogt ten hunnen aanzien niet meer plaats hebben.

Deze maatregel werd genomen tot tegengang van „erro-neuse, zo geen frauduleuse behandelingen omtrent de gagien „der inlandsche militairen”.

23 Februarij. *Bepaling van den inhoud van leggers en amen.*

Met wijziging van het bepaalde op 20 Augustus 1753 stelde de Regering vast, dat moesten inhouden:

een legger.....	388	kannen,
een halve dito.....	194	„
een aam.....	97	„
een halve dito.....	48 $\frac{1}{2}$	„

6 Maart. *Voorschrift nopens het openen en sluiten van de Utrechtsche poort te Batavia.*

Gesproken weezende over de inconvenientien, die de bewoon-

ders van de thuynen en landen, aan de west zyde der stad gelegen, werd toegebracht door het vroegtydig sluyten der Utrechtse poort des avonds, en daar benevens in aanmerking genomen wezende, dat men hier thans in eene diepe rust en vrede levende, mitsgaders buyten alle bedugting gesteld is om van buyten vyandelyk overvallen te werden, 't geene meer dan eens het motief is geweest, waar om men voormaals raadzaam heeft g'oordeeld de poorten met het vallen van den avond te doen sluyten; zo is als nu goedgevonden en verstaan, tot commoditeyd der ingezetenen, de voorsz. Utrechtse poort voortaan niet vroeger te doen sluyten dan de Nieuw- en Rotterdammer-poorten; dan, dewyl Heemraden aan de bruggen en weegen van die zyde vele kosten te dragen hebben, zal van yder ryfuyg, 't geen des avonds na half zeven uuren, zynde het uur, waar op de voorsz. poort tot nu toe gesloten plag te werden, de bruggen passeerd, van wat soort of naam 't zelve ook zoude mogen wezen, 't zy het ledig is of dat er iemand inzit, telken reyse moeten betaald werden een nieuwen schelling, door een passagier te paard een nieuw dubbeltje en door een voetganger een duyt, welke inpositie door Heemraden der Bataviasche ommelanden, tot soulaas van derzelve lasten, publicq zal werden verpagt.

6 Maart. *Bekendmaking, dat de Regering »in 't geheel »geen uytstaande schulden onder d'Europesen of 's Comp' »dienaren'' wilde hebben.*

Wat dezen van de Compagnie kochten, moesten zij vóór de levering betalen.

9 Maart. *Magtiging op den pachter van de in- en uitgaande regten te Batavia lijnwaden in zekere gevallen te verzegelen.*

Den pagter van de inkomende en uytgaande regten onder anderen by request vertoonende de fraudes, die dese en

gene tot zyn prejuditie plegen omtrend de aangebragt werdende particuliere lywaten, met verzoek, dat daar omtrend de nodige voorziening mogt werden gedaan; zo is goedgevonden en verstaan, in die billyke instantie van den suppliant te condescendeeren, mitsgaders dienvolgende hem te permitteren om de lywaat packen, na dat dezelve uyt het pakhuys werden gelargeert, door zyne bediendens te laten verzegulen, eer die volumes de brug binnen het casteel passeeren, by aldion hy zig met de eygenaars dier packen omtrend de hem, daar van competeerende regten bevorens niet kan verstaan.

9 Maart. *Vaststelling van de hoeveelheid buskruit, welke jaarlijks op de buiten-kantoren verschoten, enz. mogt worden.*

•Allerwegens" maakte men van buskruit »zulk een grofen »groot mishruyk, dat men daardoor buyten staat werd gesteld »de successive van de voors. comptoiren ontvangen werdende »eysschen van buskruyt, zonder dese hoofdplaats van het nodige »te ontblooten, te voldoen".

De Regering stekte daarom voor elk kantoor of residentie de navolgende hoeveelheid vast, »zo voor de consumtie, spillage, als verkoop in een rond jaar":

Ambon.....	ƒ 4000
Banda.....	» 4000
Ternate.....	» 4000
Makasser.....	» 4000
Timor.....	» 200
Sumatra's Westkust.....	» 2000
Bantam en Lampongs.....	» 3000
Palembang.....	» 400
Java.....	» 6000
Cheribon.....	» 1000
Bandjermasin.....	» 400
Malakka, enz.	

In het geheel mogten per jaar verbruikt worden ƒ 108000 buskruid.

Wie de limite overschreed, moest elke ƒ 100 met f 50.— vergoeden.

Ook gaf de Regering te kennen, »dat de gemelde limitatie »niet verstaan moest werden, als of men daar meede een vol- »streckte qualificatie verleende om jaarlyks zulk een quantiteyt »te mogen liquideeren, nemaar dat de intentie daarheen strekt »om, in deezen allesints de zuynigheyt behertigende, uysterlyk »zoo veel en niet meer, onder wat naam het ook mogte weesen, »in reekening te mogen brengen”.

25 Maart. *Bepaling, dat zij, die op hun versoek, binnen hunnen verbonden tijd, repatriëerden, slechts eene matrozen-kist als bagage mogten medenemen.*

In die kist mogten alleen »klederen en verschoning” worden gepakt.

Zie ook bij 16 Augustus 1757.

23 Maart. *Vaststelling van den »vertrekdag” der naar Japan bestemde Compagnie's schepen op den 10ten, uiterlijk op den 15ten Junij van elk jaar.*

De ondervinding van jaar tot jaar hoe langs hoe meer doet sien, dat, wanneer dezelve, gelyk over dertig jaren, vroegtydig in May van hier gedepecheerd werden, als dan g'exponeerd zyn aan de vehemente stormen, die van 't laatste der maand Juny tot in 't begin van July de Japanse kusten op eene geweldige wyse bestoken en waar door de Comp^e op dat periculeuse vaarwater zo veele kostelyk geladene schepen verloren heeft; daar en tegen, dat de latere verzending, in 't laatst van Juny, weder oorzaak konde wesen de stormen omtrend 't zuyder deel van China of aan deze zyde Canton te ontmoeten, die doorgaans in 't laatst van July en ook in

't begin van Augustus, by wyze van orkanen, aldaar onder-
vonden werden, hoewel ook eens medio July ontmoet zyn.

30 Maart. Verhooging van den prijs van kardamum.

Aan de Regering was gebleken, dat de cardamom procure
in een zeer sobere constitutie verkeerde, zodanig 'er weynig
apparentie scheen te wesen, dat men in veele jaaren een naam-
waardige quantiteyd van die vrugt magtig zoude kunnen werden,
welke slegte verwagting zy mede had ten aanzien van de
cubebe; en hier op in consideratie gekomen zynde, dat de heeren
Meesters by derzelve eysschen voor de jaren 1758 en 1759
eene onbepaalde quantiteyd van dat product hebben gelieven
te requireren, waar uyt dient te werden opgemaakt, dat die
whare thans in Nederland zeer gewild moet wezen, dog daar
benevens, dat men, onvermindert alle pogingen, in het voorleden
jaar niet meer dan 562½ ƒ heeft kunnen verzenden, waar
van de oorzaak waarschylyk te vinden zy in den lagen prys,
die de Comp^e voor dat gewasch tot dus verre betaald heeft,
namentlyk f 12 : 12 of rd^s 5 : 12 de picol van 125 ƒ , dat,
gelyk de ondervinding doet zien, inderdaat een te lagen prys
is om de inlanders te animeeren de cardamom in de bosschen
en wildernissen met considerable moeyte te gaan zoeken; zo
is, na overweging van het nodige tot bevordering van den
cardamom inzaam, goedgevonden en verstaan den prys daar
van te verhogen tot rd^s 12 de picol van 125 ƒ , mitsgaders
daar voor alles te ontvangen, wat op Java, Cheribon en in deze
colonie geleverd zal werden".

**30 Maart. Bepaling, dat de inzaam en leverantie van
cubebe of staartpeper voor d'E. Comp. gereserveert"
moesten blijven.**

Overtreders dezer bepaling zouden gestraft worden met
confiscatie van hun product en met eene boete tot de vierdub-
bele waarde van dat product.

6 April. *Bepaling, dat, bij overname der administratie van het graan-magazijn te Batavia, de nieuwe administrateur de in dat pakhuis aanwezige rijst moest overnemen »met 50 ponden overwigt op de oojng».*

12 April. *Indienstneming van inlandsche militairen om gedurende den voormiddag te Batavia als schildwachters te fungeren.*

Door zyn Edelheyl vertoond zynde, dat de Europesche gemeene militairen hier ter stede zeer afgemat werden door het waarnemen van hunne schildwagten op het heetste van den dag, inzonderheyl op zodanige posten, daar zy geen lommer of eenig ander beschutzel voor de hitte der brandende zonne hebben dan alleen het bekrompen schilderhuysje, en door welke fatigues veele derzelve in zware ziekten of brandende koortsen kwamen te vervallen, priverende dus de Comp^e van den dienst, die zy by het tegendeel van hun zoude kunnen hebben; alle het welke, na zyn Edelheyls sustentue, merkelyk zoude kunnen werden voorgekomen, indien men slegts zestig inlandsche militairen in dienst kwam te neemen, om alleen g'employeerd te werden tot het schilderen op de ordinaire plaatsen rondom de stad, van elf uren des voor de middags tot drie uren des agter middags, het geen tot een groot soulaas der Europese militairen zoude kunnen strecken; met welke propositie de heeren leden zig volkomenlyk geconformeerd hebbende, zo is verstaan zulks gevolg te laten nemen.

24 April. *Toekenning van een jaarlijksch »douceur» aan den opziener van het eiland Edam.*

Dit »douceur» bestond uyt 80 stuks porcelijn, welke die opziener ook vroeger schijnt ontvangen te hebben.

Zie bij 21 November 1758.

24 April. *Bepaling van den prijs van indigo.*

Bezigtigd zynde eenige monsters van indigo, die in deze colonie of rondsom deze hoofdplaats door de Chinesen werd aangemaakt, maar voor als nog niet hoger dan voor vierde soord kan werden geconsidereerd, dog teffens in consideratie genomen wezende, dat het in geene deele raadsaam zoude zyn die verwstolfe, waar van de culture als nog in de wieg legd, maar die ongetwyfeld opnemen, dat is door den tyd verbeteren zal, van de hand te wyzen, mitsgaders die menschen dus van de voorsz. procure te disanimeren; zo is goedgevonden en verstaan, alle den indigo, welke gelyk soortig met voorsz. monsters werd gevonden, te accepteeren 't pond tegens 12 stuyvers; invoegen hier mede g'amplieerd werd het geresolveerde op den eersten October 1754, by welk besluyt de pryzen der drie eerste zoorten van die marchandise in volgender wyze gelixeed zyn en voortaan blyven zullen, namentlyk :

De eerste soord op 50 stuyvers het w ,

- tweede • 24 • of een schelling minder,
- derde • 18 • ook een schelling minder,
- vierde • 12 • insgelyks een schelling minder.

1 Mei. *Beperking van Compagnie's handel in tin.*

In consideratie gekomen wesende, dat men van tyd tot tyd meer en meer voorsien raakt met considerable quantiteyten Bancas tin, niet alleen door den successiven aanbrengh van Palembang met 's Comp^s schepen, maar ook door het geen van daar met 's Konings vaartuygen herwaarts gevoerd werd, waar door, om van geen andere inconvenienten te gewagen, notable sommen tot betaling van dat metaal g'employeerd moeten werden en renteloos blyven leggen, die elders met voordeel gebruykt zouden kunnen werden, na het gene dientwegen bereeds omstandig geremarqueerd staat by de resolutie van 19 May des gepasseerden jaars; zo is, na dat die resolutie herlesen, mitsgaders over dat sujet met de vereyschte attentie gedelibereerd

was, goedgevonden en verstaan, het laatst gemelde besluit indiervoegen te amplieeren, dan wel te extendeeren, dat voor eerst geen groter quantiteyd dan 10000 picols thin, met 's Konings vaartuygen aangebragt werdende, uyt 's Comp^e cassa zal werden betaald, terwyl het overige hier by de pakhuÿsen opgeslagen en by de negotie boeken ten faveure van den Sulthan voormeld zal werden ingenomen.

8 Mei. *Bepaling, dat met vergunning van den Gouverneur-Generaal huwelijken voltrokken konden worden door de Secretarissen van den Raad van justitie en van Schepenen, bijgestaan door gecommiteerde leden uit die collegiën.*

In aanmerking gekomen zynde dat, dewyl volgens het Nederlands echt reglement een ider schynt vry te staan voor de gemeente, dan wel door den secretaris der justitieele collegiën, ten overstaan van twee gecommiteerde leeden, den trouw te laten geschieden en zulks alhier voor de secretarissen en gecommiteerden alleen doorgaans gepraetiseerd is, wanneer 'er gevaar in de vertoeving of het uytstel mogt wesen en daar toe, als de tyd 't permitteerde, by de regeering licentie gevraagt is, is goedgevonden de voltrecking van 't huwelyk door secretarissen van den Raad en Schepenen, ten overstaan van gecommiteerde leden, zo wel in cas er gevaar in 't vertoeven is, als in andere gevallen, wanneer 't begeerd werd, toe te staan, mits daar toe in allen opzigte consent verleend werde door den heere Gouverneur Generaal.

25 Mei. *Voorschrift nopens soldij-rekeningen van dienaren der Compagnie, komende van buiten-kantoren naar Batavia.*

Te meermalen aan deze tafel gesproken zynde over de verregaande slordigheyd der soldy boekhouders op de respectieve buyten kantoren, die, onverminderd de successive en zo menigmaal gereitereerde recommandatien en communicatoire reproches, egter den ouden slenter volgende, de afgeslote

soldy rekeningen van herwaarts overkomende dienaren doorgaans niet dan na verloop van een geruymen tyd na het vertrek van zodanige personen verzenden, waar door het veelyds komt te gebeuren, dat aan die menschen alhier geen verstreking of afbetaling van soldyen kan geschieden, om dat men onbewust is, of deselve te voren dan wel ten agteren staan, terwyl zodanige, welke haaren verbonden tyd uytgedient hebben, niet na Nederland verlost kunnen werden, mitsgaders om die reden hier jaar en dag op schuld reekening moeten lopen, zonder betaling te kunnen erlangen, dan wel ter deser hoofdplaatse tot hun regtmatig ongenoegen aangehouden werden, om van geen andere, daar uyt voortvloeyende wanordres in dezen te gewagen; zo is, na overweging van wat efficaeuse middel men zig zoude kunnen bedienen om ook dese incongruiteyt met wortel en tak uyt te roeyen, g'arresteerd, voor den aanstaande te statueeren en by extract zeszes circularair na alle de buyten kantoren te ordonneren, dat van nu af aan de afgeslotene soldy rekeningen van herwaards opgezondene of verlost werdende dienaren, van wat qualiteyt dezelve ook zouden mogen wesen, met die zelfde scheeps gelegentheyd herwaarts zullen moeten werden gesonden, dan wel, zo het kwam te gebeuren, dat zulks uyt hoofde van eenige wettige redenen ondoenlyk mogt werden bevonden, dat zulks zonder verder dilay met de naaste gelegentheyd daar aan zal moeten geschieden, welke uytzondering nochtans alleen zal plaats hebben ten aanzien van zulke comtoiren, van waar meer dan eenmaal 'sjaars een schip of minder vaartuyg na dese hoofdplaats gedepecheerd werd, en tot geene andere betrekkelijk gemaakt mogen werden; alles onder dese penaliteyt, dat men, by nalatigheyd of verzuym ten dezen reguarde, des niet te min zal procederen tot het doen van verstreking of afbetaling aan zodanige personen, wier soldy rekeningen in contraventie deser ordre agterblyven, en de schade, die de Comp^e daar by mogte komen te lyden, absolut laten rembourseren door de soldy boekhouders, die de bovenstaande ordre niet in observantie hebben gehouden.

1 Junij. *Spillage van Japansch staaf-koper.*

Te meermalen in consideratie gekomen zynde, dat het in desen schralen tyd met de scheeps overheden, die op de na Japan varende schepen bescheyden zyn, zeer bekrompen omkomt, nadien de gepermitteerde handel der particulieren, waar uyt deselve bevorens op dat periculus vaarwater nog al een ordentelyk middel van bestaan konden vinden, thans genoegzaam ten eenemaal te niet is gelopen, 't geen ook de reden heeft uytgemaakt, dat dese regeering zedert het jaar 1753, volgens besluyt van den 9^{en} February laastleden, de bediendens ten dien comtoire gepermitteerd heeft de particuliere inkoop aldaar en leverantie van plaat koper, om deselve daar door eenig faveur te bewysen, indiervoegen, dat, daar men bevorens rykelyk sollicitanten vond om op dat vaarwater g'employeert te worden, thans veel eer zelfs moeten opgezogt worden, nademaal die menschen, ongerekent de zware en gevaarlyke reysen na derwaards, uyt den gepermitteerden aanbreng van dese of geene goederen, niet alleen geen winst meer kunnen behalen, maar ook zelfs door 't bekrompen minwigt, 't geen haar op 't staaf koper by uytlevering alhier gevalideert word tot $\frac{3}{20}$ gedeelte van een pond op 't Japans kistje van $121\frac{1}{5}$ ponden, weynig of geen voordeel genieten en by 't minste ongeval van divery of eenig ander desaster by den in en afscheep veel eer dikwyls schade komen te lyden; zo is, om de scheeps overheden op dat vaarwater eenigzints te gemoet te komen en te soulageren, goedgevonden en verstaan aan deselve te accorderen om de picol Japans staaf koper, 't welk uyt Japan niet een overwigt van 1 perc^{to} of op de Japanse picol van een catje dan wel $1\frac{1}{5}$ R ontfangen werd, by aanbreng en uytleyering alhier, in stede van tegen $120\frac{3}{4}$ ponden, gelyk thans in gebruik is en volgens het reglement op de in en afschryvingen van den 15^{en} Augustus 1752 verandwoord moet werden, voortaan, even als voor d'geintroduceerde berekening en verandwoording volgens het besluyt van den 23^{en} July 1748 in usantie was, uyt te leveren en verandwoorden tegen 120 ponden netto

de gedagte picol, en het zelve mede indiervoegen door de administrateurs by de boeken te laten innemen, om teffens wederom zodanig by verstreking of verzending afgeschreven, aangerekend en weder verantwoord te werden, mitsgaders het resterend overwigt van $1\frac{1}{5}$ ₧ per kistje te laten strecken ten goede en als een doucour voor de scheeps overheden, die 't zelve aanbrengeu, na aftrek nothans van een gering gedeelte of $\frac{1}{5}$ ₧ voor de administrateurs, 't welk dezelve daar van mede bevo-rens genoten hebben; mits behoortyk zorg werde gedragen, dat al, het gene de overheden indiervoegen boven het verantwoordde komen over te houden, aan de Comp^e afgegeven en gelevert werde tegen de gewone pryzen; en 't voorschreve te laten dienen tot ampliatie van 't reglement op de in en afschryving voormeld.

8 Junij. *Toekenning aan de diaconie te Batavia van zekere, onder den Secretaris van Schepenen berustende gelden.*

Door den secretaris van Schepenen dezer stede verzoek gedaan zynde om van dese regeering qualificatie te erlangen tot het demanueren aan Diaconen der Gereformeerde kerke alhier van zodanige restanten van insolvente boedels en andere gelden, als by desselfs gedane reekening aan het Collegie voormeld onder ultimo April laastleden onder hem zyn bevonden, zonder dat zig daar toe erfgenamen of g'interesseerdens hebben opgedaan, bedragende volgens een daar nevens overgelegde notitie rd^e 561: 34; zo is verstaan, het gemelde montant door denselven aan Diaconen voormeld, volgens het gebruyk, onder behoortyke quitantie te laten afgeven, behoudens het regt der wettige erfgenamen dan wel g'interesseerdens, die zig tot gemelde penningen in der tyd mogten komen op te doen.

15 Junij. *Toekenning aan den Majoor der Bataviasche schutterij van den rang naast de Majoors der militie.*

Ook de kapiteinen, luitenants en vaandrighs der schutterij volgden »steets direct op die qualiteyten in 't militaire».

Niet lang is deze regeling van kracht gebleven; want in de resolutiën der Hooge Regering van 10 Augustus 1759 leest men o. a.:

Door den heere Gouverneur Generaal ter dispositie geproduceert zynde een adres van Schepenen, gedateerd den 22^{en} Juny jongstleden, inhoudende een vertoning van hare bezwaarnissen met betrekking tot de aanstelling van den capitain der oostzydse burgerye, Simon Josephe, by besluit van den 15^{en} Juny jongstleden tot majoor, in zo verre de aan denzelfvens teffens gedefereerde rang naast den jongsten majoor van de militie en de toevoeging van de rang aan den afgeganen major, Hendrik Coortsen, naast de oud majoors der militie betreft, in ouderstelling, dat, terwyl haar collegie, zo wel uyt hoofde van haar regter ampt, als dat van wethouders en magistraten deser stad, reeds van het stabileren deser colonie met rang en aanzien principaal boven de burger officieren gebeneficeert is geworden, dus ook aan niemand uyt de burgerstand de rang boven de leden van haar Collegie competerende is of, zo z'voorgeven, tot nog toe gehad heeft, als thans door voormelde verheffing van twee majoors boven haar, waar door zy oordeelden haar ampt onwaardig te zullen wesen, indien zy de privilegien en preeminentien van dat collegie, in zo verre in haar vermogen mogt wesen, niet betragten te bewaren door het nemen van haar toevlugt by deze regering, met verzoek, dat dezelve haar geliefde te maintineren en zodanige schicking te beramen en statuereu, waar door de personen, de magistraat dezer stad uytmakende, de rang blyven behouden voor den majoor van de burgery: over welk schriftuur gedelibereerd en aan de eene kant in aanmerking gekomen zynde, dat de aanstelling en toevoeging van de rang van voorsz. majoors op den 15^{en} Juny gemeld geschied is met unanime stemmen, zonder dat er by iemand der heeren leden en dus mede niet by den heer raad-ordinair en praesident van Schepenen, van der Wayen, schoon thans voor de intrecking van gedagt besluit adviserende, eenige de minste bedenking, veel min eenige zwarigheyd of oppositie

geformeert is, en dat gedagte Josephe vervolgens den 19^{en} Juny daar aan volgende publicq ter deser vergadering aan de drie compagnien der burgery met bekendmaking der ten hunnen opzigte by dese regering op den 15^{en} bevorens genomene dispositie voorgesteld is geworden, zo is met eenparigheyt van stemmen, uytgesondert den gemelde heer van der Wayen, goedgevonden en verstaan, de rang, aan boven gemelde majoors by besluyt van den 15^{en} Juny gedefereert, aan dezelve te laten behouden en dus in zo verre te persisteren by het gedachte besluyt, dog voor het toekomende, by 't afsterven als andersints van gedagte majoors en dus 't vacant raken van die qualiteyd, de aanstelling van burger majoor te excuseren.

20 Junij. *Bepaling, dat processen wegens injurie, waarbij meer dan 50 rijksdaalders als boete werden geëischt, beregt zouden worden door den Raad van justitie.*

Door heeren commissarissen ter maand den raad gecommuniceert zynde, dat haar Edelens ter rolle van heeren commissarissen hadden gevonden een parthy, door den solliciteur, Andriesen, voor den opperkoopman en gecommitteerden tot en over de zaken van den inlander, d'heer Johannes de Prill, eysscher in cas van atroce verbale injurien ter eenre ende Jan Fredrik van der Born, onderkoopman in dienst der Edele Comp^e, gedaagde in voorsz. cas ter andere zyde op gebracht, mitsgaders dat door gemelde Andriessen by schriftelyken eysch onder anderen wierd geconcludeert tot een profytelyken amende van 500 ducats voor de Diacony armen deeser steede, in consideratie gevende, of diergelyke injurien, die onder luyden van eenige distinctie en qualiteyt, mitsgaders verre boven de by de instructie voor heeren commissarissen deses raeds bepaalde geld somme geëxtendeert, by forma van een ordinar en volledig proces geëntameert en bepleyt te werden, wel tot de kleene rol (alwaar na het gevoelen van welgemelde heeren commissarissen niet anders als zulk soort van injurien en kyvagen, pluk hairen, vegten, quetsen ende diergelyke, die onder gemeene lieden van weynig distinctie komen voor te

vallen en gevoeglyk de plano met eene geringe profitable amende kunnen werden afgedaen) behoorden, dan of de zelve niet ter rolle van deesen rade moesten gebragt werden; soo is, na dat het vorenstaende in omvrage was gelegd, by den raed goedgevonden en verstaan de voorsz. parthy ter rolle van heeren commissarissen te doen royeeren, voortaan diergelyke zaken, daar in cas van injurien onder personen van eenige distinctie en qualiteit meerder dan 50 rd^s tot eene profitable amende gevoeglyk kan werden g'eyischt, in een volledig ordinair proces hoog nodig mogte weesen, ten rolle van deesen raade te laten opbrengen om aldaar geventileert en ordinario modo voldongen te werden.

3 Julij. *Reglement op het verstrekken van hand- en schietgeweer aan Compagnie's schepen.*

	Aan schepen uyt Nederland na India varende		Aan schepen in India varende en retournerende	
	van 150 voeten	van 140 voeten	van 150 voeten	van 140 voeten
	werden thans min en meer 't volgende mede gegeven.		en minder te verstrekken.	
Musquettons, gemeene yzere.....	p ^s 8	6	p ^s 4	2
Snaphanen, musquetliers	• 36	30	• 30	24
Pistolen, scheeps.....	• 24	18	• 18	12
Patroon tassen, ordinaire	• 68	54	• 54	40
Pieken, halve.....	• 50	40	• 40	30
Degens en schedens...	• 50	40	• 40	30
Stampers, hout.....	• 50	40	• 40	30
Vuursteen.....	• 350	300	• 300	250
Trom en toebehoren...	• 1	1	• 1	1
Cratzers.....	• 3	3	• 3	3
Amaril.....	Ⓔ 3½	3	Ⓔ 3	2½

5 Julij. *Nadere regeling der gepermitteerde bagage van krankbesoekers.*

Door de krankbesoekers, op de alhier ter rhede leggende schepen bescheyden, zo voor zig zelfs, als die gene, die met hen in de zelve dienst gesteld zyn, geremonstreert werdende, dat aan haar volgens 't reglement van den 18^{en} Juny 1745 op togten met 's Comp^s bodems in dese gewesten niet gepermitteerd is meerder mede te mogen voeren dan een enkele kist met nog een matroose kist voor haar plunje, terwyl aan de oppermeesters in zodanige gelegentheden, niet alleen het mede nemen van twee kisten, nevens een kistje tot herging van klederen, vergunt, maar ook by ampliatio van den ^{17 Augustus} 16 September 1745 op 't voorsz. reglement een zeker aandeel in de gepermitteerde lasten der scheeps overheden toegestaan is geworden, niet tegenstaande de Edele Hoog Agtbare heeren principalen de opper-chirurgyns en krankbesoekers der uytkomende schepen omtrent de ordinaire bagage, zo wel als de recognitie goederen, ten eenemaale eguaal stellen, met ootmoedig verzoek, dat het dese regeering behagen mogte, zo om gemelde reden, als dat zy na den gebruyke, alhier in 't land varende, aan de officiers tafel mede moeten contribuieren en niet eenige andere onvermydelyke depenches aan boord en by haar verblyf aan de wal bezwaard zyn, aan hen, zo niet een geringe portie in de gepermitteerde lasten, egter als dan eenige meerdere bagage op de reysen hier te lande te permitteren en toe te voegen; zo is goedgevonden en verstaan, tot ampliatio van gemelde reglementen van de jaren 1745 en 1745 nopens de bagage voor de zeevaart in India, aan de krankbesoekers ingevolge het tweede lid van haar versoek te accordeeren om voortaan op de reysen hier te lande, in stede van een kist en een plunje kist, mede te mogen nemen twee kisten ter overvoer van gepermitteerde koopmanschappen, nevens een kistje tot berging van kleding, om die menschen, uyt insigte der weynige maand gelden, die zy winnen, eenigzints te soulageeren tot goedmaking van eenige noodzakelyke

uytgaven om op een gepermitteerde wyse iets over te winnen.

3 Julij. *Verdubbeling van het aantal ratel-wachten te Batavia.*

Lecture genomen zynde van een schriftelyk adres van Schepenen deser stede, waar by haar Eerwaardens aan dese regering komen voor te dragen, of het niet dienstig zoude wesen tot bevordering der rust, vrede en veyligheyd der goede ingesetenen, dat het getal der ratelwagts, 't geen zedert het jaar 1729 in tien stuks bestaan heeft, met nog een gelyk getal gesuppleert werde, onder het ordinaire tractement van rd^e 7½ 's maands, om dus in stede van vyf ratelwagts, g'adsisteerd met zo veel man uyt de inlandsche wagt, gelyk thans by verwisseling geschiedt, yder nagt tien te doen patrouilleren, also haar Eerwaardens sustineeren, dat het presente getal, wegens de uytgestrektheyd der wyken, niet sufficieeren konde om alle ongelukken, insolentien, dieveryen en huysbraken, die zedert eenigen tyd weder grof en groot by nagt in zwang hebben gegaan, te verhoeden en te beletten; zo is goedgevonden en verstaan, dat collegie tot de augmentatie en aanstelling van nog tien ratelwagts te qualificeren, wanneer het fonds van Schepenen dese meerdere uytgave van rd^e 7½ voor yder per maand zal kunnen lyden en goed maken, op dat dit tractement niet kome ten lasten van de Comp^e, schoon den heer collonel der Bataviasche burgery teffens verklaarde, geen meerdere bywagten uyt de inlandse militairen, buyten de thans gegeven wordende, daar by te kunnen contribueeren, als te grote last zynde voor de weynige, die alhier verblyf houden.

5 Julij. *Wijziging van het reglement op het klein zegel, art. 10.*

Door 't opperhoofd van 't generale zoldy comptoir, Wanne-maker, by een schriftelyk berigt te kennen gegeven zynde,

dat hy, uyt een jongst ontfangen zoldy memorie van heeren Bewindhebberen ter kamer Hoorn, gedateert den 2^{en} October 1758, ontwaard hebbende het misnoegen van haar Edele Agtbare, om dat aan dezelve voorgekomen waren verscheydene personen, welker reekeningen niet getekend, maar wel met een à twee kruysjes gestreept waren bevonden, geen redenen wetende te geven, waarom zulks geschied was en of er ook eenig geloof aan diergelyke reekeningen g'attribueert moeste werden, daar door was aangespoord geraakt om na te speuren en onderzoek te doen, waar uyt zulks oorspronkelyk mogt wezen, also de namen van die personen by de voorsz. memorie niet gespecificeert stonden, en als doen in die onderstelling gebragt was, dat dit inconvenient alleen herkomstig moest wezen uyt de executie van het 10de articul der ordonnantie op het kleyn zegul van den 26^{en} May 1750, dicterende, dat de jaarlyks afgesloten werdende zoldy reekeningen, waar op f 100 en meer te goed staan, op een zegul van 7½ stuyver (met het opgeld) geschreven zullen moeten werden, nademaal hy, wegens de inconvenienten, die er uyt de afvordering van 't bedragen aan voorsz. zegul geld, om het zelve aan de Comp^e voldaan te krygen, kwamen te resulteren, eenige door hem aangehaald werdende middelen in 't werk gesteld hadde, waar van het laatste geweest was om diergelyke reekeningen by provisie op slegt papier uyt te doen trecken zonder te tekenen, maar alleen met een à twee kruysjes te strepen, en andere reekeningen aan de personen, die dezelve toekwamen, af te laten geven, wanneer daar van door dezelve het voorsz. zegul geld betaalt wierde, in gedagten zynde, dat zekerlyk zommige der zeelieden met zodanige ongetekende, schoon egter met de boeken accorderende reekeningen, zouden thuis gevaren zyn zonder zig alvorens, ter erlanging van andere getekende, in de loge te hebben g'adresseerd, om welke reden hy, opperhoofd, aan deze regering kwam voor te dragen, of het niet geraden zoude wezen die zwarigheden en inconvenienten uyt den weg te ruymen, 't welk geschieden kan, indien, met goedvinden deser regering, de reekeninge van alle

gemeene, nameentlyk by de zeevaart van bootsman tot jonge en van de militie van sergeants tot tamboers en pypers inclusive, als mede van de gemene ambagtslieden, zonder zeguls wierden afgegeven, en zulks te meer de Comp^e in tegenstelling van de moeyte en 't schryfwerk, die daar aan verknogt was, daar by te weynig profiteerde, nademaal hy, opperhoofd, by 't naslaan der scheeps, logie en guarnisoens boeken in de drie jongste jaren bevonden had, dat het bedragen van dat zegul geld niet meer gerendeert hadde dan rd^s 315 : 8½ of rd^s 105 : 2 in yder jaar; zo is na deliberatie, om geallegeerde redenen goedgevonden en verstaan, 't meer-melde opperhoofd te qualificeren en te gelasten om, ingevolge de gedanen voorstel, van nu af aan voortaan alle zoldy rekeningen, die van 't gemeen jaarlyks afgesloten werden, zonder zegul te expedieeren en dienvolgende in dien opzigte te resiliereen van de ordre, by 't gedagte 10de articul der ordonnantie op 't kleyn zegul vermeld, mitsgaders dit besluit mede in extract circulair na alle buyten comptoiren te zenden, met ordre aan de ministers en bediendens om aan dies inhoudede almede te voldoen, terwyl voort 't overige goedgevonden is een copia authenticq van 't voorsz. schriftuur aan heeren Bewindhebberen ter kamer voormeld ter elucidatie over te zenden.

12 Julij. *Voorskrift nopens jaarlijksche eischen en nopens de vermelding van den ouderdom van pas in dienst tredende Compagnie's dienaren.*

Op verzoek van Heeren XVII^{den} gelastte de Regering hare dienaren op de buiten-kantoren niet alleen om by haar jaarlyks te doene eysschen te specificeren den vertier gedurende het jongste boekjaar en het restant onder den datum van den nieuwen eysch, maar ook dezelve, indiervoegen ingerigt, in hunne brieven te insereren, nademaal men ontwaard, dat de ordre, aan deze tafel by besluit van den 15^{den} January 1753 daar op gesteld, by veele buyten observantie is geraakt,

offchoon het in zig zelfs niet alleen noodzakelyk is in een zaak van dat aanbelang, als het doen en voldoen der eysschen betreft, by de brieven vermeld te vinden, maar ook zekerlyk van zeer veel nut en gemak geoordeelt moet werden, om niet genoodzaakt te zyn dezelve by andere papieren, die hier of daar moeten werden afgegeven, te zoeken.

Desgelyks is ter voldoening van haar Edele Hoog Agtbare geëerde ordre goedgevonden en verstaan, de ministers en bediendens op alle buyten-comptoiren circulair aan te bevelen de stipte observantie van haar Edele Hoog Agtbare ordre, vermeld by missive van den 28sten Augustus 1742, om by de eerste aanstelling van iemand, die in Indien in den dienst der Comp^e werd aangenomen, ook altoos op de monster-rol en by de soldy-boeken bekend te stellen en te exprimeren den ouderdom van zodanigen persoon, op poene, dat by verdere nalatigheyd daar inne tegen de overtreders of die geene, die zulks incumbert, op een gevoelige wyze zal werden voorzien”.

12 Julij
12 September

Regelingen nopens fidei-commissen.

Door Boedelmeesteren deser stede, ter voldoening aan het hun gedemandeerde by besluyt van den 26^{en} Augustus 1737 en daar uyt geproflueert placcaat van den 27^{en} September daar aan volgende, om aan dese regeering by een distincte memorie op te geven, wat vaste en onroerende goederen ter deser hoofdplaatse en desselfs jurisdictie met een fidei-commissairen band beswaart mogten gevonden werden, het zy landen, thuynen, huysen, erven en pedakken, met een duydelyke beschryving en annotatie, waar in dezelve mogten bestaan, waar gelegen, onder wiens opzicht, aan wie vermaakt en in wat constitutie desselve mogten wesen, ten eynde. na indiening van een zodanig document, 't gemelde collegie op een zekere wyze te kunnen qualificeren tot een dadelyke verkoping van al zulke percelen en het daar van komende procedido by hare boeken te doen innemen om als dan onder de band van fidei-commis te blyven,

even en indiervoegen als het zelfde op de vaste en onroerende goederen gelegen heeft en door Boedelmeesteren g'administreert en verantwoord, mitsgaders de daar van inkomende bladeren en inkomsten jaarlyks aan de daar op regt of 't vrugt gebruyk hebbende afgegeven te werden en eyndelyk, by verval of expiratie van het fidei-commis, als een eygendom te vervallen aan die geene, die daar toe volgens testament of de uytterste wille geregtigt zyn, met uytzondering nogthans van zodanige fidei-commissaire goederen, waar van de regthebbende of verkrygende zig aan dese regeering of Boedelmeesteren mogten komen te adresseeren en, met aannemelyke redenen, tot het contrarie verzoek doende, daar van, by wege van inschikking, dispensatie erlangen, thans gedient zynde van hun berigt, met insertie van eene notitie van diverse, by fidei-commis vermaakte of daar mede bezwaarde vaste goederen zedert het jaar 1700 tot 1758 inclusive, onder betuyging nogtans van Boedelmeesteren voormeld, dat, of schoon zy voor 't grootste gedeelte zig niet in staat bevonden ten vollen aan de intentie en 't requisit deser regeering te voldoen, nademaal in de papieren van den ouden tyd, voornamentlyk by de notarieele testamenten, geen plaats, nog gelegentheyd, acte of geschrift, dag of datum en, met een woord, niets was waargenomen, waar uyt de fidei-commissaire goederen konden werden ontdekt, en dat daar en boven ook de prothocollen van de vorige eeuw en eenige jaren daar na in zodanige confusie en van alle goede ordre of annotatie ontbloot waren, dat daar uyt met geen zekerheid eenig licht te krygen was geweest; daar van, uyt alle andere, tot een bewys aanhalende, dat meest alle de actens der vaste goederen nog onveralieneert en als eygen stonden, terwyl nogthans de meeste bereets van over lange verkogt en getransporteerd, dan wel op andere overgeschreven waren; andere wederom, welke by de testamenten in generale termen als fidei-commis beschreven waren, waar van in 't geheel geen acte of bewys van eygendom by het protocol te vinden was, ja, zelfs ook zodanig, waar van de overschryvingen wel gevonden werden, dog die geen relatie ter wereld, nog met het testament, nog met het

fidei-commis hadden, zy egter hoop hadden, dat dese regeering hun gedeeltelyke voldoening in opsigte van de op hen gedecerneerde commissie zo wel ten goede zoude willen opneemen, als dat zy daar van mede g'excuseert hadden de gevorderde elucidatie omtrend den tegenwoordigen staat der fidei-commissaire goederen en hoedanig deselve bestiert en onderhouden wierden, also het hen onmogelyk was geweest daar na eenige recherche te doen, door dien de meeste zodanig verstrooyt en afgelegen waren, dat het onderzoek daar na niet had kunnen werden gedaan, alhoewel zy, om dit werk voor andere gemaklyk te maken, agter yder gevonden fidei-commis, de stand, belending, breete en diepte bygevoegd hadden, om te dienen tot een wegwysers voor den landmeter in het opnemen en nameten van zodanige vaste goederen, als dese regeering mogte besluyten te laten verkopen; zo is na resumtie van dat schriftuur, alvorens tot de dadelyke verkoping der daar by gespecificeert gevonden werdende vaste en met den fidei-commissairen band bezwaarde of daar voor te houdene goederen, voor zo verre nog onveralie-neert zyn en verdeelt worden in drie classen, namentlyk;

in fidei-commissen van Christenen aan Christenen;

in fidei-commissen door Christenen aan hare vry gegevene lyfeygene, en laatstelyk

in fidei-commissen van onchristenen, Mahometaansche en andere heydensche secten, zo onder elkanderen, als aan hare gemanumitteerdens vermaakt;

met annotatie nog daar en boven per memorie van zulke fidei-commissen, dewelke by de testamenten wel vermaakt, maar waar van geen eygendommen by de prothocollen te vinden waren, om te dienen ter speculatie deser regeering, indien het deselve behagen mogte tot ontdekking het een of ander expedient te beramen, goedgevonden en verstaan, door drie edictale citationen, lopende yder van twee tot twee maanden, waar van de eerste met primo September naastkomende zal moeten beginnen en de laatste met ultimo February 1760 eyndigen, voor Schepenen deser stede te doen dagvaarden alle de gene, die het vrugt gebruyk van zodanige vermaakte, vaste goederen

genieten of clandestine bezitten, ten eynde verzoek te kunnen doen tot annotatie en voordragt, dat dezelve blyven g'eximeert van de anderzints g'arresteerde verkoping, en als dan ook teffens te probeeren het regt van eygendom door exhibitie van de nodige bescheyden, het zy grond en erf regt, donatie en koopbrieven, dan wel zodanige andere documenten, waar door hun goed regt en wettig bezit geprobeert en bewesen zal kunnen werden, over welker wigtigheyd of onwigtigheyd het oordeel en de decisie in desen gevallē aan Scheepenen gelaten werd, met ordre noythans aan deselve, om daar van, zo wel aan dese regering berigt te doen, als by een apart schriftuur die aangetekende verzoeken tot uytzondering van den verkoop vervolgens na 't aflopen der edictale citatien, behelsende teffens het nodige tot alle mogelyke elucidatie der regeering in desen, op te geven en voor te dragen, nevens een lyst der fidei-commissaire goederen, waar voor de vrugt gebruykers of eygenaars niet gecompareert zyn, om als dan een besluyt te nemen, welke dadelyk verkogt zullen werden, waar toe den secretaris van Schepenen in dezen gequalificeert werd, onder 't gewoon salaris, met alteratie van de bevorens g'arresteerde verkoop door den secretaris van Boedelmeesteren, ongeprejudicieert in het vervolg het regt, aan andere ingevallē van het point van publieke verkopingen competerende, zullende de citatien moeten behelsen de enkele namen der geene, waar aan de fidei-commissen gemaakt zyn of die er het vrugt gebruik van hebben, met melding, dat yder verder op de secretary van Schepenen zal kunnen compareren om aldaar nader visie en onderrigting van het nodige te erlangen, zonder betaling van eenige onkosten in desen; terwyl verder verstaan wierd het procedido derzelve, 't zy van fidei commissen van Christenen of onchristenen, te laten overbrengen by 't collegie van Boedelmeesteren, out aldaar g'administreert of bewaard en de interessen jaarlyks tegen 4½ perc^o goed gedaen te werden aan de geene, die het vrugt gebruik gemaakt is, en vervolgens, na expiratie van de fidei-commissaire band, te vervallen als een eygendom aan de fidei-commissaire erfgenamen,

onder betaling nogthans van 5 perc^{to} of den twintigsten penning, elke maalen, wanneer de thans blyvende fidei-commissen van den een op den anderen vervallen:

Terwyl verder by dese gelegentheyd verstaan wierd, zo tot voorkoming van alle confusie, als om altoos gemakkelyk en zonder moeyte te kunnen nagaan, welke goederen met den band van fidei-commis bezwaard zyn, te statueeren, dat voortaan alle fidei-commissen van vaste goederen, in de archieven ter secretary van Schepenen op 't stadhuis berustende, genoteert zullen moeten werden, even als zulks van de verkopingen derzelve by overschryving geschied, teffens met ordre aan den secretaris van Schepenen om, na vermogen, agt te slaan, dat by 't verkrygen of vervallen van zulke fidei-commissen van den een op den ander daar van heoorlyke overschryving geschiede op de naam der geene, die deselve of 't vrugt gebruyk verkrygen, onder betaling der ordinaire 5 perc^{to} voor 's heeren geregtigheyd, waar omtrent tot nog weinig gevigileert is door 't verzuym van heoorlyke overschryving in dien gevalle te doen, onder de gestelde poene van viervoudige betaling voor de nalatige.

Terwyl nog laatstelyk verstaan werd van alle vaste goederen, welke fidei-commissen zyn of in den aanstaande gemaakt mogten werden, dan wel die als verlaten schynen, als mede waar van de overschryving genegligeert is geworden, voor yder tien jaren de veertigste penning of $2\frac{1}{2}$ perc^{to} aan den heer van den lande te laten betalen, tot dat zulk vast goed weder van meester komt te veranderen en by overschryving de novo de 20ste penning daar van betaalt werde; behoudens verder, dat de eygenaars off vrugt gebruykers, ingevalle van genegligeerde overschryvingen, die debet niet alleen mede zullen moeten betalen, maar ook daar en boven, volgens het jongste placcaat van den 6^{en} April 1752, door Schepenen of Heemraden bekeurt werden in een boete van het viervoudig bedragen van 's heeren geregtigheid, die zy gesustineert moeten werden te hebben willen fraudeeren, en daar voor, by onwilligheyd, gedagte goederen executabel te stellen, mitsgaders hier van de gemeente

by een biljet kennisse te geven, zo wel op dat yder weete, hoe zig in desen te gedragen, als ernstig te ordonneeren de bedoelde overschryving en transport van zulke goederen op den gestelden prys van drie maanden of daar omtrent hehoorlyk te doen.

12 Julij. *Verstrekking van equipage-goederen.*

Op het ernstig bevel der heeren Meesters om een wakend oog te houden op de behandeling der equipage goederen en de vereyschte toezigt te nemen, dat deselve niet werden versonden na plaatsen, alwaar deselve niet benodigt zyn, is verstaan, die recommandatie van haar Edele Hoog Agtbare niet alleen circulair aan de ministers en bediendens op de respective buyten comptoiren af te laten gaan en in serieuze termen te ordonneeren om daar aan na den letter te voldoen, maar ook alhier in 't bysonder te laten agt slaan, dat op de eysschen der buyten comptoiren van diergelyke goederen niets meer voldaan of overgesonden werde, als men oordeelt, dat deselve absolut zullen benodigt wesen, om dus te meer aan de bediendens aldaar de occagie te benemen deselve aan andere te kunnen verkopen.

$\frac{12 \text{ Julij}}{3 \text{ Augustus}}$. *Nadere omschrijving van de manufacturen, waarmede particuliere handel verboden was.*

Reeds een en andermaal by dese regeering in aanmerking gekomen zynde, dat de gemaakte limitatie by het placcaat van den 29^{en} Maart 1754 omtrend de witte, gebleekte en ongebleekte, blauwe en roode gemeene lywaten, waar van de Comp^e de handel aan zig privative gereserveert en derselve invoer ter deser hoofdplaats aan een jegelyk g'interdiceert heeft, niet in allen opzigte voldoende is aan het bedoelde oogmerk, nademaal de generale bewoording *en zo voorts* of &, 't welk na opnoeming van zes differente soorten van lijwaten, welker invoer verboden is,

by 't zelve vermeld staat, niet g'oordeeld word zo klaar, duydelyk en zonder eenige captie te wezen om daar van, zo wel door het fingeeren van andere en gansch nieuwe namen van lywaten, als het geven van een al te naauwe bepaling aan het bovengemelde woordje *en zo voorts*, geen kwaad gebruyk tot subversie van de intentie der wet te kunnen maken en diergelyke nieuwe g'inventileerde zoorten van lywaten alhier onder dien schyn en praetext in te brengen, gelyk zulks reeds ten opzigte van 's Comp^e oude zoort van guinees geremarqueert en de ministers ter custe van Chormandel aangeschreven is, dat diës aanbreng, tot 12 caal inclusive, alhier contrabande en confiscabel zoude wesen, met intentie, om zulks de gemeente alhier nader en by biljetten bekend te maken; zo is thans, op de propositie van den heere Gouverneur Generaal, tot voorkoming van alle verkeerde interpretatien of misbruyken, die in dit cas zouden kunnen gepleegt worden, noodzakelyk g'oordeelt en dienvolgende verstaan, het gemelde placcaat indiervoegen te interpreteren en te amplieeren, dat onder de verboden aanbreng van witte, gebleekte en ongebleekte, blaauwe en roode, gemeene lywaten, waar van de Comp^e den handel aan zig privative gereserveert heeft, begreepen en verstaan werden, in zo verre de Bengaalsche lywaten betreft:

gemeene guinees,

• gerrassen,

• salempoeris,

• cassas,

• hamans,

• zaanen,

• •baftas,

• dongrys en diergelyke sorteringen; en van de

Chormandelsche lywaten:

alle zoorten van guinees,

• • • salempoeris,

• • • parcallen,

• • • dongrys en diergelyke, 't zy gemeene Engelsche, dan wel 's Comp^e sortering, zynde tot 12 caal toe

inclusive of de fynte van 2880 draden, en dat dien volgende de particulieren invoer van dit een en ander te deser hoofdplaats verboden zy en blyft, op poene van confiscatie en de verbeurte van de vier dubbele waarde, mitsgaders daar van de gemeente by publicatie en affixie van biljetten te adverteeren.

17 Julij. *Last op de buiten-kantoren tegen een vijandelyken overval te waken.*

Door de heeren Meesters met eene volkomene goedkeuring gehonoreerd werdende de precautien, door dese regering gebruykt om Palembang, mits de critique gesteldheyd van zaken in Europa, tegen een vyandelyken aanval te dekken, onder aanmerking der noodzakelykheyd om de ministers op de respective buyten comptoiren aan te bevelen om op hare hoede te zyn, zo is nodig g'oordeelt en verstaan, die recomandatie niet alleen circulair aan de ministers en bediendens al omme te laten afgaan, met bevel om dezelve altoos in een nauwkeurige opmerkinge te nemen, maar ook den commandeur en opper-equipagemeester alhier, by wege van renovatie, de observantie der overige ordres, hoedanig zig in zulke tyds omstandigheden te gedragen, ernstig aan te bevelen, dat dezelve door verloop van tyd niet in verval geraken, te meer de overrompeling van Sadraspatnam op de cust van Chormandel elk een tot te meer oplettendheyd moet opwekken, om voorzigtig en op hoede te zyn en liever alles te mistrouwen, dan het beste van de oorlogende partyen in dit tydstip te hopen.

17 Julij. *Vernieuwing van de voorschriften van 5 November 1754 nopens indaging van voortvlugtige Compagnie's dienaren.*

Is verstaan, ter voldoening aan de g'eerde intentie der

heeren Meesters, vermeld by missive van den 10^{en} October 1758, circulair aan de ministers en bediendens op de respective buyten comptoiren de observantie der ordre deser regering van den 5^{en} November 1754. hoedanig te procederen tegen alle Comp^s bediendens, het zy hoge óf lage, zonder onderscheyd, die uyt den dienst van de Comp^e deserteren, met overzending der daar toe relatief zynde stukken, de novo aan te recomanderen, mitsgaders aan den eersten clercq ter generale secretary alhier te gelasten om voortaan zodanige proces stukken, welke aan dese regering gezonden werden van plaatsen, van waar ze niet direct na Nederland verzonden zyn of verzonden hebben kunnen werden, in zulken gevallen direct van hier aan de heeren Meesters over te zenden, nademaal de verzending van diergelyke stukken na Nederland by gemeld besluit is g'ordonneerd, zo daar toe directe occagie zal wesen, en het gevolgelyk wel konde gebeurt zyn, dat in contrarie gevallen de verzending derzelve van hier na Nederland niet mogte geschiéd zyn.

17 Julij. *Bepaling, dat jaarlijks slechts twee schepen naar Japan zouden varen.*

Dit voorschrift is afkomstig van Heeren XVII^{en}.

17 Julij. *Magtiging op het Collegie van Schepenen een „quart maand huysuur” als belasting te heffen.*

Zie verder bij 11 Julij 1758. — Verg. 27 April 1725 en 21 April 1738.

20 Julij. *Kenwisgave nopens verzending van thee naar Nederland.*

Zie bij 6 Maart 1750.

24 Julij. *Bekendmaking, dat alwie assignatien' (wissels) op Nederland verlangde te hebben, het geld daarvoor in Compagnie's kas moest storten vóór den 15ten October 1759, indien hij die wissels met de eerste retourschepen, en vóór ult. December 1759, indien hij die wissels met de tweede bezending wilde overmaken.*

De Gouverneur Generaal teekende die wissels.

Na ommekomst van bovengenoemde data zoude geen geld voor wissels meer aangenomen worden.

5 Augustus. *Vermindering van den prijs, welken de Regering voor rijst op Java betaalde.*

In overweging genomen zynde, dat de wegen en middelen, die dese regering by besluit van den 12ten Augustus 1755 beraamt heeft om de ryst culture op en langs Java te bevorderen en den inlander te animeren zig daar op met yver en lust toe te leggen, door een aanzienlyke verhoging der prys van dat graan van rd^s 10 of f 24 tot rd^s 20 of f 48 de coyang van 3500 ponden, zedert van dat gewenschte succes zyn geweest, dat men, zo wel door den ruymen voorraad van ryst in Comp^s pakhuyzen, als den meer en meer accresserende aanvoer van dat product door de particuliere traffiquanten, vry zoude mogen onderstellen, dat den boer, landman en ingeseten van Java, zig eenigermaten uyt hare vorige armoedige en bedrukte staat, waar in zy door den laatsten oorlog gedompelt hebben gelegen, weder opgebeurt en tot herstel is geraakt, indiervoegen, dat die prys weder eenige diminutie zoude kunnen permiteeren en het dus tyd geworden schynt gebruyk te maken van het voorstel van den heer raad extra-ordinair, mitsgaders gouverneur en directeur van Java, Harting, om namentlyk de prys der ryst na verloop van 2 à 3 jaren te fixeeren op rd^s 15, mits dezelve dan daar op, zonder verdere verandering, gelaten wierd; zo is

na deliberatie, goedgevonden en verstaan, het gemelde voorstel van den heer Harting als nu te amplexeren en gedagte prys vermindering der ryst gevolg te laten nemen, met ordre aan de Javase ministers om voor alle ryst, die boven de by schriftelyke contracten bepaalde quantiteyten, als te Sourabaya van 1000 lasten, voor niet en die van Oeloedjamie voor de helft van het gewasch voor rd^s 10, zo lange het contract met dies presente pagter duurt, na dezen staat ingekogt te werden, te betalen tegens rd^s 15 de coyang van 28 picols of 5500 R , en dus daar onder niet te begrypen de ryst, die reets geleverd of besproken is, waar voor als nog rd^s 20 betaald zal mogen werden, mits daar omtrend na waarheyd een opgave geschiede, die de residenten des noods zullen kunnen beëdigen; met aanschryving nogthans aan den heer Harting om dese prys vermindering als dan te introduceren, wanneer dezelve met gerustheyd en zonder eenige bedugting voor kwade gevolgen zal kunnen geschieden, en in contrarie gevalle daar mede voor eerst te supercederen en aan dese regering bevorens te suppediteren de redenen, die daar tegen mogten obsteren; terwyl teffens verstaan wierd, dese prysvermindering ook betrekkelijk te maken op 't comptoir Cheribon, alwaar de prys van dat graan, buyten de leverantie der Sulthans, by resolutie van den 2^{en} Juny 1755 mede op rd^s 20 de coyang is gesteld, met aanschryving aan den resident aldaar om voor de ryst, 's Comp^s wegen, by inkoop niet meer te betalen dan rd^s 15 de coyang.

7 Augustus. *Wijziging van het bepaalde op 9 Mei—5 Junij 1755, ten aanzien van Sumatra's Westkust met betrekking tot maatregelen van «ménage».*

De dienaren en hare soldyen werden in dezervoegen bepaald:

Te Padang en Priamang:

1 commandeur 's maands	f 120 : —
1 koopman	» 60 : —
2 koppen Europeanen, die transporteere	f 180 : —

2 koppen Europeesen, per transport	f 180 : —
3 onderkooplieden à f 40.....	» 120 : —
3 boekhouders à f 30..	» 90 : —
8 assistenten, die met een den com- mandeur ten dienste en tot essay moeten g'employeert werden, stelle à f 24.....	» 192 : —
1 opper-chirurgyn niet hoger als..	» 56 : —
1 tweede of ondermeester.....	» 24 : —
1 derde meester.....	» 18 : —
1 krankbesoeker.....	» 24 : —
1 vendrig.....	» 40 : —
5 sergeanten à f 24.....	» 120 : —
8 corporaals à f 14....	» 112 : —
80 soldaten, stelle.....	» 960 : —
1 trompetter	» 20 : —
2 opsienders.....	» 50 : —
10 à 15 ambagtslieden.....	» 270 : —
1 constabel.....	» 24 : —
2 cannoniers.....	» 28 : —
2 handlangers	» 24 : —
2 stuurlieden.....	» 64 : —
1 bootsman.....	» 22 : —
6 quartiermeesters à f 14.....	» 84 : —
32 matrosen, stelle.....	» 320 : —
	<hr/>
	f 2822 : —
Te Poulo-Chinco:	
26 koppen, namentlyk:	
1 onderkoopman.....	f 40 : —
1 assistent.....	» 24 : —
1 ondermeester	» 24 : —
1 sergeant.....	» 24 : —
2 corporaals.....	» 28 : —
18 soldaten	» 216 : —
1 quartiermeester	» 14 : —
204 koppen Europesen, die transporteere	f 370 : — f 2822 : —

204 koppen Europeanen, per transport *f* 370 : — *f* 2822 : —
 1 handlanger..... „ 12 : —

„ 582 : —

en 12 slaven.

Te Baros :

26 koppen, daar van :

1 boekhouder en resident..... *f* 30 : —

1 assistent..... „ 24 : —

1 ondermeester..... „ 24 : —

1 sergeant..... „ 24 : —

2 corporaals..... „ 28 : —

18 soldaten..... „ 216 : —

2 bosschieters..... „ 24 : —

„ 570 : —

en 4 slaven.

Te Adjerhadja :

16 koppen, bestaande in :

1 onderkoopman..... *f* 40 : —

1 assistent..... „ 16 : —

1 sergeant..... „ 24 : —

1 corporaal..... „ 14 : —

10 soldaten..... „ 110 : —

1 onder-chirurgyn..... „ 24 : —

1 bosschieter..... „ 12 : —

„ 240 : —

en 6 slaven.

Te Ayer Bangis :

5 koppen, namentlyk :

1 corporaal..... *f* 14 : —

4 soldaten..... „ 48 : —

„ 62 : —

Te Ticou :

5 koppen, te weten :

1 corporaal..... *f* 14 : —

48 soldaten..... „ 48 : —

„ 62 : —

256 koppen Europeanen, die transporteere..... *f* 3938 : —

- 256 koppen Europeanen te zamen, belopen haar soldyen 's maands..... f 3938 : —
 en jaarlyks f 47256 : —
 waar voor een derde stelle te blyven staan om in Nederland te betalen, dus $\frac{2}{3}$ ten lasten dezès commandements, dat stelle op f 31804 : — en in Indiaas geld f 23628 : —
- 83 Moorse zeevarende en Bouginese militairen, te weten :
- Te Padang :
- 65 koppen, daar van :
- 33 Moorse zeevarende :
- 1 zarang..... f 12 : —
 2 tandels à f 10:10 » 21 : —
 30 matrosen à f 7:10 » 225 : —
 f 258 : —
- 32 koppen Bouginese militairen :
- 4 corpor^a à f 9:12 f 38 : 8
 28 soldaten à f 7: 4 » 201 : 12
 » 240 : —
- Te Ayerbangis :
- 6 Bouginese soldaten à f 7:4... » 43 : 4
- Te Adjerhadja :
- 12 Bouginese militairen, als :
- 1 corporaal..... f 9:12
 11 soldaten à f 7:4 » 78 : 4 » 87 : 16
 Dus bedragen de soldyen der inlanders 's maands..... f 629 : —
 of jaarlyks f 7548 : —
- 559 koppen Europeanen en inlanders.
- Derzelve kostgelden en randsoenen bedragen :
- Te Padang en Priamang :
- 1 commandeur aan kostgeld 's jaars f 460 : 16
 270 kannen wyn à f — : 15 » 202 : 10
 $1\frac{1}{3}$ vat bier..... » 75 : —
 1 kop, die transporteert met..... f 737 : 26

1 kop, per transport.....	f 737:26		
48 kannen wyn azyn.....	» 15:10		
22 » olyven oly.....	» 22:14		
1 vat Vriessche boter.....	» 122:—		
1 last ryst.....	» 80:—		
· 1/2 » tarwe.....	» 75:—		
150 kannen arak.....	» 41:10		
speceryen, zout en peper.....	» 25:—		
		f 1118:—	
1 koopman kostgeld en wyn.....	» 300:—		
3 onderkooplieden	}	à f 174:—	» 870:—
1 vaandrig			
1 oppermeester			
23 boekhouders, assistenten, stuurlieden, opzig- ters, krankbesoeker, sergeanten, bootsman, constabel.....	à f 92:2	» 2118:6	
54 ambagtslieden, ondermeesters, canoniers, quartiermeesters, corporaals, trompetters, handlangers.....	à f 4:10	} f 60:—	» 2040:—
en 20 \mathcal{R} ryst.....	à » —:10		
114 gemeene.....	à » 3:6	} » 45:12	» 5198:8
en ryst.....	à » —:10		
voor 2 stuurlieden extra ieder 2 \mathcal{R} boter en 8 kannen arak, gerekend ieder	f 36:—	» 72:—	
voor 6 quartiermeesters, 1 ondermeester à 4 1/2 kannen arak ieder, is...	f 15:—	» 105:—	
voor 3 kannen arak aan 32 matrosen à	f 10:—		
ieder.....	» 320:—		
Aan de Mooren en Bouginesen, als:			
1 Moorse zarang.....	f 92:2		
2 » tandels....	à f 60:—	» 120:—	
30 » gemeene..	à » 45:12	» 1368:—	
			» 1580:2
4 Bouginese corporaals voor kostgelden en 40 ponden ryst... à f 40:16	f 163:4		
215 koppen, die transporteere met..	f 163:4	f 13721:16	

215 koppen, per transport..... *f* 163 : 4 *f* 13721 : 16
 28 Bouginese soldaten. à » 33 : 12 » 940 : 16

» 1104 : —

243 koppen Europeanen, Mooren en Bouginesen tot
 Padang en Priamang, haar kostgelden en
 randsoenen bedragen..... » 14825 : 16

Te Poulo Chinco :

1 onderkoopman..... *f* 174 : —

1 assistent } à *f* 92 : 2 » 184 : 4
 1 sergeant }

1 ondermeester } à » 60 : — » 240 : —
 corporaals }

1 quartiermeester }

18 soldaten } à » 48 : 12 » 886 : 8

1 handlanger }

» 1484 : 12

Te Baros :

1 boekhouder } à *f* 92 : 2 *f* 276 : 6

1 assistent }

1 sergeant }

1 ondermeester } à » 60 : — » 180 : —

2 corporaals }

18 soldaten } à » 48 : 12 » 912 : —

2 hosschieters }

» 1368 : 6

Te Adjerhadja :

1 onderkoopman..... *f* 174 : —

1 assistent } à *f* 92 : 2 » 184 : 4

1 sergeant }

1 onder chirurgyn } .. à *f* 60 : — » 120 : —

1 corporaal }

10 soldaten } à » 48 : 12 » 501 : 12

1 hosschieter }

» 979 : 16

1 Bouginese corporaal..... *f* 40 : 16

312 koppen, die transporteere met... *f* 40 : 16 *f* 18656 : 50

312 koppen, per transport.....	f 40:16	f 18656:50
11 Bouginese soldaten à	f 33:12	• 369:12
		• 410:8

Te Ayerbangis:

1 corporaal.....	f 60:—	
4 soldaten..... à	f 45:12	• 182:8
		• 242:8

6 Bouginese soldaten.....	f 33:12	• 201:12
---------------------------	---------	----------

Te Ticou:

1 corporaal.....	f 60:—	
4 gemeenen..... à	f 45:12	• 182:8
		• 242:8

339 koppen op Sumatras Westcust; hun kost- gelden en randsoenen belopen in een jaar	f 19755:6
--	-----------

Ordinaire ongelden werden bepaalt op:

20 ƛ kaarsen 's maands, als:

15 ƛ de commandeur	} à 16 stuyvers	f 192:—
5 " " tweede		

60 kannen lamp oly.....	• 270:—
-------------------------	---------

400 maten pady, tot voeder voor 's Comp ^s paar- den en eenige andere kleinigheden.....	• 300:—
--	---------

aan den commandeur extra.....	• 576:—
-------------------------------	---------

• de gegagieerdens, stelle.....	• 1000:—
---------------------------------	----------

• papier en al het verdere, zoo in contant als anders.....	• 1662:—
---	----------

	f 4000:—
--	----------

Te Poulo Chinco:

aan den resident.....	f 288:—
-----------------------	---------

papier, equipagie en andere goederen	• 500:—
--------------------------------------	---------

Diverse huurlingen moeten geëxcuseert

worden, als 'er slaven zyn.

aan de gegagieerdens.....	• 420:—
---------------------------	---------

	• 1208:—
--	----------

Te Adjerhadja:

aan contant, tot inkoop van benodigtheden, afbe-

Transporteere.....	f 5208:—
--------------------	----------

	Per transport.....	f 5208 : —
	taling van diverse huurlingen, item schryftuyg en andere klenigheeden.....	» 800 : —
Te Baros:		
	aan contant, tot inkoop van benodigtheden, afbe- taling van diverse huurlingen, item schryftuyg en andere klenigheeden.....	» 800 : —
Te Ayerbangis en Ticou:		
	aan diverse klenigheeden.....	» 192 : —
	dus de ordinaire ongelden montereren... ..	f 7000 : —
Extra-ordinaire ongelden:		
	Te Padang, Priamang en Ticou.....	f 500
	Poulo Chinko.....	» 150
	Adjerhadja.....	» 150
	Baros.....	» 150
	Ayerbangis.....	» 50
		» 1000 : —
	Timmeragie en reparatie, stelle.....	» 2000 : —
	Fortificatie.....	» 1000 : —
	Maandgelden der inlandse dienaren (waar onder niet meer als 3 Caffers), daar voor stelle.....	» 650 : —
	Rekening van condemnatie moet niet anders ten lasten komen als het levens onderhoud en zal dan wel uyt de boetens gevonden werden.	
	Onkosten van 90's Comp ^e lyfeygenen, daar voor stelle	» 5000 : —
	Onkosten van vaartuygen blyft bepaald ten hoog- ste op.....	» 7000 : —
Hospitaals ongelden:		
	blyven, als by de memorie van menage vermeld staat, namentlyk voor ieder kop, die aldaar ter genezing gevonden werd, op 5 stuyvers daags, alles daar onder gerekend, nevens 40 R ryst, en voor medicamenten à 1 stuyver daags en te zamen 6 stuyvers daags voor ieder man, dus stelle, dat na aftrek van de halve gagie à f 6 de man, ten lasten dezer rekeuing blyft.....	» 500 : —

Rekening van schetkagie:

voor het meerder bedragen der van hier gezondene geschenken als aldaar ontvangen werd, stelle *f* 1000 : —

Over zulks zoude de gezamentlyke lasten van Sumatras West-cust in een rond jaar bedragen, namentlyk :

de soldyen aan 256 Europeanen voor $\frac{3}{4}$ in Indiaas geld.....	<i>f</i> 23628 : —
de soldyen aan 83 inlanders.....	» 7548 : —
raudsoenen ordinair, stelle.....	» 19754 : —
ordinaire ongelden.....	» 7000 : —
extra-ordinaire ongelden.....	» 1000 : —
timmeragie en reparatie..	» 2000 : —
fortificatie	» 1000 : —
maandgeldden der inlandse dienaren.....	» 650 : —
onkosten van 's Comp ^a lyfeygenen.....	» 3000 : —
onkosten van vaartuygen.....	» 7000 : —
't hospitaal.....	» 500 : —
rekening van schenkagie.....	» 1000 : —
	somma..... <i>f</i> 74080 : —
waar voor stelle.....	» 75000 : —

21 Augustus. *Voorschrift nopens het inboeken der tractementen van „permanente” dienaren der Compagnie.*

Bij circulaire gaf de Regering aan hare dienaren op de buiten-kantoren het volgende te kennen :

Niet tegenstaande in de jongste jaren successive ordre afgegaan is om de zoldyen der permanente dienaren, schoon na gewoonte betaald werden, egter in de negotie-boeken alleen de winst-rekening te crediteren voor 't geen de Compagnie by voor uyt betaling profiteerd, latende 't verschil tusschen zwaar en ligt geld by dezelve onaangeroerd, hebben w' tot ontstigting moeten zien, dat de boeken van genoemde comptoiren als nog niet in die ordre gehouden worden door een onverschoonlyke inattentie der secundes of negotie-boekhouders aldaar op onze afgegevene ordres, en moeten derhalven, dezelve

repeterende, als nog gelasten de inboeking te doen in dezer wyze:

Zoldyen aan land (of zo 't is te sloop) aan diverse f 1000 wegens de gedane verstrekingen aan d'ahier bescheyden manschap in deze maand September tot f 1250 zoldyged, te weeten:

à cassa over uytgegeeven.....	f	937 : 10
à winst en verlies over zoldy opgeld $\frac{1}{15}$ is....	"	62 : 10
Somma.....	f	1000 : —

18 September. *Vermeerdering van het aantal »scribenten» bij den medicinalen winkel te Batavia.*

Op het voorgedragen verzoek door de administrateurs der medicinale winkel, dat hen gepermitteert mogte werden, in stede der van ouds aldaar bescheyden en als schryvers g'employeert, dog thans uyt 's Comp^e dienst ontslagen zynde vyf inlandse, zo genaamde onder-chirurgyns, nog twee scribenten boven de twee, die hen volgens besluit deser regering van den 16^{en} Augustus 1757 toegestaan zyn, voor 's Comp^e rekening aan te houden; zo is verstaan zulks te accorderen, also zy dezelve, mits het gemis van gedagte onder-chirurgyns en het volhandig werk in gedagte winkel, nodig g'oordeelt werden.

18 September. *Voorschrift nopens boedels van op zee, enz. overleden personen, die executeurs hadden aangewezen.*

Reguard genomen zynde op het geene de heeren Meesters met betrekking tot het werk der soldyen komen te avancieren by haar missive van den 10^{en} October 1758, namentlyk, dat het waar is, dat de Comp^e met grond niet kan werden aangesproken tot verandwoording van boedels van hare dienaren, die executeurs of gemagtigdens ter beredding van haere nalatenschap hebben benoemt, wanneer die boedels aanstonds na het overlyden van die dienaren komen in handen der

executeurs, zonder dat iemand van 's Comp^s wegen zig met deselve heeft bemoeyt; maar, wanneer zodanige personen overlyden op de reyse of op plaatsen, alwaar de aangestelde executeurs zig niet bevinden, en de scheeps boekhouder of iemand anders van 's Comp^s wegen de goederen van den overledene onder zig slaat om die vervolgens aan de executeurs over te geven, dat haar er dan zeer veel aan gelegen legd, dat zodanige, provisioneel aangeslagene goederen na behoren werden verandwoord en uytgekeerd aan de executeurs; geconsidereert, dat de provisionele directie, welke van 's Comp^s wegen werd gehouden over die nagelate goederen, berust op den articul brief, die haar Edele Hoog Agtbare verstaan, dat, zo wel in dit, als in alle andere poincten, stiptelyk zal werden agtervolgt, ten eynde de goederen van overledene dienaren in de rechte handen komen; daar al verder byvoegende, dat, op dat hier van ten allen tyde blyken mooge, het absolut nodig is, dat de quitantie of acte van acquit, die de scheeps boekhouder tegens de extraditie der goederen ontfangt, gevoegt werde by de zoldy boeken; zo is goedgevonden en verstaan 't opperhoofd van het generale zoldy comtoir te ordonneren zorg te dragen, dat, in conformité van dit aanschryvens, dusdanige actens by de zoldy papieren gevoegd werden, op dat, zo als even is gezegt, altoos blyke, dat de goederen van overledene dienaren in de rechte handen komen of gekomen zyn.

18 September. *Nadere regeling der suiker-leverantie aan de Compagnie.*

De „aankweking van zuyker” op Java was, volgens de Regering, „van China overgelekt”.

Allengs was de productie van Java, 1ste en 2de soort, geslegen tot 8,000,000 ƛ in een gewoon jaar en 10,000,000 ƛ in een „extra-jaar”, waarvan nodig was:

voor Japan	1800000 ƛ ,
• Soerate.....	3600000 „
Transporteere.....	<u>5400000 ƛ,</u>

	Per transport.....	5400000	ƒ.
voor Perzië.....		1600000	»
» Malabar, minstens.....		1000000	»
» Nederland.....		2000000	»
	totaal.....	10000000	»

Naar aanleiding van opmerkingen ter zake van Heeren XVII^{een} bepaalde nu de Indische Regering, dat de jaarlijksche leverantie, 1° en 2de soort, zoude bedragen:

voor Java's N. O. kust.....	8000	pikol.
» Cheribon.....	8000	»
» Bantam.....	3200	»

Voor Batavia en ommelanden zoude de hoeveelheid nader geregeld worden in verband met den oogst aldaar.

De prijs werd vastgesteld:

	1 ^o soort.	2 ^{de} soort.	
voor Java's N. O. kust.....	3 $\frac{1}{4}$	2 $\frac{3}{4}$	rijksd ^r
» Cheribon.....	3 $\frac{1}{2}$	—	»
» Bantam.....	4	3 $\frac{1}{2}$	»

$\frac{16}{27}$ September. *Uitschrijving van een algemeenen dank- en bede-dag.*

21 September. *Last op de buiten-kantoren den staat der vaartuigen te vermelden op hunne jaarlijksche lijsten dier vaartuigen, in te dienen ingevolge het bepaalde op 9 Mei 1755.*

De Commandeur en Opper-equipagemeester moest, naar aanleiding van de opgave der buiten-kantoren, zijne »lyst der »navale magt'', bestemd voor Heeren XVII^{een}, inrigten.

21 September. *Regeling der verkoop-prijzen in den kleinen en in den medicinalen winkel te Batavia.*

Door de heeren Meesters, uyt overweging der noodzakelykheid, dat de verkoops pryzen der goederen na rato van

den inkoop dienden bepaalt te werden, en ook gelet op de aan handen blyvende restanten, by missive van den 10^{en} October anno passato g'ordonneert werdende om, ter voorkoming van den schadelyken verkoop, eens in nadere overweging te nemen, tot wat pryzen de goederen uyt de kleyne winkel, zo te deser hoofdplaatse, als op andere buyten comptoiren, zouden behoren te werden verkogt, omme vervolgens daar op de nodige bepaling, ter narigt van de respective winkeliers, te maken; en by resumptie van een berigt van den kleyne winkelier en presenten eersten administrateur in 't klede pakhuys, David Julius van Aitsma, nopens de verkoops pryzen der goederen gebleken zynde, dat, op fundament van 't geordonneerde by het reglement wegens de provisieu der dienaren in de respective administratien te Batavia van den 17^{en} October 1746, titul 3, articul 3, L^a A, en van den 28^{en} Augustus 1755, titul 3, articul 7, L^a A, om zig te moeten reguleren na de marksprys in de stad en maandelyks, onder approbatie van den heer Directeur Generaal een prys courant opmaken, mits de vaderlandse goederen niet minder als 30 en de Indiase 25 perc^{to} zuiver advans afwerpen, de verkoping altoos geschiet was voor de meeste pryzen, die te bekomen was, ook wel 40, 50 en meer perc^{to} op diverse koopmanschappen gewonnen, na mate van derzelve gewildheyd en dat den eenen zomtyds meerder als den anderen voor 't benodigde gaf; edog, dat van die gestipuleerde pryzen geen gebruik gemaakt was als by enkel overschot van schenkagien, kleynigheden van enkele ellen laken, etc., om deselve niet aan bederf bloot te stellen; voorts ook, dat gedurende de administratie van hem, Aitsma, nauwlyks voor 6000 rd^s hadde kunnen werden verkogt, de speceryen, welke wel het voornaamste uytmaken, daar onder gerekent, ongerekent dat meest al het slegste der koopmanschappen, waar van het beste bevorens reeds uytgezegt was, aan die winkel verstrekt werde; zo is, na aandagtige overweging van die geringe advancen en 't ongerief, dat de gemeente by een formeele abrogatie van den gauschen verkoop in voorsz. winkel zoude lyden, wanneer men daar toe over-

ging, goedgevonden en verstaan te statueeren, dat na desen uyt de kleyne winkel zullen moeten werden verkogt alle Europeese kleynigheden met 75, de wolle manufacturen met 50 en de lywaten, ingevolge de reeds daar op by resolutie dezer tafel van den 24^{en} Juny 1757 ⁽¹⁾ gemaakte bepaling, met 50, 40 en 30 perc^o advans, zonder daar beneden te mogen komen; terwyl al verder ten opzigte van de geproponeerde prysverhoging der medicamenten verstaan wierde, haar Edele Hoog Agtbare te elucideren, dat er uyt de medicinale winkel geene medicamenten werden verkogt, als behalven het geene de stads doctoren, ingevolge hunne ordonnantie van den 25^{en} October 1746, alle drie maanden eens genieten mogen en waar voor zy dan ook g'obligeert zyn voor niet te bedienen alle arme en behoeftige personen, alleen aan den stads apotecar tegens de gewone pryzen van een half capitaal advans, bedragende in twee diverse jaren in 't geheel / 6049 : 17 uyt-koops, daar onder gerekent de speceryen, die gesegde apotecar in een gansch jaar ter quantiteyt van maar 24 ƒ , in haere onderscheydene soorten genoten heeft; dog, ofschoon dat van geen belang is en daar omtrend evenwel eenige bedenking vallen mogt, is verstaan dezelve in 't vervolg door gemelde apotecar mede tegens de ordinaire verkoops prys te doen betalen.

21 September. *Opleiding van vrijen en onvrijen tot ambachtlieden.*

Heeren XVII^{en} hadden gelast hiermede »eene preuve» te nemen, waarop de Indische Regering antwoordde, dat »men reeds door 't plaatsen van vrye jongens ten eylande Onrust, onder het genot van 12 stuyvers 's daags, een preuve genomen en daar van eenig effect bespeurd heeft, waar van men zig in 't vervolg met geen ongegronde hoop iets goeds zoude mogen beloven; dog, dat men, zulks mede alhier in Comp^s

(1) Deze resolutie is niet aangetroffen.

ambagts quartier getenteert en een en andermaal gelast hebbende de daar op geplaatste lyfeygene door 't geven van iets extra van kleedjes of iets diergelyks aan te moedigen tot het leeren van dese of geene ambagten, tot nog toe niet bespeurt heeft, dat zulks van veel nut is geweest".

De Indische Regering gelastte echter den Commandeur en Opper-equipage-meester, den Fabriek en den Baas van Onrust omtrent deze aangelegenheid hunne zienswijzen kenbaar te maken.

Naar aanleiding van het advies van den Fabriek besliste de Regering hem een getal van 100 Comp^s slaven indiervoegen te employeren en 50 lyfeygenen van hem en de basen op de respective winkels onder de basen te laten verdelen en aan dezelve slaven, na mate dat z'zig in hun ambagt evertueren, tot dagloon toe te leggen 7 stuyvers daags, wanneer beginnen, na verloop van het eerste jaar 10, na het tweede jaar 13 en na het derde jaar 15 stuyvers 's daags, zonder na die tyd eenige meerdere verhoging in hun dagloon toe te staan; en dit mede op de comptoiren van de Oost, voor zo zerre doenlyk, te introduceren, terwyl ten opzigte van Onrust, alwaar men in dit stuk al tamelyk ver gevordert is, de bepaling blyft gesurcheert, tot dat deswegen het berigt zal wezen ingekomen, om het verder tot perfectie te brengen, zullende den overdragt der voorsz. slaven in 't ambagts quartier van den eenen baas aan den anderen geschieden na de gedane propositie van den fabrycq en onder desselfs oog, als daar van de verantwoording incumberende.

Maar verder in consideratie genomen zynde, dat, ofschoon het gebeurde, dat dit alles ten besten uytviel en van een gewenscht effect bevonden werde, men egter de Europese ambagtslieden niet zoude kunnen ontberen, dewyl dezelve by brand ten uyttersten noodzakelyk en tot veele ambagten, als die van molenmakers, brandspuytmakers, enz., waarin in 't geheel niet of ten minsten zeer bezwaarlyk van inlanders gebruyk kan werden gemaakt, alleen employabel zyn; zo wierde goedgevonden hier van de heeren Meesters eerbiedig te adverteren,

met instantig verzoek, dat den eysch der werklieden niet mag werden vermindert, also die daar na en na de benodigheid is ingerigt.

28 September. *Wijziging van de formulieren van eeden en van de ordre der voorbiddinge" nopens het overlijden van de Princes, Gouvernante van de Republiek en voogdes van den Erf-stadhouder.*

Mits de erlangde narigt, zo 's Comp' wegen by een briefje van de heeren Bewindhebbers ter kamer Amsterdam van den 18^{en} January deses jaars, als de gegevene kennis door haar Hoog Mogende de heeren Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden aan zyn Edelheyd, als generaal der infantry ten dienste van den staat, wegens het smertelyk overlyden van haar Koninglyke Hoogheyd mevrouwe de Princesse van Orange en Nassauw, gouvernante van de Republik en voogdesse over zyn Hoogheyd den heere Prince van Orange en Nassauw, erfstadhouder, capitain generaal en admiraal der Vereenigde Nederlanden, is op den voorstel van den heere Gouverneur Generaal verstaan, in de ordre der voorbidding voor 's lands overheden alomme in dese gewesten, zodanig als deselve gereguleert is by resolutie van den 6^{en} July 1752, de nodige verandering te maken door het uytlaten der voorbiddinge voor de persone van voorsz. hare Koninglyke Hoogheyd: en hier van, zo wel aan den kerkenraad per extract kennis te geven, als aan de ministers en bediendens op de respective buyten comptoiren, tot narigt der predicanten en verdere kerkelyke dienaren alomme.

By dese gelegenheyd wierd teffens goedgevonden en verstaan in de formulieren van eeden, waar by aan de hoge overigheyd trouw gesworen word, mitsgaders in alle andere diergelyke actens, direct na hare Hoog Mogende de heeren Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden, onze souverainen, te laten influeeren de woorden: *en als voogden over zyn Hoogheyd den Prince van Orange en Nassauw*, en daar by te

gelyk ook weder uyt te laten de woorden, die alleen relatie hebben gehad tot de persone van haar Koninglyke Hoogheyd (gelakzaliger gedagtenisse), mitsgaders daar van niet alleen alhier, daar 't nodig is, narigt te geven, maar ook alomme de ministers en bediendens op de respective buyten comptoiren desselfs observantie aan te bevelen.

2 October. Reglement op het provianderen van Compagnie's schepen.

Voor de reisen na Japan en Cheribon zal verstrekt werden: voor een maand ryst en cadjang, carwaat, zuyker, tamma-rinde, azyn, zout, zout-vleesch en spek, mitsgaders lamp-oly en hout; dog van boter, wyn, arack, olyven-oly, enz., zullen ze voor een, twee, drie, ja vier maanden voorzien werden, na de reisen kort of lang te verwagten zyn.

Na Maccasser:

zullen de schepen van alles voorzien werden voor vyf maanden, dog van ryst en cadjang alleen voor twee maanden en vlees en spek voor vier maanden.

Na Ambon en Banda:

zullen de schepen van alles voor agt maanden geprovian-deert werden, maar van vlees en spek alleen voor zes maanden, dog 't Banda's na-schip voor agt maanden.

Na Ternaten:

zullen de schepen van alles voor agt maanden voorzien werden, dog van lamp-oly maar voor drie maanden en vlees en spek voor vyf maanden.

Na Banjermassing:

werden de schepen van alles voor vyf maanden voorzien.

Na Palembang:

werden de schepen van alles voor vyf maanden voorzien.

Na Padang:

werden de schepen voor negen maanden randsoenen mede gegeven.

Na Malacca enz.

2 October. Reglement op de rantsoenen van Europesche schepelingen in dienst van de O. I. Compagnie.

Op de reysen in Indiën en repatrieerende.

Aan een kajuyts-gast 's maands:

- 4¹/₂ ₤ zout spek,
- 6 " " vleesch,
- 50 " ryst,
- 10 " kadjang,
- 3 " zuyker,
- 3 " tammerinde, gezuykerde,
- 3 " zout,
- 3 " booter,
- 6 kannen Fransche wyn,
- 1¹/₂ " Hollandsche azyn,
- 4 musjes olyven oly,
- 5 ₤ drooge vis of carwaat.

Aan een deks-officier:

- 4¹/₂ ₤ zout spek,
- 6 " " vleesch,
- 50 " ryst,
- 10 " caljang,
- 5 " zuyker,
- 5 " tammerinde, gezuykerde,
- 5 " zout,
- 1³/₁₀ kannen Fransche wyn of ieder hagesdag 1 musje,
- 3 " arak,
- 5 musjes inlandse azyn,
- 4 " olyvenoly,
- 1 ₤ booter,
- 4 " carwaat.

Aan een gemeen Europees:

- 5 ₤ zout spek,
- 4 " zout vleesch,

- 50 £ ryst,
 10 » cadjang,
 5 » zuyker,
 5 » fammerinde, gezuykerde,
 3 » zout,
 5 karnen arak,
 1^{3/10} » Caabse wyn,
 5 musjes inlandse azyn,
 4 » olyven oly,
 1 £ booter,
 4 » carwaat.

Alle agt dagen of ider week te verstreken.

Aan de retour-schepen zal voor de t'huys-reyze nog extra werden verstrekt :

	Aan schepen van	
	150 voeten.	140 voeten.
contanten tot inkoop van ver-		
verssing.....	f 420	f 596
wyn.....	2 amen	2 amen
bier.....	2 vaten	2 vaten
brandewyn.....	1 aam	1 aam
azyn, Hollands.....	1 halve legger	1 halve legger
Delfse booter.....	1 vierendeel	1 vierendeel
varkens.....	20 stuks	18 stuks
speceryen in soort....	8 pond	8 pond
peper.....	40 "	40 "
mostart-zaad.....	90 "	80 "
tarw, aan de van hier direct		
vertrekkende $\frac{1}{4}$ en aan die		
over Ceylon en Bengale gaan,		
zoo hier als daar.....	$\frac{1}{8}$ last	$\frac{1}{8}$ last
witte ryst.....	1 $\frac{1}{4}$ "	1 "
pady.....	200 bossen	200 bossen
suyker, 3 ^{de} soort.....	1 canasser	1 canasser
zeep.....	$\frac{1}{4}$ kist	$\frac{1}{4}$ kist
guinees, gemeen gebleekt....	2 p ^s	2 p ^s

	Aan schepen van	
	150 voeten.	140 voeten.
klein formaat papier.....	4 boeken	4 boeken
schagten.....	30 p ^s	30 p ^s
zegel-lak.....	1/8 pond	1/8 pond
porcelyn in zoort.....	60 p ^s	50 p ^s

En aan het admiraals schip boven dit alles nog een kelder brandewyn.

Aan de scheepen, in 't land vaarende, extra de hondert man voor ses maanden:

- 1 p^s guinees, gemeen gebleekt, tot tafelgoed,
 - 3 ₤ speceryen in zoort,
 - 20 „ peper,
 - 40 „ mostartzaat,
 - 40 p^s porcelyn in zoort,
 - 2 „ boeken klein formaat papier,
 - 18 „ schagten, en
- 1/2 aam arak extra 's maands.

Brandhout zal voortaan tot twee vadems 's maands verstrekt werden aan scheepen van 150 voet en aan d'andere 1 1/2 vadem, als bevoorens.

Op de buyten comptoiren zullen d'Europeesen, de deks-officieren en gemeenen door den anderen, vers vleesch op ieder hagjes dag genieten:

1 1/4 ₤ of, zoo dat niet te bekomen is, dan spek en aan groente 1/4 stuyver de man, waar voor 't zout vlees en spek dan stil staat.

Wyders werd haar uyt de scheeps provisie verstrekt 't voorgemeld randsoen van ryst, kadjang, zuyker, tammerinde, zout, wyn, arak, azyn, oly en carwaat, even als in zee.

Buyten voorschreven vers vlees of spek, zal op de comptoiren van randsoen, lywaat of brandhout, enz., geen verstrekking mogen geschieden als eenlyk, wanneer de tyd, waar voor ge-proviandeert zyn, verstreken en de consumptie reekening antwoord is, exopt dat Java, Malacca, Ceylon en Mallabaar rymte van brandhout moeten verstrekken, dog als de con-

sumptie van eenig articul verantwoord en de tyd van de Bataviasche verstrekking gepasseert, in zo ver verlopen is, dat met 't restant de reyze niet kan gedaan werden, moet het nodige voor de leg-dagen en de reyze, die nog voor handen is, bezorgt worden.

En om het welke te duydelyker en gemakkelyker te weten, een lyste zal geformeert werden, voor hoe lang de proviandeering te Batavia in ieder articul geschied, extra gevallen uytgezonderd.

De pryzen van 't vers vlees en spek moeten ten zuynigsten bepaald werden en alle andere verstrekkingen van zo genaamde verversing, enz., zullen hier mede moeten cesseeren.

Alleen blyft in Bengale gepermitteerd, enz.

Op de Oosterse comptoiren en Banjermassing, daar gebrek van vers vleesch en spek of 't zelve zeer duur is, zullen de Europesen in dat geval 't zout vleesch en spek, daar zy van Batavia mede geproviandeert zyn, blyven genieten of kost-geld tot $f\ 3:10$ en $f\ 2:10$ de officieren en $f\ 2$ de gemeene Europesen.

De carwaat zal te Batavia voor twee maanden verstrekt worden, moettende op de comptoiren, daar ze komen, na verloop van deze twee maanden weder 's maands en voor de te rug reyze daar van voorzien werden.

De schepen van Bengale en Ceylon, enz.

En zullen de scheeps overheeden zorgvuldig moeten agt geven, dat de ryst wel gestampt werde en, nevens het verdere, dat bederv onderhevig is, nu en dan te lugten gelegd en het koks gereedschap behoorlyk zuiver gehouden werde; ook letten, dat voor al geen suuragtige spyze, in kopere pannen of ketels bereyd, daar in koud werde; dat de spyze gaar en wel klaar gemaakt zy, waar toe het hoofd van den bodem zig zelfs daagelyks moet verleedigen.

Alomme zal by de onkost-reekening moeten blyken de dag der komst en des vertreks, voor hoe veel man, Europesen en Mooren, etc., en voor wat tyd de verstrekking geschied, nevens de restanten op dien tyd aan boord, zo als dat by de Bataviase onkost-reekening gespecificeerd werd.

De consumptie-reekening der schepen zullen de schepelingen alhier op 't comptoir van den commandeur op de werf moeten verantwoorden en met die verantwoording moeten gaan by den visitateur generaal, om door denzelfen gerevideert en de restant-briefjes afgegeven te werden; en zal den opperstuurman moeten verklaren, dat zodanigen restant binnen boort te vinden is; dog by merkelyk verschil tusschen de verantwoording op zyn comptoir en dat van den visitateur, zal den commandeur daar van berigt doen aan den heer Directeur Generaal.

Op dat door bedrog van de ontfangers der randsoenen het volk niet verkort worde, zal, zo hier als op de buyten-comptoiren, geen geld voor randsoen mogen gegeven werden, op poene van deportement en een duysend rd^s boete voor de verkorters en ontfangers beyde, maar wel by gebreck 't een door 't andere gesuppleert werden; en zal den opperstuurman van ieder schip alhier aan den commandeur berigt moeten zenden, welke randsoenen aan boort ontfangen zal hebben.

2 October. *Reglement op de rantsoenen en kostgelden van Europesche schepelingen in dienst van de O. I. Compagnie ter reede Batavia.*

Een cajuyts gast zal maandelyks genièten :

- 30 R ryst,
- 8 " cadjang,
- 15 " versch vleesch,
- 3 " zout,
- 5 " booter,
- 4 kannen wyn,
- 1 kan azyn,
- 7 gulden en 4 stuyvers contant.

Een deks-officier :

- R ryst,

- 10 ₤ cadjang,
- 9 » versch vleesch,
- 4 » zout spek of vleesch,
- 4 » zuyker,
- 3 » tammerinde,
- 1 » booter,
- 3 » zout,
- 2¹/₄ kan arak,
- 1¹/₁₀ » wyn,
- 2 musjes olyven oly,
- 3¹/₄ kan azyn,
- 1 gulden en 10 stuyvers contant.

Een gemeen Europees :

- 50 ₤ ryst,
- 10 » cadjang,
- 9 » versch vleesch,
- 4 » zout spek of vleesch,
- 4 » zuyker,
- 3 » tammerinde,
- 2¹/₄ kan arak,
- 1 ₤ booter,
- 4 » zout,
- 2 musjes olyven oly,
- 1¹/₂ kan azyn,
- 1 gulden contant.

2 October. *Reglement op de verstrekkingsen aan Europeesche schepelingen in dienst der O. I. Compagnie ter reede Batavia en bij Onrust.*

's Maandelyks zal aan ieder der tien deks officieren verstrekt werden *f* 1 : 10 en aan ieder gemeene *f* 1 aan contant.

Sondags: 's morgens zal goede gestampte ryst, juyst niet pappig, dog egter wel en zagt gekookt, opgedischt worden,

met $\frac{1}{2}$ pond boter voor ieder bak van 8 man en zo veel zuyker, als daar by nodig is;

's middags werd voor ieder man 1 pond versch vleesch gekookt met een picol groente voor de soup, voor den avond mede gerekent, met zo veel ordinaire, goede, gekookte ryst daar by, als zy eten kunnen.

Maandags: 's morgens ryst op d'ordinaire wyze gekookt, met een musje olyven oly voor ieder bak van 8 man, met zo veel zuyker daar over, als zy lusten, en, des begeerende, ook zo veel tammerinde-water, dat altoos op een zindelyke wyze by den bottelier in gereetheyd moet staan;

's middags en 's avonds groene cadjang, gekookt met het overschot van het vleesch van des daags te voren.

Dinsdags: 's morgens zagt gekookte ryst met $\frac{1}{2}$ pond boter voor ieder bak van 8 man;

's middags zal voor ieder een pond zout spek met groene cadjang gekookt werden, dat mede voor 's avonds zal dienen.

Woensdags: 's morgens ordinaire ryst, gekookt, met een musje olyven oly voor ieder bak van 8 man met de nodige zuyker;

's middags zal goede grobbejak gekookt werden met 5 kannen wyn, die, in presentie van een vertrouwt officier, in al wat gekookt is onder een zullen gemengt worden, om teffens ook voor 's avonds te dienen.

Donderdags: 's morgens zagt gekookte ryst met $\frac{1}{2}$ pond boter voor ieder bak van 8 man en, des begeerende, de nodige zuyker;

's middags zal voor ieder man 1 pond versch vleesch gekookt werden met een picol groente voor de soup, om mede voor 's avonds te dienen.

Vrydags: 's morgens ordinaire ryst, gekookt, met een musje olyven oly voor ieder bak van 8 man, met zo veel zuyker, zout en tammerinde-water, als geoordeelt werd nodig te zyn;

's middags cadjang met het overschot van 't vleesch van den voorigen dag, dat ook voor 's avonds dienen zal.

Saturdags: 's morgens zagt gekookte ryst met $\frac{1}{2}$ pond booter voor ieder bak van 8 man, met zuyker;

's middags grobbejak, op de voorgaande wyze als des Woensdags toebereyd, meede voor des avonds.

De deks-officieren zullen 's middags op ieder hagjes dag een musje goede wyu genieten.

De uytheelingen van de vooren staande randsoenen zullen op ieder dag en tyd door den bottelier moeten geschieden en dat altoos in presentie van een deks-officier.

Den bottelier zal ook teffens, by het vermeerderen of verminderen der manschappen, zorg dragen, dat de bakken by zyne rollen, zoo veel mogelyk, altoos 8 man blyven, om des te beter met de bepaalde verstrekkingen volgens het reglement te accordeeren.

Zout en azya zal mede dagelyks aan ieder bak zoo veel gegeven werden, als dezelve nodig hebben, zonder bepaling, dog niet als op de ordinaire schafstyden, dat weezen zal:

des morgens, na afgeschooten wagt, als wanneer de klokken van alle de scheepen zullen geluyd en met eenen door den provoost *overal* zal geroepen worden en het volk moeten booven komen, welke door de deks-officieren moet werden aangeziet na het galjoen te gaan om haar te wassen en te reynigen, en wel principaal de mond, die dan met het bepaalde soopje arak verder verfrist word;

daar na zal zig van ider bak een man by den kok vervoegen, die altoos op de bepaalde schafstyden gereed zal moeten weezen om aan ider bak van het geene gekookt is na genoeg en te dissen, en zo van de kok na de bottelier, om de sausen en toespysse te ontfangen, volgens het reglement en als vooren, in presentie van een officier;

's middags zal precies ten elf uren, op het zeyn van het commandeerent schip, met werken moeten uytgescheyden worden, ten zy het wat volhandig mogte wezen dan te twaalf uren, wanneer wederom op een ander zeyn van het commandeerent schip de klokken zullen geluyt worden om te schaffen, dat duuren zal tot een uur, wanneer een soopje arak gedronken en vervolgens weder met een frissche moet aan 't werk gegaan zal worden tot 's avonds te zes uren, wanneer het wederom

eetens tyd is voor $\frac{1}{2}$ uur en om een soopje arak te drinken, 't welk verrigt zynde, men het volk zal laten rusten.

Dog den commandeerend officier zal, by noodzaakelykheid in lossen of laaden en een vaartuyg op zyde hebbende, het zelve mogen ledigen of vullen en het volk na den eeten weder aan het werk doen gaan tot afgeschooten en opgezette wagt, en voor al niet langer.

Wanneer het rust en slaapenstyd is, zal den commandeerend officier verpligt wezen zelfs in persoon een half uur na opgezette wagt de ronde te doen, om het volk, dat in de open lugt bevonden werd te slaapen, onder het half of tussen deks te doen gaan om te rusten.

Even gemelde officier zal ook zorge moeten dragen, dat de geene, die van de gemeene man in dienst aan land moet wezen, na tyds geleegentheyd met de noodige mondkost voorzien werd, en zulks tot zoo lange, als haar dienst hun verblyf aan de wal noodzakelyk maakt; en zal een langere aanhouding van zoo een man sinaal blyven voor reekening van den schipper, die dan verpligt zal wezen zulke manschappen, na verrigting harer affaires, vry transport na scheeps boord te doen erlangen.

2 October. *Reglement op de rantsoenen van inlandsche dienaren der Compagnie op reizen in Indië en naar Nederland.*

Dezelve genieten 's maands by haar aanneeming in den dienst:

In Bengale:

- 50 ₤ ryst,
 1 » zuyker,
 1 » tammerinde,
 2 » zout,
 5 kannen arak,
 1 ₤ boter,
 2 $\frac{1}{2}$ » carwaat,
 met f 2:8 voor kostgeld.

En op de reizen: .

- 60 R ryst,
- 10 \bullet cadjang,
- 2 \bullet zuyker,
- 2 \bullet tammerinde,
- 5 \bullet zout,
- 5 kannen arak,
- 3 mutsjes inlandse azyn,
- 3 \bullet verse clappus oly of 1 R boter,
- 4 R carwaat.

De Mooren, die te Souratta in dienst komen, genieten voor de eerste vier maanden de man:

- 54 $\frac{1}{2}$ R ryst,
- 17 $\frac{1}{4}$ \bullet cadjang of kitserie,
- 5 $\frac{1}{4}$ \bullet booter,
- 5 kannen arak.

En daar na op de reizen als de andere Mooren.

Gevolgelyk moet op Ceylon of elders kostgeld aan dezelve verstrekt werden.

Persiaanse Mooren genieten by haar aanneming, de man's maands:

- 54 $\frac{1}{2}$ R ryst,
- 17 $\frac{1}{4}$ \bullet kitserie of tammer,
- 5 $\frac{1}{4}$ \bullet booter,
- 5 kannen arak.

En wyders op de reizen in India als de andere Mooren.

Maar, vermits deze voorschreve articulen vry duur in reekening komen, moet 't zelve, zo ver mogelyk, uyt scheepsproviand verstrekt werden.

Inlandse militairen ter zee genieten als de Moorse matrosen, dog geen arak.

Te lande de gemeene:

f 1:16 kostgeld met f 7:4 aan gagie,	
de corporaals kostgeld en gagie.....	f 12:—
sergeants.....	• 16:16
vendrigs.....	• 28:16

lieutenants. f 38 : 8
 capitains » 48 : —
 met 40 R ryst de man.

En in 't veld nog boven dien drooge vis of vlees met zout.

2 October. *Last op alle de gene, aan wie de administratie van de justitie werd toebetrouwt, dat zoo hoog aangelege werk met alle mogelyke omzigtigheyd en candeur te behandelen*”.

Heeren XVII^{een} hadden hun leedwezen en »regtmatig” ongenoegen betuigd over »de grove misslagen (om aan dusdanige »irreguliere behandeling geene erger, schoon gepaster benaminge te geven), die zo hier, als op andere comptoiren in »Indien werden begaan in het stuk van de justitie.”

16 October. *Bepaling, dat kaneel in Indië voor 130 stuivers het pond verkocht moest worden.*

De prijs-bepaling, 10 stuivers hooger dan eene vroegere, is afkomstig van Heeren XVII^{een}.

16 October. *Vergunning voor professor Donati c. s. door het gebied van de O. I. Compagnie te reizen.*

Hoewel dit stuk niet van algemeenen aard is, noch blijvende gevolgen heeft gehad, is zulks toch kenteekenend voor de toenmalige zienswijze nopens diergelyke reizigers, weshalve zulks in dit werk niet misplaatst is geacht.

Bij missive van 16 October 1795 deelden Heeren XVII^{een} aan de Indische Regering mede:

Wy zenden hier neevens tot Uw Edeles narigt copie van de resolutie, by haar Hoog Mogende op den 25sten April

en den 11^{den} May laastleeden genomen op de memorie van den heere grave van Lascaris, minister van Zyne Majesteyt de Koning van Sardiniën, met de hylagen daar by vermeld, waar by hoogst dezelve hebben goedgevonden, dat aan de professor, Donati, en desselfs reysgezellen, by voorschreven eerste resolutie vermeld, zoude werden gepermitteert zig te mogen begeeven na Batavia, Cabo de Goede Hoop en andere etablissementen van de Oost-Indische Compagnie dezer landen, om aldaar hunne natuurkundige observatien te kunnen voortzetten, zonder eenige verhindering. Uw Edele zullen derhalven, in voldoening aan voorschreve resolutie, de vereyschte order moeten stellen, dat aan bovengemelde personen geene verhindering werde toegebracht in het voortzetten hunner natuurkundige observatien; dan, dewyl de intentie van haar Hoog Mogende ook is, dat voormelde personen hunne observatien bepalen tot de voorwerpen hunner studie, zonder zig met eenige andere zaken te bemoeyen, en wy by vorige gelegendheeden hebben ondervonden, dat dusdanige reysigers zig veelyds ook ophouden met het aftekenen van plaatsen, vestingen en andere soortgelijke zaken, die naderhand met den druk werden gemeen gemaakt, zullen Uw Edele teffens ook moeten doen agt geeven, dat door gemelde personen geen misbruyk werde gemaakt van de aan haar verleende permissie.

Eerst bij resolutie van 10 Junij 1760 heeft de Indische Regering aan dit voorschrift gevolg gegeven.

23 October. *Bepaling, dat de Bank-courant en Bank van leening te Batavia geen intrest meer zoude valideren over kapitalen van »uytlandigen». — Gelijkstelling van die Bank met andere Collegiën, wat betreft beleeningen op vaste goederen.*

Door den heer Raad extra-ordinair, de Klerk, als president

van de Bataviasche bank courant en bank van leening, aan dese vergadering te kennen gegeven zynde, dat de bank courant het by continuatie in de gesteltheyd, waar in deselve thans verkeerde, onmogelyk zoude kunnen goedmaken, maar, zo wel onder zyne ordinaire lasten, als in 't byzonder door het oplopen der interessen op de stil leggende capitalen, bedragende volgens zyn Edeles opgave een aanzienlyk montant van / 950000, moeten succumberen, nadien het aan gelegentheid ontbrak om zulke sommen, wegens het verlopen credit onder de meeste ingesetenen alhier, op een secure wyze te kunnen uytzetten, om dus weder goed te maken en op zyn tyd aan de houders der bank actien de verschenene renten af te leggen, waar door gemelde bank courant zedert den laasten Augustus tot ultimo der gepasseerde maand of gedurende twee maanden wezendlyk ten agteren was geraakt een montant van rd^s 1500. voornamentlyk veroorzaakt door het toenemen der vaderlandse capitalen van gerepatrieerde personen, mits het afleggen hunner capitalen, hy de Comp^e à deposito gestaan hebbende, dewelke buyten de by de bank courant reeds geseponeerde, voor 't meesten gedeelte derwaards vloeyden; zo is, uyt consideratie het oogmerk der opregting dezer bank gerekent moet werden voornamentlyk te bedoelen de commoditeyd, 't gerief en de securiteyt der ingesetene dezer landen, ten minsten, dat er geen onbillykheyd resideerd in het refuseren der acceptatie van capitalen van uytlandige, om daar van interest te betalen, in zo verre zulks zoude komen te strecken tot desselfs verval of praejudicie der bediendens en interessanten, goedgevonden en verstaan, van zodanige gelden voortaan geen renten te laten betalen en zulks te doen cessereren met ultimo dezer, mitsgaders dit collegie daar en boven, tot ampliatie van het 57ste en 58ste articul der conditien van de bank courant, in opzigte van de beleningen der vaste goederen of sufficante hypothequen, die by 't zelve verpand werden, namentlyk in zo verre betreft het tantum of het bedragen, 't welk aan den verpander afgegeven werd, eguaal te stellen met de andere collegien alhier, die tot het doen van beleningen g'qualificeert zyn.

1 November. *Bepaling, dat, bij afwezigheid van den Gouverneur-Generaal, in Rade van Indië geene beslissing mogt genomen worden nopens het verleenen van pardon, het verklaren van oorlog, het sluiten van vrede, enz.*

Zie bij 9 September 1757.

4 December. *Voorschriften nopens Compagnie's lijnwa-den-handel. — Sluiting der particuliere vaart op Sumatra's Westkust.*

Eenigen tyd ter lecture onder de heeren leden deser vergadering rond geweest en thans weder binnen gekomen zynde een door den heere Gouverneur Generaal geformeerd schriftuur, g'intituleert: Aanmerkingen over den Indiaschen lywaat handel, waar toe de onbezonne eysschen van zommige buyten comptoiren, de excessive restanten, die daar door renteloos bleven leggen, en de winst derving by gebrek van het nodige of nadelige verhandeling van het overbodige zyn Edelheyl aanleiding gegeven hadden om daar van een notitie te formee-ren, ten eynde wel te kunnen oordelen en regt te weten, in hoe verre 's Comp^e interest daar by kwam te lyden; oordelende zyn Edelheyl daar door teffens eenigermaten te zullen beandwoorden aan het oogmerk der heeren Meesters, vervat by haere intusschen ontfangene g'eerde missive van den 10^{en} October 1758, en daar by, onder de materie van Sumatra's West-cust gerequireerde accurate notitie wegens den verkoop van de in een jaar na derwaarts verzondene lywaten, tot welke pryzen deselve zyn aangerekent, aan wie, op welke tyd en tot wat pryzen weder van de hant gezet, wat specie, goud of andere goederen daar voor zyn ontfangen, tot wat prys dit een en ander de Comp^e is ten goede gebragt, voorts welke onkosten daar op zyn gevallen en waar in de overgeblevene restanten bestaan, om daar uyt te kunnen opmaken, hoedanig het met

dezen tak van Comp^e commercie gelegen zy, nadien daar by, niet alleen door eene geformeerde zamentrecking van het gene g'eyscht, voldaan en verteert is, mitsgaders welke restanten overgebleven zyn, aangetoond word, welke winsten de Comp^e eygentlyk en na eene wel opgemaakte koopmans rekening daar op behaalt heeft, ten blyke 'onder anderen ten opzigte van Sumatra's West-cust, dat gedurende den loop van vier jaren op een capitaal van ruim 10 thonnen, aan goederen derwaarts gesonden en per restant gebleven, na aftrek van 't gene voor interest, vrugt en risico gerekent moet werden, eygentlyk nog g'advanceert is een montant van f 78544; onder verdere ver-toning der noodzakelykheyd tot het maken van een wel gereguleerde bepaling door het retranscheren der irreguliere eyschen en het matig voldoen van dese en geene soorten, die voldoende winsten afwerpen, nadien het klaar bleek, dat men dan nog al rond schieten en te voren raken konde, terwyl men door het voldoen der winderige eysschen, wegens de daar uyt voortvloeyende verbasende restanten, altoos moest verliezen of ten minsten niet dan schyn winsten zoude behalen; voorts nog, hoedanig met de overbodige en ongewilde restanten hier en daar diende gehandelt, item in welke soorten en quanti-teyten de voldoening van lywaten, voornamentlyk met relatie tot de Oostersche gouvernementen, zoude kunnen bepaalt wer-den, als mede hoedanig en in welker voegen men rekenen kon, dat de lywaat gevende comptoiren als dan de Indiasche eysschen zouden kunnen en dienen te voldoen, mitsgaders aanhaling van 't geene met relatie tot den lywaat handel verder te remarqueren valt; zo is, uyt overweging van de wel gefundeertheid deser aanmerkingen en de apparentie, dat, indien de eysschen of daar na ingerigt werden of de voldoe-ningen daar na komen te geschieden, de Comp^e als dan nog lywaat koopman kan blyven en, met de voordelen, die na detractie van alle lasten en ongelden, welke zedert de verzen-ding en uytgave der benodigde goederen en contanten na de West van India, ter aanbesteding der lywaten, tot de verkoop derzelve ter plaats van hun vertier, op het dus roulerend

capitaal, mitsgaders voor risico en fragt gerekent moeten werden, als dan reël nog komen te resteren, kan rondschielen, goedgevonden en verstaan.

Eerstelyk: uyt de voorsz. aanmerkingen na yder der daar vermelde comptoiren, in zo verre daar op relatie heeft, een extract af te zenden, met ordre aan de ministers en bediendens om zig daar na te reguleren, onder desen verstande nogthans ten opzigte van de lywaat vertierende comptoiren, dat, ofschoon de daar by gemaakte bepalingen ten naasten rigtsnoer moeten strecken in het formeren hunner eysschen, egter daarom niet verboden blyft daar van in 't eene of ander af te wyken door het eysschen van eenige meerdere quantityten of soorten, mits zulks niet op losse gronden, maar na een ryp overleg in rade geschied en als dan by de brieven aan dese regering voldoende redenen van haar eysch, met verzekering van de daar op te behalene sortable winsten, gegeven werden, nadien men dus altoos in staat is tot voldoening of het maken van eenige nodige veranderingen een nadere schikking te maken en anderzints, zonder reflexie te slaan op hare eysschen van lywaten, die na de voorgeschrevene regulen niet mogten ingerygt zyn, de bepaalde quantityten jaarlyks te zenden, na mate dat de restanten opgebracht zyn op den gereguleerden voet; ten welken eynde teffens verstaan wierd, de ministers en bediendens van voormelde comptoiren aan te schryven om alle lywaten, welke by de meergemelde aanmerkingen op deselve onder ultimo Augustus 1758 overbodig aangewesen worden, te verkopen en te laten aflopen tot 10 perc^{to} minder als de ordinaire of bepaalde pryzen; dog, niet kunnende halen, deze regering als dan daar van kennisse en berigt te geven om daar omtrent vervolgens nader te disponeren.

Ten tweeden: voortaan geen aparte eysschen voor de Oosterse gouvernementen, etc., met specificatie van 't geen voor yder. comtoir gerequireerd word, van hier te doen, maar al het benodigde in 't generaal voor den Indiaschen handel te eysschen van de lywaat gevende comptoiren na de bepaalde quantityten en soorten, om daar uyt telkens, by een gemaakte verdeling,

na mate van de voldoening en van 't geene yder comptoir met winst kan vertieren, 't nodige derwaarts over te zenden, nademaal anders het een comtoir wat en het ander weder niets krygt, als men 't van hier niet kan suppleren, dewyl de Westerse comptoiren niet eguaal kunnen zyn in de voldoening, byzonder daar het land door oorlogen en troubelen alom in rep en roer is.

Ten derden: met alteratie van het besluyt deser tafel van den 24^{en} Juny 1757, de verkoops pryzen der lywaten op de vier Oostersche gouvernementen te verhogen en deselve dus te bepalen: dat op de Chormandelse lywaten een advans van 60 perc^{to}, op de Bengaalse van 50 en op de Souratse van 40 perc^{to} ten minsten behaalt werde, nadien de Comp^e anderzints niet uyt kan en daar en boven g'oordeelt word, wanneer men by de gereserveerde of bepaalde soorten en quantiteyten blyft, dat die winsten daar op zeer wel behaalt kunnen werden; met ordre aan de ministers in gemelde gouvernementen om de voorsz. lywaten voor geen mindere pryzen te verkopen, dog zulks ten opzigte van Ternate alleen van den verkoop op het hoofd comptoir te verstaan; en betreffende de omzetting van lywaten op de onderhorige residentien een nadere prys courant te formeren, geschikt na de inzaam en prys van goud op deselve, nadien de pryzen der lywaten, na desselfs berekening, zekerlyk eene verlaging kunnen en moeten velen.

Ten vierden: mede te resilierien van het besluyt van den 24^{en} Juny 1757, in zo verre betreft de daar by gemaakte bepaling op de verkoops pryzen der Chormandelse, Bengaalse en Souratse lywaten op Sumatra's West-cust tot 40, 25 en 20 perc^{to}, en derzelve pryzen te verhogen tot een advans van 50, 40 en 30 perc^{to}; met ordre aan de bediendens om de lywaten ter gemelde custe, in trocque voor goud, ten minsten tegen de gedagte pryzen om te zetten, alles uytmakende vry geld en dus na aftrek van 5 perc^{to} provisie voor de dienaren en andere verminderingen, waar door die prys of advans eenige diminutie zoude moeten ondergaan, met uytzondering nothans in dezen van 't comptoir Baros, alwaar deselve lywa-

ten niet zullen mogen werden verkogt als met een overwinst van ten minsten 60 perc^o de Chormandelse, 50 de Bengaalse en 40 de Souratse, wyl aldaar geen goud ingezamelt word, maar de verkoop voor 't grootste gedeelte in trocque voor bezuin geschied en dus zulken voordeligen rethour als het goud niet geeft; terwyl verder, ten opzigte van het considerabel restant van lywaten aldaar, geresolveert wierd, tegens de ordinaire tyd van de verzending derwaarts in 't voorjaar, omtrent de voldoening der lywaten na de West-cust een besluyt te nemen, dewyl als dan van daar zullen zyn ontfangen de nadere advisen der bediendens wegens de cours der negotie en hun vertier zedert dien tyd en de restanten, die by haar zyn verbleven, om met meerder zekerheyd, zo omtrend hun benodigtheyd en voldoening, als welke middelen tot vertier der restanten ten meesten voordeele der Comp^e dienen te werden beraamt, te konnen jugeren.

En om den verkoop der excessive restanten na vermogen te faciliteren is laatstelyk verstaan de opengestelde vrye vaart en handel op Sumatra's West-cust voor de particulieren, onder zekere limitatien by resolutie van den 10 Juny 1757, zonder daar omtrent de ordre der heeren Meester af te wagten, schoon de finale dispositie dientwegen by het voorsz. besluyt aan haar Edele Hoog Agtbare gedefereert is gelaten, weder in te trecken, met een nadere interdictie aan yder een, wie het ook mogt wezen, tegen den particulieren aanbrenge aldaar ter custe van eenige soorten van lywaten, hoe ook genaamt, op poene van confiscatie en verbeurte der vier dubbelde waarde van deselve bovendien, mitsgaders straffe voor den officier, die bevonden mogt werden daar omtrent eenige conniventie plaats gegeven of collusie gepleegd, dan wel eenigzints verzuimt te hebben in de betragting van zyn pligt na de wetten van den lande.

4 December. *Bepaling van den prijs, door de Regering te betalen voor suiker, afkomstig uit de Bataviasche ommelanden.*

Is goedgevonden en verstaan, by de praesente prysen der

Bataviase zuiker, zo wel als de acceptatie der twee soorten, die de Comp^e eygentlyk gewoon is geweest te accepteren, te continueren, dog daar omtrent, tot voorkoming van verkeerde denkbeelden, dese interpretatie te maken, dat voor de picol eerste soort cabessa rd^s 4¹/₂, voor de bysoort cabessa 4¹/₂ en voor de bariga of goede tweede soort rd^s 4 betaalt zal werden, mitsgaders dienvolgende de slegtere en derde soort of kakkie in 't geheel niet te accepteren.

7 December. *Bepaling, dat aan het buiten-hospitaal op Noordwijk jaarlijks 100 matrassen en 400 kussens zouden worden verstrekt.*

Zie bij 3 Augustus 1756.

7 December. *Verbod voor politieke Raden een of meer hunner leden uyt haare vergadering te dimoveren*".

Op Banda had men een kapitein, als een quaadwillig „voorwerp", ontslagen als lid van den Raad van politie, omdat hij weigerde zekere resolutiën te onderteekenen.

11 December. *Voorschrift nopens peranakan Chinezen.*

In aanmerking gekomen zynde, dat zig vele Chinesen ter deser hoofdplaats ophouden onder de naam van parnackan of getornde Chinesen, die van hunne religie tot het Mahumethisdom zyn overgegaan, veel eer om bevryd te zyn van de betaling van 't ordinaire hoofd geld, dan wel om dus zonder hoofd, aan wie vele derzelve zig niet komen aan te geven, en, buyten subordinatie zynde, hier en daar te konnen rondzwerven en vagabonderen; zo is, om zulk vagabonderend en ondeugend volk, 't geen zig alleen onder die naam van parnackan Chinesen schuyl houd en verbergt, van de zolanige te onderscheyden, goedgevonden en verstaan te statueren, dat de parnackan Chinesen voortaan zullen moeten voorzien zyn

van een sjap, zo van het hoofd, waar onder zy sorteren, als van den gecommiteerde tot de zaken van den inlander alhier, ten blyke, dat zy niet meer onder de Chinese natie geboren; en gemelde sjappen altoos zullen moeten by zig dragen om, by gedaan onderzoek, dezelve te kunnen vertonen, op peene, dat de gene, die daar van onvoorzien zullen werden bevonden, niet voor zodanige zullen gehouden en erkent werden, maar verplicht wezen, even als andere Chinesen, hoofd geld aan den pagter van 't zelve te betalen; mitsgaders deselve te laten strecken tot ampliatioe der pagt conditien te dezer hoofdplaats voor 't jaar 1760, betreffende de pagt van 't hoofd geld der Chinesen.

11 December. *Bepaling, dat op het eiland Onrust slaven tot ambachtsheden zouden worden opgeleid.*

Zie bij 21 September 1759. — Hun aantal werd bepaald:

1° slaven, aan de Bazen op Onrust en op de equipage-werf toebehoorende:

35 tot het sloopstimmeren en masten maken;

10 „ „ kalfaten;

10 „ „ smeden;

5 voor de zaagmolens.

2° slaven van de Compagnie:

100 stuks voor dezelfde ambachten.

14 December. *Korte uittreksels uit de voorschriften nopens de vrije vaart.*

Art. 1. In de vier fyne speceryen mag niemand handelen op levens straffe, ten ware van de Compagnie gekogt.

Art. 2. Allen handel in amphioen is op gelyke poenaliteit verboden, excepto die van de societeit te Batavia ingekogt is.

Art 3. Peper, thin en Japans staafkoper; allen uytvoer daar van is verboden, zo niet consteert, dat van de Compagnie gekogt is, maar niet den invoer op Batavia, mits aan

de Compagnie te leveren voor de gestatueerde prys; ook is den handel in wilde caneel, geschild als de Ceylonse, verboden en desgelyks in cattoene garen.

Art. 4. In grove lywaten, ruw, gebleekt, rood, blaauw, is allen handel verboden; ook alle Souratse zyde kleden en lywaten, ten ware van de Compagnie gekogt.

Art. 5. Den invoer alhier met Compagnies schepen of op eenigerhande wyze van de volgende lywaten is op poene van confiscatie en verbeurte van 't viervoudig bedragen verboden, te weten:

Bengaalse:

gemeen guinees,
 » gerassen,
 » salempoeris,
 » cassas,
 » hamans,
 » zanen,
 » baftas,
 » dongrys en alle diergelyke gemeene zorteeringen van lywaten, zonder onderscheyd.

Cormandelse:

guinees,
 salempoeris,
 parcallen,
 dongrys en diergelyke zoorten, 't zy gemeene of Engelsche, dan wel 's Compagnies zorteering, zynde tot 12 caal inclusive of 2880 draden en daar beneden, en alle Souratse zyde kleden en lywaaten.

Art. 6. Slaven, die aangebragt werden, 't welk van Oosterse slaven, meer dan 14 jaren oud, niet geschieden mag, moeten in getal en met namen op de pas bekend staan.

Art. 7. Van plaatsen, gelegen in de straat van Malacca, dog bewesten die plaats, zal niet beoosten Malacca mogen gevaren werden als met een Malacse pas.

Art. 8. Op Malacca mogen geen vaartuygen van Beugale geadmitteerd werden; en die van de verdere West komen,

mogen niet verder om de Zuyd, nog Oost, nog Siac en noordelyker, inzonderheyd niet naar Siac, ten ware bekende Malacse burgers gehoren en tol aldaar betaald hebben.

Art. 9. De directe vaart van Malacca naar Java en Madura en vice versa staat open, mits de naar Malacca stevende vaartuygen een pas op Samarang halen.

Art. 10. En moeten alle die vaartuygen by retour Batavia direct aandoen ter visitatie.

Art. 11. Die van Pera mogen na Malacca en daar benoorden varen op de pas van dien resident.

Art. 12. Van Malacca mag werden gevaren op Siac, Camper, Andragiry en Jamby en andere, daar omtrent gelegene plaatsen.

Art. 13. Maar die van Malacca, Andragiry en Jamby mogen niet aan deze zyde Riouw varen of moeten direct na Batavia komen.

Art. 14. Van en naar Java staat de vaart open voor alle plaatsen onder dezen archipel, ook na de overwal, dat is na Macasser, Borneo, Palembang en verder tot Malacca, dog aan deze zyde niet bewesten Batavia en mits de geene, die na eenige plaats op Celebes of Boeton gaan, hare pas ten casteele Rotterdam vertonen.

Art. 15. De vaartuygen, van Amboina, Banda, Ternaten en Timor komende, mogen Java niet aandoen.

Art. 16. De vaartuygen van Banca en Biliton mogen, als van oudsher, alleen op Palembang varen.

Art. 17. Alle vaartuygen, die op Java komen, mogen in de eerste plaats geen andere aandoen als Samarang, Sourabaya, Grisseé of Cheribon; en die verder langs de cust wil, zo verre 's Compagnies sabandharyen strekken, moet zig van een nieuwe pas voorzien.

Art. 18. Van Java mag niemand afvaren, als van plaatsen, daar de Compagnie residenten heeft.

Art. 19. Alle vaart van Celebes en Sumbauwa na Malacca werd verboden, buyten 1 à 2 vaartuygen van Goa en Bony met een pas van den gouverneur, op poene van confiscatie van vaartuyg en lading.

Art. 20. Geene vaartuygen, 't zy van Java of elders in 't Oosten, ook Palembang, mogen Malacca passeeren of Siac aandoen, nog andere noordelyker plaatsen.

Art. 21. Naar Amboina, Banda, Ternaten, Macasser en Timor houd de pas alleen op 't hoofd-comptoir; en die verder wil, moet aldaar een nieuwe pas neemen.

Art. 22. De jonken van China mogen nergens buyten Batavia, Macasser, Banjer en Malacca in deze zee of hier beoosten varen, Passir en Coety daar onder begrepen.

Art. 23. Van Amboina, Banda, Ternaten en Timor naar Batavia vermag niemand eenige plaats onderwegen, ook niet Boeton, aan te doen, blyvende aan eenige bekende Amboinase en Bandase burgers gepermitteert den afhaal van ryst van Macasser; dog alle verdere vaart van die beyde gouvernementen, item Ternaten, op de cust Celebes is verboden.

Art. 24. Van Batavia en Java mag na Bima, Sumbauwa, Tambora, Boeton, Wadjo, Mandhar, Cajeli, Passir en de daar-omgelegene plaatsen gevaren werden met paspoorten.

Art. 25. En de vaartuygen, die van evengemelde plaatsen, werwaards van Batavia en Java mag gevaren werden, na Batavia en Java willen, moeten passen van hare vorsten hebben.

Art. 26. Geen vaart voorby de hoek van Bantam werd aan niemand toegestaan als met een Bataviase pas.

Art. 27. Van Bantam mag men varen op Cheribon en Samarang en zo reciproque.

Art. 28. Burger scheepjes, op bekomen speciale permissie dezer regering met een lading suyker, arak, vaderlandse dranken en andere gepermitteerde goederen na Chormandel of naar Bengale vertrekkende, mogen by retour geen lywaten, hoe ook genaamd, mede voeren, op poene van confiscatie derzelve en verbeurte van 't viervoud.

Art. 29. Alle particuliere vaart en handel van de West van India op Batavia of binnen de straat Zunda, Baly, etc., werd verboden.

Art. 30. Op Malacca mogen geen vaartuygen van Bengale g'admitteerd werden; en die van de verdere West komen, mogen niet verder om de Zuyd, nog Oost, nog Siac en noordelyker, inzonderheid niet na Siac, ten ware bekende Malacse burgers gehoren en tol aldaar betaald hebben.

Zie ook bij 3 Augustus 1753.

14 December. *Bepaling, dat in Collegiën van justitie, tot het afdoen van crimineele zaken, behalve de president en de fiscaal, zes leden tegenwoordig moesten zijn.*

14 December. *Bepaling, dat inlandsche Christenen niet als slaven mogten worden verkocht.*

De Regering was van oordeel, dat deze bepaling »t bekwaamste middel zoude wezen om de heydenen tot het omhelsen van 't Christendom te animeren”.

Wanneer inlandsche Christenen straf verdienden, moesten zij veroordeeld worden tot het arbeiden aan de gemeene werken voor zekeren tijd of tot eenige andere straf, »na exigentie en bevinding van zaken”.

21 December. *Bepaling, dat vaartuigen, beladen met levensmiddelen, naar Siak mogten varen zonder Malaka aan te doen.*

Overwegende, dat »mogelyk den Koning van Siac, Radja Mahometh, door de postvatting op Poulo Gonting zig te nauw ingesloten mogte oordelen, wyl langs die zyde in zyn rivier niemand ten handel toegelaten mogt werden dan die, volgens de resolutie deser regeering van den 15^{en} April 1758, met een Malacs pas voorzien zyn, schoon zulks zyne gepleegde vyandelykheden en zeeroveryen in dese straat niet

zoude kunnen wettigen, also zig, by 't opvatten van eenig ongenoegen dientwegen, als dan bevorens aan 's Comp^s ministers hadden moeten adresseeren; zo is, om dit gesusponeerde voorwendsel te gemoet te komen en de klagten, die uyt een stricte executie deser ordre in der tyd geformeerd kunnen werden, zo veel mogelyk weg te nemen, geresolveert omtrend de by 't voorsz. besluit aan Malacca bepaalde vaart van Batavia en de prohibitive ordre om van daar en Macassar op eenige plaatsen, over en benoord westen Malacca gelegen, handel te dryven, welke mede zyn betrecking heeft tot de rivier van Siac, dese alteratie te maken, dat alle vaartuygen met levensmiddelen Siac zullen mogen bevaren zonder na Macassar overgewesen te werden, ten eynde van daar een pas na gemelde rivier te halen, onder dese expresse restrictie nochtans, dat deselve geene lywaten in hebben, in welken geval zy van een pas van de Malakse ministers zullen moeten wesen voorzien of na de ordre behandelt zullen werden, mitsgaders van dese limitatie de nodige kennisse te geven, zo wel na Malacca, als na Java en Cheribon, als mede aan de sabandhary alhier, om daar van de negotianten te kunnen informeeren".

22 December. *Verpachting van de generale en gemeene inkomsten van het koningrijk Jakatra voor 1760.*

De wijziging in de pacht-voorwaarden luidt, als volgt:
 Aangaande de pacht van het hoofd-geld der Chineesen:
 dat de Parnakan Chineesen, ingevolge het geresolveerde in Rade van India op den 11^{en} dezer maand, voortaan zullen moeten voorzien zyn van een sjap, zo van hun hoofd, waar onder zy sorteeren, als van den gecommittceerde tot en over de zaken van den inlander alhier, en 't zelve altoos by haar dragen om onderkent en onderscheyden te kunnen werden van het ondeugent en vagebondeerent volk, dat zig dikwyls onder die naam schuyt houd, op poene, dat de gene, die van diergelyke sjappen voortaan onvoorzien zullen werden bevonden, niet voor zodanig

zullen werden gehouden en erkent, maar verplicht wezen, even als alle andere Chineesen, het maandelyks hoofdgeld aan den pagter van het zelve te betalen.

31 December. *Kwijtschelding der boete wegens te geringe leverantiën aan de bevolking der Jakatrasche en Preanger bovenlanden.*

Ingekomen en geresumeerd zynde 't jaarlyks berigt van den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander, de Pril, wegens het succes der inzaam en leverantie van de producten in de Jaccatrase en Preanger bovenlanden gedurende den loop van dit jaar, zo is verstaan daar van in desen aantekening te houden en 't gedagte schriftuur als een bylage tot de af te gane brief na Nederland over te zenden om de heeren Meesters te doen blyken, hoe het met de gemelde inzaam gelegen is; terwyl teffens verstaan werd, om de gegevene redenen, de mindere inzaam van alle producten, in tegenstelling van 't voorleden jaar, te passeeren, wyl 't notoir is, dat de landen door de ongemeene zwaere ziekzens en sterftens, die zedert de jaren 1757 tot in 't begin van dit jaar onder den landman geheerst hebben, byna op zommige plaatsen in 't geheel ontvolkt zyn geraakt en daar door, of niet gecultiveert en beplant, of de vrugten niet geplukt en afgebragt hebben kunnen werden door gebrek aan landlieden; mitsgaders om die reden de leverantiers te excuseren van de gestelde boete op het niet leveren van eene geproportioneerde quantiteyd der producten, volgens de placcaten van den 6^{en} April 1752 en 13^{en} December 1754, dog van de pady tot de helft als voorleden jaar.

Juist een jaar later is deze maatregel op nieuw genomen, vermits door hevige epidemiën »sonnige landen genoegzaam »ontvolkt zyn geraakt”. Vooral de productie van koffij, indigo en curcuma was vermindert. Sedert is die maatregel bij herhaling toegepast.

1760.

8 Januarij. *Ongangbaar verklaring van zilveren ropijen. — Waarde-bepaling van de ongekartelde, Hollandſche ducaten.*

Te meermalen in opmerking gekomen zynde de nu en dan ontwaarde klagten onder de gemeente over de differente waarde en diverse soorten der ropias, in deze colonie in de wandeling zynde en van elders successive aangebragt werdende, zonder dat de maatregelen en precautien, door deze regering genomen en gebruykt by placcaten van den 25^{en} May 1755, 22^{en} May 1755, 11^{en} February 1757 en 2/10 October 1758 om alle discrepantie en onsekerheid omtrent den ontvangst en uytgave derselve alhier te weiren, van een volkomen effect bevonden zyn, nademaal, niet alleen de baatzugtige zig, wegens de verschydentheid der soorten onder elkander, van dat middel hebben weten te bedienen, zoo wel om onkundige menschen te bedriegen door de uytgave van andere soorten onder de naam van Souratſe ropias tegen 30 stuyvers 't stuk, die niet meer dan 27 waardig waren, als het opruderen en opdringen aan den gemeenen en behoeftigen man van de laatstgemelde ropias tegen de eerstgemelde prys van 30 stuyvers, die, of by gebrek van occasie om te klagen, of vergenoegd, indien ze maar geld magtig wierden, zig dat verlies al hebben moeten getroosten, maar ook de valsche munter zig niet heeft ontsien om, door het namaken en gebruyken van de stempel, door deze regering op de Hollandſe, gecartelde ducaten en zilvere Persiaanse ropias gesteld, zoo wel de Bengaalse of Arcadse en andere slegte ropias, als de alhier particulier aangebragt werdende Persiaanse ropias met de voorsz., valschelyk nagemaakte stempels te stempelen en dezelve door dat ten hoogsten strafbaar middel voor dertig zwaare stuyvers onder de gemeente te doen doorgaan; en dit poinct door den heere Directeur Generaal uyt naam van den heere Gouverneur Generaal aan de heeren leden ter deliberatie

voorgesteld, mitsgaders daar omtrent in overweging gebragt zynde, dat onder alle middelen, die beraamd zoude moeten werden, zoo wel om alle confusie, rakende de valeur en soort der ropias, weg te nemen, als om teffens in 't vervolg voor te komen alle nadelige inconvonienten en schade, die voor de Comp^e, voornamentlyk uyt de stempeling van Persiaanse en andere ropias met een valsche of nagemaakte stempel, reeds voortgekomen zyn en hoe langer hoe meer zouden moeten voortkomen door particuliere toevloey van Persiaanse ropias, het eenigste en sekerste middel om alle twyffeling en bedriegery te weiren buyten alle twyffel is het stellen van allerhande soorten van ropias op een en deselve prys, dewyl de Souratse sedert eenige jaren zo zeer in alloy verslegt zyn, dat thans al onder de minstwaardige mogen gerekend werden, zoo veel mogelyk geproportioneerd na derzelver innerlyk alloy en waarde van 't zilver alhier, zoo om door een te hooge berekening derzelve niet van alom daar mede overkropt te werden, als door een te lage prys die munt alhier niet genoegzaam biljoen of installig te maken, na dat de thans alhier tegen de hoogste prys of 30 stuyvers het stuk roullerende bevoorrens souden wesen opgewisselt, byzonder, als er zorg gedragen kan werden, dat by eene vermindering der prys van die soorten, die thans tegen 30 stuyvers in deze colonie gangbaar zyn en roulleeren, de gemeente eenigzints buyten schade gesteld werde en de Comp^e mede in zig zelfs geen nadeel van aanbelang kome te lyden: zoo is, tot nut en gerief der ingesetenen, mitsgaders de securiteyt der Comp^e, goedgevonden en verstaan dat expedient te ampteetereen en dus, met intrekking der ordres en bepalingen, by de voor aangehaalde placcaten gestatueerd ter gangbaar verklaring van alle Bataviase, Souratse en met Comp^e stempel gestempelde Persiaanse ropias tegen 30 stuyvers en der overige soorten tegen 27 stuyvers ider, na de intentie, die daar toe al lange gelegen, dog by manquement van genoegsaam geld in cas, tot nu nagelaten is, alle voorsz. Bataviase, Souratse en Persiaanse, gestempelde, hele en halve ropias, wigtige, dat is 21 $\frac{1}{2}$ per mark, voor reecquening der Comp^e

tegen 50 stuyvers ider, heele ropias, tegen ducaten, ducatonen, nieuwe schellingen en nieuwe dubbelde stuyvers in deze colonie te laten inwisselen door gecommiteerde Schepenen, nevens den secretaris, ten overstaan van den Baljuw, om daar toe te vaceren gedurende de tyd van een maand op het stadhuys, in de vergaderkamer van den burger krygsraad, des Dingsdags, Donderdags en Saturdags voor de middag van seven tot elf uren, daar mede een aanvang makende met den 15^{en} deser lopende maand en eyndigende met den 15^{en} February naastkomende, mitsgaders na verloop van gemelde tyd alle ropias, zonder onderscheid, van wat soort of waar dezelve geslagen mogte wezen, gangbaar te verklaren tegen 27 stuyvers ider en de gemeente daar van by een placcaat kennisse te geven; door welke inwisseling men oordeelt het bedoelde oogmerk bereykt te zullen kunnen werden, nademaal de gemeente indeservoegen geen nadeel komt te lyden, als weder ontfangende de prys voor gemelde ropias, die zy daar voor gegeven heeft, ten ware by acceptatie van te ligt of gesnoeyt zynde ropias, en de Comp^e de Souratse almede tegen deselve prys na Bengale aanrekend en daar voor byna kan debiteeren, gelyk dezelve, volgens het jongste rendement, verkogt zyn voor stuyvers $29 : 3\frac{3}{4}$, uytmakende een verlies van $2\frac{11}{20}$ perc^{to}, 't geen doorgaans op 't bhaarzilver te Hougly mede verloren word, en zy zelfs daar van een gedeelte in de huyshouding tot de dagelykse uytgiften konnen debiteeren tegen 30 stuyvers; terwyl men ten opzigte van de gestempelde Persiaanse ropias reguarderen moet, dat de Comp^e daar op door de stempeling reeds 5 stuyvers gewonnen heeft en dus door derzelve debit in Bengale, volgens 't voorsz. rendement tegen stuyvers $28\frac{25}{64}$, eygentlyk geen verlies heeft en in allen gevalle om 't algemeen belang en interest gerekend moet werden billyk weder voor haar reequening te konnen nemen derzelve mindere waarde van gedagte $1\frac{1}{2}$ stuyver remissie by debit als by de presente acceptatie, gelyk mede die van de weynige Bataviase, nademaal die door de Comp^e zelfs geslagen en gangbaar gemaakt en dienvolgende voor die prys eerst door de Comp^e zyn uytgegeven,

waar voor dezelve thans weder geaccepteerd staan te worden en dus, by een minder rendement in Bengale, billyk gerekend moeten werden alleen dat verlies te geven, 't geen de Comp^e daar op bevoorens by 't slaan gewonnen heeft, te meer nog de Comp^e door de acceptatie der voorsz. ropias, wigtige, tegen betaling van $21\frac{1}{5}$ per mark, ruym kan omkomen, alzo 't marcq in Bengale tegen $21:3\frac{1}{2}$ dan wel $21:2\frac{1}{2}$ gerekend word.

Teffens is, tot voorkoming van het nadeel, die uyt eene acceptatie door gemelde gecommiteerde Schepenen van valsche of andere soorten van ropias, als waar van de inwisseling tegen 30 stuyvers staat te geschieden, noodzakelyk zoude voortkomen, geresolveerd aan Schepenen qualificatie te verleen om bequaame subjecten, die kennis hebben van de differente soorten der ropias en de valsche van de egte weten te onderscheiden, ten dien eynde in dienst te nemen, onder toevoeging van rd^e 20, 25 à 30 ider, gedurende de tyd deze commissie duurt.

Mede is met relatie tot de voorsz. inwisseling van ropias, tot voorkoming van 't nadeel, 't welk by versending van gelagte ropias na Bengale, gelyk de intentie is om alle de ingewisselde Bataviase, Souratse en Persiaanse ropias derwaards te zenden, wanneer daar onder valsche mogte geaccepteerd zyn of wanneer 'er somtyds een minder getal of gewigt in en op de zakken gevonden mogt werden, als dezelve volgens het beschreven getal door de cassiers moesten inhouden, als dan tot laste van de Comp^e zoude komen te redunderen, goedgevonden en verstaan de cassiers, zoo van de Comp^e, als van de bank courant, te ordonneeren om ider zak van die ropias, zodanig gepakt in zakken in gereedheid gebragt zynde, dat indiervoegen na Bengale gezonden kunnen werden, met hunne cachetten te verzegulen, te nommeren en te beschryven, zoo met het getal der ropias, als met het bruto marcq gewigt, 't geen dezelve moeten inhouden, de cassier van de Comp^e de zyne beginnende met L^a A, etc., en zoo vervolgens by 't aflopen der letteren dezelve verdubbelende, en die van de bank (die by deze gequalificeerd word om de aldaar in voorraad leggende

ropias, zonder deselve ter inwisseling op 't stadhuys te moeten brengen, gepakt en tot de versending in gereedheid gebragt, aan de opperkooplieden dezès casteels te leveren) de zyne met N° 1 en zoo voorts; mitsgaders de ministers van Bengale aan te schryven om, by ontfangst van gementioneerde ropias, de zakken, waar in dezelve direct uyt handen van de gemelde cassiers gezonden werden, nauwkeurig te examineren, bruto te wegen en vervolgens de ropias te tellen en wegen, mits zorg gedragen werd, dat de zakken en zeguls ongeschonden blyven en, by ontdekking van eenig defect aan de zakken en een minderheid aan 't gewigt en getal der ropias, als dezelve volgens de aanschryving moesten inhouden, die selve zakken in dien gevalle weder ledig herwaards te rug te zenden met een beëdigd rapport wegens hunne bevinding, om als dan de Comp^e schadeloos te kunnen doen stellen door de gemelde cassiers, als ontvangers en afpakkers van de voorsz. ropias, met ordre daar en boven aan gemelde ministers om hun devoir aan te wenden, dat voornamentlyk de Souratse ropias tegen de aangeschrevene prys omgezet werden.

Daar en boven is, uyt aanmerking deze regeering met reguard tot de goude, Hollandse gecartelde en gestempelde ducaten is komen te blyken, dat deze of geene, door een strafwaardige zugt tot vuyl gewin, zig heeft durven ondernemen om de ongecartelde, Hollandse ducaten almede met een nagemaakte of valsche stempel te stempelen en dus onder de gecartelde en gestempelde door de Comp^e te doen doorgaan; zoo is nodig geoordeeld de gemeente by het voorsz. placcaat te adverteren, dat deze voornoemde, ongecartelde, schoon met een valsche stempel gestempelde Hollandse ducaten voor geen hoger prys gangbaar zullen zyn en gehouden werden dan tegen twee en een quart ryxd^s ider of de waarde, waar op de ducaten in 't generaal gesteld geweest zyn; dog dat daar en tegen de Hollandse gecartelde en gestempelde goude ducaten verklaard zullen werden te blyven behouden de daar op gestelde prys by placcaat van den laatsten December 1753 van rd^s 2³/₄ of 22 schellingen ider.

Desgelyks is by deze occasie verstaan de heeren Meesters te verzoeken, by gelegendheid herwaards te willen overzenden een parthy halve en quart gecartelde ducatons om met een gelyk voordeel, na rato der gecartelde ducatons, alhier uytgegeven te werden, als mede dubbelde schellingen, de laatste, indien zulx facil en zonder prejuditie geschieden kan, nadien men ondersteld, dat door de voorsz. vermindering der pryzen van de ropias dezelve alhier zo menigvuldig niet zullen toevloeyen als wel bevorens en men dus wel wat klynder geld zal nodig hebben, waarom deze regeering reeds by missive aan de heeren Meesters van den 24^{en} September 1751 verzoek gedaan, dog niet erlangt heeft, te meer, men daar door te eer in staat gesteld zal werden om in deze colonie alom Comp^s munten, buyten benodigtheyd van vreemde, te kunnen doen roulleren.

Op 17 Januarij 1760 werd het vorenstaande ook van toepassing verklaard op Bantam, Cheribon en Java's noord-oost-kust, »met expresse uytsondering nogthans van de gestempelde Persiaansche ropyen, nadien die by 't placcaat van den ^{25 January}_{11 February} 1757 alleen, voor zoo veel Batavia betreft, »tegen 30 stuyvers gangbaar zyn verklaard”.

25 Januarij. *Toelichting tot het bepaalde op 10 November 1744 nopens het te gelde maken van vaste goederen, hypotheken. enz. door repatriërenden.*

In aanmerking gekomen zynde, dat de resolutie van den 18^{en} September 1744 en het daar van geëmaneerde placcaat van den 10^{en} November daar aan volgende, waar by de statutaire wet, de laatste maal by placcaat van den ^{11 October}_{7 November} 1712 gerenoveert tegen het nalaten van vaste goederen door repatriërende personen alhier, ten zy met speciale per-

missie dezer regeering, in 't geheel opgeheven en teffens aan ider een toegestaan werd om, by zyn depart na Europa, by de Comp^e of particulieren in India interest te mogen blyven behouden, zoo van vaste als losse goederen, en by privilegie aan die hen zelve alhier justiciabel stellen wegens dezelve vaste en losse goederen, actien of crediten en daar van behooryk kunnen doen blyken, eenige obscuriteit en twyffel in zig schynt te behelsen, hoedanig justiciabel stellen alhier bedoelt word, het zy dat 'er gerequireert werd een justitieel bewys, waar by consteert, dat zodanig een domicilium citandi et executandi heeft gesteld, dan wel dat het sufficeert, wanneer iemand over zulke goederen, actien, etc. gemagtigdens komt aan te stellen, gelyk ondersteld word, wyl 't goed arrest en arrest jurisdictie fondeert; zoo is, tot interpretatie en betere elucidatie der gedagte resolutie van 't jaar 1744, nodig geoordeeld te verklaren, dat by en door de woorden: *van het justiciabel stellen*, mede verstaan word het aanstellen van gemagtigdens, het zy Commissarissen van de bank courant of andere particuliere personen, over zulke agter te latene goederen, die by gevolge dientwegen qq. of van wegen hare principalen aansprekelyk zyn.

25 Januarij. *Bepaling, dat verstrekingen van vleesch en spek niet bij vaten, maar bij ponden moesten geschieden.*

De uit Nederland uitgezonden vaten vleesch en spek waren somtijds zwaarder dan 460 en 360 ₤.

Bij de boeken van het provisie magazijn moesten die vaten worden ingenomen :

vleesch à 460 ₤
spek à 360 „

en bij aflevering verantwoord :

vleesch à 420 ₤
spek à 540 „

*25 Januarij
1 Februarij* **Wijziging van de bepalingen nopens de gepermitteerde bagage.**

Aangemerkt zynde, dat de officieren op de buyten comptoiren beter moesten weten, welke personen en hoe veel pakken of kisten ider een gepermitteerd zyn volgens de successive placcaten, reglementen en besluysten, en dus derzelve pligt vorderde daar van de overvarende met Comp^s scheepen, die in dit point somtyds nog al eenige ignorantie zoude kunnen pretendeeren, te informeeren, dan wel niet te permitteren, dat boven het gepermitteerde in Comp^s scheepen iets afgescheept of door dezelve mede gevoerd wierde; zoo is verstaan de ministers van Cormandel en Bengale aan te schryven om door de officieren van justitie exact te doen viguleren, dat er voortaan in de scheepen en vaartuygen geen meer particuliere pakken of lasten werden afgescheept, als by een door den heere Gouverneur Generaal geproduceerde nadere lyste op de bagagie der zeevaart in Indien gepermitteerd werden, welke zyn Edelheid nodig geoordeelt hadde te moeten formeeren na rato der groote van de scheepen, zoo tot wegneming der duysterheden, die in de reglementen op de gepermitteerde lasten van Comp^s zeevaart in Indien der jaren 1743 en 1745 overgebleven waren, zedert het onderscheyd in de bagagie tusschen de capitains, capitain lieutenants en schippers by besluyst van den 7^{en} September 1756 ingetrokken is, als tegengang der misbryken, die door een verkeerde applicatie der voorsz. ordres gemaakt konden werden, nadien by die reglementen de gepermitteerde lasten niet na de groote der scheepen, maar na de qualiteiten van capitains, capitain lieutenants en schippers, die op dezelve het gezag voerden, geschikt zyn geworden, te meer, by dezelve almede geen bepaling was gemaakt op de bagagie voor de zeevaart op sloopjes beneden de 130 voeten; zynde, na resumptie van gemelde nadere lyst, verstaan zig daar mede te conformeeren en in een advertissement te converteren om gedrukt, alhier geaffigeert en alom na de buyten comptoiren, daar 't nodig geoordeeld word, verson-

den te worden, met ordre aan de ministers en bediendens om zorg te dragen, dat het zelve door de officieren en bediendens, zonder eenige conniventie, na desselfs inhoud nagekomen werde.

bewuste lijst luidt, als volgt:

Op een schip van 150 voeten:

aan den capitain, capitain lieutenant of schipper 8 packen of lasten.

» de lieutenants of opperstuurlieden yder 3	»	»	»
» » onder-stuurlieden yder 2.....	4	»	»
» den opper-chirurgyn.....	2	»	»
» » opper-equipagiemeester te Batavia..	4	»	»
» » onder-equipagiemeester te Batavia..	2	»	»
» » gouverneur of directeur ter plaatse, van waar 't schip na Batavia retourneert	1	»	»
» » equipagiemeester aldaar.....	1	»	»

Op een schip van 140 tot 130 voeten:

aan den capitain, capitain lieutenant of schipper	7	»	»
» de lieutenants of opperstuurlieden yder 3	»	»	»
» » onder-stuurlieden yder 2.....	4	»	»
» den opper-chirurgyn.....	2	»	»
» » opper-equipagiemeester te Batavia..	5	»	»
» » onder-equipagiemeester te Batavia..	1½	»	»
» » gouverneur of directeur ter plaatse, van waar 't schip retourneert.....	1	»	»
» » equipagiemeester aldaar.....	1	»	»

Op een schip van 125 tot 100 voeten:

aan den capitain, capitain lieutenant of schipper	6	»	»
» de lieutenants of opper-stuurlieden yder 3	»	»	»
» » onderstuurlieden yder.....	2	»	»
» den opper-chirurgyn	2	»	»
» » opper-equipagiemeester te Batavia..	2	»	»
» » onder-equipagiemeester te Batavia..	1	»	»
» » gouverneur of directeur ter plaatse, van waar 't schip retourneert. ...	1	»	»
» » equipagiemeester aldaar.....	1	»	»

brutaliteyten van de mindere officieren tegens dezelve, inzonderheid ook het godloze vloeken en zweeren, te beletten en te weeren, mitsgaders haar zelfs te gedragen als stigtelyke voorgangers der geener, waar over haar het commando is toevertrouwt.

Art. 3. Alle maanden eens zal de articul-brief of de extracten uyt dezelve, van de subordinatie en het commando omtrent den dienst in 't gemeen en byzonder van 't varend volk sprekende, moeten voorgelezen worden, op dat een ieder zig des te beter bevytigit de ordres, daar by door den souverain zelfs gegeven, behoorlyk te observeeren.

Art. 4. By voorvallende delicten, die geen uytstel lyden kunnen, voor al wanneer zy van die natuur zyn, als onder titulo XII van den articul-brief vermeld staan, moet justitie geoeffend; dog by forma van justitie, volgens het geresolveerde by de heeren Seventienen op den 8^{en} Augustus 1705, mag aan niemand eenige capitale straffe g'appliceerd worden zonder convocatie of kennis van den breeden scheeps-raad, op poene tegen de contraventeurs om, voor de eerste maal zulks doende, te verbeuren 6 maanden gagie en voor de tweede maal boven dien onbequaam verklaard te werden om de Comp^e meer te dienen; maar is het op een vaartuyg, zo zal den officier diergelyke zaken moeten beregten met de by zig hebbende drie opper- en drie onder-officiers, om alzo het getal van zeven personen en eenen ordentlyken krygsraad uyt te maken. En zo de zaken eenigzints uytstel lyden kunnen, zo zal hy dezelve overgeven aan de plaats, daar hy op komt of van waar hy afgezonden is.

Art. 5. De courssen, die men het beste oordeelt, werden uyt onze ordre voorgeschreven by eene aparte zeylaas-ordre van den commandeur en opper-equipagiemeester alhier, welke moet gevolgt worden, ten ware de uysterste noodzake 't contrarie vereyschte, 't geene dan ook alvorens in den scheeps-raad zal moeten b'oordeelt werden.

Art. 6. Zyn twee of meer scheepen by den anderen, die g'ordonneert zyn gecombineert te zeylen, zo moet by de

overheden worden gereguleert een zeyn-brief, zo tot hunne verkenning, waarschuwing, als in alle andere gevallen; dog als deze combinatie niet speciaal gelast is, mag ieder zyn best doen.

Art. 7. De pacquetten en papieren, die ter bestellinge worden mede gegeven, moeten op een droge plaats wel bezorgt en geborgen, mitsgaders naar luyd van het opschrift behandigt en behandelt worden.

Art. 8. Schoon men zig in geen openbaren oorlog met eenige andere mogentheyd mogte bevinden, des ongeagt en volgens eene der voornaamste regels van den zeedienst, moet men nooyt eenige vlagge vertrouwen; en alle de scheeps-overheeden wordt dit als een zeer aangelegen point gerecommandeert, dat zy altoos voorzigtigheid, mitsgaders goede soldaat- en zeemanschap gebruyken en wel op hoede zyn om niet door vyand, rover, geveynsde vriend ofte avonturier misleid, bedrogen, dan wel onvoorziens overvallen te worden; om welke reden ook niet verzuymd mag werden de militairen, die met de schepen overvaren, by goed weer, twee malen 's weeks door d'over hen gestelde officieren te doen exerceeren in de behandeling van het geweir na scheeps manier, 't geen telkens by 't journaal moet aangetekend werden.

Art. 9. De verstrekking van hand- en schiet-geweir, met 'tgeene daar toe behoord, aan schepen in India varende en retourneerende, heeft men op den 3^{en} July 1789 in volgender maniere gereguleert, te weten: [*zie bladz.* 306].

Moetende den opperstuurman, by vertrek van 't schip, aan den commandeur en opper-equipagiemeester alhier een berigt bezorgen, dat daar van zodanig voorzien zyn.

Art. 10. Alle nodeloze eerschoten zyn en blyven verboden en wel inzonderheid aan schepen, in esquaders zeylende, op poene van twee maanden gagie, de helfte ten behoeve van den fiscaal, die de calange doen zal, en de andere helfte ten behoeve van de kas der marines alhier, werdende overzulk 't hoofd of de commandeerende officier van zulk een esquadre by dezen gelast, wanneer zulks gebeurt, dadelyk den krygsraad

te beleggen en daar in den overtreder, op de calange van den fiscaal, te condemneeren in de voorschreve boete, op poene van het zelve, by ontdekking van conniventie, zelfs te moeten betalen aan de Compagnie door afkorting op zyne verdiende maandgelden. Moetende voorts tot narigt dienen, dat by deze regeering op den 7^{en} December 1756 en 2^{en} October 1758 de volgende ampliatiën en interpretatie op d'ordre wegens 't salut, by d'instructie voor de hoofd-officiëren ter zee te vinden, gemaakt zyn, te weten:

By articul 17 en 20 van die instructie. Dat de gouvernementen en desselfs hoofd-casteelen ten hoogsten met 11 schoten gesalueerd zullen worden, de hoofd-plaatzen der directien en commandementen 9, de andere of mindere plaatzen te salueeren met 5 schoten.

By articul 23. En mogen geen twee maste vaartuygen salut doen en geresalueert worden op deze rheede en also min op buyten comptoiren.

Wyders zal op onderhorige comptoiren by 't monstereu ter hoofd-plaatze van gouvernementen, directien en commandementen 5 schoten gedaan en op andere plaatzen niet mogen werden gesalueert, maar drie maal hoesee geroepen.

Langs Java geen salut te geven, nog Bantam, Cheribon, Palembang, Siam, Timor en Banjer.

Padang niet boven 9 schoten.

De Oosterse gouvernementen 11, dog alleen de hoofd-plaatzen en de onderhorige geen een schoot.

Wegens de zeyn-schoten zal voortaan by de kruytrekening moeten bekend gesteld worden, waar toe en waar voor gedaan zyn.

Geen wagt schoten elders te doen als daar 't niet nagelaten kan worden, en dan alleen met kruyt van de wal.

Voor ieder reys kruyt keeren zal vyf pond spillagie mogen opgebracht worden.

Er zal geen salut in reekening geaccepteerd werden, dat ergens ter buyten comptoiren op ordre van de wal geschiet, ten ware schriftelyke ordonnantien 'er by overgelegd worden.

Schoon by 't salut schoten boven de ordre geschieden, zal in 't resalut egter de instructie moeten gevolgt werden.

Voorts zullen de heeren van de hooge regeering, by haar Edelens aankomst of vertrek, te Batavia met gelyke schoten van 't casteel bedankt werden en niet van de rheede.

Alle konings-scheepen zullen het resalut hebben van de respective casteelen of fortressen met gelyke schoten, en niet van de scheepen.

Geene scheepen van vreemde natien, 't zy van oorlog of andere, zullen in de havens werden geadmitteert, dan na alvorens behoorlyk te salueeren, en haar by 't tegendeel niets anders dan water en brandhout te accordeeren.

Het salut van de casteelen, forten of scheepen, eenmaal gedaan wezende, zal daar mede aan de intentie werden gehouden voor voldaan, zonder zulks andermaal te hervatten, alwaar het schoon, dat eenige vreemdelingen op een ridicule wyze daar in voorgaan of daar toe aanleiding mogten geven.

Art. 11. Het buskruyd, dat reets op de canons gestaan heeft, zal niet weder weggelegd of bewaard en dus by te rug komst alhier geleverd, maar wel tot salut- en andere schoten gebruykt mogen werden, dewyl de molens, werwaarts dat poeder dan onder anderen gevoerd werd, aan groter gevaar van springen g'exponeerd werden als anderzints.

Art. 12. Wegens de consumptie van de provisie gedurende de reyze zullen de scheeps-overheeden pertinente notitie hebben te houden en indiervoegen, dat daar uyt op de respective buyten comptoiren, zo wel als hier, by hun retour is op te maken en nategaan, niet alleen de gedane verstrekking, maar ook de restanten, ter verdere verantwoording.

Art. 13. Maar betreffende de equipagie goederen. Naar luyd van het 27de articul van den nieuwen articul-brief zyn de scheeps-overheeden gehouden dezelve behoorlyk te menageeren en gade te slaan, mitsgaders van 't verbruykte pertinente notitie te houden en 't restant aan de respective equipagie-meesters over te geven, indiervoegen als men goedvinden zal dat te reguleeren, 't welk geschied is by de instructie voor

den dienst ter zee, sub titulo IV, art. 1 en 5; en zo wie eenige equipagie-goederen ten zynen profyte heeft vervreemd of bestaan mogte eenige daar van te verkopen (*zegd de opgemelde ordre al verder*), zal daar over aan den lyve strafbaar zyn; dog, nademalen men, niet tegenstaande deze en andere, zo menigmaal gestelde ordres, al egter veele redenen van suspitie heeft, dat daar omtrent quade practyquen zyn te werk gesteld, zo is aan de respective officieren en justitieren, zo hier als op de respective buyten-comptoiren, by het placcaat, onder den 27^{en} February 1748 g'emaneeert, ten ernstigsten gelast tegen de overtreders in dezen ten rigoreusten, op de poene voormeld, te procederen, 't welk zig dan een ieder kan laten strekken tot narigt; als mede dat, conform de resolutien dezer regeering van den 26^{en} May 1719 en 9^{en} July 1755, alle d'in 't land varende overheeden, binnen 8 dagen na hun arrive van de buyten-comptoiren, hunne consumptie-, equipagie- en buskruyd-rekening, ordentelyk gesloten en ondertekent, zullen moeten brengen op 't generale visite-comptoir, en zulks op de verbeurte van twee maanden gagie, ten behoeve van den visitateur generaal; zullende de geene, die wegens eenige bevondene leckasien of minderheden verklaringen komen te verlenen, gehouden zyn 't daar by geposeerde, in cas van excessen, met eede te bevestigen.

Art. 14. Op het lugten der zeylen, de schepen te waarlo mede gegeven werdende, zullen d'overheden alle attentie hebben te slaan, dezelve bergende in de spyskamers, wanneer of zo dra de ruymte zulks toelaat, gelyk ook om de ventilator of lugt-pomp dagelyks te gebruyken om de quade lugt tussen deks en uyt de spyskamers weg te nemen; nitsgaders van 't een en ander, niet alleen telkens by de journalen behoorlyk aantekening te houden, maar ook die aantekening, by arrivement op comptoiren, direct onder deze hoofd-plaats sorteerende, en zo ook, in zo verre de te rug reyze betreft, te verifieeren met een behoorlyke verklaring van de mindere officieren, dewelke de ministers op alle de gemelde comptoiren en den equipagiemeester alhier by resolutie van den 15^{en} December

1750 gelast zyn van dezelve te vorderen, schoon zy ook, buyten afvordering, gehouden zyn zodanige attestatie te presenteeren, ten blyke, dat zy zig van hunne pligt hebben gekweten: alles op poene van twee maanden gagie, ten behoeve van de kas der marines albier.

Art. 15. Ook zullen de scheeps-overheden moeten zorge dragen, dat de uysterste willens der overleedenen behoorlyk in een boek worden geschreven en gecopieert, buyten het origineel, dat by des testateurs aangestelde executeurs kan worden gelaten; zo mede, dat op de notitie der overledenen gedurende de reyze heyde, *naam en dag* van het overlyden behoorlyk werde genoteerd; desgelyks *wie en uyt kragte van welk instrument* de executeurs van den boedel zyn, van welke laaste zy, naar het geresolveerde in Rade van India op den 5^{en} Maart 1720, een extract moeten vorderen en by haar aankomst op Batavia, Ceylon of andere plaatzen, waar aan ze comtabel zyn, illico overgeven; inzelvervoegen als zy aan den curator ad lites anderzints moeten inhandigen de testamenten en inventarissen der goederen, in zo verre die onder zyne administratie komen te vervallen; moetende op de dood-reekening der overleedene werden genoteerd de namen van al zulke g'institueerde executeurs, met hunne bedieninge en de plaatzen, waar ze zig ophouden; en zo zal ook, ingevolge 't beschuyt van 7 December 1756, distincte aantekening moeten werden gehouden van de namen der inlandse militairen, welke gedurende de reyse mogte komen te overlyden of vermist werden, ten eynde daar van, niet alleen kennis te geven aan de respective opperhoofden ter plaatze hunner destinatie, maar ook en wel inzonderheit by hun retour schriftelyke verslag te doen aan den visitateur der soldyen albier. Voorts moet ook genoteert werden de namen van de geene, die men by de monstering absent heeft bevonden, gelyk mede den datum, wanneer zig iemand mogte hebben schuldig gemaakt, dat zyne gagie, 't zy ten deele of geheel, naar luyd eener sententie moeste werde afgeschreven; observeerende wyders nopens de inlandsche militairen en matrosen, 't zy dezelve, uyt den dienst ontslagen zynde, naar deze hoofd-

plaatze te rug gezonden dan wel van 't eene comptoir naar 't ander vervoert of ook ten dienste en tot defensie van 't schip g'employeerd werden, dat dezelve niet zonder hare schuld-rekeninge aan boord komen of ten minsten van den soldy-boekhouder een blyk hebben, dat gemelde hare rekenings onder Comp^s papieren verzonden zyn; by foute van welk een of ander de scheeps overheeden mits dezen speciaal gelast werden tegen de schade te protesteeren, en voor 't verdere zorgvuldiglyk in agt te nemen, het gene nopens de goederen der overledenen vermeld werd gevonden by den nieuwen articul-brief, titulo XI, alles ten eynde de soldy-boekhouders, zo op de respective buyten-comptoiren als hier, daar door in staat gesteld werden de scheeps soldy-boeken, voor hun vertrek en by hun komste, na behoren te kunnen verevenen.

Art. 16. Door heeren Bewindhebberen ter vergaderinge van de Seventhienen anno 1728 gereguleert zynde eene instructie voor de scheeps-overheeden omme de schepen gedurende de reyze wel te bezorgen en voor lekkagie na uytterste vermogen te praeserveeren, tot voorkoming van bederf en schade aan de lading, zo werd een gedrukt exemplaar daar van hier nevens gevoegt, niet slegts om gelezen, maar om ook wel nagekomen te werden.

Art. 17. Particuliere inlandsche schepen en vaartuygen, zo wel onder Nederlandsche als vreemde vlaggen, onder Comp^s jurisdictie varende op de custen van Java, Madura, Sumbauwa en de verdere eylanden om de Oost, Boeton, Salyer, Celebes, Borneo, Banca en de geheele binnen cust van Sumatra, moeten wel zonder onderscheyd, zo 't nodig is, visitatie van hare passen en des noods zelfs ook van hare lading gedogen, dog de scheeps overheeden, die niet expresselyk tot 't kruysen uytgezonden werden, zullen zig daar mede niet hebben op te houden of te bemoeyen, ten ware zy goede en gegronde redenen hadden die vaartuygen, welke zy ontmoeten, te suspecteeren van sluykery of zee-roverye, in welken gevalle en mits het de tyd en gelegentheyd toelaat en daar mede hunne geprojecteerde reys niet te zeer of merkelyk vertraagt werd, zy gelast werden om de

zodanige voorschreeve visitatie, niet alleen te doen ondergaan, maar ook, van geen behoorlyke pas voorzien zynde, schoon van plaatsen komende, daar een pas hadden kunnen krygen, en verders of anders niet, dan wel andere goede redenen vindende om dezelve verdagt te houden, dezelve op te brengen ter plaatse harer destinatie tot nader onderzoek, voor afnogthans zorgende, dat de voorschreeve visitatie geschiede zonder eenige disordres of mishandelingen, op de daar tegens gestatueerde sware poenaliteyten.

Art. 18. Verboden handel geschiet of met fraudatie van Comp^e thol en gerechtigheyl in goederen, die zonder betalinge van dezelve uytgevoert zyn, of met volkeren en plaatsen, die buyten zee-nood worden aangedaan, of speciaal in goederen, die by placcate zyn bekend gemaakt, dat niemand vermag daar mede te handelen, veel min dezelve te vervoeren.

Art. 19. Wie zig besooteld met verboden handel in *speceryen*, is zo wel den dood schuldig, als die handelt in *amphioen*, welke niet van de geprivilegeerde amphioen societeyt alhier ingekogt en met haar merk gesjapt is.

Art. 20. Verders is, op poene van confiscatie en de verbeurte van viermaal dies waarde, verboden allen handel en vervoer van *peper*, *thin* en *Japans staafkoper*, namentlyk:

- ronde *peper*, die niet met speciaale permissie dezer regeering door de Chinese jonken, Macaose vrugt- en de derwaarts
- navigeerende burger-scheepen na China, dan wel van Borneo,
- Palembang, etc. herwaards werd vervoerd om aan de Comp^e
- geleverd te worden; en nog daar en boven op verbeurte van
- 't vaartuyg met verdere inlading, ook arbitrale correctie
- van den regter, allen handel in gemelde kof is verboden,
- ten ware vervoert wierd om aan de Comp^e geleverd te werden
- of blyken konde van de Comp^e gekogt te zyn;

- thin*, die niet in maniere als voren van hier naar China
- werd vervoerd, dan wel herwaards of naar Malacca voor de
- Comp^e werd aangebragt van de thin gevende plaatsen, leggende
- langs de vaste custe, ten noorden en zuyden van Malacca
- en verder langs gemelde custe, ja zelfs op Ligoor, Siam en

•elders; maar zo wie thin negotieert op Palembang, Banca, •Bliton en de daar onder leggende eylanden, verbeurt nog, •boven die geslokene thin, het vaartuyg met dies verdere •inlading en behoudens de arbitrale correctie van den regter, •na bevinding van zaken;

•en *Japans staa/koper*, dat niet op eenige accidenteele wyze •word aangebragt met de Chineese jonken, gelyk gebeuren •kan van Nimpho en elders, of niet kan werden aangetoont •van de Comp^e gekogt te zyn”.

Art. 21. Wat voorts nog de confiscatie van en uyt zig zelfs onderworpen is, zyn wilde caneel, geschild als de Ceylonse, alle soorten van geweir en ammunitie, die den vyand, dat is den zulken, waar mede onzen souvereyn of de Comp^e in oorlog is, worden toegevoerd; zynde ten laatsten, op poene van confiscatie en verbeurte van het viervoudig bedragen, verboden allen handel in *grove lywaten, ruw, gebleekt, rood, blaauw*, ook alle *Souratse zyde kleeden en lywaten*, ten ware van de Comp^e gekogt, ’t welke duydelyk blyken moet, werdende onder de verbodene lywaten begrepen:

Bengaals gemeen guinees,

” ” *gerrassen,*

” ” *salempoeris,*

” ” *cassas,*

” ” *hamans,*

” ” *zanen,*

” ” *bastas,*

” ” *dongrys* en alle diergelyke, gemeene sorte-

ring van lywaten zonder onderscheyt.

Cormandels guinees,

” *salempoeris,*

” *parcallen,*

” *dongrys* en diergelyke soorten, ’t zy gemeene of Engelse, dan wel ’sComp^e zortering zynde, tot 12 caal inclusive of 2880 draden en daar beneden.

Art. 22. Voorts werden de scheeps-overheden ten scherpsten g’interdiceerd van den tyd, dat te dezer rhede ofte elders het

anker hebben geligt, eenige particuliere goederen of volumes uyt of in eenige scheepen of vaartuygen in te nemen of af te scheepen, 't zy buyten de rhede, onder de eylanden of elders onder wegen, van wien 't ook zyn mogte, op poene van, boven de straffen, op den verboden handel gestatueert, nog aan den lyve of zodanig gemulcteed te werden, als naar gelegent- heyt van personen en zaken zal g'oordeeld werden te behoren, invoegen gestatueerd is by placcaat van primo Juni 1668; en welke interdictive ordre by resolutie van 27 July 1753 niet alleen gerenoveerd, maar ook de daar tegens gestelde poenali- teyt uydruckelyk g'extendeerd is tot de zulke, die, ter rhede leggende, eenige goederen voor anderen, op hun vertrek staande of reets algedrevene dan wel aankomende schepen komen te bergen.

Art. 23. Alle de scheeps-overheden hebben zig wel te wagten eenige andere plaatzen aan te doen dan die, waar voor zy geprojecteert zyn, buyten dringende noodzakelykheid, op ver- beurte van drie maanden gagie voor de kas der marines.

Art. 24. De secrete ordres, die den commandeerende offi- cier worden mede gegeven, is hy niet verpligt iemand van zyne officiers open te leggen, dan wanneer hy denkt, dat het eene of andere point van speculatie is, en hy daar over met dezelve wil raadpleegen, waar omtrend hy egter en voorts in alle civile zaken, die hy met advys van andere zoude willen tracteeren, niemand zal behoeven te consuleeren dan zyn lieutenants en stuurlieden. En wat dan door haar word over- een gestemt, daar van zullen zy hy hare journalen eene exact met den anderen accorderende aantekeninge moeten houden, het sentiment van de meerderheyd decideerende,

Art. 25. Ook hebben alle scheeps-overheden, 't zy dezelve zig in zee ofte op de rhede van eenig comptoir mogte bevin- den, in agt te nemen, dat op den laatsten dag van de maand Juny, gelyk door gansch Indien, alzo ook op alle schepen en vaartuygen, een generale monstering worde gehouden van alle de dienaren, die zig op hunne bodems bevinden, indiervoegen, dat by een apart papier, welke den naam van monster-rol

krygt, werde genoteerd de namen van alle de op zodanige bodem bescheydene dienaren, item hare qualiteyt en gagie.

Art. 26. En ter gedestineerde plaaste aan de comptoiren van de Comp^e g'arriveerd zynde, zullen zig de scheeps-overheden hebben te reguleeren na de ordres van de respectieve opperhoofden, uytwyzens het genoteerde by de instructie voor den zee-dienst, titul II, articuls 6 en 7.

Art. 27. Ingevolge het geresolveerde in Rade van India op den 29^{en} September 1752 zyn de overheeden der schepen, hier te lande varende, verpligt de hen toevertrouwde bodems, by arrivement ter plaatze hunner destinatie, na d'ontlossing swaar over zyde te halen, de dubbelhuyt met kranssen van oud-touwwerk te branden en dezelve met pik en harpuys, door een gesmolten, te smeeren, mitsgaders de boots en schuyten, naar gelegentheyd van tyt en plaatzen, op 't land of in 'tschip te halen, om op diezelve wyze gebrand en gesmeerd te werden, op poene van drie maanden gagie, ten behoeve van de kas der marines.

Art. 28. Omtrend den ontfangst en de uytlevering van de lading en 'tgeene daar toe relatie heeft, gedraagd men zig aan de daar omtrend in Rade van India g'arresteerde reglementen in datis 15 Augustus 1752 en 20 Augustus 1753, met de in opzigte der eerstgemelde successivelyk gemaakte ampliatiën en alteratiën, die in de scheeps doze moeten te vinden zyn; kunnende voorts tot narigt dienen, dat de ministers der respectieve buyten-comptoiren by resolutie van 4 December 1753 gelast zyn de overheeden der schepen, welke, plantjes of gewassen voor de Compagnie naar of van deze of geene plaats vervoerende, geene behoorlyke zorge dragen, dat dezelve niet verwaarloosd werden of komen uyt te gaan, ter plaatze van den aanbreng te verwyzen in een maand gagie ten behoeve van de kas der marines.

Art. 29. In 't gemeen resteert nog te gelasten, dat wy in alle delen ook willen hebben opgevolgt en nagekomen den inhoud van de instructie voor den zee-dienst, laatstelyk ter onzer vergadering op den 12^{en} Augustus des jaars 1748 gene-

raal gemaakt en al meede een ingredient der scheeps doze zynde, als die voor het overige aanwyst alles, dat een ieder te doen staat, waar van men in desen niet speciaal mentie heeft gemaakt, en die derhalven de commanderende officieren vlytig nalezen en ook hare subalterne officiers lezen laten zullen, om zig dies inhoud vast in te prenten, om in staat te zyn punctueelyk daar aan te kunnen voldoen.

Art. 30. Het gene nu verder staat te merken, betreft eenige togten in 't byzonder na de volgende comptoiren, als:

Banda. Tot in 't gezigt van de Bandase eylanden gekomen zynde, hebben de scheeps-overheden te openen de seynen, welke haar by eene beslote, secrete ordre hier nevens worden g'intrageert, om te kunne worden bekend en binnen gelootst.

Japan, enz.

5 Februarij. *Bepaling, dat inlandsche krankbezoekers, kosters, school- en leer-meesters uit de groote kas moesten betaald worden.*

In consideratie gekomen zynde, dat de inlandse kerkelyke bediendens, zedert de introductie van het reglement op de verbetering der dienaren van 't jaar 1753 in dienst aangenomen of verbeterd, by de afbetaling van hun maandelyx tractement uyt de groote winkel de ryxd^r tegen 48 stuyvers, zonder eenige afkorting, komen te genieten en nogthans voor ligt geld, door verhoging van 't opgeld, opgebracht en dus by de zoldy boeken ingenomen worden; zoo is, tot voorkoming van alle confusie en menigvuldig schryfwerk, sonder dat de Comp^e daar van eenig nut of voordeel komt te genieten, goedgevonden en verstaan aan de inlandse krankbezoekers, kosters, school- en leermeesters, in steede van uyt de winkel, gelyk tot heden in gebruyk is geweest, voortaan uyt de groote cas hun maandelyks tractement te laten afbetalen, sonder dezelve by de logie boeken ider een aparte reeckening te geven.

5 Februarij. *Voorschriften voor den Raad van justitie te Batavia nopens het indienen van klachten, enz. tegen één zijner leden.*

De Regering verklaarde, dat, »na hetgeene de heeren Meesters by missive van den 11^{en} May 1677 gelasten, het den Raad niet voegt een harer medeleden in zyn persoon of de exercitie van zyn ampt te belemmeren, als op accusatie van den Fiscaal, in delicten van dat belang, dat den officier actie moet institueeren en waar van men verwacht, dat ze dan ten eersten aan deze regering zal kennisse geven; als mede dat de advisen in aller manieren secreet behoren te blyven en dierhalven geen aantekening of insertie in 't memoriaal toegelaten te worden, maar alleen, des noods, gezegult overgegeven en zoo dienen bewaard te worden in de secrete cas, na het welke den Raad zig kan rigten, tot de heeren Meesters zig daar over nader zullen gelieven te verklaren”.

19 Februarij. *Instructie voor de retour-schepen.*

In deze instructie, welke schier uitsluitend nautische voorschriften voor de reis naar Nederland bevat, komen ook de volgende bepalingen voor:

Art. 7. Wanneer na de monsteringe, die altoos, na dat men in zee gekomen is, ten tweeden maale zal moeten geschieden, eenige verstekelingen werden ontdekt, deselve zullen voor de kost dienst moeten doen op de reyze en, zoo dra men het land van Africa in 't gezigt krygt, in de boeyen gezet moeten werden, om aan de Caap te werden geligt en in zelve voegen te rug gezonden.

Art. 8. Zoo mede, by aldien onder de verlostte impotenten eenige gevonden werden, die haar werk daar van maken om voor impotent thuyt te varen, dezelve zullen op de rolle aange-tekent en aan heeren Bewindhebberen bekend gemaakt moeten werden by binnen komste der schepen.

Art. 54. De papieren, die de retour schepen werden mede

gegeven in een kas ofte anderzints, zyu niet loot bezorgt, op dat men dezelve, by onverhoopte quade ontmoeting, in tyds in zee zoude kunnen werpen, om in 's vyands handen niet te vallen.

Merkwaardig zijn de bewoordingen, waarin het slot dezer instructie is vervat, luidende :

Houd dan in alle opsigten goede ordre op de schepen; gebruykt soldaat- en zeemanschap daar het te passe komt; belet alle onredelyke behandelingen van het volk en alle brutaliteyten van de mindere officieren tegens dezelve, inzonderheyt ook het godlose vloeken en sweeren, en zyf zelfs stigtelyke voorgangers der genen, waar over u het commando werd toevertrouwt, niet verzuymende de dagelykse gebeden tot den genen, van wien de voorspoed en tegenspoed van de reyse, ja, gy zelfs afhankelijk zyt, op dat het een ieder wel gaan mag en zy onder des Heeren geleyde haren weg veylig mogen vervolgen en ten eynde brengen, gelijk wy van herten wenschen.

19 Februarij. *Verstrekking van broeken aan zieken in het Compagnie's hospitaal te Batavia.*

Door de buyten-regenten over 's Comp^s hospitalen by een extract uyt haare resolutien aan deeze vergadering voorgedragen zynde de swaargheid, die zy hadden gemaakt om, op het versoek van den binnen-regent van 't hospitaal, permissie te verlenen tot de verstrekking van twee bonte broeken, ingevolge 't besluyt der regeering van den 18^{en} September 1744 aan ieder zieke, die doorgaans in een zeer arme en deerniswaardige staat in de hospitalen komen, nademaal by een nader besluyt van den 25^{en} May 1756, genomen op de voorgestelde poincten van menagie in de Bataviase huyshouding, onder de aldaar gepermitterde verstrekkingen van deeze en geene benodigtheden aan de zieken, van gemelde broeken geen melding gemaakt wierde, met versoek van gedagte

buyten-regenten om een gunstige qualificatie te erlangen tot de afgave van voormelde broeken aan de inkomende zieken, en dat het getal derselve 's jaars bepaald mogt werden op 1500 p^r broeken van gingam drongam voor het binnen- en 200 p^r voor 't buyten hospitaal op Noordwijk; zoo is, nadeemaal die verschooning voor die noodlydende en arme menschen ten hoogsten noodzakelyk en 't voormeld getal, na rato van 't getal der zieken, die gecalculeert werden doorgaans in de hospitalen te leggen, matig geoordeelt wierd, goedgevonden en verstaan die verstreking van broeken aan de zieken, ingevolge de gedane voorstel, 's jaars te laten geschieden en 't laastgemelde besluit daar mede te amplieren.

Zie ook bij 18 Augustus 1786.

4 Maart. *Ampliatie van de bepalingen, genomen op 24 Januarij 1708, in het belang van »de securiteyt en »gerustheyt” van Weesmeesteren.*

Door Weesmeesteren opmerkzaam gemaakt op eenige leemten in de bewuste bepalingen, achtte de Regering »den »inhout der vier eerste articulen off periodes van de meern. »resolutie van 't jaar 1708 duydelyk en klaar, alsmede het »zevende articul bondig en wel”, maar de overige »periodes” vereischten »eenige elucidatie”.

Zij bepaalde daarom :

Dat, wanneer iemand door Weesmeesteren vermeent belédigt te zyn, dan wel staat en inventaris, mitsgaders boedel reequening, met de daar toe behorende chartres en documenten begeert te hebben, dezelve zig aan het presente collegie in behoorlyke termen zal moeten adresseeren, zulx te kennen geven en daarom verzoek doen, mitsgaders om redres van de belediging of dat hem mag aangewesen werden, by wien de belediging veroorzaakt is; en dat Weesmeesteren, als dan daar op delibereerende, niet alleen bevoorens zullen moeten innemen het advis van den geenen of de geene, welke die beledigingen gepleegt of tot dezelve occasie zullen gegeven

hebben en mitsdien daar voor responderen moeten ingevolge de voorsz. resolutie van den 24^{en} January 1708, maar ook vervolgens daar op een behoorlyk berigt geven aan de beledigde, met aanwyzing van de schuldige, tot het welke haar Eerwaardens, by weigering, voor de collegiën van de justitie gedagvaart zullen moeten werden.

Dat, zoo wanneer van alle dezelve door insolventie, overlyden zonder erfgenamen of effecten in Indien na te laten, dan wel door derzelve vertrek na Europa, mede zonder goederen of effecten na te laten, niets te verhalen mogt wezen, Weesmeesteren als dan daar van kennisse zullen moeten geven aan de hoge regeering, ten eynde daar op te disponeeren na bevinding van zaken en personen, omme 't geene, waar voor de beledigde wezentlyk benadeelt is, in zoo verre 't zelve geoordeelt werd den zelve na billykheid te competeeren, te doen vergoeden uyt het kamer geld of fonds, by de Weeskamer wegens opgelopen interest penningen berustende; en zoo Weestmeesteren hier in nalatig mogten zyn, dat daar over egter geen proces zal mogen gemoveert, maar by de hooge regeering gedoleert moeten werden door de geene, welke in de behandeling harer affaires door Weesmeesteren mogten oordeelen benadeelt te wezen.

Dat, ingevalle een perzoon of personen mogten aangesproken kunnen werden, die in de vergoeding behooren te participeeren, de beledigde dezelve als dan eerstelyk in der minne zal moeten aanspreken en daar na, des noods, (kunnen) dagvaarden ter vergoeding, ider voor zyn aandeel, mitsgaders het geene daar na deficieert, in 't vriendelyke moeten verzoeken van de Weeskamer, welke zulx by een adres aan de hooge regeering zal moeten voordragen, ter erlanging harer dispositie ter vergoeding van 't zelve uyt het voorsz. fonds der Weeskamer.

Dat voorts nog het meermelde collegie van Weesmeesteren zelfs, nog de president of leden van het zelve, in haare privé personen of goederen aangesproken zullen mogen werden voor 't geene andere versuymt of misdreven hebben.

Het in 1708 bepaalde bleef overigens „in volle observantie en vigeur”.

$\frac{14}{25}$ Maart. *Voorschriften nopens het transporteren van aandeelen in de Bank-courant en Bank van leening.*

Resumtie genomen zynde van een ingekomen extract-resolutie van de bank courant en bank van leening van den 1^{en} dezer maand, waar by de president en commissarissen, onder vertooning der beswaarnissen, die er kwamen te resulteren, zoo wel dat sommige houders van bank actien dezelve ongedateert transporteerden, als dat andere geïnteresseerdens in de bank versuymden voor ultimo December de onder haar berustende actien op hare namen over te laten schryven, waar door niet alleen haar boekhouder buyten staat gesteld wierd om aan 't 18de, 29ste en 36ste articul van haare instructie te voldoen en de boeken met een behoorlyke accuratesse te houden, alzo sommige geïnteresseerdens by 't sluyten der boeken met duyzenden te veel of te weynig by de nieuwe boeken wierden ingenomen, maar ook de reekening van interest in 't laatste geval abusive wierd uytgetrokken, ten faveure van die gene, die geen eygenaars meer waren van zulke actien en dus meede zeer oneygen en te veel aan dezelve betaald, instantie komen te doen, dat het deeze regeering behagen mogt daer tegen de nodige voorzieninge te doen; zoo is verstaan, tot voorkoming van alle abuysen en nadeelen, ingevolge het geproponeerde by voorsz. resolutien, te statueren en te gelasten, dat voortaan de houders der actien ten laste van meermelde bank, wanneer hunne actien willen transporteeren of quiteeren, teffens gehouden zullen wezen dezelve te dateren, of dat de cassier van de bank op ongedateerde actien geen betaling zal doen, tot dat dezelve gedateert zullen wezen; als mede dat de geïnteresseerdens in gedagte bank, dewelke de onder haar berustende en als nog op hare namen by de bank niet bekend staande bank brieven versuymen voor ultimo December op hare namen te laten overschryven of 't bedragen derselve in

contant te ontfangen, geen interest zullen kunnen of mogen pretenderen voor of gedurende de afgelopen maanden, tusschen de tyd of datum van het transport aan zodanige houders of eygenaars der bank brieven en ultimo December, nademaal 'tzelve, invoegen voormeld, door manquement van overschryving aan den vorigen houder goed gedaan is, mitsgaders hier van ider, die het aangaan mogte, by een biljet kennisse te geven.

14 Maart. *Magtiging op het Collegie van Heemraden tot het verpachten van de Utrechtsche poort te Batavia.*

Zulks was vroeger ook gebeurd, maar is overigens niet vermeld gevonden.

Van dit geval wordt hier gewag gemaakt, omdat daaruit blijkt, dat de poorten, althans de Utrechtsche, te Batavia, — waarschijnlijk zeker tolgeld, dat daarbij geheven werd. — verpacht waren.

Op 3 Maart 1761 is aan Heemraden dezelfde magtiging verleend.

18 Maart. *Intrekking van het bepaalde op 8 Januarij 1760 nopens zilveren ropijen, wat Java's noord-oost-kust betrof.*

In consideratie gekomen zynde, dat men door de inwisseling van ropias alhier (by na $19\frac{2}{3}$, thonnen bedragende) meer ropias bekomen heeft, als men gedacht had by de gemeente alhier te zullen roulleren, en dus de gangbare gelden, welke aan handen waren, daar toe by na geheel zyn geëmployeert; zoo is thans voor het interest der Comp^e nuttig en nodig geoordeeld en dienvolgende verstaan, van de gearresteerde inwisseling by resolutie van den 17^{en} January jongstleden op Java van alle Bataviasche en wigtige Souratse tegen stuyvers' dertigh, mitsgaders der Bengaalse gestempelde en ongestempelde heele en halve wigtige ropias van $21\frac{1}{5}$ per marcq tegen 27 stuyvers ider, voor eerst af te zien, terwyl de inwisseling op Cheribon

en Bantam van gering belang en ook buyten allen twyffel reeds ten uytvoer is gebragt; en de ministers ten voormelde gouvernemente aan te schryven om die inwisseling, by aldien met dezelve nog geen begin gemaakt mogt wezen, te staken tot nadere ordre deser regeering.

25 Maart. *Compendium der voornaamste Mahomedaan-
sche wetten en gewoonten nopens erfenissen, huwelyken
en echtscheidingen.*

Nopens de geschiedenis van dit wetboek vindt men in de resolutiën der Indische Regering het navolgende aangeteekend.

Door den overleden gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander, in voldoening aan den inhoud van 't placcaat dezer regeering van den 13^{en} December 1754, met behulp van eenige Machomethaansche priesters en officieren der campongs geformeert en onder behoorlyke tituls by een gebragt zynde een compendium der civile wetten en gewoontens, waar na de Machometanen zig in 't beslissen der onder hen voorkomende geschillen gemeenlyk komen te reguleeren, inzonderheid betreffende 't point der successie, mitsgaders alle verdere erffenissen en besterffenissen, item de huwelyken, scheidingen, etc., en vervolgens by besluyt van den 24^{en} Februari 1756 nodig geoordeeld en verstaan zynde, bevoorens over den inhoud van gemeld compendium te disponeeren, de heeren Raden extra-ordinair, van der Velde en de Klerk, te verzoeken en te committeeren om 't zelve eens nader te revidereen en ten dien eynde met de inlandse capitains en priesters, nevens zodanige andere Machometaanse wetgeleerde te consulereen, als haar Edelhedens nodig zoude komen te oordeelen; mitsgaders die rivisie zedert door vóornoemde heer de Klerk, mits het intusschen voorgevallen sterfsgeval van den heer van den Velde, ten effecte gebragt en 't gemelde compendium, nevens zyn Edelheyd's over zommige van de articulen gemaakte aanmerkingen, weder ingedient zynde, waar by zyn Edelheyd komt te verklaren de verzameling,

vervat in 't eerste hoofddeel, handelende van de successie, erf- en besterffenissen, al zeer nauwkeurig gevonden te hebben, in zoo verre, dat alles, volgens 't algemeen gevoelen der priesters, voldoende en over een komende met het onder haar berustende wetboek geoordeelt is geworden; dog wat het tweede hoofddeel, van den huwelyken staat, etc., betreft, zyn Edelheyd voorgekomen te zyn, dat de gecommitteerde voormeld zomtyds van den text geweeken of door de commandants der campongs, dan wel de priesters, misleid te wezen, volgens 't geene zyn Edelheyd op diverse articulen komt te remarcqueeren; zoo is, na dat het meermelde schriftuur, nevens de voorsz. aanmerkingen, by de heeren leden ter lecture geweest en weder binnen gekomen waren, goedgevonden en verstaan gemelde Machometaanse wetten met deze en geene alteratien en veranderingen, zoo uyt gedagte aanmerkingen, als die geduurende de deliberatie voorgebragt en noodzakelyk geoordeelt wierden, te approbeeren en dusdanig in ordre te laten schikken, om vervolgens door den druk in de Nederduytsche en Maleidsche talen gemeen gemaakt en geobserveerd te werden, daar en zo 't behoord.

Het compendium is van den volgenden inhoud:

EERSTE TITUL.

Betreffende het poinct van successie, mitsgaders alle verdere erffenissen en besterffenissen.

Art. 1. By het overlyden van een man ofte vrouw, wanneer een van beyde, 't zy met of zonder kinderen, komt af te sterven, neemt de langstlevende (vermits geen gemeenschap van goederen onder haar lieden plaats heeft) eerst zyn aangebragte huwelyks schat uyt den boedel.

Art. 2. Een man dan komende te sterven en de vrouw zonder kinderen of eenig ander naastbestaande van den over-

leeden alleen overblyvende, moet na aftrek der begraffenis ongelden, item schulden, mitsgaders vermaakte legaten, 't res-teerende van 's mans nalatenschap in viereu werden verdeelt, te weeten:

een vierde voor de vrouw, en
drie vierde tot alimentatie van den armen.

Art. 5. By nalating van een vrouw en een of meer zoons werd zulks op deze wyze verdeelt, als:

een agtste voor de vrouw, en
zeven agtste voor de zoon of zoonen.

Art. 4. Een vrouw met een dogter in leven zynde, krygt de eerstgemelde een agtste en de dogter de helft, mitsgaders den armen drie agtste.

Art. 5. Dog een vrouw met twee dogters verdeelen de erffenissen in dezer voegen, te weten:

een agtste voor de vrouw,
twee derde voor de twee dogters, en
vyf vierentwintigste aan den armen.

Art. 6. Een vrouw egter met drie dogters, is de verdeeling aldus:

een agtste voor de vrouw,
drie vierde voor de drie dogters, en
een agtste voor de armen; en zo pro rato, na dat 'er dogters in wezen zyn.

Art. 7. Dog, wanneer de vrouw met een zoon en een dogter komt over te blyven, valt by de verdeeling:

een agtste op de vrouw,
zeven twaalste op de zoon, en
zeven vierentwintigste op de dogter.

Art. 8. Inzelvervoegen, wanneer 'er meer kinderen als voorschreve een zoon en een dogter komt over te schieten, blyft voor de vrouw een agtste uyt de erffenisse bepaald, mitsgaders voor de zoons een dubbelde portie tegen de dogteren.

Art. 9. De vrouw afstervende en de man alleen overblyvende, werd de erffenisse in tweën verdeelt, de eene helfte voor de man en de rest tot onderhoud van den armen.

Art. 10. Item de man en een zoon in wezen zynde, geniet alsdan de eerstgemelde een vierde, de tweede drie vierde en, zo 'er meer zonen zyn, pro rato.

Art. 11. Edog, wanneer de man en een dogter in 't leven blyven, komt een vierde voor des eerstgemeldens portie, de helft voor de dogter en een vierde ten behoeve van 't armhuys.

Art. 12. By de man egter met twee dogters, werd de nalatenschap in twaalven verdeelt, als:

een vierde voor de man,
twee derde voor beyde de dogters, en
een twaalfde voor den armen.

Art. 13. En by een man met drie dogters, in twee en dertigen, te weeten:

drie zestiende voor de man,
drie vierde voor de drie dogters, en
een zestiende voor 't meergemelde armhuys;

en zo 'er meer dogters in leven zyn, pro rato.

Art. 14. De man, een zoon en een dogter verdeelen hunne erffenissen in viere, te weeten:

een vierde voor de man,
de helft voor de zoon,
een vierde voor de dogter.

Art. 15. Dog, wanneer de man met een zoon en twee dogters komt over te blyven, is de repartitie sestien, waar van:

een vierde voor de man,
drie agtste voor de zoon, en
drie agtste voor beide dogters; welke schickinge, in cas van meerder kinderen, bepaald blyft.

Art. 16. Indien een man ofte vrouw komt te overlyden en eenelyk vader en moeder nalaat, staat de verdeeling te geschieden in drien, als:

een derde aan de moeder, en
twee derde voor de vader.

Art. 17. Dog, zo iemand vader, moeder en een zoon nalaat, is 't bepaald op zes gedeeltens:

een zesde voor de vader,

een zesde aan de moeder,
twee derde voor de zoon.

Art 18. En by vader, moeder, zoon en dogter van den overledene, in agtienan, te weeten:

een zesde voor de vader,
een zesde voor de moeder,
vier negende voor de zoon,
twee negende voor de dogter.

Art. 19. Imand vader, moeder en een dogter nalatende, valt de verdeeling in zessen:

een derde voor de vader,
een zesde voor de moeder,
de helft voor de dogter.

Art. 20. By vader, moeder en twee dogters van de overleeden, werd de erffnisse egter in agtienan verdeelt, als:

een zesde voor de vader,
een zesde voor de moeder, en
twee derde voor beyde de dogters; en, zo'er meer dogteren zyn, pro rato.

Art. 21. Imand een eyge dogter, mitsgaders een klein dogter (geteeld by des overledens zoon) nalatende, valt de verdeeling mede in zessen:

de helft voor de eyge dogter,
een zesde voor de klein dogter, en
een derde voor den armen.

Art. 22. En alschoon, nevens opgemelde eyge dogter, nog twee dan wel meer klein dogters kwamen over te blyven, zo blyft nochtans de verdeeling als even bepaald, genietende het meerder getal van kleindogters niet meer als een enkele alleen.

Art. 23. Een klein dogter, wiens grootvader en grootmoeder, mitsgaders ouders overleeden zyn, geniet uyt de nalatenschap van gedagte hare grootvader en grootmoeder de geregte helfte; de andere helfte vervalt mede aan 't armhuys.

Art. 24. Dog wanneer 'er twee klein dogters in wezen zyn, werd zulks als dan in drie deelen verdeelt:

twee derde voor beide de klein dogters, en een derde aan den armen.

Art. 25. Iemand nalatende een klein zoon alleen, denzelven competeerd de geheele erffnisse.

Art. 26. By een klein zoon en klein dogter egter in drien, als:

twee derde voor de klein zoon, en een derde voor de klein dogter; en, zo 'er meer zyn, pro rato.

Art. 27. Wanneer iemand een eyge dogter en een klein zoon, geteeld by des overledenens zoon, komt na te laten, blyft: een derde voor de eyge dogter, en twee derde voor de klein zoon.

Art. 28. Twee eyge dogters en een klein zoon van als even in wezen blyvende, genieten ieder een gelyke portie.

Art. 29. Dog by een eyge dogter, een klein zoon en een klein dogter, werd den boedel in zessen verdeelt, als:

de helft voor de eyge dogter, een zesde voor de klein dogter, en een derde voor de klein zoon.

Art. 30. By twee eyge dogters, een klein zoon en een klein dogter egter, valt de repartitie in negen deelen:

twee derde voor beide eyge dogters, twee negende voor de klein zoon, en een negende voor de klein dogter.

Art. 31. Overblyvende eene eyge dogter, een klein dogter en een klein zoon van de zoon, welkers vaders alle overleden zyn, werd als dan de erffnisse in sessen verdeelt, te weten:

de helft voor de dogter, een zesde voor de klein dogter, en een derde voor de klein zoon van de zoon.

Art. 32. Dog by nalating van twee eyge dogters, een klein dogter ende een klein zoon van de zoon, moet de verdeling al weder in negen delen geschieden:

twee derde voor de twee eyge dogters, een negende voor de klein dogter, en

twee negende voor de klein zoon van de zoon. •

Art. 33. Imand een eyge dogter en een eyge zuster nalatende, of schoon van twee differente moeders, als maar van eenen vader zyn^e voortgekomen, geniet als dan een ieder de geregte helfte; dog in cas van twee dogters, komt op ider een eguale derde portie.

• Art. 34. Wanneer egter twee zusters en een dogter in wezen zyn, werd als dan den boedel in vieren verdeelt:

de helft voor de dogter, en

de helft voor beide de zusters.

Art. 35. Twee eyge dogters en twee eygen zusters van den overleeden verdeelen hunne erffenisse in zessen:

twee derde voor de dogters, en

een derde voor beide de zusters; en, zo 'er meer zusters of dogters bevonden werden, pro rato.

Art. 36. Een man stervende, komt na te laten een vrouw, een eyge dogter en een klein dogter (voortgekomen van zyn bereeds overleeden zoon), een moeder en een eyge zuster, geschied als dan de verdeeling in vierentwintig portien:

een agtste aan de vrouw,

de helft aan de dogter,

een zesde aan de klein dogter,

een zesde aan de moeder,

een vierentwintigste aan de zuster.

Art. 37. Dog, by aldien de vrouw 't eerste komt te overlyden, werd zulks als dan in dertienen verdeelt, als:

drie dertiende voor de man,

zes dertiende voor de dogter,

twee dertiende voor de klein dogter, en

twee dertiende voor de moeder, werdende nog zuster, nog broeder in dezen begrepen.

Art. 38. Een eyge broeder, benevens een stief-broeder van den overleedenen, verdeelen dies nalentenschap in sessen:

vyf sesde aan de regte broeder, en

een sesde aan de stief-broeder.

Art. 39. Imand aflyvig zynde, nalatende twee broeders of

susters van een moeder en byzondere vaders, werd dies hoedel mede als dan in sessen verdeelt, te weeten:

een derde voor beide de broeders of susters,
twee derden voor den armen.

Art. 40. Agterlatende twee broeders of zusters van een moeder en een andere vader, item een eyge broeder en een eyge zuster van den overleedenen, verdeelen haare erffnisse in agtien:

een derde voor beide de broeders of zusters,
twee negende voor de eyge zuster, en
vier negende voor de eyge broeder.

Art. 41. Een vrouw overleydende en haar man, mitsgaders haar groot-vader nalatende, dezelve bekomen ieder de geregte helfte.

Art. 42. Zo de man egter 't eerste komt te sterven, werd zulks dan in vieren verdeelt:

een vierde aan des overleedenens huysvrouw,
drie vierde aan gemelden haaren groot-vader.

Art. 43. Een groot-vader en eyge dogter van den overleedenen genieten uyt de nalatenschap ieder de geregte helft.

Art. 44. Dog een groot-vader en twee dogters, ieder een eguaale derde portie.

Art. 45. Wanneer een groot-vader of groot-moeder van vaders zyde, item een zoon en een dogter van den overleedenen in het leven zyn, werd als dan de erffnisse in agtien verdeelt:

een sesde aan evengemelde groot-vader of groot-moeder,
vyf negende aan de zoon, en
vyf agtiende aan de dogter; en zo pro rato, na dat 'er kinderen in wezen zyn.

Art. 46. De vrouw agterlatende haar man en haar groot-vader of groot-moeder, mitsgaders een zoon, valt de repartitie in twaalfen:

een vierde aan de man,
een zesde aan de groot-vader of groot-moeder, en
zeven twaafde aan de zoon.

Art. 47. Dog, in cas van twee zoonen, geschied de ver-
deeling in vier en twintig portien:

een vierde aan de man,
een zesde aan de groot-vader of groot-moeder, en
zeven twaafde voor beyde de zoonen.

Art. 48. By 't nalaten egter van een zoon en een dogter,
is de repartitie aldus:

een vierde voor de man,
een zesde aan de groot-vader of groot-moeder,
zeven agtiende aan de zoon, en
zeven zes en dertigste aan de dogter.

Art. 49. Iemand een groot-vader en een groot-moeder
nalatende van vaders kant, by dezelve werd den boedel in
sessen verdeelt:

een zesde aan de groot-moeder, en
vyf zesde aan de groot-vader.

Art. 50. Wanneer van de overleedene komt over te blyven
een groot-vader en een groot-moeder van vaders kant, item een
groot-moeder van 's moeders zyde, werd de nalatenschap als
dan mede in sessen verdeelt:

twee derde aan de groot-vader	} van 's vaders zyde,
een zesde aan de groot-moeder	
een sesde aan de groot-moeder van moeders kant.	

Art. 51. By het overlyden van een vrouw, haar man en
haar vader, benevens een zoon agter latende, valt de verdeeling
in twaalfen:

een vierde aan de man,
een sesde aan de vader, en
zeven twaalfde aan de zoon.

Art. 52. Dog de man stervende en zyn vrouw, item moe-
der en een dogter in weezen zynde, valt de verdeeling in
dezervoegen:

een agtste aan de vrouw,
een sesde aan de moeder,
de helft aan de dogter, en
vyf vierentwintigste aan den armen.

Art. 55. Wanneer een man. te sterven komende, twee vrouwen en een zoon nalaat, geschied de verdeeling in sestienen :

een agtste voor de twee vrouwen, en
zeven agtste voor de zoon; en, alschoon 'er meer vrouwen in weezen waren, zo maakt zulks nogtans in deze verdeeling geen alteratie.

Art. 54. Een klein dogter van de zoons-kant, alleen in weezen zynde, geniet uyt de nalatenschap van haren grootvader ofte groot-moeder de geregte helfte; de ander helfte vervalt almede aan 't armhuys.

Art. 55. Dog, wanneer 'er twee klein dogters van de zoons-kant en een eyge broeder van de overleedene bevonden werden, dezelve genieten ieder een egaale derde portie.

Art. 56. Een volle zuster van de overleedene, alleen zynde, geniet de geregte helfte; de andere helfte vervalt almede aan den armen.

Art. 57. Wanneer een vrouw komt te sterven, agterlatende haar man en haar twee eyge zusters, by dezelve werd de erffnisse in zeven verdeelt, als :

drie zevende voor de man, en
vier zevende voor beyde de zusters.

Art. 58. Twee eyge zusters en een oom van 's vaders kant krygen ieder een gelyke derde portie, welke schikking, in cas van meerder zusters, geene verandering maakt.

Art. 59. By het overlyden van een vry-gegevene vrouw, agterlatende haar man en een dogter, mitsgaders haar gewezen lyf-heer ofte lyf-vrouw, dan werd haar nalatenschap in vieren verdeelt, als :

een vierde aan haar man,
de helft aan de dogter, en
een vierde aan haar lyf-heer ofte lyf-vrouw.

Art. 60. Een vry-gegeven man komende te sterven met nalating van een vrouw en dogter en zyn gewezen lyf-heer ofte lyf-vrouw, deze verdelen haar erffnisse in agten, waar van :

een agtste aan de vrouw,

de helft aan de dogter, en
drie agtste aan gemelde lyf-heer ofte lyf-vrouw.

Art. 61. Dog, wanneer diergelyken vrouw komt te overlyden en haar man met twee dogters, mitsgaders haar lyf-heer ofte lyf-vrouw agterlaat, komt als dan uyt de verdeling van twaalven:

een vierde aan de man,
twee derde aan beyde de dogters, en
een twaalfde aan de lyf-heer ofte lyf-vrouw.

Art. 62. Genietende daar en tegen, by het afsterven van zodanig een vry-gegeven man, uyt de nalatenschap, die in vier en twintigen verdeelt werd:

de vrouw een agtste,
beyde de dogters twee derde, en
de lyf-heer ofte lyf-vrouw vyf vier en twintigste.

Art. 63. En laatstelyk alle de descendenten na dezelfde regels en schikkingen, als:

een klein zoon ofte dies nakomelingen,
een eyge broeder ofte zyne opvolgers,
een eyge oom van vaders-kant en, zo 'er geene nadere zyn,
genieten de nigten en neven zo veel als eyge zoonen ende dogters.

TWEEDE TITUL.

Observatien by of omtrent den huwelyken staat.

Art. 64. Wanneer iemand een vryagie wil beginnen, zo moet zulks met volkomen consent van 's bruyds ouders geschieden.

Art. 65. En, alschoon die niet meer in wezen zyn, is den bruydegom nochtans verpligt aan de bruyds vrienden zyn voornemen te verwittigen en, des doenlyk, derzelver goedkeuring te verwerven.

Art. 66. Dit geobtineerd hebbende, is het wel gebruykelyk, dat bruyd en bruydegom elkander tot een geschenk iets pre-

seleeren, en 't gaat (wanneer het voorgenomen huwelyk van geen succes is) aan wederzyde werd gerestitueerd.

Art. 67. Vervolgens treden de ouders dan wel de vrienden, met speciaale voorkennisse van de bruyd, nopens de bruydschat (by haar *mas kawien* genaamt) met den bruydegom in accord.

Art. 68. En daarin overeen gekomen zynde, is gemelde bruydegom gehouden, ter requisitie van de bruyd, het geacordeerde ten eersten te voldoen.

Art. 69. Dan wel werd denzelfden, in cas van onvermogen, egt'er met volkomen bewilliging van gedagte bruyd, daar voor by aparte rekening belast.

Art. 70. Moet voorzegde bruydegom zyn commandant ofte hoofd, onder wien dezelve sorteerd, daar van kennisse geven.

Art 71. Die dan, door de mond van den gecommiteerde tot en over de inlandsche zaken, de vereyschte approbatie van den Hoog-Edelen Groot-Agtharen heere Gouverneur Generaal konit te verzoeken.

Art. 72. Waarop vervolgens aan den priester werd bekend gemaakt, dat het bedragen van den bruydschat ofte het zo genaamde *mas kawien* door den bruydegom bereets voldaan, dan wel dat daar voor op rekening belast is.

Art. 73. Moetende zo wel den priester als de commandants van het een en andere pertinente aantekeninge houden en alsdan, onder de gewoonlyke ceremonien, de egt-verbintnisse laten voortgaan.

Art. 74. Het huwelyk voltrokken zynde en dat egt'er, voor de vermenginge, by den bruydegom eenige quade ziekte werd ontdekt, als: lasernie, krankzinnigheyt, of dat uyt eenige ander oorzaak incapabel is gesteld zyne vrouw te bekennen.

Art. 75. Is de bruyd alsdan (wanneer zy om een scheyding verzoekt) verpligt ten eersten aan den priester daar van kennis te geven, die vervolgens communicativ met wederzydse commandanten, ten overstaan van den gecommiteerde tot en over de inlandsche zaken, de separatie accordeeren; zullende gemelde commandanten daar van mede aanteekening moeten houden,

behoudens nogthans, volgens de oude gewoonte, het regt der partyen om, zig beswaard vindende met die mediatie of uytpraak, zig, zonder eenig ander adres toe te laten, aan den regter te kunnen adresseeren.

Art. 76. Zynde in zulken gevalle de bruyd verpligt het mas kawien aan den bruydegom te restituereen.

Art. 77. Edog, wanneer zig boven gemelde besmettinge eerst na de vermenging komt op te doen, heeft de separatie mede wel plaats, maar het mas kawien blyft alsdan ten voordeele van de vrouw.

Art. 78. En alschoon zodanige ziekte, het zy voor of na de vermenging, aan 's bruyds kant wierde bespeurt, vervalt meermelde mas kawien voor de vermenging aan de man en na dezelve aan de vrouw.

Art. 79. Getrouwde lieden ('t zy om reeden of niet) alleen met wederzyds behagen genegen zynde van elkander te scheidjen, is de man verpligt zekere moeta-â ofte eenige contanten aan de vrouw te geeven, geschikt na mate de vrouw tot het bestaan der huyshouding het haar heeft gecontribueert.

Art. 80. Wanneer man ende vrouw in oneenigheid mogten leven en dat laatsgemelde separatie begeert.

Art. 81. Zyn de priesters, zo wel als wederzyds commandanten, verpligt de zaak in verschil te onderzoeken en, des doenlyk, assiatie te bewerken.

Art. 82. Dog de vrouw daar geen gehoor aan willende verleenen en dat de man tot geen scheidung genegen is, werden als dan dezelve separatelyk, een ieder by zyne vrienden, bewaart.

Art. 85. En vervolgens een nieuwe vergaderinge, zo uyt priesters als officieren der campongs, belegd.

Art. 84. Alwaar het verschil voor de tweede en derde reys werd onderzocht en, desmogelyk, de verzoeninge en vereeniging bewerkt.

Art. 85. Dog de vereeniging of ruste door die vergadering niet gevonden of hersteld konnende werden, moet de decisie daar over aan den dagelyksche regter gelaten werden.

Art. 86. Mits egter de onwillige vrouw aan gedagten haaren man het mas kawien, in steede van enkelt, dubbelt restitueert.

Art. 87. De man in tegenleel genegen zynde te scheyden, geeft als dan aan zyne vrouw over den tallak ofte scheydbrief; vervolgens, na expiratie van veertien dagen, de tweede en dan op 't eynde van de maand de derde, geduurende welken tyd de man nog verplicht is zyn vrouw van 't nodige te voorzien.

Art. 88. Kunnende ook in tusschen, voor de derde tallak gepasseerd is, wel met elkander weder vereenigen, zonder datze nopens haar verschil imand rede behoeven te geven.

Art. 89. Maar na de afgave van de derde tallak moet de scheydinge absolut volgen; zynde ook wel in gebruyk, dat, wanneer de man geresolveerd is zonder nadere bedenkinge van zyn vrouw te separeeren, hy de drie tallacken ofte scheydbriefen te gelyk komt van zig te geven; dog is egter gehouden zyn vrouw nog drie maanden van een woning te voorzien, dan wel zo lange, tot het haar drie reyzen agter een na de wyze der vrouwen gegaan heeft, vermogende ook zodanige vrouw zig niet eerder met een ander in den huwelyken staat begeven.

Art. 90. Van die egtscheyding of separatie zal de man kennisse moeten geven aan de wederzydsche commandanten en daar van by haar aantekening gehouden, zonder eenig verder beheer.

Art. 91. Is al mede geene vrouw gehouden eenige intrest penningen tot haar alimentatie van de man aan te nemen, maar dezelve haar onderhoud moet, navolgens de wetten van Mahomet, enkelt en alleen voort vloeyen uyt eenige negotie ofte des mans eyge handen werk.

Art. 92. Een getrouwt persoon in armoede vervallende, waar door buyten staat gesteld is zyn vrouw te onderhouden, en de vrouw, schoon van haar eygen eenige middelen bezit, egter ongenegen iets daar uyt aan haar man te verschieten, kan ze, des begeerende, separatie erlangen, even en indiervoegen als zulks plaats vind en gereguleert is by articul 76.

Art. 93. Inzelvevoegen, wanneer de man na deze of geene plaatzen, tot betragting van zyn voordeel, van zyn vrouw afgaat, is hy verplicht, op poene van egtscheyding; dezelve alvorens van haar nodig onderhoud te voorzien, ten overstaau van zyne naastbestaande.

Art. 94. Een getrouwde vrouw, haren man ongehoorzaam zynde, staat hem toe voor de eerste reys, des mogelyk, met goede woorden te onderrigten en tot haare pligt te brengen.

Art. 95. Edog, voor de tweede keer is hem wel gepermitteerd haar eenigszins gevoelig te corrigeeren, dat egter op een zachte en geen harde wyze mag geschieden en niet, dat 'er eenig lidteeken, 't zy in 't aangezigt ofte elders, te zien is, veel min op eenige gevaarlyke plaatzen des lichaams, dat 'er 't bloed na volgt.

Art. 96. Een gesepareerde vrouw, swanger zynde, moet tot haare kraamtyd toe het nodige onderhoud van de man genieten, mitsgaders de kraams ongelden.

Art. 97. Zynde de vrouw verplicht drie dagen lang voor niet aan haar kind 't nodige voedsel te geven:

Art. 98. Dog na expiratie van dien tyd is de man (de vrouw des begeerende) genoodzaakt tot onderhoud van het kind alle maanden een zekker tantum aan de vrouw te geven.

Art. 99. De vrouw egter ongenegen zynde het kind langer dan drie dagen te houden, is de man als dan verplicht het zelve na zig te nemen.

Art. 100. Een man is volgens de wet van Mahomet gepermitteerd vier vrouwen te trouwen, egter maar alleen de zodanige, die tot de vrouwelyke sexe buyten gemeen genegen zyn en de vermogens bezitten zig omtrent dezelve, niet alleen van hare pligt te kwyten, maar ook middelen genoeg hebben haar van het nodig onderhoud te voorzien.

Art. 101. Ook is zodanige mannen toegestaan buyten haare egte vrouwen nog zo veel hywyven onder haare protexie te neemen, als hun vermogen toelaat te kunnen alimenteeren.

Art. 102. Twee gesepareerde lieden mogen na 't passeeren van de derde tallak zig niet weder vereenigen, 't zy de

vrouw alvorens met een ander man is hertrouwt geweest en van den zelve mede de scheydbrieven heeft erlangt.

De eerste titel van dit compendium is bij Staatsblad 1828, N° 55 op nieuw van kracht verklaard.

25 Maart. *Verbod tegen handel in zout met Sumatra's Westkust.*

Gereflecteert zynde, dat by het intrekken der vrye vaart na Sumatra's Westcüst by besluyt van den 4ten December 1759, geen speciale aanhaling of extentie van de particuliere overvoer van zout na derwaards door de overheden van Comp^s schepen en vaartuygen gemaakt is en 't misbruyk, dat daar van somtyds gemaakt zoude kunnen werden tot nadeel van Comp^s vervoer en verkoop van zout ter gemelde custe; zoo is nodig geoordeelt en verstaan den particulieren vervoer van dat silt met Comp^s schepen en vaartuygen aan een iegelyk te interdiceren, op confiscatie van 't zout en verbeurte van desselfs vier dubbele waarde, ter plaatse, waar de aanhaling geschied; en hier van per extract, zoo wel aan den commandeur en opper-equipagiemeester alhier, als den water fiscaal de nodige kennisse te geven, met ordre aan den eerstgemelde om zulx de scheeps overheden te advertteeren en den laatgemelde om tegen de overtreding in desen te vigeleeren.

15 April. *Bepaling, dat naar Djambi geen scheeps-passen meer verleend mogten worden.*

Zulks geschiedde »ten fine dus den Koning en geheel Jamby in 't nauw en tot reden te brengen”.

25 April. *Beboeting van eenige Compagnie's dienaren door inhouding van hun tractement.*

Dit feit wordt hier vermeld als een staaltje, hoe de Indische

Regering de tucht onder hare beambten trachtte te handhaven.

Uit Japan was ontvangen een brief, waarin volgens de Regering »zommige expressien» waren »ten eenemaal mal à »propos en ongevergt, sommige abusif en contradictoir, sommige aanstotelyk en irreverent, waar door soo wel de Regeering selfs, als den heer Directeur Generaal en de heer »beschryver [een lid in den Raad van Indie] getraduceert en »geimpieteert wierden».

De eerste onderteekenaar van dien brief, het Opperhoofd in Japan, werd daarom behoet met »een jaar syner winnende »gagie», de overige onderteekenaars met eene maand tractement, alles ten voordeele van de diaconie-armen te Batavia.

Het vergriep schijnt daaruit bestaan te hebben, dat de Japansche bediendens — waarschijnlijk niet in malsche termen — aan eenige voorname Compagnie's dienaren te Batavia verweten hen onvoldoende van ruilmiddelen voorzien te hebben.

Intusschen werd bij resolutie van 10 Junij 1760 aangeteekend, dat aan de naar Japan te zenden goederen, welke eene waarde moesten hebben van f 501,457.—, niet minder dan voor eene waarde van f 11,565 : 6 : 8 ontbrak.

De in Japan aangeheven klacht was derhalve vermoedelijk niet ongegrond.

22 Mei. *Voorschrift nopens »minderheden» van specerijen.*

Is goedgevonden en verstaan na alle comptoiren en plaatsen, alwaar speceryen aangebragt en verkogt werden, te ordonneeren, dat alle excessive minderheden, die op dezelve, het zy by uytlevering der ladingen door de scheeps overheden, dan wel by uytweging door de pakhuysmeesters, in 't vervolg ontdekt mogten werden, op derzelve rekeningen gesteld zullen moeten werden, sonder gemelde overheden daar voor tot den eed te admitteren of te laten presteren, maar als dan de nodige bescheyden, met de nodige aanhaling of elucidatie der ministers of bediendens dientwegen, by hunne letteren aan

deze regering over te zenden, om daar op de nadere dispositie na billykheid te erlangen.

25 Mei. Beboetijng van de Chinesche officieren te Batavia wegens fraude bij de aangifte van Chinesche nieuwelingen.

Door den heere Gouverneur Generaal te kennen gegeven zynde, dat zyn Edelheid by de overgave door de sabandhaars van eene door de Chineese officieren voor de egtheid geteekende lyste van de Chineesen, die in dit jaar met 8 jonken van Aymuy alhier souden zyn gearriveerd, bestaande in een aantal van 1527 koppen, berigt was geworden, dat die opgave grenzints inhiel het ware getal van Chinesen, 't welk met de voorsz. jonken aangebragt was, maar dat dezelve daar en tegen seer frauduleus te houden was, nadien zelfs door eene jonk, genaamt Tsin I Tsiau, wel over de 700 koppen aangebragt waren, terwyl desselfs opgegeven getal, volgens voormelde lyst, maar 220 koppen bedroeg, zonder dat zyn Edelheid omtrent de andere jonken, schoon sekerlyk mede verre boven het opgegeven getal aangebragt hebbende, zulke secure rapporten en bewyzen wegens de bedriegelyke opgave der anachodas hadde konnen bekomen; soo is, tot tegengang van zulke bedriegelyke behandelingen en overtreding der geëmaaneerde placcaten, in de eerste plaats verstaan de Chinese officieren, welker pligt het was geweest nauwkeuriger te letten en sorg te dragen om zig, of door onoplettenheid of conniventie, om niet erger te noemen, te laten duperen door de anachodas der jonken, over hare frauduleuse opgave in dezen te condemneren in de boete van rd^s 1000, ten behoeve der armen dezer steede, mistgaders den anachoda van voormelde jonk, in name Lie Tayhoe, wegens zyn willens en wetens gepleegt bedrog door een opgave van 220 koppen, terwyl over de 700 aangebragt heeft, in een gelyke boete van rd^s 1000 voor de armen of, by wanbetaling, in een twee jarigen kettinggang, met ordre daag en boven aan de bovengemelde Chineese officieren om,

zo veel mogelijk, te zorgen, dat de Chineesen, die boven het bepaald getal tot de manoeuvre der jonken van 150 koppen voor een groote en 110 voor een middelmatige jonk, volgens het placcaat tegen den aanbreng van Chinesee nieuwelingen van den 25^{en} Juny 1758, daar mede overgekomen zyu en, blykens eene daar van door de sabandhaar geformeerde samen-trekking, in 547 koppen bestaan en dus te zamen de voorsz. opgegevene 1527 en met de verswegene over de 2000 koppen, ook weder by vertrek der jonken van hier met dezelve te rug te keeren, terwyl in dit geval niet convenabel of dienstig geoordeelt wierd het voormelde placcaat omtrent het bepaald getal, 't welk tot het bestier, lossen, laden, etc., van een jonk, invoegen voormeld, gepermitteerd is te voeren, na den letter te executeren door betaling van 15 rd^s voor ider persoon daar boven, alzoo het in dezen so seer niet aankomt op den aanbreng van eenige koppen daar boven, die buyten in dezen soo nauwkeurig niet kan bepaald of geobserveert werden, als wel, dat in derzelve opgave geen bedrog gepleegt en het getal weder van hier vervoert werd, 't welk door dezelve aangebragt is.

Verg. deel III, bladz. 404; IV, bladz. 97.

Bij resolutie van 20 Junij 1760 zijn de Chinesche officieren »voor deeze keer» van de hun opgelegde boete ontheven, omdat bleek, dat zij door de boomwachters en anachoda's bedrogen waren.

10 Junij. *Prijs-verhooging van de kaneel van 120 tot 150 stuivers het pond.*

Zulks geschiedde op last van Heeren XVII^{en}.

10 Junij. *Bepaling, dat de Jakatrasche indigo niet meer »in het incurante formaat» van »zo genaamde kurken» mogt afgeleverd worden.*

Heeren XVII^{en} wilden slechts »kockjes» ontfangen. — De

gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander moest hiervoor zorg dragen.

10 Junij. *Bepaling, dat aan particuliere „trafiquanten” (anachoda's van Chinesche jonken uitgezonderd) geene passen van Batavia naar China of Macuo zouden worden verleend.*

Zulks geschiedde op last van Heeren XVII^{nen}, die van oordeel waren, dat „zulx niet als nadeelig voor de Comp^e of haaren „handel geoordeelt zoude moeten werden”.

10 Junij. *Wijziging van het bepaalde op 26 September 1758 nopens de bewapening van Compagnie's schepen.*

In gevolge last van Heeren XVII^{nen} werd de bewapening, zoowel van retour-, als van in Indië varende schepen, vastgesteld, als volgt:

Op een schip van 150 voeten:

20 p^s canon van 8 R bals.

6 „ „ „ 4 „ „

2 „ „ „ 12 „ „

8 à 10 „ „ „ 1 „ „

Op een schip van 140 à 156 voeten:

18 p^s canon van 6 R bals.

4 „ „ „ 5 „ „

2 „ „ „ 8 „ „

6 à 8 „ „ „ 1 „ „

Op een schip van 125 à 120 voeten:

12 p^s canon van 6 R bals.

2 „ „ „ 3 „ „

2 „ „ „ 8 „ „

6 „ „ „ 1 „ „

en na rato mede te bepaalen de quantiteit van het scherp, buskruyd, papier, etc.

10 Junij
25 Julij.

Voorschrift nopens assignatiën op Nederland.

Door de heeren Meesters geposeert werdende, dat, gelyk het trekken van groote assignatien niet alleen schadelyk zoude wezen voor de Comp^e en tot groot beswaar der staat in Nederland strekken, haar Edele Hoog Agtbare dus ook seer wierden belemmert in derselver voldoening, also na het aflopen der najaarsche verkooping die assignatien te gelyk moesten werden betaald in cas geld en door het uyttschieten van soo veel courante specien op een en dezelve tyd de cours van het bank geld te veel wierde gedrukt; oordeelende tot voorkoming van dit inconvenient best te zullen zyn, eerstelyk: dat de assignatien worden gereguleert ten deele na het aflopen der najaarsche verkooping en ten deele na die van het voorjaar: en ten tweeden: dat aan de heeren Meesters werde gelaten de keuse om die betaaling te doen in cas of bank geld; so is goedgevonden en verstaan de nodige schikking te maken in opzigte van het voldoen der hier verleende assignatien in Nederland en dus te statuieren en daar van de gemeente alhier by een gedrukt biljet te adverteren.

10 Junij
25 Julij.

Voorschriften nopens het uitreiken van soldij-rekeningen aan repatriërende dienaren der Compagnie.

Op de doleantie der heeren Meesters by missive van den 16^{en} October 1759, dat, niettegenstaande haar Edele Hoog Agtbare ernstige ordre om aan de repatriërende personen voor hun vertrek derselver laaste reeckening over te doen geven, ten eynde by aankomst in Nederland te kunnen ontfangen het geen hen competeert, weder in den jaare 1759 genoegsaam met alle scheepen diverse personen overgekomen waren, van welke sommige in 't geheel geene reekening hadden gehad en anderen weder niet als een ongetekend extract uyt de boeken, waar op egter in Nederland geen betaling konde werden gedaan; soo is, ingevolge het geëerd requisit van haar Edele Hoog Agtbare en om, soo veel mogelyk, voor te komen, dat

zulke versuymenissen voortaan niet meer gepleegt werden, waar omtrent reeds gedeeltelyk voorsieninge is gedaan by besluyt dezer vergadering van den 25^{en} May des voorleden jaars, goedgevonden en verstaan, so wel te dezer hoofdplaats, als op Ceylon en in Bengale, onder oversending van een extract deser missive, de zoldy boekhouders te gelasten om niet alleen aan de repatrieerende personen voor haar vertrek over te geven derselver laatste rekeningen, maar ook aan den eersten gesagvoerder van ider bodem tegen eene behoorlyke recipis ter hand te stellen eene notitie of lyst van de rekeningen, die zy hebben afgegeven aan de persoonen, die met dien bodem staan te repatrieeren, en by die notitie of lyst speciaal te melden het saldo, dat by yder reekening te goed of te quaad is, nevens den datum, onder welke deselve syn afgeslooten; terwyl de voorsz. eerste gesagvoerder de gemelde notitie of lyst, by zyn komst in Nederland, sal moeten overleveren in het soldy comptoir van de kamer, voor welke hy gerepatrieerd is, op poene van vergoeding der schade, die de Comp^e door 't versuym van 'teen en andèr sal werden toegebracht, aangesien aan de gerepatrieerde personen by haar komst in 't vaderland sullen werden betaald de premien en gagien tot den dag, dat zy uyt Comp^e dienst werden ontslagen, en al het geene by den ontfangst der boeken of rekeningen sal werden bevonden aan die luyden te veel te zyn betaald, aan de Comp^e sal moeten vergoed werden door de geene, welke nalatig zyn geweest aan de herhaalde ordres der heeren Meesters te voldoen.

14 Junij. *Voorschrift nopens het lijschen van vlaggen aan boord van Compagnie's schepen ter reede Nagasaki.*

Hoewel dit stuk niet valt binnen de grenzen, aan dit plakaat-boek gesteld, is het toch als eene curiositeit opgenomen. Het luidt, als volgt:

Nadien het een aloud gebruyk schynt te wezen, dat de scheepen, van hier na Japan vertrekkende, in het opzeylen of opboegzeeren naar de binne-baay voor de stad Nangezakkie,

meest alle haare vlaggen by maken aan de nokken der raas, ook der bezaanroeden en op de ordinaire plaats van de vlaggestok, en het ook by die gelegentheyd gebeurt is, dat eenige scheeps-overheeden, 't zy door onkunde of wel negligentie, eenige vlaggen vertonen van vreemde natien, die niet anders dan verlegentheyd en opschudding by den Japander kunnen te weege brengen, gelyk dat nog jongst heeft plaats gehad in den gepasseerde jaare omtrent het schip, de Drie Papegayen, met niet alleen verscheyde vlaggen van vreemde natien, maar, dat nog erger is, diverse met kruysen te vertoonen en by te zetten; zo is het, dat wy, om de quade gevolgen, die daar uyt zouden kunnen resulteeren, voor te komen, de gesamentlyke hoofden en verder officieren der na derwaards vertrekkende scheepen op 't ernstigste verbieden eenige vreemde vlaggen, van wat natie het ook zyn mogte, by die gelegentheyd op te heyssohen of te vertoonen, op poene van daar over na merite gecorrigeert te werden, en dus geene andere vlaggen te laten wayen dan die van den staat, de generaliteyt en de steden, item van de Nederlandsche Oostindische Compagnie, het welke dan kan strekken ter harer narigt en opvolginge.

20 Junij. *Magtiging op de Chinesche officieren te Batavia, bij aankomst en vertrek van Chinesche jonken, aan boord dier vaartuigen eene monstoring van de opvarenden te houden.*

Zij werden door de boomwachters en anachoda's dikwerf, wat het aantal opvarenden betrof, „gedupeert”, waarom de Regering hun toestond, „soo by aankomst, als by vertrek der jonken, het getal der manschappen, daar op bevonden werdende, op te nemen en de monstoring te doen, zonder zig verder met de jonk zelfs, desselfs lading of iets anders, 't geen geen relatie tot haare commissie heeft, te bemoeyen, mits zy, by het doen der monstoring op de vertrekkende jonken, teffens gehouden zullen wezen om van deselve de Chinesen, die

suspect mogten zyn of op een clandestine wyze daar mede, zonder behoorlyke permissie daar toe ontfangen te hebben, van hier na China wilden vertrekken, te ligten en aan de wal terug te brengen, ter dispositie dezer regering”.

20 Junij. *Toelichting tot het bepaalde op 21 Februarij 1738 nopens desertie van Mooren.*

Mooren, in dienst van de Compagnie, die »wesentlyk” deserteerden om zich in dienst van een anderen staat te begeven, moesten gestraft worden met bannissement naar het eiland Edam voor een of meer jaren, naar bevind van zaken, om aldaar in de lijnbaan voor de kost te werken.

Mooren daarentegen, die eenvoudig weglieden, moesten, »na den gebruyke”, gestraft worden met eene »domestique »correctie” (laarzing of iets dergelyks) achter het stadhuis of op de equipage-werf.

26 Junij. *Last op de vier Oostersche gouvernementen geen geld op wissel te accepteren dan tegen een agio van 4 pct.*

Op 13 December 1753 was reeds aan Ambon verboden »de acceptatie van geld op wissel, wanneer de Comp^e geen »geld mogt benodigen”, maar van die »pretense benodigtheid” was misbruik gemaakt.

De boven omschreven last moest alzoo dienen om »alle »exceptien af te snyden”.

1 Julij. *Voorschrift nopens Chinesche boedels, waarvan de erfgenaam of erfgenamen zich in China bevonden.*

Door Boedelmeesteren, by een extract uyt haare resolutie van den 27^{en} February jongstleden, te kennen gegeven zynde, dat haar door een nieuw geïnventeerde clausul by het testament van den Chinees, Lim Hoako, inhoudende: »dat desselfs

»in China remoreerende zoon en meede erfgenaam zyn erfportie »alhier, op Batavia, soude moeten ontfangen”, voorgekomen was sulx met eene voorbedagte intentie geschied te zyn om daar door illusoir te maken de ordre deser regeering, by resolutien van den 25^{en} Augustus en 17^{en} November 1747 gestatueerd ter heffing van den 20sten penning van alle sodanige erffenissen en legaten, welke uyt kragte van eenige testamentaire dispositie na China moeten overgaan, nademaal aan de eene kant dese overmaking, wanneer aan de conditie, by de testamentaire dispositie vermeld, voldaan werd, eygentlyk niet konde gerekent worden subject te wezen aan de uytterlyke inhoud der gedagte ordre; dog dat het aan de andere kant teffens onmogelyk was na te gaan, of de executeurs van zoodanige conditioneele erffenissen en legaten deselve tot de komst van de daar toe geregtigde erfgenamen of legatarissen onder zig hielden, dan wel in stilte na China quamen over te maken, met versoek van Boedelmeesteren, wyl onder dat glimpig pretext al zulke erfgenamen of legatarissen van het leveren van inventaris en het betalen der 20te penning bevryd souden kunnen blyven en daar door de inkomsten van hun godshuys ondermynt werden, dat het deese regeering behagen mogt daar in op eene efficacieuse wyze te voorzien; soo is verstaan dat collegie te qualificeeren om voortaan de executeurs van sodanige testamentaire dispositien der Chineesen, waar by de erfgenamen of legatarissen, in China woonachtig, met die clause geinstitueert, dat zy hunne erfportie of legaat alhier, op Batavia, zullen moeten ontfangen, voor sig laten compareren en den 20sten penning van sodanige vermakingen, die anderzints, volgens de voormelde beslyten, by het remitteren of overmaken derselve na China, ten behoeve van 't Chineese hospitaal betaald moeten werden, te laten seponereen ingevolge de opgave of begroting, die gemelde executeurs daar van zullen komen te doen, sonder dat deselve egter gehouden zullen wezen staat en inventaris van des testateurs nalatenschap aan Boedelmeesteren te leveren, ten eynde tot den overkomst van den geinstitueerde erfgenaam of legataris ten zynen meesten voor-

deele door Boedelmeesteren uytgeset en als dan met den interest aan hem gerestitueert te werden, nadien men oordeelt, dat, ofschoon de sustenue van Boedelmeesteren in desen seer gegrond is, egter in desen, soo veel mogelyk, de nodige cautele en voorsorge gebruykt moet werden, dat aan de intentie en wille van den testateur voldaan werde.

15 Julij. *Magtiging »na jaarlyxe gewoonte» op het Collegie van Schepenen tot het heffen eener belasting, ten bedrage van een »quart maand huyshuur».*

Zie bij 22 Augustus 1755, enz.

22 Julij. *Vergunning tot den aanbouw op Java van particuliere vaartuygen.*

Sedert de expiratie op den 8^{en} May 1759 van den tyd, binnen welke de aanbouw van particuliere vaartuygen op Java verboden is geweest, nu en dan aan een Chinees permissie gegeven zynde tot de aanmaking aldaar van een enkel vaartuyg en zulx weder aan den een en den ander ontzegt zynde geworden om door een te ruyme licentie geen prejudicie toe te brengen aan Comp^s aanbouw tot Rembang; soo is, om die smalle traffiquanten eenigzints in desen te gemoet te komen en teffens sorg te dragen, dat de Comp^s, door aanbouw van particuliere vaartuygen, niet in verlegentheid kome te geraken, thans goedgevonden die aanmaking voortaan in soo verre te permitteeren, dat deselve in 't geheel niet op Rembang en dies onderhoorige negory Sarang, maar in het Toebangsche district sal mogen geschieden, wanneer men oordeelt, dat zulx tot geen de minste nadeel of veragtering aan de aanbouw van Comp^s vaartuygen, door de afgelegentheid deser plaatsen van elkanderen, sal kunnen strekken, bysonder wanneer de Rembangse resident hier omtrent attent zy.

24 Julij. *Last op den Sjahbandar vreemdelingen in te lichten nopens »de uytterlyke honneurs, die aan de »Heeren der Hooge Regering by ontmoeting bewesen» moesten worden.*

Uitgezonderd werden alleen vreemde vlag-officieren »of die »een esquader commandeeren en personen van den eersten »rang, aan welker discretie zulx gedefereert gelaten werd”.

Aanleiding tot dezen last gaf het aanranden van het rijtuig, waarin een Raad van Indië was gezeten, door drie Fransche officieren, verwoed over het slaan van den koetsier van hun rijtuig door den koetsier van den Edelen heer, omdat eerstbedoelde, in plaats van stil te houden, zooals behoorde, dwars voorbij den laatste wilde rijden.

Dit feit liep zoo hoog, dat bedoelde officieren slechts met moeite door eenige soldaten van de hoofdwacht »uyt de handen »der woedende gemeente” gered konden worden.

24 Julij. *Toelichting tot het reglement tegen pracht en praal van 30 December 1754, tit. 1, art. 12.*

Gesproken zynde over de excessen, die, volgens de nu en dan voorgekomene klagten, gepleegt werden door sommige brutale koetsiers der heeren van de regeering, etc., om door een verkeerde applicatie van de uytterlyke bewysingen van eerbied en ontsag, die ider een by ontmoeting der heeren van de hooge regeering, derselver vrouwen en weduwen, met het gewoone ceremonieel of twee jongens voor uyt, verschuldigt is te geven, en daar van gemaakt misbruyk, deese en geene coetsiers van andere particuliere te constringeren om zelfs voor de ledige wagens van hunne heeren of wanneer met het gemelde teken van twee jongens vooruyt niet voorzien zyn, te moeten uythalen of stilsthouden en andere onheusche bejegeningen aan te doen; soo is, soo tot praeventie van zulke irregulariteiten en bespottelyke excessen, die gantsch tegen de intentie deser regeering en de ordre aanloopen, als

tot een betere intelligentie van het 12de articul des placcaats van den 30^{en} December 1754, titulo primo, waar by het voormelde niet duydelyk of klaar genoeg uytgedrukt staat, goedgevonden en verstaan te verklaren, dat de coetsiers van alle particuliere personen en wagen verhuurders, by ontmoeting van eenig lit of leden van de hooge Indiasche regeering, derselver vrouwen en weduwen in haare rytuygen, alleen dan zullen moeten en verpligt zyn uyt te halen en stil te houden met hunne wagens, wanneer zy gemelde heeren leden, derselver vrouwen en weduwen, met het gewoone en gedistingueerde teken van twee jongens voor uyt komen te ontmoeten, of dat sy anders gehouden zullen zyn de daar tegen gestelde boete te betalen.

Nog is tot voorkoming van ongelukken, die men door de menigvuldige huurwagens te dugten heeft wegens de onbesuystheid der coetsiers, wanneer deselve andere wagens, etc., in de straten der stad komen te ontmoeten, sonder eenig teken voor zig te hebben, waar door men hun aankomst kan ontwaren; soo is verstaan de wagen huurders alhier te gelasten om zorg te dragen, dat voor derselver wagens by dag altoos een jongen voor uyt sal moeten lopen met een stok en by avond of nagt met een dammer of brandend licht in de hand, op de verbeurte van rd^e 25 by overtreding deser ordre, ten behoeve van den officier der justitie, die de calange sal doen, om betaalt te worden door den eygenaar, die sodanigen wagen verhuurt sal hebben.

25 Julij. *Verbod tegen het expediëren van meer afschriften van monster-rollen, dan 'er wezentlyk in den dienst der Compagnie vereyscht werden'.*

Engelschen te Bombay waren in het bezit geraakt van dergelyke monster-rollen, hun bezorgd door eerloose bediendens tegen haar eed en pligt".

31 Julij. *Bepaling, dat »by de assignatien [af te geven op Nederland], als mede by de advisbrieven zoude »moeten werden aangeteekend, welke specien, hoe veel »stux en tot wat prys voor de waarde der assignatie »in cassa ontvangen zyn”.*

Dit voorschrift is afkomstig van Heeren XVII.

31 Julij. *Verbod voor de buiten-kantoren wegens pligt-verzuim of eenig »wandebovir” gestrafte Compagnie’s dienaren naar Nederland te »verlossen”, voordat de Indische Regering met hunne veroordeeling genoeg genomen of daarin berust had.*

Dit verbod is afkomstig van Heeren XVII^{na}.

31 Julij. *Last op de »branders” van bestel-kasjes deze, zooveel mogelijk, over de verschillende retour-schepen te verdeelen.*

Vroeger konden de afzenders dier kistjes het schip aanwijzen, waarmede ze verzonden moesten worden, gewoonlijk in verband met »de Kamer, waar haare vrienden of vol- »magten gehuysvest” waren.

Menig schip werd daardoor met bestel-kasjes overvuld, terwijl andere schepen daarvoor geene plaats behoefden te bewaren.

Zowel in aantal, als in volumen werden die kistjes belangrijk verminderd, »tot soo verre zelfs, dat men aan veele, in »steede van de nooyt gedisavoueerde heele kasjes, thans maar »halve toestaat en de eerste gequalificeerdens zig met 2 of »ten hoogsten drie moeten contenteeeren”.

31 Julij. *Verantwoording van de geld-spetiën, waarover de Indische Regering beschikte, aan Heeren XVII^{na}.*

Is goedgevonden uyt de missive der heeren Meesters van

den 2^{en} October 1759 aan den eersten opperkoopman deses casteels af te laten geven een extract ter zyner observantie, om namentlyk jaarlyx op te maken, ten eynde aan haar Edele Hoog Agtbare overgesonden te werden, eene diergelyke opgave of memorie, als de gewezen eerste opperkoopman, Senff, in dato 2 September 1757 wegens het geld employooy heeft ontworpen, en deselve, om te beter aan de intentie van haar Edele Hoog Agtbare te voldoen, indiervoegen te formeeren, dat daar by eerst werden gemeld de restanten van ider specie, vervolgens het zedert ontfangene, met designatie met welk schip, van welke Kamer en op wat dag 't selve is aangebragt, zoo als by de voorsz. memorie reeds ten deele is geschied; en laatstelyk, dat daar by werde opgegeven de versending na de respectieve buyten comptoiren, inselvervoegen als de meermelde memorie inhoud, alleen met deese ampliatioe, dat by de opgave der sommas, die aan de geprojecteerde versending na de respectieve buyten comptoiren nog ontbreken, ook werden gemeld de specien, die daar toe werden gerequireerd.

31 Julij. *Verbod tegen het aanbrengen te Batavia van Koromandelsche, enz. manufacturen, »zoo lange de »Patriasche en Indiasche eysschen van die lywaten niet »voldaan'' waren.*

Ten aansien der remarque der heeren Meesters, onder de materie van Cormandel, over de oorsaken der slegtheid en ondeugentheid der lywaten, die haar Edele Hoog Agtbare sedert eenige jaaren van dese kust hebben ontfangen, en dat, schoon zulk mede aan de onkunde en ontrouw van Comp^s dienaren toegeschreven moest werden, het egter teffens ontegenzeggelyk was, dat door de particuliere inkoop der bediendens de maatschappy verstoken word van 't geene zy andersints, in voldoening van haren eysch, zoude hebben bemagtigt; onder verdere aanhaling der noodzakelykheid om met 'er daad te beletten de particuliere vervoer en aanbreng van alle die lywaten, so lange de patriasche en Indiasche eysschen niet

zyn voldaan; soó is, ofschoon deese regeering op de suspicie, dat het placcaat van den 29^{en} Maart 1754, waar by de Comp^e seekere soorten van lywaten aan zig privative gereserveert heeft, in allen opzigte aan het oogmerk niet voldoende geoordeelt moest werden, 't selve reeds by besluit van den 12^{en} July 1759 geinterpreteert en geamplieert en by 't daar van geformeerde advertissement van den 3^{en} Augustus daar aan volgende de soorten van lywaten, waar in de Comp^e voornamentlyk negotieert, niet alleen nader bepaald, maar deselve daar by op een sekere fynte of grofheid gerestringeert heeft, met interdictie van allen handel in die gespecificeerde en diergelyke sorteringen, mitsgaders van alle die lywaten, die gemelde fynte of grofheid en daar beneden mogten inhouden, in onderstelling, dat, indien deese ordres prompt agtervolgt en tegen den vervoer en aanbreng van die verbodene soorten na behoren gevigileert wierde, daar door genoegzaam 't in desen bedoelde oogmerk zoude kunnen worden voldaan; egter, tot voorkoming van 't geene voor de Comp^e in desen tot eenige prejudicie zoude kunnen strekken en ingevolge de nadere intentie van haar Edele Hoog Agtbare, goedgevonden en verstaan, niet alleen te Cormandel, maar ook te Tutucoryn en Bengale of over de gantsche West van India, als synde Souratta reeds in 't geheel gesecludeert van eenige particuliere lywaat handel, den particulieren vervoer en aanbreng ter deser hoofdplaats, soo lange de patriasche en Indiasche eysschen van die lywaten niet voldaan zyn, ten scherpsten te interdiceren en den gouverneur, mitsgaders den directeur en verdere opperhoofden, nevens de respective fiscaals, zoo hier, als inzonderheid in gemelde plaatsen, te gelasten om tegen de overtreding van dit verbod nauwkeurig te vigileren; zullende dese ordre ingaan met primo January 1762, op dat deselve intusschen alomme ter kennisse van die 't aangaan mogte, zal kunnen komen en ider zig daar na kunnen reguleren; terwyl onder deese interdictie niet zullen werden begreepen de lywaten, welke geduurende 't jaar 1761 alhier mogten werden aangebragt, in soo verre niet verboden mogten zyn by het nader

daar van gemaakte advertissement van den 5^{en} Augustus des voorleden jaars voormeld.

5 Augustus. *Bepaling, dat aan scheeps-overheden, die peper van Malabar naar Batavia overvoerden, 4 pct. spillage zoude worden toegestaan.*

12 Augustus. *Bekendmaking, dat gelegenheid tot verzending van thee naar Nederland zoude worden gegeven.*

Zie bij 6 Maart 1750.

19 Augustus. *Last op het Collegie van Schepenen afzonderlijk uit te besteden het onderhoud van de wegen te Batavia en het wegbrenjen van »grove vuylnis» aldaar.*

De Regering was van oordeel, dat »het demandeeren deser aanbestedingen te gelyk aan één persoon een werk van te veel ombragie en omslag soude wesen».

21 Augustus. *Last op de buiten-kantoren, »buyten hooge »nootzakelykheyd», geene vreemdelingen als officieren in dienst te nemen.*

Vreemdelingen, die men niet kende en »van welkers intentie en interieur men gantsch onkundig» was, mogt men vooral niet als genie-officieren gebruiken.

26 Augustus. *Vernieuwing van den last op de Chirurgijns, uitgevaardigd den 5^{den} December 1752, nopens het opzenden van zieken naar het binnen-hospitaal.*

De boete ten bedrage van eene halve maand tractement kwam nu ten voordeele van de diaconie-armen, in plaats van de Academie de marine.

Daar en boven is verstaan de even gementioneerde chirurgyns te gelasten geene sieken na het hospitaal te senden, dan met een briefje, inhoudende de siekte, waar aan sodanige patient laboreert, op verbeurte van rd^s 3 tot een boete, almede ten behoeve der armen, telkens wanneer sulks versuymt word.

29 Augustus. *Bekendmaking nopens de verkrijgbaarstelling van wissels op Nederland.*

Zie bij 24 Julij 1759.

9 September. *Last op de sub-alterne hoofd-kantoren als leden van den Raad van justitie te kiezen personen, hooger in rang dan een Adsistent.*

De Regering achtte de »qualityt» van Adsistent voor die betrekking »te laag».

12 September. *Uitschrijving van een algemeenen dank en bede-dag wegens het aanstaande vertrek eener retourvloot.*

12 September. *Voorschrift nopens het onderzoeken der zeewaardigheid van Compagnie's schepen.*

In aanmerking gekomen zynde, dat de rapporten der zee- en scheeps bouwkundige wegens derzelve examinatie en bevinding van de bequaamheid der aangelegde scheepen, die bevoorens by deese regeering ingedient en ter resolutie ginsereert wierden, sedert het jaar 1744 of daar omtrent alleen maar gedaan zyn aan den commandeur en opper-equipagiemeester; soo is nodig geoordeelt, tot een meerdere gerustheid deser regeering, die methode weder te laten introduceeren en dienvolgende verstaan den commandeur en opper-equipagiemeester te gelasten om in 't vervolg, niet alleen alle scheepen,

die, so na Europa als elders, behalven na Java, Cheribon en Bamtam aangelegt werden, door de respective basen van de equipagewerff en 't eyland Onrust, met derzelver meesterknegts, nevens ses zeeverstandige, ten overstaan van hem, commandeur en opper-equipagemeester, te doen examineeren, maar ook de schriftelyke rapporten van hunne bevinding aan deese regeering over te geven, om by de resolutien aangeteekent te worden.

16 September. *Toekening aan repatriërende Opperhoofden van Japan van dezelfde bagage, als op 14 September 1756 aan een Visitateur-generaal, Sjahbandar, enz. was toegestaan.*

Volgens de Regeering waren die Opperhoofden „tusschen deselve in rang volgende”.

16 September. *Wijziging van het bepaalde op 19 Augustus 1755 nopens het verleenen van extracten uit resolutiën der Hooge Regeering aan den Raad van justitie te Batavia.*

Uyt name van den heere Gouverneur Generaal aan de vergadering ter kennisse gebracht zynde, dat, terwyl nu en dan aan zyn Edelheid, soo van wegen den Raad van justitie deses casteels, als door den eersten gesworen clercq ter generale secretary, versoeken waren gedaan, soo om extracten te mogen erlangen van sodanige beslyuten, waar by dese of geene saken door deese regeering aan de officieren van justitie waren gedemandeert tot het betragten van haar ampt en pligt voor den regter, als om tot derselver afgave met zyn Edelheids speciale ordre gemunieert te werden, nademaal gemelde eerste gesworen clercq (ofschoon zulx de natuur der zaak selfs mede brengt) egter vermeende in desen eenigzints gebonden te zyn door de gemaakte bepaling by beslyut van den 19^{en} Augustus 1755, door dien daar by op de in die tyd, by een notul van

voormelde Raade gedaane voordragt, alleen uytgedrukt was, dat, by overkomst van crimineele gevangene van de buyten comptoiren om voor den meermelte Raade van justitie deses casteels nader te regt gestelt te worden, in dien gevalle de regter, nevens de officier, met een besluyt uyt de notulen van het geresolveerde by deese regeering over diergelyke delinquanten gemunieert soude moeten werden; ten minsten, dat gemelde eerste gesworen clercq uyt deese limitatie sedert swarigheid gemaakt had om van besluyten, waar by eenige andere saken, buyten de voormelde, aan de officieren van justitie tot het betragten van haar ampt en pligt gedemandeert waren geworden, sonder nadere of speciaale ordre extracten aan den regter af te geven, waar door het ook dikwyls gebeurt was, dat zulke extracten wat later, als wel behoorde of anders geschied soude zyn, aan den regter afgegeven zyn geworden, na dat daar toe vroeg of laat versoek was gedaan; onder bygevoegde voordragt door zyn Edelheid, terwyl het met de redelykheid over een quam en de aard der zaak zulx selfs leerde, dat de regter, wanneer iets door de hooge overigheid justitiabel gemaakt is of dat deese regeering, door het demandeeren aan den officier om zyn ampt en pligt te betragten, de saken in die termen steld; dat se noodzakelyk voor den regthank of ter judicature van den regter gebragt moeten werden, daar van in tyds en telfens met den officier communicatie en narigt komt te erlangen; dat het gedagte besluyt, waar by op deese distinctie niet duydelyk regard geslagen schynt te zyn, ofschoon het slot van meermeld besluyt daar omtrent nadere aanleyding geeft, geamplieert mogte worden tot voorkoming van voormelde inconvenienten; soo is om voorsz. redenen nodig geoordeelt en dienvolgende verstaan, de voorgeciteerde resolutie van den 19^{en} Augustus 1755 indiervoegen te amplieeren, dat den Raad van justitie deses cateels, soo wel als den officier, die zulx incumbert, in den aanstaande, niet alleen by aankomst van crimineele gevangene van de buyten comptoiren met een extract uyt de notul van het ten hunnen opsigte geresolveerde gemunieert zal werden, maar ook in alle andere gevallen, waar by dese

regeering de zaak justitieel maakt en aan den officier deuaandeert om zyn ampt en pligt voor gemeld collegie te betragten.

16 September. *Bepaling, dat het rabat van gelden, per assignatie naar Kaap de Goede Hoop overgemaakt, bedroeg 4 pct.*

Voor gelden, per assignatie van of naar Indische kantoren geremitteerd, was het rabat hetzelfde.

Vroeger bedroeg zulks voor Kaap de Goede Hoop, evenals voor Nederland, $7\frac{9}{18}$ pct., hetgeen »eenigsints hart» voorkwam met betrekking tot Kaapsche assignatiën.

19 September. *Ampliatie van het reglement op de borgtogten.*

Bij vertrek naar Nederland moesten dientengevolge »cautie stellen»:

de Opperhoofden van Japan.....	5000	rijksdaalders.
• Groot-winkelier	2000	•
• werkbazen in het ambachtskwartier en op de werf.....	2000	•

Zie ook bij 10 Julij 1750.

23 September. *Opleiding van Europeanen tot tolken voor de Chinesche taal.*

Als bewijs, dat zoodanige opleiding reeds in de 18de eeuw heeft plaats gehad, diene het navolgende extract uit de resolutien der Indische Regering:

Is verstaan, op de daartoe gedane versoeken door drie jongelingen, genaamt Hendrik Claasing, Isaac Grindet en Leendert Goossen, die reeds sedert den jare 1752 en 1753 in 't Chineese hospitaal tot het aanleeren der Chineese taal geplaatst zyn geworden en vervolgens de eerste en laatste twee reizen en de tweede eene reys na China gedaan, mitsgaders

eenige vordering en progressie in de kennisse van gedagte taal gemaakt hebben volgens het getuygenis hunner leermeesteren, te bevorderen tot adsisenten, om te meer op te wekken tot yver en applicatie, de twee eerstgemelde met de gagie van f 24 wegens haare meerdere bequaamheid en den laatsten met f 20 ter maand, onder 't verband daar toe staande.

24 September. *Bepaling, dat na insinuatie, sommatie en renovatie de rekeningen wegens verschot, enz. van den Secretaris van den Raad van justitie te Batavia en van diens ondergeschikten executabel zouden zijn.*

»Tot voorkoming van verkeerde practycquen" bepaalde genoemde Raad, dat de rekeningen van verschotten en salarissen, die den secretaris en de geswore clerccquen en andere suppoosten deses raads tot laste van de respective practisyns of solliciteurs, voor desen rade, of heeren commissarissen uyt dezelve postuleerende, zullen hebben opgemaakt, mits behoorlyk nagezien, getaxeert en geapprobeert zynde door heeren commissarissen, voortaan als alle andere declaratien van kosten en verdient salaris der voornemde practizyns en solliciteurs, na gedane insinuatie, sommatie en renovatie, executabel zullen weesen, zonder dat daar omtrent eenige verdere of andere proceduren by desen rade zullen werden geadmitteerd.

1 October. *Vernieuwing van het verbod van 11 Maart 1737 tegen het vervoeren in groote hoeveelheid van ducatons, enz.*

7 October. *Ampliatie van het reglement op de gepermitteerde bagage.*

Meer dan eens in consideratie gekomen synde, dat by de laatste lyst of het reglement nopens de permitteerde bagacie der repatrieerende personen, ter vergadering der Edele Hoog Agtbare Heeren 17^{den} gearresteerd den 9^{den} September 1750

en alhier gepubliceert den 16^{en} Juny 1751, mistgaders geamplieert den 14^{en} September 1756, geen de minste distinctie is gemaakt ten opzigte der bepaling van de bagagie, die aan vrye lieden, in Indien geweest zynde leden van een burger collegie, als Schepenen, Weesmeesteren, etc. ofte wel hoofd-officieren der burger schuttery of cavallery, wanneer deselve mogten komen te repatrieeren, gepermitteerd soude wesen, maar dat deselve alle te samen eguaal en in een graad gelykstandig met de gepermitteerde bagagie aan kooplieden in rang zyn gesteld, terwyl egter het onderscheyd tusschen een burger lid uyt het collegie van Schepenen deser stad en een burger lid van Boedelmeesteren, in rang en character, waar van de eerste boven de laatste alhier gaudeert, al te groot en kenlyk is om mede geen onderscheyd in het point der bagagie te requireeren, uytgenomen, dat by de voormelde ampliatie van 't jaar 1756 de majoor, de capitains en ritmeesters der burgerye, nevens Heemraden en Commissarissen van de bank courant en bank van leening, in deesen eguaal syn gesteld met kooplieden in rang; soo is om gedagte reden nodig geoordeelt een bepaald onderscheid tusschen de burger leden uyt gedagte collegien te maken, geschikt na de rang en het fatsoen, waar na deselve alhier geregardeert worden, en dienvolgende verstaan 't gemeld reglement nader te interpreteren en te amplieeren, indiervoegen, dat voortaan alle de geene, die als burger leden in 't collegie van Schepenen deser stad sessie hebben gehad, wanneer deselve komen te repatrieeren, zullen mogen mede voeren de bagagie, aan opperkooplieden gepermitteerd; die burger leden in de collegien van Weesmeesteren, Heemraden en Commissarissen van de bank courant en bank van leening zyn geweest, item de ouderlingen der Gereformeerde gemeente de bagagie van kooplieden; en van Commissarissen van huwelykse en kleyne zaken, mistgaders van Boedelmeesteren en Hoofd ingelanden, als mede de diakenen der gemelde gemeente die van onderkooplieden.

Dan, teffens in consideratie gekomen zynde, dat, ofschoon aan alle Comp^s dienaren door haar Edele Hoog Agtbare by

het voormeld reglement de bagagie is toegevoegt na de qualiteiten, die zy in dienst der Comp^e bekleeden of hebben bekleed, het egter aan de andere kant hard soude wesen aan sommige Comp^e dienaren, die mede in de burger collegien sessie hebben of gehad hebben, wanneer begeoren te repatrieeren en uyt hoofde van hare sessie in gemelde collegien een hoger rang hebben, als haar wegens haare qualiteit competeert, die prerogativen niet toe te voegen of van dat voorregt niet te laten profiteren, 't geen die burger leden komen te genieten, en dus de eerstgemelde in een mindere graad te stellen als de laatste; zoo is verstaan de Comp^e dienaren, in burger collegie sessie gehad hebbende, by aldien haar daar door eene hogere rang competeert, als zy in Comp^e dienst hebben, mede te accorderen de bagagie, die, invoegen voormeld, aan de burgers is toegestaan; en zulx de heeren Meesters in eerbied voor te dragen, met verzoek, dat het haar Edele Hoog Agtbare behagen mag dese dispositie gunstig te approbeeren.

7 October. *Bepaling, dat aan het Collegie van Weesmeesteren jaarlijks, op aanvrage, de noodige schrijf-behoefsten uit Compagnie's pakhuizen met 75 pct. »advans» zouden worden verstrekt.*

Voor het Collegie van Heemraden was in 1757 eene gelijke bepaling genomen.

7 October. *Wijziging van de voorschriften nopens de vaart op Malaka, vastgesteld den 13de April 1758.*

Vaartuigen, bestemd van Cheribon, Java en Madura naar Malaka, behoeften tot het verkrijgen van passen niet meer »de hoofdplaatsen aldaar aan te loopen», evenmin »by retour »van Malacca Batavia aan te doen»; maar op Java mogten die vaartuygen niet anders aangieren dan te Cheribon, Samarang, Grissee en Sourabaija, ten einde aldaar gevisiteerd te worden.

Misbruik was gemaakt door het tweemalen afvorderen van

tollen, op grond waarvan eenige pachters „remis” hadden verzocht, „even als of daar door de vryen handel na de Straat van Malacca te seer belemmert soude wezen”.

7 November. *Verbod tegen den publieken verkoop op vendutie van papieren, die relatie hebben tot de „affaires of belangen van de Compagnie”.*

Geremarqueert synde uyt de gedrukte cathalogus der boeken van den jongst overleden oud-waterfiscaal, Mr Willem Tobias Teekman, die op morgen by oentlyke vendutie verkogt staan te werden, dat daar onder gevonden werden twee manuscripten, bestaande in de instructie van den heer Commissaris, Hendrik Adriaan van Rheede, voor den gouverneur en raad te Cormandel van den 29^{en} November 1689 en een compendium, by forma van register, van diverse patriasche en Indiasche ordres der Comp^e; soo is, uyt hoofde het publicq verkoopen en dus algemeen raken van sulke papieren, die over het wesentlyke interest der maatschappy handelen, niet dan tot nadelige gevolgen kan strecken, goedgevonden, niet alleen gemelde twee manuscripten uyt de voorsz. boedel op te eysschen en ter generale secretary te laten overbrengen, maar ook by deese gelegentheid teffens raadsaam geoordeelt, tot voorkoming van het nadeel, dat daar in legt opgesloten, voor het vervolg de nodige ordre te statueeren en dienvolgende verstaan de vendumeesters, den curator ad lites en de respective secretarissen der collegien van justitie, in de qualiteit als sequesters, item die van Wees- en Boedelmeesteren en verder alle de geene, die geauthoriseert zyn tot het houden van publicque vendutien, soo wel als alle particuliere executeurs en redde- raars van boedels of nalatenschappen, te gelasten om in den aanstaande alle manuscripten en papieren, die relatie hebben tot de affaires of belangen van de Comp^e, wanneer hen die mogten voorkomen, ter generale secretary over te brengen, met uytsondering nogthans van placcaten, biljetten, advertissem- enten of andere publicque papieren, die eenige statutaire

ordres komen in te houden en dus ter kennisse van ider een moogen en moeten komen.

11 November. *Prijs-bepaling van de tarwe, benoodigd voor het Bataviasche garnizoen.*

Door den heer Directeur Generaal gevraagd zynde, tegen welke prys zyn Edele de tarwe tot een stuyvers broodje 's daags aan het garnizoen te deser hoofdplaats zoude dienen te laten afgeven; soo is, ofschoon de tarwe, dewelke tot heden tegen de inkoops prys van rd^s 50 het last ten dien eynde verstrekt is geworden, de voormelde oude en lang gelegen hebbende is geweest, terwyl de thans in de pakhuysen leggende, goede en deugtsame tarwe en dus vry meer waardig is; egter, uyt hoofde zulx aan den gemeenen man verstrekt en uyt de guarnisoens cassa betaald word en men dog, buyten gemelde verstrekking, de in voorraad zynde tarwe niet wel ten goede kan consumeeren, goedgevonden en verstaan daar op alleen 10 perc^{to} advans te bereekenen en dienvolgende ten dienste van 't guarnizoen te laten afgeven tegen rd^s 55 het last, wanneer men reekent, dat de Comp^e, soo voor spillagie als anders, buyten schade kan blyven.

21 November. *Voorschriften voor »de burgerlijke samenleving» van de Chinezen binnen het gebied van de O. I. Compagnie.*

Art. 1. Alle Chinesen, die binnen deze stad Batavia en dies jurisdictie woonagtig zyn, daar onder begreepen kinderen van de mannelyke sexe boven de 14 jaren oud, zullen in de maand January hen moeten aangeven by de officieren van haare natie, ten eynde door dezelve hare namen, geboorte of ouderdom, met wat jonk, van wat plaats, in wat jaar alhier aangekomen, woonplaatsen en handteringen of ambagten, genoteert en daar van behoorlyke notitie of rollen geformeert te werden.

Art. 2. En zullen voorschreve Chinese inwoonders jaarlyks,

praecies in de maand January, weder moeten compareeren voor haren capitain en lieutenants om inzelvervoegen hare namen, woonplaatsen, handteringen, enz. te verantwoorden, waar van de Chinese officieren een generale notitie of rolle van alle Chinesen zullen moeten houden.

Art. 3. Ten dien eynde zal de bode der Chinese natie de drie eerste dagen van 't nieuwe jaar of den 1^{en}, 2^{en} en 3^{en} January, by beckenslag, zo binnen als buyten deze stad, moeten rond roepen, dat alle Chinese inwoonders, invoegen voormeld, binnen gelagte maand haare namen, woonplaatsen, handteringen, enz. zullen moeten opgeven.

Art. 4. Dog, wyl het lastig zoude vallen voor de Chinesen, die verre van de stad, op de suykermolens of andere plaatsen te lande, in dienst zyn gegaan en dus aldaar haar huysvesting of woning hebben en houden, alle jaren in gedagte maand ter dezer hoofdplaats te moeten verschynen, zo zal de voorschreve verschyning en revue alleen plaats vinden van die Chinesen, die in deze stad, en buyten de stad, van de gene, die binnen de binnen-forten wonen en gehuysvest zyn, terwyl de revue en monstering van alle Chinesen, die op de suykermolens en te lande buyten de binnen-forten wonen en verkeerren, zal moeten geschieden door de potias, eygenaars, hoofden, opsigters, regenten, enz., waar onder zodanige Chinesen sorteeren; wordende dezelve geordonneert alle de Chinesen, in haar district wonende, op een zekere dag en plaats in 't begin der maand January van yder jaar te laten compareeren om, invoegen op articul 1 gemeld is, hare namen, enz. op te geven en aan te tekenen, mitsgaders de daar van geformeerde rollen voor het uyt eynde van gemelde maand aan den lieutenant dezer natie, die dat aangaat, over te zenden; wordende de gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander gelast, op 't versoek van gemelde officieren, daar toe de nodige hulp te verleen en ordre te stellen, dat na vermogen aan de intentie in dezen voldaan werde.

Art. 5. En vermits het nodig is, dat yder wete, op wat plaats hy zal moeten verschynen om voorschreve opgave te

doen, zo zal daar toe bepaalt worden het huys van den lieutenant dezer natie, ider wyk de zyne, alwaar die zullen moeten vaceren des morgens van 7 tot 11 en des nademiddags van 3 tot 5 uren.

Art. 6. Op poene voor de geenen, die na den laasten January bevonden word de voorschreve aangeving of verantwoording verzuymt te hebben, van twaalf rd^s, ten behoeve van het Chinese hospitaal.

Art. 7. Voorts zullen de gene, die te dezer plaatze haar vast domicilie hebben en genegen zyn na China te retourneren. dan wel na eene andere buyten-plaats te vertrekken, met intentie om daar te blyven, van hun aanstaande vertrek aan de voormelde officieren kennisse moeten geven, welke daar vander in den hare, by hare rollen aantekening zullen moeten houden en den capitain, nevens eene der lieutenants, daar en boven aan den vertrekkende persoon of personen een certificaat verlenen, ten blyke, dat het vertrek met voorkennis geschied.

Art. 8. Dit certiffcaat zal van den volgenden inhoud zyn:
Wy ondergeschrevene officieren der Chinese natie certificeeren by dezen, dat de Chinese inwoonder alhier, genaamt
., genegen zynde van hier na
te vertrekken met de jonk,, gevoert door
den anachoda,, daar van aan ons behoortlyk kennisse heeft gegeven.

BATAVIA, den

En zal het zelve in de Nederlandsche taale ter secretary van haar Hoog Edelens gedrukt en gratis aan den capitain dezer natie afgegeven werden om, getranslatcert zynde in het Chinees, met invulling der namen voormeld, aan den vertrekkenden persoon afgegeven te worden, onder betaling van een nieuw dubbeltje, ten faveure van den Chinese translateur, zullende van gemelde certificaten een apart copy boek gehouden werden.

Art. 9. Welk voorschreve certificaat de vertrekkende persoon of personen zullen moeten vertonen, eerst aan den sabandhaar, die daar onder voor *gezien* zal tekenen, en dan aan den anachoda of hoeft van de jonk of het vaartuyg, waar

mede die of gene personen van hier willen navigeeren, zonder het welke zodanige anachoda of hoeft haar niet zal mogen innemen en van hier vervoeren, op een boete van rd^s 100 voor gedagten anachoda of hoeft, of zodanige correctie, als men, na de gelegentheyt van zodanig vertrekkend persoon, zal vinden te behoren.

Art. 10. Gelyk diergelyk vertrekkend persoon, geattrapeert werdende zig van deze plaatze te willen eloigneeren zonder voorkennisse van de Chinese officieren en zodanig certificaat, voor den tyd van een jaar op Edam zal werden gerelegeert om aan de gemeene werken te arbeiden; wordende gemelde officieren ernstig gelast van zodanige fugitive Chinesen en anachoda of hoeft, die bekend mogt wezen den zelven clandestin ingenomen en vervoert te hebben, een aparte aantekening te houden, ten eynde, by aldien alhier weder mogten aankomen, dezelve aan te geven om, invoegen voorschreve, te kunnen corrigeeren.

Art. 11. Wyl omtrent de Chinesen, die hier hun vast verblyf houden en zig met de gepermitteerde vaart ter zee erneeren en dus na gedane reys zig weder hier stabileeren, geen applicatie vinden kan het 7de articul, rakende de geene, die in 't geheel van hier opbreeken, met intentie om zig ergens elders met der woon te begeven, en daar van een certificaat erlangen, zo is nodig, dat ten opzigte van deze zeevarende de nodige ordres gesteld werden, zo om te weten, welke Chinesen zig met de zeevaart erneeren, als werwaards dezelve vertrokken zyn en ten handel varen en wanneer weder terug gekomen zyn.

Art. 12. Derhalven zal de anachoda of hoeft van een vaartuyg, waar op Chinesen, die zig met de zeevaart of handel ter zee erneren, bescheyden zyn, zig voor zyn vertrek by den capitain deser natie moeten vervoegen en aan den zelven bekend maken zyn naam, met wat vaartuyg, de namen der Chinesen daar op bescheiden, na wat plaats en voor welchen tyd zy genegen zyn te varen. Van deze Chinesen zal gemelde capitain een apart boek houden, stellende onder een zeker ordre alle plaatsens, werwaards Chinesen gewoon zyn te varen, aan 't hoeft

en daar onder vervolgens aantekenende het hoofd, die 't commandeert, het vaartuyg, de namen der vertrekkende Chinesen, nevens derzelver qualiteiten, de plaatsen waar na toe en de tyd voor hoe lange zy staat maken uyt te blyven en die in de passen uytgedrukt staat, zullende de anachoda of hoofd van 't vaartuyg by retour rekenschap en verantwoording voor dat getal moeten geven aan voormelde capitain en daar van een bewys krygen van den boomwagter, aan welke hy de pas overgeeft.

Art. 13. En op dat hier aan te beter voldaan werde, zo zal gemelde capitain hier van een certificaat tekenen, zonder dat gemelde sabandhaar de pas anders aan den anachoda of hoofd zal mogen afgeven.

Art. 14. Gemelde Chinesen, die als geadmittleerde inwoonderen deser colonie gehouden moeten werden en dus van het pergamente licentie briefje voorzien zyn, zullen gehouden wezen die licentie briefjes voor haar vertrek aan voormelde capitain te bezorgen, die daar van in het voormelde boek, by derzelver namen, aantekening zal moeten doen, mitsgaders dezelve wel bewaren en, by retour van die Chinesen en opgaven van hunne namen, dezelve weder terug geven, om dus mede voor te komen, dat met dezelve, by versterf of agterblyven en het raken van dezelve in handen van andere Chinesen, als aan welke dezelve verleent zyn, geen kwaad gebruyk gemaakt werde; dog de gemelde Chinesen overleden zynde of niet terug komende, na gedane verantwoording van den anachoda of hoofd, zal gemelde capitain met dezelve handelen, als op articul 24 nader gezegt zal werden, onder aantekening by dezelve of absent gebleven of overleden zyn.

Art. 15. Inzelvervoegen zullen de gene, die uyt China of van andere buiten-plaatsen alhier aankomen om zig ter woon te stabileren (namentlyk na dat de tyt, by plakkaat van den 23^{en} Juny 1758 tegens de aanbrenge en overblyf van Chinese nieuwelingen gesteld, g'expireert en derzelver aanvoer weder gepermitteert zal zyn), gehouden wezen hunne namen, handelingen, enz. aan den capitain en de officieren op te geven, om behoorlyk geënrolleert te werden, met bekendmaking van

hare woonplaatsen, die ze genomen zullen hebben of hen aangewezen zal werden, om vervolgens mede in de maand January de revue te passeeren, op een boete van rd^s 100 of drie jaren kettinggang door den genen, die zulks verzuymt heeft en dus alhier clandestin verbleven is, even gelyk zulks van het clandestin vertrek van hier op articul 9 en 10 gezegt is.

Art. 16. En om hier omtrent regulier te werk te gaan en verzekert te zyn, dat in 't vervolg geen vagabonden of landlopers zig alhier komen op te houden of zig in deze colonie stabileren, even als of wettig gepermitteerd zyn, maar dat ieder der Chinese natie, die met speciale permissie dezer regering onder Compagnies jurisdictie en bescherming woont en als zodanig alhier geadmitteerd is, daar voor bekend mag wezen, mitsgaders daar van kan doen blyken en dus van de eerstgemelde altoos en behoorlyk kan onderscheiden worden, zo worden de capitain en officieren der Chinesen in 't generaal gelast om behoorlyk zorg te dragen en te doen dragen, mitsgaders vigileren, dat geen Chinees clandestine in deze colonie ingevoerd werde en geen andere zig alhier komen te onthouden en verblyf hebben, als die met het gewoone permissie of pergamente licentie briefje, getekent door den eersten secretaris dezer regeering ter harer ordonnantie, voorzien zyn.

Art. 17. Dog word de capitain der voormelde natie wel speciaal gelast om, by aankomst der jonken alhier, dan wel andere vaartuygen, waar mede Chinese nieuwelingen aangebragt werden, aanstonds te doen inquireeren en mede van derzelve anachodas of hoofden te requireeren, niet alleen een lyst van de zeevarende of van de geene, die tot de manoeuvre van de jonk of het vaartuyg gehoren en welke by retour dier vaartuygen, tot een man toe, weder terug zullen moeten keeren, maar ook een aparte notitie van 't getal en de namen der passagiers of zo genaamde Chinese nieuwelingen, diè daar mede overgekomen zyn met intentie om zig alhier te stabileren, waar by speciaal bekend zal moeten staan, met welk ambagt, neering en handtering dezelve zig in deze colonie zullen erneren.

Art. 18. Deze distincte lyst of rolle van gemelde nieuwelingen, die geoordeeld worden voor de colonie nuttig en dienstig te zyn, zal gemelde capitain in de eerste plaats aan den heere Gouverneur Generaal moeten praesenteeren en qualificatie verzoeken om aan dezelve de voorschreven pergamente licentie briefjes tot inwoning en verblyf alhier in de colonie te mogen afgeven; mitsgaders, na dat de voormelde lyst het oog en de dispositie der hoge regering is gepasseert en daar op de verzogte qualificatie erlangt, dezelve mede vertonen aan den eersten secretaris der regering, ter erlanging van de voormelde licentie briefjes voor 't getal, by die lyst gespecificeert, invoegen voormeld getekent.

Art. 19. Vervolgens zal de gemelde capitain, ten overstaan van twee lieutenants zyner natie, voorsegde licentie briefjes aan de Chinese nieuwelingen, by de door hen overgegeven rolle gespecificeert, distribueeren en afgeven en daar mede alle voortvarentheid, en spoed gebruyken, zonder die menschen, die dikwyls ten eersten naar de bovenlanden willen vertrekken om tot de zuykermolens of als landbouwers geëmployeerd te werden, in eeniger mate op te houden, onder betaling van 51 stuyvers voor yder pergamente licentie briefje, om ingevolge de ordre verantwoord en verdeelt te werden, als:

voor den secretaris of secretarissen der regering	rd ^s —	: 24
" " " der Chinesen.....	" —	: 6
" " bode.....	" —	: 15 ¹ / ₂
de Compagnie aan zegul en opgeld.....	" - -	: 7 ¹ / ₂
Te zamen.....	rd ^s 1	: 5

Terwyl als dan door gemelde capitain, zo wel aan deze regering, van de op die wyze als wettig geadmitteerde Chinesen een lyst, getekend door de gemelde capitain en de lieutenants, die de distributie hebben bygewoont, als aan Schepenen dezer stede zal overgegeven werden, om dus te weten, welk getal Chinesen in dat jaar geadmitteerd zyn geworden.

Art. 20. Daar en boven zal de gemelde capitain van de zeevarende Chinesen, die tot de jonk of het vaartuyg gehören en daar mede weder terug keeren, aanstonts op hare komste

een lyste aan den heere Gouverneur Generaal overgeven om, door ordre van zyn Edelheyt, ter secretary dezer regeering voor yder derzelve een permissie briefje, om tot het vertrek der jonken alhier te mogen verblyven, te erlangen van den eersten gesworen clercq, mits betalende dertien en een halve stuyver in het geheel, als zeven en een halve stuyver voor het zegul en opgeld aan de Compagnie en ses stuyvers voor gemelde eersten clercq en deszelfs adjunct, ieder de helft; wordende gemelde capitain en verdere officieren gelast ten scherpsten zorg te dragen en na vermogen te vigileren, zo wel dat in de opgave der anachodas der jonken of hoofden der vaartuygen geen oogluiking, onoplettendheyt of bedrog plaats vinde, onder betaling door dezelve van het gene voor yder Chinees, volgens articul 19 en als hier boven gemeld, betaalt moet werden, zo die opgave naderhand abusief bevonden mogt werden, als dat de indiervoegen temporeel alhier verblevene Chinesen, by vertrek hunner jonken of vaartuygen, mede weder terug keeren, by overtreding in het laatste geval op de boete van 100 rd^s voor den anachoda of yder Chinees, die clandestin aangebragt en niet opgegeven heeft, en 6 maanden kettinggang voor den aldus verbleven Chinees, als by articul 15 vermeld is; terwyl de laatste ordre en poenaliteyt tegen het uytzetten van de door hen aangebragte Chinesen op de hier omstreeks leggende eylanden by het voorschreve placcaat van den 23^{en} Juny 1758 in volle vigeur en observantie blyft.

Art. 21. Wel verstaande, dat de straffe der ketting volgens articul 15 alleen ziet op zulk slegt geboefte en landlopers, die, of met de jonken uyt China of van elders aankomende, onderwege aan de eylanden zyn uytgezet en zig dus naderhand ter sluyp alhier hebben ter neder gezet en onder Compagnies jurisdictie begeven, als mede op de gene, die, alhier met de jonken of vaartuygen aangebragt, versuymt hebben zig aan den capitain en officieren aan te geven en dien volgende mede zonder licentie briefje alhier clandestin zyn verbleven, dan wel zulke, die zig ter kwader trouw van een

admissie briefje bedienen, niet aan hen zelfs, maar aan een ander perzoon, die overleden of vertrokken is, verleent ofte daar zy op een onwettige wyze aangekomen zyn, terwyl daar onder niet begrepen zyn zodanige, die op de voorschreeve eerste lyste van den capitain, om alhier geadmitteerd te werden en licentie briefjes te erlangen, vermeld staan, dog door ziekte, spoedig vertrek na de bovenlanden, verlies van hun licentie briefje, dan wel andere oorzaken, van geen licentie briefje voorzien bevonden werden, mits van gemelde oorzaken duydelyk consteert; welke laatste in dien gevalle verbeuren zullen een ryksdaalder ten voordele van Bailliuw of Drossaart alhier en aanstonds by ontdekking aan den capitain der Chineesen aangegeven en van een voormelde licentie briefje voorzien zullen moeten werden.

Art. 22. En op dat nader consteert, dat yder, die alhier wettig geadmitteerd is, van een zodanig permissie briefje voorzien zy, zo zullen alle Chineesen gemelde licentie briefjes niet alleen altoos by zig moeten dragen om, des gerequireert werdende, te konnen produceren, maar ook by het doen der jaarlykse revue in de maand January dezelve aan den capitain en officieren hunner natie in de stad, etc., mitsgaders aan de potias, hoofden, etc. te lande, volgens het vierde articul, vertonen om, daar toe niet in staat zynde, na bevinden, als in 't vorige articul gestraft en gemulcteert te werden; wordende de gemelde officieren in de stad en voorsteden, mitsgaders de potias, eygenaars, opzienders, etc. in de bovenlanden, gequalificeert en des noods geordonneert om, by ontmoeting van een suspect persoon, hem deszelfs pergamente licentie briefje te doen vertonen, terwyl de daar van in de bovenlanden onvoorzien bevondene Chineesen opgevat en aan de naaste post, dan wel aan den Land-drost opgebracht moeten werden, om als boven behandelt te werden.

Art. 23. Ten zelve eynde worden alle Chineesen, die door de verkregene pergamente licentie briefjes in dese colonie geadmitteert zyn, ernstig verboden het op- en aanhouden of herbergen van zodanige Chineesen, die van gemelde licentie

briefjes niet zyn voorzien, op poene van scherpelyk gecorrigiert te werden en voor dezelve te boeten.

Art. 24. Op dat verder van gemelde licentie briefjes geen kwaad gebruik gemaakt werde by verlies, sterfgeval of vertrek van de geene, aan welke dezelve eygentlyk verleent zyn, nadien dezelve in zulke gevallen ligt in handen van deze en gene onwettige inhabitanten kunnen geraken, zo zullen de weduwen, maagden, naaste geburen of die omtrent den overleden bevonden werden, by 't overlyden van een Chinees binnen de stad en deszelfs voorsteden en de potias of opzigters, eygenaars, etc. der suykermolens, araksbranderyen, steenbakkeryen, enz., dan wel de regenten of hoofden der campongs en landen buyten de stad en te lande, waar onder die Chinees zoude mogen sorteeren, zorg moeten dragen, dat deszelfs licentie briefje niet verduistert of te zoek gebragt, maar ten eersten aan den secretaris van Boedelmeesteren en die der bovenlanden aan den gecommiteerde tot de zaken van den inlander overgelevert werde; gelyk gemelde capitain de briefjes van de gene, die zig by hem aangeven om van hier te vertrekken, bevorens aan dezelve het voorschreven certificaat te laten volgen, zal afvorderen om, te zamen geliasseert zynde, door hem bewaart te werden en altoos, des noods, te kunnen doen blyken, dat die Chinesen van wettige admissie briefjes voorzien zyn geweest, gelyk zulks reeds van de zeevarende op articul 14 gezegt is.

Art. 25. De Chinesen zullen moeten staan, namentlyk die geplaatst zyn op de suykermolens, onder den oudste der vier lieutenants van hare natie, mitsgaders die in de araksbranderyen, oylslageryen, steenbakkeryen kalkbranderyen en houtkapperyen onder den tweden lieutenant, die van de stad onder den derden lieutenant en die van de bovenpassers en by de landbouwers, etc. onder den jongste lieutenant.

Art. 26. En om altoos te weten, onder het opzigt van welken lieutenant gemelde Chinesen op de zuykermolens, etc. landeryen, etc. de eerste maal geplaatst zyn, zo zal zoodanige lieutenant agter het pergamente licentie briefje van die Chinesen

zulks moeten noteren, met onderteekening van deszelfs naam en datum.

Art. 27. Van gelyken zullen de Chinesen, die uyt China of andere plaatzen alhier aankomen om zig met der woon te stabileren, na dat van de nodige licentie briefjes op pergament voorzien zullen zyn, door den capitain en lieutenants moeten verdeelt en verplaatst werden, te weten: eenige van de ambagtslieden en die zig op den koophandel, etc. verstaan, in en by de stad en al de overige op de zuykermolens, etc. en landeryen, etc., onder de voorschreven lieutenants.

Art. 28. Gemelde vier lieutenants zullen, behalven de generale lyste of rolle van alle de in deze colonie geadwitteerde Chinesen, onder den capitain berustende, mede daar en boven ook ordentelyk aantekening houden van deze, onder haar opzigt geplaatst werdende Chinesen, met byvoeging van derzelver namen, de tyd van haar vertrek en de plaatzen, werwaards gegaan zyn.

Art. 29. En zo iemand van de Chinese natie klaarlyk bevonden werd te luy te zyn om te werken, ten eynde een eerlyk onderhoud te hebben, mitsgaders niet aantonen kan middelen te bezitten om van te leven, zal zodanigen Chinesen, buyten eenige forme van proceduren, door gecommiteerde Schepenen van de maand en den officier van justitie, op aanklagte van gemelde officieren, na voorgaande examinatie, in de ketting geklonken werden, om zodanig in het quartier of aan de gemeene werken dienst te doen tot het vertrek der jonken van hier, ten eynde daar mede na China verzonden te werden, zonder ooyt alhier weder te mogen komen.

Art. 30. Ten dien eynde worden meermelde officieren ook gelast om 'sjaars, tegen het vertrek der jonken, aan deze regeering ter dispositie op te geven de namen en het getal luye, onnutte en ondeugende subjecten, onder hunne natie gevonden werdende, om in diervoegen na China verzonden, dan wel over dezelve zodanig gedisponeert te werden, als deze regeering raadzaam zal oordeelen.

Art. 31. Voornoemde anachodas zullen daar en boven

geinterdiceert worden zulke verzondene Chinesen elders anders dan in China uyt te zetten of hunnes weegs te laten gaan, op een boete van 100 rd^s voor yder Chinee; veel min zullen zig zodanige Chinesen verstitouten alhier weder te komen, op poene om by overkomst de novo in de ketting geklonken en vervolgens by gelegentheyd zodanig na de Caap, Ceylon of een andere plaats verzonden te werden, ten eynde aldaar voor altoos aan 's Compagnies gemeene werken te arbeeyden.

Art. 32. Voorts zal een iegelyk van de Chineese natie alhier, zo in als buyten de stad en alomme ten platten lande woonagtig, gehouden en verpligt zyn aan eene der posten van zyn voordeur aan te plakken een geschreven briefje, behelzende zyn naam met die van zyne contubernalen, veranderende het zelve briefje, als zyue contubernalen vertrokken of verhuyst zyn, dan wel wanneer hy meer of andere gekregen heeft, op dat men altoos weten kan, welke en hoe veel manschappen in ieder Chinee huys woonagtig of te vinden zyn, op poene van vyf ryksdaalders voor het Chinese hospitaal.

Art. 35. Alle voorschreven boetens zullen door den capitain en lieutenants gecolligeert en jaarlyks, onder het opzigt van gecommiteerde Schepenen, behoorlyk verandwoord, mitsgaders de toegewezene aan het Chinese hospitaal aan het collegie van Boedelmeesteren dezer stede ten voordele van het gemelde hospitaal, onder quitantie van den secretaris, uytgekeert moeten werden; en zal aan gemelde officieren in 't voorschreven invorderen, des noods, de behulpzame hand moeten geboden werden door den Ballieuw, Land-drost en gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander, elk in deszelfs district.

Art. 34. Wyders zullen de capitain en lieutenants dezer natie, tot voorkoming en tegengang der menigvuldige kwade practyken en ongeregeldheden, die onder hunne natie in zwing gaan, en om de ondeugende en slegte subjecten beter in bedwang te houden, niet alleen blyven jousseeren van de faculteyt en het voorregt, by de commissie aan den capitain verleent om, met communicatie zyner lieutenants, alle kleyne voorvallende zaken onder hare natie alhier, uyt name dezer

regeering af te doen en te beslegten, mits de grote en dubieuse renvoyeerende daar ze gehoren; maar wordt aan dezelve daar en boven de permissie verleent om domesticque differenten tot rd^e 25 toe, dog niet daar boven, in hunne wekelykse vergaderingen af te doen, na den inhoud van hunne wetten en gewoontens, behoudens, dat de succumbant het regt van beroep voor commissarissen van kleene gerigtszaken dezer stede zal werden overgelaten.

Art. 35. Mede zullen de Balliuw, Land-drost en gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander, yder in haar jurisdictie, op het verzoek der Chinese officieren en by groote noodzake, dezelve met hunne substituten en verdere dienaren hebben te adsisteren, ten eynde de geenen, die, na gedane aanzegging of dagvaarding, zig onwillig tonen om voor gemelde officieren te compareren, op te halen of op te vatten, mits binnen de stad en voorsteden geadsisteert wezende door den Chinese bode.

Art. 36. Daar en boven zullen de Balliuw, Land-drost en gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander, als 'er goede redenen zyn, die ter hunner kennisse zullen moeten gebragt werden, yder in deszelfs jurisdictie, verplicht wezen de zulke, die aan haar door de Chinese officieren werden overgelevert, in hare blokken te sluyten en houden, dog niet langer dan den gewonen tyd van driemaal vier-entwintig uren, wanneer de geapprehendeerde, zo de eysscher zulks begeert, ten zynen kosten, door den officier, na verkregen qualificatie van den president, in gyseling zal werden gezonden, ten eynde de zaak by den dagelyksen regter behoorlyk zal kunnen vervolgt en afgedaan werden; dog, den eysscher de zaak daar by latende, zullen gemelde officieren de geapprehendeerden weder aan de officieren hunner natie terug laten gaan.

Art. 37. By eenige rupture, zullen uyt twintig huizen in de zogenaamde campong, alle nagten vyf mannen de wagt hebben, voorzien met pieken, als: twee man van 9 tot 12 uren en drie man van twaalf uren of, wanneer de twee vorige na huys kunnen gaan, tot 5 uren 's morgens.

Art. 38. Deze manschappen, de wagt yder voor haar huys houdende, zullen ter weder zyden nauw agt moeten geven, wat in de huizen tusschen beyden passeert, wie daar uyt- en in-gaat en of daar onder inlanders zyn, waar van deze wagt hebbende aanstonds rapport aan de lieutenants, ieder in de zyne, en die vervolgens aan den capitain zullen moeten doen, of, by verzuym, als schuldige aangemerkt en gestraft werden.

Art. 39. Dezelve zullen mede zorg dragen, dat alle mans slaven der Chinesen in de campong na negen uren binnen de huizen gesloten moeten blyven, of dezelve anders opvatten.

Art. 40. Onder de gaande en komende, by articul 38 vermeld, zyn mede begrepen, indien de wagthebbende ter wederzyden weten, dat eenige buurlieden aldaar mogten wonen, die met kwade menschen zamenspannen of daar omtrent correspondentie houden, 't welk, indien zy 't verzwigen, zullen dezelve mede als schuldige geconsidereert en gestraft worden.

Art. 41. Voorschreven manschappen zullen ook zorgen, dat gene Chinesen in de campong schietgeweeren hebben en, bewust zynde, dat deze of gene daar van voorzien zyn, zulks, als voormeld, aangeven; dog zulks verzwygende, als schuldige gepunieert werden.

Art. 42. Voorts worden alle Chinesen in 't vervolg verboden eenig schietgeweer of ammunitie van oorlog onder zig te hebben en te houden, als in zo verre by plakkaten van ultimo December 1750 en 17 October 1752 gepermitteerd zy, en die gene, die buyten des thans geweer hebben, gelast 't zelve aan hunnen capitain over te geven en den laastgemelde aan den Gouverneur Generaal aan te geven, om daar op ordre te stellen, buyten schade van den eygenaar; dog onder wie zulks vervolgens bevonden mogt werden, die zal verbeuren eene boete van 100 rd^s.

Art. 43.* Voor 't overige blyven voornamentlyk de ordonantie en instructie voor het collegie van Boedelmeesteren en

alle verdere ordres, restrictien en bepalingen omtrent de Chinese natie, in zo verre by deze ordonnantie niet gecontrarieert of speciaal vernietigt en ingetrokken werden, in haar volle vigueur en wezen.

Art. 44. Laatstelyk zal deze geamplieerde ordonnantie voor de Chinesen in haar taal getranslateert en aan yder der officieren van dezelve een afschrift van dien ter hand gesteld werden, met nadrukkelyke ordre aan dezelve om, zo wel de alhier bereets remorerende Chinesen, als de geene, die alhier successive aankomen, desselfs inhoud te kunnen laten lezen of distinct te verstaan te geven, tot voorkoming van ignorantie, die anders zoude kunnen werden gepraetexeert; zullende daar en boven, zo wel de capitain uyt deze ordonnantie de poincten, die de anachodas der Chinese jonken en de zeevarende Chinesen betreffen, laten uyttrekken en dezelve in deszelfs huys, in de zogenaamde Zand-zee, item aan de boom, op eene verzekerde plaats aanplakken of affigeeren, ten eynde zulks door dezelve aldaar altoos zal kunnen gelezen worden (gelyk zulks voortaan ten opzigte van alle zulke ordres dezer regeering, die speciaal de anachodas der jonken en vreemde Chinese handelaars concerneren, zal moeten geschieden), als de vier lieutenants (die egter in alles den capitain moeten kennen) het gene de Chinesen in de bovenlanden of de door hen geplaatste op de zuykermolens, araksbranderyen, etc., landeryen, etc., aangaat, en eenige van die uyttrekzels aan die gene, daar zy in dit point mede correspondeeren, overzenden, op dat die menschen daar van mede altoos de nodige narigt en kennisse kunnen komen te erlangen; terwyl voor 't overige alle officieren, in 't byzonder de Ballieuw en Land-drost, nevens den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander, gerecommandeert en gelast werden de observantie en executie dezer ordonnantie en ordres te betragten en te bezorgen.

21 November. *Toekenning aan zekere stads-vroedvrouw te Batavia van f 30 's maands aan tractement, benevens Onderkoopman's kostgeld en emolumenten.*

19 December. *Voorschrift nopens het nummeren van vaartuygen, enz.*

Geproduceert zynde een adres van Scheepenen deser stad met de stukken, daar toe relatief, wegens een ter kennisse van haar Eerwaardens gebragt different, ontstaan tusschen het hoofd der prauwvoerders, Hermanus Laurens Disscher, en de voerders van coleks of vaartuygen, welke kraalsteen en aanbrenge van de omleggende eylanden tot gerief der kalkbranders, uyt een sustenue van den eersten, dat de gemelde coleks, tot voorkoming van fraudes, die anders door deselve gepleegt konnen werden, mede, als andere op vragt vaarende vaartuygen, genummert dienden te werden; terwyl de gemelde voerders der coleks daar en tegen urgeerende op een oud gebruyk om, alleen met een pas van den sabandhaar voor ses maanden voorzien zynde, onverhindert en zonder bemoeyenisse van den pagter of het meermelde hoofd der prauwvoerders in zee te steeken, versogten om by dat gebruyk te mogen continueeren, zig by overtreding in deesen alle poenaliteyten submitterende: welk verschil Schepenen, nog uyt de instructie voor het meermelde hoofd der prauwvoerders, nog uyt eenige andre ordres finaal of na de intentie deser regeering hebbende konnen decideeren, best geoordeelt hadden, onder deese en geene aanmerkingen, te brengen onder 'toog en ter dispositie deser vergadering om daar op sodanig een besluyt te nemen, als deselve zoude goedvinden te behooren; en hier omtrent geconsideert zynde, dat, zoo lange men eenig vaartuyg, dat buyten de rivier gaat om in zee te steeken, ongelettert of ongenummert laat blyven, de vaartuygen der bekende vissers alleen uytgezondert, de vorige ordre omtrent dit point als dan van geen de minste valeur of nut, dan wel eenigzints in staat geagt moet werden om aan het daar mede bedoelde oogmerk te konnen beantwoorden, nalien op die wyze, of door de gelykheid der vaartuygen, of onder 't een of 't ander pretext, de deur tot desertie, roof en moord steeds open blyft, zonder dat men in staat is de nodige voorzorgen, soo daar tegen, als het pleegen van fraudes

en smokkelaryen te gebruyken; soo is, tot voorkoming van alle nadelige gevolgen en wegneming van de disputen, die uyt een verkeerde interpretatie van de gestelde ordres dezer regeering op het stuk van 't letteren of nummeren der vaartuygen mogten kunnen resulteren, goedgevonden en verstaan te statueeren, dat voortaan alle diergelyke vaartuygen, zonder onderscheid, hoe ook genaamt, die der vissers, als te wel bekend zynde, alleen uytgezondert, door Scheepenen zullen moeten wezen genummert en dat de voorz. coleks zullen blyven sorteeren onder den sabandhaar en den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander, sonder dat voor de daar aan verleent werdende passen iets by deselve of hunne bediendens, dan wel by iemand anders, zal mogen werden genoten, mits derselver voeders zig egter by hun vertrek en voor datse afvaren, aan een der commissaris huysjes komen aan te geven.

22 December. *Verpachting van de „generale en gemeene” inkomsten van het koningrijk Jakatra voor het jaar 1761.*

De wijzigingen in de voorwaarden van de pacht waren ditmaal de volgende:

dat op den 19^{en} dezer loopende maand in Rade van India goedgevonden en verstaan is de pagt van de inkomende en uytgaande regten, anders genaamt de pagt van de boom, thans weder voor maar een jaar te verpagten; blyvende de gepermitteerde handel van lywaten van de West van India gedurende de loop van het jaar 1761 op den presenten voet:

dat, tot ampliatio van articul 11 van de conditien der pagt van den handel aan de scheepen, verstaan is, dat alle de tot als nog ongeletert en ongenummert zynde coleks voortaan door heeren Scheepenen zullen werden geletert, 't geen dienen kan tot narigt der eygenaars en voeders, en zulks onder de poenaliteyt, by het voormelde articul uytgedrukt.

30 December. *Bepaling, dat voor een Compagnie's slaaf, bij verzending van of naar eenig buiten-kantoor, het maandelijksche rantsoen zoude bestaan uit:*

60 R rijst,
3 " zout,
4 " visch.

? *Javasche verpachtingen.*

Alle voor den tyd van drie jaren, ingaande primo January 1761 en eyndigende ultimo December 1763, van vier maanden tot vier maanden te betalen en, by of voor het aanvaarden, vier maanden voor af, in goede, wigtige silvere ducatonen, onder het stellen van twee goede borgen, ten genoegen van de Samarangse ministers, alwaar de verpagting zal geschieden onder deze voorafgaande generale bepalingen:

Art. 1. De sabandharyen zullen geen *somas* of volk, nog *tjatjas* of huysgezinnen meer mogen pretenderen ten haren dienste, als de gene, die by deze conditien in het vervolg zullen werden opgenoemt.

Art. 2. De pagter van de sabandharye zal geenzints eenige tholpoorten in zyn district mogen houden, opregten of tolleréeren.

Art. 3. De opgaande, nog afkomende goederen van boven, het zy tot consumptie of tot negotie of wat het ook zyn mag, betalen geen thol.

Art. 4. Ook mag 'er op eenige basaars in de bovenlanden of ergens elders, waar het ook zyn mogte, geen thol of basaar-geld, poort-geld of eenigerhande geregtigheden van goederen, die gekogt en verkogt werden, genomen werden; en dus blyft 'er geene andere thol dan de uytgaande en inkomende zee-thol alleen, zonder meer.

Art. 5. Daar zal in 't vervolg geen andere thol geheven mogen werden, onder wat naam het ook zoude mogen zyn, als alleen de zee-thol; zullende dienvolgende by in en uytvoer werden betaalt het volgende, als:

- 1° voor de amphioen, eens en voor al, vyf-en-dertig ryksdaalders de kist Pattenase voor invoer, dog de uytvoer vry;
- 2° voor de lyfeygenen, boven de vyfjaren oud, tien ryksdaalders, den uytvoer vry; dog Javanen mogen niet in slaverny komen;
- 3° voor lywaten, ruw, wit, gecouleurt of geschildert, van Souratta, Mallabaar, Ceylon, Chormandel en Bengale, by invoer tien ten hondert, naar de waarde der goederen op de Javase comptoiren, daar ze aangebragt werden; dog de uytvoer derzelve vry;

alle andere lywaten van Macasser, Baly, China, Cambodja, Siam of andere als de genoemde plaatzen, inkomende vyftien pro cento, dog de uytvoer vry;

de lywaten, op Java geweven werdende, by uytvoer vyftien pro cento en by invoer tien ten hondert;
- 4° de rys, die van Java, Sourabaya mede gerekend, na Batavia, Amboina en Banda uytgevoert werd, zal betalen twee ryksdaalders per coyang, zo mede by invoer van de eene plaats na de andere;

na Palembang, Bavjaan, Banjermassing, Mallacca, enz., tien ryksdaalders de coyang, dog na Bantam zes ryksdaalders de coyang;
- 5° voor Chinese tabak by invoer twee ryksdaalders de picol en by uytvoer van Javase tabak agt stuyvers het gelyke picol;
- 6° voor candy suyker by uytvoer zestig stuyvers of een en een quart ryksdaalder 't picol, de poeyer suyker de helfte en ook zo veel by uytvoer; dog, ingeval van de eene plaats na de andere werd vervoerd, alleen om daar te embarqueren, zal ter laaste plaatse niets betaald werden;
- 7° het catoene garen zal inkomende niets en uytgaande tien ryksdaalders het picol betalen, al hoewel den principalen handel in het zelve voortaan alleen voor de Comp^e gereserveert blyft en niemand gepermitteerd zal wezen zig van dat articul tot negotie te bedienen, eer de Comp^e haar contingent heeft bekomen;
- 8° het cattoen of capas by uytvoer een ryksdaalder het picol, dog inkomende vry;

- 9° de vogelnesjes zullen betalen by invoer vyftien ryksdaalders en by uytvoer vyf-en-twintig ryksdaalders het picol;
- 10° het sout zal by invoer een-en-een-halve ryksdaalder de coyang en ook zoo veel by uytvoer betalen;
- 11° alle verdere, ongenoemde goederen zullen by invoer agt en zo mede by uytvoer agt pro cento betalen van de wezentlyke waarde aldaar; dog overscheping op de rheede betaald maar eens agt pro cento, het zy van de geheele of gedeeltelyke lading, zo ver ze overschepen; maar het gene in het vaartuyg verblyft, daar het mede gebragt is, betaald niets.

Art. 6. Alle de voorschreve thollen, inkomende en uytgaande, zullen zyn voor den sabandhaar of pagter van de sabandharyen, ook die van de ryst.

Art. 7. De pagters van de sabandharyen zullen zig niet anders mogen bemoeien als met hare pagt en uyt hoofde van dezelve niet mogen pretenderen eenige inkoop van de rys of andere producten, permissie om na de bovenlanden te gaan negocieeren of eenige monopolie, privilegien van verkoop en wat dies meer mag zyn; staande den sabandhaar in alle dezen en dus ook in alle andere gevallen, die niet tot zyn pagt behooren, gelykstandig met alle trafiquerende menschen en dezelve ordres, als zy, onderworpen.

Art. 8. By de sabandharyen, excepto die van Samarang, zullen ook annex wezen de hoofd-gelden der Chinezen, op dien voet als op Samarang te heffen.

Onder welke generale conditien dan vervolgens gepresenteert en ten dage der verpachting by opbod of afslag aan de meest-biedende zullen gegunt en overgelaten werden de volgende domeynen:

- 1° de sabandharye tot Grissee, nevens de opgaande thol Decca aan de rivier Solo. By de eene zo wel als by de andere gehoren nog *somas* of *tjatjas*; de afkomende goederen van de rivier Solo en langs alle rivieren op Java, zo

- wel als langs de wegen, zyn alle vry van thol, dog moeten alvorens by den overscheep in gontings of andere vaartuygen, waar mede over zee zullen vervoerd werden, de zee thol, op de uytgaande goederen hier boven gesteld, aan de naast by gelegene sabandharye betalen; en, tot voorkoming van disputen dezenthalven, is verstaan, dat alle de uytlopen der rivier Solo, daar zulks geschieden mogte, onder deze sabandharye van Grissee zullen behooren;
- 2° de sabandharye van Sidayoe, waar by hondert man of *somas* gehoren;
 - 3° de sabandharye van Toeban, waar by nog *somas*, nog *tjatjas* gehoren;
 - 4° de sabandharye van Rembang, zonder *somas* of *tjatjas*;
 - 5° Paradessy's sabandharye, waar by geen volkeren gehoren en die alleen bestaat in de privilegie van het opkopen van het zout van den inwoonder aldaar;
 - 6° de sabandharye van Joana, waar by behoort de gehele campoug Tjapoura en tien man *somas* van Tjerbonang;
 - 7° Japara met Toedoenang of de sabandharye van beide, gehorende by de eerste geen, maar by Toedoenang vyftig *somas*; en zal voortaan alle de afgebragt werdende suyer uyt de landen van Coedoes, Patty en Tanjong deze weg moeten passeren en hier vertollen by den vervoer over zee;
 - 8° Brahan en Wedong. Deze sabandharye heeft deze twee sout gevende negoryen geheel onder zig en bestaat almede alleenlyk van 't opkopen en vervoeren van 't sout;
 - 9° de sabandharye van Damak, waar by geen volkeren gehoren;
 - 10° Samarang met Caligawe, Torbaya en Goemoelak zullen thans in een getrokken en dus verpacht werden; de eerstgemelde sabandharye heeft veertig koppen *somas*;
 - 11° Caliwoengo, Calianjer en Toegoe. Deze drie plaatsen zullen ook voortaan maar een sabandharye uytmaken en gehoren by dezelve gene *tjatjas* of *somas*;
 - 12° Candal met vyf-en-twintig *somas*;
 - 13° Batang met de agt *tjatjas* van des sabandhaars woonplaatze, nevens de vyf campongs, Maboer, Tulang, Mara-

- toea, Calioerang en Ita; de laatstgemelde campongs geven aan deze sabandharye ieder twaalf man *somas* en dus zestig man te zamen;
- 14° Paccalongang. By deze sabandharye gehören veertig man *somas*;
- 15° Soembar en Pamalang met twintig *tjatjas* van Soembar en dertig van Pamalang, die by deze sabandharye gehören;
- 16° Tagal en een derde van de negorye, Minantaka en de gehele negorye Pagadoengang. Caraton, Passarongang, Soeka, Jongang en Sumapanjang gehören onder deze sabandharye;
- 17° Lossary, Carang Assem en Brebes zullen in een sabandharye getrokken en indiervoegen verpagt werden; hier by behoort geen volk;
- 18° het hoofd-geld der Chineesen op Samarang voortaan te heffen op dien voet, als de conditien van 't hoofd-geld te Batavia mede brengen;
- 19° den verkoop van arak en de buffels-slagterye tot Samarang, in welke pagt geen verandering is gemaakt; dan het heffen van zes stuyvers voor ieder warong, die fyne waren, twee stuyvers van ieder kraam, die levensmiddelen verkoopt, en een halve stuyver van de geene, die buyten de basaars eenige snuysteryen verkopen, thans geheel afgeschafft is en dus op de basaars tot Samarang niet zal behoeven betaalt te werden;
- 20° het privilegie van het slaan en inwisselen der *pitjes* langs de gehele cust van Java, van de rivier Lossary af tot Grisse toe, het welke te zamen een pagt, op dien voet als thans in gebruyk is, uytmaakt;
- 21° de topbanen op Samarang, op dien voet, als die pagt jongst is geweest, als mede de herberg.

Voorts zullen, onder de voorschreven generale conditien, ook tot Cheribon opgeveylt en verpagt werden de onder die residentie gehorende domeynen, als:

- 1° de sabandharye tot Cheribon;
- 2° „ „ „ Indramayo;

- 3° de sabandharye van Gabang;
- 4° het hoofd-geld der Chineesen, tot twee derde van de Bataviaasche betaling;
- 5° het slaan van de *pitjes* in dit gehele district, item op Indramayo en voorts tot aan de landen, onder Batavia sorterende;
- 6° de topbanen op Cheribon, op dien voet, als aldaar in gebruyk is.

Deze voorwaarden zijn door de Bataviasche Regering goedgekeurd op den 7^{den} October 1760.

1761.

20 Januarij. *Vaststelling eener boete op het maken van proselieten door Lutherschen.*

Eene pupil van de Bataviasche Weeskamer, dochter van gereformeerde ouders, was buiten medeweten en goedvinden van die Weeskamer tot het Luthersche geloof overgegaan, doordien de Weeskamer die pupil had besteed „ter inwooning en voeding” bij de weduwe van een Lutherschen predikant.

Hare geloofs-verandering bleek eerst aan de Weeskamer, toen zij dat collegie vergunning tot trouwen verzocht.

In afwachting eener beslissing van de Regering weigerde de Weeskamer die vergunning te verleen, waarop de Regering de navolgende resolutie nam :

Aangemerkt zynde, hoe kort geleeden of in den jaare 1754, by de besluyten deeser vergadering van den 6^{den} en 31^{en} December van gemeld jaar, aan den Lutherschen kerkenraad sekere bepalingen zyn voorgeschreeven nopens het maken van proselyten en het doopen van kinderen in hare kerk, met interdictie in zodanige gevallen, als daar by uytgedrukt zyn, en dat het onderwyzen in de gronden van hare religie en

het aanneemen tot lidmaat derselve van een kind, welks beyde ouders, gelyk in dit geval, de gereformeerde religie zyn toegedaan geweest, also wel en vry meer ten regten onder de bepalingen, by voormelde besluyten van interdictie aan die van den Lutherschen kerkenraad voorgeschreeven, geoordeelt moet werden begreepen te zyn; mitsgaders, dat dienvolgende dese stap van den Lutherschen kerkenraad aangemerkt moet werden als een stout en ongequalificeert bestaan, te meer, sy daar door op eene onverandwoordelyke wyse de vaderlyke magt van Weesmeesteren, onder welker curatele en voogdy Catharina Elisabeth Romswinkel stond, als verkragt hebben, so is goedgevonden en verstaan, wyl de zaak er reeds toe legd en het gedane in deesen niet herdaan kan werden, den predicant van gemelde gemeente, Hendricus Hollenhagen, die de aanneeming als lidmaat gedaan, en de weduwe Mörhard, by welke ineermelde pupil eenigen tyd ter opvoeding geweest en in de gronden der Luthersche religie onderweesen is, ernstig te reprocheeren over dit ongequalificeert bestaan; mitsgaders, tot voorkoming om door sulke ongepermitteerde en sub en obreptive middelen voortaan geen kinderen van ouderen van de gereformeerde religie tot die der Luthersche af te trekken en over te halen, daar en boven aan laatst-gemelde kerkenraad voor den aanstaande te interdiceren om kinderen, die van ouder of ouders geboren zyn, van welke de een of beyde de gereformeerde, dan wel nog de gereformeerde, nog de Luthersche gemeente zyn toegedaan, item geadopteerde kinderen, inboorlingen, zynde van andere huysgezinnen, als waar van de adoptant de Luthersche godsdienst beleyd of toegedaan is, van wat gesinte de man of vrouw van sulken huys ook weesen mag, gelyk sulks in reguard deeser laatste reeds by 't voormeld besluyt van den 31^{en} December 1754 is vastgesteld, in de Luthersche kerk op te voeden, te onderwysen of te doopen en tot lidmaat aan te neemen, op poene van rd^r 500 boete voor den armen te verbeuren, zoo by den predicant, als by den geenem, die zodanige kinderen opvoed en in die leere onderwyst; en teffens ook het collegie van

Weesmeesteren te gelasten om de pupillen van hare kamer, welker ouder of ouders de gereformeerde religie zyn toegedaan geweest, alleen onder opvoeding te stellen van sodanige perzonen, die deselve en geen andere religie omhelzen.

3 Februarij. *Bepaling, dat de opbrengst van een vierde gedeelte van de huishuur over ééne maand tot support der stads lasten* ook moest geschieden voor huizen en pedacken, welke vertimmerd werden, door bouwvalligheid onbewoonbaar waren of gedurende eenigen tijd ledig stonden.

Nadien de ingesetene alhier genoegzaam geene andere lasten te dragen hebben en, sedert de geintroduceerde methode om de stadsgragten by aanbesteding uyt te modderen en meede indiervoegen de straaten en weegen te laten reparereen en schoon te houden, waar in yder bevoorens, zonder onderscheyt, participeerde, daar van meede ontlast zyn, en dat er dus niets billyker geoordeelt word, als dat deese geringe belasting door de eygenaars van alle huysen, meede zonder onderscheyd, betaald werde, te meer, sommige derzelve de huuren van haare huysen dikwyls door een soort van persuasie, als of de waardy van die huysen daar door in der tyd by verkoop soude verminderen, etc., zoo hoog in prys houden, dat deselve genoegzaam zonder huurders moeten blyven; so is goedgevonden en verstaan van alle voorsz. huysen, pedacken en erven door derzelve eygenaars te laten betaalen het een quart maand huysuur en tegen de onwillige betaalders door Scheepenen tot de voldoeninge by weege van parate executie te laten procedereen, en dat wel omtrent die effecten selfs.

3 Februarij. *Rang-regeling van dienaren der Compagnie, welke Onderkoopmans-betrekkingen waarnamen.*

Is goedgevonden de perzonen, die hier in onderkoopmans

bedieningen gesteld zyn en in 't vervolg gestelt mogten werden buyten 't gemis van die qualiteyt, uyt hoofde der prohibitive ordre van de Edele Hoog Agtbare Heeren 17ten, meede om die reeden rang te laten genieten naast de onderkooplyden, met toevoeging van de voorregten, daar aan behoorende.

13 Februarij. *Nadere bepalingen betreffende het klein-zegel.*

Dewyl, volgens de nadere ordre op 't klein-zegel van den 24ten December 1756, de heer commissaris, by 't stempelen of drukken van het papier, telkens van yder gewoone stempeling eene specificque notitie van alle gestempelde en aan een der parapheerders ter teekening afgegevene zeguls, etc. aan den heere Gouverneur Generaal ter handen moet stellen, zoo zullen voortaan, tot voorkooming van alle confusie en op dat hier aan letterlyk voldaan kan werden, geene zeguls, commissien, etc., hoe ook genaamt, buyten de gewoone tyd der stempeling apart of buyten tyds gestempelt of gedrukt mogen werden.

Dus zullen ook de parapheerders niet vermoogen eenige zeguls, etc., hoedanig ook, te parapheeren, dan na dat dezelve alvorens in 't quitantie-boekje van den heer commissaris, invoegen gemeld, specifcq zyn ingeschreven en daar voor geteekent is door den geen der parapheerders, wiens beurt het is by die stempeling te adsisteeren; terwyl zy verder, yder afzonderlyk, aan gemelde zyn Edelheyt by eene notitie zullen moeten opgeven, zoo wel hoe veel en welke zeguls, met uyttrekking van derzelver bedragen in gelde, zy van den heer commissaris by yder stempeling ter paraphure ontfangen hebben, als hoe veele en welke door hen ter verantwoording aan den ontfanger generaal zyn afgegeven volgens de onderteekening door den laatstgemelden in het daar van door de parapheerders gehouden werdende quitantie-boekje.

Nadien by de ordonnantie op 't kleyn-zegel van den 26ten May 1750 of de nadere ordre daar op van den 24ten December 1756 niet is voorgeschreven, in welke voegen de ontfanger

generaal de zeguls, etc. verantwoord en moet, die aan hem successive door de parapheerders ter verantwoording werden afgelevert, zo zal door den ontfangen generaal (op dat in 't vervolg by 't doen van rekening behoorlyk kan blyken, welke soorten van zeguls en hoeveel in quantiteyt, mitsgaders wat bedragen derzelve in gelde, door den zelve verantwoord moet werden) telken reyze na de aflevering aan denzelve van gearapheerde zeguls, gelyk voormeld, in het quitantieboekje van de parapheerders getekend moeten werden voor derzelve ontvangst en verantwoording, om teffens te dienen tot verantwoording der parapheerders.

Bovendien zal de ontfangen generaal wegens den ontvangst en uytgaave der zeguls in een rond jaar, gerekent van primo September tot ultimo Augustus, een jaarlyksche rekening, invoegen voormeld ingesteld zynde, aan den heere Gouverneur Generaal moeten overgeven, met verlooping teffens van alle ter zynere verantwoording voortlopende restanten, waar onder mede, in een' aparte colom, als by een NB., bekend gesteld zullen moeten werden de zeguls, welke op dien datum onder den collecteur of collecteurs nog per resto onverkogt of onverantwoord berustende blyven, het geene hunne maandelykse rekening kan doen zien, om, na dat gemelde generale rekening van den ontfangen generaal, ter ordre van zyn' Edelheyt, tegen het boekje van den heer commissaris en de quitantieboekjes of de generale rekeningen van de parapheerders zal geëxamineert en geconfronteert wezen, vervolgens ter vergadering van haar' Hoog-Edelens geproduceert en by derzelve resolutie genoteert en geinsereert te werden.

Wydere zullen de parapheerders om de zes maanden of onder ultimo February en Augustus te zaamen eene generale rekening moeten formeren van de zeguls, die zy in gemelde tyd ter paraphure van den heer commissaris ontvangen en weder aan den ontfangen generaal afgelevert hebben en dezelve aan den heere Gouverneur Generaal praesenteeren, om tegen het boekje van den heer commissaris van 't zegul en de quitantien van den ontfangen generaal geconfronteert te kunnen werden.

Derhalven zal by 't afgaan van een der parapheerders dezelve verplicht wezen zyn quitantie-boekje aan een der anderen over te geven; en by voorkoomend sterfgeval zullen de overblyvende parapheerders moeten zorg dragen, dat het boekje van den aflyvigen opgeëyscht werde, ten eynde daar van gebruyk te kunnen maken in het doen der voorschreevene rekening.

Wordende hier mede de voormelde nadere ordre op 't kleynzegul van den 24^{en} December 1756 gealtereert en geamplieert.

24 Februarij. *Ampliatie van het plakaat van 20/23 Junij 1758, houdende maatregelen tegen den „onmatigigen” aanvoer van Chinesche nieuwelingen.*

By de daar van ingekomene berigten van den sabandhaar, von Koningsveld, en de gesamentlyke Chinese officieren consteerende, dat het getal der manschappen, met vier jonken jongst van Aymuy aangebragt, na gedane opneem, bevonden was te bestaan in 1509 koppen, namentlyk:

met de jonk, Lam Loesien.....	329 koppen,
„ „ „ Thoa Kingin.....	447 „
„ „ „ Jong Hien.....	305 „
„ „ „ Soe Ongoan.....	423 „

uytmakende met de manschappen, welke volgens het aange- teekende by de besluyten van den 24^{en} December 1760 en 3^{en} February jongstleden:

met de jonk, Soeyhien, van Canton, tot.....	224 koppen,
„ „ „ Khiedie, van Aymuy, tot.....	217 „
„ „ „ Thoa Hongoan, van Aymuy, tot... ..	269 „
„ „ „ Tjang Soen, van Aymuy, tot.....	198 „

volgens de opgave der nachodas en voormelde Chinese officieren aangebragt zyn, te saamen een aantal van 2412 koppen, soo is verstaan sulks te noteeren; dog telfens in aanmerking gekomen zynde aan de eene kant, dat sekerlyk een vry groter getal met gedagte jonken zal zyn aangebragt en mogelyk hier en daar onderwege op de eylanden en elders hier omstreeks

afgezet, 't geen niet onduydelyk afgenomen moet werden uyt een der berigten van de meermelde Chineese officieren, dat de jonk, Soe Ongoan, volgens de onderrigting van 't volk van gemelde jonk, wel met 6 à 700 koppen bemand geweest soude zyn, schoon daar op, na een herbaalde visitatie en onderzoek, maar 423 koppen zyn bevonden, als aan de andere kant, dat, indien men dese overtreding der ordres en placaten deeser regeering al weeder wilde over 't hoofd zien en passeeren, de nachodas der jonken het van jaar tot jaar erger souden maken en eyndelyk verbeelden daar omtrent straffeloos te kunnen voortvaren, te mees nog, daar men billyk verwacht hadde, dat de eenigsints betoonde ernst en correctie aan een derzelve door een opgelegde boete van rd^s 1000, volgens resolutie van den 23^{en} May des voorleeden jaars geapliceert, andere en haar in 't vervolg voorsigtiger soude hebben gemaakt om de placaten en ordres deezre regeering zoo grof en swaar niet te overtreden; soo is, tot maintien der ordres deser vergadering, voornamentlyk ten opzigte van dezulke, die hier, booven andere, veele privilegien en prerogativen genieten, nodig geoordeelt en geresolveert het placcaat van den 23^{en} Juny 1758 tegen den aanbrengh van Chïneese nieuwelingen, volgens het welke, tot de manoeuvre der jonken, met een groote niet meer als 110 koppen moogen werden aangebragt, thans, wegens de voormelde overtreding, te executeeren en dus door de anachodas van opgamelde jonken te doen betalen rd^s 15 voor elken man, die deselve boven het voorsz. gepermitteert getal hebben aangebragt, na aftrek egter van 30 passagiers, die nu en in 't vervolg boven de voorsz. getallen met yder jonk, soo groote als kleyne, gepermitteert worden herwaards mede te voeren, mits nothans zoo wel die, als de ongepermitteert aangebragte en de overige tot de jonken gehoorende manschappen, by vertrek der jonken van hier, met deselve weder terug sullen moeten vervoert worden, ingevolge de inhoud van 't voormelde placcaat, waar voor de officieren van gemelde natie, nevens de sabandhars, zullen moeten vigeleeren en ten dien eynde gemelde jonken by vertrek weeder gemonstert moeten

werden door twee boomwagters, ten overstaan van een der Chinesee luytenants, om vervolgens daar van door den sabandhar rapport gedaan te werden; terwyl voor 't overige, met betrekking tot de aanbreng van Chinesee nieuwelingen, verstaan word by het meermelde placcaat onder voormelde ampliatio te persisteeren en daar van aan de Chinesee officieren by een nader billet, tot ampliatio van 't selve en van de jongst geëmaneerde instructie, vervattende de nodige ordres in de burgerlyke samenleving der Chineseen zoo in als buyten Batavia, kennisse te geven, om aan de anachodas der jonken nader gecommuniceert te werden.

24 Februarij. *Prijs-vermindering van de Bataviasche indigo.*

Door den heer Directeur Generaal te kennen gegeven zynde, dat, niet tegenstaande de prys vermindering der indigo, bekend onder den naam van Bataviasche of vierde soort, van 12 tot 9 stuyvers het pond, ingevolge het besluit van den 30^{en} December jongstleeden, in onderstelling, dat desselfs aanmaking en leverantie daar door wat soude verslappen, desselfs aanbreng egter nog al even sterk bleef continueeren, so dat seedert dien tyd selfs een aansienelyke quantiteyd van 68396 ƒ in Comp^s pakhuysen geleverd was, en dat het derhalven vereyschte, of met desselfs acceptatie Comp^s weegen te supercedeeren, tot tyd en wyle men kwam te ontwaren, wat aftrek of winst deese soort in Nederland mogt hebben of afwerpen, dan wel desselfs prys als nog sodanig te verminderen, dat daar op na alle apparentie niet berekent konde worden verlies te sullen vallen; soo is, om de inwoonders deeser colonie soo veel mogelyk te favoriseeren, die sig op deese culture sedert eenigen tyd met moeyte en kosten hebben toegelegd, en voor te komen, dat hier mede geen verkeerde uytweegen gesogt worden, goedgevonden en verstaan tot een nogmalige prys vermindering over te gaan en deselve, in plaats van 9 stuyvers, in den aanstaande te bepalen op 6 stuyvers het pond, mitsgaders den

heer Directeur Generaal te qualificeeren om van de praesente ruyme voorraad van wel ruym 153000 R , ter preuve 10000 R na Persien, 5000 R na Souratta, 5000 R na Mallabaar en 1000 R na Chormandel te senden, om te'ontwaren, wat winst daar op zal vallen, mits de goedkoopheyd van dit product.

24 Februarij. *Vernieuwing van het bepaalde op 23 December 1749 en 10 Junij 1750 nopens het stellen van »sufficante cautie cum domicilio citandi et executandi door verlost werdende dienaren, vóór haar »vertrek van de plaatzen, alwaar dezelve eenige administratie hebben gehad''.*

Bovendien werden de nieuw optredende Gouverneurs, Directeuren, Commandeurs en verdere Opperhoofden gelast te zorgen, dat de bewuste cautie werd gesteld vóór het vertrek hunner voorgangers of, bij overlijden dier voorgangers, door de erfgenamen of executeurs van dezen.

»De in het gezag zynde'' moesten te dien aanzien zorgen bij verlossing en vertrek van mindere dienaren.

De poenaliteit was aansprakelijkheid voor het bedrag van den borgtogt, »by aldien de Compagnie daardoor in der tyd »eenige schade of nadeel mogt komen te lyden''.

27 Februarij. *Verdeeling van de boete op den aanvoer van meer Chinesche nieuwelingen, dan géoorloofd was.*

In consideratie gekomen zynde, dat by 't placcaat van den 23^{en} Juny 1758, interdiccerende de aanbrengh van Chinesee nieuwelingen op de boete van 18 rd^e voor yder man boven het daar by gepermitteerde getal, waar boven ter jongste sessie van den 24^{en} deser, tot ampliatie van gedagt placcaat, nog 30 passagiers toegestaan zyn met yder jonk mede te brengen, niet uytgedrukt staat, ten wiens favore die boete by overtreding soude komen, en dat dus niet consteert, aan wie de boete, by laastgemeld beslyt de anachodas der van

Canton en Aymuy jongst alhier gearriveerde jonken over de aangebragte Chineesen boven het bepaalde getal opgelegd, toegewezen moet worden; zoo is noodig geoordeeld zulx voor den aanstaande te bepalen, op dat de executie der ordres in deesen te boeter effect sorteere, en dienvolgende verstaan de voormelde boete en die vervolgens by dergelyke overtreding in deesen opgelegd mogte worden, te verdeelen indiervoegen, dat van de ryksdaalders 15 voor yder man, zullen genieten: de secretarissen deser vergadering..... rd^s 4
 • sabandhars..... » 1
 het collegie van Scheepenen, tot support der stads lasten » 4
 • Chinesee hospitaal..... » 4
 en de diacony » 2

2 Maart. *Verbod voor »subalterne bediendens» der Compagnie in regtszaken pardon te verleenen.*

De Regering noemde zoodanige handeling »een stap, die »genoegzaam inpardonnabel is».

Ook had men gratie verleend »uyt name en van wegen haar »Hoog Mogende, de heeren Staten-generaal der Vereenigde »Nederlanden», terwijl zulks had moeten luiden: »uyt naam »ende van wegen de Hooge Regeering van India, als represen- »teerende den »souvereyn, de heeren Staten-generaal».

$\frac{2 \text{ Maart}}{7 \text{ April}}$. *Voorschriften nopens het overschrijven van vaste goederen.*

Gereflecteerd zynde, dat de bepaling, gemaakt by de placcaten van den 26^{en} April 1752 en 21^{en} September 1759 (¹), om namentlyk de overschryving van vaste goederen te moeten doen binnen den tyd van drie maanden *of daar omtrent*, mitsgaders de gestatueerde boete by versuym van overschryving

(¹) Zie bij $\frac{12 \text{ Julij}}{21 \text{ September}}$ 1759.

der selve door de geene, op welkers namen de vaste goederen eygentlyk moeten staan, *van het viervoudig bedragen van 's heeren gerechtigheid*, die gesustineert moet werden gefraudeert te zyn, niet strict, dan wel niet duydelyk genoeg g'oordeelt moet werden om niet in 't een of 't ander geval aan captien, critique en subtiliteyten onderworpen te zyn; soo is, tot wegneming van alle duysterheyd en op dat yder distinct weten mag, waar na sig in deesen kan en moet reguleeren, goedgevonden en verstaan, by weege van ampliatio en alteratio der voormelde placaten, een iegelyk by hiljet te doen advertteeren en ordonneeren, niet alleen om binnen den omtrek van drie maanden na de affixie van het zelve, de vaste goederen, waar van hy in possessie is of waar van hy vervolgens in de possessie mogt koomen, 't sy fidei-commissair, dan wel anderzints, op zyn naam te doen overschryven, te rekenen van den dag der verkryging af aan; maar ook, dat voortaan, by versuym of overtreding in deesen, de boete van twee hondert rd^e ten behoeve der armen betaalt sal moeten werden.

Terwyl verder, tot een betere bereyking van het bedoelde oogmerk, soo wel in deesen verstaan wierd alle notarissen te deeser stede te gelasten om voortaan by de testamenten of andere codicillaire actes, ook de donatien inter vivos, waar by aan iemand deese of geene vaste goederen mogten werden vermaakt of geschonken, te laten influeeren, dat de geenen, die daar van in de possessie komt, sal moeten sorg dragen, dat deselve binnen de tyd van 3 maanden na het overlyden van den testateur of donateur op syn naam werden getransporteerd en overgeschreven, als ten opzichte van het verbod by placcaat van den ^{26 Augustus}_{27 September} 1757 by renovatie de gemelde notarissen te interdiceren om, op de daar by gestatueerde poene van 1000 rd^e ten behoeve der stads werken, te passeeren testamenten, dan wel eenige actes, hoe ook genaamd, waar in de testateur of comparant voornemens is een fidei-commissaire dispositie te laten influeeren ten voordeele van inlanders, het sy Maleyers, Chineesen, Mooren, Javanen, Balyers en andere onchristene onderdanen en verdere

ingesetene deser colonie, item van alle vreemdelingen, sonder onderscheyd, geen onderdanen van de maatschappy zynde, item de vry gegevene slaven, met deese alteratie nogthans, dat sulke dispositie ten opsigte van roerbare goederen gepermitteert word en sal mogen geschieden, en dienvolgende het gestatueerde ten dien reguarde by placcaat van den 27^{en} September 1757 als nu te aboleeren.

10 Maart. *Handhaving van het oude gebruik om aan het hoofd van adjunct-revisseuren te plaatsen een lid der Hooge Regering.*

By gelegentheyd van het reeds sedert eenige dagen bevorens in vergadering gedane verszoek om adjunct reviseuren door sommige heeren leeden gesustineert zynde, dat men in de verkiesing tot een eersten adjunct reviseur, in steede van een lit deser tafel, gebruyk soude kunnen maaken van den E. oud-praesident in den Raad van justitie, Stapel, dan wel daar toe oud-gouverneurs of oud-secretarissen deeser regering aanstellen, so, wyl er geen ordres der heeren Meesters gevonden wierden, die daar tegen uytdruckelyk lagen, als dat het fungeeren als regter by de justitie geen saak scheen te weesen van het departement der leeden deeser tafel, te meer, sulks de heeren somtyds weynig convenieerde in tyden, als de vergadering wat swak was by siekte of sterfgeval, en het daar en boven hard viel voor een lit der regeering aan handen van den praesident van de meermelde rade, schoon selfs geen lit der regeering of wel maar een voorsittend lit zynde, alle reverentie en eerbied te moeten sweren; dog dit poinct, wegens de absentie van den heere Gouverneur Generaal en de swakheyd der vergadering, buyten besluyt gebleven zynde, ten eynde daar over bevorens in te nemen het advis van zyn Edelheyd; soo is, op de dientweegen thans gedane onvraag door meermelde zyn Edelheyd, by meerderheyd van stemmen goedgevonden en verstaan in dit opsigte te persisteren by de usantie en het gebruyk van den voorigen tyd en dus, ingevolge

de schikking, gemaakt by het besluit deeser vergadering van den 26ⁿ September 1749, by het aanstellen van adjunct reviseuren aan het hoofd derselve te plaatsen een lit van deese tafel, als streckende sulks tot luyster van de justitie, wyl voornamentlyk in dit point vermeent word, dat de Raad van justitie, aan welks praesident de praesidie en de geheele actus revisionis verblyft, in geen en deele die distinctie en consideratie in opsigte van het ceremonieel kan en sal hebben en gebruyken voor een adjunct eersten reviseur uyt de eerste gequalificeerde, als voor een lit deeser regeering, in die hoedanigheyd gesteld, uyt consideratie der eerbied en decentie voor de rang en het character, waarmede het selve voor alle andere dienaaren bekleed is.

17 Maart. *Last op den Sjahbandar te Batavia elke drie maanden aan de Regering aan te bieden een lijst van te Batavia vertoevende vreemdelingen.*

Deze lijst moest dienen, »zoo ter speculatie, als om te kunnen zorgdragen, dat deselve [vreemdelingen] weeder op zyn tyd van hier vertrekken».

Op medio Maart 1761 waren te Batavia aanwezig 106 vreemdelingen.

17 Maart. *Last op den Secretaris van Schepenen tot het invorderen van de boete op te veel aangebragte Chinesche nieuwelingen.*

Deze kon zich laten bijstaan door de twee »officieren» van het Collegie van Schepenen en door de Chinesche officieren.

Hij was toch reeds belast met de invordering van het aandeel in die boeten, aan Schepenen »tot support van stads-las-ten» toegekend.

24 Maart. *Verbod tegen den invoer van koffij te Batavia.*

In aanmerking gekomen zynde, dat het nu al een en ander-

maal is gebeurt, dat van deese of geene vreemde plaatsen coffy ter deeser hoofdplaats is aangebragt en by de Comp^e geaccepteerd, dog dat zulx, indien men daar toe by continuatie overging en dus de invoer van dat product genoegzaam als permitteerde, van nadenkelyke gevolgen voor Comp^e privative handel daar in zoude werden, om niet te spreken, wat een weg daar door geopend zoude kunnen werden om op deese en geene indirecte wyse de coffy, in 's Comp^e landen gegroeyt, uyt te voeren en deselve indiervoegen weder vry in te voeren en dienvolgende een straffeloos smokkelhandel in 's Comp^e eygen goed invoeren; zoo is nootzakelyk geoordeelt en verstaan, tot ampliatio van het placcaat van den 5^{en} Maart 1726, zo wel de invoer van alle handel in coffy te deeser hoofdplaats te interdiceren, als de vervoer by 't voormelte placcaat verboden is, en zulx op deselve poenaliteyten van confiscatie der ingevoerde coffy en verbeurte daar en boven van het quadruplum van desselfs waarde, en dat de overtreeder van dit verbod, by aldien hy niet in staat mogt zyn de voormelde boete te betalen, in de ketting geklonken zal werden, tot zoo lange deselve voldaan zal weesen; mitsgaders hier van meede by de passen melding te maken tot narigt der trafficanten.

24 Maart. Verstrekking van dranken aan predikanten te Batavia.

Geconsidereert zynde, dat men alhier doorgaans geen genoegsame voorraad van zecq aan handen heeft tot het doen der verstrekking van het gewone randsoen aan de gequalificeerde dienaren, zoo is verstaan den heer Directeur Generaal, ingevolge zyn Edelheyds voordragt, te qualificeeren om, in plaats van geld, waar voor men by besluyt van den 30^{en} November 1745 goedgevonden heeft aan de predicanten ter deeser hoofdplaats secq wyn tot randsoen te verstrekken, aan haar Eerwaardens andere dranken, die in voorraad zullen zyn, af te geven, gereekent na de waarde van den inkoops prys van de secq, met de augmentatie van 25 perc^{to} advans.

31 Maart. *Pardon voor gedeserteerde, inlandsche, christen militairen.*

Indien zij zich niet binnen eene maand aanmeldden bij de officieren bunner kompagnien »om haar burger-dienst na »behoren waar te nemen», zouden zij »de gestatueerde straffe» ondergaan.

31 Maart. *Verscherping van het verbod van 28 Maart 1758 tegen het overvoeren van vreemdelingen met Compagnie's schepen.*

Al weder tot veel ontstigting gebleeken zynde, dat een Armeender met 's Comp^s schip, 't Slot van Capelle, van Garreek herwaards is overgekomen, sonder dat het blykt, of deselve daar toe de permissie van de bediendens aldaar heeft geobtaineerd, dan wel door de overheeden by hun vertrek van daar aan hoord van gemelde bodem is overgenomen, also van denselven geen de minste mentie by 's Comp^s papieren werd gevonden, en dat dus in het laastgemelde geval de overtreding der interdictie tegen den overbreng van eenige vreemdelingen, van wat natie dezelve ook zoude mogen weesen, met 's Comp^s scheepen na deese hoofdplaats of na elders, met relatie tot de scheepsoverheeden of den gesaghebbende officier der scheepen, niet strickt gesegt kan werden plaats te hebben gehad, omdat by de laaste ordre daar tegen van den ^{24 February} 1758 geen de minste melding van deselve word gemaakt _{29 Maart} en sy daar van dus met regt ignorantie souden kunnen voorwenden; soo is, om zo wel alle captien en uytvlugten, waar door de intentie deeser indictoire ordre op de een of ander sub- en obreptive wyse geëludeert zoude kunnen werden, weg te nemen en af te snyden, als om een bepaalde straffe, by overtreding in deesen, te bepalen, nadien by het voormelde besluyt en circulaire ordre van den jare 1758 alleen een exemplaire correctie bedrygt word, noodig geoordeelt en dienvolgende verstaan, niet alleen de novo circulair aan alle

ministers en bediendens der respective buyten comptoiren te verbieden het verlenen van transport aan eenige vreemdelingen, het zy Europeese, dan wel inlandsche, van wat natie deselve ook zoude mogen weesen, met 's Comp^s scheepen na deese hoofdplaats of elders, op verbeurte van een jaar gagie ten behoeve der armen, door de geene, die daar toe consent of hun votum gegeven zullen hebben, maar ook deese interdictie by deesen spicial te extendeeren op de sloopsoverheeden of de gezagvoerders van 's Comp^s scheepen, op een gelyke poenaliteyt van een jaar gagie, te verbeuren door de geene, die zulx op eygen autoriteyt mogt komen te onderstaan; en ten dien eynde een extract deeses tot derselver narigt en observantie te laten afgeven aan yder schip, om in de scheeps doos bewaard te werden.

Op eene boete van 1000 rijksdaalders ten behoeve van de armen werd hetzelfde aan gezagvoerders van particuliere vaartuigen verboden.

31 Maart. *Vergrooting van het aantal Chineesche nieuwelingen, die te Batavia mogten worden aangebragt.*

Door de anachodas der alhier ter rheede leggende jonken te kennen gegeven wordende, hoe zy niet dan met de uytterste ontroering en leetweesen hadden ontwaard, dat het deese regeering behaagt hadde hen wegens de aanbrenge van een overmatig getal Chineesen te condemnereen in de boete van rd^s 15 voor yder man, die deselve boven het by placcaat van den 23^{en} Juny 1758 bepaalde getal hebben aangebragt, behalven nog 50 passagiers, die hen daar boven voor yder jonk nog zyn toegestaan, onder een vertoning, dat, gelyk zy door gemelde condemnatie in 't geheel geruyneert souden zyn en niet weer onder het oog der cygenaars en rheeders der jonken durven komen, zy tellens de vryheyd

gebruikten onder het oog deeser vergadering, tot reedenen van verschoning in desen, by te brengen:

dat sommige voor de eerste maal te deeser hoofdplaats als hoofden der jonken zyn aangekomen en dus onkundig van de ordres deeser regeering in dit point geweest;

dat zy, supplianten, van de groote van Eymuy, welke haar in deesen als een wet zyn, wel genoodzaakt zyn geweest met tegensin een menigte menschen meede te voeren, onder beding nogthans, om by retour weeder mede na China terug te keeren;

dat, ofschoon zy, supplianten, aan de eene kant moesten erkennen, dat de overvoer van passagiers haar eenig voordeel toebrengt tot support der lasten van haar equipage, byzonder thans, daar het met de negotie, door de arrive in dit jaar van een menigte jonken, gantsch niet favorabel gesteld is;

dat egter dit geringe profyt haar nooyt zoude hebben doen onderstaan soo veele manschappen aan te brengen, soo haar deselve, invoege voormeld, niet waren opgedrongen, met een nedrigste supplicatie, dat het deese regeering behagen mogt, niet zoo zeer uyt kragt der geallegerde redenen van verschooning, als uyt enkele clementie en medelyden, hen voor dit maal te excuseeren en, tot voorkoming van haar totaal ruïne, te ontheffen van de voormelde boete, onder belofte, zoo wel om de aangebragte Chineesen weder terug te voeren, als in 't vervolg aan de bevelen deser vergadering letterlyk te obedieeren;

soo is, op een by die occagie door de officieren der Chineesen natie alhier ingredient berigt, waar by deselve in aanmerking geven:

dat het grootste voordeel der eygenaars van de jonken bestaat in goederen, die door deese en geene in deselve op vragt werde geladen, en dat daar meede de swaare guastos derselve, zoo hier als in China, goed gemaakt moet werden;

dat yder koopman, tot het helpen dirigeren zyner zaken, ten minsten 2 dienaaren moet meede nemen;

dat zulx, door het bepaald getal manschappen niet konnende geschieden, sulke kooplieden voortaan in de jonken geen goederen sullen laden en dus de jonken, geen vragt goederen konnende bekomen, mede zullen agterblyven, wyl de onkosten der reys niet kunnen goedmaken;

dat daar en boven, by het zeylen der jonken langs de kust van China, uyt de aan zee leggende steeden gedurig menschen aan boord komen met een menigte brieven, waar van deselve by bestelling alhier een soort van negotie en bestaau hebben en dus heen en weder varen sonder alhier te blyven; met een bygevoegde voordragt, dat deese regeering, tot continuatie van de vaart der jonken op deese hoofdplaats, geliefde te permitteeren om, hoven het gepermitteerde getal van 130 zeevarende, nog een gelyk getal kooplieden of hunne dienaren, dan wel briedragers op yder jonk te mogen medevoeren;

so is goedgevonden en verstaan in soo verre van meergemelde resolutie van den 29^{en} February passato te resileren, dat, in stede van 160 koppen aan een groot en 140 koppen aan een middelmatige jonk, als nu in 't geheel aan de eerste toegestaan word de aanbrengh of overvoer van 250 en aan de laaste van 200 koppen, en dat door de voorschreve anachodas alleen zal werden betaald de boete van rd^s 15 voor yder der thans mede gebragte manschappen, die het getal van 250 koppen surpasseert; terwyl in 't vervolg geene manschappen, onder wat benaming ook, meer als 250 met een groote en 200 met een middelmatige jonk herwaards sullen mogen werden overgevoerd, en zulx op de confiscatie van desselfs lading, onvermindert den vervoer terug by vertrek van hier; met ordre aan de Chinese officieren alhier om sulx niet alleen by monde, maar ook in geschrifte aan de hier present synde anachodas der Cantonse en Eymuyse jonken te communiceren, ten eynde daar van een yder, die het mogte aangaan, in China te kunnen verwittigen, tot voorkoming van schade, wyl men in deese voortaan geen conniventie zal gebruyken of eenige redenen van verschoning laten plaats vinden.

7 April. *Handhaving van de op 4 December 1759 vastgestelde sluiting van de vrije vaart van en naar Sumatra's Westkust.*

9 April. *Voorschrift nopens de behandeling van Engelsche oorlog-schepen.*

De schepen van »zyn Groot Brittannische Majesteyt” moesten, bij gebrek aan scheeps- of andere behoeften, op hun verzoek, met het benoodigde worden geriefd, »in zo verre »sulks zal kunnen werden gedaan zonder eyge ongerief en »behoudens de neutraliteyt, die wy willen, dat stiptelyk zal »werden in agt genomen tusschen de oorlogende mogentheeden”.

Heeren XVII^{den} verleenden dit voorschrift op verzoek van den »minister plenipotentiaris van zyn Groot Brittannische »Majesteyt, den heere Yorke”.

10 April. *Toekenning aan de Administrateurs van de suiker-pakhuisen te Batavia van 1½ pct. spillage bij verscheep van Javasche en Cheribonsche suiker.*

Die suiker moest, alvorens afgescheept, te kunnen worden, dikwijls verwerkt worden, waardoor veel suiker verloren ging.

28 April. *Bepaling, dat jaarlijks naar Siak niet meer vaartuigen ten handel mogten vertrekken dan 3 van Batavia, 1 van Cheribon en 2 van Java.*

De passen dier vaartuigen moesten geschreven worden op een zegel van 100 rijksdaalders.

Een en ander werd vastgesteld in het belang van Malaka, »wyl anders te voorsien was, dat de handelaars daar na toe [t. w. naar Siak] zouden saken, zoo weegens de geringe impositie van 2½ perc^{to}, welke zy, volgens het jongst met Radja Alam gesloten contract, een maal aldaar maar te betalen hebben,

terwyl zy te Malacca ses ten hondert, in en uytgaande, moesten geven, maar ook, wyl de handelwaeren, die de traffiquanten in retour van daar mede neemen, op Siac vry beter koop en abundanter te bekomen zyn dan op Malacca, ongerekent nog, dat men op de laaste plaats, soowel veel van ryst en andere eetwaren, mitsgaders deese en geene geringe articulen, waar op de nooddruftige inwoonders thans een middel van bestaan heeft, soude missen, als dat de inkomsten der boom weder na proportie souden declineeren”.

28 April. *Bepaling, dat van al hetgeene door naviganten nae Riouw in retour uyt de straat Malacca (excepto van Malacca zelfs) te Batavia, mitsgaders op Java en Cheribon of de plaatsen van haar retour werd aangebragt”, dubbele tol betaald moest worden.*

De reden hiervan was, dat de Javase commercie op Riouw seer frequent was en 't gouvernement Malacca daar door in 't bysonder veel afbreuk deed, door dien aldaar, buyten een presentje aan de ryksgroten, alles geheel thol vry was; en dat het dierhalven dienstig en nuttig soude weesen, indien deese regeering een middel geliefde te beramen, waar door die vaart in enger palen wierde gesteld, op zoo een wyse, dat zulx geen twist of ongenoegen met de Riouwsche regenten konde veroorsaken”.

29 April. *Voorschrift nopens de procedure in zake gijzeling voor Commissarissen van de kleine rol.*

In de memorialen van den Raad van justitie te Batavia vindt men op den aangegeven datum ter zake het volgende:

Door den heer voorzittend lid den raad in consideratie gegeven zynde, off het tenteeren en requireeren, door enkeld misbruyk in train gevoerd en daer om bereyds reets al 'tzedert eenige jaaren van de groote rolle deses raads als ver-

bannen (dubbelde off herhaelde **condemnatie** in materie van feyten voor off, op poene van gyzeling en daar na nogmaals op poene van absolute gyzeling) niet almede voortaan ter rolle van heeren commissarissen aan de procureurs en solliciteurs behoorde te werden geïnterdiceert als nodeloos, superflue en direct strydig tegens alle goede practycque en manier van procedeeren; is verstaan de procureurs en solliciteurs te ordonneeren om van nu voortaan, in materie van het geven van getuigenis der waarheyd, van 't recolleeren van dien en het by die occagie teffens hooren op contra vragen, in het toekomende voor heeren commissarissen meermeld te procedeeren by maer eene enkele citatie; en voor het profyt van het eerste defaulte te versoeken **condemnatie** tegens den defaillant, tot het doen waar toe hy gedagvaert is, ten zynen koste, op poene van gyzeling, mitsgaders vervolgens de executie in deesen, even als in alle andere materien van feyten, 10 daegen na obtenu van gemelde **condemnatie** te beginnen by behoorlyke interpellatie en renovatie, en daar na, by requeste van desen raede, tegens de onwillige getondemneerdens te versoeken het houden van gyzeling, sodanig, in die form en met 'die clause, als thans mede voor desen raede zyn geïntroduceert en in practycq gebragt.

5 Mei. *Bepaling, dat »by alle extra-ordinaire bevindingen van onbekwame wapenen, die voor bekwame van »de buyten-comptoiren [te Batavia] werden aangebragt, »de berigten [daaromtrent] der gecommitteerdens in »de wapenkamer voor den Raad van justitie deeses »casteels door deselve en den baas van de wapen- »kamer wegens hare deugdelykheid" moesten worden beëedigd.*

De Regering vermoedde, dat met het keuren dier wapenen geknoeid werd.

P. A. VAN DER PARRA.

21 Mei. *Verhooging van den prijs, waarvoor de Rege-
ring katoenen garen op Java inkocht.*

Door syn Edelheyt overgelegd synde een samentrekking der inkoops prysen van 't Javas cattoene gaaren in soort, met de daarop vallende ongelden, nevens een extract rendement van dies jongste verkoops prys in Zeeland, ten blyke, dat de hoogste inkoops prys:

der eerste soort f —, $18\frac{3}{4}$ schaars,

• tweede • • —, $14\frac{1}{2}$ ruym,

• derde • • —, 10 ruym, en

• vierde • • —, $7\frac{3}{5}$ kwam te bedragen, terwyl deselve

door elkander voor f $1,6\frac{3}{4}$ verkogt en dus daar op behaalt was een advans van 237 perc^{to}; onder een bygevoegt voorstel, wyl dat gaaren in Nederland so gewild was en de eysch der heeren Meesters van het selve, in 't bysonder der twee eerste soorten, niet voldaan wierde, of men desselfs inkoops prys niet eenigsints behoorde te verhoogen om daar door den inlander te animeeren tot een ruymere leverantie, ter voldoening der Nederlandsche eyschen; soo is, nademaal de inkoops prys, voornamentlyk op Cheribon en Java, al wat laag is en deselve, wegens de aansienelyke winsten daar op vallende, wel eenige vermeerdering kan velen, goedgevonden en verstaan de ministers op Java en den resident van Cheribon aan te schryven om een proef te neemen, of de verhooging der presente prys met twee stuyvers per pond den inzaam van 't cattoene garen niet soude kunnen doen vermeerderen, en in dien gevalle hen als dan tot die verhoging te qualificeeren, mits zig meest toeleggende op de bemagtiging der twee eerste soorten, als het meeste door de heeren Meesters geëyscht en in Nederland gewild synde, sonder nogthans andere soorten van dat product van de hand te wysen; mitsgaders gedagte prys verhoging inselvervoegen alhier te laten plaats hebben omtrent het cattoene garen, dat in de Preanger en Jaccatrase

bovenlanden ingesameld en aan de Comp^e geleverd word, waar van de gecommiteerde tot en over de saken van den inlander by extract kennisse sal werden gegeven, om den inlander van deese verhoging te adverteeren en tot een ruymere leverantie aan te moedigen.

21 Mei. *Bepaling, dat op Java aan Regenten pachten bij admodiatie konden worden toegekend.*

De Regering verwachtte, dat op die wijze »de winsten te »zekerder» zouden zijn en de pachtpenningen »rigtig» zouden inkomen. Cf. deel V, bladz. 591 en 592.

22 Mei. *»Chinaas recht».* •

De bijeenbrenging dezer voorschriften werd den 24ste Februarij 1756 opgedragen aan den Secretaris van Schepenen, P. Haksteen, bijgestaan door den oud-kapitein der Chinezen, Oei Tsi Lauw. Na door den Raad extra-ordinair, R. de Klerck, zeer naauwkeurig en door de overige leden in den Raad van Indië meer oppervlakkig te zijn nagezien, werden zij den 22sten Mei 1761 »ter speculatie» met de marginale aanteekeeningen van de Klerck »in copia authenticq» aan de beide collegiën van justitie en aan Boedelmeesteren afgegeven.

Zij luiden, als volgt:

Mannen en vrouwen en der zelve onderscheyd.

Art. 1. De oudste van het manlyk oir in de familie is altoos de voornaamste en na hem de volgende oudste zoon, hebbende de directie over alles; ongetrouwde vrouwen, hoe bejaard, staan onder de magt van de vaders; getrouwd zynde, onder haar man, die er een vol gebied over heeft.

Art. 2. Weduwe zyn onder de directie van haar meerderjarigen zoon of, die deficiërende, onder de oudste van het manlyk oir van haer overleeden man, al is het, dat zy weduwe blyven zonder kinderen.

Art. 5. De weduwe mogen geen effecten van den boedel veraliëneren als met voorkennis en toestemming van de oudste uyt het manlyk oir; want het aan des overleeden mans vrienden blyft om een of meer zoonen te adopteeren, die als dan in de goederen van den overleeden gesteld werden.

Conform antwoord van den captain der Chineesen en vier luytenants van die natie voor heeren Schepenen, op den 25sten May de anno 1755 gedaan, vide articul 1, werd een man door het huwelyk voogd van zyn vrouw en uyt dien boofde heeft hy de magt en faculteyt om, des te rade werdende, alle haar in eigendom toebehoorende, zoo vaste als losse goederen te mogen belasten of bezwaeren, dan wel verkoopen, etc., zonder

Art. 4. De gehuwde vrouwen mogen over niets disponeeren of handel dryven; het dependeert alles van de man; tot haar aangebragte juweelen vermag hy te verkoopen of door te brengen, schoon het laatste niet zonder veel debatten en tegenkanting van de vrouw g'executeert wert.

Maagschap, wettig of onwettig geboren.

Art. 5. Wettig geboorene zyn van getrouwde ouders; en heeft de oudste zoon, 't zy uyt het eerste of tweede huwelyk, het regt hooven de andere uyt het eerste en tweede huwelyk; manlyke kinderen ontbrekende, komen die van de byzitten, te weeten: die het eerste gebooren is.

Art. 6. De kinderen, na 's vaders dood gebooren, werden ook voor wettige g'rekend, mids de moeder 10 maanden na 's mans overlyden er van verlost; en hebben daar omtrent geen plegtigheden plaats.

Art. 7. Onwettig geborene, dat is buyten huwelyk geteeld, werden wel in een

minderen graad geconsidereerd als de wettige, doch, wanneer de laatste ontbreeken, treden zy op als hoofd der familie; en, indien er al wettige kinderen zyn, erven de onwettige dogh mede voor een zeker en minder gedeelte, ja zelfs kunnen dese tot alle eer ampten opklimmen en de onegte geboorte werd haar, in cas van getuygenis, niet gereprocheert.

*Meerderjarige en minderjarige,
mondige en onmondige.*

Art. 8. Het manvolk werd mondig gerekend met het voltrekken van haar 16de jaar, wanneer tot alle ampten geadmitteert en met haar gecontracteert werd; doch ten reguarde van de vrouwen heeft zulk geen plaats, die altoos onder de eene of andere voogden zyn.

Art. 9. Van meerderjarigheyd werd geoordeelt omtrend het verstand van de persoon en komt dan de oudste zoon of een ander naastbestaande hem te hulpe.

Art. 10. Minderjarige of onmondige zyn mans persoonen beneden de 16 jaaren; en onder dese werden ook gerekend alle, die door eenig defect, 't zy uyt de geboorte of naderhand aangekomen, als doofstomme, etc., onbekwaem zyn haar zelve en 't haare te bestieren.

Magt der ouders over de kinderen.

In hoe verre de magt der ouders over de kinderen gaat, is genoegzaam af te ley-

Art. 11. De kinderen staan onder de magt van de vader, zoo lang hy leeft; maar

den uyt de eerste wat en titul na zyn dood gaat het gezag over op de van de pligt der kinderen oudste zoon, wanneer hy mondig is. tot de ouders, buyten dat dit nevenstaende articul volledig met het 1ste en 2de articul van den text accordeert.

Art. 12. De jaeren om te huwelyken is ongelyk; het werd gepermitteerd aan jong mans van 16 jaeren, wanneer groot van statur zyn, doch gemeenlyk eerst omtrend de 20 jaeren, zoo wel van de eene als de andere sexe.

Art. 13. Het mag niet geschieden als met voorkennisse van de vader, die een portuur voor syn zoon of dogter beschikt, daar deselve mede te vreeden moet zyn, hoe mismaeckt en degoutant deselve er ook mogt uyt sien.

Art. 14. De vader komt ten volle bewint toe over de goederen der kinderen; deselve, getrouwt zynde, blyven met haar vrouwen in 's vaders huys en al het geene zy door de negotie of ambagten, etc. winnen en verdienen, behoord aan de vader of wel tot de familie, dienende het een en ander tot haar onderhout.

Huwelyken.

Art. 15. Een jongman, ouders in 't leeven hebbende, met een jonge dogter, wiens ouders mede nog in leeven zyn, wilende trouwen, zenden de ouders van de jongman eerst by die van de bruyd om te verneemen, van welk geslagt deselve is, dewyl die van een seeng of syn met malkander niet vermogen te huwelyken, als veronderstellende, dat uyt een familie voortgesprooten zyn.

Een jongman of mans persoon met of zonder ouders, willende trouwen, is, volgens resolutie en placquet van den 31sten Maart 1717, gehouden al voorens permissie te besolliciteren by de Chifese officieren, die ten dien zynde eens 's weeks vergaderen en het vereyschte consent in geschrift verleenen, waer mede zig dan wyders adresseerd aen Boedelmeesters, ter obtenu van een trouwbrieffe; dog by weygering is zodanigen suppliant gepermitteerd sig te mogen adresseren aan heeren Scheepenen, als den competenten regter, zoo in dese en andere zaken, op poene van nulliteyt van zodanigen huwelyk, dat contrarie deses mogt werden aangegaen, by even geciteerde placquet largo geëxprimeert, en daar benevens, dat z'in cas van huwelyken niet mogen gaen buyten de natie.

Of er wel wesentlyke egt verbintenissen zyn dan onder 't gemeene volk, werd by veele in twyffel getrokken en de meeste willen, dat die de zoogenaemde huwelyken staen te doen, elkanderen nooit, voor dat de koop tuschen de ouders gesloten is, zien.

Ten minsten niet, voor dat de bruyd werd thuis gebragt, wanneer den bruydegom, kostelyk gekleet, aan de deur gereed staat om haer te ontfangen en in persoon de deur van de rosbaer te ontsluiten; en, alzoo dit het eerste gesprek werd genaemd, zoo staat, zoo wel de een als de andere, menigmael verbysterd over 't bedrog, dat in de gedaene opgave van de bruyd of bruydegom werd ondekt. Egter zoude er voor de vrouw niets op wesen, hoe zeer den bruydegom haar ook mogt misbaegen; maar behaegd de bruyd hem, zy moet zig onderwerpen; behaegd zy den bruydegom niet, zoo zend hy haer terstond wederom en is te vrede liever de koop penningen te verliezen dan ontrust te kunnen wesen; doch de niet een vrouw te behelpen, toereykende zyn om verder zoude wesen het algemeen gevoel, dat een Chinees maer een vrouw hebben mag; maar het tegendeel blykt nader, omdat men aan 't Keyserlyke hof den voorrang geeft aan de dame, die 't eerste kind ter wereld brengt, terwyl het aan alle vermogende gepermitterd is zoo veel vrouwen te koop, als z'noodig oordeelen.

Art. 16. Vervolgens is het by haer niet alleen een usantie of wet, dat de jongman, van de grootste af tot de geringste toe, ses maal zyn aanstaende bruyd een visite geeft, wanneer hy haer na zyn vermogen eenige presenten brengt, 't zy van vrouwen siersels of ook wel geld om daar voor eenige benodigtheeden te koopen, welke ses byeenkomsten by haer genaemt werden *dick dee*: de laatste byeenkomst van de zes, dan is het huwelyk gesloten en de bruydegom komt, verselt van musicaele instrumenten, ten huuse van de bruyd, daar de wederzeydsche famillien vergadert zyn, haelt de bruyd af en brengt deselve ten synen huuse; al wat buyten dit ceremonieel geschied, is geen wettig huwelyk.

te werd n door een, die z'begrypen, dat haer nooyd aengenaem arme en onvermogende wil men, dat wel genoodsaekt zyn zie hoedanig de keuze ook valt, omdat hun vermogens zelden te gaen; en daar van sustineeren sommige, dat ook afkomstigevoelen, dat een Chinees maer een vrouw hebben mag; maar ter wereld brengt, terwyl het aan alle vermogende gepermitterd

Art. 17. Zelden brengt de bruyd eenig huwelyks goed aen, dogh een enkele keer gebeurende, wanneer z'heele ryke ouders hebben, dan bestaat sulks in een stuck land of landeryen, welkers inkomsten de man tot de gemeene boedel trekt; dogh wanneer z'voor of na haar man komt te sterven, vervallen de aangebragte landeryen weder tot de familie, daar zy uyt gesproeten zyn.

Art. 18. Getrouwd zynde, gaet de vrouw zeldzaam uyt, selvs niet by haar familie, en moet den man in alles onderdanig weesen; de man, naer een ander gewest vertrekkende en 10 à 20 jaeren

uytlandig zynde, vermag de vrouw niet weder te trouwen, voor dat er positief verseekering van zyn dood komt en dan nog niet als door armoede en met toestemming van de oudste van de familie van den overleeden.

Art. 19. Een man, getrouwd zynde, engageerd zig wyders, des begeerende, in alle provincien van het ryk of wel in andere landen, met observantie van de ceremonien, by articul 16 gemeld; doch werden zodanige tweede en volgende huwelyken by de meeste onder haer niet geapprobeerd, schoon door de overigheyd getollereerd.

Art. 20. Ter plaatze, daar hy de eerste maal getrouwd is, en zyn vrouw nog levende, mag hy geen tweede huwelyk aangaan, maar wel zoo veel byzitten koopen, als hy onderhouden kan.

Art. 21. Met het aangaan van het huwelyk is de man voogd over de vrouw en behoord alles, dat de vrouw aangebragt heeft van juweelen, goud, zilver, meubels en contanten tot de gemeenschap, uytgezondert eenelyk landeryen, etc., vide articul 17; en mogen nog vaste, nog losse goederen op de vrouwe getransporteert werden.

Dit articul scheynd, conform antwoord, articul 4 de anno 1755, al vry wat tegenspraak subjeet te zyn, als behelsende woordelyk: dat onder lieden van aanzien en distinctie, die met den anderen, in voeten 't gatrouwen betaamt, identelyk leeven, altoos gemeenschap van goederen is en houden werd, zonder dat des wegens eenige contract of geschrift werd gemaakt; noch wat aantbelangt alle andere of geringe persoonen, dat die daer omtrend geen vaste gewoonte houden en het steeds op Batavia onder de Chineesen een yder vry staet en aan desselfs willekeur gelaeten werd om de gemeenschap van goederen te laeten beschryven, dan wel om daar van stil zwygende af te zien. Maer als men nu hier tegen confronteert het eerste articul van dat selfde schriftuur, contineerende in substantie, dat een man door het huwelyk voogd werd van zyn vrouw en uyt dien hoede de magt en faculteyt om, des te raede werdende, alle haere in eygendom toebehoorende, zoo vaste als losse goederen, te mogen belasten of bezwaeren dan wel verkoopen, na zyn believen en goedvinden, zonder dat de vrouw haer daer tegen magt opposeeren, zoo moet men verbaast staen over het tegenstrydige en vast stellen, dat er in een van beyde die afgaren een groot ahys is begaan.

Conform antwoord anno 1755, articul 23, staet er, dat sommige goederen als dan moeten overgaen tot haer eerste mans, 't zy wettige,

Art. 22. Zeer zeldzaam trouwt een weduwe, omdat het schande gerekend werd; doch gebeurende, moeten alle haere

onegte dan wel aangenomene zoonen, en articul 26, als die er niet waren, dat deselve als dan door de naaste bloedvrienden van den overleden man moet werden geadopteert.

Volgens de Bataviasche Statuten, onder den titul van sententien en executien, articul 16, werd dit nevensstaende al vry wat opgeheldert, alsoo den text onder meer anderen dicteerd, dat Chineessen, na een arrest van 24 daegen en niet betaelen kunnende, zullen moeten werden verkogt; maer meer schuldig zynde, als zyn lighaam gelden kan, in de ketting geklonken, tot hy zyn crediteuren heeft voldaan.

Doch volgens de instructie van Boedelmeesteren, articul 9, mogen geen Chinesee kinderen of derselver moeder, schoon by slavinnen geprocureerd, werden verkogt, als den boedel met toerykende bevonden werd, maar wel alle andere lyfzygen, volgens articul 10, en de by uytterste wil vry gegevene ten favoure van de crediteuren als erigenaemen.

Art. 11. By insolventie van een boedel, heeft het vry geeven geen kragt.

Art. 13. De crediteuren voldaan zynde, zal den boedel volgens de wetten op het stuk van de successie ab intestato moeten werden verdeelt onder cautie de restituendo.

goederen overgaen op haere kinderen of voorige mans aangenomen zoon en, die niet zynde, dan op de naaste in den bloede, zulks zy dan niets aanbrengt als haere kleederen.

Art. 23. De man overlydende, behoort alles tot den gemeenen boedel; en de schulden niet kunnende voldaan werden, is de weduwe en kinderen daer voor aanspreekelyk, zulx deselve, jaaren daar aen tot vermogen komende, gehouden zyn de oude schulden te voldoen.

Overspel.

Dese misdaad werd, volgens de in den beginne geciteerde articulen, zelden of nooit met de dood gestraft, ten zy daar mede groot geweld gemengd was of zoo als den text van dese wat verder sprekende is.

Art. 24. De man, met een anders getrouwde vrouw overspel bedryvende, mag de beleedigde, haer op de daed attrapeerende, beyde het hoofd afhouden en deselve voor den regter brengen; maer wanneer het overspel door getuygen den regter bewesen werd, werden deselve eenelyk door slagen met houten of bamboesen gecorrigeert, waer na de beleedigde man de overspelende vrouw uyt het huys zet.

Egt scheyding.

In China vind het regt tot scheyding niet alleen plaats, als de man zynde heer en meester van de vrouw, maer hy heeft ook de vermogens tot verkoop in zaeken van ontrouw, tot welkers verifi-

Art. 25. In voorige tyden kon de man zyn vrouw niet wel verstooten, te weeten de vorst ende eerste lieden van 't ryk. dewelke alles ten naauwsten uyt pluys-

ratie Mr. Salomon in syn heedendaagsche historien of tegenwoordigen staat van alle volkeren, onder de materie van China, in de negende afdeeling, een levendig bewys citeerd van een vrouw, die niets anders de Christenheyd had tegen te werpen, zig verklaarde in deese nadrukke-lyke bewoordingen: Ik behoore een mandoryn, die my kost; zoo ik uyt syn huys loop, heeft hy regt my wederom te eysschen en de straf der slavernye te doen gevoelen; en, schoon ik zyn vervolging al kon ondgaaen, waer zoude ik heenen vlieden. Myn bloed vrienden, die my verkogten, durven my geen huysvesting geeven en ik sal onfeilbaar in de handen van een ander persoon vallen, die my weder in dien staat, die ik zoek te ontgaen, brengen zal; ik moet daer om blyven, daer ik ben; en hoe sal ik dan kunnen een onbeschoften wederga tegenstand bieden, die alleen met zyn lusten raedpleegt en door de wetten en voorbeelden van 't geheele ryk geregt-veerdigt zoude worden. Ham de heyligheyd der Christelyke godsdienst, die ik geneegen ben t'aanvaerden, voor te leggen, is vrugtelooz; nog tranen, nog gebeden, nog de grootste weerstand, die ik bieden kan, syn bekwaem hem van syn gedrag te weerhouden. Tekenende pater Le Compte wyders aan, dat, zoo de man eens een wyf aanneemt, hy er nooyd dan om overspel van scheidten kan, en in zoo een geval de magt hezit haar te verkoopen en koopen een andere in haere plaats.

Eger syn er vrouwen onder de vermogende, die by forme van huwelykse voorwaarden bedingen volslagen vryheyd omme hunne oppassers te mogen onthaalen, tot selfs in hunne appartementen; dog van dit gedoente hebben de Chineseen zoo een groten afkeer, dat de kinderen zelden of nooyd in ampten van staat kunnen geraeken: vide resolutie van den 9den February 1717 en het daer uyt afgevoloyde placcaet onder dien zelfden datum, is verstaan, alle vrywillige separatiën of dissolutiën van huwelyken onder de Chineseen, zonder prealabel consent van de Chinese officieren, en buyten dewelke en het oordeel van den regter, geen scheidyngen meer plaats vinden; zynde de notarissen al teffens verboden buyten het vertoonen van zodanigen consent geen actens van scheidyngen meer te passeeren, op poene van hun ampt.

den, in welke gevallen zodanig een te verlaeten of verstooten vrouwe niet weder vermogt te trouwen, dogh de man was sulks gepermitteerd; dan, seedert 2000 jaaren, werd nog in de wetboeken, nog by aengenomen gebruyken gevonden, dat egt scheidten plaats heeft, ten zy in cas van overspel, waer van men by haer natie zelden of nooyt iets hoord; het overspel raakt alleen de man en buyten hem bemoeyd zig niemand daar mede. Een overspeelster verliest alles, wat zy ten huwelyk heeft gebragt en werd als nakend weggejaagt, zonder dat z'ooyt weder hertrouwen mag, maer de man wel. Een beleedigde mag zyn vrouw de misdaet quyt schelden en, hy daar van zwygende, incumbeerd zulks nog regter, nog iemand anders; en, wanneer hy, eenigen tyd gezwe- gen hebbende, daar van egtscheyding wilde versoeken, zoude sulks niet accordeert werden. Een vrouw kan over continueele mishandeling geen separatie verzoeken, maer moet stil zyn; onbekwaemheyd tot voortteeling aan de zeyde van de man mag de vrouw niet beklagen, maer blyft de man des niet te min onderdanig; de vrouw geen kinderen baerende, neemt de man byzitten, dog mag in dezelfde plaats, vide articul 20, geen tweede huwelyk aengaen.

Voogdy en voogden.

Art. 26. Zulx is in China gereguleerd;

de vrouw staat altoos onder voogdy; de vader is voogd over de gantsche familie, exempt de getrouwde dogters, die onder de familie van haer mans behooren.

Art. 27. De vader overleeden zynde, komt de outste wettige zoon, vervolgens de tweede en zoo voorts; en by aldien wettige ontbreken, als dan de zoon van de byzitten, des dat de eerst geboore altoos het voorregt behouwt.

Art. 28. De boedel gescheyden en verdeelt zynde, is ider broeders huys als een familie op zig zelve en zyn elkanderen niet onderdanig, als voor zoo verre de wellevendheyt betreft en dat de familie van de oudste broeder altoos preferentie heeft.

Conform antwoord 1733,
articul 23.

Art. 29. De kinderen, nog minderjarig zynde, werd haer erfdeel gesteld in handen van haer moeder en vaders broeder of de naaste van het mannelyk oir, die 't bewaaren en administreeren.

Art. 30. De moeder van de familie heeft, volgens articul 26, nooyt eenige voogdy, in zoo verre de uytvoering aangaat, maar de bestierders zyn egter gehouden haar raed in te neemen en haar alle eerbied te bewysen, mitsgaders haar na vermogen te onderhouden.

By gebrek van zoons de
groot vader, vide antwoord
1733.

Art. 31. De oudste in de familie heeft wel de meeste magt; nogthans, de boedel gescheiden, vermag ieder man op zyn eygen naam negotieeren, in het geregt verscheynen, transporten passeeren; doch in zaeken van zeer veel importantie moet hy de raed inneemen van de oudste van

de familie. De boedel is aanspreekelyk voor alle schulden en, niet kunnende toereyken, moet of de weduwe of de kinderen en kinds kinderen, tot vermogen komende, die voldoen; doch de zy maegen, als broeders, zusters, etc., hebben met de schulden van den overleeden niet te doen.

Art. 32. Door den geregte in China werden geen voogden aangesteld; een van de oudste van de familie neemt altoos de manance op zig; en kwaem het te gebeuren, dat een Chinees uyt een van de afgelegenste provincien in Canton of elders te sterven kwam, zoude een van de bueren of daer hy conversatie mede gehouden had, buyten bemoeyenisse van het geregte, den boedel moeten redden, de schulden betaelen en het surplus bezorgen aan des overleedens maagschap.

Weduwe, by testament tot executrice en voogdesse over minderjarige kinderen gesteld zynde, mag egter, volgens antwoord, articul 23 en 24 de anno 1733, niets verkoopen

of veralienereen, schoon sulx in China absolut niet wesen mag, over een komend met articul 26 en 30 van den text. By antwoord van den 26sten December 1720, articul 1, werd er nog cautie voor de administratie bygevoegt.

Art. 55. Een vrouw heeft geen voogdy en des dogters zoon behoort tot een andere familie.

Boedelregt en erffenis.

Art. 34. Den boedel is al 't geen de afgestorvene nalaat en bezeeten heeft, als huys, hof, have, schuld en inschuld.

Boedelregt werd verkreegen door erffenis en sulx bestaat in al het voor- of nadeel des overledene, uytgezondert misdaden, waer voor aan den lyve strafbaar zyn.

Art. 35. Erffenis werd in China verkreegen na de gebruykelykheeden van

ouds, dewyl het maeken van een testament voor een beampschryver by haer in geen gebruyk is.

Uyterste wille en hoe deselve bestaen.

Conform antwoord 1733, articul 5, kan een Chineseese vrouw mede testeeren, dogh dit heeft maer plaats onder de jurisdictie van de Comp. en in China geenziens.

Art. 36. De vader kan, des begeerende, schriftelyk een verdeeling maeken over zyn boedel, het welk stiptylyk agtervolgd werd.

Art. 37. Hy ontbied een schryver en aan die geeft hy te kennen, in presentie nogthans van de oudste van de familie, wat zyn begeerte hier omtrend is; de schryver, dat geschrift gecoucheerd hebbende, werd dat door man, vrouw, zoons en de verdere oudste van de familie van het mannelyk oir getekend, waer na de schryver mede als getuyge tekend, vervolgens aan den requirant en aan de geïnteresseerdens daer een afschrift van geeft.

Art. 38. Welk voorenstaande plaats heeft omtrend zeer gegoede menschen; de mindere doen dat zelden; en werd dan nogthans altoos geobserveerd, dat het niet verre van haere verdeelinge ordre afwykt, daer de oude van de familie anders tegen opgekomen.

Over een komende met het berigt van Boedelmeesteren, articul 4, en de resolutie van haer Hoog Edels sub 24 December de anno 1720, excepto, dat er by opgemaelde antwoord of berigt van geen onegte zoonen werd gerept en dat de dogters een halve portie van de zoon werd toegedeelt, contrarie 'tgenoteerde by antwoord 1733, articul 4 en 18, want daer by werden de onegte zoonen erfelyk verklaard, egter in een minder gedeelte als de egte zoonen, zoo als den text, articul 7, mede vast steld.

Art. 39. Ter verdeeling tredende, werd de weduwe in een eguale portie gesteld met de oudste zoon, de oudste zoons zoon eguael met de volgende egte zoons, vervolgens de onegte zoons in een minder gedeelte. Egte of onegte dogters krygen niet anders als haer kleederen en kleynodien, waer mede zy in der tyd uytgetrouwd werden.

Art. 40. Invoegen, dat wanneer er te verdeelen was 1000 rd^s tusachen de moeder, drie egte zoons, de oudste zoons zoon en twee onegte zoons, zoude de verdeeling in deesser voegen moeten vallen :

voor de weduwe.....	rd ^s	200
de oudste zoon, 't zy egte of geadopteerde.....	»	200
de oudste zoons zoon of geadopteerde.....	»	150
de oudste zoon zyn twee broeders ieder 150.....	»	300
en de twee onegte zoons ieder 75	»	150
	rd ^s	1000

Welke verdeeling by de heele natie-genoegzaam aangenomen en in meerder of mindere sommas altoos pro rato werd gevolgt.

Erflaating en wie men mag en moet tot erfgenaam stellen.

Art. 41. Ten opzigte van ouders en haare kinderen is voorwaerds bereyds verhandelt. De ad- en descendenten linie manquerende, erven de broeders in een eguaale portie; geen broeders zynde, de neeven en zoo voorts van het manlyke, te weeten zoo er geen geadopteerde zoon mogt weesen, dat genoegzaam altoos, by manquement van zoons, geschied.

Art. 42. Dog de zusters, getrouwd of ongetrouwd, kunnen niet erven van haere broeders, uytgezondert eenige kleenigheden van kleederen en verziersels, maar moet al het andere overgaen tot de naaste van het mannelyk oir.

Art. 43. Onteffnisse heeft zelden of geen plaats; maar, wanneer een vader schriftelyk de verdeeling doet, is hem wel gepermitteerd een minder portie te bedeele aen een zoon, die een meerder toekwam, mits valide reden hebbende, die hy aen de familie moet te kennen geeven.

Art. 44. Als per exempel verlaeting van godsdienst, etc., om dat zodanigen persoon als dood werd gerekend en omtrend erffnissen in geen consideratie komt.

Legaten.

Art. 45. Het vermaeken van legaten is by de Chineesen niet in practycq, nog by geschrift van verdeeling, nog na de manier van partageeren buyten geschrifte; de goederen blyven aldaar in de familie, na haer gewoontens.

Versterfs regt en desselvs verdeeling.

Art. 46. De weduwe heeft, zoo als de text, articul 58, komt te dicteeren, een zelfde portie als de oudste wettige zoon en administreerd haere portie zonder eenige cautie: dog hertrouwende, moet zy 't weder uytkeeren volgens het 22ste articul van den text.

Art. 47. De zoons, wettige, geadopteerde en onwettige, erven volgens articuls 5, 6 en 7, onder den titul van maagschap, wettig of onwettig gebooren, bereeds aengehaald; en by gebreeke van die of eenige derselve, de verdere afkomelingen by representatie of staken; doch de oudste zoon heeft een grooter aandeel.

Vide resolutie van den 24sten December 1720 en 't in margine van articul 38 geciteerde.

Conform antwoord 1733, articul 18.

Art. 48. Indien een man, buyten 't huwelyk ter plaatse zyner eerste domicilium, naderhand op een andere plaats een tweede en derde huwelyk aangegaen hadde en by die drie vrouwen kinderen verwekt, zoude, wanneer tot verdeeling kwam, de zoons eguaal genieten, hoofd voor hoofd, indiervoegen als de partage by articul 39 is gemaakt.

Art. 49. Zoons, na 's vaders overleyden gebooren, werden mede gerekend; de dogters werden eenelyk onderhouden en uyt getrouwd. Zoons en haar mannelyke afkomingen ontbrekende, werden er de facto een of meer kinderen geadopteert.

En het nevenstaande volgens articul 26 van antwoord, als boven.

Art. 50. Maar, wanneer door een subiet sterfgeval zulx niet had kunnen geschieden, moeten de mans broeders of de naaste van de famillie zulx doen, op welken geadopteerde de erffenis desolveerd.

Adoptie.

Art. 51. Werd onder de Chineesen zeer veel gepractiseert, geschiedende gemeenlyk met communicatie van de famillie, dewelke 't nogthans niet kunnen beletten, en waer na er tusschen den adoptant en de vader of maagden van de geadopteerde een onderhandsche acte werd gemaakt.

Art. 52. Heeft vervolgens veele prerogatieven, invoegen, dat hy met een jongere wettige zoon van de adoptant eguaal erft en altoos de preferentie heeft boven de onwettige zoons; dogh is van zyn lyffelyke ouders en vrienden als verlaeten, waer van hy niets erft.

Art. 53. Indien den adoptant naderhand een of meerder wettige zoons inogt krygen, werd den geadopteerde altoos als de oudste van haer, zoo wel in de maneage van zaeken als de erffenisse, geconsidereerd.

Art. 54. Den meesten tyd werd uyt deselfde familie een zoon geadopteert, ook wel uyt een ander geslagt, doch dan moet er de vader of zyne vrienden voor betaald werden.

Art. 55. Zodanige een g'adopteerde kan men niet weder verstooten, ten zy om capitaale misdaeden, waer door hy alle voorregten verliest.

Art. 56. Dogters werden ook wel geadopteert, dog die werden, tot jaeren gekomen zynde, uyt getrouwt, sonder iets verder te genieten.

Art. 57. Oey Tsilauw zegt, dat in China de samenleving of menschelyke societeyt vergeleeken werd by drie sterke koorden.

*'t Eerste en tweede lid deser nevenstaende aenmerkingen, werden in China algemeen overgenomen en geconsidereerd als de onvermydelykste en onwrikbaerste grond regels van staet, zoo tot conservatie van de goede rust onder de ingezetenen, als den bloei van 't ryk.

Doch het derde lid weeten de Chinese mans en vrouwen zoo syn na haer eygen zinnelykheeden te corruppeeren, als de snedigste natien van gantsch Europa.

Het eerste koord is de Keyser met alle de regenten, regters en amptenaaren; en alles, wat van hun afhangt, moet, even als de strengen van een koord, onverbreekelyk aan den anderen geattacheerd blyven.

De tweede koort, tusschen een vader van een familie en zyne afstammelingen, moeten steeds onveranderlyk elkander aankleven en de familie door huwelyken en adoptatien tragten grooter te maeken.

De derde koort, tusschen man en vrouw, die onafgescheyden moeten weesen, de man zyn beroep waerneemende en de vrouw haer huyshouden en huysgesin, zonder zig met iets, dat daar buyten is, te bemoeyen.

26 Mei. Wijziging van het bepaalde op 1 Julij 1756 ten aanzien van het Compagnie's buiten-hospitaal te Batavia.

De binnen-regent van dit hospitaal betoogde, dat hij niet genoeg had aan de hem van Regeringswege verstrekte dranken, enz.

Gemiddeld waren aanwezig 180 zieken, aan welke hij met „gerustheyd” arak kon verstrekken, — een drank, waarop zij „vry versot” waren.

Voor gemiddeld 70 „swakke en in 't siek bedde leggende „impotenten” was de hem geleverde Kaapsche wijn onvoldoende.

Het vleesch werd hoe langer hoe duurder en dientengevolge minder het geld, beschikbaar voor het doen van aankopen ten behoeve van het hospitaal.

De Regering besloot daarom de maandelijksche verstrekkingen aan het hospitaal te vermeerderen met:

50	kannen Caapsche wyn,
$\frac{1}{4}$	last Caapsche gort,
$\frac{1}{4}$	» witte boonen,
$\frac{1}{4}$	» erweten,
$\frac{1}{2}$	» witte ryst,
2	maten inlands zout,
2	vadems brandhout,
20	kannen clappus oly,
1	legger arak,
200	℥ vleesch of spek,
50	» Hollandsche boter,
1	» speceryen, noten musschaten, etc.,
$\frac{1}{2}$	vat bier, bedragende te samen inkoops een somma

van f 394 : 14.

26 Mei. Maatregelen in het belang van zieke, Compagnie's dienaren.

Is goedgevonden en verstaan, in den aanstaande alle de

sieken, so die met de scheepen uyt Nederland, als van de buyten comptoiren aangebragt werden, ten eersten na haar aankomst na het binnen hospitaal te laten overbrengen, om in 't selve een nagt te verblyven en des anderen daags, nademiddag tegen vier uren, indiervoegen sulx beraamt is by het beslyt van den 1^{en} October 1751, na het buyten hospitaal getransporteert te werden, met uytzondering van die geene, die, uyt hoofde van grote swakheyd, niet transportabel mogte werden geoordeelt by de practisyns en die aan ulceratien laboreeren en dus maar door externe middelen gecureert moeten werden; mitsgaders, so wel den binnen-regent van het binnen hospitaal, als de practisyns van het selve, serieuselyk te recommandeeren en gelasten om voor al attent te zyn en de nodige sorg te dragen, dat aan dit beslyt exact voldaan werde.

Daar en boven is nodig geoordeelt en dienvolgende verstaan, by renovatie van het beslyt van den 1^{en} October 1751, te gelasten om alle de personen, die uyt het binnen hospitaal als gecureert of hersteld door de practisyns uytgemonsterd werden en die deselve in gemoede oordeelen nog eenige rust, tot een volkomen herstel, nodig te hebben, dan wel te swak of nog niet tot volkomen kragten gekomen syn, voor een halve maand na het buyten hospitaal te laten brengen, wyl de gesunde buyten lukt aan de sulke in 't bysonder dienstig is, en niet direct na de schepen of hunne bescheydene posten; mitsgaders ook voortaan t'excuseeren het overgaan der militairen uyt het buyten hospitaal na de post Jaccatra, maar deselve zo lange in dat hospitaal te laten verblyven, tot dat volkomen in staat zyn dienst te doen.

26 Mei. *Afschaffing van het militaire honneur aan de Nieuwpoort te Batavia.*

»In de penetrante hitte der son» moesten de militairen daartoe dagelijks gereed staan »in volle wapens en geweer».

Het »honneur» werd nu »eguaal» gesteld met dat aan de overige poorten van Batavia.

26 Mei. *Afdanking van de Mardijkers te Batavia.*

Dezen deden slechts »met veel tegensin” dienst, waarom de Regering besloot »uyt de ses compagnien inlandsche burgers, tegen de besolding van rd^s 5 ter maand en $\frac{3}{4}$ aan kostgeld, die de Mardykens genieten, 150 man te disponeeren of aan te nemen, niet formeel in dienst der Comp^e, wyl deselve daartoe niet zeer geinclineert syn, maar indiervoegen, dat deselve voor gedagte gage telkens gedurende een maand de hen geordonneerde posten komen te bezetten om, telkens na expiratie van een maand, met primo der aanstaande door een gelyk getal van 150 koppen te werden verwisselt, waar voor de capitains der gemelde compagnien in dat geval sullen moeten instaan en Sorge dragen, ten ware onder de geene, die de voorige maand indiervoegen gedient hebben, gevonden mogten werden, die genegen waren langer te continueeren, omtrent welke de verwisseling als dan geen plaats zal behoeven te hebben; terwyl teffens, tot eene betere aanmoediging derselve, verstaan is, om aan yder der dusdanig in dienst genomen werdende inlandsche burgers de voormelde gage te laten genieten in de grote winkel, sonder eenige korting, als mede sonder dat aan deselve eenige monteering sal werden verstrekt”.

2 Junij. *Reglement voor de drukkerijen te Batavia.*

Nadien 'er nu en dan eenige differenten ontstaan zyn tuschen de bazen der casteels- en stads-drukkeryen, over het geene yder privative en de een met uytsluyting van den anderen heeft mogen drukken, veroorzaakt, omdat daar omtrent geen vaste ordre heraaamt, maar zulks successive na de gewoonte en 't gebruyk van den vorigen tyd is behandelt geworden, waar door egter ligtelyk voet gegeven kan werden, dat by deze of geene gelegenheden de een' of de andere zig iets toeëygent, dat hem eigentlyk niet competeert, zonder dat zulks, uit gebrek van een ordre of reglement dien aangaande, met een volkomen regt gedecideert kan werden; zo is verstaan,

tot voorkoming van alle klagten en disputen in 't vervolg en op dat yder duydelyk weten mag, wat hem in dezen compe-teert en waar na zig rigten moet, daar op deze ordre en bepaling te maken.

Art. 1. Die 't privilegie der stads-drukkery heeft, zal alleen en met uitsluiting van yder een mogen drukken de *almanakken*, in zodanig formaet, als hy zal begeren, mits daar van het benodigd getal of vier-en-twintig p^s van de eerste soort ter secretary van haar' Hoog-Edelens overbrengende, om aan den heer Gouverneur Generaal en de heeren leeden der Hoge regeering, nevens de secretarissen, bezorgt te worden; zullende niemant dan gemelde stads-drukker bevoegt zyn dezelve te drukken of ook na te drukken, op poene van ryks-daalders een hondert, te verbeuren ten behoeve van de diacony-armen.

Art. 2. Desgelyks zal het aan de stads-drukkery alleen gepermitteert zyn de zo genaamde *doodbriefjes* voor particulieren, 't zy Compagnies dienaren of burgeren, te mogen drukken, met uitzondering nogtans der *doodbriefjes* van de heeren der hoge regeering, die door den drukker van 't casteel gedrukt zullen mogen worden.

Art. 3. Daar en boven zal aan den drukker van de stads-drukkery alleen competeeren het drukken van alle soort van *communicatie-brieven*, *gedigten*, *biljetten*, *kerk-briefjes* en diegerlyke voor de particulieren, 't zy Comp^s dienaren, burgeren of andere inwoonderen, in zoo verre geene relatie tot Compagnies dienst hebben.

Art. 4. Het drukken der *catalogussen* zal daar en tegen vry staan, zo wel aan den drukker van 't casteel, als van de stad, na dat yder zig aan den eenen of anderen genegen is te adresseeren of dien penning te gunnen.

Art. 5. Daar en tegen zal het jaarlyks *naamboekje* van Compagnies dienaren, enz., alleen door den drukker van 't casteel moeten gedrukt en daar van een getal van vier-en-twintig exemplaren, die benodigt zyn, ter secretary van haar' Hoog-Edelens bezorgt worden; zullende aan gemelden drukker

daar en boven vry staan om daar van zo veel nog boven gemeld getal te drukken, als hy oordeelt te kunnen debiteeren, en welker verkoop en verzending alleen aan denzelfen verleent word tot een middel van bestaan.

Art. 6. Verder zal alleen de drukker van 't casteel mogen drukken alle *placcaten, biljetten, ordonnantien, lysten der retour-schepen, enz.*, den dienst der Edele Compagnie of deze stad en colonie betreffende, en daar van, in zo verre daar toe qualificatie van den heer Gouverneur Generaal zal hebben erlangt, na afgave van het benodigd getal ter generalen secretary, dezelve publyk voor zyne rekening en behoefte verkoopen, om daar van al mede een middel van bestaan te vinden; zullende het papier daar toe aan denzelfen afgegeven werden, om, het geen door hem ten verkoop werd g'employeert, met een capitaal advance betaalt te werden.

Art. 7. Dog, op dat yder by den stads-drukker behoorlyk gerieft en tot genoegten gediene werde, zo zal de drukker van de stads-drukkery verpligt zyn en zorg moeten dragen, dat hy altoos van goede letters in zoort en al het geene tot de drukkery behoort, behoorlyk voorzien zy.

Art. 8. Laatstelyk zullen de drukkers, yder in 't geen hem competeert, zig moeten schikken, zo omtrent de letters, de uytgestrektheyt in 't drukken, het getal der regulen op een blad, als andersins, na de verkiesing en begeerte der geene, die geneegen zyn iets by haar te laten drukken, en mede in 't afeysschen van 't drukloon alle civilityt en redelykheyt gebruyken, opdat het geen tot een privilegie aan dezelve gegeven is, niet strekke tot praesjudicie en tot eene belasting van het gemeen. Blyvende alle opkomende disputen ter decisie gedefereert aan den censor der drukkery.

2 Junij. *Visitatie van burger vaartuygen.*

Is goedgevonden en verstaan, niet alleen alle van hier vertrekkende burger vaartuygen voor haar vertrek door twee boom wagers, op de ordre der sabandhaars, te laten visitee-

ren en nagaan, wat manschap daar op bescheyden is en of zig daar op eenig volk, in dienst zynde van de Comp^e of de alhier aanwezende vreemdelingen, bevind, met qualificatie om deselve in zoo een geval daar van te ligten, waar toe de water fiscaal, indien de sabandhaars daarom verzoek komen te doen, gezegde boomwagters met twee caffers zal moeten adsisteeren, maar ook de passen dier vaartuygen zoo lange te doen inhouden, tot dat de visitatie, invoegen voorschreeven, behoorlyk geschied zal zyn, om na dezelve eerst afgegeven te werden; mitsgaders boven des te statueeren, dat de rheders van al zulke scheepjes of mindere vaartuygen, niet alleen zullen moeten instaan voor zodanige ongepermitteerde gedoentens, maar ook, 's Comp^e dienaren daar op ontmoet werdende, geregtyglyk daar over zullen g'actioneert en voor yder man der vreemde door haar verbeurt werden een hondert ducatons ten behoeve der armen alhier.

12 Junij. *Ampliatie van het reglement op de rantsoenen van Mooren, enz., vastgesteld den 2^{den} October 1756.*

Op de propositie van den heer Gouverneur Generaal is verstaan aan de inlandsche militairen ter zee, even als aan de Moorsche mattroosen, voortaan te laten verstrekken 5 kannen arak 's maands voor yder man, wyl geoordeelt word, dat deselve so wel die verkwikking benodigen als de gemelde mattroosen.

16 Junij. *Magtiging op de Bank-courant en Bank van leening goud, zilver en juweelen te beleenen tegen $\frac{3}{4}$ tot $\frac{1}{2}$ pct. 's maands.*

Het kapitaal van de Bank was aangegroeid tot 2,171,005 : 42 : 8 rijksdaalders, waardoor zij maandelijks 285 : 12 : — rijksdaalders achteruit ging.

$\frac{16}{19}$ Junij. *Verlenging met drie maanden van den termijn, vastgesteld op $\frac{2 \text{ Maart}}{7 \text{ April}}$ 1761 voor het overschrijven van vaste goederen.*

Nademaal ons door Schepenen dezer stad by een adres opgegeven zyn diverse impedimenten en hindernissen, waar door voor deeze keer niet zoude kunnen voldaan werden aan de ordre, by deze regeering gestatueerd op den 2^{en} Maart dezes jaars en vervolgens yder een by publicatie en affixie van een biljet van den 7^{en} April daar aan volgende bekend gemaakt, dicterende, dat alle de geene, die, of bereeds in de possessie van eenige vaste goederen zyn, dewelke nog niet op hare namen bekend staan of waar van deselve vervolgens in 't bezit mogten geraken, het zy fidei-commissaire, dan wel andere, gehouden zullen zyn dezelve in forma te doen overschryven binnen den tyd van drie maanden, op de boete van twee hondert rd^s, te verbeuren door den geenen, die in dezen nalatig mogt zyn geweest; met een bygevoegt verzoek van het gemelde geregte, dat het deze regeering behagen mogt de gepraefigeerde tyd van drie maanden tot het doen van voormelde overschryving, die met den 7^{en} July aanstaande staat te expireren, voor nog drie volgende maanden te prolongeeren; zoo is 't, dat — in Raade van India op den 16^{en} dezer maand Juny, uyt overweging van de gefundeertheit der gegevene redenen van bezwaar, goedgevonden en verstaan zynde aan dit billyk verzoek van Schepenen te desereeren en dienvolgende voor deze keer de bepaalde tyd van drie maanden, binnen welke yder gehouden is overschryving in forma te doen van alle zodanige vaste goederen, waar van of reeds in de possessie is of in deezen tyd in het bezit mogte geraken en waar van de eygendom nog niet op de naam van den regten bezitter is overgeschreven, te prolongeren voor nog gelyke drie maanden of tot den 7^{en} der maand October aanstaande — een ieder, die zulks mogt aangaan, niet alleen by dezen hier van word geadverteert om zig daar na te reguleren, maar ook, dat na expiratie van den 7^{en} dag der

gedagte maand October in 't vervolg de bepaalde tyd van drie maanden tot het doen van behoorlyke overschryving van vaste goederen, onder de gestelde poenaliteyt by het voorschreve biljet van den 7^{en} April jongstleden, in volle vigueur en wezen blyft.

¹⁶/₁₉ Junij. Verbod tegen het rijden met rijtuigen door de kerk- en hospitaal-straten te Batavia gedurende den kerk-tyd.

. Nadien ons te meermalen te voren is gekomen, dat, onder en gedurende het verrigten van den godsdienst in de Hollandsche- en hospitaals-kerken, langs de straten, daar aan gelegen, met een menigte van rytuygen, voornamentlyk met de huurwagens, op eene onbesuysde en niet min onbetamelyke wyze gereden word en de verhandering, mitsgaders ontstigtig, die daar door, zoo aan de godsdienst zelfs, als de gemeente toegebracht en gegeven word; zo is 't, dat tot tegengang van zulke onordentelykheden en op dat de Heylige dienst van Godt in gedagte kerken met alle eerbied en betamelykheit, mitsgaders zonder eenige verhandering en ontstigtig betragt en verrigt werde, in Rade van India op den 16^{en} dezer maand ten uyttersten noodzakelyk is geoordeelt, zo veel mogelyk, gepaste ordres te stellen en dienvolgende verstaan een eygelyk, wie het ook mogte zyn, by affixie dezses te interdicceeren en te verbieden om gedurende den kerk-tyd of onder het verrigten der godsdienst in de Hollandsche kerk door de zogenaamde twee kerk-straatjes en in de hospitaals-kerk door het hospitaals-straatje met eenig rytuyg te ryden, op de boete van vyf-en-twintig ryksdaalders voor yder keer, dat een wagen binnen die tyd bevonden en geattrapeert werd door de gemelde straatjes gereden te hebben, te verbeuren ten behoeve van den armen; wordende, zo wel yder een, die wagen of rytuyg houd en die het verder mogt aangaan, gelast haare koetsiers de stipte observantie dezses aan te beveelen, wyl de eygenaars der rytuygen, by overtreding in deezen, voor hunne koetsiers

en domesticquen zullen moeten instaan en caveeren, als de respective officieren van justitie en in 't byzonder den Advocaat-fiscaal van India en den Balliuw dezer stad geordonneert nauwkeurig te vigileeren en zorg te dragen, dat aan de intentie in dezen na behooren voldaan werde.

23 Junij. Voorschrift nopens de uitlevering van kisten met specerijen door scheeps-overheden.

Te meermalen voorgekomen zynde klagten der scheeps-overheden, dat zy, by aanbrengh en uytlevering van kisten met speceryen op de buyten-comptoiren, omtrent het bruto gewigt derzelve niet wel zouden werden behandeld, nademaal het nu en dan kwam, te gebeuren, dat zy, by een minder gewigt der kisten met speceryen dan dezelve by den afscheep hadden ingehouden, voor dat minwigt belast wierden, terwyl zulks dikwils ontstond, om dat de tarra der kisten door 't indroogen of inkrimpen derzelve minder was geworden als ten tyde der afscheep, terwyl in der daad het gewigt der speceryen zelfs niet verminderd was; zo is goedgevonden en verstaan, met standhouding der gestelde ordre by resolutie van den 22^{en} May 1760 om alle excessive minderheden, die op de speceryen, het zy by uytlevering derzelve door de scheeps overheden of by uytweeging door de pakhuismeesters, mogten werden ontdekt, op plaatzen, alwaar dezelve worden aangebragt en verkogt, te stellen op derzelve rekening, tot nadere dispositie dezer regeering, zonder daar voor den eed te admitteeren, maar de noodige bescheiden dientweegen herwaards te zenden, tot wegneeming van alle cavillatien en disputen, zoo aan de kant der scheeps overheden, als van de pakhuismeesters, over de tarra der kisten, waar in de speceryen werden overgevoerd, na de respective buiten comptoiren om de West van Indien by extract te gelasten om, by aanbrengh van speceryen, dezelve, zoo wel bruto met de kisten, als netto buyten de kisten, te weegen en de speceryen, dus gewogen zynde, weder in de kisten te pakken en verzeguld ter bewaaring aan de pakhuis

meesters over te geeven om door dezelve in dier voegen verantwoord te worden, midsgaders over de minderheden, die in 't eerste geval ontdekt mogten werden, te disponeeren na het hier voorwaards genoteerde en over die, dewelke naderhand, by de weder opening der kisten ten verkoop en dus by aflevering, daarop mogten te vooren komen, een zoodanig besluit te nemen, als de redelykheid zal komen te vereisschen, alles onder de nadere approbatie dezer regeering, ingevolge het reeds bepaalde in deezen.

26 Julij. *Bepaling, dat te Batavia slechts één stads-geneesheer zoude aanwezig zijn.*

Zie bij 30 Julij 1745 en 25 October 1746.

De overblijvende geneesheer kreeg 800 rijksdaalders 's jaars uit de stads-gelden en 100 rijksdaalders 's jaars uit de kamer-gelden van Boedelmeesteren.

Zijn tractement bedroeg dientengevolge 250 rijksdaalders 's jaars meer dan vroeger.

26 Junij. *Bepaling, dat alle particuliere vaartuigen, welke van Sumatra's Westkust te Batavia aankwamen, »met lading en al, zonder eenige conniventie" zouden worden verbeurd verklaard.*

De Compagnie was, volgens de Regering, door »diergelyke »onderkruypers van haren handel en welvaart al genoeg benadeelt".

30 Junij. *Intrekking van het hospitaal te Tji-panas.*

Door zyn Edelheyd aan de vergadering gecommuniceert zynde, dat reeds voor lange zyne gedagten hadde laten gaan, zo wel over de nuttigheyd en nootzakelykheyd van het warme bad of het zo genaamde Tsie Pannas en het daar g'extrueerde

ziekenhuys in den jare 1744, als de ongelden, die de Comp^e daar van 's jaars kwam te supporteeren, mitsgaders of de nuttigheyd daar van een zo aanmerkelyke lastpost voor de Comp^e zoude kunnen opwegen;

dat zyn Edelheyd ten dien eynde hadde laten formeeren een samentrekking van het geene zedert desselfs aanleg of van 1744/45 tot Maart 1761 daar aan bekostigt was, en dat daar uyt kwam te blyken, dat de ongelden gedurende die tyds verloop, na aftrek van f 59965:—:13, de Comp^e goedgegaan voor de gagie der dienaren, die in het zelve ter genesing gelogeert hadden, nog bedroegen een aanzienelyke somma van f 142073:16:11, ongerekent daar en boven de gagien, kostgelden en emolumenten, die de bediendens van het zelve 's jaars kwamen te genieten;

dat, ofschoon deselve in den jare 1756, op zyn Edelheysd voorstellen tot menagie in de huyshouding te deser hoofdplaats, by besluit van den 1^{en} July van gemeld jaar wel eenigzints gereduceert en op een vaste somme bepaalt waren geworden, daar aan egter niet volkomen voldaan was, door dien het consteerd, dat dezelve zedert al weder min en meer geklommen waren tot een montant van f 10000 in 't jaar;

dat zyn Edelheyd daar en boven by een hadde laten trekken de successive omtrent dit warme bad genomene resolutien, om te overweegen, zo wel de redenen, daar by wegens desselfs nuttigheyd en noodzakelykheyd gesuppeditteert, als of aan de daar by voorgeschrevene maatregelen en ordres voldaan was, mitsgaders of de uytkomst in alles aan het daar mede bedoelde oogmerk beantwoord hadde; dog, ofschoon zyn Edelheyd, wel verre van zig van het eene en andere overtuygt te hebben gevonden, om redenen, mede reeds aangehaald by zyne voormelde voorstellen van den jare 1756, egter, om in deesen seker en in allen opsigte gefundeert te werk te gaan, den binnen-regent van het zelve, Jan de Put, gelast hadde om by een schriftelyk berigt op te geven, zo wel het nut en d'deugd van dit warme bad, als de ongemakken, waar mede het zelve verzeld ging;

Dat gemelde de Put daar aan voldaan hadde, volgens een

zedert aan zyn Edelheyd overgegeven en thans ter lecture geproduceert schriftuur, zynde van de volgende inhoud.

Aan zyn Hoog Edelheyd, den Hoog Edelen Groot Agtbaren Heer, PETRUS ALBERTUS VAN DER PARRA, Gouverneur Generaal van Nederlands India.

Hoog Edelen Groot Agtbaren Heere!

In gevolge Uw Hoog Edelheids hoog g'eerde beveelen hadde de eere met de uytterste eerbied Uw Hoog Edelheyd te berigten, dat het warme bad, gelegen op een vlakke omtrent de voet van de blaauwe berg, desselfs mineraal water in zig hebbende een middelmatig zout, swavel en een weynig staal, welke bevonden heb van een openende kragt in alle geobstrueerde lighamen, wel inzonderheyd met verharde milt of lever, waar door den mensch niet zelden in langdurende ziekzens, by verval van kragten, in een watersugt stort.

Dit mineraal water, met zoete melk des morgens gedronken, doet sterk urineeren en maakt middelmatige afgang; g'adsisteert met goede middelen en spyzen, zyn veele menschen op die wyse door Godes milde zeegen, van bovengemelde qualen in korten tyd hersteld, die anders de dagen haars levens al ziekelende zoude hebben ten eynde gebracht.

Ook menschen met verstysde en verlamde ledematen zyn mede geen gering getal door het gebruyk van 't bad en goede middelen tot haar volkomen gesontheyd gekomen, als kunnende Uw Hoog Edelheyd zulx met dadelyke bewyzen, des behagende, aanthonen.

Maar daar en tegen is het ongemak by uytinementheyd groot, welk die arme lyderen moeten uytstaan om aldaar te komen, door het slegt onderhouden van den weg, alwaar zy lieden by ontmoeting van regen, dat zelden mislukt, zomtyds agt daagen op een kar huyshouden, en wel principaal over het gebergte van Siseroa tot aan het bad, welke slegte gelegentheyd veroorsaakt wierd door het wegspoelen

van het aardryk, dat sommige plaatsen geen voet breed, maar de wanden een roe hoog zyn, alwaar die gene, welke op buffels kunnen ryden, door steenen en oude boomen en doornstruyken de beenen gekneust en het lighaam op veele plaatsen gequest werden, haar lieden dus in een gemeene toestant doen aankomen; welk ongemak van de weegen ook veroorzaakt, dat geen victualie, dan met grote moeyte en kosten, daar ter plaatze en wel inzonderheyt ryst, gebragt kunne werden; zo is, reeds van voor des onderteekenaars tyd, het gebruyk, dat den regent van Tjanjoer tot onderhoud voor betaling moet leveren zo veel slag- en pluymvee, als mede ryst, als benodigt was, 't welk altoos zeer gebrekkelyk in zyn werk gegaan heeft; hebbende den onderteekenaar tot verscheyde malen 2, 3, 4 tot vyf dagen, sonder een korrel ryst in huys te hebben, zig op de beste wyse, die te bedenken was, moeten behelpen, schoon den regent in tyds en door verscheyde menschen daar om heb laten verzoeken; ook differente malen ben klagtig gevallen, dat voor een korten tyd dan wel een weynig beter was.

Sie daar, Hoog Edele Groot Agtbare heere, de deugd van het bad en de ongemakken, die het selve met sig sleept, zo kort en duydelyk immers mogelyk Uw Hoog Edelheyd onder het oog gebragt; hopende met deese van Uw Hoog Edelheyds welbehagen zy den onderteekenaar, die reeds 29 jaren in den dienst van de Edele Comp^o omgesworven en in dit gebergte een swaar ongenak gekregen heeft, dat hem de fatige swaarder doet vallen, door Uw Hoog Edelheyds goede gunste, behoudens qualiteyd, gagie en emolumenten, te ontslaan en verders met Uw Hoog Edelheyds gunste te bekronen, nemende met de uytterste eerbied en hoog agting de vryheyd zig te onderschryven (Onder stond:) Hoog Edele Groot Agtbare Heere (Lager:)

*Uw Hoog Edelheyds allergehoorsaamste
en onderdanige dienaar,*

(Get.) J. DE PUT.

dat, alhoewel daar uyt aan de eene kant consteerde, dat het minerale water van het bad deugdzaam was voor geobstrueerde lighamen of menschen aan een verharde milt en lever laboreerende, als mede welker ledematen verstyfd en verlamd zyn, daar by nogthans aan de andere kant ten klaarsten aangetoont wierd de uytnemende ongemakken, die diergelyke menschen, by hun overbreng na derwaards, moesten ondergaan door de slegte weegen, gedurige reegens en verder ten uyttersten poenibel en ongemakkelyk transport, indiervoegen, dat de arme lyderen door steenen en oude boomen en doornstruyken aan de beenen en het lighaam doorgaans zodanig werden gekneust en gekwest, dat deselve ordinair in een slegte toestand ter plaatse van het warme bad aankomen, ongerekent nog de grote moeyte en onkosten, die de aanbreng der benodigde victualie onderworpen is, in zoo verre, dat te meermalen de benodigtheyd qualyk, ja, genoegsaam nooyt in de gestelde quantiteyt hadde kunnen werden in voorraad gebragt, zonder dat de daar omtrent beraamde ordres en maatregelen van eenig effect zyn geweest;

dat zyn Edelheyd buyten dien moest aanmerken, dat zekerlyk de goede constitutie der lugt en de goede spys vry meer tot de genesing der patienten toebragt dan het gebruyk van het warme bad, gelyk gemelde de Put, by zyn berigt, ook tot desselfs effect goede middelen en spysen requireert, dog dat het nut en voordeel der plaats in geenen deele konde opweegen of eenigsints in vergelyk gesteld worden, zo met het voormeld difficil en genoegsaam desperaat transport der impotente en met het beswaar, dat daar door aan den inlander toegebragt wierd, zonder dat daar tegen door eenige reglementen voorzien kan worden, wegens het misbruyk of verkeerde applicatie, die daar van in 't algemeen ten opzigte van den verre van de hand zynde inlander en desselfs difficulteyt om billyke klagten ter bekwamer tyd en daar het behoord voor den dag te brengen gemaakt en gedaan wierd; mitsgaders met het zeer gering getal der gene, die aldaar genesen waren, waar van men zig als dan nog niet volkomen konde overtuigen, of

niet even en inzelvervoegen in het buyten hospitaal of een arder plaats, daar een versse lugt en goede spysen te bekomen waren, zouden zyn hersteld geraakt, als voornamentlyk met de last, die de Comp^e daar van jaarlyks kwam te dragen;

dat dit laatste in de presente tyd, terwyl de Comp^e alom zo gedrukt wierd door allerhande slagen en fataliteyten en haar staat zo zeer veragterde, gelyk zyn Edelheyd aan de heeren leeden tot leedwesen moest te kennen geven, ongerekent de mindere inkomsten van wel 70 thonnen, die men rekenen moest voor twee jaren van Ceylon tot het generaal bestaan der maatschappye ten minsten te zullen moeten missen, schoon de zaken daar ten eylande al geredresseert en tot ruste gebragt mogten werden, en dat het dus meer en meer tyd was om aan alle kanten de menagie te betragten en alle onnodige lastposten af te schaffen, by zyn Edelheyd so zwaar woog, dat zig verpligt vond aan de heeren leeden de intrekking van het gemelde ziekenhuys voor te stellen; en over dit voorstel vervolgens gedelibereert en by de heeren leeden mede geoordeelt zynde, dat het geringe nut van dit ziekenhuys niet in comparatie kwam met de last, die de Comp^e daar van moest dragen; met het beswaar van den inlander, waar by men zig thans, in een tyd, dat de vreemde natien zig voornamentlyk er op toe leggen om overal in te dringen, bemind moest tragten te maken; met het weynige effect, dat er van bespeurd was geworden en met de ongemakken, waar mede het steeds gepaart ging; zo is met eenparigheyd van stemmen goedgevonden en verstaan het meermelde warme bad en ziekenhuys te Tsiepannas Comp^e wegen in te trekken en den binnen-regent, Jan de Put, daar van, behoudens qualiteyt en gagie uyt hoofde zyner veeljarige diensten, te ontslaan, met ordre om ten eersten de nodige preparatien te laten maken ten eynde met ultimo der aanstaande maand July van daar op te breeken en de huysingen en opstallen als dan over te geven aan de zorg en het toezigt van den regent van Tjanjoer.

**30 Junij. Intrekking van het bepaalde op 6 Junij 1755
ten aanzien van het land Tji-mangis.**

Diakenen rapporteerden, dat »dit stuk land zeer onvrugbaar was, indiervoegen, dat het selve, na drie en viermalige herploeging en beplanting met pady van een der beste perceelen, genoegzaam geen vrugt hadde voortgebracht, terwyl mede van het laatste project om door de g'alimenteerdens aldaar cappas of cattoen te sayen, het zelve tot garen te spinnen en daar van vervolgens kleedjes en doekjes te weven, na genomene preuve, van geen effect geweest en daar van verder niets goeds te wagten was, als mede dat het selve ten eenemaal ontbloot was van eenig geboomte, hout of bamboese bossen, waar door al het nodige tot timmering, reparatie van woningen, opstallen, etc. tot merkelyk nadeel der diacony moest ingekogt worden; terwyl de inkomsten van dit land, zo lange het onder de diacony hadde gestaan, alleen bestaan hadden in 268 bossen pady, die verkogt waren voor 25 rd^t, en de lasten in het gepasseerde jaar alleen bedragen hadden een somma van rd^t 1196:35; zo is, nademaal dit land tot een sware lastpost voor de diacony strekt, zonder dat er hope is, dat het zelve in der tyd door de inkomsten of producten gesoulageert of goed gemaakt zullen werden, en de gealimenteerdens, die thans van ryst, zout, peper, woningen, materialen en boven dien nog van alimentatie penningen voorzien moeten werden, by aldien onder de buyten armen gesteld zyn, met een derde der voormelde kosten, volgens het voormelde berigt, onderhouden zouden kunnen werden, goedgevonden en verstaan, de aldaar als nu g'alimenteert werdende armen herwaards te laten opkomen om voortaan te deeser hoofdplaats onder de buyten armen aldaar onderhouden te werden; mitsgaders de aldaar zynde goederen, by een nevens het berigt g'exhibeerde inventaris gespecificeert door diaconen, ten faveure der diacony en het land zelfs door Heemraden der Bataviasche ommelanden ten behoefte van de Comp^e te laten verkopen, mitsgaders ten laastgemelde eynde aan het gemelde collegie van Heemraden

over te geven de kaart en copia meetbrief, daar van door diaconen voormeld al mede overgelegd”.

30 Junij. *Wijziging van het bepaalde op 1 October 1754 ten aanzien van de levering van indigo aan de Regering door de Regenten van Pamanoekan, Pegaden en Tji-asem.*

In plaats van 2 zouden zij voortaan slechts 1 pikol indigo jaarlijks behoeven te leveren, omdat de negoryen door de eenige jaren in de bovenlanden gegrasseert hebbende sterfte voor een groot gedeelte ontvolkt zyn geraakt, als om beeter in staat te zyn de coffy en peper culture met yver en vlyt voort te zetten”.

7 Julij. *Bekendmaking, dat de Regering voornemens was thee en edele gesteenten op vracht naar Nederland te verzenden.*

Dewyl het haar Edele Hoog Agtbare, de heeren Meesters, behaagt heeft by hare geëerde jongste missive van den 15^{en} October des voorleden jaars omtrent de verzending van thee met Compagnies scheepen eenige verhoging in de bevorens bepaalde vragt te maken, zo word een yder nader genotificeerd, dat de verzenders, in stede van 40 procento, die bevorens zyn betaald geworden van de thee, die door de particulieren met Compagnies schepen op vragt na Nederland gezonden is, in 't vervolg zullen moeten betalen de recognitie van vyftig procento, met dien verstande, dat van de thee, die by verkoop in Nederland minder als twintig stuyvers per pond zal rendeeren, egter tien stuyvers aan de Compagnie zullen moeten werden voldaan; zullende dus de gemelde verzenders, even als in vorige jaaren, cautie moeten stellen, dan wel de Compagnie op eene andere wyze secureeren, dat dezelve, al waar het schoon, dat de verzonden werdende thee voor een lager prys wierde verkogt, egter tien stuyvers per pond voor vragt zal genieten; zo dat,

by aldien de thee voor nog lager prys dan tien stuyvers wierd verkogt, het daar aan ontbrekende aan de Compagnie zal moeten werden voldaan.

7 Julij. *Intrekking van het bepaalde op 23 Februarij 1759 nopens de toekening aan Schepenen van $\frac{1}{4}$ der inkomsten uit de belasting op rijtuigen, paarden, enz.*

Het fonds van Heemraden was met 11,382:42 rijksdaalders achteruit gegaan en dreigde geheel te zullen worden uitgeput.

7 Julij. *Bepaling, dat de Sjahbandar's moesten verleen en de transport-brieven van particuliere vaartuigen.*

Gereflecteerd zynde, hoe tot heeden, by verkoop van particuliere scheepjes en mindere vaartuygen, waar van de twintigste penning voor 's heeren geregtigheyd betaald word, de certificaten of actes van transport verleent en geteekend zyn geworden door een der boomwagters en hoe weynig eygenschap het heeft, dat het selve door sulke geringe bediendens, die onder de sabandhaars staan, komt te geschieden, bysonder wanneer zulke bewysen, in cas van voorkomende verschillen en disputen, voor den regter geproduceert moeten werden; so is verstaan, in 't vervolg van al sulke particuliere scheepjes en mindere vaartuygen de behoorlyke certificaten of actes van overdragt aan den koper en betaalde 's heeren geregtigheyd door de sabandhaars te laten verleen en geven en niet door de boomwagters, volgens een daar van door syn Edelheyd overgebragt en thans geaprobeert concept.

14 Julij. *Verlenging:*

1° van 3 tot 4 maanden van den termijn voor het betalen van vendu-penningen;

2° van 4 tot 6 maanden van den termijn voor parate executie.

Zie bij 31 Januarij 1747 en 9 Mei 1755.

Deze verlenging gold, zoowel voor vendumeesters, als voor commissarissen van de bank van leening, den curator ad lites en de secretarissen der collegiën van justitie, wees- en boedel-meesteren.

»De schaarse en geldelose tyd”, alsmede »de groote en »menigvuldige venditien”, waren de oorzaken dezer verlenging.

Ten gevolge van de eerste konden de koopers niet spoedig genoeg het gekochte van de hand zetten; en ten gevolge van de tweede oorzaak was men »niet in staat de rekeningen »en andere extracten” bij tijds »te laten uytchryven”.

17 Julij. *Magtiging »na jaarlyks gebruik” op het Collegie van Schepenen tot het heffen eener belasting ad $\frac{1}{4}$ maand huishuur »tot support der stads lasten”.*

17 Julij. *Verhooging van den prijs, welken de Regering op Java voor indigo, eerste soort, betaalde, tot 32 stuivers het pond.*

24 Julij. *Magtiging op de personen, die door den Gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander werden uitgezonden tegen vagabonderende slaven en andere »swervers”, op de bedienden van den Landdrost, op de Commandanten van Tandjoeng-poera, Tangerang, de Kwal en Meester-Cornelis, alsmede op de inlandsche Regenten, vagabonden, die zich na sommatie niet overgaven, maar zich verzetten, te dooden.*

Het wegloopen en zamenrotten van slaven in de omstreken van Batavia werd, evenals hun moedwil, hoe langer hoe erger. Bij troepen gingen zij op roof uit, tot groot nadeel voor de opgezetenen, en verstoutten zich de dienaren der justitie te weêrstaan, die wegens gemis van »duydelyke »ordres” dikwerf niet tot uiterste maatregelen durfden over te gaan.

24 Julij. *Vernieuwing van den last op het „effen stellen” der positive orders door de buiten-kantoren, uitgevaardigd den 17ten September 1756.*

Aan dien last hadden de meeste buiten-kantoren zeer onvoldoende, Bandjermasin in het geheel niet voldaan.

De verzamelingen der zoogenaamde positive orders moesten dienen om die orders zonder veel tijdverlies, waanneer noodig, te kunnen naslaan.

Na 1760 zouden die verzamelingen, evenals zeker recueil van plakaten, te Batavia worden bijgehouden door de twee archivarii en den bibliothecaris ter generale secretarie.

28 Julij. *Verkleining van de dragonder-lijfwacht van den Gouverneur-Generaal.*

Door den heer Gouverneur Generaal te kennen gegeven zynde, dat, terwyl het thans meer dan ooyt tyd was alle poincten, die tot bevordering der menagie konnen dienen, te retrancheeren, syn Edelheyd dus meede syn gedagten hadde laten gaan over de grote kosten, die de Comp^e van het corps cavallery te deeser hoofdplaats, volgens het project, geinsereert in de memorie van menagie van den 9ten May 1755, in 't jaar hadde te dragen, also het selve, volgens een daar van gemaakte samentrekking, te staan kwam op f 82406, so aan gagie en kostgelden, als huyshuur, emolumenten en rygelden: dat zyn Edelheyd, uyt hooft de nuttigheyd om het selve so kostbaar en groot te houden in geen en deele konde opweegen de sware ongelden, die, gelyk gemeld, daar aan ten koste gelegt moesten werden, nadien het selve voor 't grootste gedeelte van dienst was in cas van oproer en revolte, tot het doen van een expeditie in de bovenlanden, dan wel om te recognosceeren, dus geoordeelt hadde, dat de noodzakelykheyd het vereyschte om het selve op een min kostbare en voor de Comp^e meer dragelyke voet te reduceeren, so door het niet suppleeren der vacant geraakte plaats van major, als het

reduceeren van dat corps op een minder getal combattanten en ten dien eynde een nieuw plan geformeerd hadde, ingevolge het welke dit corps van 152 koppen, volgens het plan van den jare 1755, gereduceert zynde op een aantal van 99 koppen, de Comp^e, invoegen bovengemeld, in 't jaar soude komen te kosten een montant van f 50545:16 en op dien voet minder bedragen een somma van f 31860:8 $\frac{3}{8}$, produceerende aan de heeren leeden het gemelde plan ter resumptie; so is, na deliberatie en overweging van het nuttige en voordeelige, dat in deese reductie legt opgesloten, goedgevonden en verstaan, met alteratie van het voormelde project, in den jare 1755 geinsereert in de resolutie deser regeering van den 5^{en} Juny van gemeld jaar, het corps dragongers lyswagt voor 't vervolg te reduceeren op een getal van 99 koppen, primo plan, en dus te laten bestaan uyt:

- 1 ritmeester,
- 1 capitain lieutenant,
- 2 sous-lieutenants,
- 4 cornets,
- 1 wagtmeester tot adjudant,
- 4 wagtmeesters,
- 4 corporaals,
- 2 trompetters, en
- 80 ruyters.

28 Julij. *Indienstneming van inlandsche «alfaters».*

Gelesen synde een berigt van den commandeur en opper-equipagiemeester, Hendrik Booms, ter aantoning van de extra-ordinaire swakke toestant der scheeps timmerlieden op de equipagiewerf alhier, dewelke reeds so verre gekomen was, dat men voor het tegenwoordige nog maar 22 stux deser ambagtsgezellen in den trein en 59 op de werf aan handen heeft en waar van nauwelyks de helft de naam van timmerlieden meriteeren, onder een hygevoegt voorstel, dat, nadien tot het in gereedheyd brengen der te vertreckene schepen, eenige

inlandsche calfaten ten hoogsten benodigt syn, het deese regeering behagen mogt hem te qualificeeren tot het huuren van 30 stuks inlandsche calfaters, om daar door, so veel mogelyk, in staat te zyn de gerequireert werdende reparatien aan de scheepen te kunnen verrigten, wyl anders buyten staat was zulx te kunnen laten volbrengen met die spoed, als gerequireert werd; so is, nademaal het te over bekend is, van hoe lange reeds successive geklaagt is over gebrek aan de nodige scheeps timmerlieden, te meer nog, daar men hier in 't land een groot getal van swakke en by na afgevaren scheepen aan handen heeft, die een gestadige reparatie vereysschen, goedgevonden en verstaan, tot het voorgestelde middel, om het gemelde gebrek, so veel eenigsints mogelyk, te suppleeren, recours te nemen en gemelde commandeur dienvolgende te qualificeeren om 30 stux inlandsche calfateurs in dienst te nemen; en wyders de heeren Meesters by eerst af te gane missive in eerbied te vertonen, dat men, mits de dagelykse meer en meer toenemende verswacking van het getal deeser ambagtslieden, sonder dat het selve na benodigtheyd weder gesuppleert werd, genoodsaakt is geweest tot dit buyten gewoon expedient toevlugt te nemen, hoewel voor Comp' menagie niet advantagieus uytkomende, nadien yder man op 15 stuyvers 's daags te staan sal komen.

31 Julij. *Toelichting tot art. 19 van het reglement voor de bank-courant en bank van leening, vastgesteld den 27ten Augustus 1746.*

De Regering verklaarde, dat de bewoordingen van bovenbedoeld artikel, over volmagtschappen handelende, eenlyk haar betrecking hebben tot de volmagtschappen van personen, in leven zynde, en geenzints tot de zulke, die uyt eenige testamentaire dispositien haar source nemen en gevolgelyk mere impliceeren de uytvoering van iemands uytterste wille, waar voor Weesmeesteren, in zo verre dit collegie daar toe verzogt word, gesteld zyn en niet het collegie van commissarissen van de bank".

Ook bepaalde de Regering, dat de commissarissen van de bank en bank van leening niet verder als een particulier perzoon gehouden zullen zyn eenige volmagtschappen te aanvaarden, dan dezulke, die liquide zyn en die zy vermeenen te kunnen en ook genegen zyn te administreeren en te beheeren”.

31 Julij. *Toepassing op de Amphioen-societeit van het bepaalde nopens parate executie op 14 Julij 1761.*

Die societeit moest „genoegzaam alles op crediet afgeven en fiëeren”.

10 Augustus. *Voorschriften nopens de particuliere vaart.*

In consideratie gekomen zynde, de noodzakelykheyd om, so veel mogelyk, versekert te zyn, dat de particuliere vaartuygen, aan dewelke ter deeser hoofdplaats passen afgegeven worden om te varen na gepermitteerde plaatsen, na die plaatsen, bysonder na de Oostersche provincien, waarlyk komen te vertrekken, waar op hunne passen luyden, sonder daar van een verkeerd gebruyk te maken; so is op den voorstel van zyn Edelheyd verstaan, aan de sabandhaars alhier te ordonneeren om van de passen, die na de grote Oost, Java, Cheribon en Bantam, mitsgaders na de Westcust, sedert primo January deses jaars verleent zyn en verder verleent staan te werden, een aparte notitie te houden en de ministers en bediendens van gemelde comtoiren aan te beveelen om van de passen der in voormelde tyd van hier vertrokken zynde en nogh te vertrekken staande, mitsgaders aldaar aangekomen en nogh aan te komene vaartuygen en derzelve ladingen aantekening te houden en gemelde aantekening jaarlyks herwaards te zenden, ten eynde door den ontfanger generaal en voormelde sabandhaars tegen de alhier gehoudene notitie der afgegevene passen geconfronteert en aan deese regeering in scriptis opgegeven te werden, of alle de vaartuygen, die van hier derwaards vertrokken zyn, wel ter plaatse van hunne destinatie gestevent

en gearriveert zyn dan niet, om in 't laatste geval het nodig onderzoek daar omtrent te kunnen doen.

14 Augustus. *Verbod tegen den verkoop van Compagnie's schepen aan particulieren.*

Dit verbod, afkomstig van Heeren XVII^{ten}, berust op de overweging, dat de Compagnie »by zulke verkopen zelden »haar rekening» vond.

14 Augustus. *Bepaling, dat vreemde schepen ter reede Batavia zoo weinig mogelijk geholpen moesten worden.*

Merkwaardig is het volgende, in de Indische resolutiën ter zake voorkomende.

Door de heeren Meesters aangemerkt wordende, dat de admissie van vreemde scheepen ter Bataviasche reede en het verleenen van permissie tot den verkoop van hunne ladingen niet selden van schadelijke gevolgen voor de Comp^e is, met recommandatie om de aankomst en voor al het verblyf der vreemde scheepen ter gemelde reede in 't geheel niet te faciliteeren; so is verstaan daar op te antwoorden, dat men, nog in de admissie der vreemde scheepen, nog in den verkoop van hunne ladingen, gansch niet facil is, ofschoon men nu en dan, by aankomst van deselve, met eenige gevoegelykheid niet heeft kunnen weygeren de verkoop van eenige kleynigheden, om daar voor weder provisien in te koopen; en deese regeering voor 't overige wel wenschte, dat er nooyt iemand ter Bataviasche reede arriveerde of dat alle de arriveerende konden en mogten afgewesen worden.

$\frac{14}{17}$ Augustus. *Bekendmaking, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Omtrent het accepteren jaarlyx van excessive sommas op assignatie na Nederland door de heeren Meesters haar ongenoe-

gen getoont werdende, om dat daar door seer wierden beswaart, met ordre, om het acceptceeren van gelden op assignatie weder te bepalen op dien voet, als zulx by patriasche missive van den 17^{en} November 1758 is gepermitteerd en dienvolgende geen andere specie op assignatie aan te neemen dan alleen goede, wigtige, Nederlandsche ducats tegen 72 stuyvers het stuk; en omtrent dit voorwerp aangemerkt zynde, dat, ofschoon men aan de eene kant niet kan tegen spreken, dat haar Edele Hoog Agtbare sedert eenige jaren door de remisen van importante sommas na Nederland in de betaling seer belemmert syn geraakt, het egter aan de andere kant niet geraden schynt om het trekken van wissels op Nederland te limiteeren op 9 thonnen in het jaar, door de occagie, die daar door gegeven soude werden om verkeerde wegen in te slaan en de penningen, die yder een genegen mogt zyn in Europa te hebben, over Souratta, Bengale en van elders met Engelschen en andere vreemde Europeesen over te maken, en dat men dus yder de vryheyd behoorde te laten om door het directe canaal van de Comp^e zyn geld na Nederland te remitteren, mits dat teffens daar omtrend die voorsiening in agt genomen wierd, so wel dat de heeren Meesters spoedig geïnformeert wierden, hoe veel gelden alhier in cas geaccepteert sullen worden, als dat alhier de te doene geld eysch daar na gereguleert werde; so is, om aan het een en ander te voldoen, by provisie en tot nadere ordre der heeren Meesters, goedgevonden en verstaan alle de gelden, die een ieder genegen mogte weesen op assignatien na Nederland over te maken, van deselve te acceptceeren, mitsgaders de gemeente by een billet hier van de nodige advertentie te geven, onder dese conditie, dat de telling sal geschieden in goede, wigtige, Nederlandsche ducats tegen 72 stuyvers yder, als mede dat yder een, die genegen mogt weesen ten dien eynde geld in Comp^e cassa te tellen, verpligt sal weesen voor medio September aan den heer Directeur Generaal op te geven de sommas, die voornemens is na Nederland te remitteren, 't zy met de eerste bezending in de maand October of met de 2de besending

onder ultimo December, mitsgaders met het na schip geen gelden op assignatie na Nederland te accepteren; met dien verstande, dat de telling, na de voormelde gedane opgave der gelden, waar van de assignatien in October met de eerste retourscheepen overgemaakt zullen werden, uytterlyk voor medio October en van die sommas, waar van de assignatien voor de tweede bezending in December zullen dienen, voor medio December sal moeten gedaan werden en dat na voormelde tyd van medio December van niemand eenige opgave geadmitteerd of penningen op latere opgavens ten voormelde eynde by de Comp^e geaccepteerd zullen werden; item de voormelde opgave, als een restant der hier in voorraad zynde gelden, op den afgaanden eysch van contanten in de maand October na Nederland op te brengen en daar na de eysch der gelden, die men 's jaars tot den Indiaschen handel benodigt oordeelt, in te rigten; terwyl mede verstaan wierd, ingevolge de intentie van haar Edele Hoog Agtbare, door den groot cassier pertinent boek te doen houden en jaarlyks na Nederland over te zenden, waar uyt blyken kan, dat de gelden effectieve in ducatonen zyn aangeteld, de somma hoeveel en laastelyk waar aan de ducatonen zyn besteed en weder uytgegeven, als meede op de lyst der assignatien, die jaarlyx na Nederland werd gesonden, uyt te drucken de dag en tyd, op dewelke het verschil van 72 tot 78 stuyvers in Comp^e cassa is verandwoord.

17 Augustus. *Verbod tegen den aanvoer te Batavia door particulieren van Japansche kamfer met Compagnie's schepen.*

^{17 Augustus}
^{4 September}. *Staking van het »stempelen» van Nederlandsche ducaten. — Gangbaar verklaring van gekartelde, maar ongestempelde Nederlandsche ducaten tegen 2 $\frac{3}{4}$ rijksdaalder het stuk. — Verbod tegen den invoer uit Nederland van dergelyke muntstukken.*

Zie bij 15/31 December 1755 en 8 Januarij 1760.

Het verbod tegen den invoer, waarop confiscatie als straf werd gesteld, berustte op het vermoeden der Regering, dat particulieren, „aangelokt door de verhooging” in waarde van de bewuste ducaten, deze in grooten getale zouden aanvoeren.

De staking van het stempelen geschiedde op last van Heeren XVII^{en}, die van oordeel waren, dat „andere redenen als het ware belang der Maatschappy in deese stampeling der ducaten soude hebben geprevaleert”, — eene opvatting, waartegen de Indische Regering natuurlijk protesteerde.

28 Augustus. *Last op de scheeps-overheden alleen op de plaats hunner bestemming hunne gepermitteerde lasten te verkoopen.*

Is verstaan de overheden der hier in Indien navigeerende scheepen te verbieden om iets van de haar, volgens het reglement, gepermitteerde lasten onder wege te verkopen, buyten de plaats harer destinatie, wyl sulks almede een reden heeft uytgemaakt om de een of andere plaats, alwaar de markt presumtief hoger wierd geoordeelt te zyn, onder wegen aan te doen; maar daar en teegen aan gemelde overheden de vryheyd te laten om, ter gedestineerde plaats gekomen zynde, gemelde hare lasten als dan te demanueeren en van de hand te setten aan wie sy willen, sonder daar inne door de ministers of bediendens op de buyten comptoiren te mogen werden tegen gegaan of belet, op poene van de indignatie deeser regeering in contrarie gevallen; en ten dien eynde de ministers en bediendens van deese dispositie by extract en door de aanschryving deser regeering te preadverteeren.

$\frac{4}{1}$ September. *Uitschrijving van een algemeenen dank- en bede-dag wegens het aanstaande vertrek eener retour-vloot.*

$\frac{1}{15}$ September. *Verlenging met zes maanden van den termijn, vastgesteld op 16/19 Junij 1761 voor het overschrijven van vaste goederen.*

8 September. Vermeerdering van het aantal geprivilegeerde arak-stokerijen van 17 tot 20.

»Het presente getal van geprivilegeerde araks-branderyen »[was] niet ten vollen sufficient om de benodigde arak voor »de consumtie en 't geen verder vertiert kan werden uyt te »leveren en waar door men selfs jongst nog heeft moeten »resolveeren dies vervoer van hier door particulieren voor »een tyd te interdiceren”.

9 September. Bepaling, dat de procureurs voor elke, door hen ter rolle gebragte zaak eene speciale procuratie moesten overleggen.

By deesen raede in aanmerking genomen zynde, hoe het van tyden herwaards in gebryk is geweest, dat de procureurs door hunne clienten eene generale procuratie ad lites voor notaris en getuygen op hen laten passeeren en dat zy dan vervolgens in alle voorvallende saeken sodanige procuratie komen te exhibeeren en daer uyt te ageeren, schoon veelmaels hun meesters intentie niet is aan hen sodanige ample en generaele magt te defereeren, als die procuratien, door hen geëxtendeerd, komen in te houden, en waer door dan dikwils veroorzaekt werd, dat zy in de kosten van een processe werden gecondemneert, die geheel tegens haer intentie zyn aangelegt en vervolgt, en dus onverdient die condemnatie moeten ondergaan; so is, tot wegneming van diergelyke quaede interpretatien en extentien, die men aan de generale procuratien ad lites geeft, en de daar uyt veel maels voortkouende, voor desen en geen nadeelige condemnatien, goedgevonden en verstaen voor nu en den aanstaande te statueeren, dat niemant der practisyns voortaan voor iemand, wie het ook zoude mogen weezen (uytgesondert voor publicque collegien en den curator ad lites, die by het oud gebryk werden gelaeten), voor deesen raede, het zy aanleggender off verweerder wyse, uyt eene generaele procuratie zal moogen ageeren, maar gehouden weezen

telkens in judicio te exhibeeren eene tot de saak, die dienen zal, relative, speciaale procuratie, ter secretary van desen raede voor een der gesworen clercken en getuygen gepasseert.

15 September. *Wijziging van art. 67 van het plakaat tegen praal en pracht.*

In deliberatie gebragt zynde, dat by de elfde titul of het seven en sestigste articul van het op den 30^{en} December 1754 tegens de pragt en praal geëmaneerde placcaat, sprekende van de begrafenissen by avond, geen de minste onderscheyd of distinctie gemaakt is tusschen opperkooplieden en de gequalificeerdens, die daar boven zyn, tot gouverneurs inclusif, in opzigte van het getal wagens, die by de begrafenissen van derselver lyken by avond gebruykt mogen werden; soo is, uyt aanmerking, dat het verschil van de rang tusschen de eerste en de laatste in den dienst der Comp^e al te groot en te notabel is en dus aan de laatste boven de eerste met regt eenig meerder aanzien en prerogatief in deesen gegeven en toegevoegt mag en kan werden, goedgevonden en verstaan, tot ampliatie van het gemelde articul, te statueeren, dat by het begraven der lyken van oud-gouverneurs en alle verdere gequalificeerdens, die bediening en rang hebben boven de opperkooplieden, sullen mogen werden gebruykt twaalfrouw wagens, buyten de lykkoets.

18 September. *Toekenning aan het kantoor der generale visite te Batavia van 96 ponden waskaarsen 'sjaars.*

Geconsidereert zynde, dat het comptoir der generale visite van geen minder omslag is als dat van den boekhouder generaal, sedert het commissie visite comtoir afgeschafft en in het zelve weder ingetrokken is; zo wierd verstaan, de verstrekking van waxkaarsen, die voor 't eerstgemelde comptoir gereduceert is tot 48 ƒ in 't jaar, terwyl evengelyke quantiteyt voor 't commissie visite comtoir wierd toegelegd, weder te bepalen

op 96 ƛ , en gemelde quantiteyt 's jaars aan den visitateur generaal, even als aan den boekhouder generaal, te laten verstrekken.

22 September. *Bepaling, dat de Jakatrusche indigo weder in den vorm van kurken mogt worden geleverd.*

Zie bij 10 Junij 1760.

Bij gelegenheid van de laatste leverantie van indigo hadden de Regenten geklaagd, dat, buyten en behalven de indigo culture haar swaar en kostbaar viel, deselve door het namaken deser monsters nog veel kostbaarder quam te staan, om dat tot het maken der koekjes de indigo veel langer gekookt moest werden en dus daar van meer verkookt en noodwendig vry minder uytgeleverd wierde".

22 September. *Wijziging van het middel van bestaan voor de Administrateurs van het graan-magazijn te Batavia.*

Wyl het seker is, dat de ryst door het lang leggen en broeyen in de pakhuysen seer vermytert, verteert en een grote spillage onderworpen is, en dat dus een ses maandige afschryving van $3\frac{1}{33}$ perc^{to} op de verstrekte en afgescheepte ryst wat schraal omkomt, zoo is goedgevonden en verstaan aan gemelde administrateurs te permitteeren om, boven de 100 ponden ryst, die hen van yder coyang, volgens het besluit van den 16^{en} October 1744 en het reglement wegens de provisien en verdere douceurs voor de dienaren in de administratien ter deeser hoofdplaats van den 28^{en} Augustus 1755, toegestaan zyn en welke sy voor het vervolg op den ontfangst sonder geldsom op de parthy aftrekken en dus de coyang by de boeken inneemen mogen tot 5200 ƛ , mits deselve inselvervoegen ook verstrekt en afgeschreeven werde, nog 2 perc^{to} by de boeken deser administratie onder ultimo Augustus af te schryven op de versondene en verstrekte ryst, en zulx

niet alleen op de parthy, die sedert primo December 1760 tot ultimo Augustus deses jaars uyt het graan maguazyu reeds afgescheept en verstrekt is, maar ook van het geene van die corl in den aanstaande nog staat afgescheept en verstrekt te worden; en meermelde adinistrateurs dus van de ryst toe te leggen $5\frac{1}{3}$ perc^{to} of zodanige afschryving, als op de andere granen tot vyf perc^{to} is geaccordeert.

5 October. *Bepaling, dat geen Compagnie's dienaar binnen zyn verbonden tyd naar Batavia of naar Nederland »gelicentieert" mogt worden, tenzij met »afgeschreve gagie en stilstand van alle emolumenten".*

Heeren XVII^{nen}, van wie dit voorschrift afkomstig is, voegden hierbij nog het navolgende:

Wy hebben vervolgens ook geresolveert, tot weering van die misbruyken, om niet alleen te inhereeren de voormelde ordres met betrekking tot die geene, welke hunne verbonden tyd niet hebben uytgedient, en mitsdien goedgevonden en verstaan, dat niemant, van wat rang of conditie hy zoude mogen zyn, binnen zyn verbonden tyd van eenig buyten comptoir na de hoofdplaats zal mogen worden gelicentieert of uyt Indien na Nederland zal mogen vertrekken, dan met afgeschreve gagie en stilstand van alle emolumenten.

En, nadien sedert eenigen tyd diverse ambagtslieden en andere soortgelyke dienaren, die binnen hun verbonden tyd gerepatriert zyn en aan wien uyt dien hoofde geene gagie voor de reys competeert, aan ons hebben geklaagt, dat zy voor hun vertrek uyt Indien geene kennis hadden gehad, dat hunne gagien zouden stil staan, en dat, indien zy daar van geïnformeert waren geweest, zy hun verband zouden hebben uytgedient, zal het nodig zyn, tot voorkoning van dusdanige klagten, dat in het vervolg, by het verleenen van ontslag aan iemand, die binnen zyn verbonden tyd wil repatrieren, werde bygevoegt en dus bekend gemaakt, dat de gagien zullen stil staan.

Maar behalven deze dispositie nopens de geenen, die binnen

hun verbonden tyd repatrieeren, hebben wy wyders, tot verdere ontlasting van de maatschappy, ook goedgevonden UE. expreslyk te gelasten, conform de vorige ordes, dat alle dienaren, geene uytgesondert, die na expiratie van hunne verbonden tyd, op praetext van te repatrieeren, werden ontslagen uyt de bedieningen, die zy op eenig buyten comptoir of ter hoofdplaatse bekleden, en daar na, by het vertrek van de schepen, niet in gereedheyt zyn of om andere redenen overblyven, na het vertrek van de schepen gene gagien, kostgelden of andere emolumenten zullen mogen genieten, maar dat, van het vertrek der schepen af, hunne gagien zullen worden afgeschreven en hunne emolumenten zullen ophouden; terwyl wy nog verder gelasten, dat de gagien, kostgelden en alle andere emolumenten, ook van die gene, welke, na hun verbonden tyd, om andere redenen of met andere inzigten als om te repatrieeren, uyt hunne bedieningen worden ontslagen, zullen worden afgeschreven en cesseeren van den dag, dat zy hun onslag hebben bekomen, tot 'er tyd toe, dat zy weder in actueele bediening zullen zyn getreden of dat zy na Nederland vertrekken

Wy agten geheel onnodig op eenigerly wyze aan te dringen, dat de voorgemelde dispositie nopens die geene, welke den tyd van hun verband hebben uytgedient, na regt en billykheyt dadelyk betrekkeelyk zoude kunnen gemaakt, ook op alle de geene, welke voor den ontfangst dezes, op pretext van te repatrieeren of om andere redenen, hun onslag uyt hunne vorige bedieningen hebben verkregen en egter al zedert een geruymen tyd, de eene meer, de andere min, by continuatie gagien, kostgelden en andere emolumenten hebben genoten; want, geconsidereert, dat deze dispositie niet is een nieuwe ordre, maar alleen een vermaan tot nakoming van vorige en te meermaal herhaalde ordres, en dat het notoir is, in weerwil van die ordres, dat de gemelde dienaren die gagien en emolumenten zo lang hebben getrokken, zouden wy met alle billykheyt dat bezwaar aan de Compagnie mogen doen vergoeden; maar, om egter nadere blyken te geven van onze byzondere toegeventheyt, hebben wy goedgevonden aan alle dicnaren, welke,

hun verbonden tyd uytgedient hebbende, zullen hebben verkregen, voor dat deze aan UE. zal zyn ter handen gekomen, hun ontslag van de bedieningen, die zy hebben bekleed, nog toe te staan het genot van hare gagien, kostgelden en andere emolumenten geduurende den tyd van een jaar na den ontfangst dezes; zullende vervolgens, na verloop van dat eene jaar, de gagien van al zulke dienaren moeten werden afgeschreven en hunne kostgelden en verdere emolumenten met 'er daad moeten ophouden.

Op 19 Mei 1762 is van dezen last mededeeling gedaan aan het Opperhoofd van het generale soldij-kantoor en aan de buiten-kantoren.

5 October. *Last op de »soldy-bediendens» op de »dood-rekening» van een Compagnie's dienaar bekend te stellen, of deze al dan niet vrouw en kinderen naliet.*

Heeren XVII^{ten} gelasten dit »tot voorkoming van de abuyzen, »die hier te lande [Nederland] werden begaan in het afgeven »van nalatenschappen en die, by gebrek van de benodigde »informatie, veelyds onvermydelyk zyn».

Op 12 Julij 1762 is hiervan mededeeling gedaan aan het Opperhoofd van het generale soldij-kantoor en aan de »soldy-bediendens» op de buiten-kantoren.

13 October. *Vermindering met 1° Januarij 1762 van de rente, uit te keeren door de bank-courant, van $\frac{1}{4}$ tot $\frac{3}{16}$ pct., »zynde neegen stuyvers 's maands».*

Directeur en Commissarissen van de bank-courant gaven hiervan bij gedrukte advertentie kennis aan hen, die »genegen mogten zyn hare penningen in het vervolg by de »gemelde bank à deposito te brengen».

13 October. *Gelijkstelling van de onder-chirurgijns met bootslieden, wat de gepermitteerde bagage betref.*

In aanmerking gekomen zynde de noodzakelykheyd om de retourbodems met bekwame onder-chirurgijns te voorsien en de schaarsheyd, welke men aan die subjecten ordinair by het vertrek der scheepen na Nederland bespeurd, indiervoegen, dat deselve als dan eerder opgesogt moeten werden, als zig ten dien eynde van zelfs aangeven, 't geen voornamentlyk veroorzaakt word, door dien deselve geen de minste gepermitteerde bagage mogen mede voeren; so is, om hier omtrent eenigsints te voorsien, nodig geoordeelt en verstaan, tot nadere interpretatie van de lyst of het reglement omtrent de bagage der repatrieerende personen, gearresteerd ter vergadering van 17ten op den 9ten September 1750, alhier gepubliceert den 16ten Juny 1757 en geamplieert den 14ten September 1756, de onder-chirurgijns, in opsigte der gepermitteerde bagage, voortaan eguaal te stellen met de bootslieden en dus aan deselve toe te staan 1 kist, lang 4½, breed en hoog 2 voeten; mitsgaders hier van de gecommitteerde branders de nodige kennisse ter narigt te geven.

13 October. *Wijziging van het bepaalde op 10 November 1757 nopens het stilstaan van het tractement van repatriërende dienaren der Compagnie.*

De Regering verklaarde, dat »de geene, die incurabel mogten bevonden en op haar versoeck na Nederland verlost worden voor de expiratie van haar verband, schoon de gagie van veerthien guldens en daar boven winnende, even als voor deesen, hare gagie zullen blyven behouden, dog egter niet jousseeren van het extra douceur, aan de scheepelingen by haar thys komst toegelegd by het placcaat van den 2ten Augustus 1745 (¹), welk laatste mede niet sullen genieten, die minder gagie winnen en als impotente op hun versoeck mogten werden verlost”.

(¹) Deze datum wordt in de origineele resolutien aangetroffen, doch is onjuist.

27 October. *Bepaling, dat Compagnie's dienaren, welke zich te Djambi aan de eene of andere misdaad schuldig maakten, met de stukken en bewijzen ten hunnen laste naar Batavia moesten opgezonden worden om aldaar terecht te staan.*

Zulks werd bepaald „ter voorkoming van verdere absurditeyten”, welke te Djambi in regtszaken gepleegd waren.

17 November. *Last tot het opmeten van landerijen, enz. bij verkoop.*

Door Heemraden der Bataviase ommelanden te kennen gegeven zynde, dat er dagelyks veele abuysen te weeg wierden gebracht in het formeeren der kaarten van particuliere landeryen en erven, buyten deese stad leggende, door opgave van verkeerde belendingen derzelve by de koop- en eygendoms brieven, veroorzaakt, na de gedagten van haar Eerwaardens, om dat, zedert de geëxteerde Chineese revolte in den jare 1740 veele landeryen van eygendoms heeren verandert zynde, diverse afgebrande erven wederom zyn opgebouwt en naderhand, by verkoop, op andere getransporteert, zonder dat men zig ten opzigte der juyste belending of grensscheydingen schynt bekreunt te hebben, met versoek, dat het deese regeering behagen mag te ordonneeren, om alle verkogt werdende landeryen en erven in de ommelanden deser stad, even als zulx in den jare 1750 aan deese tafel, ter sessie van den 5^{en} October des gemelde jaars is gearresteert, op het nieuw te laten nameeten en in de meet- en koopbrieven voortaan derselver regte belending bekend stellen; so is goedgevonden en verstaan, tot voorkoming van abuysen, sulx te laten geschieden en dienvolgende Scheepenen deser stad te gelasten geene opdragten van landeryen te laten doen, als die bevoorens door de geswore landmeeters de novo sullen zyn gemeeten, ten eynde men versekert sy, dat de nieuwe en ware belendingen

bekent gesteld zyn geworden in de koopbrieven, die daar van geformeert worden; met deesen verstande, dat diergelyke metingen niet telkens, maar eens voor al zullen behoeven te geschieden by den eersten verkoop, dog niet by afschryvingen, op dat daar uyt niet geintroduceert werde een drukkende lastpost voor den ingesetenen.

Zie ook bij 14 December 1762.

17 November. *Regeling van de hoeveelheid katoenen garen, welke de Residenten op Java jaarlijks, »sonder »bemoeyenis der Regenten'', ten behoeve van de Compagnie moesten opkopen.*

Te weten :

het opperhoofd in den Oosthoek.....	16 pikols.
de resident te Grissee.....	40 »
» » » Rembang.....	4 »
» » » Djoeana.....	4 »
» » » Japara.....	12 »
» » » Kwala Demak.....	4 »
» » » Pekalongan.....	4 »
» » » Tagal.....	16 »

17 November. *Vergunning voor den Sultan van Djokjokarta, »by onverhoopt geval van het een of ander'', met den Gouverneur van Java's Noord-oost-kust te corresponderen.*

De Sultan had hierom verzocht. — De Gouverneur moest de brieven van den Sultan naar Batavia opzenden.

26 November. *Verbod tegen ketting-slag voor Europesche »delinquanten''.*

Onder de besoigne over 't gouvernement Amboina ontwaard zynde, dat aldaar nog in gebruyk schynt te zyn het klinken

van Europese delinquanten en gecondemneerde in de ketting, niet tegenstaande dit gebruik reeds by besluit deser tafel van den 8^{en} July 1746, om de daar van gegevene solide redenen, afgeschafte is, ten blyke dat deese ordre aldaar niet moet zyn ontfangen of in vergetelheyd geraakt; so is thans nader goedgevonden en verstaan, by renovatie deeser ordre, de Raden van justitie en de ministers op de respective buyten comptoiren circulair te gelasten en aan te schryven om voortaan geene Europeese delinquanten in de ketting te klinken, maar deselve, na mate van de misdaad, tot andere straffen, het zy van bannissement, dan wel andersints, te condemneeren; met deesen verstande nogthans, dat, in geval van exilie of relegatie, de tyd vermeerdert zal moeten werden, na mate dat de straffe door het ontslag of de verligting der afgeschafte ketting vermindert word.

26 November. *Last op de Oostersche kantoren te zorgen, dat alle, aldaar in beroep aankomende predikanten sig binnen de tyd van een jaar bekwaam maken om het evangelium in eene verstaanbare, Maleysche taal te kunnen verkondigen.*

2 December. *Verbod voor practizijns eenige provisie van hunne cliënten te vorderen voor het ontfangen van bij vonnis aan die cliënten toegewezen gelden.*

De Raad van justitie te Batavia bepaalde, dat geen practizijn, voor deesen rade postuleerende, voortaan van iemand zyner cliënten voor het ontfangen van penningen, hen by sententie of gewysdens van deesen raade competeerende, twee en een halve rd^s van het hondert zal mogen in reekening brengen of afvorderen, maar wel, indien zy daar toe mogten geëmployeert werden, hunne ordinaire vacatie gelden, ter taxatie en moderatie nogthans van deesen raede, zullen mogen pretendeeren, het gunt hun als dan by nadere declaratie, na volgens voorsz. taxatie, zal werden te goed gedaan.

11 December. *Verhooging der inkomsten van de predikanten in de Oostersche gouvernementen.*

Door zyn Edelheyd in overweging gebragt zynde, dat de aversie, die men doorgaans in de predicanten tegen het beroep na Banda bespeurt, sekerlyk, buyten de ongesondheyd, schraalheyd en duurte der plaats, eeniglyk toegeschreeven moet worden aan het geringe bestaan en inkomen, dat zy aldaar, gelyk in 't generaal op de comtoiren om de groote Oost, Comp^s wegens genieten, en dat zyn Edelheyd om die reeden hadde laten nagaan, wat aan de predicanten, so op Banda, als op Ambon, Macassar, Ternate en Timor verstrekt word, wanneer bevonden hadde, dat die jaarlyksche verstreking bedroeg aan een predicant:

op Amboina *f* 828, daar onder gerekent $\frac{1}{2}$ last ryst 's maands, voor die in 't Maleyds de godsdienst verrigten:

in Banda *f* 653;

op Ternaten *f* 576;

tot Maccasser *f* 510, en

op Timor *f* 646, terwyl een predicant op Batavia aan kostgehl, huysuur en emolumenten in het jaar een sonna van *f* 1755 kwam te genieten en dus *f* 1102 meerder dan een predicant in Banda;

dat dit zekerlyk een groot verschil was en dus natuurlyk die tegensin te weeg bragt, om met zoo weynig lust en genegentheyd derwaards te gaan ter verkondiging van het Heilig Evangelium, en welk verschil te groter was, als men aanmerkte, dat de predicanten op Batavia haar ordinaire verbetering tot *f* 150 konden erlangen en op de buyten comtoiren niet;

dat, ofschoon het tegenwoordig de tyd niet was om veel weg te geven, dan wel de Comp^e met ongewone lasten te beswaren, het egter telfens waar was, dat er niets betamelyker en billyker geoordeelt moest worden dan om die geene, die den godsdienst bedienen, so veel mogelyk, eerlyk en ordentelyk te doen bestaan, om deselve daar door op te beuren en

op te wackeren het woord Gods met yver, genegentheyd en vermaak alom te prediken en dus ook met die lust en genoeg na die plaatsen te gaan, waar voor thans so veel tegensin hebben; en dat men derhalven, om 't aanbelang der zaak en weegens het soulaas, 't welk daar door aan Gods dienaren toegebracht soude worden, volgens de gedagten van zyn Edelheyd, over een geringe lastpost, die de Comp^e door eenige verbetering van het presente genot der predicanten om de Oost in 't generaal soude moeten dragen, diende heen te stappen en deselve 's jaars toevoegen een extra douceur van / 500, 't geen over de gantsche Oost, Timor mede gerekent, by berekening der predicanten, die 'er thans staan of beroepen kunnen werden, soude hedragen een somma van / 4500;

so is, op de dientweegen gedane propositie en rondvraag door zyn Edelheyd aan de heeren leeden, eenparig goedgevonden en verstaan, aan de predicanten in de vier Oostersche gouvernementen van Amboina, Banda, Ternaten en Maccasser, mitsgaders Timor, boven de thans door deselve genoten werdende gage, emolumenten, etc., tot bereyk van het vorenstaande oogmerk en ook tot een meerder encouragement in het aanleeren der Maleytsche tale, volgens het besluyt van den 26^{en} November jongstleeden, 's jaars uyt Comp^s cassa aldaar yder als een douceur of beter middel van bestaan toe te leggen een montant van / 500 of rd^s 208:16, mitsgaders nog daar en boven aan die van Banda een halve last ryst 's maands uyt Comp^s pakhuyzen te laten verstrekken, dog daar en tegen de afgave van ryst, welke de leeraren in de Maleydsche gemeente in Amboina tot nog toe genoten hebben, te laten cesseeren.

$\frac{15}{24}$ December. *Aanvulling van het bepaalde op* $\frac{25 \text{ Januarij}}{1 \text{ Februarij}}$
1760 *nopens de gepermitteerde lasten.*

Geremarqueert zynde, dat by het laatst geamplieerde reglement nopens de bagagie en gepermitteerde lasten van Comp^e zeevaart in Indien op den 1^{en} February 1760 niet bepaald

is of uytgedrukt staat, hoe groot de daar by bepaalde lasten mogen zyn of hoe veel deselve in gewigt mogen inhouden: so is, tot tegengang van alle misbruyken, die door een te ruyme interpretatie van de grootheyd of het gewigt derselve gemaakt souden kunnen werden, en op dat yder een duydelyk kan weeten, waar na zig sal moeten reguleeren, nodig geoordeeld en verstaan, tot interpretatie van het gemelde reglement, te verklaren, dat voor yder last niet meer sullen gerekent mogen werden dan 10 kanassers of 3 leggers; en hier van een iegelyk, die het aangaan mogte, by een biljet te advertteeren.

18 December. *Intrekking van het bepaalde op 6 Maart 1759 ten aanzien van de Utrechtsche poort te Batavia.*

So tot voorkoming van alle nadeelige gevolgen en tot verligting van het swacke garnisoen, die daar by nog al eenigsints moeyte en ongemak heeft, is goedgevonden en verstaan de pagt van de passagie der Uytregtse poort, des avonds na half seven uur, te niet te doen en met ultimo deser te doen cesseeren, en daar van aan Heemraden, door de welke dezelve verpagt is geworden, kennisse te geven: mitsgaders de voorsz. poort vervolgens weder als bevorens te doen sluyten des avonds tegen half seven uur.

¹⁸/₂₄ December. *Verbod tegen invoer te Batavia van Westersche lijnwaden, »so lange de patriasche en Indiasche eysschen niet voldaan'' waren.*

Vermits met ult^o December verstreken zoude zijn de termijn, gesteld bij het bepaalde op 31 Julij 1760, gelaste de Regering »by een biljet alle en iegelyk te advertteeren, dat na het uyteynde deses jaars alhier door de scheeps overheeden, komende van Ceylon, Chormandel en Bengale (zynde Souratta reeds in 't geheel buyten den particulieren lywaat-handel gesloten) niet zullen mogen werden aangebragt en ingevoerd

of ook van die plaatsen door de aldaar zynde ministers en bediendens na herwaards overgezonden de by het g'amplieerde reglement op de bagagie en gepermitteerde lasten van Comp^e zeevaart in Indien van den 1^{en} February 1760, so aan de scheeps overheeden en den opper- en onder-equipagiemeesters deeser hoofdplaats, als den gouverneur en directeur van de voorsz. plaatzen, gepermitteerde packen of ook eenige andere lywaten, hoe ook genaamt, in wat volume deselve ook souden mogen zyn en voorheen g'adresseert zyn geworden aan het Bataviasch postcomptoir en andere directe [*sic*], so lange de patriasche en Indiasche eysschen van lywaten voor de Comp^e niet voldaan zyn, op poene van confiscatie der overgesondene, aangebragte en ingevoerde lywaten en derzelve vierdubbele waarde boven dien; mitsgaders dit biljet niet alleen hier te affigeeren en aan die het aangaan zal af te laten geven, maar ook, tot nader narigt, te zenden na de comptoiren, waar op het zelve relatie heeft, met ordre aan de respective officieren alhier en speciaal den waterfiscaal, mitsgaders de ministers en de justitieele bediendens op die buyten comptoiren, om nauwkeurig te letten en te doen letten, dat deese interdictie door geene overtreding worde gevilipendeert of desselfs intentie geeludeert, op poene van, sodanigen versending, aanbrenge en invoer selfs maar conniveerende, te sullen werden aangesien als overtreeders deser ordre en daar over gestraft na exigentie van zaken''.

22 December. *Verpachting van de generale en gemeene inkomsten van het koningrijk Jakatra voor het jaar 1762.*

22 December. *Bepaling, dat de Visitateur-generaal, bij vertrek naar Nederland, borgtogt moest stellen tot een bedrag van 3000 rijksdaalders gedurende twee jaren.*

Deze borgtogt moest dienen om daarop te kunnen verhalen het een sesde gedeelte, dat hy reeds mogte hebben genoten

van sodanige erreuren in de Indiasche negotieboeken, als de ministers en bediendens by de marginale aantekeningen op derselver bevinding ter betaling opgelegd zyn en waar van deselve in der tyd weder mogten werden ontheft”.

28 December. *Vernieuwing der plakaten tegen het maken en verkoopen van vuurwerk, enz.*

Zie bij 24 December 1714, 28 December 1729, 14 December 1743 en 29 Januarij 1748.

Die plakaten waren »in vergeteldheid geraakt”.

31 December. *Aanrekening van »vaderlandsche” goederen, zoowel met Nederlandsch, als met Indisch geld.*

Op last van Heeren XVII^{ten} bepaalde de Indische Regering »alle vaderlandsche goederen en koopmanschappen met primo September 1762 by de Bataviasche negotie boeken te laten inneemen in Nederlands en Indiasch geld, conform de patriasche factuuren, mitsgaders sulks ook te ordouneeren na Ceylon en Bengale, om daar meede terselver tyd by de boeken een begin te maken, als buyten Batavia de eenigste plaatsen zynde, alwaar de goederen direct uyt Nederland worden aangebragt”.

1762.

19 Januarij. *Bepaling, dat »in 't vervolg, in cas van »verzuymde inpalming van legaten en boetens, ten behoeve der diacony armen vermaakt en aan dezelve »toegelegt, het bedragen van deselve zal moeten werden »voldaan en uytgekeert door zodanige proces- en legaat »bezorgers, dewelke voor de invordering op zyn tyd »niet behoorlyk mogten hebben gevigileert, indien door »dat versuym vervolgens geen ander verhaal mogt wesen »te doen tot schadeloos stelling der armen”.*

29 Januarij. *Toekening van 5 pct. spillage aan den Opziener van de rijst-markt over door hem verkochte Compagnie's rijst.*

Talrijk waren de diefstallen in het rijst-magazijn van de Compagnie, waarover die Opziener het beheer voerde.

29 Januarij. *Vergunning aan den kastelijn van het Heeren-logement te Batavia 12 rijtuigen te verhuren.*

Door Heemraden der Bataviasche ommelanden te kennen gegeven zynde, dat haar Eerwaardens aan den castelyn van het stads logement, Johan Adam Keyser, op desselfs daar toe gedane verzoek, hadden gepermitteerd om, boven en behalven de aan hem door deese regeering toegestane ses wagens, ten dienste der vreemdelingen, in dat huys logeerende, nog ses wagens te gebruyken, mits, niet alleen voor de gemelde ses wagens, maar ook voor drie der eerstgemelde de gestatueerde wagenpact betalende en zig vervolgens wagtende de overige drie der hem gepermitteerde rytuygen tot eenig ander employ als ten dienste der by hem logies houdende perzonen te gebruyken en zonder deselve aan iemand anders te mogen verhuuren off ter leen geeven, op verbeurte der boete, voor de wagen verhuurders gestatueert op het gebruyk van ongebrande wagens; met verzoek van haar Eerwaardens om ten opzigte van de drie gepermitteerde wagens, uyt de ses aan voormelde castelyn tot gebruyk der by hem logeerende vreemdelingen toegestaan, de approbatie deeser vergadering te mogen erlangen; zoo is, nadien deese reductie der ses gepermitteerde wagens aan meermelde castelyn tot drie stuks geoordeelt word door Heemraden met een goed oogmerk geschied te zyn, goedgevonden en verstaan, het voormelde besluyt in dien opzigte te approbeeren.

29 Januarij. *Vermindering van de rente, uit te keeren door de Bank-courant, van $\frac{3}{16}$ tot $\frac{1}{8}$ pct. 's maands of $1\frac{1}{2}$ pct. 's jaars.*

Te groote voorraad van geld te Batavia, in verband met de behoefte, was oorzaak van deze vermindering.

Al zeer spoedig bleek deze vermindering de Bank niet uit haren nood te helpen, waarom de Regering den 2^{den} Februarij 1762 de rente tot $\frac{1}{12}$ pct. 's maands of 1 pct 's jaars verminderde.

9 Februarij. *Verbod tegen den invoer en verkoop te Batavia van elders gedrukte almanakken.*

Die invoer en verkoop waren in strijd met het „van ouds” en laatstelijk op 2 Junij 1761 aan den stads-drukker toegekende „privilegie om privative en met uytsluyting van yder een „almanakken van allerhande formaat te drukken”.

De poenaliteit was confiscatie.

9 Februarij. *Verbod tegen het over boord werpen van bedorven buskruit.*

Aangemerkt zynde de noodzakelykheid om, zoo veel mogelyk, voor te komen en versekert te zyn, so wel, dat met een articul van dat aanbelang door de scheeps overheeden niet ligtveerdig te werk werde gegaan, als dat een trouwe behandeling daar omtrent hebbe plaats gehad; soo is goedgevonden en verstaan de overheeden der, zoo wel van hier, als van de buyten comtoiren na herwaards en andere plaatsen vertrekkende scheepen te verbieden om eenig buskruyt, dat op de reys, 't zy door leccagie, dan wel op een andere weyse nat en vogtig of bedorven mogte geraakt zyn, over boord te werpen, maar het selve op eene versekerde plaats te bergen en aan te houden, mitsgaders vervolgens, by hun aankomst op het eerste comptoir der Comp^e, aan de ministers en bediendens

aldaar over te geven, om door de laatgemelde daar mede na bevinding en volgens het meeste interest der Comp^e gehandelt te werden; mitsgaders ten dien eynde niet alleen een gedrukt en geauthentiseert extract deses, tot narigt en observantie der scheeps overheeden of der gezagvoerders van Comp^e scheepen te laten afgeeven aan yder schip om in de scheepsdoos bewaard te worden, maar ook de ministers en de bediendens op de respective buyten comptoiren van deese ordre circulair te adverteeren.

Dit verbod is door Heeren XVII^{den} goedgekeurd bij hunne missive van 10 October 1764, »als zynde een bequaam middel om te praevenieren de morsseryen, welke daar mede »gepleegt zoude kunnen werden».

9 Februarij. *Privilegie voor 25 jaren tot het maken van kandij- of suiker-brooden, verleend aan den eigenaar van zekeren tuin, gelegen buiten de Utrechtsche poort te Batavia.*

Dit privilegie was aan »den tuin zelven geaccrocheerd».

23 Februarij. *Vrijstelling der predikanten van de Gereformeerde en Luthersche gemeenten te Batavia van de betaling van wagenpacht, bedragende voor ieder hunner 40 rijksdaalders per jaar.*

Zie bij 28 December 1729.

De wagen-pacht was de voornaamste bron van inkomsten voor het Collegie van Heemraden.

26 Februarij. *Vergunning tot het bouwen in het district Samarang van eene arak-stokerij en suiker-molen »tot het maken van stok-suyker».*

De Regering ging hiertoe over om »te toonen, hoe grootelyks

»haar de welvaart van 't Javase gouvernement ter harten» ging, maar te gelykertijd verbood zij, op straffe van confiscatie, den uitvoer van arak en »stocksuyker».

Het product van de nieuwe fabriek mogt alleen strekken »voor de eyge consumtie van Java».

Vóór 1742 had te Samarang ook een arak-stokerij bestaan.

Zie ook bij 24 Junij 1777.

25 Maart. *Regeling van het verzenden naar Nederland van »bestel-kasjes», enz.*

Heeren XVII^{ten} schreven bij hunne missive van 25 Maart 1762 ter zake het navolgende voor: .

Hoe zeer wy, by het verleenen van de permissie tot het overzenden van bestel kasjes, het getal van dezelve expresselyk hebben bepaalt en wy te gelyk hebben geordonneert, dat in die kasjes geene goederen buyten thee of porcelain zouden mogen werden gepakt, ondervonden wy egter tot ons byzonder misnoegen, dat by continuatie in het een en in het ander excessen werden begaan, zelfs door luyden, wier pligt het is alle dusdanige ongeregeltheeden dadelyk te beletten.

Want, behalven dat UE. gantsch onbevoegdelyk by het laatst retour het getal van de kisjes op de scheepen van het Zuyder en Noorder quartier hebben vergroot met de helft. zoo zyn ook in verscheide van de kisjes, in den voorleeden jaare aangebragt, gevonden lywaaten en andere ongepermitteerde goederen.

Wy zouden derhalven, ook uyt hoofde van dat misbruyk onser permissie, met alle billykheid dezelve weder geheel kunnen intrekken; dog, tot een nader en overtuigender blyk van onze toegeeventheid in deezen, zullen wy het overzenden van bestel kasjes nog voor eerst blyven permitteeren, egter niet anders als op den voet van onze resolutie van 16 Augustus 1742 en onze nadere aanschryvens van 18 September 1750 en 20 October 1757.

En, ten einde met meerder effect tegen te gaan en te

beletten alle excessen in het overbrengen van die gepermitteerde kisjes, inhaereeren wy niet alleen de poenaliteit van 20 rd^e, by onze letteren van 20 October 1757 gestelt tegens een yder der gecommiteerdens, die buyten Uwe speciale order eenige kisjes boven het bepaalde getal zullen hebben gebrand, maar wy hebben teffens geresolveert, indien tegens verwagting eenige excessen in de quantiteit mogt werden begaan, ten behoeve van de Comp^e te confiscueeren alle de kisjes, die na het twintigste op de lyst en zullen worden gevonden.

Het blyft wyders vast staan, dat alle goederen, buyten thee en porcelain, welk in eenig van die kisjes zouden mogen gevonden werden, dadelyk zullen worden geconfisqueert ten behoeve van de Comp^e; en, om voorts ook de afzenders van die kisjes dies te meerder tot hun pligt te houden, zal een yder, op wiens naam zal zyn verzonden een kisje, waar in bevonden zullen worden afgepakt te zyn eenige ongepermitteerde goederen, deswegens verbeuren de dubbelde waarde van het geene die aangehaalde goederen by verkoop zullen rendeeren.

Wy hebben al wyders nodig geoordeelt eenige nadere ordres te stellen op het zenden van gebrande potten en flesschen; en om ook daar inne alle consideratie te hebben voor de leden van de hoge Indiasche regeering, hebben wy goedgevonden UE. te permitteeren op ieder rethour schip te mogen plaats en een kist van egaale hoogte, langte en wyte, als zyn de kisten, waar in de 20 gepermitteerde bestel kasjes werden overgebragt, en in die kist te mogen plaats en zoo veele gebrande potten en fiesschen, als daar in gevoegelyk geborgen zullen kunnen werden, mits dat die potten en flesschen met niets anders dan met eet- en drinkwhaaren zullen mogen werden gevult.

En zullen vervolgens alle potten, flesschen, etc., welke buyten die gepermitteerde kist werden gevonden, ten behoeve van de Comp^e werden geconfisqueert; gelyk inselvervoegen zal werden gehandelt met alle ongepermitteerde goederen, welke in die potten zouden mogen werden ontdekt, terwyl de afzenders van dusdanige potten insgelyks zullen verbeuren de

dubbelde waarde van het geene die ongepermitteerde goederen by verkoop hier te lande zullen rendeeren; dienende wyders tot narigt van de afzenders der gemelde kisjes en potten, dat hier te lande geene van dezelve zullen werden afgegeeven, sonder alvorens geopent en g'examineert te zyu, ten byweeze van de houders der brandbrieven, die verplicht zullen zyn de daar by vermelde kisjes of potten te doen afhaalen binnen den tyd van ses weeken naa het schyden van onze respective vergaderingen, waar in wy de kameren zullen hebben gequalificeert om, naa bevinding, de aangebragte kisjes en potten te mogen afgeeven.

30 Maart. Bepaling, dat Europesche commensalen-houders binnen en buiten Batavia maandelijks voor het schenken van dranken 3 rijksdaalders aan den pachter van de herbergen moesten opbrengen.

Door den Chineesen pagter der herbergen binnen en buyten de stad te kennen gegeven zynde, dat hy by 't aanvaarden van die pagt ontwaard hadde, dat in 21 huysen binnen en 8 huysen buyten de stad dranken getapt en dus herbergen gehouden wierden, terwyl, volgens de pagtconditien, niet meer dan 12 publyke herbergen binnen de stad gepermitteerd zyn, sonder dat de overige, niet tegenstaande alle aangewende moeyte, hare herbergen hebben willen abandonneeren of daar van aan hem, suppliant, pagtpenningen opbrengen, met verzoek, dat het deese regeering behagen mogt daar in zodanig te voorsien, als geoordeelt mogt worden te behoren; so is, nyt hoofde het voorgeven van gemelde pagter geverificeert word door eene nevens zyn request overgelegde attestatie, waarby de personen vermeld worden, die in gedagte 21 huysen binnen de stad herberg houden, welke commenzaalhouders zyn, die, nevens het eeten, mede dranken schenken aan hare commenzalen, en dat het dus billyk is, dat die pagter in deesen eenigzints te gemoet gekomen werde, wyl hy hier door op eene sub- en obreptive wyse in zyne gerechtigheyt verkort word,

goedgevonden en verstaan, in 't vervolg door alle Europeese commensaalhouders, so wel binnen, als buyten de stad, maandelyks aan gemelde pagter te doen betalen drie rd^e voor het schenken van drank aan de commenzalen, en dus in so verre te resilieeren van het bepaalde dienaangaande by de pagt conditien van de herbergen, in articul 8, met standhouding nogthans van de bepaling en het verbod, by het eerste articul van gedagte conditien ten aansien van een meerder getal dan twaalf herbergen.

*30 Maart
20 April* Bepaling, dat de potia en de schrijver van een suiker-molen, waarin gedroste slaven gevonden waren, voor elk dier slaven zouden verbeuren eene boete van 100 rijksdaalders en bovendien voor den tijd van 10 jaren in de ketting zouden worden geklonken, om aan de gemeene werken te arbeiden.

Suiker-molens in de buurt van Batavia waren voornamelijk de plaatsen, waarheen gedroste slaven zich begaven en waar zij zonder medeweten van den potia en schrijver niet konden vertoeven.

2 April. Toepassing der boete voor diakenen op het niet bijwonen van gewone vergaderingen van den kerkeraad, vastgesteld den 12ten Maart 1754, op buitengewone vergaderingen.

De kerkeraad klaagde zeer over pligtverzuim van Diakenen.

2 April. Bepaling, dat jaarlijks op ultimo Augustus alle Compagnie's gewigten te Batavia geijkt moesten worden.

Vroeger gebeurde zulks tweemalen 's jaars.

Het ijken geschiedde ten overstaan van den Balliuw en

van gecommiteerde Schepenen, alsmede van den Secretaris van dat Collegie.

2 April. *Voorschrift voor opper-chirurgijns.*

Tot voorkoming van versuymenissen en abuysen is goedgevonden en verstaan, niet alleen het hoofd der chirurgie te ordonneeren om in den aanstaande sorge te dragen, dat door de opper-chirurgijns van alle van hier na elders vertrekkende scheepen drie dagen voor het vertrek selfs de medicynen en gereedschappen werden afgehaald en, by nalatigheyd van gedagte chirurgijns, daar van rapport aan den heer Gouverneur Generaal te doen, maar ook inzelvervoegen het opperhoofd van het generale soldy comptoir te gelasten om de nodige voorsieninge te doen, dat de soldy rekeningen van diergelyke vertrekkende opper-chirurgijns niet werden afgesloten, voor dat by deselve opgebracht zyn de gewone belastingen weegens het genotene uyt de medicinale winkel.

6 April. *Bepaling, dat onder de officieren van justitie, geweldigers en kassers, bedoeld bij het besluit van 31 December 1750, niet begrepen waren de Gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander en dies zwarte dienaren, noch de inlandsche militairen, die de Gouverneur-Generaal noodig mogt oordeelen naar suspecte suiker-molens af te zenden.*

6 April. *Verlenging met zes maanden van den termijn, vastgesteld op 8/15 September 1761 voor het overschrijven van vaste goederen.*

6 April. *Toekenning eener tegemoetkoming aan inlandsche militairen, in den dienst der Compagnie verminkt.*

Ofschoon de bepaling, by den articul brief gemaakt voor

het vreset by het verlamt en verminkt raken of voor het verlies van deese en geene leeden der geene, die in dienst der Compagnie dat noodlot treft, eygentlyk soo seer niet op inlanders als Europeesen geoordeelt soude kunnen werden te zien: en dat de versoeken van die natuur by deese vergadering mede niet frequent zyn voorgekomen; egter, uyt hoofde het hard soude vallen, dat de inlandsche militairen, die haar lyf en leeven voor de Comp^e zoo wel in den oorlog in de waagschaal stellen als de Europeesen, in 't geheel van de premie, by de articul brief gesteld, uytgesloten zouden moeten blyven, is goedgevonden en verstaan aan gemelde soldaten mede eenige, alhoewel mindere premie, als de Europeesen in die gevallen soude genieten, toe te voegen.

15 April. *Verbod tegen den uitvoer van arak.*

Door den heer Directeur Generaal te kennen gegeven zynde, dat, sedert de intrekking van de interdictie tegen de particulieren uytvoer van arak, de Comp^e daarvan zoo slegt voorsien was geworden, dat men daar door eerlang in verleegentheyd zoude raeken, wyl de araks branders, sedert haar arak, in steede van selfs hare gerechtigheyd te leveren, aan particulieren hadden verkogt; zoo is, om daar teegen de noodige voorsiening te doen en buyten gebrek Comp^e weegen te blyven, noodig geoordeelt en verstaan den uytvoer van arak door particulieren weder te interdiceren tot de nadere dispositie deeser regeering en wanneer de Comp^e daar van, na mate van haare benoedigheyd, sal weesen voorsien.

20 April. *Bepaling, dat in het leprozen-huis op het eiland Purmerend mannen en vrouwen van elkaar afgezonderd moesten leven.*

Daar van reeds eenige kinderen waren voortgekomen, die, volgens de stelling der geneeskundige, in der tyd, wanneer tot een seker getal van jaeren quamen, even als haar ouders

besmet wierden; en deselve in der tyd sodanig souden vermenigvuldigen, dat in 't meermelde huys nauwelyks bergplaats soude weesen.

30 April. *Regeling der »avondmaals-tyden».*

Door den gecombineerden kerkenraad aan deese regeering voorgedragen zynde, dat by haer in overweeing was genomen, of, behoudens de stigting en goede ordre der gemeente, omtrent de van over lang vastgestelde en tot hier toe geobserveerde avondmaals tyden, waaromtrent zig jaarlyx verscheyde inconvenienten, so door het vertrek der retourscheepen, als andersints, quamen te openbaren, geene verschikking ofte verandering zoude kunnen werden gemaakt en deselve sodanig gereguleert en verdeelt, dat daar door alle ongemak konde vermyd en aan 't ernstig verlangen van veele leeden der gemeente voldaan werde; en dat op het ingekomen prae advis en berigt van gecommitteerdens ad hanc causam daar toe, als de aller bequaamste verdeeling, die in dit geval te maken was, en waar door genoegsaam alle inconvenienten, sonder onderscheyt, souden koomen te cesseeren, voor quam, om de tyd des H. Avondmaals voortaan te bepalen en vast te stellen op de eerste Sondaegen in de maant Maart, Juny, September en December; soo is, vermits men al meermaalen heeft onderzonden, dat veele ledematen uyt 's Comp^{te} dienaren, uyt hoofde hare menigvuldige occupatien ten tyde van het vertrek der retourscheepen, wanneer, na de voormalige verdeeling, de bediening van dat Heylig Sacrament in de maanden January en October quam in te vallen, wederhouden zyn geworden om aan de tafel des Heeren te gaan, dewyl zy zig daar toe voor af niet indiervoegen, als wel behoorde, konden prepareeren, en dat zyn Edelheyd den heere Gouverneur Generaal om die reeden den praeses van den kerkenraad, by weege van discours, wel eens heeft te kennen gegeven om haar Eerwaardens dat inconvenient in overweeing te geeven en of er geen mogelykheyd soude weesen om zulx voor te komen,

goedgevonden en verstaan voorschreve verdeeling, als meede aan deese regeering de gereguleerste voorkomende, te approbeeren en dus den tyd der bediening van het Heylig Avondmaal voor den aanstaande te bepalen en vast te stellen op den eersten Sondag in de maanden Maart, Juny, September en December, mitsgaders haar Eerwaardens, den gecombineerden kerkenraad, te qualificeeren om daar van, navolgens huu versoek, aan de gemeente de vereyschte notificatie te doen.

4 Mei. Last op de buiten-kantoren rapporten nopens de bevinding van aangevoerde medicamenten door de gecommiteerden ad hoc te laten beëedigen.

Tot voorkoming van alle disputen, die nu en dan, by ontdekking van verschillen tusschen de ontpakte medicamenten, ontstaan, en so veel mogelyk versekert te syn, dat de ontpakking met de vereyschte trouw, attentie en nauwkeurigheid geschied, is goedgevonden en verstaan circulair de ministers en bediendens van de respective buyten comtoiren te ordonneeren, om in den aanstaande alle rapporten of berigten van de opening en ontpakking en bevinding der by hen aangebragt werldende medicamenten door de gecommiteerden, die daar by hebben geadsisteert en present zyn geweest, door den eed te laten bekrachtigen en zulx, selfs in gevalle de minderheid, die daar op ontdekt mogt werden, geën vyf en twintig guldens komt te emporteeren

10 Mei. Aanstelling van hoofden over de Kalangers.

Is verstaan, tot voorkoming van oneenigheden en twisten, de Calangs-volkeren voortaan te laten sorteeren onder de respective regenten, in welkers districten deselve zig bevinden, en tot generale hoofden over deselve aan te stellen den panumbahan van Madura en den adepatty van Samarang, namentlyk in die regentschappen, waar van zy yder op zig zelfs wedonos zyn

11 Mei. Nadere regeling der verpligtingen van den stads-apotheker te Batavia.

Geconsiderdeert zynde, dat de inkomsten der stads apotheeccq sedert de gestelde ordre by besluyt van den 26^{en} May 1761, om alle sieken, die met de scheepen aangebragt worden en transportabel zyn, na het buyten hospitaal te laten brengen, merkelyk vermindert zyn en dat het van den stads-apothecar. Kiers, niet te vergen is een uytkeering te doen van een dienst, waar van geen inkomsten heeft of waar van de lasten hoger loopen als de inkomsten, is goedgevonden en verstaan den meermelde stads-apothecar, Kiers, voor de helft te libereeren van de hem geinjungeerde uytkeering van rd^s 100 's maands uyt de inkomsten van gedagte apotheeccq aan het hoofd der chirurgie en hem dus te laten volstaan met het deboursement van rd^s 50 ter maand of rd^s 600 in 't jaar, om het gemelde hoofd nog eenig middel van bestaan toe te voegen: mitsgaders aan voormelde Kiers, om denselven nog verder te soulageeren, hoven dien inkoops prys te laten verstrekken het benodigde lywaat, 't welk sedert eenigen tyd met 50 perc^{to} advans is berekent en betaald.

14 Mei. Toekenning aan den binnen-regent van het armen-huis te Batavia van 6 rijksdaalders 's maands voor elk, buiten lasten van de Diaconie, in dat gesticht opgenomen persoon.

Door den binnen-regent van het armhuys te kennen gegeven zynde, dat hy niets voor het oppassen kwam te genieten van sodanige personen, die in dit godshuys, 't zy onder wat benaminge ook, geplaatst wierden om aldaar, buyten laste der diacony, gealimenteert te worden, met versoek, dat daar omtrent sodanig mogte werden gedisponeert, als deese regeering soude bevinden te behoren; so is, wyl er niets billyker en redelyker is, dan dat de gemelde binnen-regent eenig douceur voor het waken en oppassen van sodanige menschen, bysonder

kranksinnige, die een meer dan een gemeene toesigt vereyschen, komt te genieten, goedgevonden en verstaan, aan den gemelde binnen-regent voortaan van alle personen, die in dat buys reeds geplaatst zyn of nog geplaatst sullen werden om in het zelve, buyten laste van de diacony, gealimenteert te worden, maandelyks voor oppasloon toe te leggen rd^s ses voor yder persoon, om betaalt te worden uyt desselfs middelen of door den geenen, ten wiens versoek deselve daar in geplaatst zyn of sullen worden.

19 Mei. *Bepaling, dat na ommekomst van een jaar niet meer uitbetaald zouden worden de tractementen van uit den dienst ontslagen Compagnie's dienaren.*

Door de heeren Meesters by missive van den 5^{en} October 1761 eenige remarques gemaakt wordende met opzigte tot de thans in Indiën buyten actueelen employo zynde dienaren, mitsgaders hoedanig met deselve sal dienen te werden gehandelt, dan wel hoedanig de Compagnie zal moeten werden ontlast van het betalen van zoo veele nodeloze of immers onnutte gagien, kostgelden en andere verstrekkingen aan die geene, die in geen actueel employo van de Comp^e zyn, etc.; zoo is, ter voldoening van de intentie van haar Edele Hoog Agtbare, verder by deese missive uytgedrukt, goedgevonden en verstaan, aan het opperhoofd van het generale soldy comtoir te laten ter hand stellen een authenticq extract uyt de meermelde missive van den 5^{en} October 1761, concerneerende de geordonneerde afschryving der gagien, kostgelden en verdere emolumenten van dienaren, die, op pretext van te willen repatrieeren of om andere redenen, uyt den actueelen dienst van de Comp^e zyn ontslagen en egter by continuatie de voorsz. gagien en emolumenten blyven genieten, tot merkelyk beswaar van de Comp^e, ten eynde een lyst van alle dusdanige, alhier present zynde dienaren te formeeren en aan deese regeering te subministreeren, mitsgaders derselver gagien te laten cesseeren en ook ophouden hunne kostgelden en verdere emolu-

menten na verloop van een jaar, gerekent van beiden af en dus op den 19^{en} May 1762; mitsgaders een gelyk extract insgelyks circulair na de respective buyten comptoiren af te zenden, met ordre aan de ministers en bediendens akdaar om de gagien, kostgelden en emolumenten van alle sulke dienaren, die uyt haren actueelen dienst, 't zy om te repatrieeren of om andere redenen, zyn ontslagen, inselvervoegen te laten cesseeren en ophouden na het aflopen van een jaar tyds na den ontfangst van voormeld extract.

19 Mei. *Rang-regeling van den Schout-bij-nacht, N. Houtingh, hoofd van Compagnie's zeemagt in Indie.*

Is goedgevonden en verstaan, aan het meermelde hoofd van Comp^s zeemagt in Indien de rang eguaal te geven met den brigadier of hoofd over Comp^s militie in Indien, na de ouderdom van derselver aanstelling, mitsgaders hem ook te laten jousseeren van het zelfde militaire honneur, dat de laatgemelde geniet, en dus in deesen te blyven by de aloude methode, dat tusschen den commandeur van de werff en den zergeant major of hoofd van 's Comp^s militie de rang gesteld geweest is na den ouderdom van hare aanstelling tot die ampten; en voorts daar en boven aan voorsz. Houtingh, ingevolge den inhoud zyner instructie en de intentie der heeren Meesters, by missive van den 8^{en} October 1761 vervat, cessie te geven in Rade van India, voor zo lange vereyscht word tot het geene hy aan deese regeering zal hebben voor te dragen, ter erlanging van de nodige dispositie daar omtrent, naast den Edelen president van den Raad van justitie deses casteels.

Zijne instructie bevat niets bijzonders. »In het generaal» moest hij »na vermogen betragten al het geene tot verbetering »van 's Comp^s navale magt» zoude kunnen strekken. Heeren XVII^{den} hadden hem toegekend een tractement van / 200

's maands, 80 rijksdaaklers 's maands voor huishuur en zoda-
nige rantsoenen of kostgelden en verdere douceurs of emola-
menten, als de Raaden Extra-ordinair van Nederlands Indien
genoten”.

*21 Mei. Verstrekking van dranken aan de leden in
den Raad van justitie te Batavia.*

Is verstaan, het voorregt, aan de predicanten alhier ter sessie van den 24^{en} Maart 1761 toegestaan om, in plaats van haar ordinair randsoen van zecq, andere dranken te mogen genieten, gerekent na de waarde van de inkoops prys van de zecq, met de augmentatie van 25 perc^{to} advans, mede te extendeeren tot op de leeden van gemelde rade, om dat alhier doorgaans geen genoegsame voorraad van zecq aan handen is tot het doen der verstreking van het gewone randsoen voor de leeden van gemelde raad en de geringe voldoening als dan in gelde in geenen deele kan equaliseeren aan het gemelde randsoen.

*21 Mei. Regeling van het contra-salut voor vreemde
schepen te Batavia.*

Den majoor van de arthillery alhier werd by deesen gelast om by aankomste en vertrek van eenig 's konings schip, van wat natie die ook mogten zyn, ter binnen of buyten rheeде van deese hoofdplaats, ten eersten of zoo dra dien bodem zal hebben gesalueert, 't zelve met gelyke schooten te bedanken van het watercasteel en behooryke zorge te dragen, dat, by aldien eenig ander 's konings schip als dan ter rheeде gevonden mogte worden, het zelve niet voor het watercasteel kome te schieten en dus dat salut hem toe te eygenen, alwaar omme het contra salut van de wal ipso facto op de laaste schoot zal moeten volgen, zonder de minste tyd tusschen beiden te laten verlooppen; en, ingevalle het mogt gebeuren, dat zodanige

's konings schip het salut van het aangekomen schip ook ten eersten mogte komen te beantwoorden, zal egter het schieten van de wal moeten voortgang nemen, zonder om eenige reden intusschen op te houden en dus dien kiel te laten voorgaan, op poene, dat de geene, die deese onse speciale ordres mogte overtreden, gedeporteert zal worden van ampt, qualiteyt en gagie.

Den op het admiraals schip ter deser rhide commanderende officier werd by deesen gelast om, by aankomst en vertrek van eenigen vreemden bodem ter rhidee, welken geen bewys toond een 's konings schip te zyn, ten eersten, na dat den-zelven zal hebben gesalueert, met twee schooten minder, aan dat schip te geven het gewoon contra salut en zulx al ten eersten en zonder eenig getalm, na dat de laaste schoot door het aankomend schip zal weesen gedaan, schoon genomen ook by arrive van zodanige kiel eenig 's konings schip ter binnen of buyten rhidee gevonden mogte worden, en dus voor te komen, dat zodanigen 's konings bolem het salut hem niet toerekent en voor het admiraals schip ter rhidee komt te schieten; en, ingevalle het mogt gebeuren, dat sodanigen 's konings schip 't salut van het aankomend schip ook ten eersten mogte komen te beantwoorden, zal egter het schieten van de rhee moeten voortgang nemen, zonder om eenige reeden intusschen op te houden en dus dien kiel te laten voorgaan. Moetende, zoo by aankomst als vertrek van 's konings scheepen, schoon ook van 't watercasteel geen contra salut mogte werden gedaan, zulx van het admiraals schip ter rhidee niet geschieden, maar het zelve nagelaten werden, op poene, dat de geene, die deese onse speciale ordres mogte overtreden, gedeporteert zal werden van ampt, qualiteyt en gagie.

21 Mei
16 Junij. *Verbod tegen handel in slaven, afkomstig van Spaansche bezittingen.*

De Spaansche minister plenipotentiaris te 's Hage had over

dien handel geklaagd, welke klacht aan de Indische Regering werd medegedeeld.

Ofschoon deze niet kon ontkennen of wel ontveyusen, dat aan haar nu en dan eenig berigt is gedaan of voorgekomen en dat zyn Edelheyd daar omtrent thans nader door eenige alhier thans present zynde traffiqueerende ingesetene van Manilha geïnformeert was geworden, dat door inlanders (of zo genaamde Moren) van 't eyland Solok genoegzaam jaarlyks uytsettingen ten roof met een menigte van vaartuygen werden gedaan na de Spaansche eylanden, by en omtrent Manilha leggende, en dat door dezelve dikwyls veele menschen van daar worden weggevoert, gerooft en tot slaven gemaakt, mitsgaders door gemelde inlanders, 't zy direct na Java, alhier en na andere plaatsen vervoert en als slaven verkogt of ook wel door andere, op voorschreve plaatsen handelende, aldaar direct ingekogt en dus na Java, herwaards en elders overgevoert, alwaar deselve vervolgens nu en dan door ingesetene van Batavia ter goeder trouw als slaven werden ingekogt, zonder dat het in 't begin en doorgaans niet als lange daar na eerst bekend word, hoedanig of alwaar deselve tot die slaverny zyn geraakt; mitsgaders verder dienaangaande aangemerkt zynde, dat, ofschoon de conditie deeser geroofde en als slaven verkogte vrye menschen geoordeelt moet werden vry veel verbeterd te zyn en deselve veel reden van vreugt en vergenoeging kunnen hebben, wanneer zy zo gelukkig zyn om door Christen ingesetene van Batavia ingekogt en dus uyt de wreede handen der Mahomethaanse en heydensche Indianen verlost te worden, te meer zy daar door dikwyls de gelegentheyd hebben gehad ~~haar~~ vryheyd weder te recupereren by inkoop van gemelde ingesetene door de alhier jaarlyks arriverende Manilhase traffiquanten, sonder welk middel die menschen somtyds voor eeuwig in de hardste slaverny zouden zyn gedompelt gebleeven, en dat dienvolgende een verbod tegen die inkoop door Bataviasche en Javase ingesetene vry nadeeliger voor die arme menschen als de kwaal selfs zoude kunnen worden geregardeert, zo lange de regeering van Manilha of de ingesetene

aldaar buyten staat zyu de voormelde uytzettingen en roof kragtdadig tegen te gaan en dadelyk te beletten, wyl daar door de apparentie tot een sagten slaverny niet alleen afgesneden, maar ook de hoop om daar uyt in der tyd verlost te worden verydelt raakt, so is wel goedgevonden en verstaan deese aanmerkingen de heeren Meesters in alle eerbied by de eerst afgaande missive te communicereen en voor te houden, dog egter teffens geresolveert, tot voorkoming in den aanstaande van diergelyke klagten over de voormelde inkoop, dewelke, op haar selfs en in haar eygentlyken aard beschouwt zynde, geensints als een onnatuurlyke handelwyse of als een wanordre, met de menschelykheyd strydende, genaamt kan werden, gelyk gemelde heer minister van den Koning van Spanjen deselve dus gelieft te baptiseeren, als meede om volkomen te voldoen aan de geëerde ordres van haar Hoog Mogende en de intentie van de heeren Meesters, zoo wel ter deeser hoofdplaats, als langs de geheele cust van Java, Cheribon, Bantam, Banjermassing, Palembangh, ook alle andere plaatsen, gelegen onder het ressort van de Comp^e, alwaar sodanige geroofde onderdanen van zyn Catholyke Mayesteyt mogten werden aangebragt, een iegelyk by een daar van te formeereene placcaat ernstig te verbieden eenig onderdaan van welgemelde zyn Catholyke Mayesteyt, den Koning van Spanjen, door de Mooren tot slaven gemaakt, in te kopen ofte eenige handel daar mede te dryven, op poene, niet alleen, dat die koop of handel voor nul en van onwaarde sal werden verklaart, maar ook, dat de koper zal verbeuren de boete van rd^s 500 ten behoeve der armen voor yder van zulke slaven, die hy ingekogt of ingehandelt mogte hebben; met ordre aan de respectieve officieren van justitie en de sabandhaars alhier, mitsgaders de fiscaals op voormelde comtoiren, om tegen desen inkoop en handel exact te vigileeren en tegen de overtreeders na rigeur te procedereen, als meede aan de notarissen te waarschouwen om geene actens, transporten of bewysen van dusdanig geroofde en voor slaven verkogte onderdanen van hoog gemelde zyne Catholyke Mayesteyt te passeeren".

8 Junij *Nadere regeling der inkomsten van het hoofd van Compagnie's zeemagt in Indië.*

Door zyn Edelheyd te kennen gegeven zynde, dat, nademaal het de heeren Meesters behaagt hadde aan het hoofd van 's Comp^s zeemagt in Indien, Nicolaas Houtingh, by zyn vertrek uyt Nederland te permitteeren de uytvoer van 120 kassen of pypen en, deselve thans *in die qualiteyt alhier fungeerende, het billyk was om gemeld hoofd van Comp^s zeemagt mede te laten participeeren van het voorregt, alhier aan de zeevaart in Indien in opzigte der gepermitteerde lasten toegestaan, aan de heeren leeden in overweging gevende, hoedanige proportie men hier in diende te nemen en welk getal lasten men aan meermelde Houtingh soude toevoegen; so is, ofschoon geoordeelt wierd, dat, indien men een ander middel wist uyt te denken om de zeevaart eenig faveur en voordeel te hewysen en toe te brengen, waar door de ruymen van 's Comp^s scheepen alleen voor de goederen der Comp^e blyven en gehouden konden worden, het vry beter soude wesen als thans, daar die aan particulieren gepermitteerde lasten al een aanzienlyke plaats in deselve wegnemen; egter, wyl het selve zoo legt, buyten praejudicie der Comp^e niet te vinden is en het afschaffen van dit faveur aan de zeevaart, waarmede het in deesen tyd maar seer schraal omkomt, zeer hard zoude vallen, goedgevonden en verstaan het meermelde hoofd van 's Comp^s zeemagt in Indien, Nicolaas Houtingh, meede te laten profiteeren van het voorregt, in opzigte van de aan 's Comp^s zeevaart in Indien by het reglement van den 18^{en} Juny 1743 en de sedert daar op gemaakte ampliatien en bepalingen, laast by het advertissement van den 1^{en} February 1760 en billet van den 15/24^{en} December 1761 gepermitteerde lasten, en aan den zelve, na proportie van de uytgebragte 120 kassen of pypen, eens zoo veel toe te staan, als aan den opper-equipagiemeester alhier zyn toegelegd, mitsgaders aan meermelde Houtingh dienvolgende te permitteeren de versending:

in een schip van 150 voeten, van 8 lasten,

in een schip van 140 tot 130 voeten, van 6 lasten,
 „ „ „ „ 125 „ 100 „ „ „ 4 „
 en in scheepjes of vaartuygen daar beneden, van 2 lasten.

10 Junij. *Bepaling, dat het Chinesche bestuur te Batavia zoude bestaan uit een kapitein en zes luitenants.*

Vóór 1740 was de formatie van dit bestuur aldus geregeld geweest en sedert was het aantal Chinezen te Batavia eér vermeerderd dan verminderd.

17 Junij. *Last op de solliciteurs bij elke zitting van Commissarissen uit den Raad van justitie te Batavia tegenwoordig te zijn.*

Door heeren commissarissen ter maend in rade gecommuniceert zynde, dat haar Edele, ter vacceering tot het houden van de rolle van kleene zaeken, te meermaelen hadden bevonden, hoe dat deese en geene der solliciteurs sig niet quamen te ontsien, sonder de minsten redenen, by wegen van een excuus briefje omtrent hunne absenteeingen te suppeditereen of by monde door een hunner confraters zulks te laten doen; en of het dierhalven niet dienstig zoude wezen, tot voorkominge van deese incompatibele en ten eenemaal teegens het aan heeren commissarissen uyt desen raede verschuldigde respect strydige gedoentens, door desen raede daer inne wierde voorzien met daar omtrent te statueeren eene geringer boete. dan in cas subject omtrend de practizyns, voor dese raede postuleerende, is gestatueerd; zo is 't, dat voormelde raede, om daar in, soo veel mogelyk is, tot voorkoming in den aanstaende van voorschreeven, tegens het aan heeren commissarissen uyt desen raede verschuldigde respect strydige, gantsch incompatibele en agteloose gedoentens, op eenmael te voorzien, goetgevonden en verstaan de gesamentlyke solliciteurs, voor heeren commissarissen uyt dese raede postuleerende, te ordonneeren, gelyk hun by desen geordonneert werd, om voortaan, telkens

wanneer haer Agtbare tot het houden van de kleyne rol zullen vacceeren, voor het aangaen van deselve sig op de voorzaele van de raad kamer sullen hebben te laten vinden, het zy dat zy parthyen ter rolle hebben of niet, en aldaar ter plaatse ook zoo lange te verblyven, tot dat heeren commissarissen zullen gescheiden wesen, sonder dat op eenige excuus briefjes regard meer geslagen sal werden, ten zy dat den heer eerste commissaris daar toe om merkelyke redenen consent hadde verleend; voor ieder keer, dat zulks door hun lieden niet zal werden geobserveert en nagekomen, zullen verbeuren een boete van rd^s 5 ten behoeve van de raed kamer.

18 Junij. *Vernieuwd verbod tegen den invoer uit Japan van kamfer.*

Zie bij 17 Augustus 1761.

22 Junij. *Gelykstelling der letter-zetters en drukkers in de kasteels-drukkerij met de pennisten, wat hunne tractementen betref.*

Gereflecteerd zynde, dat de lettersetters in 't geheel zyn overgeslagen by het generale reglement omtrent de bevordering der dienaren en dat deselve daar door geen verbetering van gagie hebben kunnen genieten, waar door men nu en dan tot de bekoming of aankweking van die subjecten verlegen is geweest; zoo is verstaan voortaan de lettersetters, zoo wel als de drukkers in de boekdruckery van 't casteel, in opzigte der verbetering, eguaal te stellen met de pennisten.

25 Junij. *Prijs-bepaling van de tin op 19 rijksdaalders de pikol van 125 ponden.*

Zie bij 19 Mei 1758.

Palembangers voerden steeds tin in grootere hoeveelheden

aan, zoodat in Compagnie's magazijnen een voorraad van 5,200,000 ponden lag, waarvoor de Regering geen debiet wist.

25 Junij. Verbod tegen het aanmaken en uitvoeren van geschut.

Reflecteert zynde, dat ten comptoire Grissé niet alleen kleyne stukjes van een en twee R bals, maar zelfs van zwaarder caliber door de inlanders gegoten worden, en de nadeelige consequentien, die daar in 't generaal te dugten zyn; zoo is, tot stuyting, zoo veel mogelyk, van die schutgieteriyen, nodig geoordeeld en dienvolgende verstaan de ministers van Java aan te schryven om op Grissee het gieten en langs de geheele cust het uitvoeren van canon, van wat caliber het zelve ook zoude mogen wesen, by biljet te verbieden.

29 Junij. Voorschrift voor Notarissen ten aanzien van testamenten.

Te meermalen geremarqueerd zynde, dat de notarissen dezer stad nu en dan in de testamenten, die voor haar gepasseert worden en waar by de testateur of testatrice disponeert over de legitime portie, aan vader, moeder, kind of kinderen competeerende, die clause laten invloeien, dat de gemelde legitime portie op een zeker tantum begroot of anders gesteld word ter begrotinge van den universeele erfgenaam, met verbod aan een ygelyk om sodanigen erfgenaam moeyelyk te vallen met het leveren van staat en inventaris van des testateurs of testatrices na te laten boedel, terwyl hen kenelyk moest weesen, dat geen testateur of testatrice een diergelyk verbod na regten en met effect kan doen ten lasten van vader, moeder, kind of kinderen, nadien de legitime portie door de wet uytdrukkelyk bepaald en begroot is, namentlyk

een derde of in sommige gevallen de helft van hetgeen de adscendent of descendenten ab-intestato zoude moeten erven, en zulx onmogelyk nagegaan zoude kunnen werden, of iemand in de begrotinge van desselfs legitime portie tegen de dispositie van de wet benadeelt is, zonder te weeten den waren staat des boëdels, zoo als die nagelaten werd; zoo is, tot voorkoming van nodeloose differenten en processen, die uyt diergelyke clausulen kunnen ontstaan, goedgevonden en verstaan de presente notarissen dezer stad en die in 't vervolg aangesteld zullen werden, by extract te gelasten om in den aanstaande alle testateuren en testatricen, dewelke in 't maken van hare uytterste wille hare ouders of kinderen institueeren in de legitime portie, by haar begroot wordende ofte by den universelen erfgenaam als nog te begroten, met verbod aan zodanige ad- of descendenten om te mogen vorderen staat en inventaris, met duydelyke en positive termen te verzekeren, dat een diergelyke verbod niet bestendig kan weezen na haar dood en, wanneer eenige testateurs of testatricen evenwel zodanigen verbod in hare testamentaire dispositie geinsereert willen hebben, dat zy, notarissen, als dan van hare gegevene onderrigtinge dienaangaande mētie zullen moeten maken in de respective testamenten, die zy, invoegen voorschreeven, op de expresse begeerte van de testateurs of testatricen zullen moeten passeeren, op de verbeurte van rdⁿ 50 tot een boete ten voordeele der armen voor yder testament, het welk zy met zodanige clausulen van verbod zullen komen te passeeren, zonder byvoeging van de expressie van hare onderrigtinge aan de testateuren.

29 Junij. *Bepaling, dat ter generale secretarie als collationisten gebruikt moesten worden de oudste en geschiktste klerken.*

Vroeger werden voor dat werk gebruikt onder-kooplieden, maar deze voldeden niet aan het bedoelde oogmerk”.

29 Junij. Verbod voor Bataviasche burgers zich in Bengalen te vestigen.

De reden voor dit verbod blijkt niet.

**29 Junij
20 Julij. Voorschriften nopens invordering van pretensien.**

Door Weesmeesteren deeser stad te kennen gegeven zynde, dat by na dagelyks by 't vereffenen van boedels, onder hare administratie geraakt zynde, dese en geene debiteuren, wanneer tot betaling van actien en crediten, ten haaren laste in die boedels gevonden werdende, aangesproken wierden, met contra pretensien, als mede andere met rekeningen, 't zy uit geleverde goederen of gepresteerde diensten, die vier, vyf en meer jaren oud waren, voor den dag quamen, zonder dat van de zelve selden of ooit eenige de minste aantekeningen by de boeken en papieren van die boedels gevonden wierden, onder eene vertoning van deese suspecte handelwyse, de belemmering, die daar door in haar officie tot afdoening van zaken wierd toegebracht, en de kostbare procedures, waar in zy, by oppositie of geweigerde betaling, dikwils ingewikkeld wierden, met verzoek, dat het deeze regeering behagen mogt daar tegen zodanige middelen te beramen, als tot weering van het voorschreve dienstig en nuttig geoordeelt mogt werden; en hier over gedelibereert en in aanmerking gekomen zynde de menigvuldige klagten, die over deze suspecte handelwyse zedert eenigen tyd gedaan zyn, en welken open weg gebaant is en verder gebaant zal werden tot het plegen van schelmse practycquen met het voor den dag brengen van diergelyke opgeslanste rekeningen, vier, vyf en meer jaren oud zynde, nadien de geene, die schaamteloos genoeg zyn om door zulke ongepermitteerde middelen een vuyl gewin te zoeken, eerloos genoeg ondersteld moeten werden te zullen weesen om, by oppositie in het geregte, de deugdelykheid hunner pretense rekeningen en pretensien met eede te bevestigen en dus betaling erlangen, mitsgaders welke nadeelen en schaden daar

door aan weduwen, wezen en erfgenamen zouden werden toegebracht, even gelyk zulks reeds by deese regeering ter cessie van den 9^{en} November 1731 in aanmerking is gekomen omtrent de pretensien der doctoren en doctoressen, chirurgyns en apothecars ofte die hen, buyten deeze laaste, nog al verder met het verkopen van medicamenten mogten bemoeyen, en oorzaak gegeven heeft tot de ordre by het daar uit geformeerde placcaat van den 14^{en} July 1732 om jaarlyks haare rekeningen over te geven en daar op betalinge te vorderen, gelyk meede by de statuten van Batavia, in articul 23 van de titul van advocaten en procureurs, omtrent derzelve salaris en verschotene penningen; en dat het dienvolgende ten uittersten nootzakelyk en nuttig zal weezen dese gelimiteerde ordre op doctoren, chirurgyns, etc. in 't generaal betrekelyk te maken op alle boekschulden, om daar van de rekening 's jaars te laten opgeven en betaling vorderen of anders geen betaling te valideeren; zoo is goedgevonden en verstaan te statueeren en by placcaat alle en een ygelyk, zonder onderscheid van natie, onder het ressort van Batavia gehorende, te gelasten, dat, ingevalle iemand eenige pretensie, het zy uyt hoofde van gepresteerde diensten, geleverde goederen, boek- ofte andere gemaakte schulden, hoe ook genaamt, op iemand, die nog in leven is, mogte hebben ofte na de publicatie van het voorsz. placcaat krygen, dezelve gehouden zal weezen die pretensie als dan binnen den tyd van een jaar, na dat de dienst gepresteerd is, de leverantie van het goed geschied en de schuld gemaakt zal weezen, op te geven en daar van de voldoening te vorderen van sodanige, nog in leven zynde perzonen; en, zoo wanneer hy die pretensie mogte hebben op de zulke, die reeds overleeden zyn, om het zelve te doen binnen den tyd van drie maanden na derselver overlyden, het zy by Weesmeesteren off andere collegien, dan wel de testamentaire executeuren ofte curateuren, onder welker administratie en beheering derzelve boedels en nalatenschappen zyn komen te vervallen, zonder daar mede langer te suppercederen ofte de rekeningen, waar uyt de pretensie is spruytende, onder wat

pretext het ook weesen mogte, te laten voortloopen; en zulks in beide gevallen, op poene van verstoken te zullen zyn van de voorschreeve pretensie, wanneer van zodanigen opgave en gedane aanmaninge tot betaling geen voldoende bewys kan werden bygebragt; mitsgaders de beide collegien van justitie te beveelen om op zulke pretensien en rekeningen, die na verloop van bovengemelde tyd op levende of op boedels en nalatenschappen van overledene perzonen te voorschyn werden gebragt, geen regt te doen, by aldien niet te gelyk gedoceert en den regter ten genoegte aangetoond werde, dat de voorschreve perzonen ofte executeurs en administrateurs van derzelve boedels en nalatenschappen binnen de voorschreeve bepaalden tyd aangesproken zyn geworden en de betaling egter niet gevolgt mogte weezen.

1 Julij. *Voorschrift nopens getuigen-verhoor.*

De Raad van justitie te Batavia bepaalde ter zake het navolgende.

Om goede reedenen verstaan zynde, dat voortaan in alle processen, so wél crimineel als civil, (wanneer dezelve zo verre geïnstrueert zullen weezen, dat aan beyde zyden van productie zal zyn gerenuntieert) door den gene, die eenige bewysen (waer van recollément moet weesen) heeft geproduceert, aan deesen raede by requeste zal moeten versoeken commissie op commissarissen uyt deesen raede om de getuygen te hooren en te examineeren op de feyten, in voorgaende schriftuuren en actens judiceel geposeert, mitsgaders appoinctement om de getuygen te hooren, uyt kragten van 't welke (onder behoorlyke inthimatie van parthyen advers om, des te raede werdende, contra vragen te kunnen overleggen) den deurwaarder de getuygen voor de heeren commissarissen zal dagvaarden omme aldaar te antwoorden en verklaringen te doen op 't gunt by dezelve heeren commissarissen hen sal werden afgevraagt, sonder dat gemelde heeren commissarissen thans, ter requisitie van deselve adverse parthyen, als dan

ofte der selve tyde eenige contrarie getuygen hooren zullen, ten zy uyt kragte van gelyke commissie, by die adverse parthyen daer toe van deesen raede geimpetreert; en dat vervolgens zodanige heeren leeden als door den heer praesident als commissarissen ter enqueste in eenige saak of zaaken zullen genomineert en aangesteld weesen, daar inne tot den uyt eynde van sodanige proces of processen sullen moeten blyven fungeeren; en zal de voorsz. manier van versoeken, van commissien en procedeeeren tot horen van getuygen, etc., als vooren, al meede in materie van inspectie oculair, het doen van demonstratie en zo voorts, zo wel in crimineele, ordinaire en extra-ordinaire, als in civile saaken geobserveert moeten werden.

2 Junij. Bepaling, dat in procuratiën tot ontfangst in Nederland van in Indië verdiende maangelden de clause van substitutie niet mogt ontbreken.

Ingevolge de recommandatie door de heeren Bewindhebberen, is goedgevonden en verstaan aan de respective notarissen alhier en circulair de ministers en bediendens op de buyten comptoiren te ordonneeren om behoorlyk te observeeren en in agt te nemen, dat by de procuratien, die verleent worden nevens de licentie reekeningen ter ontfangst van verdiende maandgelden in Nederland, de clause van substitutie niet geomitteerd, maar deselve daar by telkens geinsereert werde, op dat, iemand uytlandig zynde of om wettige redenen verhindert werdende zig zelfs in perzoon ten dien eynde aan de kamer te adresseeren, uit kragte der Indische procuratien zyn zaak aan een ander kan en mag demandeeren.

2 Julij. Last om in de soldij-boeken aan te teekenen het bedrag der gelden, welke in Compagnie's kas zijn gestort.

Door de heeren Bewindhebberen ter kamer Zeeland by

missive van den 19^{en} November 1761 geremarqueert werdende het gepleegde verzuym door de soldy bediendens in het niet doen van behoorlyke aantekeningen by de soldy boeken van penningen, dewelke in Indien in Comp^s cassa zyn geteld, volgens de daar van na Nederland overgemaakte quitantien, met recommandatie om daar tegen de nodige voorzieninge te doen; zoo is verstaan, aan het opperhoofd van het generale soldy comptoir een extract uit gemelde missive, deze zaak concernerende, nevens een in copia teffens ontfangene quitantie, te laten afgeven, met ordre, om zorg te dragen, dat tegen dit verzuym in 't vervolg de nodige attentie in agt genomen werde.

6 Julij. *Magtiging op het Collegie van Schepenen, gedurende 1762, in plaats van $\frac{1}{4}$, eene halve maand huishuur te innen van de huizen in de stad Batavia en in de Zuider-voorstad.*

De »zware deboursementen, voornaamentlyk wegens het »onderhouden der stads-weegen, het wegbrengen der vuilnisse »en het uitmodderen der gragten, bedragende 'sjaars rd' »10,509'', hadden het fonds der »stads-penningen'' geheel uitgeput.

9 Julij. *Last op de buiten-kantoren te zorgen, dat Compagnie's schepen niet met particuliere goederen werden vol geladen.*

Door de heeren Meesters aangemerkt werdende, dat, gelyk het belang der maatschappy absolut verdiende, dat de schepen op de respective buiten comtoiren met alle mogelyke spoed weder werden gedepecheert, dus niet minder noodzakelyk was, dat de vereyschte attentie werde geslagen op derzelve belading en in 't byzonder in agt genomen, dat die vollading zy gedaan met goederen van de Comp^s en niet met die van particulieren; ..zoo is, uit hoofde der volslagene noodzakelyk-

heyd en nuttigheid deser attentie, goedgevonden en verstaan, ingevolge de geëerde ordre van haar Edele Hoog Agtbare, circulaire de ministers en bediendens op de respective buiten comtoiren ernstiglyk te recommanderen om steeds waakzaam te zyn, dat de scheepen volladen werden met goederen van de Comp^e en niet met die van particulieren; en zulx alhier aan den commandeur en equipagiemeester al meede ten ernstigsten aan te beveelen.

9 Julij
13 Augustus. *Borgtogt door comptabele Compagnie's diena-
ren te stellen.*

Door de heeren Meesters in consideratie gegeven werdende, hoe onredelyk het is, dat de Comp^e belast werd met schadens, die door het wangedrag harer dienaren werden veroorzaakt, en dat derhalven, gelyk met opzigte tot de repatrieerende perzoonen door de gestelde borgtogten geschiede, dus ook, om in cas van insolventie de maatschappy voor schade te verhoeden, alle dienaren, aan wie eenige administratie of verzorging van goederen werd toebetrouwd, zodanige borgtogt voor hare directie zouden kunnen stellen, dat de Comp^e in tyd en wylen de toegebragte schaden aan die borgen zoude kunnen verhalen; zo is, om aan de intentie van haar Edele Hoog Agtbare volkomen te voldoen en om de Comp^e by insolventie mede schadeloos te kunnen houden, even gelyk ter sessie van den 10^{en} July 1750, met de daar op successive gemaakte ampliatiën, is gearresteerd, om door alle dienaren, die, zoo ter deser hoofdplaats, als op de subalterne comptoiren, eenige administratie of verantwoording van 's Comp^e geld of goed gehad hebben, wanneer z'repatrieeren of ontslagen werden en, by haar overlyden, door den curator ad lites, de weeskamer, volmagt of eenig ander executeur, welke derzelve boedel aanvaarden, sufficante cautie voor een zekere bepaalde somma en getal van jaren te laten stellen, dus thans mede goedgevonden en verstaan die borgtogten voor de voorsz. sommas voortaan door alle dienaren in dienst der Compagnie,

aan wie eenige administratie of verandwoording van 's Comp's gelden of goederen zal werden gedefereerd en toebetrouwt, te laten stellen voor het aanvaarden van die administratie of directie; en die borgtogten al meede vier jaren na het quiteeren van die administratie of haar overlyden te laten stand grypen, zo hier, als op de respective buyten comptoiren, wegens al het geene, waar voor zy uyt hoofde van hare administratie aansprekelyk zullen werden geoordeelt, ten waere na het quiteeren van die administratie ofte directie, het zy by het repatrieeren of ontslag, de novo de hier voren vermelde cautie en borgtogt voor vier jaren mogte worden gesteld; ende zulx buyten extra-ordinaire gevallen, die hogere borgtogten mogten vereysschen, tot de navolgende sommas, als:

Op Batavia:

door een administrateur van Onrust.....	rd ^s 10000
" " " in de dispens.....	" 5000
" " eersten opperkoopman van 't casteel....	" 5000
" " tweeden " " " 	" 2000
" den visitateur generaal.....	" 5000
" " groot winkelier.....	" 2000
" " kleyn " " " 	" 1000
" een administrateur in de Waterpoort.....	" 2000
" " " " 't zuyker pakhuys....	" 2000
" " " " 't kleede " 	" 2000
" " " " de west-zyde.....	" 2000
" " " " 't graan maguazyn....	" 2000
" " " " 't yzer " 	" 2000
" den equipagiemeester.....	" 5000
" " baas-wapenkamer.....	" 1000
" " fabryk.....	" 2000
" " baas op Onrust.....	" 2000
" " " " de werff.....	" 2000
" " " " in 't quartier.....	" 2000
" " opziender van 't touwpakhuys.....	" 2000
" " curator ad lites.....	" 2000
" " ontfanger generaal.....	" 5000

door den sabandbaar.....	rd ^e	5000
» » groot cassier.....	»	5000
» » administrateur in de medicinale winkel .	»	2000
» » majoor der arthillery.....	»	2000
» » stalmeester.....	»	1000

Op de buyten comptoiren :

door de gouverneurs, directeurs, commandeurs...	»	10000
» subalterne commandeurs (Bantam mede gerekend), hoofden van Cassembazaar, Patna, Tutucoryn, Masulipatnam, Soerabaya en Cheribon	»	8000
» secundes, hoofd administrateurs en opperhoofden, direct onder Batavia, tot koopman inclusive	»	5000
» tweedens op die comtoiren en mindere, direct onder Batavia sorteerende.....	»	5000
» een pakhuysmeester.....	»	2000
» opperhoofden, niet direct onder Batavia, tot kooplieden inclusive.....	»	5000
» tweedens op dezelve en mindere hoofden....	»	2000
» cassieren hare borgtogt, die in gebruyk zyn, en daar niet, moeten die ingevoerd werden pro rato van hare administratien; en door alle bediendens, die eenige behandeling en verandwoording van penningen of goederen van de Comp ^e zullen komen te erlangen....	»	1000

onverminderd het te doene liquide transport en behoudens het verdere regt van de Comp^e, in cas van noodzaakelykheid, boven de voorschreve sommas en buyten de borgtogten, met dese ampliatie daar en boven, dat by het in cas tellen en namptiseren der bepaalde sommas tot cautie voor de Comp^e, 't zy by overlyden en ontslag of by het repatrieeren, in plaats van gedagte borgtogt, 't geene ter keuse aan die dienaren zal werden gelaten, geen interest op die penningen door de Comp^e sal betaald of door de telders gepretendeert mogen werden.

Dan, dewyl het nu en dan voor sommige dienaren, die in deese of geene administratie mogten werden gesteld, bezwaar-

lyk zoude vallen de voormelde borgtogten voor het aanvaarden hunner bediening te stellen, indien aan die borgen, by zware ziekte of sterfgeval van de geene, waar voor zy gecaveert hebben, geen het minste regt of permissie gegeven wierd haar zorg en oog in dien gevalle te mogen laten gaan op het pakhuys, het geld en de goederen, die onder zodanige administratie zorteeren; zoo is teffens tot geruststelling van zodanige borgen verstaan, aan deselve het regt en permissie te verleenen om, by zware ziekte en overlyden van de geene, waar voor zy zig tot borgen gesteld hebben, in de pakhuysen, dan wel elders na te gaan de gesteldheyl van de administratie en behooryk zorg te dragen, dat alles in ordre behandeld word en aan den geenen, die zwaar ziek, of de boedel van die overleeden is, niets ontvreemd werde, waar door zy, borgen, schade zouden kunnen lyden, mits alles geschiede met speciale permissie en voorkennis van de geene, waar onder hy, die eenige directie of administratie heeft, in de eerste plaats staat en verandwoording schuldig is.

Zynde al verder ten opzigte deeser materie goedgevonden en verstaan te statueeren, dat de Comp^e, in cas van insolventie, zal hebben en genieten het regt van praeferentie tot de sommas, by de borgtogten bepaald, in de zevende plaats of inmediaat na de geene, die huys- of landhuur te pretendeeren hebben, voor de legaten, hypothequen en alle andere crediteuren, in zo verre betreft de zulke, die alleen in een comptabel ampt of bediening gesteld zyn; maar dat de Compagnie betreffende de administratien en bedieningen, daar twee administrateurs, pakhuysmeesters of andere bediendens in solidum aansprekelyk en responsabel zyn, ingevalle van insolventie van den eenen, haar regres zal hebben en behouden op den anderen of overblyvende, die eenelyk in concurrentie zal werden geadmitteerd met de andere crediteuren van den insolventen boedel van zynen mede administrateur.

En op dat al het voorenstaande behooryk werde in agt genomen en geëxecuteert, is verstaan hier van, zoo aan den Raad van justitie deeses casteels, als circulair aan de ministers

en bediendens van de respective buyten comtoiren ter narigt by extract deses en wyders ook de gemeente, zoo hier als elders, by biljetten kennisse te geven van de gestatueerde preferentie, etc., op dat niemand daar van eenige ignorantie zal kunnen pretendeeren.

12 Julij. *Bepaling, dat de »gagie als andersints” van Compagnie’s dienaren, die, na hun verbonden tijd, niet om te repatriëren onslagen werden, ophouden moesten met den dag van hun ontslag.*

De gage, enz. zouden weder beginnen, wanneer op nieuw „employ” vonden of naar Nederland vertrokken.

Zie bij 8 October 1762.

16 Julij. *Magtiging op het collegie van Heemraden tot het heffen eener belasting van zekere landen en huizen in het belang van een waterwerk.*

Door Heemraden der Bataviasche ommelanden verzoek gedaan zynde, dat, nadien de eygenaars der landen en erven om de West eenelyk volgens hare oude koopbrieven de waarde van dezelve opgegeven hadden en de dam ter stopping der Mokervaart reeds aanbesteed was, mitsgaders de doorgraving zig gewenscht opdeed, het deese regeering behagen mogt aan haar Eerwaardens qualificatie te geven om van die, na rato van derselver grote en inkomsten, zoo matig opgegevene en getaxeerde landen, ingevolge de voorsz. waarde, 5 perc^{to} te mogen ligten, om te dienen tot een fonds, waar uyt de ongelden tot de voltoying van het voormelde werk gevonden zouden kunnen werden, alzoo haar Eerwaardens vermeenden, dat 't gemelde fonds 25000 rd^e soude importeeren, welke ligting die ingelanden, volgens de onderstelling van Heemraden, gemakkelyk zouden kunnen dragen wegens het aanzienlyk voordeel, dat aan alle die landen in der tyd toegebracht zoude werden; onder eene verdere voordragt, dat de eygenaars en inwoonders der Chinese campong, die mede groot nut en

voordeel van dit werk stond te genieten, een seker montant, na het goedvinden deeser regeering, insgelyks tot dit werk mogte formeeren, te meer die natie reeds voorlange de eerste aauleyding tot dit project gegeven heeft, ten eynde by onvoorsiene inconvenienten, die zig in de executie van dit waterwerk mogten komen op te doen en waar door de kosten onmogelyk secuur te bepalen zyn, een te meer sufficeerend fonds aan handen te hebben; zoo is, nadien het nut en voordeel, het welk aan de landen en erven, aan de westkant deeser stad leggende en die thans aan continueele en jaarlyksche overstromingen van het overmatige water der Tangerangse revier subject zyn, by het wel reusseren van deese onderneming, niet te vergelyken is by het gemelde fournissement, het welk op een egualen voet gedragen werd en door de zeer mediocre taxatie en opgave, na proportie van derzelve reëele waarde, meede geen drukkende lastpost geoordeelt kan werden, te meer er geen ander fonds van minder omslag, buyten bedugting voor nadelige gevolgen, en evenrediger met de billykheyd schynt uytgedacht te kunnen werden, na rype deliberatie goedgevonden en verstaan van het voorstel van Heemraden gebruyk te maken en dienvolgende haar Eerwaardens te qualificeeren om van de eygenaars der landen en erven, gelegen in het Westerveld, omtrent dese stad, te weten, enz., van de opgegeve en getaxeerde waarde derselve volgens hare koopbrieven, 5 perc^{to} en van de eygenaars der huysen, staande in de Chinese campong, een maand huysuur in te vorderen en door de voormelde eygenaars te laten betalen tot fournissement der kosten van de reeds gegraven werdende nieuwe mond in de voorz. Tangerangse rivier.

20 Julij. *Bekendmaking, dat de Regering voornemens was thee en edele gesteenten op vracht naar Nederland te verzenden.*

Voor de thee moest als »recognitie» betaald worden 50 pct. en voor de edele gesteenten 1 pct.

20 Julij. *Bekendmaking, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

De assignatiën zouden op dezelfde voorwaarden worden verleend, als bij het billet van 14/17 Augustus 1761 was aangegeven.

30 Julij. *Last op de buitenkantoren niet meer dan $\frac{3}{8}$ pct. 's maands wegens renten te valideren voor gelden, wegens borgtogt vóór 30 Julij 1762 in 's Compagnie's kas gestort.*

Geremarqueert zynde, dat de ministers in het bekend stellen der interest, die op genamptiseerde penningen in Compagnies cassa, uit hoofde van eenige borgtogt, goedgegaan zal mogen werden, zig reguleeren na de resolutie van den 10^{en} July 1750, waar by een half perc^{to} gepermitteerd word, niet tegenstaande die interest van $\frac{1}{2}$ perc^{to} alhier sedert lange gereduceert is op $\frac{3}{8}$ perc^{to}; zoo is goedgevonden en verstaan, tot voorkoming van nadeelige abuysen in desen, onvermindert het besluit deser tafel van den 9^{en} deser maand, om in 't vervolg op zulke getelde penningen in 't geheel geen interest goed te laten doen, circulair na de respective comptoiren van Indien te ordonneeren om van de gelden, die voor den dag van heeden voor cautie of borgtogt in Comp^s cassa zyn geteld en, op fundament van voormelde resolutie, rente winnen, geen hoger interest goed te doen dan $\frac{3}{8}$ perc^{to} 's maands.

19 Augustus. *Bepaling, dat geene geweeren van Batavia naar de buiten-kantoren verzonden mogten worden, tenzij deze „met een dubbelde schoot” geprobeerd waren.*

De haas van de wapen-kamer moest hiervoor zorgen.

20 Augustus. *Bepalingen nopens het straffen van Europeanen, uit Compagnie's dienst deserterende.*

Binnen gekomen zynde het by besluit van den 24^{en} July des voorleeden jaars van den Raad van justitie gerequireert schriftelyk advis over de ter ordre van den heer Gouverneur Generaal gecolligeerde ordres, rakende het straffen van Europeanen, uyt 's Comp^{te} dienste deserteerende; zoo is, nademaal by het gemelde advis de verschillende graden van dat misdryf klaar en duydelyk aangetoont worden en welke geproportioneerde straffen daar op applicabel geoordeelt moeten werden. mitsgaders het een en ander van veel dienst en nut, zoo voor de regters, als officieren op de buiten comptoiren kan zyn, op den voorstel van zyn Edelheid goedgevonden en verstaan het gemelde advis circulair te verzenden na de respective buiten comtoiren, met ordre aan de ministers en bediendens aldaar om het selve in copia af te geven aan de collegien van justitie aldaar, ten einde zig daar na in het straffen van deserteurs, na mate van de verschillende graden van de desertie, zelfs te reguleren.

Het advies is zoo wijdloopig en volgens den stijl dier dagen gerckt (26 bladzijden in folio), dat daaraan hier geene plaats is ingeruimd kunnen worden.

20 Augustus. *Bepaling, dat te Batavia krankzinnige slaven zouden opgenomen en verpleegd worden in het Chinesche hospitaal, tegen betaling aan den binnen-regent van dat gesticht van 2 rijksdaalders 's maands door de eigenaren dier slaven.*

20 Augustus. *Mantregelen tot refrenatie van de brood-dronkenheyd en boosaardigheyd der slaven" te Batavia.*

Door zyn Edelheyd in overweging gegeven zynde de meer

en meer toenemende moedwil, insolentie en brutaliteyten der slaven, indiervoegen, dat men sig genoegsaam op 's heeren weegen niet veylig kan agten voor derselver assurantie en baldadigheyd, gelyk ten overvloede bleek uyt het geëxteerde voor eenige dagen, nadien een samengerotte hoop van wel 2 à 300 booswigten van slaven sig niet alleen ontsien had tegen de Chineese ingesetene, by de sogenaamde passer Pisaug wonende, in ordre te scharen en deselve te insulteeren, met een voornemen sekerlyk om de gemelde Chineesen vervolgens gewelddig aan te vallen, maar sig ook tegen den toegeschotene gewelddiger en caffers, om haar met rottingslagen uyt elkanderen te verstroyen, te opposeeren en selfs een gewelddiger door een steen en vier caffers door geweer te kwetsen, tot dat eyndelyk, by de aankomst van de naast by leggende wagt, geretireert en van elkanderen geraakt waren, sonder verder af te wagten de 30 dragonders, die zyn Edelheyd, op het eerste rapport van deese publieke straatschendery, gelast hadde op te sitten en met geweld er op in te vallen; en dat, terwyl tot handhaving der ruste en goede ordre en beteugeling van zulke verregaande brutaliteyten en onordentelykheeden, het ten uyttersten noodzakelyk was daar tegen door rigoureuser ordres en scherpere middelen te voorsien, als tot nog toe gebruykt scheenen te zyn, te meer veele slaven een soort van kleyne krissen by sig droegen en daar van almede in het voormelde geval gebruyk hadden gemaakt, syn Edelheyd nuttig en dienstig geoordeelt hadde aan de heeren leden voor te stellen om de officieren van justitie en derselver bediendens positiver beveelen te geven en te qualificeeren, so wel om, by samenrotting van slaven en by oppositie, deselve des needs af te maken, even gelyk zulx reeds by besluit van den 24^{en} July des voorleden jaars gearresteerd is ten opzigte van gedroste slaven en vagabundeerende in de bovenlanden, als om, in geval van apprehensie van ammok speelders of andere slaven, die crimineele delicten hebben bedreven, de gewelddigers en caffers sig niet te laten sacrificieren of exponeeren aan ogenschynelyke gevaren, door deselve levendig te willen opvatten, maar deselve mede, by

eenige de minste oppositie, liever op de beste wyse onder de voet te stoten of dood te schieten, nadien men sedert eenigen tyd in meer als een geval ondervonden hadde, dat eenige cassers dese te grote precautie om diergelyke booswigten levendig in handen der justitie over te leveren met sware kwetsuuren, sommige met de dood hebben moeten boeten; so is, hier over gedelibereert en aangemerkt zynde, dat er tot refrenatie van de brooddronkenheyd en boosaardigheyd der slaven geen andere als strenge middelen van effect kunnen zyn en dat men andersints door de menigvuldigheyd van lyfeygene alhier nog erger gevolgen te dugten sal hebben en in der tyd naauwelyks veylig genoeg in zyn eygen huys zyn zal, te meer er geen bedenking kan zyn, voornamentlyk in 't laaste geval, om sulke booswigten by eenige oppositie tegen de dienaren der justitie niet op de beste wyse af te maken, tot ampliatio van het placcaat van den 6ten October 1752 en tot meerdere beteugeling en tegengang der baldadigheeden, die door veel slaven op de straten en publieke 's heeren weegen gepleegd worden, goedgevonden en verstaan de respective officieren van justitie te qualificeeren om, by ongemeene te samenrotting van lyfeygene, so wel binnen als buyten de stad, waar en op wat tyd het ook sal mogen wesen, deselve door hare dienaren met rotting slagen van elkanderen te doen separeren volgens het gestatueerde by het voormelde placcaat en, in cas van oppositie, deselve daar toe door middel van geweld, al was het selfs met scherp geweir en het afwaken van die het eerste tegen de dienaren van justitie sig komen aan te kanten, te noodzaken: en zulks al mede te laten plaats vinden omtrent de sodanige, die, sig aan eenig crimineel delict van moord of kwetsing schuldig gemaakt hebbende of eenig geweir by sig dragende, in cas van vervolging, hen te weer komen te stellen tegens hare apprehentie; gelyk ook de lyfeygene, die met eenig geweir by sig mogten werden ontmoet, ten eersten opgepakt en, na eene rigoureuse afstraffing, volgens het meermelde placcaat, aan haar lyfsheeren of vrouwen terug gesonden, dog, in geval dat sig met sodanig geweir mogten willen

verdedigen, met geweld tot haar overgave genoodsaakt sullen mogen werden.

20 Augustus. Voorschrift nopens boedels.

Met wijziging van art. 11 der instructie voor Weesmeesteren (deel I, bl. 176) bepaalde de Regering, dat, „in gevalle het gemelde collegie by een mutueel testament tusschen man en vrouw, kind of kinderen hebbende of by het overlyden van een van beide nalaatende, gesecludeerd is uit de boedel en nalaatenschap, die zy in gemeenschap zyn bezittende, de langstleevende der testateuren als dan ongehouden en niet verplicht zal weezen aan haar Eerw. staat en inventaris van dien boedel te geeven, tenzy hertrouwende of dat zig in een tweede huwelyk mogte komen te begeeven, in welken geval zulks zal moeten geschieden”.

Opmerkelijk is, dat in het gedrukte extract uit de resolutiën der Hooge Regering, dit onderwerp betreffende en aan belanghebbenden uitgereikt, ook (en liefst in extenso) opgenomen zijn de „contrarie-adviezen” van twee leden in den Raad van Indië.

Zie ook bij 15 October 1762 en 8 October 1781.

24 Augustus. Reglement op de verstrekkingen van rantsoenen en kostgelden aan schepelingen ter reede Batavia.

Door zyn Edelheyd te kennen gegeven zynde, dat zyn Edelheyd wegens de menigvuldige klagten van het gemeen over de verstrecking van randsoenen en kostgelden op de scheepen, ter deeser rheed leggende, volgens het jongste reglement van den 2^{en} October 1759, tot wegneming van die klagten en om de schepelingen eenig beter bestaan te doen genieten syn gedagten hadde laten gaan, hoedanig sulx op de beste wyse soude kunnen en behooren te geschieden, mitsgaders teffens aan den commandeur en opper-equipagiemeester,

Booms, gelast daar omtrent een schriftelyk berigt te suppediteren, onder byvoeging, dat zulx thans te nootsakelyker gecoordeelt moeste werden, so wegens het swaar werk, dat de schepelingen door het algemeen gebrek aan volk op de scheepen dagelyks moesten verrigten en om deselve daar in om die reden ook eenig meerder soulaas toe te brengen, als om daar door mede, so veel mogelyk, de sware siektens voor te komen, waar aan het volk, voornamentlyk door die sware en continueele arbeyd en fatigues, onderworpen was, te meer de menschen, die in Comp^s dienst aan de wal moeten komen, als gezaghebbers of anders'ints, also min haar randsoen kunnen mede nemen, als de commandeerende officier kan sorg dragen, dat deselve van de nodige mondkost aan de wal voorzien werden, en dat deselve dus by hun vertoef eenige dagen aan de wal, of genoegsaam honger en gebrek moesten lyden, of hier of daar het genade brood zoeken; produceerende zyn Edelheyd vervolgens het sedert door gemelde commandeur opgemaakte berigt, waar by gesustineerd werd, dat door de verstrecking voornamentlyk van eenig meerder kostgeld, arak en soute vissen het bedoelde oogmerk in deesen bereykt soude kunnen werden en dat zulx na den voorgestelden voet $f\ 13:3:-$ in steede van $f\ 11:15:12$ voor een opperofficier, $f\ 9:3:10$ in plaats van $f\ 6:10:14$ voor een onderofficier en $f\ 8:-$ in steede van $f\ 5:12$ voor een gemeene of voor een officier $f\ 1:7:4$, voor een onderofficier $f\ 2:12:12$ en voor een gemeene $f\ 2:7:12$ meer in de maand soude bedragen, als thans aan deselve verstrekt en afgegeven word; so is, nadien dese geringe vermeerdering niet is te vergelyken by het behoud van het volk en tot wegneming der menigvuldige klagten, mitsgaders de scheepelingen eenig beter bestaan toe te voegen, goedgevonden en verstaan, met alteratie van het gemelde reglement op de verstrekingen van randsoenen en kostgelden aan de schepelingen ter rhee de van Batavia van den 2^{en} October 1759, voortaan de maandelykse verstrecking, om in te gaan met primo December aanstaande, ingevolge den voorstel te reguleeren, namentlyk:

Aan een cajuyts gast :

- 50 ƒ ryst,
 5 » cadjang,
 6 » zout vleesch of spek,
 5 » boter,
 3 » gesouten visch,
 5 » zout,
 10 » vers vleesch,
 5 kannen Fransche wyn,
 1/2 kan azyn, Hollands, en
 7 guldens en 4 stuyvers contant.

Aan een deks officier :

- 40 ƒ ryst,
 10 » cadjang,
 6 » zout vleesch of spek,
 2 » zuyker,
 2 » tammarinde,
 2 1/2 » gezouten visch,
 3 » zout,
 5 » vers vleesch,
 5 kannen arak,
 3/4 kan azyn, Hollands,
 2 kannen Caapsche wyn,
 4 mutsjes olyven oly, en
 5 gulden en 12 stuyvers contant.

Aan een gemeen Europees :

- 40 ƒ ryst,
 10 » cadjang,
 6 » gezoute vleesch of spek,
 2 » zuyker,
 2 » tammarinde,
 2 1/2 » gezouten visch,
 5 » zout,
 5 » vers vleesch,

- 4 $\frac{1}{2}$ kannen arak,
 $\frac{1}{2}$ kan azyn, inlands,
 1 » Caapsche wyn,
 4 mutsjes olyven oly, en
 2 gulden en 8 stuyvers contant,

en voorts het reglement op de scheepen ter rhee de voorschreve, sprekende van het dagelyk opdissen, in te trekken.

Mitsgaders de randsoenen der scheepelingen van de scheepen, aan het eyland Onrust leggende, inselvervoegen te reguleren, met dit onderscheyd, dat het versch vleesch aan deselve, gelyk tot nog toe, niet verstrekt, maar aan contant afgegeven zal worden, als:

aan een cajuyts gast contant 's maands..... / 7 : 16 : —
 » » deks officier..... » 5 : 18 : —
 » » gemeen Europees..... » 3 : — : —

maar het reglement op de verstrekkingen der randsoenen aan de schepelingen, zo op de reysen in Indien, als repatrieerende, te laten in zyn volle kracht en waarde, met dit verschil alleen ten opzigte der in 't land varende scheepen, dat die van visch maar voor 2 maanden zullen werden geproviandeert, om dat de visch schielyk aan bederf onderworpen is, en voor het overige van die reys voorzien met contanten, gereekent de 100 ƒ op 15 gulden, dewelke op de onkostrekening zullen moeten genoteert en door de overheeden verantwoord werden by haare consumtie rekeningen.

Zie ook bij 3 Augustus 1764.

24 Augustus. Voorschriften voor Notarissen.

Door den heer Gouverneur Generaal geproduceert zynde een bericht van den Raad van justitie deses casteels, rakende de veelvuldige abuysen, versuymenissen en slordigheeden, die door de notarissen alhier ter stede werden begaan in de voor hen gepasseert en gemaakt werdende actens; soo is, om daar tegen, so veel mogelyk, de nodige voorsieninge te doen

en tot wering van die slordigheeden en abuysen, na deliberatie, goedgevonden en verstaan:

Eerstelyk: te renoveeren de ordre, vervat by de resolutie deeser tafel van den 2^{en} November 1668, volgens welke de notarissen in de voor haar verleent werdende instrumenten moeten verklaaren, of de perzonen, die deselve passeeren, hen of de getuygen bekend zyn als lieden van eere en gelove waardig, als meede waar de plaats van derselver domicilium zy, met deese ampliatioe, dat, wanneer 'er onbekende personen voor haar mogten komen te compareeren, g'adsisteert met twee getuygen, die getuygen als dan ook aan hen, notarissen, of ten minsten aan derselver clerccquen sullen moeten bekend zyn; en dat zulk mede in de voorschreve instrumenten sal moeten werden geinsereert, op de boete van rd^s 50, te verbeuren door de geene, die daar in nalatig bevonden sullen worden, en daar van de helft te laten strekken ten faveure van de diacony armen en de andere helft voor de kamer van den Raad van justitie deses casteels of Scheepenen, by welk van beyde dese collegien het versuym mogte worden ontdekt.

Ten tweeden: dat de eerste clerccq van de respective notarissen, wyl het voornaamste werk door desselfs handen passeert en op wien veele saken staan, voortaan onder eede sal werden gebragt, om dien eed te presteeren voor den Raad van justitie deses casteels, na het formulier van den eed, voor de notarissen beraamt, ten eynde altoos als getuyge te werden geadhibeert by het passeeren van diergelyke actens van comparanten, welke of hunne adsisteerende getuygen de notarissen selfs niet bekend zyn.

Ten derden: te statueeren, dat by het horen op interrogatoria de responsiven der geinterrogeerde naast yder articul in continentie door den notaris of syne clerccquen in zyn presentie sullen moeten werden opgeschreeven, vervolgens de geinterrogeerde voorgelesen en dan door deselve ondertekend, op eene gelyke poene van vyftig rd^s, te verbeuren als vooren door den notaris, dewelke zulk niet zal hebben g'observeert.

En dat, wanneer 'er gevallen exteeren, dat de notarissen

niet gevoegelyk in continentie de responsiven van de deposanten naast yder articul kunnen schryven, voornamentlyk als sodanige interrogatoria aan meer als een persoon moeten werden voorgehouden, zy als dan de voorschreve responsiven wel op een klad sullen mogen schryven, mits dat de geïnterrogeerde dat klad en ook de notaris komen te onderteekenen; voorts, dat het selve aan de minut geannexeerd en in het protocol sodanig geinsereert werde, sonder daar voor of voor dies afschrift te mogen vermeerderen ofte de kosten voor het expedieeren der interrogatoria te vergroten.

Ten vierden: al mede te ordonneeren en vast te stellen, dat, wanneer de notarissen extracten van eenige actens komen af te geven, sy altoos het hoofd van de acte selfs by het extract sullen hebben te insereeren en mede de eerste woorden van de volgende periode, op dat men altoos sal kunnen ontwaren, wat het voor een instrument is, het welk geëxhibeerd word, sonder dat zulx op het credit van den notaris sal behoeven aangenomen te worden, en men ook wete, dat het extract niet is gemutileert, mitsgaders dat de periode, waar van extract word afgegeven, geëyndigt is en het overige van de acte andere saken contineert.

Ten vyfden: by renovatie en ampliatioe der resolutien deser regeering van den 2^{en} February en 1^{en} Juny 1706, mitsgaders 7 January 1727, de notarissen deser stad te gelasten om geene obligatien ten laste van eenige Javanen der Bataviasche beneden- of boven landen of liever inlanders te passeeren, als na voorgaande kennisse van den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander, nogte ook eenige actens voor Europeese vreemdelingen ofte Mooren, waar onder verstaan worden de ter zee traffiqueerende Mooren, buyten voorweeten van den sabandhaar; item gecne transporteeren van lyfeygenen voor handelaars in slaven, 't zy Christenen of onchristenen, van de Oost komende, op uytlandse overdragten te verleenen, dan die alvorens aan den sabandhaar verthoont of door denselven onderteekent zyn, op peene van 25 rd^s tot een boete, ten behoeve van de armen deser stad.

Ten sesden of laastelyk: van alle successive placcaten, ordres en resolutien, dewelke by deese regeering op het stuk der notarissen zyn geëmaueert en gesteld en waar van veele buyten observantie schynen geraakt te zyn, door den Raad van justitie deeses casteels een apart recueil te laten formeeren om jaarlyks aan de respective notarissen op eene sekere, daar toe door gemelde rade te bepalene tyd te werden voorgeleesen, met ordre om sig daar na stiptelyk te reguleren; mitsgaders van dit besluit aan de beyde collegien van justitie alhier by extract kennisse te geven om daar van sodanige gebruyk te maken, als deselve, tot dienst van het gemeen en tot voorkoming van intricate proceduren, sullen vermeenen te behooren.

Zie ook bij 5 October 1762. — De zamenstelling van het bewuste recueil heeft de Raad van justitie te Batavia den 8ten September 1762 aan twee zijner leden, bijgestaan door 's Raads secretaris, opgedragen.

27 Augustus
30 September *Instructie voor den keurmeester van goud- en zilver-werken.*

Deze instructie, door Schepenen ontworpen, werd uitgevaardigd wegens de negligentie en inattentie, die sedert eenige jaren was ingeslopen omtrent het keuren van gemaakte goud- en zilverwerken en waar door dese en geene, zig op bedrog toeleggende subjecten successive veele fraudes hadden gepleegt, so door het verkopen van koper en zilver verguld voor goud, als door het vermengen van eenige metalen onder elkanderen en die compositie als dan aan onkundige voorgegoud of silver in de hand te stoppen”.

De instructie, luidt als volgt:

Art. 1. Voor dat iemand van de binnen deese stad ofte hare jurisdictie wonende Europeese ingezetenen en inlandsche Christenen by der hand kome te nemen het goud of zilver-

smits ambagt, zal hy zig met name moeten aangeven by den keurmeester, om daar van register te houden, en van den zelve moeten ontfangen een merk, dat hy op alle het te maken goud- en zilverwerk zal moeten zetten.

Art. 2. Tot voorschreve ambagt zullen geen Compagnies dienaren mogen werden g'admitteert om het zelve te exerceren als baas of meester zelfs, maar wel als knegt; en dus ook geen gemaakte goud- of zilver-werken door hen op haar eygen naam als zilver-smeeden mogen werden verkogt, op poene van 25 rd^e boete, de helft voor de bekeurder en de wederhelft voor de armen, wanneer zy daarop werden geatrapeert.

Art. 3. Van alle goud- en zilversmeeden, voor zo verre het bazen zyn, zal de keurmeester moeten zorg dragen, dat hy onder zig hebbe derzelve merken in een kopere plaat of anderzints, een ieder verwittigende, dat hy zyn merk wel beware, op peene van te zullen moeten instaan voor het geene, dat hem, als maker van zulk een werk, zoude konnen werden opgelegd, als overtuigd zynde van het zelve te hebben gemaakt, ten waare, dat hy bevoorens de keurmeester hadde bekend gemaakt, dat hem zyn merk was ontvreemd, ten eynde in zulken geval denzelve weder van een ander merk te voorzien of anders te doen, dat raadsaam zal werden geagt.

Art. 4. De keurmeester zal alle goud- en zilver-werken, die de Europeesche en inlandsche Christenen baasen of meesters komen aan te maken en gehouden zullen weesen by hem te brengen aan de essayeurs winkel des Dingsdags en Donderdags voor de middag van 8 tot 11 uren, moeten keuren, in zo verre merkbaar zyn, en de overige moeten toetsen, van wat gehalte dezelve zyn, en de bevinding van het merkbare op het gemaakt goud- of zilverwerk naast het merk van de keur inslaan, mits geen minder gedeelte nemende op het goud als een quart caraat en op het zilver als een quart penning.

Art. 5. Van voorschreve verpligting om het gemaakt

goud- en zilver-werk ter keure by den keurmeester te brengen zullen g'exjmeert en uytgesloten wesen alle Chineese en andere onchristene werklieden, voor zo verre het zelve gemaakt goudwerk aan een stuk geen 10 realen zwaarte en daar boven, mitsgaders dito zilverwerk aan een stuk geen 20 realen zwaarte en daar boven komt in te houden, in welk geval het zelve anders, wanneer zy het zelve willen verkopen, almede zal moeten gekeurt en buyten des niet verkogt mogen werden.

Art. 6. Blyvende alle de door gezegde Chineesen en andere onchristenen reets gemaakte of in 't vervolg nog te makene goud- en zilverwerken van een stuk van mindere swaarte als 10 en 20 realen, schoon ook verkogt zullende werden, buyten bemoeyenis van den keurmeester en de schade, die hy daar op mogt werden, het vereyscht alloy niet in te houden [*sic*].

Art. 7. De keurmeester zal egter geen werk probeeren als dat geene, waar op het merk van den maker alvorens is gezet, gelyk elk meester schuldig is te doen; en, zo iemand eenig werk ongemerkt tot hem brengt, zal hy daar voor tot een boete geven een halve ryksdaalder.

Art. 8. Maar iemand, bestaande, voor zo verre hier vooren ten aanzien van de Chineesen en andere onchristenen geen uytzondering is gemaakt, zyn werk te verkoopen en te leveren zonder het zelve alvorens te hebben laten toetsen en merken, zal daar over vervallen in een boete van:

twaalf ryksdaalders voor de eerste,

vier en twintig ryksdaalders voor de tweede, en

ses en dertig ryksdaalders voor de derde reys en, in 't laatste cas, arbitrale correctie daar en boven, wel verstaande, als de conditie van het werk toelaat gemerkt te werden.

Art. 9. Voor het merken zal den keurmeester beloont worden op de ordinaire vacatiedagen, in maniere als volgt:

Goud:

van een halve reaal zwaarte en daar beneden stuyvers 1 $\frac{1}{2}$,

van een halve reaal tot een.....	stuyvers	2
» » lot een en een half.....	»	3
» » een en een half tot twee.....	»	4
» twee tot vier.....	»	6
» vier tot zes.....	»	8
» zes tot agt.....	»	9
» agt tot thien.....	»	10
» thien tot twaalf.....	»	11
» twaalf tot vyftien.....	»	12
» vyftien tot agtien.....	»	13
» agtien tot twintig.....	»	14
» een en twintig tot vier en twintig.....	»	15
» vier en twintig tot zeven en twintig... ..	»	16
» zeven en twintig tot dertig.....	»	17
» dertig tot veertig.....	»	20
» veertig tot vyftig.....	»	24
» vyftig tot zestig.....	»	28

en zo, voor alle thien realen zwaarder, ook vier stuyvers meerder.

Zilver :

van twee realen en daar beneden.....	stuyvers	1
» » tot vyf.....	»	2
» vyf tot agt.....	»	3
» agt tot twaalf.....	»	4
» twaalf tot agtien.....	»	5
» agtien tot vier en twintig.....	»	6
» vier en twintig tot dertig.....	»	7
» twee en dertig tot veertig.....	»	8
» veertig tot vyftig.....	»	9
» vyftig tot zestig.....	»	10
» zestig tot vyf en seventig.....	»	11
» vyf en seventig tot hondert.....	»	12
» hondert tot hondert vyf en twintig.....	»	14
» hondert vyf en twintig tot hondert vyftig..	»	16

en zo, voor alle vyf en twintig realen zwaarder, ook twee stuyvers meerder.

Art. 10. Dog, zo iemand buyten de ordinaire dagen zyn goed begeerde getoetst of gemerkt te hebben, zal hy daar voor dubbelt loon betalen.

Art. 11. Alle goudwerk zal geoordeelt werden goed en van bekwame deugd te zyn, als het niet lager van alloy bevonden werd als 16 caraat; en zoo ook het zilver, dat niet minder van gehalte is als negen penningen, het welk met de kleyne en het hogere van thien en een half tot elf penningen fyn met de grote keur bestempeld moet werden, zulx denoteerende door de letters K en G te stellen naast het merk van den keurmeester.

Art. 12. Al het geene voorschreve staat, zal plaats hebben zonder onderscheyd, het zy dat den eygenaar zelfs het goud of zilver om te verwerken gegeven heeft ofte wel, dat het door den goud- of zilversmit daar toe geleverd is geworden.

Art. 13. By ontdekking van eenige falsiteyt, in de merken gepleegt, zal de keurmeester zulx moeten aangeven aan den Officier van justitie, den Balliuw of Landdrost, om by die onderzocht en na vereysch van regten behandelt te werden.

Art. 14. De goud- en zilversmeeden zullen haare werkplaats of winkel houden in het voorhuys harer woning of, by ongelegentheyd van dien, een bekend teken stellen voor of aan het zelve huys, om daar uyt te kunnen weten, waar zulke werkluysden woonagtig zyn.

Art. 15. Dewyl, uyt hoofde van het rysen en daalen van de markt van 't staaf goud en staaf zilver, niet wel te bepalen is, waar voor de reaal zwaarte van het gemaakte goud of zilver werk verkogt moet werden, zo werd zulx, met de prys van het arbeydsloon, gelaten ter discretie van den verkoper ofte zodanig, als de koopers met goud- en zilversmeeden zullen kunnen over een komen en verdragen.

Art. 16. De keurmeester zal geen goud of zilver met de grote, nog kleine keur mogen stempelen, dat het hier voren bepaalde gehalte niet houden kan, op verbeurte van een

hondert ryksdaalders voor de eerste en twee hondert ryksdaalders voor de tweede reys, te verdeelen de helft voor de armen en de wederhelft voor den officier, die de calange zal doen, en privatie van zyn ampt daar en boven ofte andere correctie, na bevinding van zaken.

Art. 17. Zullende hy, schoon een Compagnies dienaar zynde, wanneer in zyn ampt als keurmeester mogte pecceren, subject zyn de judicature van het collegie van Scheepenen deeser steede.

Art. 18. En op dat hier van niemand eenige ignorantie kome te pretendeeren, zal deese ordonnantie in de Nederduytsche, Maleysche en Chineese taalen werden gepubliceert en g'affigeert.

^{14 September}
^{4 October}. *Uitschrijving van een algemeenen dank- en bede-dag wegens het aanstaande vertrek eener retourvloot.*

24 September. Eed-formulier voor de 1ste klerken van notarissen te Batavia.

Wy beloven ende sweeren, dat, so lange wy den dienst van eerste clerq, zo ten comptoire van den tegenwoordigen notaris of by dewelke wy in 't vervolg van tyd die dienst mogten komen waar te nemen, over geene attestatien, obligatien, brieven van verbanden ofte eenige andere actens ofte munimenten, hoe genaamt, die voor hem gepasseert mogten werden, als getuygen sullen staan, ten zy dat den persoon of perzonen, die eenige der voorschreve actens begeeren te passeeren, by ons of den notaris voor sodanig persoon of perzonen waarlyk bekend zyn, als zy zig komen te noemen; dan wel, ingevallen zy by ons of den notaris niet bekend mogten zyn, dat als dan ten minsten de geene, die zy als getuygen zullen komen meede te brengen, by ons of den notaris voor zodanige perzonen, als zy zig komen te noemen en die ter goeder naam en faam staan, zullen

bekent weesen; en voorts ons verder, als een eerlyk en vroom man betaamt, in voorsz. dienst te zullen gedragen.

So waarlyk helpe my God Almagtig.

Zie bij 24 Augustus 1762.

28 September. *Veroordeeling van Europeanen tot kettingstraf.*

Is goedgevonden de beyde collegien van justitie alhier te recommandeeren de observantie der by het beslyt van den 26^{en} November 1761 gestelde ordre voor de Raden van justitie en ministers en bediendens op de respective buyten comtoiren, om voortaan geene Europese delinquanten te condemneren tot het klinken in de ketting, maar deselve, na mate van de misdaad, tot andere straffen, het zy bannissement, dan wel andersints, te vonnissen, met deesen verstande nogthans, dat, in cas van exilie of relegate, de tyd vermeerdert werd, nadien de redenen omtrent de afschaffing alhier so wel militeren als op de buyten comtoiren en de vorige, omtrent dit gebruyk gestelde ordres by de beslyuten deser tafel van den 8^{en} July 1746 en 8^{en} July 1754 niet generaal zyn geweest, maar de geschavotteerde daar van uytgesloten hebben.

5 October. *Toelichting tot het bepaalde op 24 Augustus 1762 ten aanzien van notarissen.*

Lecture genomen zynde van een schriftelyk adres, door de respective notarissen alhier ter' steede aan deese regeering gepresenteert en inhoudende hunne bezwaarnissen omtrent eenige articulen, rakende hare bediening, gestatueert by beslyt van den 24^{en} Augustus passato, met versoek aan het eynde van gemeld adres, dat de aangehaalde articulen nader opgehieldert en geamplieert mogen worden; zo is, om de gemelde notarissen in het geene billyk is, zo veel mogelyk, te gemoet te komen, tot elucidatie en ampliatio van het voormelde beslyt goedgevonden en verstaan:

Eerstelyk: aan yder een de vryheyd te laten om, het zy ter secretary van den Raad van justitie deses casteels en Schepenen, voor den gesworen clercq aldaar, dan wel voor een der notarissen en getuygen, na dat by zelfs zal verkiesen, te passeeren procuratien ad lites op de advocaten en procureurs om, uyt kragte van deselve, te ageeren voor de beide regtbanken.

Ten tweeden: buiten en behalven den eersten clerq van de respective notarissen, nog aan yder van deselve twee clerquen tot gebruyk op hunne comtoiren toe te staan en dus in 't geheel drie clerquen voor yder notaris onder eede te laten brengen en door deselve de eed te doen presteeren voor den Raad van justitie deses casteels volgens het formulier, voor gemelden eersten clercq beraamt.

Ten derden: te statueeren, dat alleen de notarissen, en niemand anders, zullen wesen gequalificeert tot het passeeren van insinuatien en interrogatien en dat deselve ook alleen maar voor haar, geadsisteert met getuygen, zullen mogen werden beantwoord, ten ware deselve gedaan mogten worden ter requisitie van een der officiers van justitie, in welken gevalle die gepasseert en beantwoord zullen moeten werden ter secretary van de collegien van justitie; en voorts in den aanstaande, by alle dagvaardingen tot het geven van getuygenis der waarheid in materie civiel, door de practisyns in judicio te doen exhibeeren de interrogatorien of insinuatien, waar op de requiranten van meening zyn de gerequireerdens te laten horen, op poene, dat, by manquement van dien, zulke parthyen ten koste van de gedagte practisyns ter rolle zullen worden geroyeert.

Ten vierden of laastelyk: door de notarissen te doen accrediteeren de briefjes, die door de gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander en door de sabandhaars aan Europeese vreedelingen, ter zee traffiqueerende Moren en handelaars in slaven volgens het meermelde besluit van den 24^{en} Augustus passato afgegeven moeten worden, mits die briefjes door deselve behoorlyk zyn ondertekent, ten blyke, dat de obligatien, ætens en transporten, die zy voornemens zyn te laten passeeren en opmaken, met derzelve voorkennisse werden verleent, zonder

dat de comparanten, boven en behalven een zodanig briefje, nog zullen behoeven bekend of geadsisteert te weesen met twee bekende getuygen.

8 October. *Toelichting tot het bepaalde op 12 Julij 1762 nopens ophouding van betaling.*

Ter gelegenheid der jongste verlossing van de militairen en ambagtslieden na Nederland eenige difficulteit ontstaan zynde nopens de intentie en meening van het woord *jemand*, voorkomende by missive der Hoog Edele Heeren Seventienen van den 5^{en} October 1761 en daar op gefundeerde resolutie van den 12^{en} July 1762, ten aanzien van den geenen, die, binnen zyn verbonden tyd willende repatrieeren, by desselfs ontslag geïnformeert zoude moeten werden, dat zyn gagie sal stilstaan; so is, nademaal uyt de praemissen deser ordre ondersteld schynt te moeten werden, dat deselve alleen hare betrekking heeft op ambagtslieden en soortgelyke dienaren, goedgevonden en verstaan de heeren commissarissen van de verlossing dienaangaande te elucidereen, dat daar onder by dese regeering, ingevolge het reeds gearresteerde ter sessie van den 10^{en} November 1757, begreepen en verstaan worden alleen ambagtslieden, kruytmakers, militairen, arthilleristen en soortgelyke dienaren, die veertien guldens en daar boven aan gagie winnen, en geen andere.

$\frac{8}{30}$ October. *Verlenging met zes maanden van den termijn, vastgesteld den 6ten April 1762 voor het overschrijven van vaste goederen.*

15 October. *Toelichting tot het bepaalde op 20 Augustus 1762 in zake boedels.*

Is goedgevonden en verstaan:

- 1° het collegie van Weesmeesteren te qualificeeren om, schoon gesecludeert zynde by een mutueel testament van man en vrouw, egter, ingevalle de langstlevende van beyde komt te repatrieeren en kind of kinderen is hebbende, als dan van denzelven voor zyn of haar vertrek te vorderen een korten staat en inventaris van den boedel en daar en hoven een bewys, dat ten behoeve van sodanig kind of kinderen, door de eerst stervende nagelaten, in Comp^{ca} cassa, op assignatie aan Weesmeesteren ter kamer, waar voor deselve vertrekken, is geteld, gelyk in so een geval zal moeten geschieden, de hem of haar competerende portie uyt de nalatenschap van den eerst overleeden, om daar van kennis te kunnen geven aan de weeskamer van de plaats, waar aan het geld is overgennaakt of waar voor de langstlevende repatrieert;
- 2° door haar Eerwaardens, onaangesien derselver seclusie, by overlyden van vader of moeder, kind of kinderen, uyt een vorig huwelyk verwekt, nalatende en geen voogd of voogden benoemt hebbende, insgelyks een korten staat en inventaris van de overblyvende stiefvader of stiefmoeder te laten vorderen, benevens de gelden, die sodanig voorkind of voorkinderen na regten uyt den boedel zyn competeerende, dan wel cautie voor deselve; dog niet, wanneer deselve kinderen by testament of andere acte onder voogdy van dese of geene gesteld zyn, also die dan verpligt zyn voor het interest van hare pupillen te zorgen en die kinderen dus blyven buyten de weeskamer; en
- 3° in cas van begroting of uytdrukking in gelde van de legitime portie der kinderen by mutueel testament der ouders, ongeagt de seclusie van Weesmeesteren, door den langstlevende van beyde egter de bepaalde legitime ter weeskamer te laten fourneren, dan wel daar voor te doen stellen sufficante cautie, wanneer door den eerst stervende geen voogd of voogden over zyn na te laten kind of kinderen benoemt en aangesteld zyn, dog anders niet.

Zie ook bij 8 October 1781.

19 October. *Afstand van een land 'in officio' aan een kapitein der Javanen te Batavia.*

Sedert eenigen tyd te meermalen discours gevallen zynde over de seer sobere en slegte gesteldheid, waar in de inlandsche capitains successive geraakt en gebragt zyn en thans verseeeren, het zy men de oorszaak daar van moet toeschryven aan het ongemeen verval der campongs door het successive uytputten derzelve van de jonge manschappen, waar toe men in de jongste oorlogen en als nog wel genoodsaakt is geweest nu en dan over te gaan om de nodige adsistentie en inagt te vinden, het zy aan den verkoop van deese en geene landen der Comp^e, waar van deselve in vorige tyden eenig bestaan hadden, dan wel aan eenige andere, nadeelige inconvenienten en omstandigheeden; en hoe wenschelyk en nuttig het derhalve soude wesen, indien men eenige middelen, buyten praejuditie der Comp^e, konde uyt denken, waar door aan dese menschen eenig meerder bestaan konde werden toegevoegt, ten eynde deselve sig eenigsints soude kunnen opbeuren uyt haar verval en onder de hare verschynen op eene wyse, wat betaemelyker en meer overeenkomende met de qualiteit en het character, dat zy bekleeden, als tegenwoordig, nademaal het een meer dan bekende saak is, hoe seer de inlander sig aan deese en geene uytterlykheden vergaapt, indiervoegen, dat daar van almede voor een gedeelte het ontsag en de agting onder hen dependeert; ongerekent nog, dat de presente tyds conjunctures en een gefundeert vooruytsigt het thans meer dan ooyt kwamen te vereyssen om door die middelen de gemelde hoofden der inlanders te meer aan de Comp^e te verhinden, ten eynde in tyd van nood op haar te kunnen vertrouwen en de vereyichte adsistentie te genieten, als menschen, die, iets te verliezen hebbende, met te meer sugt en genegentheyd het algemeen ten dienste zullen staan, om teffens het hare te bewaren; mitsgaders by deese gelegentheyd door den heer Gouverneur Generaal verklaart wordende, dat zyn Edelheyd ten dien eynde zyne gedagten hadde laten gaan over de sogenaamde Boere-

stukken op Denambo en den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander, van Tets, gelast om sig te informeeren, hoedanig het daar mede gelegen was: en dat, nademaal by lecture van desselfs ingredient en door zyn Edelheyd geproduceert rapport kwam te blyken, dat dese stucken door het afsterven en vertrek der landbouwers ledig geraakt, dog door eenige, daar omstreeks leggende volkeren ongequalificeert in possessie genomen waren, zyn Edelheyd nodigh geoordeelt hadde de vergadering voor te stellen om daar van tot het voormeld oogmerk gebruyk te maken en deselve aan den capitain der oostsydsche Javanen, Soeta Wangsa, als iemand, wiens voorouders veele diensten aan de Comp^e bewesen hadden en die het mede selfs meriteerde en ten hoogsten benodigt was, af te geven, om in der tyd en voorkomende gelegentheyd insgelyks voor andere sorge te dragen: so is, ingevolge dien voorstel, na overweging van het nuttige en noodzakelyke, daar in opgesloten, goedgevonden en verstaan aan den capitain der oostsydsche Javanen, Jenega Soëta Wangsa, en zyne successeuren in officio eens voor altoos af te staan die zogenaamde Boerestukken of zeker stuk Comp^e land, genaamt Denambo, volgens een daar van geformeert en overlegt caartje gelegen 15 à 16 uren gaans zuyd oostwaarts buyten dese stad in 't Oosterveld, enz.

Bij resolutie der Indische Regering van 18 Maart 1763 is een gedeelte van het land Denambo aan den Regent van Krawang afgestaan.

19 October. *Afschaffing der premie op het dooden van tijgers.*

Geoordeelt zynde, dat de noodzakelykheid thans zo groot niet is, als in vorige tyden, om de Comp^e langer te belasten met het betalen der premie van rd^e 10 voor het doden van een tyger in de bovenlanden, 't welk in het gepasseerde boekjaar nog rd^e 275 bedragen heeft, en dat men derhalven dit gebruyk

sonde kunnen intrecken, even als zulks reeds ten reguarde van de renosters by besluyt van den 14^{en} January 1749 is gearresteert, in onderstelling, dat het billyk is, dat yder voor zyn rekening sorg drage om zyn land te suyveren van die schadelyke dieren; so is, ingevolge de propositie van zyn Edelheyd, verstaan de tot nog toe, op fundament der resolutie van den 1^{en} December 1747, betaalde praemie van rd^s 10 voor het doden van een tyger in de Jaccatrasc hovenlanden voor het vervolg af te schaffen, om aanvang te nemen met primo January 1763.

Zie bij 1 September 1747.

8 November. *Last op de buiten-kontoren, waar assignatiën op Nederland werden afgegeven, zorg te dragen voor behoorlijke advies-brieven.*

Door de heeren Meesters by missive van den 25^{en} Maart passato haar ongenoegen betoont wordende, dat op verscheyden buyten comtoiren van tyd tot tyd versuymt word het vereyschte advis te geven aan haar Edele Hoog Agtbare van de assignatien, die aldaar worden verleent; so is, ingevolge het geëerd bevel van haar Edele Hoog Agtbare, tot voorkoming der inconvenien ten en moeyelykheeden, die daar door worden veroorzaakt, verstaan de ministers op de buyten comtoiren, alwaar gelden op assignatie na Nederland worden verleent, by extract uyt de gemelde missive, in so verre dit point concerneert, kennisse te geven, dat de schadens en andere nadeelige gevolgen, die, by gebrek van het nodige advis, uyt het ophouden van de betaling dier assignatien of uyt het kwalyk betalen van deselve in tyd en wylen sullen kunnen resulteren, verhaalt zullen werden op die geene, welker post het is geweest op zyn tyd het behoorlyk advis van die verleende assignatien te geven, op dat een yder sig zal kunnen wagten voor de schade, die zyne nalatigheyd hem anders zal doen dragen.

8 November. *Bepaling, dat de stof van peper, by harping daar uyt gehaalt'', door gecommitteerden in zee geworpen moest worden.*

Vroeger werd die stof begraven. Waarom zulks niet meer mogt gebeuren, blijkt niet.

12 November. *Verbod tegen den aanbouw van particuliere vaartuigen langs Java's Noordkust.*

Om eenmaal met de benodigde pantjallings en andere vaartuygen voorzien te raken, door welker gebrek men zig zedert eenigen tyd in verlegentheyd heeft bevonden, mitsgaders om de hinderpalen, die zig daar tegen waarschylyk opdoen, weg te nemen, is verstaan de Javase ministers ten ernstigsten te gelasten om voor eerst den aanbouw van vaarthuygen op Rembang, Lassum en de verdere, daar aan grensende districten of alle plaatsen langs Java, alwaar eenige aanbouw van vaartuygen gevonden word, aan alle particulieren te verbieden, tot dat de benodigde pantjallings zullen volbouwt wesen; mitsgaders, om dies te beter aan het oogmerk te voldoen, alle de op stapel staande particuliere vaarthuygen in beslag te laten nemen en derzelve verderen opbouw dus te verhinderen.

18 November. *Verbod tegen het vervoeren met Compagnie's schepen van slaven naar Banda zonder vergunning van den Gouverneur-Generaal.*

De poenaliteit was eene boete van 100 rijksdaalders ten behoeve van de armen te Batavia.

Velen zonden hunne slaven wegens »domesticque delicten'' ter verkoop naar Banda, hetgeen de Regering vreesde, dat tot ongelukken »door de meer dan gemeene confluentie van »zulke kwaaddoenders op Comp' schepen'' aanleiding zoude geven.

23 November. *Ongangbaar verklaring van »geschroeyde, »gesnoeyde en verligte dubbelde stuyvers”.*

Zulks geschiedde op verzoek van den Soesoehoenan en van den Sultan van Djokjokarta, aan wie de Regering dit niet durfde weigeren, »uyt hoofde de tyden er niet na gesteld zyn »om die Vorsten door een refuus van iets, waar toe men, »ten minsten voor een gedeelte, in staat is, te disanimeren »of voor het hoofd te stoten, te meer, wanneer men Sorge »kan dragen, dat de Comp^e door dit gerief geen nadeel »sal lyden”.

De Regering nam op zich »de reaal swaarte” aan gesnoeide dubheltjes in te wisselen tegen 40 stuyvers aan grof geld en zond daar toe eene waarde van 50,000 rijksdaalders aan Soeratsche ropijen naar Samarang.

23 November. *Bepaling, dat particuliere vaartuigen, van Ambon vertrekkende, regelregt naar Batavia moesten verzeilen, zonder onder weg eenige plaats aan te doen.*

29 November. *Voorschrift voor de negotie-boekhouders.*

Gereflecteerd zynde, dat men ten opzigte der by de boeken lopende debiteuren, so wegens derselver oorsprong als gesteld-heyd, seer in 't duystere word gelaten; zo is, om daar omtrent jaarlyks de nodige elucidatie te erlangen, nodig geoordeelt nader te amplieren het gestatueerde by het schriftuur, geintituleert: »Aanwysinge, wat voor lastrekeningen nodig zyn by »de respective negotie boeken van India, enz.” van den 30^{en} July 1755, en dienvolgende verstaan circulair na alle buyten comtoiren te ordonneeren, niet alleen dat de negotie boekhouders 's jaars, op het sluyten der boeken, in rade van politie sullen moeten overleveren een schriftelyk berigt van alle by de negotie boeken voortlopende debiteuren, met aanwysing, waar uyt de schuld oorspronkelyk en wat apparentie voor desselfs inpalming is, ten eynde daar op te versoeken en te erlangen

de dispositie der ministers of bediendens, maar ook, dat sodanig berigt, met de resolutie daar over genomen, telkens aan deese regeering sal moeten werden toegesonden en dientvegen mentie gemaakt by de eerst van daar afgaande brief.

Heeren XVII keurden dit voorschrift goed bij hunne missive van 10 October 1764, dewijl hun voorkwam, dat »die order »ten oogmerk heeft om van den Indischen staat af te laten »de schulden, die geheel desperaat zyn, en gemelde staat dus »tot een meerder realiteit te brengen”.

2 December. *Last op Compagnie's dienaren te Koepang jaarlijks 100 slaven en 100 slavinnen naar Banda te zenden.*

Die bedienden hadden verzocht van een dergelijken last verschoond te worden, vermits »het land van Timor buiten »expeditien weynig slaven uitleverde”, maar de Hooge Regering wilde hiervan niets weten.

6 December. *Bepaling, dat wissels op Batavia, getrokken te Samarang, Cheribon en Bantam, zonder korting zouden worden voldaan.*

Ter gelegentheid van het gelane en g'acordeerde verzoek door en aan den onderkoopman, Binkhorst, op den 16^{en} der gepasseerde maand, om eenige op Samarang in cassa getelde gelden zonder rabat alhier te mogen ontfangen, de vorige ordres, op dat stuk beraamd, nagegaan en daar by gebleken zynde, dat het besluit van den 26^{en} September 1743, waar by g'arresteerd is om by het overmaken van gelden per wissel na Batavia 4 perc^{to} ten voordeele der Comp^e te laten vallen voor de secure remise, voornamentlyk zyn aspect heeft op de Westersche comtoiren en dat men onder die ordre Java's gouvernement tot dus lange niet begrepen heeft, gelyk het

zelve mede onder de sedert gestelde ordre ten opzigte der Oostersche provincien tegen het accepteren van geld op wissel zonder gemelde agio niet begrepen is geworden wegens de nabyheyd der plaatsen en het zagte vaarwater, waar door men niet ondersteld kan werden veel risico door de secure remise uytgewonnen te hebben; zoo is, om gemelde redenen en tot wegneming van allen scrupel in deesen, goedgevonden en verstaan de gelden, die, zo op Java, als Cheribon en Bantam, op wissel na Batavia in Comp^s cassa werden geteld, gelyk tot dus verre is geschied, ook in den aanstaande alhier te laten afbetalen zonder korting van eenig opgeld.

7 December. *Vermindering van heeren- en hof-diensten op Java.*

By des Gouverneurs aparte missive van den 30^{en} October gezien hebbende, dat zyn Edele onder alle middelen, die hem voorgekomen waren om de respective regenten der onderhoorige districten onafscheidbaar aan de belangens der maatschappij meer en meer te verbinden, geen noodiger, heilzamer, nog voordeeliger had kunnen uitdenken als de verligting van de hen opgelegde lasten en heeren diensten en die zo draagelyk te maken, dat zy dezelve by na niet gevoelen, dat te noodzakelyker was geworden, om dat, schoon het getal battoors, paarden en vaartuigen, die zy verplicht zyn dagelyks ten dienste van de Compagnie te leveren volgens de bepaling by de instructie der respective regenten, maagtig en niet te excessief was, de ingebeelde autoriteit en grootheid der residenten geëffectueerd had, dat die bepaling peu à peu overtreden was en de diensten dus allengskens tot klaagens toe verzwaaard waren, en dat zyn Edele uit dien hoofde daar omtrent zoodanige schikkingen gemaakt had, als by voorschreve missive specifiek van ieder comptoir staat uitgedrukt; zo is, de nuttigheid hier van in overweeging genoomen zynde, dewyl het zeker is, dat door een langduurigen oorlog en de daar

op gevolgde sterfte de menschen op Java vry veel vermindert zyn en het de regenten dus hard vallen moet het bepaald getal van 't een en ander te leveren, goedgevonden en verstaan de voorschreve reductie omtrent de verpligte heeren diensten van de regenten, indiervoegen zo als dezelve door den heer van Ossenberch is gemaakt, volkomen te approbeeren, in vertrouwen, dat de inlandische hoofden 'er geen minder genoeg in scheppen en hier door, zo wel als door de verdere vriendelyke behandeling, tot nog grooter attachement en trouwe opgewekt zullen worden.

In dat zelfde vertrouwen is verstaan goed te keuren de gemaakte reductie omtrent de hofdiensten van den Samarangschen depatti, welke sedert een geruimen tyd de zwaarste van alle andere regentschappen geweest zyn, door dien hy de zendelingen der vorsten geduurig heeft te defroyeeren en hen, zo wel als de naar de bovenlanden vertrekkende Compagnies dienaaren om haaren dienst te presteren, telkens beschikken moeten over de noodige draagvolkeren, niet twyffende, of de meer dan gewoone gunsten, die men dien trouwen regent by voorige gelegentheeden reeds bewezen heeft en tans nader bewyst, zullen hem te sterker opwekken om de hem toevertrouwde post met een onkreukbaare trouw te bekleeden.

7 December. *Vergunning tot uitvoer van suiker.*

In overweging gekomen zynde, dat de reeden, waarom de uitvoer van zuyker volgens het notulair besluit van den 29^{en} May 1761 g'interdiceert is geworden, thans cesseert, nadien men reeds een quantiteit van 1800000 ponden of twee scheepsladingen in voorraad heeft, ongerekend nog een scheepslading, die men van Java verwacht, en dus voor geen gebrek aan zuyker in het aanstaande voorjaar heeft te dugten: zoo is, op den voorstel van den heer Gouverneur Generaal, verstaan de gemelde interdictie tegen den uitvoer van suiker als nu weder in te trekken.

14 Dècember. *Toelichting tot het bepaalde op 17 November 1761' nopens het meten van landerijen, enz. bij verkoop.*

Sedert eenigen tyd eenige difficulteyt of twyffel ontstaand' zynde over de meening of intentie der resolutie deser tafel van den 17^{en} November 1761, waar by gearresteerd is om geene opdragten van landeryen door Schepenen te laten doen; als die bevorens door de geswore landmeters de novo zouden zyn gemeten, onder deze restrictie nothans, dat diergelyke metingen niet telkens, maar eens voor al zouden behoeven te geschieden by den eersten verkoop, dog niet by overschryving; zoo is thans, tot wegneming van allen scrupel in deesen, goetgevonden en verstaan tot interpretatie van het gemelde besluit te statueeren, dat niet alleen alle landeryen, maar ook alle erven, zoo wel binnen als buiten dese stad, die sedert den jare 1740 niet gemeten zyn, by den eersten verkoop eens voor al door de geswore landmeters gemeten zullen moeten worden; en hier van de collegien van Schepenen en Heemraden der Bataviasche ommelanden by extract kennisse te geven.

17 December. *Interpretatie van den 5^{den} titel, § 14 van het reglement op de verbetering van dienaren der Compagnie, vastgesteld op $\frac{31 \text{ July}}{6 \text{ Augustus}}$ 1753.*

Is goetgevonden en verstaan te statueeren, dat de zeevarende op de in 't land blyvende schepen, schoon ook by vacature in qualiteit opklimmende, egter op de buyten comtoiren in gagie niet sullen mogen werden verbeterd, maar wel op de repatriëerende, volgens de 15de en 16de § van het gemelde articul, en dat de verbetering van gagie van die in Indien blyven, op de hoofdplaats Batavia versogt zal moeten werden.

17 December. *Voorschriften nopens het stoken van arak.*

Door de gesamentlyke geprivilegeerde arakbranders by re-
queste versook gedaand' zynde:

dat het deese regeering behagen mogt te statueeren, dat de arakbranders in 't jaar niet meer dan ses maanden arak sullen mogen branden ;

dat een yder der gemelde arakbranders in desselfs brandery niet meer dan drie gedeeltens 's daags sal mogen aansteeken ;

dat, tot vermydinge van alle disordre, de aanstoking van arak in die ses maanden mag geschieden met voorkennisse van den Drossaart der Bataviasche ommelanden ;

en dat, ingevalle iemand der gemelde arakbranders tegen het voormelde mogte aangaan, deselve als dan verstoken mogte werden van zyne privilegie, nademaal sy onderstellen, dat, wanneer die ordre gesteld mogte worden, de voorsz. arakbranderyen niet alleen de benodigde arak voor de Comp^e, de gemeente en den uytlandschen handel genoegsaam kunnen stoken en leveren, maar dat zy als dan ook in 't vervolg beter souden kunnen bestaan, des niet te min aannemende om Comp^s geregtigheid jaarlyks, na gewoonte, te sullen opbrengen en voldoen ;

so is, nademaal het stoken voor een tyd van maar ses maanden reeds provisioneel gestatueerd is by het 15de articul van het placcaat deeser regeering van den 6^{en} April 1752 en sulks in een tyd, dat er maar 17 gepriviligeerde branderyen waren, dog daar in naderhand, volgens 't besluit van den 14^{en} November 1755, die verandering is gemaakt om, na versogte en verkregene permissie van Heemraden der Bataviasche ommelanden, buyten de gemelde ses maanden voor nog drie of nog andere ses maanden te mogen stoken, en vermeend word, dat het stoken voor 9 of 12 maanden in 't jaar te overmatig en niet geproportioneert is aan den debiet, waardoor het te dugten is, dat deese of geene sodanig overkropt sullen raken, dat daar uyt in der tyd het ruïne van haar selfs en meer andere noodzakelyk sal voortvloeyen, goedgevonden en verstaan, met alteratie van het gemelde besluit van den jare 1755, te statueeren, dat de araksbranderyen in 't jaar yder niet meer als ses maanden sullen mogen stoken en sulks maar drie gedeeltens 's daags, met voorkennisse van den Baillieuw of Drossaart der Bataviasche ommelanden, na mate der plaatse, in welkers jurisdictie gemelde araksbran-

derye gevonden mogte werden, op de verbeurte telkens, wanneer bevonden zal werden hier tegen aangegaan te wesen, van rd^e 500 tot een boete, te appliceeren de helft voor den officier, die de calange sal doen, en de wederhelft voor de armen deser stede, onvermindert de leverantie van twee leggers arak 's maands of 24 in 't jaar tot recognitie; mitsgaders van dit beslyt by extract kennisse te geven aan het collegie van Heemraden, den Baillieuw, den Drossaart, Ontfanger generaal en daar het verder nodig is, tot narigt van dezelve.

17 December. *Verbod tegen het verkoopen van geschut op publieke vendutie, zonder vergunning.*

Geconsidereert zynde, hoe noodzakelyk het is om de nodige ordres te stellen en sorg te dragen, dat de ammunitie goederen, die op deese of geene ongepermitterde wyse de Comp^e ontvreemd zyn, op geene wettige wyze, by verkoop off transport, in handen van dese of geene particulieren off Comp^e dienaren komen te geraken; zo is, niettegenstaande by het placcaat van den ^{30 April}/_{26 May} 1752 onder anderen reeds is verboden, dat geene metale basjes, dan wel andere metale off yzere stukken geschut zullen mogen gegoten, aangemaakt of selfs gerepareerd, veel min verkogt, dan wel te koop gezet of gepresenteerd werden, aan wie het ook zoude mogen wesen, sonder voorafgaand schriftelyk consent van den Baljuw deser stad of Drossaart der Bataviasche ommelanden, aan wie daar toe, ingevalle van benodigtheyd op een handel vaartuyg of tot eenig ander wettig gebruyk, telken reyse speciaal versook moet werden gedaan; thans, op het voorstel van den heer Gouverneur Generaal, boven dien goedgevonden en verstaan de stads vendumeesters, den curator ad lites en de respective secretarissen der collegien van justitie, in qualiteyt als sequesters, item die van Weesmeesteren en verder alle de geene, die geauthoriseert zyn tot het houden van publyke vendutien, te interdiceeren het verkopen van canon, van wat caliber of specie het zelve ook mogte zyn, sonder alvorens daar van eene notitie geformeerd en aan den heer Directeur

Generaal gepresenteerd te hebben, om te laten examineeren, of het selve de Comp^e in haren dienst ook te stade soude kunnen kopen, op peene, dat al het kanon, dat contrair dese ordre mogte werden verkogt, voor de Comp^e zal geconfisqueert en door vendumeesters of andere het rendement van dien gefourneert moeten werden ten behoeve der geene, voor wiens reekening dezelve mogte zyn verkogt geworden.

21 December. *Voorschrift nopens het belasten van retouren met interest.*

Sedert eenigen tyd te meermalen aangemerkt zynde, dat het seer oneygen is de retouren en andere goederen, die, zo voor Nederland, als de buyten comtoiren ingekogt worden, te beswaren met interest penningen, sonder dat die comtoiren met opgenomene capitalen of interest penningen belast zyn, nademaal daar door de goederen sonder eenige reden in prys verduuren en het ware inkoops kostende verduysterd word; zo is thans, tot afschaffing alom van die oneygen handelwyse, nodig geoordeelt en dienvolgende op de propositie van den heer Gouverneur Generaal nader verstaan, de ministers en bediendens op de respective buyten comtoiren circulair te ordonneeren om in den aanstaande de retouren en het geen voor India mogte werden ingekogt, met geene interest penningen te beswaren, zoo tot derselver inkoop geene gelden genegotieert zyn, waar van interest penningen ten laste van die comtoiren betaald worden; en, genegotieert zynde, om dan al egter geen hogere perc^{toe} voor die interest op het een en ander te berekenen en daar mede de goederen te beswaren, als wesentlyk voor de daar toe opgenomene capitalen betaald word.

21 December. *Verpachting van de generale en gemeene inkomsten van het koningrijk Jakatra voor het jaar 1763.*

De wijzigingen in de voorwaarden waren ditmaal de volgende:

Ten aanzien van de conditien van de boom:

dat articul 2, 3, 4 en 17 van de conditien, mits de interdictie teegens den invoer van lywaten van de West van India, zullen gehouden en gerekent moeten werden te zyn buyten effect; ook het aangeteekende by articul 16 ten aansien van de thee, die met 's Comp^s schip uyt China mogte werden aangebragt;

dat het gestelde by articul 11 van gedagte conditien nopens het chiappen der lynwaten eenlyk zal plaats hebben omtrend die geene, dewelke na de groote Oost verzonden werden, gelyk dat daar by staat uytgedrukt.

Mitsgaders nopens de conditien van de top tafels:

dat, met royeering van het presente 21ste articul, daar voor in de plaats gesteld werde, dat er geene andere zoorten van spellen onder den naam van toppen of hoe genaamt gespeelt zullen mogen werden, dan die geene, welke van ouds gebruykelyk zyn geweest, sonder eenige nieuwe te mogen invoeren, op verbeurte van 500 rd^s boete voor de geene, die de ontdekking mogte komen te doen.

Voorts gedagte conditien te amplieeren met articul 22, inhoudende:

dat nergens het pho- en topho spel gespeelt zal moogen werden als met voorkennisse van den capitain der Ghineesen, die daar van een bewys aan den houder van het spel zal moeten verleenen, ter voorkominge van alle disputen, op verbeurte van 500 rd^s, ten behoeve als even.

Item ten reguarde van de herbergen:

dat door alle Europeese commensaal houders 's maands 3 rd^s aan den pagter van de herbergen zal moeten werden betaalt van de drank, die zy aan haare commensaaLEN schenken, onvermindert nogtans het verbod, na de bepaaling by articul 1 van de conditien, dat er niet meerder dan twaalf herbergen binnen en buyten de stad zullen mogen werden aangehouden.

21 December. *Vernieuwing van de plakaten tegen het maken en verkopen van vuurwerk, enz.*

1763.

7 Januarij. *Last op de buiten-kantoren al het aanwezige geweer te proberen.*

Te meermalen in overweging gekomen zynde, dat het mogelyk op dese en gene comtoiren ten opzigte van de bekwaamheid van het hand- en schietgeweer maar sober gesteld zal zyn, bysonder op die comptoiren, alwaar veele oude geweeren aan handen zyn, die, ofschoon jaarlyks gerepareert of schoon gehouden werden, egter ondersteld moeten werden daar door en door de infecteerende en verteerende lugt in dese gewesten seer veel van haar deugt en constitutie te verliezen, mitsgaders welke nadeelige gevolgen, bysonder in de presente tyds conjuncture, daar uyt te dugten souden wesen, wanneer men, in cas van rupture en onlusten, van gebrekkig of onbekwaam geweer gebruyk moest maken; so is, tot voorkoming van dien, nodig geoordeelt en verstaan aan de ministers en bediendens op de respective buyten comtoiren circulair te ordonneeren om al het hand- en schietgeweer, 't welk op een yders comtoir, so in de wapenkamer en onder de militairen, als op de vaartuygen, aan handen is, te proberen en vervolgens by een schriftelyk berigt aan dese regeering distinct en accuraat op te geven, wat en hoe veel onder het selve bekwaam en onbekwaam gevonden word.

1 Februarij. *Wijziging van het bepaalde op 29 April 1756 nopens het proveniers-huis te Samarang.*

Gereflecteert zynde, zo wel dat het proveniers huys te Samarang door de jongst gemaakte schikkingen en retranschement van desselfs ongelden het geheele bedragen der gecollecteerde penningen van de verhuurde stoelen en banken in de Hollandsche kerk alhier niet benoodigt heeft, als dat de kerken, etc. alhier die revenuen in het geheel niet kunnen

missen; zo is verstaan, in steele van het geheele bedragen der jongst ingekomene collecte van de verhuurde stoelen en banken in de Nederduytsche kerk, ten bedrage van rd^s 1182:9:—, 't welk volgens het besluit van den 29^{en} April 1756 's jaars aan het voormelde proveniers huys uytgekeert soude moeten worden, thans en in 't vervolg maar voor de helft ten faveure van het meermelde godshuys in Comp^s cassa te laten tellen.

Aan den »justitieelen” Raad te Samarang werd aanbevolen »by het opleggen van pecuniele amenden een gedeelte van »dezelve aan dat godshuys toe te wyzen, tot styving van »deszelfs cas”.

1 Februarij. *Toekenning aan den stads-chirurgijn te Batavia van 300 rijksdaalders 's jaars uit de stedelijke inkomsten »tot een middel van bestaan”.*

1 Februarij. *Last op de Comp^s dienaren langs de noordkust van Java en op Madura vreemde schepen, »van welke natie dezelve ook mogen zyn”, bij aandoening van eenige reede, »met de uitterste zorgvuldigheid” gade te slaan en met niets dan water en brandhout te gerieven.*

4 Februarij. *Last op de Sequesters uit insolvente boedels alleen klederen tegen taxatie af te geven.*

Gereflecteerd zynde op het nadeel, 't welk uyt het overlaten by taxatie van slaven en goederen uyt boedels van insolvent overledene personen op de buyten comtoiren aan derselver weduwen of erfgenamen voor de algemeene crediteuren ordinair te dugten is of ligt geboren kan werden; so is, tot voorkoming van dien en dat niemand op die wyse in zyn goed regt verkort of benadeelt werde, nodig geoordeelt en verstaan

circulair na de respective buyten comtoiren te ordonneeren, dat uyt insolvente boedels geene goederen of slaven door de sequesters aldaar by taxatie sullen mogen worden afgegeven, uytgesondert alleen sodanige kleederen en lywaten, die tot dekking van het lighaam behoort hebben of gehoren.

⁴/₂₆ Februarij. *Nadere regeling der leverantie van producten door de Jakatrasche en Preanger-bovenlanden.*

Door den heer Gouverneur Generaal te kennen gegeven zynde, dat zyn Edelheid op de gedane herhaalde vertogen der regenten in de Jaccatrase en Preanger bovenlanden wegens de ongeproportioneerde bepaling der leverantie van producten uyt die landen volgens de besluynen deser regeering van den 4^{en} February 1752 en 1^{en} October 1754, mitsgaders daar uyt geformeerde placcaten van den 6^{en} April 1752 en 15^{en} December 1754, item de daar in gemaakte alteratien by besluynen van den 21^{en} May 1756 en 20^{en} September 1757, en dat deselve in de presente tyds omstandigheden door de ongemeene sterfte en andere gelede rampen onmogelyk in staat waren daaraan te kunnen voldoen sonder jaarlyks te incurreren in de by voorsz. placcaten gestelde poenaliteiten op de mindere leverantien, en de daar op gefundeerde versoeken, dat, ofschoon zy van gedagte poenaliteiten tot heden toe door de goedheyd deser vergadering om gedagte redenen gereveleert waren geworden, omtrent de gedagte bepaling egter een nadere schikking gemaakt mogte werden, om daar door in staat te zyn, yder in zyn district, te kunnen voldoen aan het goede oogmerk en intentie deser regeering en, in contrarie gevalle, regtmatig boeten de poenaliteiten, die daar op gesteld mogten worden, zyne gedagten over dit aangelegen point, na gedaan ondersoek by kundige lieden, rypelyk hadde laten gaan en deselve opgegeven aan den gecommitteerde tot en over de saken van den inlander, Mr Arnoldus Adrianus van Tets, met ordre om deselve nader te examineeren en, na een nauwkeurig ondersoek by de oudste en kundigste inlanders, mitsgaders opgave van den presenten

staat van yder district met relatie tot de coffy-, peper-, garen-, indigo- en pady culture, zyne aanmerkingen dientwegen in geschrifte op te stellen en teffens voor te stellen, hoedanige nadere verandering of bepaling omtrent de leverantie der gedagte producten, met vooruysigt van een goe'd succes, gemaakt soude kunnen en behoren te worden; en dat gemelde van Tets ten dien eynde aan zyn Edelheid overgegeven hadde zyne schriftelyke aanmerkingen over de generale leverantie der producten uyt de Jaccatrasede bovenlanden; en hier over thans gedelibereert en in de eerste plaats omtrent de bepaalde leverantie van 20750 picols coffy in aanmerking gekomen zynde, dat, volgens de aantoning by het gemelde schriftuur, niet alleen die quantiteit, sedert de eerst gemaakte bepaling in den jare 1752, nooyt geleverd was geworden en door de ongemeene sterfte en ontvolking der landen van inwoonderen, mitsgaders andere rampen thans veel minder geleverd kon worden, maar ook, dat sommige daar by gespecificeerde landen nimmer zelfs het minste gedeelte van hun bepaalt contingent hadden geleverd, ja zelfs, dat die landen, wyl daar toe nooyt in staat waren geweest, somtyds gebruykt waren geworden om, op derselver namen, door een vrugthare leverantie uyt andere landen derselver gebrek te secunderen, mitsgaders hoedanige bepaling en vermindering daar op thans, na proportie der inwoonderen, der vrugthaarheyd of 't verval der landen en van 't getal der geplante bomen, gemaakt soude kunnen werden.

Omtrent de peper. Dat de ondervinding klaar geleert hadde, dat, zo min in de Bataviasche en Preanger hovenlanden, als in de landen van Cheribon en by na over geheel Java (het Bantamsche uytgesondert) de grond tot dies culture niet alleen onvoordeelig, maar zelfs geheel onbekwaam scheen te syn, in so verre, dat, gelyk de opwassing van desen korn tot nog toe seer weynig hadde willen opnemen, de inlander dies aanplanting dus in allen opsigte verdrietig en schadelyk rekende door de geringe vrugt en beloning, die deselve van zyn continueele arbeid, sorge en toesigt behaalde, en dat,

wyl op de bepaalde leverantie van 4030 picols 's jaars gedurende de jongste 10 jaren maar 3978, uytmakende maar 376^{7/11} picols 's jaars, en dus selfs in 10 jaren nog 32 picols minder geleverd waren, dan in een jaar hadde behoren te geschieden, daar in almede een nader bepaling diende gemaakt te werden.

Dat, ofschoon aan de bepaalde leverantie van 142 picols catoene gaaren en 73 picols indigo nimmer ten vollen voldaan was, zo door de sware ongelden, die op de aanmaking kwamen te lopen, en de geringe winsten, die na rato der moeyte behaald wierden, als de trage aard van den inlander, die doorgaans al wat lastig en moeyelyk valt ongemeen haat en dus de aanmaking der catoene garens en aanplanting en insameling der indigo als onaangename lastposten aanmerkt, tot vermindering der verpligting egter geen middel van redres aan de hand gegeven konde worden, alzo dies bepaling by de gemaakte schikking sodanig gesteld was, dat daar op geen gevoegelyker verdeeling, na tyds gelegentheyd, uytgedagt konde werden.

Dog rakende de bepaalde leverantie 's jaars van 36000 bossen pady. Dat, nademaal men aan die bepaling nimmer vermogens was geweest te voldoen en dat, ofschoon de leverantien, 13 jaren door elkanderen geslagen, 's jaars kwamen te bedragen 28131 bossen, hy, van Tets, egter by eene verminderde leverantie deselve op 28000 bossen niet durfde aannemen, nog voor vervolg hoger opgeven dan tot 22000 bossen in 't jaar, om dat sommige landen na eerstgemelde bepaling gansch buyten staat waren tot dies opbrenging en dus genoodsaakt zouden zyn het ontbrekende ten duursten uyt haar privé beurs in te kopen, dan wel door geweld van bare onderhorige af te perssen;

so is na rype deliberatie, uyt hoofde der gegevene redenen, goedgevonden en verstaan, ingevolge het voorstel, by de voormelde aanmerkingen gedaan, de volgende landen, namentlyk:

Tjilingsie,

Pondok Poedjong,

Tanjong Oost,
de door diverse gekogte,
Godong Badak,
de Boere stukken,
Tjiliboed,
Noesa Cambangan,
Tjitrap, en

Dregterland voortaan van de rolle der leverantiers van
coffy af te laten en ongerekent te houden; en inselvervoegen
van de rolle der peper leverantiers de volgende landen, als:

Campong Baroe,
Goedong Badak,
Tjiliboed,
Tjilingsie, en
Tjitrap;

mitsgaders, in steede der thans bepaalde leverantie van:

20750 picols coffy,
4030 » peper,
142 » caloene garen,
73 » indigo, en

36000 bossen pady, de jaarlykse leverantie van gemelte
producten uyt de overige respectieve regentschappen voor het
toekomende vast te stellen en te bepalen, als volgt:

	Picols coffy.	Picols peper.	Picols caloene garen.	Picols indigo.	Picols pady.
voor Tjiliboed	—	—	—	—	1000
» Tjitrap	—	—	—	—	560
» Tjipaminkies	60	—	—	—	—
» Pamanoekan	130	100	4	2	—
» Tjassem	130	100	4	2	—
» Pagadeen	150	100	4	2	—
» twee capitains	—	—	—	—	8000
» Crauwang	200	150	8	4	—
» Godong Badak	—	—	—	—	1500
» Tjimapper en Jatinagara	100	25	—	—	1000
» Bandong	3500	150	50	25	—
Transporteere	3750	625	70	35	12060

	Picols coffy.	Picols peper.	Picols cattoene garen.	Picols indigo.	Picols pady.
Per transport....	5750	625	70	56	12060
voor Buytensorg.....	4000	50	—	—	6000
» Tjanjoer, Tjampan en 't volk aan de Zuydzee	7500	250	65	55	—
» Campong Baroe.....	800	—	—	—	4000
» Tjeblogon.....	200	25	4	2	—
» Tjicalong.....	250	25	—	—	—
» Tangerang.....	150	25	5	1	—
of te samen....	17150	1000	124	73	22060

Dan teffens geoordeelt zynde, dat, gelyk de leverantie der producten op de evengemelde wyse sodanig geschikt is, dat yder, by het aanwenden van een behoorlyke attentie en yver in het bevorderen van de culture der producten, in staat is gesteld zyn bepaald contingent te kunnen leveren, het dus ook in contrarie gevalle ten hoogste billyk is, dat de nalatige in desen kome te boeten de schuld zynere pligt versuym en nalatigheid in deesen, ten eynde yder te meer geanimeert en verplicht werde tot de voldoening van zyn gestelde tax; so is nodig geoordeelt en verstaan te statueeren, even gelyk reeds ten opsigte der indigo en cattoene gaarn geschied is by 't placcaat van den 15^{en} December 1754, dat yder, die in gebreke blyft aan haar bepaalde leverantie te voldoen, voortaan voor al wat beneden den gestelden tax geleverd word, tot een amende in Comp^e cassa in contanten gelde sal moeten betalen:

voor yder picol coffy rd^e 12,

 » » » peper » 15, en

 » » » tjaying pady » 30; blyvende stand houden de gestelde poenaliteit by het voorsz. placcaat voor de mindere leverantie:

voor yder picol cattoene gaarn tot rd^e 10, en

 » » » indigo..... » » 20.

Mede geconsidereert zynde, dat de Comp^e door de complete voldoening der voormelde leverantie van producten in geen deele overkropt zal raken, maar veel eer, ten minsten in de eerste jaren, gebrek hebben; en dat de goede verzekering aan

de gesamentlyke hoofden der Bataviasche regentschappen, ter acceptatie van al het geene zy boven haar contingent ter schale brengen; deselve sal animeeren tot de bevordering der culture van de producten; en om teffens voor te komen, dat met de coffy en peper, die in deese en geene landen groeyd, sonder dat daar op een vaste bepaling gemaakt heeft konnen werden, geen verkeerde uytwegen gesogt worden; so is al verder goedgevonden en verstaan aan alle en een iegelyk de vryheid te laten om al de coffy en peper, die op zyn land groeyt en ingesameld word, tegen de gewone prysen in Comp^s pakhuyzen te leveren: en daar van de in- en opgesetene by een billet de nodige kennisse te geven; mitsgaders ter opweckingh van de peper culture te statueeren, dat voor ieder picol meerder van dien corl, die geleverd mogte werden, dan de bepaling dicteerd, een rd^r hoven de ordinaire prys van 7 rd^s zal werden betaalt.

Daar en boven is by deese occagie nodig geoordeelt en verstaan het interdict, gearresteerd ter resolutie van den 24^{en} Maart 1761 tegen den in- en uytvoer, mitsgaders allen handel te deser hoofdplaats in coffy, te renoveeren, op de penaliteyten, by het gemelde besluit uytgedrukt, mitsgaders insgelyks de Javase ministers te gelasten om aldaar te vernieuwen het placcaat, tegen den uytvoer van dat product aldaar geëmaneert.

18 Februarij. *Bepaling, dat geene premie voor het ontdekken van „erreuren” in negotie-boeken zoude worden uitbetaald, vóór dat $\frac{1}{6}$ dier „erreuren” door den schuldlige zoude zijn vergoed.*

In aanmerking gekomen zynde, dat het gansch oneigen is aan den visitateur generaal en boekhouder generaal de toegezegde premien van de ontdekte erreuren in de boeken der buyten comtoiren alhier uit 's Comp^s cassa te laten afbetalen bevorens dezelve voldaan zyn door de gene, die derzelve vergoeding incumbeerd, niet alleen, om dat de Comp^s dus voor de fouten harer dienaren intusschen in het verschot is en het gebruyk van haar geld mist; maar ook, omdat die opge-

legde vergoedingen en premien nu en dan weder ingetrokken worden, 't zy om de daar van gegevene redenen, 't zy by insolventie, afsterven, als andersints der geene, die daar voor responsabel zyn, en als dan de visitateur en boekhouder generaal mede verplicht is het reeds genotene weder aan de Comp^e te moeten remboursseren; zo is nodig geoordeelt en verstaan in den aanstaande de premien, voor de ontdekte erreuren in de Indiasche negotieboeken toegelegd werdende, niet te laten afbetalen, voor dat de vergoeding derselve met het sesde gedeelte op de buiten comtoiren zal zyn geschied door die zulks incumbeert en het sesde Batavia by factuur ten goede gebracht; mitsgaders, om met een opslag te kunnen weten, welke premien toegelegd zyn, meermelde visitateur en boekhouder generaal van nu af aan by de Bataviasche negotie-boeken een rekening te geven; om daar by alle diergelyke aanrekeningen ten zynen voordeele in te laten nemen, ten eynde vervolgens het bedragen derzelve alhier, op ordonantie, uit 's Comp^e cassa aan hem, buiten prejuditie der Comp^e, betaald te werden.

18 Februarij. *Voorschrift nopens het vervoeren van buskruit.*

Zo om de aangelegentheid der zaak, als om voortaan alle uytvlugten en captien voor te komen, is nodig geoordeelt en dus verstaan als een vaste ordre te statueeren, dat in den aanstaande geen buskruyd van de wal na scheepsboord of van scheepsboord na de wal sal mogen werden versonden of afgescheept, als onder toesigt ten minsten van een derdewaak en geen minder deksofficier, veel min eenige gemeene van zodanige bodem, na welken of van welken het selve word versonden of afgescheept, en denselven dan ook verandwoordelyk te houden voor de behoorlyke uyt- en overlevering ter plaatse, daar sulks behoort, mitsgaders hier van den commandeur en opperequipagimeester, benevens den major der arthillery, item den fabryk, onder wien de kruytmolens sorteeren, by

extract kennisse te geven, om op de executie dezer ordre te letten, yder in het zyne.

18 Februarij. *Maandelijksche verantwoordingen van de equipage-werf en van Onrust.*

Om, zo veel mogelyk, versekerd te zyn, dat ten opsigte der in- en afschryvingen op de equipagiewerff en Onrust en het geen daar onder sorteert, van verstrekte en verbruikte goederen, etc. behoorlyk en na de ordre gehandelt werde, is, op den voorstel van den heer Gouverneur Generaal, goedgevonden en verstaan de basen van Onrust en de equipagiewerff, mitsgaders den opsiender van het touwpakhuis, even als in het ambagtsquartier gebruykelyk is, voortaan maandelijks aan den heer Gouverneur en Directeur Generaal te laten overgeven een specificque rekening van het verstrekte, verbruikte, ontvangene en afgescheepte, yder in het zyne, na dat deselve alvorens door het hoofd van 's Comp^s zeemagt voor *gesien* zal weesen onderteekend, om door gemelde zyn Edelheid en den heer Directeur Generaal geëxamineerd en nagegaan te werden; en na welke examinatie het daar by opgebragte eerst door den boekhouder van de equipagiewerff zal mogen werden in- en afgeschreeven.

22 Februarij. *Rekeningen van den secretaris en bode van Commissarissen van huwelijksche en kleine geregtzaken.*

Is verstaan, alle rekeningen van verschot en salaris, die de secretaris en bode tot laste van de voor het gemelde collegie postuleerende procureurs en solliciteurs zullen hebben opgemaakt, na dat dezelve behoorlyk nagezien, getaxeert en geaprobeerd zullen wesen door commissarissen van de maand, voortaan, even als andere declaratien van onkosten en verdiend salaris by gemelde procureurs en solliciteurs, na gedane insinuatie, sommatie en renovatie, executabel te verklaren,

sonder daar omtrend eenige verdere proceduren by opgemeld collegie te admitteeren.

1 Maart. *Regeling van het contra-salut voor schepen van de Engelsche O. I. Compagnie.*

Op den voorstel van zyn Edelhejd is goedgevonden en verstaan alle commandeurs van de scheepen der Engelsche Oost Indische Comp^e, een gedistingueert teken of een breden wimpel latende wayen van de groote steng, by haar arrivement ter dezer rhede met gelyke schoten, als waarmede sy de vlag van den staat komen te salueeren, te laten bedanken van het admiraals schip ter rheede.

1 Maart. *Wijziging van de verdeling, gemaakt op 27 Februarij 1761, van de boete op het aanvoeren van te veel Chinezen.*

- $\frac{4}{15}$ aan de secretarissen deser vergadering,
- $\frac{3}{15}$ „ „ sabandhaars,
- $\frac{3}{15}$ „ 't collegie van Schepenen, tot de stads lasten,
- $\frac{2}{15}$ „ het Chineese hospitaal, en
- $\frac{3}{15}$ „ de diacony.

De Sjahbander der onchristenen (een Europeaan) moest die boete innen.

1 Maart. *Wijziging van het bepaalde op 31 Maart 1761 nopens den overvoer van Chinesche nieuwelingen.*

In overweging gekomen zynde, dat de gestelde poenaliteit by het besluit van den 31^{en} Maart 1761 tot confiscatie van de lading der jonken, waar meede eenige Chineesen boven de daar by bepaalde quantiteit werden aangebragt, niet met eenige billykhejd kan gerekend worden haar betrekking te

hebben op de goederen, dewelke daar mede op vragt herwaards overgevoerd werden door de daar mede overkomende Chineseese kooplieden, nadien die menschen geen deel hebben, in het geen de jonk concerneerd, of eenig voordeel genieten van de manschappen, daar mede aangebragt werdende, maar alleen de anachoda der jonk; zo is, om alle twyffeling in desen weg te nemen, nodig g'oordeelt en verstaan, tot interpretatie van de voormelde poenaliteyt der confiscatie van de lading, te statueeren, dat onder die confiscatie niet begrepen zullen zyn de goederen, dewelke met sodanigen jonk op vragt herwaards overgebragt worden door de daar mede overkomende Chineseese kooplieden.

15 Maart. *Verbod tegen varen uit zee in de rivier, de Qual*."

Op de gedane klagten door den pagter van de inkomende en uytgaande regten, dat deese en geene vaartuygen met lywaten en eenige andere goederen de rivier, de Qual, kwamen in te varen en vervolgens door de Tangerangse rivier de Mokervaart afsakken na Batavia, om daar door de thol van de boom te fraudeeren, is verstaan, tot tegengang van die onwettige vaart, aan alle vaartuygen, uytgesondert alleen die van Batavia komen, den invaart van gedagte rivier, de Qual, te verbieden en dientwegen het nodige aan den posthouder aldaar aan te schryven.

15 Maart. *Verbod tegen den verkoop van vaartuigen te Batavia en op Java aan vreemden.*

Door den heer Gouverneur Generaal in consideratie gegeven wordende, dat de aanbouw van vaartuygen op Java zoo frequent en excessief wierd, dat het de uytterste noodzakelykheid vereyschte om tegen de nadeelige gevolgen, die uyt een ongelimiteerden verkoop derselver noodwendig moesten resulteeren, de nodige precautien te beramen, alzo zyn Edelheyt by een nauwkeurige opneem ontwaard hadde, dat het

getal derselve, so grote als kleyne, die onder ultimo January jongstleden in de Vrymans haven en ter rheede gelegen hadden, bestaan hadde in een groot aantal van 63 vaartuygen; en dat, terwyl er geen swarigheyd gesteld konde worden, zoo lange derzelve verkoop en eygendom bleef alleen aan burgers en ingesetenen deser stad, men noodzakelyk dien verkoop en eygendom niet verder diende te permitteeren en daar aan te bepalen, met verbod van allen verkoop aan vreemde, van wat natie deselve ook soude mogen weesen, nadien door het contrarie de vaart van en na Bancahoeloe en de gantsche Westcust, Maccau en elders, tot prejuditie der Comp^e en ingezetene alhier, voor vreemden uyttermaten opgebeurt en bevordert wierde; zo is, op den verderen voorstel van zyn Edelheyd tot voorkoming van de nadeelige gevolgen, goedgevonden en verstaan aan een iegelyk, zo ter deeser hoofdplaatse, als langs geheel Java, niet alleen den verkoop van alle vaartuygen, van wat grote of charter deselve ook zouden mogen weesen, aan vreemde natien, hoe ook genaamt, te interdiceren, op poene, dat, in cas van overtreding deser ordre of by een clandestinen verkoop, het vaartuyg ipso jure, sonder eenige forma van proces, zal worden geconfisqueert en dat de koper en verkoper boven dien arbitrayk zullen worden gecorrigeert; maar ook voortaan door de geene, aan dewelke zoude mogen werden gepermitteerd na de West van India te navigeeren, by het obtineeren van die permissie, by de sabandhaars behoorlyke cautie te doen stellen, na rato van de waarde van het vaartuyg, dat het zelve van de plaats zyner destinatie weder herwaards kere en aldaar of gedurende de reys niet werde verkogt en, by bevinding van het tegendeel, de voorsz. waarde, almede sonder forma van proces, ten behoeve van de Comp^e te confisqueeren, mitsgaders den versender buyten dien te corrigeeren na bevinding van zaken: van welk een en ander aan de ministers op Samarang en de sabandhaars, mitsgaders daar het verder behoort, zal werden kennis gegeven, om tegen de transgressie deser ordre te vigeleeren.

Zie ook $\frac{12}{13}$ April 1763.

18 Maart. *Regeling van »predikstoffe».*

Door den heer Gouverneur Generaal gecommuniceerd zynde de propositie, die de praeses van den kerkenraad hadde gedaan, dat de predikstoffe over de begravenis van Christus, als zynde voorheen verhandelt by de gewone voorbereyding tot het H. Nagtmaal, niet tegenstaande de verschikking, die in de tyd der bediening van dat sacrament by resolutie van den 30^{en} April 1762 is gemaakt, evenwel op Vrydag voor Paasschen, gelyk op een feestdag, na het gebruyk in de meeste Nederlandsche provincien, des morgens in alle de kerken ter deeser hoofdplaats mogte gepredikt worden; so is verstaan haar Eerwaardens te autoriseeren om de voorsz. stoffe op Vrydag voor Paasschen in alle de kerken alhier te verhandelen, mitsgaders den yver, die de predicanten in desen voor den godsdienst betonen, te pryzen, onder betuyging, dat deselve dese regeering bysonder aangenaam is geweest.

29 Maart. *Bepaling, dat bij ueder-invoer te Batavia van aldaar uitgevoerde opium slechts 3 pct. aan inkomend regt behoefde betaald te worden.*

Onder de conditie nogthans, dat, tot afsnyding van alle practyken en verkeerde middelen, die in desen souden kunnen werden geinventeerd of gepleegd, die amphioen niet eerder sal mogen werden ingevoerd, als na dat de kisten, waar in deselve is afgepakt, alvorens door de hoofdparticipanten van de amphioen societeyt en de sabandhaars sullen wesen geëxamineerd en bevonden behoorlyk versegult, mitsgaders van de gemelde societeyt gekogt en dus by den uytvoer vertolt te zyn.

$\frac{29}{31}$ Maart. *Verbod tegen het houden van loterijen.*

In consideratie gekomen zynde, dat het houden van loteryen, en daar onder van aanbelang, in 't particulier sedert eenigen tyd geïntroduceerd is geworden en het nadeel, dat daar uyt

op eene indirecte wyse resulteerd voor de geene, die geauthoriseert zyn publyke vendutien te houden; so is, tot tegengang van deselve, ook van verdere nadeelige gevolgen, gearresteerd het aanregten en houden van alle loteryen, hoe ook genaamt, by een biljet te verbieden, op de verbeurte van rd^s vyf hondert tot een boete voor de armen deser stad.

^{29 Maart}
^{5 April}. *Verbod tegen het huisvesten in en verhuuren van huizen, enz., buiten Batavia staande, aan vrcemde Europeanen.*

In aanmerking gekomen zynde, dat de goede gewoonte en oude usantie tegen het logieeren van vreemde Europeesen in huysen en thuynen, buyten deese stad gelegen, en verhuuren van deselve aan vreemdelingen sedert eenige jaren herwaards in misbryk is geraakt en de nadeelige gevolgen, die regelmatig te dugten zyn uyt de occagie, die daar door aan sulke vreemdelingen gegeven word om met den inlander om te gaan en te familiariseeren, ongerekent nog andere speculatiën; zo is, tot voorkoning van deselve, goedgevonden en verstaan aan yder een, wie hy ook soude mogen wesen, by een biljet te interdiceeren het logieeren van eenige vreemde Europeesen in huysen of thuynen buyten dese stad, dan wel het verhuuren van gemelde huysen en thuynen aan deselve, op de boete van rd^s vyf hondert ten behoeve van de armen alhier.

31 Maart. Regeling van de godsdienst-oefeningen op het eiland Purmerend.

Door den kerkenraad communicatie gegeven werdende, dat de predikant ten eylande Onrust, Arnoldus Arends, voorgesteld hadde zyne genegentheyd om, op het versoek der gemeente te Purmerend, op de drie jaarlyksche hoge feesten de tweede feestdag aldaar te prediken, ongerekent de gewone bediening van het H. Avondmaal, en dat die voorstel door haar Eer-

waardens volkomen geaccordeert was; zo is verstaan, zulks niet alleen van wegens dese regeering te applauderen, maar ook het genoeg en betuygen over den yver en genegentheyd, welke de gemelde predikant, Arends, in desen heeft doen blyken voor den godsdienst en het welzyn der gemeente voormeld.

$\frac{5}{18}$ April. *Verbod tegen den invoer en verkoop van staart-peper te Batavia.*

Door zyn Edelheyd te kennen gegeven zynde, dat, niettegenstaande de interdictie tegen den uytvoer van staartpeper op en langs gansch Java, reeds in den jare 1759 gesteld, dese en geene baatsugtige egter deselve door indirecte wegen aldaar wisten uyt te voeren en, volgens de rapporten, te deser hoofdplaats in te voeren en genoegzaam publyk te verkopen; welke invoer en verkoop alhier te gemakkelyker viel, om dat deselve alhier niet speciaal verboden en dus calangeabel was, bysonder als zulks uyt de tweede en derde hand ter goeder trouw geschiede, ten ware men daar door in staat konde geraken de canalen, waar door deselve van Java uytgevoerd wierde, te ontdekken; en dat zyn Edelheyd om die reden, op de bekomene narigt wegens eene alhier jongst van Java aangebragte en publyk verkogte party van $47\frac{1}{2}$ picols, deselve hadde laten aanhalen, met ordre aan den Landdrost der Bataviasche ommelanden om te ondersoeken, hoedanig en door wie deselve op Java uytgevoert mogte zyn; onder een verder voorstel om, ter afsnyding van dien ongepermitteerden middelweg, de invoer en verkoop van staartpeper alhier te deser hoofdplaats op dezelve penaliteyt als op Java te verbieden; so is nodig geoordeelt en verstaan de invoer en verkoop van staartpeper te deser hoofdplaats by een biljet te interdiceren, op poene van confiscatie der ingevoerde of verkogte staartpeper en verbeurte der vierdubbelde waarde boven dien van de ingevoerde of verkogte quantiteyt, ten behoeve van de Comp^e.

Zie ook 26 en $\frac{29}{30}$ April 1763.

10 April. *Last op de practizijns zich in perzoom tot den president van den Raad van justitie te Batavia te wenden, wanneer zij gedurende de vacantie van den Raad aan dat college iets te verzoeken hadden.*

Door de heeren leeden deeses raads is, ter voldoeninge aan het requisiet van den Edelen heer praesident, geadviseert, dat, wanneer in een der vacantien, die jaarlyks by deesen raade gehouden werden, of by andere tyden, dat er geen vergadering is, de practizyns in geschrifte of by monde ietwes van deesen raade te versoeken hebbende, in persoon zig ten dien fine by den Edelen heer praesident zullen moeten vervoegen en daer toe geen ander practisyn zullen mogen employeeren, dan om wettige reeden van excuus, die sy in sulke gevallen in scriptis, in behoorlyke termen aan den Edelen heer praesident opgeven en den bringer van hun versoeck boven dat van de saak in questie zullen moeten informeeren en behoorlyk instrueeren, of dat, ingevalle het contrarie door iemand van de practizyns (gelyk zulks nu al te meermalen door den advocaat, Schultsz, is onderstaan) mogte ondernomen werden, als dan aan den Edelen heer praesident blyft vry staan de versoecken met dies bylagen sonder dispositie te rug te geven, sonder tot eenige verantwoording daar omtrent gehouden te weesen.

12 April. *Verbod tegen het laden in Compagnie's schepen van beschadigde krandjang's met suiker.*

Is verstaan, de scheepsoverheden te gelasten om by het inladen van zuyker in hare onderhebbende bodems, zo alhier ter rhede, als op Java en Cheribon, geene canassers, die stukkende of nat bevonden worden, binnen boord over te nemen, op poene, dat het verlies, 't welk de Comp^e by het tegendeel op sodanige suiker mogte komen te lyden, door hen met een capitaal advans sal moeten werden vergoed.

$\frac{12}{13}$ April. *Toelichting tot het bepaalde op 15 Maart 1763 nopens den verkoop van vaartuigen.*

Tot ampliatio en interpretatio van het besluit van den 15^{en} Maart passato tegen den verkoop van vaartuigen aan eenige vreemdelingen, etc., is verstaan een iegelyk, zo hier, als op Java, Cheribon en Bamtam, te interdiceren de verkoop van nieuw aangetimmerde of aangetimmerd werdende, dan wel reeds in zee geweest zynde vaartuigen, groter als van 10 lasten, aan iemand anders als aan ingesetene van de Comp^e te Batavia, Java, Cheribon en Bantam, buyten speciale permissie van den heer Gouverneur Generaal alhier ter plaatse en van den gouverneur op Java, op verbeurte van het vaartuyg ten behoeve van de Comp^e, 't welk bevonden mogte werden boven de 10 lasten groot, tegens dit verbod veralieneerd of verkogt te wesen, nadien zulx geoordeelt word noodzakelyk te wesen om de grote magt der overwalsche vorsten door den tot nu toe onbepaald gebleven inkoop van vaartuigen te infringeeren en in der tyd kleynder te maken.

15 April. *Bepaling, dat de Regering geen porcelain meer op vracht naar Nederland zoude overvoeren.*

Heeren XVII^{no} hadden zulks verboden.

15 April. *Vereeniging van de betrekking van waagmeester te Batavia met die van translateur voor de Javaansche taal.*

Te meermalen in consideratie gekomen zynde de gansch sobere gesteldheyl van den dienst der translateurs in de Maleytsche en Javaansche tale alhier, alzo deselve geen ander inkomen hebben als hare gagie en kostgeld, waar van zy onmogelyk kunnen bestaan, bysonder terwyl zy verpligt zyn, by aankomst en receptie van inlandsche vorsten en gesanten, in een gewaad, wat meer als gemeen, voor den dag te komen ;

en dat het dus met de billykheyd over een kwam, aan die bediendens eenig middel van bestaan, buyten prejudicie van de Comp^e, toe te voegen tot soulaas van haar sobere staat: oordeelende syn Edelheyd, dat men daar toe den dienst van waagmeester alhier konde destineeren en door haar desselfs inkomsten eguaal te laten verdeelen; so is, op de propositie van den heer Gouverneur Generaal, verstaan den dienst van waagmeester eens vooral op te dragen aan de translateurs in de Maleydsche en Javaansche tale alhier, en dienvolgende den presenten waagmeester, Christiaan Pietersz, daar van te ontslaan en gemelde dienst weder te laten waarnemen door den koopman en translateur in de Javaansche taal, Josephus Gordyn, na dat hy alvorens den daar toe staande eed by Schepenen sal hebben afgelegd; dog de inkomsten tusschen hem en den koopman en translateur in de Maleytsche taal, Engel Willem Gordon, in eguale portien te doen verdeelen en dese repartitie tusschen gemelde translateurs voortaan indiervoegen te laten stand grypen.

²²/₂₅ April. *Verbod tegen het heimelijk verlaten van Compagnie's gebied door aldaar gevestigde Chinezen.*

Aangemerkt zynde, aan de eene kant, dat de Engelschen geen middelen onbesogt sullen laten om, tot opbouwning en florisance van het jongst gerestabileerde Bancahoeloe, des mogelyk, dese en gene Chineesen, ervaren in het stoken van arak en het aankweken en aanmaken van zuyker, derwaards te lokken; en, aan de andere kant, dat het 7de articul en eenige volgende van de instructie voor de Chineesen alhier van den 21^{en} November 1760, gestatueerd tegen het clandestin vertrek van Chineesen, in de colonie geadmitteerd, buyten voorkennisse der officieren deser natie, niet klaar en duydelyk genoeg ingerigt zyn ten opzigte der plaatsen, werwaards sulke Chineesen van hier sullen mogen vertrecken; zo is, tot voorkoming van alle nadelige gevolgen, welke uyt het eerste te dugten zyn, en om te sorgen, dat in het laatste aan de intentie

deser regering na vermogen voldaan werde, nodig geoordeelt en verstaan, tot ampliatio van gemelde instructie te ordonneeren, dat in den aanstaande geene Chineesen, dewelke eens in deese colonie geadmitteerd zyn hun domicilium te houden, uyt deselve weder sullen mogen vertrecken na plaatsen, buyten het ressort en de possessie van de Comp^e gelegen, dan met speciale voorkennisse en toestemminge deser regeering, op poene, dat de gene, die sulks clandestin mogten hebben onderstaan of getragt te doen, by agterhaling en ontdekking in de ketting zullen werden geklonken om daarin gedurende den tyd van twee jaren aan 's Comp^e gemeene werken sonder loon te arbeiden; met ordre aan den water fiscaal, sabandhaars en officieren der Chineseesche natie om te vigilereen en te doen vigilereen, dat aan de intentie en inhoude deses voldaan werde.

26 April. *Verdeeling der boeten, bedoeld bij de plakaten van 29 Maart 1754 en van $\frac{6}{18}$ April 1763.*

By den Raad van justitie deses casteels, ter gelegentheyd der gedane calange by haar Agtbare over eenige agtergehaalde Engelsche lakenen, swarigheyd gemoveerd zynde over de verdeeling der gestelde boetens op de overtreding van het gestatueerde by 't placcaat van den 29^{en} Maart 1754 tegen den particulieren vaart en handel, etc., nademaal daar by een derde van de confiscatie en boete toegevoegd word aan den aanbrenger, dewelke in het presente geval niet gevonden word; zo is, tot interpretatie van het gemelde placcaat, in zo verre die verdeeling betreft, als mede tot ampliatio van het biljet van den 18^{en} deser betreffende de gestelde boete op den verboden invoer en verkoop van staartpeper alhier, goedgevonden en verstaan te statuereen, dat deselve voortaan sullen werden verdeelt de eene helft voor de Comp^e en de andere helft voor den officier, die de calange doet, mits de laatste uyt zyne portie den aanbrenger te vrede stelle.

26 April. *Last op de Officieren van justitie „nauwkeurig te vigileren” tegen Roomsch-Katholijke godsdienst-oefeningen te Batavia.*

Eenige suspicie ontstaan zynde, dat Fransche vreemdelingen, die buyten eenige twyffel Roomsgesinde geestelyke zyn, des mogelyk, zullen tragten gedurende haar verblyf alhier dien godsdienst ter deser hoofdplaats te oefenen; so is, ofschoon de ordres en placcaten daar tegen duydelyk en klaar leggen, egter tefens nodig geoordeeld en verstaan de respectie officieren van de justitie te recommanderen om tegen de oefening van de Roomsche godsdienst, zo in particuliere huysen, als andersints, nauwkeurig te vigileren.

29 April. *Bepaling, dat een kist opium aan de buitenkantoren zoude worden aangerekend tegen 125 ponden netto.*

Omtrent de minderheyd op amphioen aangemerkt zynde, dat de kisten by aanbreg en uytlevering nimmer de quanteyt inhouden, waarmede deselve van Bengale gezonden worden, berekent op 150 ƒ de kist, maar dat deselve ordinair by opening maar van 125 ƒ tot 130 ƒ ruym inhoud; zo is, om de terug rekeningen daar van voor te komen, geresolveerd om, by verzending van amphioen na de buyten comtoiren, de kist derwaards niet hoger aan te rekenen als tegen 125 ƒ netto, met ordre egter aan de ministers en bediendens aldaar om het overwigt, dat daar op als dan bevonden mogte worden, niet de sloopoverheden, maar de Comp^e ten goede te brengen, mits wel toeziende, of de kist behoorlyk verzeguld en wel geconditioneerd zy.

29 April. *Voorschrift nopens de verzending van vuurstenen.*

Ten opzigte van ontdekte minderheden op de vuurstenen

geconsidereerd zynde, dat, ofschoon dit articul in zig zelfs van weynig aanmerking is, in zo verre de inkoops prys betreft, dezelve egter in den presenten tyd van aanbelang en gevolge moeten werden geoordeelt; zo is, om, zo veel mogelyk, te zorgen dat daar omtrent met de vereyschte toezigt te werk werde gegaan, goedgevonden en verstaan in den aanstaande, by het verzenden van vuurstenen na de respective buyten comptoiren van Indien, dezelve, behoorlyk in presentie van gecommiteerdens afgeteld zynde, in een linne- of goeny-zak alvorens te doen verzegulen en dusdanig te laten afpakken in een kist of kast, mitsgaders de minderheyd, die daar op als dan, na dat de gemelde zak by den ontfangst nauwkeurig zal bezigtigt en het zegul ongeschonden bevonden wesen, mogte werden ontdekt, door de afpakkers, die daar by een getekent afpakbriefje zullen moeten voegen, te doen betalen met 2 capitalen advans; en hier van de baas en de gecommiteerdens van de wapenkamer, mitsgaders de ministers en bediendens op de buyten comtoiren by extract deses kennisse te geven ter harer narigt en observantie, met ordre aan de laatstgemelde om teffens, by ontwaring van minderheden, de gemelde afpakbriefjes herwaards over te zenden.

29 April. *Voorschrift nopens de aanrekening van minderheden aan buiten-kantoren.*

Te meermalen met ontstigting ontwaard zynde, dat het genoegzaam op alle buyten comtoiren een gewoonte en gebruyk of liever misbruyk geworden is om de ontwaarde minderheden op goederen en koopmanschappen in kasten en fusten, die wel geconditioneerd zyn aangebragt en waar voor de scheepsoverheden niet hebben kunnen werden belast, deze hoofdplaats aan te rekenen en dus, buyten het menigvuldig en onnodig schryfwerk, Batavia als een generaal lastdragende comtoir te maken van posten, die op yder comtoir ten laste gebragt en afgeschreven moeten werden; zo is, om daar tegen op eenmaal te voorzien, nodig geoordeelt en verstaan na de respective buyten

comtoiren circulair te ordonneeren om, by ontdekking van minderheden op goederen en koopmanschappen in kassen en fusten en vaten, die wel geconditioneerd zyn aangebragt en waar voor de sloopsoverheden om die reden met geen fundament op reekening belast konnen werden, aldaar direct by de negotieboeken op winst en verlies af te schryven en niet Batavia aan te rekenen, gelyk zedert eenigen tyd in veelen gepractiseerd is.

²⁹/₃₀ April. Last tot het leveren aan de Compagnie binnen veertien dagen van alle cubebe of staart-peper, welke men onder zich had.

Door den heer Gouverneur Generaal te kennen gegeven zynde, dat 'er onder de particulieren alhier nog eenige parthyen cubebe of staartpeper gevonden wierden, alhier ingevoerd en ter goeder trouwe ingekogt voor het gestatueerde interdict tegen desselfs invoer en verkoop te deser hoofdplaats, waar van de eygenaars zig aangegeven hadden om deselve aan de Comp^e gaarne te willen leveren, indien daarvoor haar uytgeschooten geld terug mogten erlangen; onder een voorstel, of men deselve niet diende te acceptereen tegen een sekere bepaalde prys en in zo verre de Comp^e daar op nog eenig voordeel zoude kunnen behalen, nadien de gemelde eygenaars eygentlyk geen contraventeurs der ordres gesegt konnen worden te zyn; zo is goedgevonden en verstaan, de onder de particulieren alhier nog gevonden werdende staartpeper door deselve aan de Comp^e te doen leveren en deselve te acceptereen uytterlyk tegen rd^e 18 het picol van 125 \mathcal{R} , schoon en gesuyvert, also de Comp^e die prys, wegens de hoge winsten, die daar voor by de jonste verkoop in het jaar 1753/54 van dit product in Souratta tegen f 61:5²/₃, de 100 ponden behaald zyn, kan besteden; en tot die leverantie te bepalen den tyd van 14 dagen of tot medio der aanstaande maand May, op peene, dat al het geen daar van na verloop van die tyd onder deselve

gevonden en agterhaald mogte werden, confiscabel zal werden verklaart. ten behoeve van de Comp^e en daar en boven verbeurt de boete van de vier dubbelde waarde, ingevolge het billet van den 18^{en} deser, mitsgaders hier van de gemeente by een nader billet de nodige advertentie te doen.

3 Mei. Salaris-lijsten voor de Secretarissen en verdere beambten ter secretarie van de collegiën van justitie te Batavia, als mede voor Notarissen.

Voor den secretaris.

- Art. 1. De secretaris zal hebben voor het inscreeren in de rolle van alle civile en crimineele verzoeken, die in judicio gedaan werden en niet meer dan twee zyden schrifts groot zyn rd^s — : 10
- Art. 2. En van yder verdere zyde..... » — : 6
- Art. 3. Dog voor eene constitutie van een procureur in judicio..... » — : 12
- Art. 4. Voor yder marginaal apostil, dat hy op de gepraesenteerde requesten zal stellen, mits het zelve niet gerolleert zal moeten werden..... » — : 12
- Art. 5. Voor het minuteeren, d'eerste reyse copieeren, authentiseeren en tekenen van de volgende, zo civile, als crimineele notulen, te weten: van continuatien, die op het verzoek van parthyen of door haar versuym vallen, en van defaulten... » — : 8
- Art. 6. Van alle andere civile en crimineele, gemeene notulen, niet grooter als twee zyden schrifts zynde..... » — : 8
- Art. 7. Voor yder meerdere zyde..... » — : 6
- Art. 8. Item voor het opstellen, laten resumeeren en aanzeggen van de volgende, zo civile, als crimineele appointementen en dictums, inhoudende condemnatien van 1 tot 20 rd^s, à 48 stuyvers yder, inclusive..... » — : 24

Art. 9. Van 20 tot 40 rd ^s	rd ^s — : 36
Art. 10. Van 40 tot 100 rd ^s	» 1 : —
Art. 11. Boven de 100 gelyke rd ^s tot 200...	» 1 : 12
Art. 12. En boven de 200 rd ^s	» 1 : 24
Art. 13. Ende werden verstaan alle appointementen en dictums in zaken van getuygenis der waarheit, decretatien van arrest, interdicten-poenaal, drossen, kyvagien, injurien, vegten, manslagen, ook van particulieren handel, fraudatien en dieveveryen, te weten boven de 40 tot 100 rd ^s , zulks hy daar voor zal genieten.....	» 1 : 6
Art. 14. Ook van alle appointementen en dictums van approbatie of rejectie van testamenten, codicillen, donatien en andere uitterste willen....	» 1 : 6
Art. 15. Voor het minuteeren, laten resumeeren en pronuntieeren van alle civiele, g'extenteerde sententien, groot twee zyden of minder.....	» 1 : 24
Art. 16. Item zal daar en boven aan hem werden goedgegaan voor het afschrift of de grösse van voorschrevene appointementen, dictums en sententien, die 100 rd ^s en daar boven bedragen en twee zyden schrifts of minder beslaan.....	» 1 : 24
Art. 17. En zo het zelve meer dan twee zyden schrifts behelst, nog boven dien voor yder zyde..	» — : 9
Art. 18. Dog voor het afschrift of de grösse van gemelde appointementen en dictums, in zaken van 1 tot 20 rd ^s , het zy groot of kleyn.....	» — : 24
Art. 19. En in zaken van 20 tot 40 rd ^s	» — : 36
Art. 20. Voor het minuteeren, inschryven en laten resumeeren van alle publicque, crimineele sententien, niet grooter als twee zyden schrifts zynde, en voor het pronuntieeren van dezelve, mitsgaders het vacceeren op de executie, het zy op de ordinaris gerigts-plaatse dan wel elders, als op Onrust, op de buyten-posten of waar het zoude mogen wezen, van ieder sententie.....	» 1 : 12

- Art. 21. En van elke meerdere zyde..... rd^s — : 9
- Art. 22. Voor het minuteeren en gresseeren der inventarissen van aangehaalde goederen, mitsgaders de notulen van confessien, sub tortura of in 't volle collegie gedaan, twee zyden schrifts of klynder zynde..... » — : 24
- Art. 23. En van ieder der verdere zyden.... » — : 9
- Art. 24. Voor ieder recollement voor het volle collegie, groot of kleyn..... » — : 12
- Art. 25. Voor het copieeren, authentificeeren en tekenen van allerhande civile en crimineele schrifturen, producten en bylagen, hoedanig die ook mogen wezen of genoemd werden, voor yder zyde gros » — : 5
- Art. 26. Voor ieder gemeen extract uit de crimineele condemnatien, daar mede de gagie der delinquenten afgeschreven, de amendes, confiscatien en de kosten en misen van justitie geboekt of geëyscht, gevangene gelargeert, gestraft of gebannen werden..... » — : 36
- Art. 27. Voor het maken van ieder stel biljetten, gemeenlyk bestaande in tien stuks, die aan het stads-huys, de stads-poorten en elders aangeslagen werden, om actie te institueeren, goederen te verkopen, enz..... » 3 : 24
- Art. 28. Voor oculaire inspectien en visitatien van huizen, timmeragien, schepen, vaartuygen, landeryen en diergelyken, binnen de stad..... » 6 : —
- En buyten..... » 12 : —
- Te weten als daar toe een geheele dag is doorgebracht, dog de helft of rd^s 3 en 6, zo daar aan maar een halve dag is besteed.
- Voor het opmaken van het rapport, voor ieder zyde schrifts..... » — : 24
- Voor dies afschriften, van yder zyde..... » — : 20
- Dit alles, buyten een ordentelyk defroyement, zo het verre buyten de stad is.

- Art. 29. Voor vacatien by visitatien der ge-
 quetste, nedergeolagene of verdronkene lichamen
 zal hy niets genieten tot laste van de verongelukte,
 maar wel van de misdadigers..... rd^s 3: —
- Art. 30. Voor het vacceeren op allerhande com-
 paritien en goede-manschappen, het zy dat dezelve
 kort of lang duuren, voor ieder reyze, dat de secre-
 taris compareert..... » 1: 24
- Art. 31. En voor het minuteeren en grosseeren
 van alle schriftelyke verbalen, compromissien, trans-
 actien, arbitrale-uytspraken, rapporten en dieрге-
 lyken, dewelke de secretaris op de comparitien en
 goede-manschappen zal maken, twee zyden schrifts
 of klynder zynde..... » 1: 24
- Art. 32. En voor yder verdere zyde..... » —: 9
- Art. 33. Voor het minuteeren en grosseeren
 van allerhande schriftelyke mandamenten, scheyd-
 brieven van huwelyken en dieргelyken, die door
 het collegie verleend en met deszelfs zegul beves-
 tigd werden, vier zyden schrifts of klynder zynde » 1: 24
 Voor yder verdere zyde..... » —: 10
- Art. 34. Dog voor simple certificaten van het
 collegie, mede met het zelve zegul..... » 1: —
- Art. 35. Voor het geven van copia inventaris
 of extract uyt het vendu-boek der geëxecuteerde
 of verkogte goederen, van yder twee zyden, behal-
 ven het bewaren, sequestreeren en verkopen van
 goederen..... » —: 10
- Art. 36. Van alle genamptiseerde of geseques-
 treerde contante penningen en goederen, te weten:
 van yder 12 rd^s, die in contanten gelde onder
 hem genamptiseert of gesequestreert zullen werden » —: 12
- Art. 37. En van losse, genamptiseerde of gese-
 questreerde goederen, meubelen, koopmanschappen,
 juweelen, geschriften en die geen bederf onderwor-
 pen zyn, zal hy genieten, te weten:

als die goederen gerestituëert en niet publyk gevenduceert werden, volgens de taxatie van het collegie, gelyk voormeld..... rd^s — : 12

dog van eenige bederf subject zynde en op authorisatie van het collegie verkogt werdende goederen mag hy geen sequestratie-penningen in rekening brengen, maar alleen vendu-geld, volgens de bepaling, hier agter gemaakt.

Art. 38. En zal de secretaris geen namptissement- of sequestratie-salaris genieten van de goederen, die door de respective officieren aangehaald en aan den secretaris in bewaring gegeven werden, ten waare dezelve aan parthyen advers gerestitueert en die parthyen, om redenen, in de kosten gecondemneert wierden; als wanneer aan den secretaris zyn namptissement- of sequestratie-salaris betaalt zal moeten werden door den geenen, die de voorschrevene goederen na zig neemt.

Van yder ryksdaalder waarde..... • — : 1

Art. 39. Voor het vacoeren op yder vendutie, die van 's heeren-wegen ofte uyt kragte van geweesene sententien, dan wel op authorisatie van het collegie, door den secretaris gehouden werd, zal hy voor zyn vendu-salaris, waar onder ook begrepen is het concipieeren en voorlezen der voorwaarden, genieten, te weten :

van alle losse- ofte roerende-goederen, lyfeygenen, etc., van yder hondert ryksdaalders..... • 4 : —

Art. 40. En van de vaste- of onroerende-goederen, van elke hondert ryksdaalders..... • 3 : —

Des, zo zal de secretaris voor de vendu-peuningen moeten instaan en dezelve vier maanden na den verkoop moeten uytreiken en betalen, schoon dezelve nog niet geïnt of ontfangen mogten zyn.

Art. 41. Voorts voor het minuteeren en grotseeren van allerhande actens, iustrumenten, etc.,

hier niet genoemd of gespecificeert en door den secretaris gecoucheert werdende, zal hy hebben van elke zyde..... rd^s — : 9

Art. 42. Ook voor dies eerste afschriften, van yder zyde..... » — : 9

Voor de gezworene clerquien.

Art. 43. De gezworene clerquien zullen genieten voor het rolleeren van alle civile en crimineele praesentationen of citatie-briefjes, het zy om eysch te aanhooren, enz., tot recollement, uytpraak of waar toe het ook mogte wezen, item van simple judicieele verzoeken, niet meer dan twee zyden schrifts groot zyde..... » — : 18

Tot recollement en uitspraak..... » — : 12

Art. 44. En van yder verdere zyde daar en boven nog..... » — : 6

NB. Mits dat het zelve eenelyk verstaan werde voor het eerste maal rolleeren van yder zake.

Art. 45. Maar voor de verdere praesentation in die zaaken zullen zy hebben..... rd^s — : 2

Art. 46. Voor de tweede afschriften van allerhande notulen voor het collegie (zoo die nodig zyn en gevordert werden) van ieder twee zyden..... » — : 6

Art. 47. Voor het minuteeren, copieeren, authentiseeren en tekenen van allerhande notulen voor commissarissen zal de gezworene clerq voortaan een derde minder genieten als de secretaris.

Art. 48. Voor het opstellen, laten resumeeren en aanzeggen van de volgende appointementen en dictums van commissarissen, inhoudende condemnatie:

van 1 tot 20 rd^s zwaar geld..... » — : 18

Art. 49. Van 20 tot 40 rd^s..... » — : 24

Art. 50. Van 40 tot 50 rd^s..... » — : 30

Art. 51. De zaken van kyvagien, injurien, vegen, enz., gerekent als boven, van de 20 tot 40 rd^s, en dus..... rd^s — : 24

Art. 52. Voor het minuteeren, laten resumee- ren en pronuntiëeren van alle g'extendeerde senten- tien van gemelde commissarissen, met het afschrift daar van, te samen groot twee zyden of minder.. » 1 : 24

Art. 53. Boven de twee zyden, van yder verdere » — : 6

Art. 54. Voor het minuteeren en gresseeren van alle attestatien, declaratien, verklaringen of schriftelyke rapporten van chirurgyns en andere vraag-poincten, contra-interrogatoires, borgtogten, confessien en alle andere diergelyke, die voor de gesworene clerquen gepasseert werden, twee zyden schrifls of kleynr zynde..... » — : 18

Art. 55. En van elk der verdere zyden..... » — : 9

Art. 56. Van yder recollement voor commis- sarissen of gecommitteerders op attestatien, decla- ratien, confessien, interrogatorien en diergelyken, het zy groot of kleyn, zodanig als deselve vallen. » — : 12

Art. 57. Voor het maken van alle judicieele procuratien ter secretarye, met dies afschriften, zegul- en getuygen-geld, door de genen, die daar toe geinclineert zyn, also een yder de vryheid behoud deselve aldaar of by een der notarissen te passeren » 1 : 4

Art. 58. Voor het opzoeken van allerhande nota- rieele en judicieele, civile en crimineele actens, notulen, dictums, appointementen, sententien en diergelyken, van yder jaar, dat doorgezogt moet werden..... » — : 6

Art. 59. En van dies authenticque extracten en copyen, voor ieder zyde gros..... » — : 5

Art. 60. Voor het opzoeken van een proces.. » — : 12

Art. 61. Voor het nazien van een proces ter eerster instantie, dat overgebracht werd, en het fourneeren der notulen daar toe..... » — : 28

Art. 62. Voor het maken van inventarissen ter secretarÿe, als 'er geen procureur in judicio is of dezelve in gebreke blyft die in te dienen, van yder zyde rd* — : 10

Art. 63. Voor het copieeren, authentiseeren en tekeneu van een biljet, dat wegens insolvente boedels aangeslagen werd, om actie te institueeren, goederen te verkopen en diergelyken » — : 15

Art. 64. Voor het vacceeren op civile executien, in zaken van 50 ryksdaalders en daar beneden, binnen de stad » — : 24
 en buyten » 1 : —

Art. 65. In zaken van 50 tot 100 ryksdaalders, binnen de stad » — : 36
 en buyten » 1 : 24

Art. 66. In zaken van 100 tot 200 ryksdaalders, binnen de stad » 1 : —
 en buyten » 2 : —

Art. 67. Wel verstaande, dat hier onder gerekent is de gang, het inventariseeren, verzegelen, verzekeren of in bewaarder hand nemen der aangewezene en te executeerene goederen en voorts al het andere, uytgenomen het coely- of prauw-loon en het verkoop- of namptissement-geld voor den secretaris, dat daar onder niet begrepen werd.

Art. 68. Indien 'er van eene sententie, dispositief, dictum, appointement, acte of instrument, etc., dat de secretaris concipieert en minuteert, meer als een afschrift aan parthyen moeste gegeven werden, zal hy voor die meerdere copyen en het authentiseeren van dezelve genieten voor yder zyde » — : 5

Art. 69. Zo 'er visie of resumptie van processtukken geschiet ter secretarÿe van het collegie, zal aan haar, voor hunne vacatie by dezelve visie of resumptie en om dat zy voor de stukken moeten respondeeren en zorge dragen, dat ze niet verlooren

raken of verduystert werden, voor yder vel gros
 werden betaalt. rd^a — : 3

Art. 70. Mits dat van ieder stuk en elk proces
 niet meer als eenmaal visie of resumptie zal werden
 goed gedaan.

Art. 71. Zullende ook de gesworene clerquien
 voor het neemen van opening van enquesten van
 wederzyds recollementen voor elk stuk hebben... * — : 8

Art. 72. Voor het fourneren van een proces, voor
 yder stuk, het zy groot of kleyn... * — : 2

Art. 73. En voor alle de notulen, tot de zake
 behorende, het zy veele of weinige.. * — : 2
 en voor de zak... * 1 : —

Art. 74. Van alle copyen van schriftuuen,
 productionen, bylagen en andere stukken, in judicio,
 buyten de rolle, verzogt werdende, zullen de geswoo-
 rene clerquien genieten voor yder zyde schryfts 5
 stuyvers en dus voor 't vel gros... * — : 20

Art. 75. Voorts zullen zy genieten van alle
 extra-ordinaire vacatien, op ordre van het collegie,
 voor yder dag... * 3 : —
 en voor yder halve dag... * 1 : 24

Art. 76. Item, generalyk van al het gunt zy
 voor commissarissen of gecommiteerdens waarnemen
 en hier vooren niet en is gespecificeert, zal de
 gesworene clerq voortaan een derde minder
 genieten, als den secretaris is toegelegd.

Art. 77. De adjunct van den raad, niets anders
 genietende dan alleen voor het opmaken der declaratien
 van onkosten, werd zulks thans, ter verinyding
 van alle disputen, in 't vervolg aan gemelden
 adjunct, als hem incumberende, alleen opgedragen
 en om daar voor het gepermitteerde salaris te
 genieten.

Art. 78. Wyders werd de novo geordonneert
 en verklaart, dat yder zyde schryfts moet inhouden

20 regulen, behoorlyk gegrosseert, dat is van 24 à 26 letters in yder regul, het welk ten opzichte van het geene de secretaris of gesworene clerquen zullen copieeren en authentiseeren, mede zo zal moeten geobserveert en in 't byzonder omtrent de declaratiën van onkosten inzelvervoegen in agt genomen werden.

Art. 79. Mede werd by renovatie gelast, dat de adjunct of gesworene clerq voor het extendeeren der declaratiën van onkosten, voor yder vel grosvan 20 regels op een zyde en 24 à 26 letters in een regul, niet meer zal mogen rekenen dan.... rd^s — : 40
en voor het nazien gelyke..... » — : 40

Art. 80. Item, dat onder alle het geene voorschreven staat, niet gerekent zyn de leges van commissarissen of gecommiteerdens of de verschotten, dan wel de kleyne zeguls, die de secretaris of gesworene clerquen verstrekt zullen hebben.

Art. 81. Mitsgaders dat alle actens, instrumenten en cartabellen, als schuld-kennissen, attestatiën, verklaringen, confessiën, interrogatoriën, rekeningen, extracten en diergelyken, geene uytgesondert, die in het collegie overgeleverd en aan parthyen advers gegeven of gezonden moeten werden, op de secretarye gecopieert en door den secretaris of de gesworene clerquen g'authentiseert en getekend zullen moeten werden.

Art. 82. En laastelyk, dat de secretaris en gesworene clerquen geen meerder salaris, nog ook hoger zullen eysschen of exigeeren, dan de voorenstaande taxe in zig is contineerende, op poene tegen de overtreding, als hier agter staat uytgedrukt.

Voor de Procureurs.

Art. 1. In materie, belopende 200 rd^s en daar boven, voor consultatiën en het aantekenen van de instructie, die haar van parthyen gegeven werd, in liquide zaaken. rd^s — : 14

Art. 2. Dog in illiquide zaken..... » — : 24

- Art. 3. En in materie beneden de voornoemde 200 rd^s tot 50 inclusive, in liquide zaken..... rd^s — : 10
- Art. 4. In illiquide zaken..... » — : 14
- Art. 5. Dog is dit voorenstaande te verstaan, als parthyen zelfs by haare procureurs komen, maar zoo wanneer iemand een procureur ten zynen huize by hem ontbied om met den zelven wegens zyn proces te consuleeren, zal de procureur, behalven het voorengemelde salaris, daar en boven nog genieten voor zyn gang, te weten in de stad, het zy aan de Oost- of West-zyde..... » — : 20
- Art. 6. Buyten de stad, behalven de vrye fragt » — : 28
- Art. 7. Voor alle eerste citatien en praesentatien » — : 10
- Art. 8. En van de verdere..... » — : 5
- Art. 9. Van alle ordinaris termynen, te houden van eysch, antwoord, replicq, duplicq, te dienen van reprochen, salvatien, etc., en vonnis te hooren in zaken boven de 200 rd^s..... » — : 18
- En zoo 'er een reconventie gedaan is, dan daar en boven nog 9 stuyvers.
- Art. 10. Onder de voormelde somma, tot 50 rd^s toe..... » — : 14
- NB.* En wat daar beneden is, hoord voor commissarissen van den raad.
- Art. 11. In materie van 200 rd^s of daar en boven, als de zaken voldongen werden by eysch, antwoord, replicq en duplicq, op eenen dag..... » — : 40
- Art. 12. En beneden de voormelde somma... » — : 20
- Art. 13. Voor 't minuteeren en grosseeren van eysch, antwoord, replicq, duplicq, advertenties van regten en diergelyken, van het blad, behoortlyk gegrosseert, dat is 20 regels op eene zyde en 24 à 26 letters in een regul..... » — : 24
- Of van yder zyde..... » — : 12
- Art. 14. Voor het concipiëeren en grosseeren,

teekenen en praesenteeren van alle requesten, twee zyden groot.....	rd ^a	1 : —
En voor yder meerdere zyde nog.....	»	— : 9
Ende zulks, zo wel van de requesten, die by de justitie, als aan de hooge regeering gepraesenteert worden.		
Art. 15. Van allerhande verzoeken in judicio, ter rolle niet gepraesenteerd werdende.....	»	— : 10
Art. 16. Voor alle verzoeken van arresten of anderzints aan den praesident gedaan, twee zyden groot.....	»	1 : —
En voor yder meerdere zyde nog.....	»	— : 9
Art. 17. Voor het voldingen in zaken tegens den officier, wanneer zulks op eenen dag gedaan werd.....	»	— : 40
Art. 18. Voor reconventie en geproponeerde exceptien zullen de procureurs genieten half geld, volgens den inhoud van het hier bovenstaande.		
Art. 19. Voor het termyn van continuatien, die door het verzuym van parthyen geschieden, anders niet.....	»	— : 10
Art. 20. Voor het vervolgen en ligten van alle judicieele actens.....	»	— : 8
Art. 21. Van interrogatorien, articulen of position te minuteeren, voor ieder blad.....	»	— : 18
Art. 22. Voor de praesentatie en citatie, waar by getuygen, het zy een of veele, op het recollement werden gedagvaard.....	»	— : 10
Art. 23. Voor het vacceeren op recollementen van attestatien of interrogatorien, het zy deselve pro of contra parthyen belegt zyn, voor yder recollement op het stadhuis.....	»	— : 12
Art. 24. Aan de woningen der getuygen of elders. binnen de stad.....	»	1 : 24
Art. 25. Buyten de stad.....	»	3 : —
Art. 26. Dog wanneer zodanige vacatien ge-		

schiedten verre buyten de stad, zoo dat daar meede een geheele dag of langer moet werden toegebracht, voor yder dag..... rd^s 6:—

Art. 27. Van oculaire inspectien ter ordre van het collegie of op verzoek van parthyen, binnen de stad » 1:24

Art. 28. Buyten de stad..... » 5:—

Art. 29. Dog verre buyten de stad, voor yder dag, behalven reys- en teer-kosten..... » 6:—

Art. 30. Voor het neemen van opening van enquesten van wederzydsc recollementen, voor ieder stuk » —: 8

Art. 31. Voor het minuteeren en gresseeren van den inventaris van stukken, in regts-vordering overgelevert, voor het blad, behoorlyk geschreeven » —: 18

Art. 32. Van comparitien voor goede mannen, als procureurs by ordonnantie van den regter of op verzoek van parthyen compareeren, in zaken boven de 200 rd^s..... » 1:24

Art. 33. Beneden dezelve somma..... » 1:—

Art. 34. Voor het resumeeren der stukken, voor yder vel gros..... » —: 3

Art. 35. De adjunct- en gesworene-clercq, die het opmaken en nazien der rekeningen incumbceert, zal naauwkeurig moeten letten, dat in het hoofd van de rekening altyd gesteld werde, tot welke somma en uyt wat hoofde het proces, waar van de rekeningen werden overgelevert, is gevoert, op verbeurte van een rd^s ten profyte van de armen; om daar uyt te kunnen weten, of de zake is uyt liquide, dan wel illiquide oorzaak aangelegt en tot hoe veel haar de termynen, enz., zullen moeten gevalideert werden.

Art. 36. Voorts van alle andere zaken, hier niet gementioneert, zullen zy haar moeten te vreden houden met de taxatie van den regter.

Voor de deurwaarders.

Art. 1. Voor yder citatie of dagvaardinge binnen de stad zullen zy genieten..... rd^s —: 5

- Art. 2. In de voor-stad en op de buyten-cingels rd^s — : 8
- Art. 3. Buyten de voor-stad en de cingels tot aan de Parveese weg en de Papanger wagt. » — : 18
 En van daar tot aan de kalk-oven op Ansjol, de posten Jaccatra en de Vyf-hoek. » — : 28
- Art. 4. Op de rheede alhier, aan een perzoon geschiedende. » 1 : 24
- Art. 5. Maar aan meerdere, aan scheeps-boord bescheyden, gedaan werdende, zullen zy genieten het ordinair dagement-geld van 5 stuyvers; wel te verstaan, als het dezelfde perzoon is, die de dagementen laat doen; maar van byzondere meesters gezonden wezende, van yder citatie. » — : 28
- Art. 6. Op Zoute-lande, Noordwyk, Ryswyk ende Anké, van yder. » 1 : 24
 Op Meester-Cornelis. » 3 : —
- Art. 7. Op Onrust, zo perzoonelyk derwaarts gaan. » 3 : —
- NB.* Daar onder gerekent hunne verteering.
- Art. 8. Dog met een briefje de citatie bestellende » — : 28
- Art. 9. Op Maronde en Baccassie, van yder. » 3 : —
 buyten hunne reys-kosten, waar voor rd^s 5 bepaalt worden, paarde-loon 'er onder gerekent, mits dat zelfs moeten gaan.
- Art. 10. Maar meerdere citatien, zo op Onrust, als Maronde en Baccassie moetende bestellen, als dan, gelyk by articul 5 bepaalt is. » — : 28
- Art. 11. Voor het stellen van yder ordinair relaas op eene citatie, insinuatie, sommatie en renovatie zullen zy, sonder aanzien van plaats, behalven het bepaalde citatie-geld, genieten. » — : 12
- Art. 12. Wanneer het collegie, 't zy ordinairis of extra-ordinairis, vergadert is en de parthyen, die de zaak aangaat, of getuygen voor dezelve moeten geroepen werden, zullen zy daar voor genieten na de verheyd van de woon-plaatse, als by articul 1, 2, etc. genoteert is.

Van arresten.

Art. 13. Wanneer arrest op een der voornoemde plaatzen gedaan werd, zullen zy, behalven het citatie-geld, voor het maken van een ordinair relaas genieten..... rd^s — : 12

En om dat die van arrest groter vallen, voor yder zyde gros nog..... » — : 8

Art. 14. Dog, by aldien perzoonen, schip of vaartuyg in arrest mogten genomen werden, waar van zeyl ende roer geligt moesten zyn en door eenig volk bewaart worden, daar van zullen de nodige onkosten opgebracht, zo veel meer als de ordinaire arresten bedragen, hun goed gedaan werden.

Art. 15. Wanneer de arresten, die ten verzoeke van parthyen gedaan zyn, wederom door haar werden ontslagen, zullen zy zo veel genieten, als voor een citatie en ordinair relaas gepermitteert is.

Van inventariseeren, executeeren en verkoopen der goederen, zo over schuld, amende en confiscatie, als anders.

Art. 16. Als de deurwaarders speciaal g'ordonneert werden eenige goederen, ten overstaan van getuygen, te inventariseeren, zullen dezelve, behalven het voornoemde salaris van citatie, voor het minuteeren en gresseeren van yder zyde schrifts genieten..... rd^s — : 9

Art. 17. Voor allerhande becken-slag, dat alomme door haar in de stad gedaan werd, zullen zy wegens ieder zaak genieten..... » — : 33

Art. 18. De perzoonen, van wie, uyt kragte van appointement of sententie, etc., voor insinuatie en renovatie gelden of goederen afgehaalt moeten werden, zullen voor het verleenen van quitantie aan den deurwaarder het volgende moeten betalen.

Art. 19. Voor het ontfangene en aan den eyscher of impetrant weder uyt te keereene geld, bedragende rd^s 200 en daar beneden..... $\frac{1}{4}$ proc^o

Art. 20. En van al wat het gemeld montant te boven gaat, niet meerder dan..... $\frac{1}{8}$ proc^o

Art. 21. Dog, zo het goederen zyn die niet verkogt werden, zullen dezelve by den regter of commissarissen getaxeerd werden.

Art. 22. Voor het innen en uytkeeren der penningen, geprocedeert uyt verkoop van losse goederen, zullen zy genieten van 't hondert..... rd^e 1:—

Art. 23. Van de vaste goederen..... » —:24

Van het aanhaalen van confiscable goederen, het zy op de rheede, binnen of buyten de stad.

Art. 24. Voor het oppassen aan loord in 't aanhalen van goederen, als 't binnen een halve dag gedaan werd, zal de deurwaarder genieten eens..... rd^e 1:24

Art. 25. En zoo het langer duurt dan een halve dag..... » 3:—

Art. 26. Vragt, coely-loon en het waarschonwen van parthyen, die zig opgedaan hebben en op de voorschrevene goederen praetensie willen maken, daar buyten gerekent, ten ware de aangehaalde goederen kost- en schadeloos wederom wierden gegeven, wanneer zy niet meer als hyn verschotene guastos zullen mogen genieten.

Art. 27. Voor het aanslaan van ieder stel biljetten, het zy binnen of buyten de stad, op de rheede of buyten-plaatzen, daar 't zoude mogen wezen, zullen zy genieten..... » 1:30

Van particuliere visitatien en comparitien voor commissarissen of goede mannen.

Art. 28. Voor het vaceren op ieder ordinaire en extra-ordinaire visite, inspectie oculair van huysen, gebouwen, timmeragie, land, thuynen, bosscheiding, schepen en andere

goederen, etc., binnen en in de zuyder voor-stad, zullen zy genieten buyten het ordinaire citatie-geld..... rd^s 1 : —

Art. 29. Verders buyten de stad, de fragt daar onder gerekent, dog buyten het ordinaire citatie-geld..... » 1 : 12

Van het exploiteeren van mandamenten.

Art. 30. Voor het exploiteeren van allerhande mandamenten, het zy by klokke-slag of anderzints, binnen de stad en het casteel, zullen zy genieten » — : 18

Art. 31. Voor het affigeeren van ieder stel der édictale citatien, buyten en binnen de stad en het casteel..... » 1 : 30

Art. 32. Voor het minuteeren en grosseeren van hunne schriftelyke relaasen, rapporten, etc., op de geëxploiteerde mandamenten, etc., die niet grooter als een zyde schrifts zyn..... » — : 9

Art. 33. Ende grooter als eene zyde, zullen zy voor ieder zyde daar en boven genieten..... » — : 9

Art. 34. Ende werd verstaan in het generaal, dat elke zyde, behoorlyk gegrosseert, moet inhouden twintig regulen en yder regul 24 à 26 letteren.

Lyst van het salaris voor de notarissen.

Voor het minuteeren en grosseeren van een obligatie, het zy met of zonder borgtogt, tot 100 rd ^s rd ^s	— : 40
Van 100 tot 500 rd ^s »	1 : 12
» 500 rd ^s en daar boven..... »	1 : 24
Slaven-transporten met dies afschrift..... »	— : 42
Voor het minuteeren van een ordinair testament met dies gros..... »	4 : 24
Dog van meer extentie zynde, voor ieder blad nog Byragt dubbelt..... »	— : 24
Superscriptie van een testament..... »	4 : 24

Actens van cessie, donatie, cautie, borgtogt, guarand, indemniteit, quitantie, additie, repudiatie en autorisatie, mitsgaders alle actens, die vandenatuur zyn	rd ^a	2 : —
Bodemerye-brief en het gros.....	»	1 : 58
Generale- en codicillaire-procuratiën van op reis gaande personen en 't afschrift.....	»	2 : 18
Een generale procuratie met dies gros.....	»	2 : —
Speciale procuratiën, diverse.....	»	1 : 24
» procuratie tot den ontvangst van gagie, met twee afschriften.....	»	2 : 24
Een wissel-brief, des nodig, met twee afschriften.	»	2 : 18
Actens van substitutie en surrogatie.....	»	1 : 32
Een acte van verzegeling en ook van ontzegeling, met dies afschriften.....	»	3 : —
Voor het minuteeren van inventarissen van boedels, voor ieder blad, ieder zyde van 20 regels, ieder regul van 24 à 26 letters.....	»	— : 50
En voor het afschrift van ieder blad, van 20 regels op een zyde.....	»	— : 24
Actens van koop, huur-cedull, ackoord besteeding, obligatoir, huwelykse-voorwaarden, boedel-rekeningen, protesten, insinuatien, interrogatorien, attestatien, declaratoiren, revocatiën, afstand en certificatie, na dies groote, voor het minuteeren van ieder blad.....	»	— : 24
En voor het grosseeren van het blad.....	»	— : 24
Wyders voor alle copyen, zonder onderscheid, voor ieder vel.....	»	1 : —
Alles gerekent buyten den gang, indien zodanige actens niet ten comptoire van den notaris gepasseert werden, item buyten het zegel- en getuygen-geld.		
Voor een gang binnen de stad.....	»	— : 24
En buyten de stad.....	»	1 : —
Wyders voor yder uur vacatie.....	»	1 : —
Dog by nagt dubbeld.		

*Lyst van de salarissen voor den secretaris van kleene-zaken, den
gesworen-clercq van den raad en de solliciteurs.*

Voor de constitutie op de secretarye.....	rd ^a —	: 12
» het rolleeren van de eerste praesentatie, item default, recollement en uytspraak, ieder....	» —	: 10
» 't rolleren van de lopende zaken,.....	» —	: 2
» de ordinaire notul van lopende zaken met het zegul.....	» —	: 16
» » ordinaire notul van default met het zegul	» —	: 16
» » extra-ordinaire notul van default, na de grootheid getaxeert.		
En van ieder zyde, dat dezelve nog groter is dan een vel schrifts, nog.....	» —	: 9
En voor de notul van recollement met het zegul.	» —	: 23
Voor de acte van recollement.....	» —	: 12
» 't appointement van domicilium citandi et executandi, enz., zo ook voor 't appointement van namplissement met 't zegul.....	» —	: 42
» ordinaire appointementen ter rolle, met het zegul en afschrift op een zegul.....	» 1 :	6
» extra-ordinaire appointementen ter rolle, na de grootheyt; voor ieder zyde, dat 't grooter is als een ordinair appointement, nog....	» —	: 9
» een ordinaire sententie, een vel groot, met 't zegul en dies afschrift op een zegul....	» 2 :	—
En grooter, voor ieder zyde nog.....	» —	: 9
Voor de notul van huys-ruyminge met 't zegul..	» —	: 32
» een copia-obligatie, van ieder zyde gros....	» —	: 9
» alle verdere copias, die ter rolle of daar buyten verzogt werden.....	» —	: 9
» het nemen van visie, voor ieder vel.....	» —	: 3
» » weder ligten van ieder stuk.....	» —	: 4
» » opmaken der kosten, ieder zyde, buyten 't zegul.....	» —	: 10
» » nazien van dezelve.....	» —	: 10

De sollicitteurs.

Consultatien en aantekening van de instructie....	rd ^s — : 12
Voor de gang binnen de stad.....	• — : 10
» » eerste praesentatie, item default en recollement ieder, buyten 't zegul.....	» — : 10
» het ligten en weder ligten van ieder stuk..	» — : 4
» de ordinaire termynen	» — : 7
» » » » in conventie en reconventie of exceptie.....	» — : 10
» 't termyn van uytpraak.....	» — : 7
» » waar by condemnatie ter rolle werd geobtimeerd.....	» — : 10
» revisie of resumptie van de bewys-stukken en hylagen, die geproduceert zyn, dan wel resumptie, die van andere papieren verzogt werd, voor ieder vel gros.....	» — : 2
» de communicatie binnen de stad.....	» — : 10
» » » buyten » »	» — : 14
» 't intendith met het zegul.....	» — : 18
» 't overhandigen van declaratien van onkosten of eenige copyen aan hunne meesters, binnen de stad	» — : 10
Item, buyten de stad.....	» — : 14
En voor de communicatie, als 'er ietwes ingedient is, binnen.....	» — : 10
Buyten de stad.....	» — : 14
Voor het opmaken van den inventaris, aan den gesworen-clercq en niet de sollicitteurs, voor ieder vel.....	» — : 56
Item, voor het fourneeren van het proces, voor ieder stuk.....	» — : 1
Voor de genomene opening van enquesten, den gesworen-clercq voor ieder stuk.....	» — : 4
En de sollicitteurs.. ..	» — : 4
Voorts is by deze occagie goedgevonden en verstaan te	

statueeren, dat ieder declaratie van onkosten met 5 procento boven het bedragen van gedagte declaratie bezwaart zal werden en dat dese 5 procento aan de leden van den Raad, van Schepenen en van 't collegie van kleine zaken voor het examineeren en nasien van die declaratien zullen werden toegelegd; gelyk mede aan gemelde leden van den Raad g'acordeert werden twee stuyvers van yder notarieele acte, die door hen als commissarissen uyt gemelden Rade nagezien zal zyn, om door de notarissen, ieder voor zoo verre de voor hun gepasseerde actens betreft, betaalt te werden; met ordre aan de secretarissen van meergemelden Rade, Schepenen en commissarissen van kleine zaken, om 't een en andere in te vorderen en te colligeeren, ten eynde jaarlyks onder de respectieve leden van die collegien in gelyke deelen verdeelt te werden.

Verder is nog nodig g'oordeelt en verstaan, de procureurs en sollicitours te interdiceren om in zaken, waarinne zy bereels sententie of appointement bekomen hebben en genoodzaakt zyn verzoek tot verkooping of gyseling te doen, buyten de sententie of het appointement, 't welk zy als dan eenelyk zullen mogen overleggen met de daar aan geannexeerde relaasen van den deurwaarder of bode, daar nevens een register met stukken te exhibeeren, gelyk meesten tyds geschied is, eenelyk om daar door de kosten te vermeederen; met ordre aan de collegien van justitie om daar omtrent attent te zyn en almede te beletten aan de practisyns het maken van alle onnodige allegatien en redites in haare schriftuuren en voor al in haare requesten ofte anderzints; en, by bevinding van het contrarie, by sententie, vonnis of dispositie te verklaren, dat sy daar voor geen salaris verdient hebben.

Mede is verstaan als eene vaste ordre te statueeren, dat de declaratien van kosten door de commissarissen en gecommiteerdens, in welker maand de sententie van het proces gepronuncieert is, nagezien en getekent zullen moeten werden, en door geen andere, op verbeurte van een hondert ryksdaalders voor den armen door den geenen, dewelke tegen deze speciale ordre zal zyn te werk gegaan.

Ook is verstaan deze commissarissen en gecommiteerdens te recommandeeren en te gelasten om zorge te dragen en in te staan, dat 'er niets boven 't gepermitteerde by dit reglement werde opgebracht, nog voor den een, nog voor den anderen, nadien, by bevinding van het contrarie, dezelve almede zullen verbeuren gelyke hondert ryksdaalders voor den armen.

Buyten dien is, nog verstaan te statueeren dat de geene, die zig zal hebben geëmancipeert deze ordre ten aanzien van het bepaalt salaris te overtreden, gedeporteert en dus uyt zyn dienst gestelt zal werden, ongerekent de verzending met een der eerst vertrekkende schepen na Nederland van de geene, die van daar in India mogten zyn aangekomen.

Lyst der salarissen, zodanig als dezelve by den secretaris, gezworene-clercq en boode van Weesmeesteren deser stede genoten zullen mogen werden.

De secretaris.

Voor den verkoop van losse- of vaste goederen, van 't hondert.....	rd ^s	5 : —
» het inventariseeren, het opmaken van den inventaris en de dierwegens te doene moeyte, van ieder vel, mits vier-en-twintig regels op een vel gestelt en alle onnodige extensien vermyd werden.....	»	1 : —
» 't inboeken van alle inkomende capitalen, van het hondert.....	»	— : 12
» 't registreeren van testamenteen.....	»	1 : 24
» 't passeeren van Weesmeesteren-kennissen..	»	2 : 24

De gezworene-clercq.

Van alle verdeelingen en overschryvingen der gelden, van 't hondert.....	»	— : 12
Mits zig stipt gedragende aan het 46 ^{ste} articul van		

Weesmeesteren instructie en verders geene ver- deelingen en overschryvingen makende, als die noodzaakelyk geschieden moeten.	
Voor een certificaat, dat niets met de Weeskamer heeft uytstaande.....	rd ^s — : 24
Blyvende van die betaling geëxecuteert de geenen, die verklaringen van armoede hebben ingedient of zig anderzints in een armoedige staat be- vinden.	
Voor een quitantie voor pupillen of andere per- soonnen, die haare capitalen van de kamer ligten.....	» — : 12
» het royeeren van een Weesmeesteren-kennis	» — : 12
» het opmaken der biljetten.....	» 1 : —
» yder perceel, dat verkogt werd.....	» 1 : —
» de extracten, die aan de huysen appart ge- affigeert en tot het doen der opdragt uytge- trokken werden, 't stuk.....	» — : 12
» een certificaat, onder een verklaring van armoede, niets te laten betalen.	
» het extraheeren van rekeningen, journaals- wyse, en alle andere papieren, staande 24 re- guls op een zyde, 't vel.....	» — : 40
Dog van copias van testamenten, inventarissen en vendu-rollen zal voor 't vel, gelyk voormeld, maar berekent mogen werden.....	» — : 20
Voor een copy soldy-rekening.....	» — : 12

De boode.

Van den verkoop der losse- en vaste-goederen een- half pro cento of.....	» — : 24
Voor de invordering van alle uytstaande gelden een-quart pro cento of.....	» — : 12
» het ophalen en bestellen der testamenten, van yder.....	» — : 12

Voor yder persoon, die hy citeert om in vergade- ring te compareeren.....	rd ^a — : 12
» tafel, zeyl en gomslag tot de vendutie....	» 2 : —
» het aanslaan der biljetten.....	» 1 : —

*Lyst der salarissen, zodanig als dezelve by den secretaris,
clercq en bodens van Heemraden der Bataviasche
ommelanden genoten mogen werden.*

De secretaris.

Voor ieder extract.....	rd ^a 1 : —
» » erf of stuk land, by verkoop.....	» — : 12
» » quitantie.....	» — : 12
alles buyten het zegul-geld.	
Voor commissie- of vacatie-geld, 's daags.....	» 6 : —

De clercq.

Voor ieder request, buyten 't zegul-geld.....	» 1 : 50
» » registratie van de suyker-moolens, araks- branderyen, steen-, kalk-, panne- en potte-bakke- ryen, by verkoop of overschryving.....	» 1 : 50

De bode.

Voor ieder vacatie by de particuliere werken, 's daags.....	» — : 24
» » vacatie in commissie, 's daags.....	» 5 : 12

*Lyst der salarissen, zodanig als dezelve by den secretaris
en bode van 't collegie van Boedelmeesteren
genoten mogen werden.*

De secretaris.

Voor het verleenen van een permissie-briefje tot het begraven van een Chineesch of Mahome- taansch lyk.....	rd ^a — : 12
---	------------------------

Voor het registreeren en uytſchryven van een testament.....	rd ^a	1 : 42
<i>NB.</i> Hier van geniet de eerste clercq of overdrager	»	— : 12
Voor het verleenen van een Chineesche trouw-brief	»	1 : —
• • opmaken van een boedel-rekening, na het getal der jaaren en dat dezelve groot is; egter mag dezelve niet surpasseeren...	»	10 : —
• • passeeren van een quitantie, zonder borgtogt.....	»	— : 12
• • passeeren van een quitantie, met borgtogt	»	— : 24
• • inventariseeren van een boedel, na dat daar veel tyd en moeyte mede toegebracht werd; egter mogen zodanige inventarissen almede niet surpasseeren.....	»	10 : —
• • opmaken van onderhandsche inventarissen, als: in de boven-landen, 's daags...	»	6 : —
in de stad.....	»	3 : —
• de vendu-penningen van losse-goederen, pro cento.....	»	4 : —
• • vendu-penningen van vaste-goederen, pro cento.....	»	5 : —
• • het biljet-geld, tot het verkopen der vaste-goedereu, voor yder stel.....	»	9 : —
Dog by aldien zodanig biljet groot is en boven de vyftien perceelen bevat, dan is het salaris dubbelt.		

De bode.

Voor de vendu-penningen van alle vaste goederen, $\frac{1}{2}$ pro cento of.....	»	— : 24
• de vendu-penningen van alle losse goederen, een pro cento of.....	»	1 : —
• het aanplakken van biljetten.....	»	— : 24
Laastelyk is, ten opzigte van de bediendens van de collegen van Wees-meesteren, Heemraden en Boedel-meesteren verstaan, dezelve niet alleen de stipte observantie der voormelde ordres ernstig aan te bevelen, maar ook vast te stellen, dat de geene,		

die de gemaakte bepalingen in dezen mogten komen te overtreden, voor een jaar zullen werden gesuspendeert van haare ampten en bedieningen, boven twee maanden gagie, tot een boete voor de armen.

In 1788 gaf dit stuk aanleiding tot het volgende:

Tusschen de instructie voor commissarissen van kleyne zaaken van den 5^{en} December 1669 en de resolutien dezer regeering van den 20^{en} Augustus en 25^{en} September 1755 en 3^{en} May 1763 door de heeren Meesters eene tegenstrydigheid geremarqueerd zynde, dewyl by de eerste gestatueerd word, dat parthyen, voor commissarissen van de kleine rol compareerende, niet zullen mogen gebruiken een advocaat, procureur of ander persoon, en by de laatste, dat de procureurs als solliciteurs voor de voorschreeven rol zullen mogen postuleeren; en, by nader inzien, door deze regeering niet ontkend kunnende worden, dat dezelve daar in gevonden word en dat voor zo verre door de laatste besluyten gederogeerd word aan dat articul der gemelde instructie; zo is goedgevonden en verstaan hun Wel Edele Hoog Agtbare hier omtrent verschoning te verzoeken, doch teffens aan te merken, dat, dewyl deze regeering bevond, dat de litiganten voor commissarissen van kleine gerigts zaaken niet konden te recht komen zonder het gebruik van een practizyn en dat die lieden door het gebruyk van een zo genaamden solliciteur of diergelyke, onbedrevene subjecten misleid en in zaken van zo weinig importantie op hooge kosten gejaagd wierden, haar oogmerk geweest is om daar in door de gemelde besluiten te gemoot te komen door het emplooi van een kundig procureur, in steede van een onervaren solliciteur, echter met het salaris van den laatsten; en dat men in allen gevalle, by een nauwkeurig onderzoek en overweging der zaak, van achteren ontwaard, dat de verlegenheid, waar in de Raad van justitie zich gebragt vondt wegens de tegenstrydigheid der gemelde resolutien met de voormelde instructie, zonder eenige grond is geweest, na dien de gemelde resolutien nimmer eenige relatie tot den Raad van

justitie, maar alleen tot commissarissen van zee- en commercie zaaken en het burger collegie van kleine zaaken gehad hebben.

3 Mei. *Onkosten voor het taxeren van declaratiën van practizijns en voor het nazien van notariële acten.*

Uit hoofde de leden van den Raad van justitie weynig of gene vacatie gelden genieten en dat het dus niet meer als billyk geoordeelt kan werden, zo wel aan commissarissen van gemelde rade, als aan de gecommiteerde Schepenen en die van 't collegie van kleyne zaken iets toe te leggen voor de moeyte van het behoorlyk nasien en taxeeren van declaratiën van onkosten der practisyns, is goedgevonden en verstaant te statueeren, dat yder. declaratie van onkosten met 5 perc^{to} boven het bedragen der gedagte declaratie beswaart zal werden en dese 5 perc^{to} aan de leden van den raad, van Schepenen en van 't collegie van kleyne saken toe te leggen voor het examineeren, nasien en taxeeren der voormelde declaratiën, mitsgaders daar en boven aan de leden van meerinelde rade te accordeeren twee stuyvers van yder notariale acte, die door deselve als commissarissen sullen nagesien zyn, om door de notarissen, yder voor zo verre de voor hen gepasseerde acten betreft, betaald te werden; met ordre aan de respective secretarissen om het een en ander in te vorderen en te colligeeren, ten eynde jaarlyks onder de respective leden in eguale portien verdeelt te werden.

16 Mei. *Last op de practizijns te Batavia, »imant ter »rolle adjourneerenule om getuygenisse der waarheyte »te geven, al teffens en voor dat daar eenige dispositie »over genomen werd, te exhibeeren de articulen en vraag- »poincten, waar op men de gerequireerdens sal willen »doen hooren, omme die, by den regter geresumeert en »geëxamineert zynde, alsdan op de presentatie tot het »geven van getuygenisse sodanig gedisponeert te werden, »als in goeder justitie sullen vermeenen te behooren”.*

Bij het collegie van Schepenen was een »constant” gebruik,

dat, wanneer iemand gedagvaard werd om getuigenis der waarheid af te leggen, zulks »simpelyk" werd toegestaan, »sonder informatie te neemen, over welke poincten men de »getuygen wilde examineeren, — eenlyk, dat nog wel op het »versoek van de gereq. aan haar, alvorens te antwoorden, »is geaccordeert copias van solanige articulen en vraagpoincten, »als waar op men deselve wilde hooren".

Maar van dit gebruik werd misbruik gemaakt, doordien de practizijns zich niet outzagen »somyds inquisitoire vragen »te doen ter belediging van een derde, waar op niemant »gehouden, veel min verpligt is te antwoorden".

17 Mei. *Voorschrift nopens »bevindingen" op negotieboeken.*

Aangemerkt zynde, dat de bevindingen der Indiasche negotieboeken, met de daar op gestelde marginale aantekeningen, tot heden maar enkeld na de buyten comtoiren zyn afgezonden geworden; en het nadeel, dat, by het blyven van het schip of minder vaartuygh, waarmede dezelve worden gezonden, daar uyt, door verloop van tyd, kan resulteeren; so is, tot voorkoming van dien, nodig geoordeelt en dienvolgende verstaan in den aanstaande de marginale aantekeningen op de bevindingen der Indische negotie boeken, niet alleen eens enkeld, in margine van de bevindingen selfs geschreven, maar ook buyten dien apart, wegens het menigvuldig schryfwerk, dat aan de bevindingen verknogt is, na de respective buyten comtoiren te senden, met ordre aan de ministers en bediendens aldaar, eens voor al, om op de ontfangst van dese laatste, de beveelen, daar by vervat, zo wel te executeeren, als of dezelve te gelyk, nevens de bevindingen selfs en in margine van deselve geschreven, ontfangen waren.

17 Mei. *Oprigting eener Weeskamer te Samarang.*

Nadat het Samarangsche bestuur de nuttigheid van dezen

maatregel had betoogd, op grond, »dat de administratie der weespenningen tot nog toe waargenomen was door twee leeden van den politicquen raad, maar dat die, veelyds met hunne eygene bedieningen te zeer geoccupeert zynde, de zaken der wezen altoos niet ten genoegen van Weesmeesteren te Batavia hadden kunnen administreren, gelyk daar over al meermalen klagten waren ingekomen, en dat de handen der voorschreven weesopzienders ook veelyds door 't collegie van Weesmeesteren te dezer hoofdplaats te zeer gebonden waaren om de zaken te kunnen dirigeeren, zo als zy in gemoede dagten best te zyn; en dat het dierhalven en om het vermeerderen der lasten, aan die bediening of administratie vast zynde, praesefabel scheen een collegie van Weesmeesteren op te regten; zo is verstaan voormelde ministers te qualificeeren tot de opregting van een diergelyk collegie en daar in, volgens hun voorstel, een lid uit den politicquen raad als praeses en voorts twee andere van 's Compagnies dienaren, met even zo veel burgers, sessie te laten hebben, mitsgaders den eerste clercq van politie daar by als secretaris te laten fangeren, nadat hy alvorens voor de somma van duizend ryksdaalders zal hebben borg gesteld; terwyl goedgevonden wierde de verdere schikkingen omtrent dit collegie aan den heer gouverneur, van Ossenberch, over te laten”.

$\frac{24}{31}$ Mei. *Voorschriften nopens gemunt en ongemunt goud.*

Is goedgevonden en verstaan den heer Directeur Generaal te qualificeeren om uytterlyk 19½ rd^s voor het reaal fyn goud te besteden en teffens den uytvoer van al het ongemunt goud, van dese hoofdplaats na elders, aan yder een by een biljet te interdiceren, op poene van confiscatie by agterhaling; mitsgaders de gemeente daar by almede te advertieren, dat de Comp^e na deesen, by benodigtheyd, het zelve goud by inkoop niet hoger sal accepteeren als ten alleruyttesten tegen 19 rd^s het reaal fyn, op dat elk een sig daar na in 't vervolg by inkoop van goud zal kunnen reguleren.

²⁷/₃₁ Mei. *Bepaling, dat de Regering keizer-daalders en Fransche kroonen in betaling zoude aannemen.*

Door den heer Gouverneur Generaal in consideratie gegeven zynde, dat de keyzersdaalders te deser hoofdplaats sedert eenigen tyd seer in de wandeling waren geraakt, dog dat onder de ingesetene omtrent derselver acceptatie tegen een en deselve prys nu en dan eenige difficultheyten en differentien waren ontstaan, om dat dezelve, als een vreemde munt zynde, niet gangbaar waren tegen een zekere bepaalde prys, onder een voorstel, dat, nademaal deselve jongst in 't jaar 1759/60 na Bengale gesonden en aangerekent tegen $f\ 5 : - : 12$, verkogt waren tegen $f\ 5 : - : 10\frac{5}{8}$, uytmakende $\frac{1}{4}$ perc^{to} verlies, het niet ongeraden zoude zyn deselve by de Comp^e te accepteren tegen $f\ 3$ of 60 stuyvers het p^e, wanneer men daar op, by verzending en verkoop in Bengale, nog eenig voordeel soude kunnen berekenen, zo mede de zilvere lousen of Fransche kronen, dewyl die in gewigt houden 51 stuyvers en in essay 11 penningen en $\frac{1}{2}$ greyn, en de keyzersdaalders daar en tegen doorgaans maar wegen van $49\frac{1}{2}$ tot $49\frac{3}{4}$ stuyvers en essayeeren van 10 penningen en 5 greyn tot 10 penningen $15\frac{1}{2}$ greyn; so is, ingevolge dien voorstel, goedgevonden en verstaan de keyzersdaalders en zilvere lousen of Fransche kronen by de Comp^e acceptabel te verklaren tegen 60 stuyvers yder en daar van de gemeente by een biljet te advertieren, om te dienen ter versending na Bengale.

2 Junij. *Voorschrift nopens het wegen van pondgoederen*”.

Is goedgevonden en verstaan, op dat de ontfangst en weder uytlevering der pondgoederen met een genoegzame gerustheyd van wederzydsche parthyen, namentlyk de administrateurs en de scheepsoverheden, zal kunnen geschieden, voor het vervolg te statueeren en ook circulair na de respective buyten comtoiren van India te ordonneeren, dat de administrateurs, zo wel

te deser hoofdplaats, als aldaar, by den ontfangst en afscheep van pondgoederen, om de tien weegzels de gewigten zullen moeten overzetten en de schaal voor de te wegene goederen open laten en dus het een tegens het ander verwisselen, gelyk reets by resolutie deser tafel van den 14^{en} November 1696 is vastgesteld zulk om de vyftig weegzels te doen, dewyl de balans of as derzelve, die heel ligt aan de eene kant te veel kan afslyten door het continueel wegen op een en dezelfde zyde, als dan aan wederzyden gelyk zal afslyten en het different, dat er tusschen de eene en andere zyde van de schaal mogte wezen, door het over en weder wegen van de eene helft der goederen tegens de andere helft kan werden gerescontreerd, en dus ook weg genomen werden alle nadelige suspicie, die anders ten laste van de respective administrateurs zoude kunnen werden geformeerd.

$\frac{2}{10}$ Junij. *Bepalingen nopens den handel op China.*

In consideratie genomen zynde, dat, ofschoon men de particuliere vaart en handel na China aan de Bataviasche ingezetenen al niet permitteerde, dezelve egter aan de vreemde natien niet konde worden belet, gelyk men by ondervinding heeft, dat ze, door dese of geene occagie transport na Canton of Macao erlangende, met een Maccaus schip of andere gelegentheid van daar herwaards terug keeren en mede brengen allerhande Chinase wharen, die alhier getrokken zyn; en dat, wanneer men de ingezetenen dezer colonie, die anders uyt dien handel voor een groot gedeelte nog haar bestaan hebben gehad en nu door de vreemden daar in veel afbreuk lyden, de vaart derwaards op zekere voorwaarde toestond, zulk de Comp^e niet prejudicieeren, maar veel eer haar intrest, dat uyt de welvaart harer onderdanen moet geboren worden, verbeteren zoude door veele samenlopende omstandigheden, die in het articul van den handel als hand aan hand gaan en te zamen de negotie moeten doen floreeren; en, dus dan ook geene difficulteyt gemaakt zynde om, in maniere voorsz., passen na

China te geven; so is goedgevonden en verstaan jaarlyks voor twee scheepen of vaartuygen aan particuliere ingezetenen deser colonie, tot derzelve verzending direct van hier na China en van daar inzelvervoegen ook weder terug na Batavia, zonder onder de weg ergens anders aan te mogen lopen, passen te verleenen, onder conditie, dat daar mede niet zullen mogen worden vervoert speceryen, thin, nog peper, nog ook in de lading van deselve schepen of vaartuygen eenige portie mogen hebben de vreemde natien, veel min iemand anders voor hare rekening; en dat de equipanten van gezegde schepen of vaartuygen, ten eynde daar van te beter versekert te kunnen zyn, onder presentatie van cede zullen moeten verklaren, dat, zo als gezegd, in derzelve ladingen geen vreemde Europeesen of andere als Bataviasche ingezetenen participeeren, op poene, dat, by bevinding van het contrarie, de meermelde schepen of vaartuygen met derzelve carguazoenen ipso jure zullen wesen geconfisqueert, gelyk ook in cas, dat daar mede speceryen, peper of thin mogten wesen of werden vervoert, dan wel daar toe tentamen gedaan zyn, om verdeelt te worden de eene helft voor de Comp^e en d'ander helfte voor den officier, die de calange zal doen, mits dat hy zelfs den aanbrenger contenteere; weshalve, mede geresolveerd wierde om, zo wel hier de respective officieren van justitie en de sabandhaars, als in Canton de supercargas te gelasten om tegen de overtreding van het een en ander zorgvuldig te waken, en daar en boven de laatgemelde te qualificeeren om, by bevinding, dat dese limitatie en ordre door de particuliere traffiquanten mogte wesen te buyten gegaan, de bewysen daar van als dan met het corpus delicti en ook, des mogelyk, het scheepje of vaartuyg van deselve, met en onder convoy van een van Comp^e schepen, herwaards over te zenden.

Daar en boven is, om dese vaart en handel der particuliere ingezetenen deser colonie na China zo veel te meer te soulaageeren omtrent de articulen, die buyten de peper, thin en speceryen tot negotie derwaards voornamentlyk moeten dienen en ten meerendeele bestaan in tripangs, vogelnesjes en agar-

agar, goedgevonden en verstaan, op dezelfde penaliteyt van confiscatie, de helft voor de Comp^e en de wederhelft voor den officier, die de calange of aanhaling zal doen, te verbieden den uytvoer alhier van tripangs, vogelnesjes en agar-agar aan alle vreemde natien, zo door haar zelve, als door andere voor hare rekening, maar deselve daar en tegen te permitteeren aan de nachodas der Chineesche jonken en aan de op China, op de voorwaards vermelde voet, particulier handel dryvende ingezetenen deser stad.

Inzelvevoegen en onder gelyke straffe van confiscatie is, om reden voorsz., verstaan te interdiceren den invoer te dezer hoofdplaats van allerhande Chinese wharen, hoe ook genaamt, door vreemde Europeën en ook door andere voor hare rekening; mitsgaders, om zulx te beter tegen te gaan en aile slinkse practycquen daar omtrent weg te nemen, de nachodas der alhier aanwezende jonken, by derzelve vertrek, door de officieren der Chinese natie ter deser plaats te doen waarschouwen en ook schriftelyk aan hen te laten opgeven, dat zy, by hun retour herwaards, gene goederen op vragt voor de gezegde vreemde natien zullen mogen medebrenge, op poene, dat haar jonken en ingeladene goederen ten eersten zullen werden confiscabel verklaart, maar dat hen zulx egter gepermitteerd blyft omtrent goederen, die de Bataviase ingezetenen in eygendom toebehoren.

Zie ook bij 15 December 1774.

⁴/₁₀ Junij. *Voorschrift nopens de verzending naar Nederland van thee door particulieren.*

Is geresolveerd en verstaan, de gemeente by een billet te advertieren, dat de recognitie van de thee op vragt, ingevolge aanschryven der heeren Meesteren, gefixeerd blyft op vyftig perc^o van de uytkoops prys, met dien verstande, dat van de thee, die by verkoop in Nederland minder dan twintig stuyvers per pond zal rendeeren, egter tien stuyvers aan de Comp^e zullen moeten worden voldaan, op dat dus een yder zig in

den aanstaande, zo by den inkoop, als verzending van thee op vragt met 's Comp^s schepen na Europa, daar na zal kunnen reguleeren en gene ignorantie pretendeeren van de verpligte betaling dezer recognitie.

6 Junij. *Opdragt op den gezworen klerk van Schepenen van het waarnemen van het werk der protocollen*".

Geoordeelt wierde, dat hy daar toe, uyt hoofde van zyne dagelyksche presentie ter voormelde secretary, niet alleen beter dan de secretaris van dat collegie konde vaceeren, maar de gemeente ook facie'ler door hem gedient worden met de afgave der nodige copy actens.

7 Junij. *Aanbeveling voor de officieren van justitie te waken tegen vervoer van lijnwaden.*

Dewyl de heeren Meesters op het chapiter van den verboden particulieren aanbrenge en vervoer van lywaten van Chormandel, Bengale, Tutucoryn en Souratta zeggen niets anders te mogen vertrouwen, of de hoofden der gemelde comtoiren en de fiscaals, zo te Ratavia, als ter gemelde plaatzen, zullen, conform hun eed en pligt, tegen alle overtredingen op dat sujet waakzaam zyn, gelyk hunne Edele Hoog Agtbare hen ten overvloede wilden gerecommandeert hebben, met byvoeging, dat dezelve hun, in cas van oogluiking of overtreding, zullen doen gevoelen het effect van haar regtmatig ongenoegen, maar aan de andere zyde byzonder attentie geven op de zodanige, die aan hoog dezelve reële blyken van derzelver vigilantie op dit sujet komen te suppediteeren; zo is verstaan aan de gezamentlyke officieren van de justitie, zo hier, als op lywaat gevende comtoiren, extract uyt haar Edele Hoog Agtbare missive af te laten geven, ter opwekking van hunnen yver in 't vigeleeren tegen den verboden particulieren ver- en in-voer van lywaten.

14 Junij. *Bepaling, dat geen Compagnie's vaartuyg eene reede zonder onkost-rekening mogt verlaten.*

Aangezien men uyt zeker berigt van de opperkooplieden deezes casteels ontwaar wierde eene, so ongehoorde, als oneygene en tegens alle goede ordre aanlopende manier van doen, dewelke op het equipagie comtoir schynt ingesloopen te weesen, dat op een aparte *rekening van continueerende scheepen en vaartuygen* ingenomen worden de onkosten van gedane verstreking aan scheepen en vaartuygen, die men versuymt heeft voor derzelve vertrek by hare onkostrekeningen op te brengen; zo is, om alle irregulariteyten daar omtrent voor te komen en geen scheepen of vaartuygen zonder derselver onkostrekeningen te laten vertrekken, goedgevonden en verstaan, zo wel hier te deeser hoofdplaats, als op alle de buyten comtoiren, circulair ordre te stellen, dat geen schip of vaartuyg van de rheeде zal mogen vertrekken zonder onkostrekening van al het geene daar aan zal wesen verstrekt, en dat al wat na dies depart ten laste van sodanigen bodem mogte werden opgebracht, zal blyven en gelaten worden voor rekening en ter vergoeding van den geenen, die versuymt zal hebben den opbreng van 't verstrekte ter behoorlyker tyd te doen, dan wel van dien, welke, den opbreng hem gedaan zynde, nagelaten mogte hebben de onkostrekening daar mede te beswaren, in zo verre de Comp^e daar by de minste schade mogte komen te lyden.

14 Junij. *Aanbeveling voor de officieren van justitie te waken tegen vervoer van arak.*

Door den heer Gouverneur Generaal aan de vergadering gecommuniceerd zynde het door sommige Chiuese arakbranders uyt aller naam aan zyn Edelheyl gedane verzoek, dat door dese regeering eenige schikking mogt werden genaakt ontrent de arak, die op Java gestookt wierd, also men in 't zekere was g'informeerd, dat dezelve van daar na elders wierd

uytgevoerd, daar nogtans de permissie tot het opregten van een araksbrandery tot Samarang onder geen andere dan deese restrictie was verleent, dat de daar in gestookt werdende arak alleen zoude moeten dienen voor de eygen consumtie van Java en niet van daar mogen werden uytgevoerd, op poene van confiscatie; zo is, uyt aanmerking, dat een diergelyke ongepermitteerde uytvoer grotelyks soude strekken tot praesjuditie en afbreuk van de araksbranderyen alhier, goedgevonden en verstaan de ministers van Samarang aan te schryven om door den fiscaal exact te doen vigeleeren tegens dien uytvoer, met byvoeging, dat al de arak, die agterhaald word, zal zyn ten profyte van den officier of die de aanhaling mogte komen te doen.

Ook is, om den uytvoer van de voorsz., op Samarang gestookte en op een clandestine wyse tegens het uytdukkelyk bevel deser regeering uytgevoerde arak op plaatzen, werwaards men kan presumeeren, dat dezelve het meest door indirecte wegen zal werden vervoert, zo veel mogelyk te beletten en tegen te gaan, geresolveerd en verstaan de respectieve officieren van de justitie, zo alhier ter plaatze, als in de Oostersche gouvernementen en op Malacca, ten ernstigsten te gelasten om tegens den invoer van Javasc arak te vigeleeren, met aankondiging, dat dezelve, by agterhaling, confiscabel zal zyn ten behoeve van den geenem, die de calange gedaan heeft.

^{14 Junij}
^{12 Julij}. *Bepaling, dat onder de schulden van insolvente boedels, welke zonder vorm van proces in Indië betaald mogten worden, ook begrepen waren 's Heeren thollen en geregtigheden''.*

In overweging genomen zynde, dat, ofschoon van de geregtigheden van den Heer van den lande by resolutie van den 9^{en} October 1755 niet spetiaal gesproken werd, dezelve daar onder nogthans stil zwygende moeten gerekent worden begrepen te zyn en dus ook eguaale preferentie te hebben met de dood schulden; is geresolveerd en verstaan, tot ampliatio van

opgamelde resolutie van den 9^{en} October 1755 betreffende de insolvente boedels, te arresteeren, dat voortaan onder de soogenaamde dood- en andere schulden, die hier te lande zonder forma van proces mogen werden afbetaalt, mede begreepen zullen worden 's Heeren tolln en gerechtigheeden, dewelke by het insolvent overlyden van eenig Compagnies dienaar onvoldaan gebleven zyn, ende zulk ingevolge de ordre, by de Bataviasche statuten onder den titul van preferentie en concurrentie, articul 5, voorkomende, mits dat de pagters hunne pretensien behoorlyk koomen te verifieeren, ten langsten drie maanden na het overlyden van zodanigen dienaar, op poene van verstek, even als zulk omtrent andere pretensien op perzoonen, die reeds overleeden zyn, is gestatueerd by het placcaat deser regeering van den $\frac{29 \text{ Junij}}{29 \text{ Julij}}$ 1762, waar van dezelve gezamentlyk door affixtie van een biljet zullen werden geadverteerd ter haren narigt.

17 Junij. Vernieuwing van de bepalingen tegen het toelaten van Roomsche geestelyken.

Door den Gereformeerden kerkenraad uyt naam ende van weegen de synodens van Noord- en Zuydholland versook gedaan zynde, dat het deese regeering behagen mogte om, volgens hare souveraine magt en autoriteit, tegens den indrang van Roomsche emissarissen binnen 's Comp^s gebied zodauige ordres te stellen, als men vermeenen mogt, dat tot maintainue en welstand van de in de landen der maatschappy predomineerende Gereformeerde religie zoude kunnen strekken; zo is verstaan de ordres tegen het admitteeren van Roomsche geestelyken (ten zy op plaatzen, daar dezelve van ouds getolereerd zyn) circulair te renoveeren en de ministers alomme, inzonderheyd van de Westersche comtoiren, aan te schryven om tegen derzelter indrang en den aanwasch van den Roomschen godsdienst met alle mogelyke stiptheyd waakzaam te zyn, ten eynde dus aan het requisit en oogmerk van voorsz. synodens te voldoen.

17 Junij. *Voorschrift nopens pasar's in de Jakatrasche Bovenlanden.*

Door den heer Gouverneur Generaal te kennen gegeven zynde, hoe dat zyn Edelheyd te voren was gekomen, dat op verscheyde plaatzen in de bovenlanden door deeze en geene zeer willekeurig passers gehouden wierden, zonder daar toe egter eenige privilegie te hebben of, al gehad hebbende, het zelve te kunnen aantonen, en dat zyn Edelheyd vermeende, dat daar in, om de algemeene verduuring, die zulks of eygentlyk het heffen van zekere geregtigheden boven de gemaakte bepaling by placcaat van den 6^{en} April 1752 van de wharen, die aldaar te koop gebragt worden, aan de levensmiddelen gaf, behoorde voorzien te worden met geene bazaars voor egt te erkennen of te dulden, dan die door een wettig, van deeze regeering verkregen privilegie gelegitimeerd zyn; zo is, ingevolge het voorstel van welmelde zyn Edelheyd, verstaan geene van de in 't Jaccatrase district gehouden wordende passers voor egt te erkennen en te dulden, dan die met een wettig, van deese regeering verkregen privilegie zyn gelegitimeerd, en teffens te statueeren, dat het regt van zodanige passers, nog by levende lyve, nog na het overlyden van den eygenaar, zal mogen worden veraliëneerd, voor dat daar toe de uyt-drukkelyke toestemming dezer vergadering zal wesen verkreegen, uytgezondert alleen zulke passers, waar van het privilegie by derzelve eerste opregting niet perzoneel vergund is aan de eygenars van landgoederen, maar g'enclaveerd en vast gehegt aan de landgoederen zelve, alzo die van de voorsz. ordre werden g'eximeert.

17 Junij. *Publieke voorstelling van P. A. van der Parra als Gouverneur-Generaal.*

Na op 15 Mei 1761 door den Raad van Indië als Gouverneur-Generaal verkozen te zyn, werd van der Parra bij missive van

11 November 1762 door Heeren XVII^{ten} in die betrekking bevestigd.

De 29ste September 1763 werd bepaald als de dag, waarop alle Compagnie's dienaren, enz. hem trouw zouden zweren.

20 Junij. *Opheffing der betrekking van »informator in »de chirurgie».*

In de godshuizen te Batavia waren geene jongelingen meer aanwezig, die door dien »informator" onderwezen wilden worden.

? ? *Last op de bevelhebbers van ter reede Batavia aankomende Compagnie's schepen zich zoo spoedig mogelijk en registreeks naar den Gouverneur-Generaal te begeven.*

24 Junij. *Beperking van het regt van gijzeling.*

In aanmerking gekomen zynde, dat het hard valt voor een crediteur van zyne geseerde penningen te moeten verliezen, wanneer een debiteur, geen wys op zyne zaken gesteld hebbende, dezelve moetwillig heeft doorgebracht, en dat hem dan nog boven dien het regt zoude worden benomen om aan zodanigen debiteur te appliceeren de middelen van contrainte, welke de wet zelfs daar toe heeft bepaald; maar aan de andere kant ook overwogen zynde, dat de vexatien van een crediteur inede zo verre kunnen gaan, dat hy, alle redelykheid ter zyden stellende, zynen debiteur ad vitam doet gyzelen en dat enkel om aan zyn gemoedsdrift te voldoen, 't geen nogthans geenzints de intentie van de instelling dier wet schynt te zyn, en dat dierhalven, om het laaste te prevenieren, daar in eene verandering diende gemaakt te worden; so is, ter beteugeling van de nu en dan begane excessen in 't gyzelen van schuldenaars, op de propositie van zyn Edelhejd, verstaan voor een permanente wet te statueeren, dat een schuldenaar, na ses jaren gegyzelt te zyn geweest, de vryheid zal hebben om zig ter obtenuë van largatie te adresseeren aan de recht-

bank, op welker gezag hy gegyzelt is; en de collegien van justitie te recommandeeren om de validiteyt van de redenen, welke zodanige schuldenaars ter betoging van hun onvermogen allegeeren, te onderzoeken, de crediteuren deswegen te hooren en, na vergelyking van wederzydse argumenten, zodanig te disponeeren, als zy met de billykheyd best overeenkomende zullen vinden.

1 Julij. *Spillage op ryst.*

De Samarangsche ministers werden gelast aan allen, welken de ryst insameling aangaat, mede te deelen en hen ernstig te waarschouwen, dat in 't vervolg al, wat de nieuwe ryst meer dan vyf en de overjarige meer dan tien ten hondert by 't wannen verliesen mogt, de inzamelaren ter vergoedinge zal worden opgelegd.

Daar en boven is, om in deese bereekening van 't verlies, dat op de ryst by 't wannen verloren word, zeker te kunnen gaan, goedgevonden en verstaan de Javase ministers te gelasten om voortaan, by elken afscheep van ryst, voor den verzender een verzeguld monster van die ryst, een ganting inhoudende, aan de schipper, die de lading vervoerd, ter hand te doen stellen, om het zelve by zyn komste alhier aan den heer Directeur Generaal over te leveren.

Ook is, om voormelde reden, verstaan de administrateurs van 't graan maguazyn te gelasten om, telkens by elken aanbreng van ryst, 100 R uyt de parthy eenlyk te laten wannen en aan den heer Directeur Generaal te berigten, hoe veel by icder proef verloren zy, ten eynde deese vergadering, na vergelyking dezer rapporten met de mede gebragte monsters, in staat gerake om, by bevinding van eenig vergryp, den afscheep te corrigeeren".

8 Julij. *Voorschrift nopens de nalatenschappen van aan boord overleden Soeratsche onder-officieren en matrozen.*

Is geresolveerd en verstaan de overheden van alle in Indien

varende scheepen te gelasten om, by het overlyden van een Sourats Moorsch onderofficier of matroos, desselfs nalatenschap, zoo die maar iets waardig is, dadelyk te inventariseren, by een te pakken en met den naam van den overledenen te beschryven, mitsgaders die voorts aan het hoofd der plaatse, daar het schip het eerst aanlanden mogt, ter hand te stellen met eene behoorlyk getekende notitie, ten eynde van daar met den eersten na Souratta of anders, zo hier toe geen gelegenheid mogte zyn, na Batavia bezorgt te worden, ter verdere voortzending naar Souratta ten behoeve van de regt hebbende; ten welken eynde verstaan wierde extract deses circulair na alle comtoiren af te zenden en de door versuymenis veroorzaakte nadeelen te doen vergoeden door de scheeps-overheeden of ministers, aan wier schuld deselve te attribueeren mogten wesen.

12 Julij. *Voorschrift nopens de terugzending naar Batavia van „invendibele” goederen.*

Ingevolge het verzoek van de opperkooplieden deses casteels is, ter voorkoming van de abuysen, die uyt het versuym notoïr resulteeren moeten, goedgevonden, op nieuw na de respectieve buyten comtoiren circulair te gelasten, dat, by terug zending van invendibele goederen, by de factuur distinct zal moeten genoteerd worden, wanncer, van waar en met welke scheepen zoodanige goederen zyn aangebragt en of deselve g'eyischt, dan wel ongeyischt gezonden zyn, met byvoeging van de nummers der kisten, pakken of stukken en van dies kostende.

15 Julij. *Vergrooting van het corps artilleristen te Batavia.*

Door den heer Gouverneur Generaal omtrent het corps arthilleristen, 't welk voor dese hoofdplaats by de memorie van menagie in den jare 1755 is bepaalt op :

- 1 majoor,
 - 1 capitain lieutenant,
 - 1 extra-ordinair lieutenant,
 - 1 ordinair vuurwerker,
 - 1 extra-ordinair vuurwerker,
 - 4 bombardiers,
 - 40 canonniers,
 - 26 ambagtslieden,
 - 2 corporaal handlangers,
 - 40 handlangers,
 - 1 corporaal mineur,
 - 6 mineurs, en dus primo plan op
- 124 koppen ;

te kennen gegeven zynde, hoe dat zyn Edelheyd al een en andermaal ondervonden hadde, dat het selve te kleyn genomen was, alzo daar uyt de onderhorige posten meede moete worden voorzien, de resteerende arthilleristen voor Batavia zelfs maar een zeer gering getal bleven uytmaken en dus nog te minder toelieten om daar uyt eenig detachement af te steeken by het verzenden van een corps militie na elders; en dat zyn Edelheyd dierhalven van opinie was, dat dat corps wel altoos sterk mogte weesen 180 koppen, om dat men daar mede, in cas van eenige vyandelyke aſtacque, de eerste vertoning maaken moet; al waarom dezelve als nu aan de heeren leeden kwam voor te stellen, of haar Edelens konden goedvinden om het selve tot dat of een groter getal te augmenteeren, met de daar by benodigde officieren; zo is, over dat voorstel gedelibereert en in overweging genomen zynde, dat in een wel geoeffende arthillery de voornaamste kragt van de militie bestaat en dat men dus ook daar op steeds bedagt dient te zyn om die altoos in een goede ordre tot een sufficient getal koppen aan handen te hebben om daar van in cas van nood gebruyk te kunnen maken, goedgevonden en verstaan het voorsz. corps arthilleristen voor deeze hoofdplaats en de onderhorige posten voor den aanstaande te bepalen op 200 koppen, verdcelt in twee compagnien, waar van ieder met de primo plana sterk zal weesen

100 koppen, en dat de eerste compagnie zal hebben de volgende officieren, als;

- 1 majoor en hoofd van 't corps,
- 1 capitain lieutenant,
- 1 extra-ordinair lieutenant,
- 1 ordinaris, en
- 1 extra-ordinaris } vuurwerker.

De tweede compagnie:

- 1 capitain,
- 1 ordinaris lieutenant,
- 1 extra-ordinaris lieutenant,
- 1 ordinaris, en
- 1 extra-ordinaris } vuurwerker.

En voorts ieder compagnie bestaan uyt:

- 4 bombardiers,
 - 40 canonniers,
 - 2 corporaal handlangers,
 - 24 handlangers, en
 - 15 ambagtslieden,
- uytmakende, met de voor gewaagde officieren, de voor elke compagnie bepaalde

100 koppen.

2 Augustus. *Rang-regeling tusschen officieren van de infanterie en van de artillerie.*

Vermits de beslissing der Regering werd ingeroepen nopens de vraag, of, by versterf of absentie van den commandant op eenige post of van een detachement, het commando devolveeren moet op den daar aan volgenden officier van de infanterie, schoon hy minder in qualiteyt zy dan den officier van de artillerie, die by zodanig corps geplaast is; dan wel, of de hoogste en oudste in rang, zonder onderscheid of hy een officier zy van de artillerie of infanterie, in 't commando moet opvolgen; zoo is verstaan die questie, conform het constante gebruyk by de Staatsche en andere troepen, eens

voor al indiervoege te decideeren, dat alomme, daar corpsen van de infantry en artillery gecombineerd ageeren, de rang tusschen officieren van een egaale qualiteyt blyft aan die van de infantry: en dat, by versterf of absentie van den commandant over eenig fort of detachement, het commando overgaat op den hem naast in rang volgende officier van de infantry, schoon ook deeze eene mindere qualiteit bekleedde dan de officier van de arthillery, die by zodanig detachement of in zodanige sterkte bescheiden is”.

$\frac{2}{18}$ Augustus. *Last tot het meten van metsel-kalk met houten »baliën”.*

Den Gouverneur Generaal te kennen gegeven hebbende, hoe dat hem uyt het rapport van den fabrycq, Pruymers, als keurmeester van kalk en steen, te voren was gekomen de schadelyke practycq van de kalkbranders in deze colonie met, zo wcl de Compagnie, als de particuliere ingezetenen, door het gebruyk van manden in steede van houte balys van de bepaalde grots tot het meeten en afleveren van metzelkalk een derde in de maat te kort doen, alzo drie van gedagte manden bevonden zyn niet meer in te houden dan vier, in plaats van zes balys, die zy navolgens het geresolveerde in Rade van India op den 5^{en} November 1745 en 7^{en} April 1750 verplicht zyn voor een ryksdaalder aan een ieder te leveren; en dat, niet tegenstaande hen geordonneerd was die manden na de maat der balys te maken, zy egter daar toe niet te bewegen waren geweest; zo is om daar in te voorzien en die menschen teffens eenigsints te gemoet te komen in de ongelden, die zy te dragen hebben en tegenswoordig veel hoger dan bevorens te staan komen door de verduring, zo van het brandhout, als de praauwlonen, die door hen betaalt moeten werden voor den aanvoer der kraal-stenen van de eylanden hier omstrecks, goedgevonden en verstaan, in steede van de thans by de kalkbranders in gebruyk zynde manden, tot het meeten van de kalk voortaan te laten gebruy-

ken de daar toe voor lange gestelde houten balien en die, even als alle andere maten, gelyk tot nog toe practicabel is geweest, ook voortaan jaarlyks te doen eyken en aan ieder kalkbrander een à twee, na haar versoek, af te geven, mitsgaders dezelve te gelasten om alle leverantien, zonder onderscheyt, 't zy dat die aan de Comp^e of aan particulieren geschieden, met de voormelde g'eykte balien te doen en vyf balien voor een ryxd^e te leveren, zonder dat zy eenige andere maat zulleu mogen gebruyken, op verbeurte van hondert ryxd^e ten behoeve van den geene, die de calange zal doen; waar van verstaan wierde de gemeente by een billet te adverteren en alle officieren van de justitie, zo wel als den fabrycq en een iegelyk te qualificeeren om de contraventeurs, zonder onderscheyd van jurisdictie, te calangeeren.

8 Augustus. *Bepaling, dat afgevaaren Compagnie's schepen gesloopt moesten worden.*

Nadien de heeren Meesters omtrent de door deze regeering aan de residenten van Palembang verleende permissie tot den verkoop van de afgevaarene chialoup, de Meermin, aanmerken, dat dezelve liefst gezien hadden, dat, zoo die chialoup wegens zyne slegte staat van geen gebruik meer voor de Comp^e was, dezelve als dan gesloopt was geworden, nadien de ondervinding te meermalen hadde doen zien, dat, op pretext van onbekwaam te zyn, verscheide vaartuygen waren verkogt, die naderhand tot voortzetting van den particulieren handel met veel succes waren gebruykt, het geen hun Edele Hoog Agtbare oordeelen geensints van het intrest van de maatschappy te weesen; zo is, op het voorstel van den heer Gouverneur Generaal, verstaan naar alle comtoiren van Indien circulair te ordonneeren om 's Comp^e vaartuygen, die waarlyk afgevaaren zyn, te slopen of derzelve blote hollen (zoo dit profytelyker uit komen mogt) te verkopen om gesloopt te worden, zonder te permitteeren, dat zulk een afgevaaren vaartuyg naderhand tot eenig particulier gebruik diene.

11 Augustus. Bepaling van het „advans” op ijzer op 50 pct.

Dit „advans” moest te Batavia „zuyver en na aftrek van alle ongelden, provisien, enz., berekend worden boven de prys, waar mede het yzer by de negotieboeken bekend staat, en op de buyten comtoiren boven de aangerekende waarde en de 2 perc^{to} Bataviasche ongelden, wanneer de Comp^e nog reëtel, door de reductie van het Nederlands in Indisch geld, avanceeren zal 87¹/₂ perc^{to}”.

12 Augustus. Bepaling, dat met 1° September 1763 „vaderlandsche” goederen slechts met Indisch geld zouden worden aangerekend.

By een door den heer Directeur Generaal overgelegd berigt van den koopman en factuurhouder, van Waardt, vertoond zynde, dat hy in observantie van de resolutie deeser regeering de dato 31 December 1761, gefundeert op het g’ordonneerde door de Hoog Edele Heeren Seventienen by missive van den 15^{en} October 1760, na alle Indische comtoiren de vaderlandse goederen met Nederlands en Indias geld, waar van het eerste als speculatief in de binnenste colom en het tweede in de buytenste of laatste colom gesteld en gesommeerd is, aangerekend hadde; en dat, vermits met ultimo deeser een geheel jaar zoude weesen verlopen, dat die aanrekening zodanig was geschied en de bediendens op de buyten comtoiren van de intentie der heeren Majores g’elucideert waren, dat de vaderlandsche goederen met een quart capitaal duurder wierden aangerekend dan te voren, hy uyt dien hoofde verzogt, dat met primo September aanstaande by de afgaande facturen de vaderlandse goederen met beswaring van 25 perc^{to} en dus alleen met het bedragen van het Indias geld mogten aangereken en het Nederlands geld, als maar speculatief zynde, daar by g’excuseerd werden; zo is, met alteratie van het dientwegen geresolveerde op den 31^{en} December voormeld,

goedgevonden en verstaan, navolgens dat voorstel, de Nederlandse goederen met primo September aanstaande by alle van hier afgaande factuuren eenelyk met Indisch geld bekend te stellen, zonder de vaderlandsche aanrekening binnewaards te noteeren, en hier van de ministers en bediendens op de respective buiten comtoiren circulair kennis te geven.

15 Augustus. Verbod tegen het medenemen van slaven naar Europa als matrozen.

Gebleeke zynde, dat verscheide slaven in den jare 1762 uyt Indien waren overgekomen, voor welke niet alleen geen betaling van kost- en transport-geld was gedaan, maar die zelfs op de monster-rollen van de scheepen, waar op dezelve zyn geplaatst geweest, ten faveure voornamentlyk van de scheeps overheeden, voor matroosen zyn aangetekent en als zodanig de voldoening hunner pretenselyk verdiende gagie gevordert hebben; zo is, om tegens diergelyke ongequalificeerde behandelingen de nodige voorzieninge te doen en te beletten, dat aan niemand werde vergunt eenige lysfeygenen na 't vaderland meede te nemen, ten zy alvorens, conform de geveneerde ordre der heeren Meesters, vervat by missive van den 2^{en} April 1760, het transport- en kostgeld voor de heen en weder reyse in Indien zy betaalt, goedgevonden en verstaan alle repatrieerende capitains, capitain lieutenants en schippers, alhier door den waterfiscaal en in Bengale en te Gale door de fiscaals dier plaatsen, by de monsterring te laten gelasten, dat zy zig niet alleen zullen hebben te wagten om slaven, ter ontwyking van 't gezegde transportgeld, by de kladmonster-rollen steelswyse bekend te stellen als 's Comp^s dienaren, op verbeurte van ses maanden gagie, die van den contraventeur deser ordre in Nederland zullen worden ingehouden, maar ook van de eygenaars of verzenders van alle naar Europa overvarende slaven moeten afvorderen de gequiteerde ordonnantien, ten blyke dat het dubbelt transport- en kostgeld in waarheyd voor dezelve voldaan zy, om die ordon-

natiën, by aanlanding in Nederland, te behandigen aan de Bewindhebberën, die de afdanking van de equipagie komen verrichten, op poene, dat de verzuymers deser ordre aanspreekelyk zullen zyn voor de onbetaalde transport gelden van zodanige slaven.

15 Augustus. *Hulp aan vreemdelingen te verleenën.*

Is geresolveerd, voortaan aan niemand van de vreemde natien contante penningen te schieten voor 's Comp^s reekening en zulx in 't geheel te verbieden aan de ministers van Malacca, Padang, Bengale, Chormandel, Ceylon, Mallabaar, Souratta, Karreek en de Caap, met ordre, om tot de verstrekkingen van zeyldoek en andere equipagie goederen al mede niet over te gaan, dan wanneer eenig vreemde, by dies ontzegging, van zyne reyse verstoken en dus in grote ongelegentheyd geraken zoude, en zulx te deser plaatse ook in acht te nemen.

15 Augustus. *Afschaffing van de zijde-kultuur van Compagnie's wege.*

Naar Cheribon en Tagal werd geschreven ook aldaar de „hopeloose” zijde-teelt te staken.

15 Augustus. *Verbod tegen het in dienst neemen van personen om als matrozen te repatriëren.*

Gelet wesende op het genoteerde door haar Edele Hoog Agtbare, dat met de in 't jaar 1762 gearriveerde retoursscheepen verscheyle personen, voornamentlyk van de comptoiren, waar van de scheepen direct na Europa steevenen, in Nederland waren aangeland, aan wien den weg om met Comp^s bodems als passagiers over te komen afgesneden zynde, egter het transport derwaards was toegestaan met hun quasi in 's Comps dienst te engageeren als mattrosen, schoon genoegzaam sigtbaar was, dat zy waren geheel andere personen en

van een geheel andere land-aard, als waar voor zy zig hadden uytgegeven, ja, dat zy niet waren opgeleyd tot het werk aan boord, waar toe zy in scheyn waren g'engageerd en daarom ook van alle scheeps-werk ontslagen gebleeven, met dat gevolg egter, dat de Comp^e aan zodanige perzonen, die als eygentlyke passagiers aan te merken waren, heeft moeten betalen de gagien en praemien, waar toe zy de Comp^e met vervolging in regten hebben bedreygt, is goedgevonden en verstaan niemand ter uytwinninge van de andersints betaald wordende transport- en kostgelden in 's Comp^e dienst aan te nemen, om vervolgens te repatrieeren; en zulx ook aan de ministers van Bengale, Ceylon en de Caap te interdiceren, op pene van, by contraventie, het dubbeld bedragen van 't geene zodanige in dienst genomene perzonen by hun aankomst in 't vaderland aan gagie en premie van de heeren Meesters vorderen mogten, aan de Comp^e te zullen moeten vergoeden.

23 Augustus. *Last op de Officieren van justitie, de Sjahbandars en de Boomwachters naauwkeurig toe te zien, dat geen particulier geschut of geweer, zonder vergunning van den Gouverneur-Generaal, werd in- of uitgevoerd.*

In aanmerking gekomen zynde, dat aan de sabandhaars by resolutie van den 29^{en} December 1758 wel is g'interdiceerd eenige geweiren buyten de geene, die tot een haarblykelyke defensie van schip of vaartuyg moeten dienen, op de passen bekend te stellen sonder spetiale voorkennisse en permissie van den heer Gouverneur Generaal, maar hen niet g'ordonneerd om tegens den invoer van dezelve of eenig ander geschut te vigileeren, en dat nogtans onder zodanigen invoer, ongeagt het by resolutie van den 17^{en} December 1762 gearresteerd verbod tegens den vercoop van canon by publicque vendutie, zonder alvorens daar van een notitie geformeerd en aan den heer Directeur Generaal gepresenteerd te hebben ter examinatie, of het de Comp^e ook in haren dienst te stude zoude konnen

komen, veele desseyne om zig het weder op een voordeelige wyze kwyt te maken kunnen verborgen leggen, die, niet dan te laat ontdekt wordende, van praejudiciabele gevolgen zyn voor 'de Comp^e en hare onderdanen, en dat dierhalven ook daar in diende te worden voorzien; zo is, ter voorkoming van alle schadelyke practycquen, die met zo een vryen invoer van geschut mogten worden beoogt, op het voorstel van zyn Edelheyd, goedgevonden en verstaan aan de officieren van de justitie, de sabandhaars en de boomwagters te gelasten exact te vigileeren en te laten vigileeren, dat geen ander dan 's Comp^e geschut of hand schietgeweir de boom passeere, nog in- of uytgevoerd werde, buyten schriftelyke permissie van den heer Gouverneur Generaal en al wat, particulieren toebehoorende, zonder zodanige licentie in- of uytgevoerd word, aan te houden en daar van ten eersten kennisse te geeven aan zyn Edelheid, op poene van correctie.

30 Augustus. *Regeling van het stemmen in Rade van Indië.*

Al meermalen, ter gelegentheyd der absentie van een of meer heeren Raden ordinair, in aanmerking gekomen zynde, of in zaken van aanbelang derzelve advis zoude moeten opgehaald en voor concludeerende aangezien worden dan niet, dan wel, of in sulken cas de naastvolgende extra-ordinaris Raad of Raden, anderzints maar een adviserende stem hebbende, voor die tyd ook gerekent zouden moeten worden met een concludeerende stem, in plaats van de absente, op te treden, zonder dat zulx nogtans ooyt door een besluit finaal is gedeceideerd, alzo de retroacta hier op nagegaan zynde, bevonden wierd, dat men van begrip is geweest, dat in zodanigen geval van absentie van een of meer heeren, die een concludeerde stem hebben en nog op Batavia present zyn, de als dan nog overschietende extra-ordinaris Raad of Raden voor die tyd met een concludeerende stem in desselfs of

derzelver plaats zouden kunnen optreedden, maar dat, wanneer een ordinaris Raad, by voorval van een zeer importante zaak, door noodzakelykheyd van ziekte of diergelyke onvermydelykheyd absent mogte zyn, als dan de stem van den naastvolgenden en anderzints overschietenden extra-ordinaris Raad niet voor concludeerende aangezien, maar de stem van zodanigen absenten ordinaris Raad opgehaald zoude moeten worden of alleen omtrent deeze en geene zaken van eenig belang, daar over men, by absentie van een of meer ordinaire Raden, gewoon is haar Edelens stem op te halen: so is, om eenmaal hier in een vaste bepaling te maken, waar na men zig in den aanstaande zal kunnen reguleeren, unanim goedgevonden en verstaan, na dat men alvorens in overweging genomen hadde, dat een heer, die absent is en niet als de papieren leest, zonder de raisonnementen en consideratien van de vergadering, by te wonen en aan te hooren, beswaarlyk een wel gegrond advis geeven kan, eens voor al, op approbatie der Hoog Edele Heeren Seventienen, welke by eerste gelegentheyd zal worden verzogt, te statuceren, dat alle zaken (uytgezonderd die, welke volgens de resolutie van haar Edele Hoog Agtbare van den 5^{en} April 1742, op de consideratien van wylen den heer Gouverneur Generaal, Gustaaf Willem van Imhoff, (L. M.) genomen, 't 4de hoofdpunct, 5de hoofdstuk, § 5 en 6, en de deswegens gegevene interpretatie by de vaderlandsche missive van den 15^{en} October 1756, met derthien concludeerende stemmen moeten werden beslist), by absentie van een of meerder Raden ordinaris, zullen worden afgedaan door den Gouverneur Generaal en de ses in Rade van India als dan present zynde heeren leeden, die den anderen in rang volgen, zonder in 't vervolg, gelyk nu en dan wel is gepractiseert, op te halen het advis van de absent zynde ordinaris Raad of Raden, te meer, omdat de heeren Meesters, by derzelver g'eerde letteren van den 2^{en} October 1759 zig uytlatende over de afdoening van zaken in absentie van den heer Gouverneur Generaal, aan de voorzigtige en onpartydige deliberatie

van de *praesente leeden* over laten om, naar tyds gelegentheid, op de voorkomende zaaken te dispooneeren, zo als zy volgens hun eed en plicht voor 't belang van de Comp^e zullen oordeelen te behooren.

6 September. *Bepaling, dat in Bantam de peper-tuinen jaarlijks door een »hoving» van den Sultan, »ten »byweezen van een Comp^e dienaar», moesten worden geïnspecteerd.*

Bij die inspectie moest »van alles specificque optekening» geschieden.

12 September. *Vermindering van het personeel ter Generale Secretarie te Batavia.*

Door zyn Edelhejd te kennen gegeven weesende, dat, schoon het getal der collationisten ter generale secretarye by resolutie van den 24^{en} July 1761 van negen tot ses onderkooplieden verminderd en sedert, op den 29^{en} Juni 1762, besloten is die bedienden in 't geheel af te schaffen, hoogst dezelve echter, om alle overtollige gequalificeerden uit te winnen, oordeelde, dat 'er eene nog manageuser verdeling van 't schryf- en ander werk zoude kunnen gemaakt en daar door uytgewonnen worden een koopman en twee onderkooplieden, te weten, wanneer men:

- 1° de verzaemeling der zo genaamde realia uyt de resolutien en besoignes en van de vaderlandsche positieve ordres liet effen houden door den korten notulist en niet door een afzonderlyk dienaar;
- 2° de bediening van bibliothecaris mortificeerde en op 's Comp^e bibliotheek toezicht liet houden door eenen van de archivariissen of opzienders der boeken; en dat 'er dan nog
- 3° van het tweetal der archivariissen maklyk één konde gemist worden, zo dat de overblyvende archivaris teffens zoude weesen bibliothecaris en in het toezicht houden over de

hoeken en archiven geassisteerd worden door den dagregister-houder, die by deese bediening gemaklyk weezen konde mede-archivaris.

En hier over gesproken en aangemerkt weezende, dat het werk, by deese verdeeling en een behoorlyk toezicht, zonder beswaar van de suppoosten, naar vereysch verrigt kan worden; zoo is goedgevonden en verstaan de voor gewaagde schikking, zo als dezelve door den heer Gouverneur Generaal geproponeerd is, te laten gevolg nemen.

12 September. *Bepaling, dat bij de Nederduitsche gemeente te Batavia zes »ordinaris» predikanten dienst zouden blijven doen.*

13 September. *Bepaling, dat de arak-stokers mogten stoken, wanneer hun zulks »oirbaar» voorkwam, mits elke maand twee leggers arak aan de Regering leverende.*

Zie ook bij 14 November 1755 en 17 December 1762. — De twee leggers 's maands moesten opgebracht worden, onverschillig of de arak-fabrieken werkten of niet.

Heeren XVII^{en} schreven naar aanleiding van dit besluit bij missive van 10 October 1764 »dat niets billyker, nog »natuurlyker is, dan dat men elken brander vryheid laat te »stoken, zo lang en wanneer hy wil en kan».

13 September. *Afschaffing van het afscheid-maal voor repatriërende, gequalificeerde Compagnie's dienaren.*

Zulks geschiedde »om in deese schraale tyden alleszints de »ménage te betrachten».

In 1762 had het afscheid-maal / 2,229:16:8 gekost.

$\frac{13}{19}$ September. *Uitschrijving van een dank- en bededag wegens het aanstaande vertrek eener retourvloot.*

15 September. *Voorschrift nopens de berekening van Javasche en Cheribonsche suiker aan de buiten-kantoren.*

Gesproken weezende over de oneigen methode, zedert eenige jaren hier geïntroduceerd, om de Javasche en Cheribonsche suiker niet met het ware kostende, maar tegen den Bataviaschen inkoop-prys, schoon die hoger is dan die van Java of Cheribon, naar de buiten comtoiren aan te rekenen, waar door de plaats, daar de verkoop geschied, geen genot heeft van de geheele winst, die op zulke suiker wezentlyk behaaldt wordt: zoo is goedgevonden en verstaan voortaan al de zuiker, die van Java of Cheribon hier aangebragt wordt, naar de buyten comptoiren aan te rekenen tegen denzelfden prys, waar voor die by de Javasche of Cheribonsche factuur is in reekening gebragt. alleen maar (buiten de 2 perc^{to} voor Bataviasche ongelden) beswaard met $\frac{5}{8}$ rd^r op 't picol, die hier aan den pachter van de inkomende en uytgaande suiker, volgens het 4de articul van de conditien, by den invoer uit 's Comp^s kasse werd betaald, en zulx zoo lang deese betaling zal stand grypen.

11 October. *Wijziging van art. 21 der instructie op het houden van scheeps-boeken.*

Deze wijziging, gemaakt door Heeren XVII^{een}, luidt, als volgt:

„Dat op de uytreyze geene van des afgestorvene goederen aan boord, nog aan land zullen mogen werden verkogt, dan alleen de geenen, die tot des overledens lyf hebben behoort”.

Zie deel II, bladz. 13, alin. 1.

11 October. *Toelichting tot het bepaalde op 9 Julij 1762 nopens den borgtogt, te stellen door de Shahbandars te Batavia.*

Is goedgevonden en verstaan, tot interpretatie van het

dientweegen op den 9^{en} Juli 1762 beslootene, te statueeren, dat voortaan die geene alleen van de beide sabandaars, welken de collecte van de gelden, tot de sabandary relatie hebbende, aanbetrouwd is, gehouden zal weesen, by intrede van zyn ambt, voor de bepaalde vyf duisent rd^s cautie te stellen, om vier jaren na zyn ontslag of overlyden te blyven voortloopen; terwyl de andere sabandaar, dewelke geen beheering van gelden heeft, daar van by deesen verklaard wordt gelibereerd te zyn.

13 October. *Bepaling, dat te Batavia jaarlijks voor niet meer dan f 2,000,000.— aan assignatiën op Nederland mogt afgegeven worden.*

Dit voorschrift is afkomstig van Heeren XVII^{den}, die niet konden goedkeuren, dat de Indische Regering in 1762 voor eene waarde van f 3,933,516.— aan assignatiën op Nederland had afgegeven.

Het meermalen door de Indische Regering aangevoerde argument voor de afgave van assignatiën tot een groot bedrag (vrees voor geldverzending door tusschenkomst van vreemdelingen) beaamde het Opperbestuur niet.

In zijne missive van 13 October 1763 schreef het ter zake o. a.: »in zo verre UE. met particulieren zouden mogen doelen op 's Comp^s dienaaren, wy immers van dat soort van particulieren niet mogen onderstellen, dat zy in weerwil van haaren eed en plicht zullen inslaan een weg, die haar expresselyk is verboden. En wat belangt andere particulieren, welke onder die strikte band niet leggen, daar van is mogelyk te verwagten, dat, zo lang zy het van hun intrest zullen vinden haar gelden over te maken door het canaal van de Engelsche en andere, vreemde natien, zy zulks niet zullen nalaten te doen, ten ware hun zulks werde belet, zo als Uwe plicht is om met alle oplettendheid en na uytterste vermogen te doen”.

1 November. *Voorschrift nopens het »opvang-loon» van vrije lieden en slaven.*

Den heer Gouverneur Generaal te kennen gevende, dat zyn Edelheyd by continuatie lastig gevallen wierdt omtrent het opvang-loon van zulke lyfeygenen, die, over lyfstraffelyke delicten opgevat, in handen van de justitie koomen en welker eigenaars als dan ongeneegen zyn dat opvang-loon te voldoen en 'er ook, als ze hunne lyfeigenen door derzelve publieke straffen missen moeten, qualyk toe verplicht kunnen gerekend worden; dat zyn Edelheyd derhalven ten dien belange proponeerde deesen middelweg, om het loon voor het opvangen van slaven, die zich aan crimineele misdaden hebben schuldig gemaakt en by de justitie zoodanig worden gestraft, dat ze hunne eigenaaren niet weder in handen koomen, te laten betalen door den geenen van de officieren der justitie, onder wiens jurisdictie de eigenaar van de slaaf sorteert; en, om het opvang-geld daarentegen van lyfeigenen, welke, mindere misdaden begaan hebbende, by de justitie dusdanig gestraft worden, dat ze weeder onder de macht hunner lyfheeren koomen, ten laste van de laasten te brengen; zoo is, gemerkt de redelykheyd van de schikking en het geringe bezwaar, dat hier uyt, in vergelyking van het gemeene nut, voor de officieren van justitie resulteeren zal, goedgevonden en verstaan het geproponeerde niet alleen te ampecteeren, maar ook, op het verder voordraegen van zyn Edelheid, te statueeren, dat 'er ten aanzien van vrye lieden, die over crimineele delicten worden opgevat, dezelve premie en in dezelve proportie, naar maete van de afgelegenhed van plaatzen, als voor de lyfeigenen zal worden betaald, ten laste van de Compⁿ; doch zoodanige vrye lieden, die alleen domestiekelyk of zonder ketting-slag en bannissement worden gecorrigeerd en dus ook na de straffe op vrye voeten zouden koomen, voor het betaalde opvang-loon in de ketting zullen geklonken worden, tot zoo lange zy zelve of hunne vrienden of anderen de voor hun betaalde premie komen te voldoen.

En is by die gelegentheid teffens, ter bevordering van de publieke veiligheid, verstaan de premie voor het opvatten van zulke lyfeigenen of vrye lieden, die zich over crimineele delicten op den loop begeeven hebben, te bepaalen op het dubbel bedragen van 't geene voor gedroste lyfeigenen betaald wordt volgens het desweegens geëmanceerde placcaat van den 13^{en} December anno 1764.

1 November. *Magtiging op het Collegie van Schepenen tot het heffen eener belasting ad $\frac{1}{4}$ maand huishuur van de huizen binnen de stad Batavia, in de zuider-voorstad en in de Chinesche kamp.*

Deze belasting moest dienen «tot styving van de stads kasse».

9 November. *Ampliatie van het reglement op de gepermitteerde bagage van repatriërenden.*

Aangezien 'er by het reglement der bagage van repatriërende lieden in dato 16 Juni 1751 aan een hoofd-officier van de burger-schuttery of cavallery (waar onder men, volgens den gewoonen spreektrant, de capiteins en ritmeesters, de luitenants en de vaendrighs of cornets zoude moeten verstaan) geaccordeert zyn twee vyf-voets-kisten en drie, zoo hy met vrouw of kinderen repatriëerd, en in beide gevallen nog twee matrooze-kisten daar en boven; terwyl de ampliatie op het gemelde reglement, gearresteerd den 14^{en} September 1756, deese bagage alleen toestaat aan een majoor, capitain of ritmeester van de burgery deeser steede, zonder dat 'er gesprooken wordt van luitenants, cornets of vaendrighs; zoo is, om hier omtrent eenmaal alle twyffelingen weg te noemen, goedgevonden en verstaan, tot een nadere ampliatie van 't gewaagde reglement, te statueeren, dat voortaan een luitenant, cornet of vaandrigh van de Bataviasche burgery, repatriërende, zal moogen meede neemen dezelfde bagage als een luitenant of

vaendrig van de milicie, te weeten twee kisten, lang vyf en breed twee en een halven voet.

4 November. *Afschaffing der pacht op het slaan en inwisselen van looden pitjes in het gouvernement van Java's N. O. kust.*

Koperen duiten waren aldaar zóó gewild, dat de looden pitjes nagenoeg niet meer bruikbaar waren.

De pacht had dan ook niet meer dan $56\frac{1}{4}$ rijksdaalders per maand opgebracht.

Hoe groot de vraag naar duiten op Java was, kan o. a. uit het volgende blijken:

•Door den heer Directeur Generaal vertoond weesende, dat, noch de betaeling in duiten, welke volgens het geresolveerde op den 9^{en} Augustus deeses jaars door de bakkers in 't geheel en door den pachter van de groente kraemen voor $\frac{1}{4}$ geschiedt, noch de ten zelden dage gearresteerde en volbragte inwisseling van 10000 rd^s dier koperen munt, toereykt om de pressante eisschen van het Javasche ministerie te voldoen: zoo is goedgevonden en verstaan aan de gezamentlyke pachters van de Jaccatrasche domeinen te permitteeren om ééne maand hunner pachtpenningen geheel in duiten te voldoen, mits zy aan den kassier van den generalen ontfang, voor zyne moeite in het tellen, betaalen 2 rd^s boven ieder hondert, wyl dit als het beste middel gekeurd is om eene naamwaardige party duiten machtig te worden, ter verzending naar Java, werwaards op den eisch van f 240000, nog maar voor f 65723:12:8 heeft kunnen voldaan worden”.

15 November. *Verbod tegen den uitvoer van Batavia naar Timor met particuliere vaartuigen van meer dan 200 ponden buskruit met het daar toe benodigde »scherp”.*

•Groote parthyen buskruyd en scherp” werden jaarlijks

op Timor ingevoerd, »ter breidelinge» waarvan het verbod werd uitgevaardigd.

De poenaliteit was confiscatie en eene boete van 1000 rijksdaalders ten behoeve van de diaconie-armen te Batavia.

15 November. *Bepaling, dat alle, te Batavia van wegen de Regering verkochte lijnwaden van een merk voorzien moesten worden.*

In aanmerking gekoomen, aan de eene zyde, dat het placcaat van den 29^{en} Maart 1754, geamplieerd by een advertissement van den $\frac{12 \text{ Julij}}{3 \text{ Augustus}}$ 1759, den handel van zekere uydrukkelyk benoemde soorten, voor zø verre de Oostersche provintien betreft, wel aan de Comp^e privative gereserveerd en derselver aanbreg aldair aan alle particulieren verboden heeft; doch ook aan de andere zyde, dat, nu geen particulier sedert het jongste, op den 18^{en} December 1761 gepubliceerde biljet lywaeten van de West aanbrenge næg, de gedaante van zaaken geheel veranderd is, wyl ten tyde, dat het eerste verbod in de wereld quam, jaarlyks aanzienlyke partyen lywaeten door particulieren hier ingebragt en gedebiteerd wierden, daar men tans, dat niemand buyten de Comp^e lywaeten uyt de eerste hand verkoopt, aan de kopers ook gelegenheid moet laten om huune waar, werwaards het hun oirbaar dunkt, te vervoeren, te meer, daar het de Comp^e om 't even is, waar zy de winsten op de lywaeten geniete en dat die zelfs vry onkostbaarder hier behaald worden, dan wanneer men dezelve vervoeren moet naar de Oostersche provincien en, buyten het gewoone perykel van de zee, nog gevaar loopt van bederf in 't vervoeren of in de pakhuyzen, daar ze dikwyls jaaren lang, op pretexten van ongewildheyd of andere, renteloos aangehouden of, na het wisselen van eenige brieven over en weeder, als invendibel herwaards terug gezonden en hier met verlies of zoo geringe winsten, dat ze eerder de naem van weezenlyk verlies verdienen, van de hand moeten gezet worden. Welk onderwerp in

't breede beredeneerd en als een grondslag vastgesteld zynde, dat men, eenmaal verzeekerd zynde, dat 'er geene als by de Comp^e ingekochte doeken op de lywaat-slytende comptoiren worden ingevoerd, het inbrengen van dezelve aan particulieren, zonder wezenlyke prejudicie voor 's Comp^e handel, zoude kunnen permitteeren; zoo is, om die verzekering te bekomen, dat weezenlyk niet als 's Comp^e lywaaten gedebiteerd worden, als het beste middel geoordeelt en dienvolgende verstaan alle lywaaten, welke de Comp^e hier verkoopt, voor den verkoop te laten sjappen met haar merk en dat merk jaarlyks, op dat het namaaken des te moeiliker worde, met den eersten January te veranderen; voorts het sjappen te laten geschieden door expresse gecommitteerden, ten overstaan van de oppercoopliden des casteels.

Wyl 'er nu nog aanzienelyke partyen lywaaten onder de ingezetenen deeser hoofdplaatse gevonden worden, die, of by de Comp^e gekocht, of toen de particuliere aanbrengh nog open stondt, hier ingevoerd zyn; zo is, om derzelver eygenaars van 't voorrecht der sjappinge te doen gaudeeren en teffens verzeekerd te zyn, dat 'er geen meer door clandestine middelen worden ingevoerd, goedgevonden te statueeren en de gemeente 'er van te advertteeren by een biljet, dat ieder, die lywaeten heeft, dezelve binnen een maand tyds na de publicatie van 't biljet zal moeten brengen binnen het nieuwe kleedenpakhuys, ten einde ze aldaar, buyten des eigenaars kosten, door de voorgewaagde gecommitteerden te laten sjappen; waar na deeze lywaeten, zoo wel als die vervolgens by de Comp^e verkocht staan te werden, vervoerbaar zullen zyn naar alle plaatzen buyten Sumatra's Westcust, daar de lywaat-handel voor de Comp^e alleen is gereserveerd; terwyl daarentegen alle ongesjapte lywaaten, by agterhaling, zullen weezen confiscabel en de schuldigen boven dien verbeuren de vier dubbelde waarde van 't goed.

En is wyders verstaan het bovenstaande aan te schryven aan de ministers op alle lywaat-slytende comptoiren.

²²/₂₅ November. *Verbod tegen den uitvoer van Batavia van niet-getjapte, Westersche lijnwaden.*

Men adverteert elk en een' iegelyk, dat, om den frauduleuzen invoer van lywaaten op de buyten-comptoiren te beter te kunnen ontdekken en tegengaan, op den 22^{en} deezer in Raade van Indie goedgevonden is alle Suratsche, Tutucorynsche, Chormandelsche en Bengaalsche lywaten, voor de verzending of uitvoer, alhier te doen sjappen met 's Comp^s stempel, en zulks zonder onderscheid, of die van 's Compagnies wegen verzonden of door de scheepsoverheden voor hunne gepermitteerde lasten medegenomen worden, of dat de uitvoer door particulieren geschiede met hunne vaartuigen.

En vermits teffens verstaan is de sjapping van alle zodanige doeken, die men uitvoeren wil, te laten geschieden in de sabandary of 't kleeden-pakhuis, zoo wordt ieder particuliere trafiquant gewaarschouwd om, 't gene hy van hier meent te vervoeren, 't zy naar Ambon, Banda, Macassar, Ternate, Timor, Banjermassing, Malacca, Palembang, Jambi, Java's Oostkust, Cheribon, Bantam of eenige andere, lywaat-slytende plaats, geene uitgezonderd, alvoorèns te bezorgen naar de sabandary, daar de sjapping buiten zyne kosten, ten overstaan van den sabandaar, geschieden zal door den cassier van den generaalen ontvang en den clerk op 't comptoir van den equipagiemeester. Maar een 's Compagnies dienaar, lywaaten voor zyne gepermitteerde lasten willende uitvoeren, zal zyn goed moeten bezorgen naar het kleeden-pakhuis, daar de sjapping, even als in de sabandary, buiten zyne kosten geschieden zal door expresse gecommitteerden, ten overstaan van de kasteels-opperkooplieden, die 'er toe vaceeren zullen viermaal ter weeke, te weten: 's Maandags, 's Dingsdags, 's Donderdags en 's Vrydags, van achten tot thien uren in den voormiddag.

Een iegelyk zy gewaarschouwd, dat naar alle lywaat-slytende comptoiren ordres staan af te gaan om, 't gene 'er aan ongesjapte doeken mogte ontdekt worden, daadelyk aan te haalen, te confisqueeren en den invoerder daarenboven te doen

betaalen de vierdubbele waarde van 't geene hy ongesjapt wilde invoeren.

En op dat des te stricter tegen den verboden in- en uitvoer van lywaten gevigileerd worde, zoo is den 22^{en} deezer almede verstaan, niet alleen de vier officieren van de justitie, maar ook het hoofd van 's Compagnies zeemacht, den ontvanger generaal, den opper- en den onder-equipagiemeester, den sabandhaar, den gecommiteerde over de zaaken van den inlander, den pachter van de inkomende en uitgaande rechten en voorts elk en een iegelyk, wie hy ook zy, een dienaar van de Compagnie of burger. Europeër of inlander, te qualificeeren tot de aanhaaling van zoodanige lywaaten, als iemand, in contraventie van het biljet van den 24^{en} December 1761 of van het tegenwoordige advertissement, met 's Compagnies of andere schepen of vaartuigen alhier mogt willen invoeren, en van alle ongesjapte doeken, die men ter sluik zoude willen uitvoeren, alzoo die in beide gevallen aan confiscatie zullen subject en de eigenaars, invoerders of uitvoerders daarenboven calangcabel zyn voor de vierdubbele waarde van het achterhaalde; terwyl den achterhaaler by dezen wordt toegelegd de helft van 't gene het achterhaalde by publieken verkoop gelden zal, ten welken einde 't zelve door den aanhaaler, na 'er vooraf den heer Directeur Generaal van kennis gegeven te hebben, zal moeten bezorgd worden in 's Compagnies kleeden-pakhuis, alwaar hem de administrateurs of één van hun beiden, by provisie, eene quitantie geven zal van het ontvangene om, na den verkoop van het goed, de hem toegelegde helft van het rendement te kunnen ontvangen. terwyl de wederhelft zal blyven ten profyte van de Compagnie; en, byaldien de aanhaaler teffens den schuldige van zyne contraventie overtuigen kan, zal deeze tot de voldoening van de vierdubbele waarde, zonder forme van proces, geconstringerd, daar van almede de helft toegelegd worden aan den aanhaaler en de wederhelft geconfisqueerd blyven voor de Compagnie.

Tot beter afschrik tegen alle contraventien is wyders gestatueerd den invoer van ongepermitteerde lywaten niet alleen

te straffen met confiscatie van het goed en de vierdubbele waarde van dien, maar ook den schuldige, zoo het een dienaar van de Compagnie is, te deporteren van ampt, qualiteit en gagie en hem als zodanig met het eerst vertrekkende schip te verzenden naar Nederland; en indien geen dienaar van de Compagnie mogte zyn, te straffen na bevinding van zaken, 't zy met bannissement of anderzins. En zullen de officieren van de justitie en andere, voorwaards tot de achterhaaling gequalificeerde officianten, die men op eene genoegdoende wyze overtuigen mogt in de contraventie getrampeerd of omtrent dezelve eenigzins geconniveerd te hebben, almede anderen ten exemple gestraft worden naar exigentie van zaken. Maar de pachter van de inkomende en uitgaande rechten, zoo hy met zyne voorkennis eenig lywaat laat doorslippen, 't zy hy daarvoor iets genoten hebbe of niet, zal een bannissement van vyf jaaren naar de Caap de Goede Hoop ondergaan.

Van al het bovenstaande wordt de gemeente door publicatie en affixie dezès geadverteerd, op dat een iegelyk zich wachte voor de overtreding.

Op 22 December 1763 is nader bepaald, dat de gecommiteerden tot de visitatie van Westersche schepen hunne rapporten voor den Raad van justitie moesten beëedigen.

25 November. *Inkomende regten op Oostersche lijnwaden.*

Voortaan van alle Maccasaarsche, Balische, Javasche, Cherbonsche en Bantamsche lywaaten of, met een woord, van alle soorten van Oostersch geweeft, hoe ook genaamd, by invoer in Ambon, Banda, Ternate of Timor zal worden betaald een inkomend recht van vyftien ten hondert.

Dezelfde tol op Macassar zal worden geheeven van alle soorten van kleeden, die men 'er, buiten de Westersche en Maccassaarsche, zoude willen invoeren, gelyk zulx op Java en

Cheribon reeds in treyn gebragt is omtrent alle Macasaarsche, Balische en andere, soortgelyke Oostersche kleeden; ten welken einde den ministeren in de vooraangehaalde plaatzen de nodige aanschryving zal geschieden, met ordre om dien tol exact in te vorderen en 'er de gemeente in tyds van te verwittigen, ten einde de sleet van Westersche lywaten door dit middel, zonder openlyken dwang, te doen aanwakkeren; even gelyk ook ter deezer hoofdplaatze van alle Oostersche kleeden twaalf ten hondert of eens zo veel als van de Westersche geheeven worden.

28 November. *Last op de buiten-kantoren in hunne eischen van hout bekend te stellen, niet alleen de hoeveelheid, maar ook het doel, waartoe het hout geëischt is.*

9 December. *Voorschrift nopens het ijken van vaatwerk.*

Om verzeekerd te weezen, dat het vaatwerk zyne maat houdt, is goedgevonden en verstaan te statueeren, dat alle heele en halve leggers, heele en halve aamen, zo wel die hier ingekocht of aangemaakt, als die uyt Nederland aangebragt worden, voor den afscheep uyt het provisie- maguazyn alhier zullen moeten worden gemerkt door den geswore eikmeester, die 'er geene zal moogen eiken, dan waar van het hem blykt, dat zy maat houden, te weeten:

• een heele legger	388	kannen,	
• halve	194		•
• aam.....	97		• en
• half aam...	48½		•

naar de bepaling, gemaakt by het circulair besluit deezer tafel van den 23^{en} February 1769.

Den 16^{den} December 1763 vond de Regering goed, op de gevraagde elucidatie door den gezwooren eik-meester, tot

interpretatie van het geresolveerde op den 1^{en} dezer ten aanzien van het eiken der vaatwerken te statuereen :

- 1° dat de eik-meester al, wat van Nederland word aangebragt, alleen zal moeten branden, zonder het alvorens te peilen, alzo 'er over derzelve maat geen klagten gehoord worden; doch dat hy
- 2° al de leggers en vaten, die hier worden aangemaakt, voor de branding zal moeten peylen en meeten, om te ervaren, of dezelve maat houden;
- 3° dat die branding geschieden zal door den eik-meester alleen, zonder bywezen van gecommitteerden uit het collegie van Schepenen, gelyk anderzints by het jaarlyks eiken van maaten en gewichten gebruikelijk is, en dat hy, eik-meester, alleen aansprekelyk blyft voor alle vergrypingen, die 'er omtrent deese branding van 't vaatwerk ontdekt mogen worden;
- 4° doch dat de bezorging van maat- en peil-stok loopen zal voor reekening van de administrateurs van het provisie-magazyn, welken verstaan wierdt te injungeeren om zich van die instrumenten te voorzien".

13 December. *Nadere regeling van de inkomende regten op Oostersche lijnwaden.*

Ter beteugeling van den meer en meer toeneemenden aanvoer van Oostersch geweeft, tot merkelyke prejudicie van 's Comp^s debiet in Westersche lywaten, is, op de propositie van den heer Gouverneur Generaal, goedgevonden en verstaan het 2de articul van de pacht-conditien der inkomende en uytgaande rechten indiervoege te altereeren, dat er voortaan van alle kleeden en lywaten, buyten de Westersche, in stede van twaalf, zullen worden betaald vyftien perc^{to} by den invoer alhier, even als zulks op Java's Oostcust plaats heeft en ten aanzien van de Oostersche provincien gearresteerd is by besluit van den 25^{en} November jongstleeden.

15 December *Wijziging van de salaris-lijsten, vastgesteld den 3^{den} Mei 1763.*

Is goedgevonden en verstaan te statueeren:

- 1° dat voor de hoofden van alle registers, inventarissen, declaratien van onkosten en alle andere schrifstuuren, die na gewoonte met groote letters en ter halver blad geschreeven werden, maar de helfte zal worden goedgegaan van het geene voor ieder blad of vel by de salaris-lyst, articul 79, van de *gesworen clerken*, en articul 15 en 51, van de *procureurs* gezegd word, en indiervoegen aan de *solliciteurs* na advenant;
- 2° dat de *geswore clerken* van ieder stuk, dat geëxhibeert wordt, voor het weder ligen zullen mogen genieten 8 stuyvèrs;
- 3° dat alle het overtollige in de extensie van declaratien van onkosten zal moeten gemenageerd en voor al dienen gelet te worden, dat daar inne geene intendits, appointementen of dispositiven g'insereerd worden, maar de practisyns zig eenlyk in deezer voegen daar omtrent schikken:
 - de *procureur* voor den eyscher diendt van eysch, legt daarnevens over een register met diverse stukken; van wegens den gedaagde wordt daar van verzocht copia en dag om te antwoorden, enz.". En dat, wanneer appointement bekomen, de extensie eenlyk zal mogen behelzen:
 - voor het appointement betaalt rd^e", en voorts
- omtrent alle termynen na het hier boven vermelde.

16 December. *Verpachting van de generale en gemeene inkomsten van het koningrijk Jakatra.*

Nadat in 1759 de voorwaarden dezer verpachting in extenso door middel van de drukpers gepubliceerd waren, (deel IV. bladz. 449—489), achtte de Regering 24 jaren achtereen onnoodig jaarlijks, bij het ophangen" der pachten, meer te

publiceren dan de wijzigingen, welke de voorwaarden ondergaan hadden (Zie o. a. deel V, bladz. 316, 432, 532, enz.).

In 1763 waren echter die wijzigingen allengs zoo talrijk geworden, dat de Regering tot eene vernieuwde, volledige uitgave der voorwaarden besloot.

Vele bepalingen van 1739 bleven desniettenstaande in 1763 onveranderd, waarom hier slechts volgen de artikelen, welke gewijzigd of bijgevoegd zijn, terwijl voor de overige naar die van 1739 verwezen wordt.

Generale conditien van alle de pagten.

Art. 1 en 2 = 1739, art. 1 en 2.

Art. 3. Alle de pagters, alleen uytgezondert die van de gerechtigheid op het kerven of den aanbreng van gekorvene Chineesche tabak, van de welke onder de conditien van die pagten zal gesproken werden, zullen, even als omtrend den pagter der inkomende en uytgaande regten van ouds in gebruik geweest is, maar alleen een, in steede van twee maanden, voor uyt behoeven te betalen en voorts de pagtpenningen van ieder maand precies op den eersten dag derzelve, als: die van January voor den aanvang van de pagt op de hand, die van February op primo February, die van Maart op primo Maart en zo voorts, zonder eenig verder dilay of uytstel, op poene van parate executie na dien tyd en van het verder gestatueerde by articul 7 en 8.

Art. 4. De betalinge der pagt-penningen van alle de pagten zal moeten geschieden in goede, gangbare munt, het payement by reaal gewigt, maar by den tel niet meer dan vyfentwintig ryksdaalders per mille met een half pro cento opgeld, dat is een halve ryksd^r boven de betaling van ieder hondert ryksdaalders, waar voor de pagt gemeynt is, en zulks ten behoeve van den ontfanger generaal der domainen en den cassier van den generalen ontfangst.

Art. 5—9 = 1739, art. 5—9 (1).

(1) Deel IV, bl. 451, reg. 9 v. o. eerlyke executie, lees: parate executie.

Art. 10. Geen pagter zal, hy wege van accoord, minder mogen nemen als de gerechtigheyt, die daar toe by de respective conditien gesteld is en die hy uyt dien hoofde gepermitteert is te nemen, op verbeurte van een duyzend ryksd^r voor den pagter van de boom en vyf hondert voor de andere, buyten die van de wayangs, te appliceeren als alle andere boetens van den boom, rys en zuyker-pagt, dog een hondert ryksdaalders voor dezen laatsten, geheelyk ten behoeve van den officier, die de calange zal doen.

Art. 11 en 12 = 1739, art. 10 en 11.

Art. 15. Wyl voorts by resolutie van den 14ten Juny 1763 verstaan is 's Heeren tolln en gerechtigheden te begrypen onder de zogenaamde dood- en andere schulden, zo zal een iegelyk van de pachters, eenige pacht-penningen te vorderen hebbende van een dienaar der Compagnie, die insolvent overleden is, zyne pretensie, behoorelyk geverifieerd, moeten opgeven by den sequester, ten langsten binnen drie maanden na het overlyden van zoodanigen dienaar; op poene, dat hy, laater komende, versteeken zal blyven van de betaaling.

Art. 14. Ende werden voorts alle vorige ordonnantien, placcaten, resolutien, conditien, etc., voor zo verre die met deze generale ofte de volgende speciale pagt conditien komen te discrepeeren, dan wel dezelve te contrarieeren, by dezen gederogeert ende geannulleert

*Conditien van de pagt der inkomende en uytgaande regten,
anders genaamt de pagt van den boom.*

Art. 1. Alle uytgaande goederen, die in 't vervolg niet speciaal worden uytgedrukt, zullen voortaan vry wezen van uytgaande regten: en gevolgelyk zal de pagter van den boom zig met geene van dezelve hebben te bemoeyen, dan in de gevallen en articulen, van deze generale regel uytdukkelyk g'exipieert; zulks daar van door niemand visitatie mag geschieden, als ten zynen pericule; dog daar en tegen zullen van alle inkomende goederen, die niet speciaal in 't vervolg worden

uytgezondert, hy het passeeren van den boom ses ten hondert betaalt worden volgens de wezentlyke en reële waarde der goederen te dezer plaatze, zonder dat daar van iets mag werden verswegen of afgekort.

Art. 2 Van alle lywaten, except de *Souratse*, *Bengaalsche*, *Cormandelse* en *Ceylonse*, zullen vyftien pro cento voor tol by den invoer moeten betaalt worden, zonder minder te mogen neemen, op poene, als in de generaale conditien staat uytgedrukt; en zal de uytvoer daar van wel vry wezen, dog geen remboursement dieswegen, namentlyk aangaande de Chineseese of Oosterse lywaten, geschieden, schoon weder ongeopend worden uytgevoert.

Art. 3. By het invoeren van pakken, kisten, kassen, balen of andere stukgoederen zal de eigenaar ofte invoerder dezelve aan den pagter moeten aangeven en met eenen specificereen het getal, de soort en waarde der goederen, die dezelve inhouden, de laatste naar markts-prys alhier gerekent; en zal niet te min de pagter het regt behouden van d'opening in persoon hy te wonen of daar toe iemand zynentwegen te zenden, om verzekert te wezen, dat de pakken of balen, etc. waarlyk inhouden het geene, waar voor zy aangegeven zyn en niets meer; weshalven de eigenaar of invoerder dan ook gehouden blyft aan den pagter in tyds kennisse te geeven, waar en wanneer d'opening zal geschieden; dog de eigenaar ofte invoerder, die den regter ten genoegten kan verifieeren de voorschreve specifieke opgave gedaan te hebben en dat de pagter op de tweede, behoorlyke waarschouwing om by d'opening der goederen te assisteren niet gekoomen is en niemand zynentwegen gezonden heeft, en hy eerst als doen, in absentie van den pagter en zyne bediendens, tot d'opening getreden is, zal daar over niet strafbaar wezen, maar kunnen volstaan met de betaling van de tol, pro rato der opgegevene waarde.

Art. 4. Ter voorkominge van disputen zal het den aanbinger, dan wel eygenaar der inkomende goederen, dewelke tol subject zyn, vry staan om, ingevalle over de taxatie met den pagter in disput geraakte, de betaling te mogen doen in

goederen, dat is van ieder hondert stücken, ponden of maten ses, twaalf of verdere gestelde pro centos aan dezelve af te geven, van wat soort die ook mogten zyn, en waar meede de pagter zig als dan ook te vreedde zal moeten houden.

Art. 5. Dit alles te verstaan zynde van de goederen, die inkomen en den boom passeeren, zo zal ook van de goederen, die ter rede werden overgescheept zonder den boom te passeeren of die in de schepen verblyven om weder na andere plaatsen te worden vervoert, 't zy dat 'er last gehroken wordt of niet, het halve inkomende regt of drie pro cento moeten betaalt werden.

Art. 6. De pagter zal niemand eenige verhinderinge mogen toebrengen omtrent den uytvoer der goederen, die niet specificce met tol beswaart, maar daar van gelibereert zyn en blyven; nog zal tol mogen heffen van een kleetje om 't lyf en een neusdoek om het hoofd van naviganten, die dus op hun komste den boom passeeren, schoon beide nieuw mogten wezen, mits hier van, door meermaals of telkens met een nieuw kleedje of neusdoek aan land te komen, geen misbruyk gemaakt werde, tot prejuditie van 's Heeren gerechtigheid.

Art. 7. Ook zal de pagter niemant der kooplieden ofte andere personen, die in het geprivilegeerd stads logement haar intrek neemen, mogen molesteeren, hare in- en uytgaande goederen (als het geene contrabande waaren zyn) arresteeren of den door-tocht beletten, mits dat den eygenaar der goederen, dan wel iemand zynent wegen, aan den pagter overhandige een briefje, door den regent of castelyn onderteekend, waar in zal moeten gespecificceert staan de dag van den invoer, neevens het getal, de soort en waarde der goederen, die dezelve inhouden, na de laatste markts-prys alhier; met deezen verstande nogtans, dat de pagter het regt behoud d'opening in persoon by te wonen of daar toe iemand zynentweegen te zenden, in diervoegen als dat by articul 3 staat aangeteekend.

Art. 8. Alle *juweelen, goud, zilver*, gemunt of ongemunt, *bezoar, pedro porco* en alle gesteentens of kleinodien zullen

vry van inkomende en uitgaande regten zyn, uytgenomen het *silver*, het welk na China gevoert werd en waar van, 't zy gemaakt, 't zy ongemaakt, gemunt of ongemunt, de uitvoerder aan den pagter van den boom zal betalen twee ten hondert.

Art. 9. Alle de genen, die goederen, schoon tolvry, uytvoeren, zullen gehouden zyn daar van opgave te doen, om op de passen bekend gesteld te kunnen worden.

Art. 10. De geene, die goederen, thans van het uytgaande regt g'eximeert, vervoeren of verzenden, zullen haar niet te min ten opsigte van de lywaten stiptelyk moeten reguleeren na de ordres, op het sjappen derzelve gesteld en vervat by het deswegens geaffigeerde advertissement van den 25^{en} November 1763.

Art. 11. Onder de pagt van de boom zal mede begrepen wezen en door den pagter geheft mogen worden zodanige redemptie-gelden, als ter resolutie van 23 December 1749 en 29 Juny 1751 goedgevonden is de *Chineese jonken*, in plaatse van in- en uytgaande regten, te laten betalen, te weten:

een grote <i>jonk</i> van Nimpho, voor inkomende regten	rd ^s 1800
en voor uytgaande mede.....	» 1800
dus in het geheel.....	rd ^s 3600
• kleene <i>jonk</i> van Nimpho, voor inkomende regten	» 1500
en voor uytgaande mede.....	» 1500
of in het geheel.....	rd ^s 3000
• grote <i>jonk</i> van Canton, voor inkomende regten.	» 1500
en voor uytgaande mede.....	» 1500
of in het geheel.....	rd ^s 3000
• kleene <i>jonk</i> van Canton, voor inkomende regten	» 1400
en voor uytgaande ook.....	» 1400
of in het geheel.....	rd ^s 2800
• grote <i>jonk</i> van Aymuy, voor inkomende regten.	» 1100
en voor uytgaande insgelyks.....	» 1100
of in het geheel.....	rd ^s 2200
• kleene <i>jonk</i> van Aymuy, voor inkomende regten	» 840
en voor uytgaande mede.....	» 840
of in het geheel.....	rd ^s 1680

Dog waar tegen hunne gantsche cargasoenen by den uytvoer en invoer tolvry zullen wezen, uytgezondert alleen het zilver, volgens articul 8, item *d'amfoen*, *urak* en andere waren, waar voor per fust of picol zekere bepaalde geruchtigheid betaald word, welke dien tol, zo wel by uytvoer naar de *jonken* als anders, subject zyn en blyven.

Art. 12. Maar van de *jonk*, die, volgens het geresolveerde in Rade van India op den 8^{en} May 1753, jaarlyks op Macasser ten handel zal g'admitteerd werden, zal de pagter der inkomende en uytgaande regten te dezer hoofd-plaats niets te pretendecren hebben.

Art. 13. Daar en tegen zal hy van alle Chineese waren, die niet direct van China alhier aangebragt werden, dubbelden tol ofte twaalf pro cento genieten, en zoo ook van de *tripangs*, *vogelnesjes*, het *wasch* en andere goederen, in China gewild, wanneer die naar Palembang, Banjermassing en Passir worden uitgevoerd.

Art. 14. Doch de uitvoer naar China van *tripangs*, *vogelnesjes* en *agar-agar* blyft, onder betalinge van de gewoone zes ten honderd, alleen gepermitteerd aan ingezetenen van Batavia en aan de *anachodas* van de Chineesche jonken, en wel expresselyk verboden aan alle vreemde natien, welke ook, noch zelven, noch door anderen voor hunne rekening, mogen invoeren of laten invoeren eenige Chinaasche waaren, hoe genaamd; alles op poene van confiscatie.

Art. 15. Alle *Europische dranken*, daar onder begrepen de *Caabsche wynen* en andere goederen, met 's Comp^s schepen aangebragt, zullen vry van inkomende regten zyn; item ook uyt hare schepen, in het land varende, alles, wat in de gepermitteerde kisten der officieren en gemeenen geborgen is, zonder benoeyenisse van den pagter, gelyk ook generalyk alles, wat van 's Comp^s goederen uyt hare schepen werd gelost; dog zullen geen kisten voortaan, zelfs niet de gcene, welke by het reglement van 1743 aan 's Comp^s zeevarende officieren en gemeenen zyn gepermitteert, 't zy in 's Comp^s boots, schuyten, tanjongpouras of andere losboots, binnen de boom mogen

komen, zonder een losbriefje van den *water fiscaal* van het gepermitteerde by dat reglement, dat tol vry inkomt, en welke briefjes almede aan den pagter, by het passeeren van de boom, zullen moeten overgegeven en by hem bewaart werden, om voor te komen, dat op dezelve niet twee en meermalen goederen ter sluyke ingevoert werden.

Art. 16. Daar en tegen zal al het gene, 't welk buyten de ordinaire, gepermitteerde bagagie met 's Compagnies schepen mogt worden aangebragt, den tol subject zyn, als: de *fruytagien*, *balies sakki* en *soya*, *porcelein* en andere kleinigheden, die tot nog toe aan de Japanse schepelingen toegelaten zyn, en wat al verder hier toe getrokken kan worden, uytgezondert de meubilen en provisien van gequalificeerde en andere dienaren, die van de buyten comptoiren komen; dog zal de pagter alle inkomende kassen of pakken, 't zy die als provisie of als huysraad, kleeding of op eenige andere naam aangegeven worden, mogen openen, om alle sluykeryen voor te komen en waar van niemand zal mogen praetendeeren g'excuseert te zyn.

Art. 17. Van alle goederen of de gepermitteerde lasten, die voor reekening van 't hoofd van 's Compagnies zee-magt, den opper- en onder-equipagiemeester alhier, mitsgaders de equipagiemeesters op de buyten comptoiren, item de officieren der schepen, in de schepen van de Compagnie zullen werden geladen, zal den pagter by den aanbreng mogen pretandeeeren de halve inkomende regten, dat is drie ten honderd.

Art. 18. Die eenig goed zoekt te sluyken of langs ongepermitteerde wegen meent in te voeren en agterhaald word, zal niet alleen verbeuren het aangehaalde goed ten profyte van den *water fiscaal* of een ander officier van de justitie, die by praeventie daarinne g'officieert mogte hebben, en van den pagter, ieder voor de helfte, waar uyt zy dan ook teffens de aanbrengers zullen moeten voldoen; dan wel, wanneer de aanhalingen door eenige wagten of posten mogten wezen gedaan, een derde voor dezelve en een derde voor den pagter, mitsgaders het laatste derde voor den *water fiscaal*, die in

zulke aanhalingen altoos officieeren zal, maar ook nog daar en boven de waarde van dien tot eene boete, wanneer de aanhaling boven de een duyzend ryksd^e loopt, en tweemaal de waarde van dien tot eene boete, wanneer de aanhalinge geen duyzend ryksd^e bedraagt, welke boete zal zyn de helfte voor de Comp^e en de helfte voor den officier, die de calange doet.

Art. 19. De invoer van alle *amfoen* blyft, op de daar toe gestelde straffen, verboden, ten ware die *amfoen* by de societeit ingekogt, vervolgens uytgevoerd en ten twedemaal weder ingevoerd wierde; by welke tweede invoer de halve tol of drie ten hondert zullen betaald worden; dog egter mag men dien *amfoen* niet eerder invoeren, dan na dat de kisten alvorens door de administreerende hoofdparticipanten en den sabandaar zyn geëxamineerd en bevonden van de societeit waarlyk ingekocht te wezen. By den uytvoer zal de *Behaarse* of *Pattenase* betalen van ieder kistje twintig ryksd^e en de *Baggelpoerse* of *Poeraniase* tien ryksd^e voor uytgaande regten, zonder eenige reflexie op den prys of markt hier of elders; en den pagter van de boom, ten wiens behoeve dit uytgaande regt word geheven, zal daar en tegen ook weder verplicht zyn tegens de sluykeryen in den *amfoen* zo zorgvuldig als omtrent eenige andere dingen te waken en, wanneer hem iets daar van voorkomt, verre van door betaling van zulk een of groter inkomende regt sig te laten corruppeeren, het zelve niet mogen verswygen, zonder aan lyf en leven strafbaar te zyn, na exigentie en bevinding van zaken.

Art. 20. Ingelykervoegen zal het redemptie-geld der aangebracht werdende slaven, tot tien rd^e voor ieder derzelve, onder de pagt van de inkomende regten begrepen en het zelve door den pagter van dien geheft mogen worden, volgens het geresolveerde op den 27^{en} December 1745 en 28^{en} September 1751, medebrengeende, dat voortaan voor alle lyf-eigenen boven de vyf jaaren, die voor d'eerste maal te dezer hoofdplaatze werden ingevoerd en waar voor gevolgelyk alhier nog nooit redemptie-geld betaald is, 't zy door den tegenwoordigen of vorigen lyf-heer of lyf-vrouw, het voor-

schreve redemptie-geld zal betaald en alle andere g'eximeert zullen werden; en zal ook het getal en de namen der aangebragt werdende slaven, naar het besluit van den 13^{en} December 1746, by de passe moeten bekend gesteld worden door de ministers op de comptoiren, van waar dezelve herwaarts werden overgebragt, mitsgaders daar en boven aan den sabandhaar, naar het oude gebruyk, voor ieder lyfeigen, die alhier voor d'eerste maal word ingevoerd en dus onder den pagter gehoord, moeten betaald worden twee ducats, mits dat hy geen voorkeur, preferentie of iets buyten des zal mogen pretendeeren, 't zy onder den naam van oude costumade ofte onder welk pretext het wezen mogte, en zonder eenige distinctie, of den invoerder zy een Europees of inlander, 's Comp^s dienaar of burger, op de poene, daar tegens by het geciteerde besluit van anno 1751 gestatueerd.

Art. 21. Wel verstaande, dat dit redemptie-geld, enz. niet zal betaald worden voor of van lyfeigenen, die voor rekening van de Compagnie van Macasser, Baly, Timor ofte ander plaatsen aangebragt ofte uyt de ten verkoop aangebragte alhier voor haar overgenomen worden.

Art. 22. En dat de gequalificeerdens, van de buyten comptoiren overkomende, gelyk van ouds, en zo ook de *capitains* en *capitain lieutenants ter zee*, item de *schippers* van 's Comp^s schepen eenige lyfeigenen, ten haren dienste en niet ten verkoop geprojecteerd, tol vry zullen mogen invoeren, mits niet exedeerende het volgende getal, als:

een <i>gouverneur</i> , met familie overkomende	50
zonder familie	40
• <i>directeur</i> met familie	40
zonder familie	30
• <i>commandeur</i> met familie	30
zonder familie	20
• <i>commandeur</i> van d'Indische zee	5
• <i>opperkoopman</i> , <i>majoor</i> of hoger officier van de militie, met familie	16
zonder familie	10

een <i>captain</i> of <i>captain lieutenant ter see</i>	3
» <i>koopman</i> met familie	10
zonder familie	6
» <i>schipper</i>	2
» <i>captain</i> of <i>lieutenant militair</i> en <i>onderkoopman</i> , met familie	6
zonder familie	4
» <i>lieutenant ter see</i>	1
» <i>lieutenant militair</i> , <i>vendrig</i> , <i>boekhouder</i> of andere <i>pennist</i> en een particulier <i>koopman</i> , die gelyke of hoger rang als een <i>vendrig</i> van de militie heeft of gehad heeft, en geene andere met familie overkomende	4
zonder familie	2

Voor dewelke dan ook niets aan den sabandbaar zal behoeven betaalt te werden; dog zal dezen vryen invoer eenlyk plaats hebben, wanneer de voorschreve invoerders op hun woord van eere verklaren, dat daar onder geene slaven zyn, ten verkoop overgebragt, en dat hunne lyfeigenen, waar voor, 't zy door hen of de vorige eygenaars, reets eens het redemptie-geld betaalt is, onder dit gepermitteerde getal, maar niet daar boven of buyten, zullen begregen zyn.

Art. 23. Wel verstaande, dat de tol-vrye invoer, by het voorgaande articul toegestaan, omtrent de persoonen, die selfs geen hoofdgebieders geweest zyn van de comptoiren, daar zy van daan komen, eenlyk zal plaats hebben in zo verre door de *gouverneurs*, *directeurs*, *commandeurs* of *opperhoofden* speciale schriftelyke permissie is verleend om dezelve met 's Comp^s schepen of vaartuygen over te voeren, welke permissie aan den sabandbaar of pagter in originali zal moeten werden vertoond.

Art. 24. De *arrak* zal voor uytgaande regten betalen vyf ryksd^r de legger en de mindere fust naar proportie, ten behoeve van dezen pagter; en op dat de uytgaande regten niet zouden kunnen worden gefraudeert onder pretext van 's Comp^s arrak af te scheepen, zal aan den gezaghebber van ieder vaartuyg,

waar in arrak voor de Comp^e geladen is, door de administrateurs moeten worden mede gegeven een briefje, aantonende de quantiteit van dien, met welk vaartuyg, naar wat schip en voor wat comptoir afgescheept, om aan den pagter of zyne bediendens, by het passeeren van de boom, overgegeven en by hem verzameld en bewaard te werden, ten eynde dezelve met de ordonnantien van de afscheep te confronteeren.

Art. 25. Al het levendige vee, dat ingevoerd word, zal vry wezen van tol; ook alles, wat van boomvrugten, gedroogde of gezoute vissen en andere kleinigheden tot consumtie ingebragt word, dog niet *tripangs*, *agar-agar* en wat teffens tot negotie dient, waar voor by den invoer zal betaalt moeten werden ses ten hondert, even als van alle andere goederen, die niet in dezen speciaal zyn gesecludeert of g'augmentoert. En zal de pagter wyders moeten verdagt weezen, dat, indien 'er zig liefhebbers opdoen om jaarlyks aan de Compagnie uyt Siam te bezorgen zes of zeven duyzend picols sappanhout, tien duyzend ponden geconfyte gember en de beste soort van rogge-vellen, die goederen tolvry zullen mogen ingevoerd worden.

Art. 26. Tot voorkooming der geduurige disputen tusschen den pagter van den boom en die van de vismarkt zal door den pagter der inkomende en uytgaande regten worden geheven de tol van alle aangebragt werdende vis (de versche alleen uytgezonderd, item versche garnalen), het zy gedroogde, gezoutene, gepekeld en, met één woord, hoe ook genaamd en op wat wyze geconserveerd, daar onder begrepen de gezoute garnalen, enz., *tripangs* en haayevinnen; en, om te beletten, dat de aanbrengrers van de voorsz. vis, enz. door den pagter van de boom niet mogen worden verongelykt, zo zal het in hunne keuze staan, indien dezelve zig met den pagter omtrent de betaaling in gelde der geregtigheid op die koopmanschappen niet kunnen verstaan of vergelyken, dien tol in de questieuse vis, etc. te voldoen; wordende in zulk een geval den pagter serieus gerecommandeerd zig in billykheid te laten vinden en zig geensints te verstouten de grootste en beste vissen

uyt te zoeken en voor de hem competerende portie na zig te nemen.

Art. 27. De inkomende regten van alle gepermitteerde koopmanschappen, die nu en dan door de vreemde schepen ter dezer stede worden aangebragt, zullen door de *sabandhoers* werden gecollecteerd; dog onder deze vreemde schepen worden niet begrepen de Macaos- en Manilhas-vaarders, die aan den pagter van den boom zullen blyven betalen den tol van ses pro cento; en zal den sabandhaar voor inkomende regten van de voormelde aankomende scheepen moeten heffen, als: voor alle dranken en eetbaare waaren, ter grootte van een biervat of aam of iets meer dan dat, 't zy *bier, wyn, mom, ale, cider, gerookte of gezoute vis, ingelegde of gedroogde fruyten*, stuk voor stuk, 15 ryksdaalders, en eene gelyke somme voor ieder kas ter grootte van 150 tot 200 bouteiles; voorts 20 ten honderd voor *spiegels, cabinetten, horologien* en diergelyke meubelen en rariteyten. Doch de invoer en verkoop van alle soorten van Europese manufacturen, hoe genaamd en van waar ze ook komen mogten, die buyten de Vereenigde Nederlanden en derzelve ressort gefabriceerd zyn, blyft, volgens placcaat van den 29^{en} Maart 1754, verboden, op de verbeurte van 't goed en van deszelfs vierdubbelde waarde.

Art. 28. Alle de inkomende goederen, die een speciale pagt subject zyn, gelyk de *ryst, de suiker* en de *Chineese tabak*, zullen by den pagter van den boom vry zyn van vertollingen, als behoorende ieder onder zyn aparte pagt.

Art. 29. De pagter is gerechtigd tot de aanhaaling van lywaaten, die men ter sluyk zoude willen invoeren of ongesjapt uitvoeren, en geniet de helft van de confiscatie; doch in de sluykery van lywaten trampeerende of daarin conniventie gebrukende, zal hy strafbaar zyn met een vyf-jaarige relegatie naar de Caap, alles naar den teneur van het op den 25^{en} November 1763 geaffigeerde biljet. Hy zal niet vermogen te composeeren over eenige defraudatien van de inkomende of uylgaande regten, of eenige disputen, tusschen hem en de eygenaars of vervoerders der goederen vallende, clandestin af

te maken; maar, wanneer 'er eenig geschil ryst wegens de opgave of waarde der goederen, dan wel omtrent iets anders, zal hy dadelyk daar van kennisse hebben te geven aan den ontfanger generaal der domainen en sabandhaar en derzelve decisie zig te onderwerpen; gelyk hy ook, by ontdekking van eenige sluykeryen, dadelyk gehouden zal zyn zulks aan te geven aan den water-fiscaal, onder wiens speciale opzigt en maintainue de voorschreve pagt is gesteld en wiens bediendens ook in 't byzonder gehouden zyn den pagter de behulpzaame hand te bieden in alle voorvallende zaken, na regt en billikheit, behoudens de verpligting der verdere officieren en justitieren om voor het in dezen verseerende regt van de hoge overigheid te waken en alle infractien tegens het zelve te weiren; voor welke speciale decisie en maintainue de gemelde pagter, zo wel aan den ontfanger en sabandhaar, als aan gemelde water-fiscaal, item aan de bediendens van den boom en die van gemelde officier, maandelyks zal hebben te betaalen zekere matige recognitie, door den heere Gouverneur Generaal reeds bepaald of nog nader te bepalen, volgens de aloude usantien; en, om op allen dezen beter te letten, zal den ontvanger zig 's morgens in zyn comptoir laten vinden om de klagende niet alleen regt te doen geworden, maar ook by zig moeten hebben een generale lyste van de tollen en al wat daar toe behoort, om een ieder, die het vraagt, daar van elucidatie te geven.

Art. 30. Den pagter zal gehouden wezen te voldoen aan de generale conditien der verpagtinge, even als alle andere, voor zo verre in dezen niet speciaal verandert zyn.

Conditien van de pagt op de inkomende- en uytgaande suikeren.

Art. 1. Dat, volgens resolutie dezer regering van den 15^{en} Augustus 1752, onder deze pagt niet zal begrepen wezen de *suiker*, welke voor reekening van den lieutenant der Chineesen, Limki Enlo, de weduwe van den overleden lieutenant, Ong Eng Say, nevens den capitain der Chineesen op *Bantam*,

Lim Gieko, uyt hunne molens, staande op Cramat, Kattapang, Carang Caram en Tanjongkait, gelegen in het Bantamse gebied, hier ter stede zal werden ingevoerd, mits dat zy zig telkens voorzien van een pagters briefje, zo als omtrent de aangebragt en alhier uytgevoerd werdende partyen uyt de molens van de Bataviase hovenlanden, over zee, in gebruik is.

Art. 2. De uytgaande *suiker* daarentegen, 't zy dat die eerst ingevoerd is of niet, zal betalen een halve rd^r het picol voor de *candy* en een quart rd^r voor de *poeder-suiker*, zonder onderscheyd van soorten, almede ten behoeve van gemelden pagter.

Art. 3. Alleenlyk zal van deze pagt geëximeert zyn de *suiker*, die voor rekening van de Compagnie werd afgescheept en waar van de pakhuysmeesters op yder vaartuyg, by een briefje, de quantiteyt zullen opgeven aan den pagter om, by het passeren van de boom, aan hem overgegeeven en by hem versameld en bewaard te werden, ten cynde dezelve met de ordonnantien van den afscheep te kunnen confronteeren; en zullen de voorschreve briefjes door den pakhuysmeester en den gesaghebber van het vaartuyg, dat de *suiker* vervoert, geteekent moeten weezen, met bekendstelling van de naam van het zelve, ten eynde als omtrend d'arrak, by het agtiende articul van de conditien der pagt van de boom, gezegt is.

Art. 4. Maar de van buyten inkomende *suiker*, met uytzondering nogtans van de geene, die van de Bataviase bovenlanden afkomt, zal geensints vry van de pagt wezen, schoon dezelve ook aan de Compagnie geleverd wierd, en de invoerder zal gehouden wezen vyf-achtste rd^r voor 't picol te betaalen, zonder dat de pagter zal behoeven te examineeren, van waar die *suiker* komt, wie dezelve toebehoort of aan wie geleverd zal werden. Egter zal de Compagnie voortaan geen tol meer betaalen voor de *suiker*, die 'er voor haare rekening ingevoerd word van Java's Oostkust en Cheribon.

Art. 5. Die minder aangeeft, als hy invoert of uytvoert, dan wel overscheept of in zyn bodem mede voert, of nevens Comp^s *suiker* zoekt te versenden, en daar op g'atrappeert

word, zal voor ieder schelling van de daar toe gestelde pagt een rd^r betalen ten behoeve van den pagter en de bediendens van de *boom*, de eerste voor twee derde en de laatste voor een derde, en zal ook daar mede vry wezen, zonder confiscatie van zyn goed of andere poenaliteyt; en, om het te kunnen weten, zal de pagter de vryheyt hebben een behoorlyk onderzoek te doen en daar inne gemaintineert moeten worden door den water-fiscaal en de verdere officieren der justitie, wiens hulpe hy imploreeren mogte, dog speciaal van den eerstgemelde, de welke de maintenue van dezen pagter uytdrukkelyk is aanbevolen; dog zal het voorschreve onderzoek geschieden ten koste en pericule van den pagter, dat is, met vergoeding van de schade en het retardement, aan de handelaars daar door toegebracht, by aldien geen fundament genoeg tot het voorschreve onderzoek mogte zyn, en anders ten zynen koste alleen, ter decisie van den *ontfanger generaal* en *sabandhaar* en, by hoger beroep, van de Ed. hoge regering dezer landen, zonder verdere provocatie tot den dagelyksen regter; alles, agtervolgens het gene op dit articul ten opsigte van den pagter van den inkomenden en uytgaanden rys, articul 12, is gesegt, en ook, ten opsigte van dezen pagter, met het privilegie en de poenaliteyt, articul 16 en 17 van die pagtconditien vermeld.

Art. 6. Maar die op ongepermitteerde plaatsen *suiker* in- of uytvoert, dan wel door indirecte wegen of middelen den tol van dezelve in het geheel zoekt te frauderen, 't zy met die ware te zenden naar eylanden of scheepen, dan wel andersints, al was het ook, dat zulks dan onder praetext van afscheep voor de Comp^e geschiede, zal niet alleen het geslokene geheel en al, maar ook nog daar en boven vier maal de waarde van dien verbeuren, ten behoeve van den pagter voor de helfte en van den officier, die de aanhaling heeft gedaan, voor de andere helfte; dan wel, wanneer aan de buytenposten van de Compagnie en de strandwagten werd aangehaald, een derde voor de post of wagt, die het geslokene g'atrappeert heeft, een derde voor den water-fiscaal, die in

zulke gevallen de calange zal doen, en het overige derde voor den pagter.

Art. 7. De pagter zal gehouden wezen aan de vertollers eene getekende quitantie te geven en aan de *sabandharye* eene daar mede correct accorderende notitie van het gene ter uytvoer aangegeven word, om zulks op de passen behoorlyk te kunnen noteren.

Art. 8. Eyndelyk zal deze pagter ook onderworpen wezen de generaale conditien, nevens alle andere, in alle dingen, die alhier niet speciaal zyn aangeroert.

Conditien van de pagt op de aankomende en uytgaande rys.

Art. 1. Van alle rys, die van buyten aangebragt werd en de boom passeert, excepto alleen die de Compagnie toebehoort. zal tol betaalt werden aan den pagter, dog niet meer als vier rd^e per coyang, 't zy dat dezelve direct met kleine vaartuygen inkomt of dat dezelve met los-vaartuygen van de rede werd ingebragt, 't zy ook in grote of kleene quantiteit, in zakken of daar buyten.

Art. 2. Alle uytgaande rys daarentegen, die de boom passeert, zal twee rd^e per coyang voor tol of uytgaande regten betalen, schoon dezelve ook de voorschreve inkomende tol van vier rd^e reeds betaald hadde, alleen uytgezonderd die, welke voor rekening van de Compagnie werd afgescheept en waar van door d'administrateurs aan den gezaghebber van het vaartuyg, waar mede naar boord gebragt werd, moet gegeven werden een briefje, aantoonende de quantiteyt van dien, met welk vaartuyg, naar welk schip en voor wat comptoir afgescheept werd, om aan den pagter of zyne bediendens overgegeven te werden, ten eynde als by het 18de articul der conditien van de boom gezegt is.

Art. 3. De rys, die op de rede werd overgescheept, zal voor den inkomenden en uytgaanden tol te gelyk betalen ses rd^e.

Art. 4. Van gelyken zal de pagter den vollen tol van ses rd^e per coyang hebben van alle de rys, die in de scheepen of

vaartuygen verblyft en waar mede dezelve na de overwal of elders vertrekken, 't zy dat 'er iets van ontlost en ingevoert is of niet.

Art. 5. Alle aanbrengrers van rys zullen gehouden zyn de ware quantiteyt van dezelve op Java by hare passen behoorlyk bekent te doen stellen, op dat de pagter niet in zyne geregtigheden werde gefraudeert; op poene van, by overtredinge dezer ordre, te verbeuren een rd^s per coyang, ten behoeve van den pagter.

Art. 6. Zelfs wanneer 'er geen lading in 't geheel gebrooken, maar by den eygenaar goedgevonden werd met het aangebragte indiervoegen te vertrekken, zonder iets daar van te ontlossen, mitsgaders de lading of geheel uyt rys of ten deele ook uyt andere goederen bestaat, zo zal dog de vertolling van de rys in zelve voegen, tot ses rd^s per coyang voor uytgaand en inkomend regt, geschieden door dezen pagter.

Art. 7. Van alle de rys, die ter bestellinge alhier werd aangebragt, zal, zo wel den tol of vier rd^s by den invoer per coyang betaald werden, als van alle andere, en zal van dezen tol niemand g'eximeert zyn dan de Compagnie alleen, wanneer het rys is, die met haare schepen van Java of elders is aangebragt; dog hier rys inkoopende, zal de voorschreve rys ook den inkomenden tol subject wezen, gelyk de overige; dog de rys, die de Compagnie van land of uyt haare pakhuyzen op de eylanden komt af te scheepen, dan wel over te scheepen op de rede in haare schepen om verder vervoert te worden, item de rys, die in haare schepen blyft ten vervoer na andere plaatzen, zal vry van 't uytgaande regt wezen, ten ware de Compagnie de voorsegde rys aan particulieren hadde verkogt of overgedaan en dezelve door deze stond uytgevoerd te werden, wanneer, zo wel de eene als de andere, afgescheept of overgescheept, den ordinairen tol van twee rd^s per coyang subject blyven zal.

Art. 8. De pagter van de inkomende en uytgaande rys zal behoorlyk gemaintineert moeten werden door de respective officieren van justitie en de bediendens van de sabandharye, dog speciaal door den *water-fiscaal*, die ook verpligt zal zyn

den zelven behoorlyke assistentie te geeven op de rede en daar hy het verder nodig hebben mogte; en, wanneer de bediendens van gemelden pagter in diervoegen g'assistiert zyn, zal niemand mogen weygeren of beletten de toezigt, die zy denken mogten te moeten nemen tot voorkoming van alle sluykeryen ten praejuditie van deze pagt, op poene van arbitrale correctie.

Art. 9. Maar die bevonden word zyne rys door ongepermitteerde wegen uyt of ingevoerd en de tol, 't zy indiervoegen of by overscheeping, gefraudeert te hebben, zal verbeuren viermaal de waarde van de geslokene rys, ten behoeve van den pagter en den officier, ieder voor de helfte; of, zo de aanhaaling door 's Comp^e militaire wagten of posten is geschied, een derde voor ieder; en de rys, die indiervoegen werd aangehaalt, zal daar en boven geconfisqueert zyn, ten profyte van dezelve.

Art. 10. En op dat de pagter, voornamelyk in het overscheepen ter reede, des te minder bedrogen werde, zal hy zodanige expedienten en middelen tot zyn securiteyt en voorkoming van alle fraudes mogen uytdenken en in 't werk stellen, als g'oordeelt zullen werden in dezen van effect en met de billikheyd overeenkomende te zyn, dog alles met voorkennisse van den ontfanger en den sabandhaar, na voorafgaande permissie van den heere Gouverneur Generaal, tot voorkominge van alle vexatoire en importune behandelinge omtrent de gaande en komende traffiquanten.

Art. 11. En by aldien 'er eenig verschil ontstaat tusschen den pagter en den aanbrenger of vertoller, zal zulks aanstonds moeten gedecideert werden door den ontfanger en den sabandhaar voormelt; en by derzelve decisie niet acquiesceerende, zullen partyen nader interpretatie, explicatie of decisie vragen by de Edele hoge regeringe dezer landen, by welkers uytpraak en ordre het ook verblyven zal, zonder verdere provocatie voor den dagelyksen regter.

Art. 12. De pagter zal mogen nameeten of nawegen de rys, die overgescheept of in de schepen gelaten werd, wanneer hy eene gefundeerde suspicie heeft, dat men hem in de opgave heeft verkort; en zal zodanige nameetinge dan geschieden op

kosten van ongelyk, ter praesentie van ten minsten twee der bediendens van de sabandharye en, zo het eenigsints wezen kan, ook ten bywezen van den sabandbaar zelfs of iemand harentwegen; en wanneer bevonden word, dat des pagters suspicie ongefundeerd is geweest, zal hy aan den eygenaar moeten refundeeren, boven en behalven de kosten van het nameeten, ook het geene hy door de tardance mogte verloren hebben, ter estimatie en taxatie van den ontfanger en sabandbaar en, by hoger beroep, ter decisie van de Edele hoge regeering dezer landen.

Art. 15. Maar by aldien de pagter gelyk heeft gehad en de tol door verzwygung en mindere opgaven gefraudeert is, zo zal de eygenaar, schipper of overscheeper, boven de vergoeding der onkosten van het nameten, de geheele quantiteyt dubbeld moeten vertollen, boven het geene hy reeds aangegeven of betaalt heeft, dat is twaalf rd^s per coyang, ten profyte van den pagter, die daar van een derde zal moeten geven aan de bediendens van de sabandharye; en zal de voorschreve poenaliteyt voor het minder aangeven en verzwygen ook standgrypen by den invoer en uytvoer aan de boom en voorts, waar het zelve te passe komen mogte, met gelyke verdeeling.

Art. 14. De pagter zal by het weegen of meeten van de rys niet anders mogen gebruyken dan g'eykte daatsen of maten, op verbeurte van vyftig rd^s, zo menigmaal zulks geschied, ten behoeve van den *water-fiscaal* of eenig ander officier, die by praeventie hem daar op attrappeeren zal, mitsgaders ten behoeve van den *waag- of yk-meester*, ieder voor de helfte.

Art. 15. Die eenige rys na buyten heeft gevoert of ter reede overgescheept, dan wel, zonder lading te breken, aangegeven en reets vertolt heeft, zal niet te min by den invoer, als hy daar na te rade werden mogte last te breken of de ingehoudene of ingescheepte rys weder te ontscheepen en alhier te verkopen, het ordinair inkomend regt van vier ryksdaalders per last moeten betalen en van het betaalde voor het overscheepen of voor het inhouden niets te rugge mogen eysschen; maar, by aldien de eenmaal overgescheepte en reeds vertolde rys door

het een of andere toeval hier ter rede weder overgescheept moest werden, zo zal daar van ten tweden male geen tol betaalt werden, mits dat het duydelyk blyke die zelfde rys te zyn, die reeds is vertolt geworden.

Art. 16. Hierom zal het den genen, die geen last breekt, vry staan zynen ingehouden rys niet eer te vertollen dan tegens zyn vertrek en wanneer zyn pas moet werden opgemaakt. maar de rys, overgescheept ter rede, zal aanstonds de pagt moeten betalen, zelfs eer hy het overscheept, op dat de pagter des te beter kan toezien, of hy ook daar omtrent word verkort.

Art. 17. Wanneer iemand eenige rys clandestin in zyn schip mogte gehouden hebben zonder dezelve te vertollen en daar by nog zekere quantiteyt by overscheepinge inneemt. die behoorlyk vertolt en aangegeven werd, en den pagter zulks ontdekkende en nametende, de zaak in die termen vervalt, als by articul 12 is gezegt, zo zal door den pagter kunnen aangesproken worden de eygenaar van het schip of de schipper of de overscheeper van die rys, dewelke daar by ingenomen is, zo als hy goedvinden zal, zonder eenige exceptie van ordre of ieder maar voor een aandeel in die vergoeding gehouden te zyn, dog zullen zy, die daar over aangesproken werden, haar guarand behouden tegen den meer of alleen schuldigen en het zelve onder'den anderen voor den ordinaris regter moeten zoeken.

Art. 18. Maar by aldien de pagter mogte colludeeren met den eygenaar of schipper, dan wel den overscheeper, of welke van deze drie het zoude mogen wezen, om malitieuselyk eenige meerdere rys te doen bevinden by nametinge, als aangegeven is, en dus een of twee van de overige te doen vervallen in de poenaliteyt, articul 12 gestatueert, zo zal de pagter en die met hem gecolludeert heeft, aan den lyve strafbaar zyn met geesseling en brandmerk, mitsgaders bannissement en andere corporeele poenaliteyten, naar het goedvinden van den regter. buyten de restitutie of vergoeding van de daar door veroorzaakte schade.

Art. 19. Eyndelyk zal de pagter, van de inkomende en uytgaande rys verbonden zyn aan de ordinaire generale pagt-

conditien, even als alle andere, voor zo verre in dezen niet speciaal zyn aangeroert.

Conditien der pagt van het hoofgeld der Chineesen.

Art. 1—7 = 1759, art. 1—7.

Art. 8. Alle vreemde, Chineese handelaars of die met de jonken dier natie alhier jaarlyks verschynen, zullen na eene aloude en steeds jaren na den anderen in train geweest zynde usantie gehouden weesen het hoofgeld te betalen van de volle maand, in welke zy alhier aankomen, te weten: een quart rd^r voor ieder man, en zo vervolgens 's maandelyks, tot derzelve vertrek van deese reede.

Art. 9—14 = 1739, art. 9—14.

Art. 15. De parnakan of zogenaamde getornde Chineesen zullen voorzien moeten wezen, zo van een sjap van hun hoofd, waar onder zy sorteeren, als van den capitain der Chineesen alhier, en 't zelve altoos by hen dragen om onderscheyden te worden van het ondeugend en vagebonderend volk, 't welk onder dien naam zig dikwyls verbergt; op poene, dat alle de geene, die zig voor zodanige opgeven zonder van gemelde sjappen voorzien te zyn, daar voor niet zullen worden gehouden en erkent, maar verplicht wezen, even als alle andere Chineesen, het maandelyks hoofgeld aan den pagter van het zelve te betalen.

Conditien der pagt van den handel aan de schepen.

Art. 1 = 1739, art. 1.

Art. 2. Op dat den pagter in zyne geregtigheyt niet mogte werden gefraudeert, zal door den hoofd-opziender over de prauwvoerders maandelyks overgegeven werden een lyst, aanwyzende, hoe veel prauwen 'er gebruykt en hoe veel 'er vertimmert werden.

Art. 3 en 4 = 1739, art. 2 en 3.

Art. 5. Onder deze pagt zullen mede gerekent ende begre-

pen wezen het eyland Onrust en de verdere eylanden, dog geenzints de champangs, tjunias en alle zodanige vaartuygen, die gebruykt werden ten dienste van de suykermolens, zo wel tot den opbreng van de benodigde provisien en andere ingredienten, als tot het afbrengen van suyker, siroop en wes meer; gelyk de pagter zig ook niet zal mogen bemoeyen, veel min enige pagt pretendeeren van al zulke champangs en kleendere vaartuygen, die gebruykt werden tot den op- en afvoer van levensmiddelen en andere waren na- en van de respective basaars of markt-plaatsen buyten deze stad en dies ommelanden, als mede niet onder de pagt der schepen-handel sorteerende.

Art. 6 en 7 = 1739, art. 5 en 6.

Art. 8. En vermits aan het jongst g'erigeerde nieuw stads-logement, tot gerief van die 'er intrekken, zyn toegestaan het houden van ses last prauwen, te weten:

drie	ieder van vier	} <i>coyangs,</i>
twee	» » drie	
een.....	» twee	

om goederen van boord te halen of af te scheepen, zo zal den pagter zig daar mede niet mogen bemoeyen.

Art. 9 = 1739, art. 7.

Art. 10. Ende zal het handelen aan schepen of andere vaartuygen niet alleen mogen bestaan in ververschinge, behoefkens, kleene krameryen en snuysteryen, maar ook in allerlye andere soort van goederen, die niet verboden of aan de Comp^e alleen gereserveert zyn; des de pagter wel zal moeten toezien, dat, onder praetext van dezen handel, niet werden gefraudeert 's Comp^e inkomende regten door het gebruyken van sluyk-wegen en ongepermitteerde passagies, en voor al dat niet clandestin werden in- of uytgevoert *speceryen*, *peper*, *thin*, *Japans staafkoper* en *amphioen*, op de poenaliteyt, by de placcaten omtrent het eerste en laatste gestelt, en voorts op poene van confiscatie en arbitrale correctie.

Art. 11. Aan niemant van de ingezetenen dezer colonie zal het vry staan andere vaartuygen over zee na hunne

landeryen, suykermolens, enz. te zenden om de producten van daar aftehalen, dan die door Schepenen dezer stede met een letter van het alphabeth getekend en dus buyten de pagt der schepen-handel zyn, alzo alle praauwen en diergelyke ter zee varende vaartuygen, die bevonden werden ongeletterd of ongenummerd te zyn, zullen geconfisqueert worden; zo mede zullen de geletterde vaartuygen, by aldien dezelve betrapt worden op het varen of dryven van handel aan de schepen of vaartuygen ter reede, de facto en zonder forma van proces confiscabel wezen, alles ten voordeele van den pagter van den handel aan de schepen, waar onder egter de lading van dezelve niet begrepen zal wezen. De coleks zullen door heeren Schepenen moeten worden genummert, op poene als voren; en dus moeten alle vaartuygen, zonder onderscheid, hoe ook genaamt (die der vissers, als te veel bekend zynde, alleen uytgezonderd), wezen gelettort of genommert.

Conditien van de pagt der groente-kramen en winkeliers, anders ook genaamt de pagt van de lawang.

Art. 1 = 1739, art. 1.

Art. 2. Dog die, welke winkels of vast staande kraamtjes hebben in de voorsteden voor hunne eigen ofte eens anders huizen of woningen, aan de waterkant, spetiaal aan de west-zyde der stad, over de revier, die de stads-gragt uytmaakt, en zo ook van die daar in uytloopt, maar niet de opene boutiques of vervoerbare kraamtjes, die elders op ruyme wegen geplaatst staan, zullen, onverminderd het op den 6^{en} December 1751 in Rade van India genomen besluyt, dat dezelve ten eersten zullen moeten afgebroken of daar aan ten minsten geene reparatie zal mogen gedaan werden, zo lange dezelve nog staande blyven of gebruykt werden, buyten de voorschreve twee rd^s ter maand aan den pagter, nog gelyke twee rd^s moeten betalen aan den *Bailluw* of *Land-drost*, waar van de andere vry blyven.

Art. 3. Maar de huysjes of onroerende winkels, teffens tot

wooningen dienende en ter plaatse voorschreve staande, zullen aan den pagter vier rd^s ter maand en evenveel aan den officier moeten betalen, onverminderd de voorschreve resolutie omtrend het afbreken of laten vervallen van dezelve.

Art. 4. Gelyk daar en tegen de winkeliers en kramers, die winkels op de nieuw aangebouwd werdende markt by de Portugeesche kerk huuren en aldaar hunne waren te koop zetten, alleen twee rd^s aan deezen pagter en niets aan de officiers zullen behoeven te betalen, onder wat naam het ook wezen mogte.

Art. 5 en 6 = 1739, art. 2 en 3.

Art. 7. Binnen de stad zullen geene winkels op de gragten of straten mogen wezen als alleen op de groote, nieuwe markt of bazaar, bewesten de grote rivier, en in de rye winkels, beoosten dezelve door de Compagnie opgebouwd, zo lang deze laatste staan blyven; dog zullen dezelve op geenerly wyze, 't zy met *hamboesen*, *atap* of andersints, afgeschut of gesloten mogen werden.

Art. 8. En zal, onvermindert het geresolveerde in Rade van India op den 6^{en} December 1751 tot en nopens d'afbrake der geene, die op andere plaatsen opgereggt wezen of werden mogten, door den winkelier, voor den tyd, dat den zelven winkel gehouden heeft, de dubbelde pagt ofte vier rd^s ter maand aan den pagter moeten opgebracht werden.

Art. 9. De geene, die deeze en geene snuysteryen ofte kleinigheden te koop stellen, zullen geene kleeden, nog wit of ruw linnen, daar onder vermogen te mengen, ten zy dezelve hen binnen den voorschreven, bepaalden tyd voorsien hebben van een maandelyks tol-briefje van den pagter, ten koste van twee rd^s.

Art. 10 en 11 = 1739, art. 5 en 6.

Art. 12 = 1739, art. 7, met bijvoeging aan het slot van: »en zo 'er iets anders by komt, een van agt stuivers”.

Art. 15—28 = 1739, art. 8, 10—24, met wijziging van art. 24, in sine: »arbitrallyk”, *lees*: »als falsarissen”.

Art. 29. De kramen, dewelke op kosten van de Comp

opgeregt zyn aan de west-zyde van de groote rivier, en die, welke de nieuwe, groote markt aldaar uytmaaken, zal de pagter met primo January aanstaande onder zyn toesigt hebben tot den uyteinde van de pagt en de nodige reparatie daar aan ten zynen koste moeten doen, mitsgaders dezelve mogen verhuuren aan den geene, die het meeste geld daar voor zal willen geven; en aan den welken het ook vry zal staan daar inne, niet alleen te mogen verkopen, gelyk aan de oost-zyde altoos is geschied, alderhande lywaten, van wat soort die ook mogten zyn, mitsgaders zyde en wolle stoffen, zyde garens, item al het geene tot kleding gehoord, benevens alderhande snuysteryen, maar 'er ook des nagts alleen, zonder vrouw of kinders, mogen verblyven; dog op die marktplaats zal des nagts een wagt verblyven, die in yder rye kraamtjes niet meer als twee, 't zy Chinesee of andere winkeliers, des nagts zal toelaten, om op het geene te passen, dat zy, om dies volumineusheid, liever aldaar ten hunnen pericule mogten willen laten dan in hunne woningen te secureren.

Art. 50. Ook zal de pagter gehouden wezen om op 't eynde van 't jaar of het afgaan der pagt aan de geene, die daar toe zullen worden gecommiteerd, de voorschreve kraamtjes over te geven in zodanigen staat, als hy die, op het ingaan van de pagt, heeft gevonden gehad, zonder egter iemand tot het gebruyk van voormelde kraampjes tegens desselfs zin te mogen verpligten.

Art. 51. De pagter zal zyne impost, invoegen voormeld, mogen heffen, niet alleen binnen deze stad en de voorsteden van dien, maar ook langs den weg van Angiol tot aan de fortresse Zoutelande, zo mede langs den weg van de Sontar tot de nieuw gelegde sluys aan de oude Sontarse rivier, item langs de grote zuyder of Jaccatrasede weg tot aan de brug aan deze zyde de passer van Weltevreden, mitsgaders langs den weg van het Molenvliet tot aan de brug van Tanna Abang, en voorts bewesten de Crocot tot aan de gegravene ringsloot en de fortresse Ankee, zonder verder van de kraamtjes, buyten deze bepalinge landwaard in opgeregt werdende, namentlyk

beoosten de fortresse Angiol of Zoutelande en de oude rivier de Sontar, item bezuyden de gegrave ringsloot en bewesten de rivier Ankee, eenige pagt te mogen praetendeeren.

Art. 32 en 33 = 1739, art. 28 en 29.

Art. 54. Het volk van den pagter zal alleen geprivilegeert wezen om groot geld voor goed gangbaar payment te laten inruylen, maar hy ofte zyne bediendens zullen niet vermoegen tegens grof geld te verwisselen schellingen, dubbelde en enkele stuyvers, die oud ofte ten deele afgesleten, maar eenlyk kleyn geld, dat nieuw is of waar van de stempels ten vollen kenbaar zyn, sub poene van confiscatie van het quaad of ongangbaar geld en verbeurte van het quadruplum, beide ten behoeve van den officier, die de calange zal doen; en zal den pagter daar omtrend voor zyn volk moeten caveeren.

Conditien der pagt van het slagten van vee.

Art. 1 = 1739, art. 1, met bijvoeging aan het slot van: »voor een varken 44 stuyvers”.

Art. 2. Dog van het vee, dat op andere plaatsen, 't zy binnen deze stad ofte voorsteden en rondom dezelve ofte ten platte lande tot de rivier Maronde, Meester Cornelis en Tange-rang, alle inclusive, en niet daar boven zal worden geslagt, zal een iegelyk gehouden wezen een biljet van den pagter te halen en daar voor aan den zelve te betalen, te weten:

voor ieder runder-beest, het zy koe, os of buffel rd^r 1 en — st^r

» een kalf.....	» 1 » — »
» » hartebeest.....	» 1 » — »
» » varken.....	» 1 » 2 »
» » schaap.....	» 1 » — »
» » geyt.....	» — » 15 »
» » bok ..	» — » 15 »

Zullende het heffen van gerechtigheyd van het slagten van het vee aan den pagter en de passerhouders buyten de gemelde limiten in "t geheel niet worden gepermitteert en binnen dezelve niet, als voor zo verre zy zig daar omtrent

door afkoop ofte anderzints met den pagter verdragen hebben.

Art. 3 = 1739, art. 4, met bijvoeging aan het slot van: »voor ieder beest, dat zonder preadvertentie van den zelve »mogte geslagt wezen».

Art. 4. Alvorens de pagter briefjes geeft tot 't slagten van buffels, zal hem moeten blyken, dat dezelve door den keurmeester zyn gevisiteerd, die egter de afbrengers moeten aanzeggen geen wyfjes, die nog bequaam ter voortteeling zyn, te mogen slagten; en, tot meerder zekerheyd, zal 't vee, ter slagting geprojecteerd, op de hoorns moeten gebrand werden en dat ter verkoop gedestineerd is, op de bil.

Art. 5—7 = 1739, art. 6—8.

Art. 8. Ook zullen de vleesch-houwers haar vleesch niet hoger mogen verkopen als ten pryze, daar op gesteld, zynde vyf stuyvers het catje, ten ware extra gemeste beesten, waar op de opziender den prys stellen zal, uiterlyk tot agt stuyvers het catje, blyvende den verkoop by den hoop ofte het stuk, in plaats van by het gewigt, verboden, op gelyke poene.

Art. 9—13 = 1739, art. 10—14.

Art. 14. En naardien de leverancie van het vlees voor de ter rede zynde schepelingen continueert op den voet, gelyk die verpagt is, zoo zal de pagter van het slagten van het vee ter zyner narigt moeten neemen, dat voormelde leverancier niet gehouden of verplicht zal wezen daar van eenige pagtpenningen ten behoeve van gemelden pagter te contribueeren, maar dat aan den zelve vry gelaten zal wezen, niet alleen voormelde leverancie buyten eenige belastingen te doen, maar ook het resteerende vleesch, na de benodigde quantiteit zal wezen afgelevert, mede in diervoegen te mogen verkopen, zonder dat den zelve egter daar van eenig misbruyk zal mogen maken tot praejuditie van gemelden pagter.

Conditien der pagt van de vis-markt.

Art. 1 = 1739, art. 1.

Art. 2. Tot wegneming van de geschillen tusschen den pagter van de boom en die der vismarkt is dienstig geoordeeld, dat voortaan alleen de geregtigheid van de versche vis en garnalen door den laatstgemelden zal werden ontfangen, dewyl den thol van alle andere gedroogde en gezouten vis, gelyk voorwaards in de conditien voor de pagt van de boom gezegt is, door den pagter van de boom zal werden genoten.

Art. 3—19 = 1739, art. 2—18.

Conditien der pagt van de rysmarkt.

Art. 1 = 1739, art. 1, met bijvoeging aan het slot van: »en alle diligentie moeten adhiberen om de verkopers, 't zy »wie 't zy, derwaarts te locken”.

Art. 2—4 = 1739, art. 2, 3 en 6, met weglating in het laatste artikel van de woorden: »en te noodsaken”.

Art. 5. De geene, die rys by de kleyne maat of ganting verkoopen uyt hunne huysen of langs de wegen en vaarten, niet alleen binnen deze stad en voorsteden, maar ook langs de weg van Angiol tot aan de fortresse Zoutelande, zo mede langs de weg van de Zonthar tot de nieuw gelegde sluys aan de oude Zontharse-rivier, item langs de grote zuyder of Jaccatrase weg tot aan de brug aan deze zyde van de markt of passer van Weltevreden, mitsgaders langs de weg van het Molenvliet tot aan de brug by Tanna-abang en voorts bewesten de Crocot tot aan de gegravene ringsloot en de fortresse Ankée, dog verder niet, zullen zig na de bazaars prys reguleeren, sub poene van verbeurte van de qualyk verkogte rys ofte de waarde van dien, hoe groot of kleyn de quantiteyt ook wesen mogte.

Art. 6. En zullen maandelyks aan den pagter een rd^r, mitsgaders aan den markt opsigter of bazaar-meester een quart dito moeten betalen en daar voor bekomen een biljet of permissie briefje om een maand lang rys by de kleine maat te mogen verkopen; zullende den geene, die onderstaan mogte zulks zonder zodanige schriftelyke licentie te doen, verbeuren

eene boete van vyf rd^s voor ieder maand, dat hy zonder zodanig briefje rys zal verkogt hebben, te appliceeren d'eene helfte voor den officier, die de calange zal doen, en de weder helfte voor vier vyfde ten behoeve van den pagter en voor een vyfde ten behoeve van den bazaar-meester, en zulks boven d'een rd^s den pagter en een quart den gemelde opzigtter competeerende.

Art. 7 = 1739, art. 9.

Conditien der pagt van de hanevegteriyen.

Art. 1. Den pagter en de geene, die hy zyn regt komt mede te deelen, zullen buyten deeze stad en dies voorsteden, item rondom dezelve of ten platten lande tot de rivier Maronde, Meester Cornelis en Tangerang, alle inclusive, dog niet daar boven, privative ofte met uytzonderinge van alle andere hanevegteriyen mogen houden, mits daar toe neemende goede en vredsaaime luyden en boven dien voor dezelve verantwoordende, in zo verre deze pagt is concerneerende; en zal het heffen van gerechtigheid van de hanevegteriyen aan den pagter en passerhouder buyten de gemelde limiten in 't geheel niet werden gepermitteert en aan de passerhouders binnen dezelve niet, als voor zo verre zy zig daar omtrent, door afkoop ofte andersints, met den pagter verdragen hebben, moete anders dulden, dat hy aldaar volk stelle om dezelve te collecteeren.

Art. 2—10 = 1739, art. 2—10.

Art. 11. Den pagter zal niet vermogen te tappen of te verkopen eenige dranken ter plaatse, daar de hanevegtery gehouden werd, 't zy onder de naam van klein, dan wel zetbier of water met siroop gemengt, op poene van de boete, gesteld by de conditien der pagt van de *herbergen*, art. 2 en 15.

Conditien der pagt van de Chineese top-tafels.

Art. 1. De Chineesen zullen nergens anders, 't zy binnen

dese stadt ofte de voorsteeden, nogte ook ten platte lande rondom dezelve tot de rivier Maronde, Meester Cornelis en Tangerang, alle inclusive, vermogen te toppen, dan alleen in de publicque topbanen, dewelke de pagter binnen de stad ten getalle van agt en buyten de stad ten getalle van sestien zal vermogen te hebben, en dat op zodanige plaatsen, als hy bevinden zal daar toe het voordeeligste voor hem te wesen, mits alvorens permissie verzoekende en dat dezelve niet opgeregt werden op 's heeren wegen of straten; dog zal den zelve zodanigen tophuys of huysen naderhand niet vermogen te verplaatsen dan met voorkennisse van den heer praesident van Schepenen, op verbeurte van drie hondert ryksdaalders ten behoeve van den officier; gelyk ook den pagter geen meerder tophuysen zal vermogen op te zetten als het getal, hier boven gemeld, en zulks mede op een gelyke poene, ten profyte als voren.

Art. 2 = 1759, art. 1, laatste gedeelte.

Art. 5. Het heffen van gerechtigheid van het toppen der Chineesen zal aan den pagter en de passerhouders boven Meester Cornelis, de rivier Grote Maronde en Tangerang in 't geheel niet werden gepermitteerd, en aldaar of daar beneden niet aan de passerhouders, als voor zo verre zy zig daar omtrend, door afkoop ofte andersints, met den pagter verdragen hebben.

Art. 4—6 = 1759, art. 2—4.

Art. 7. De pagter, collecteurs ofte medestanders van de Chinese topbanen zullen geen Europeanen of inlandse Christenen, veel minder lyfeygenen van de mannelijke of vrouwelyke kunne, aan de top-tafels admitteren om mede te toppen, en de laatste zelfs niet als spectateurs, op verbeurte van een hondert ryksdaalders ten behoeve van den officier, die de calange zal doen, te betalen door de geene, die op de topbanen als dan tot invordering van dese geregtigheyt present zal wesen, 't zy dat hy pagter, medestander ofte collecteur is, voor de eerste maal en arbitrale correctie voor de tweede reyse, dat hy daar op betrapt zal werden; zullende gevolgelyk

de pagter ten desen opsigte niet voor zyn bediendens behoeven te caveeren, ten ware zig fugitif maakten.

Art. 8. Werdende by desen. ingeolge het geresolveerde in Rade van India op den 6^{en} October anno 1752, ingetrokken het interdict tegens d'admissie van onchristene, vrye inlanders; dog het zelve, in zo verre slaven zig daar van mogten bedienen, gelaten ten pericule van den pagter, dan wel de medestanders, collecteurs ofte andere bediendens, die deselve aldaar zullen toegelaten hebben.

Art. 9. Iemand zyn huys, stoep of erf, binnen of buyten de stad, komende te leenen of andersints toe te laten, dat 'er getopt worde door Christenen, van wat uatie die ook zyn mogten, dan wel door lyfeygenen, 't zy die Christenen zyn of onchristenen, zal dezelve daar voor verbeuren twee hondert ryksdaalders voor de eerste en vier hondert ditos, boven nog arbitraire correctie, voor de tweede reyse, dat hy daar op zal werden geatrappeert.

Art. 10—15 = 1739, art. 7—12.

Art. 16. Dog zullen geene luyden, fixum domicilium hebbende, ten eersten mogen werden g'incarcereert, maar, by gebrek van betalinge der boetens, voor den regter moeten geconvenieert werden, ten einde de zake aldaar de plano werde afgedaan.

Art. 17—19 = 1739 art. 14—16.

Art. 20. Niemand zal eenige nagtbriefjes mogen verleenen buiten die, ter ordre van den heer Gouverneur Generaal, ter secretarye dezer regeering worden geëxpédieert.

Art. 21. Geene andere soorten van spellen zullen, het zy onder de naam van toppen of anderzints, gespeelt mogen werden, dan die geene, welke van ouds gebruykelyk zyn geweest, zonder eenige nieuwe te mogen invoeren, op verheurte van vyf hondert ryksdaalders boete, voor de geene, die de ontdekking mogten komen te doen.

Art. 22. En zal nergens het *pho* en *topho-spel* gespeelt mogen werden als met voorkennisse van den capitain der Chineesen, die daar van een bewys aan den houder van dat

spel zal moeten verleenen, ter voorkoming van alle disputen, almede op verbeurte van vyf hondert ryksdaalders, ten behoeven als even.

.

Conditien der pagt van de waschkaarsen.

Art. 1. De kaarssemakers, zo binnen deze stad en de voorsteden remoreerende, als ten platten lande, tot de rivier Maronde, Meester Cornelis en Tangerang inclusive, zullen aan den pagter moeten betalen voor ieder catty wasch, dat zy komen op te doen, twee stuyvers.

Art. 2 = 1759, art. 2.

Art. 3. De kaarssemakers zullen, zo wel als die geene, die de kaarsen binnen de voorschreve limiten in hunne winkels te koop zetten, bovendien verplicht zyn om alle hunne kaarsen door den pagter te laten merken, voor en al eer zy dezelve zullen vermogen te verkopen of in hunne winkels te koop zetten, op verbeurte van vyf en twintig rd^l, de quantiteyt niet groter dan een quart picol zynde, en op verbeurte van viermaal de waarde, als het daar boven loopt, boven de confiscatie van het aangehaalde, t'appliqueeren de eene helfte voor den pagter en de andere helfte voor den officier, onder wiens jurisdictie zodanige contraventeur zal werden g'atrappeert.

Art. 4—8 = 1759, art. 4—8.

Art. 9. Ende opdat de kaarssemakers dezer plaatze gefavoriseert worden boven vreemde; zo zullen voortaan geene kaars of kaarsen, het zy *Mallabaarsche, Bengaalsche, Siamsche, Timoreesche* of andere, die van buyten aankomen, mogen verkogt worden uyt de hand of op vendutie, in kleine, nog in grote quantiteyt, ten ware alvorens gemerkt zyn, op poene voorschreven; maar zullen de gequalificeerde Europeezen, zo 's Compagnies dienaren als burgers, tot onderkooplieden en die met hen gelykstandig zyn inclusive, dog geene andere ofte mindere, *witte Bengaalsche* of *Mallabaarsche kaarsen* tot eygen gebruyk mogen aanbrengen en ontbieden, zonder eenige

andere bezwaarnis als den boom-tol onderhevig of gehouden te weezen dezelve te laten merken, dog geene *Siamsche*, *Timoreese* ofte andere.

Conditien der pagt van het kerven van Chineese tabak.

Art. 1. Dezen pagter zal niet alleen voor den aanvang van de pagt een maand op de hand, maar ook in de eerste vier maanden telkens een maand moeten betalen en de pagt-penningen van de volgende ses maanden in de vyfde, sesde en zevende maand.

Dus vóór den aanvang van de pagt voor January, en vóór of op den 8^{en} January voor February,

»	»	»	»	8 ^{en} February	»	Maart,
»	»	»	»	8 ^{en} Maart	»	April,
»	»	»	»	8 ^{en} April	»	May,
»	»	»	»	8 ^{en} May	»	Juny en July,
»	»	»	»	8 ^{en} Juny	»	Augustus en September,
»	»	»	»	8 ^{en} July	»	October en November,
»	»	»	»	8 ^{en} November	»	December,

en zulks mede op zodanige poenen, als by articul 11 en 13 van de generale pagt-conditien zyn gestatueerd.

Art. 2 = 1739, art. 1.

Art. 5 = 1739, art. 2, met bijvoeging achter het woord »jurisdictie» van: »namentlyk ook ten platten lande tot de rivier »Maronde, Meester Cornelis en Tangerang inclusive».

Art. 4. Deze geregtigheid zal hy ook genieten van alle gekorvene Chineese tabak, die op Macasser of Cheribon van elders als deze hoofd-plaatse mogte werden aangebragt, onvermindert den tol, welke den pagter aldaar is competente; en zal dierhalven aldaar gennagtigdens mogen stellen om zyn regt waar te nemen.

Art. 5—10 = 1739, art. 3—8.

Conditien der pagt van de herbergiers binnen en buyten de stad.

Art. 1 Voortaan zal binnen dese stad het getal der herber-

gen op twaalf stuks bepaald zyn, waar in getapt of eenige sterke, dan wel andere dranken by de kleyne maat verkogt zullen mogen werden; en zullen, buyten de voorschreeven twaalf stuks, geen andere herbergen of kroegen, onder wat naam zulks ook zoude mogen wesen, binnen de stad verder werden toegelaten, zonder dat in eenige andere huysen of plaatsen binnen de stad eenige tapneeringe of verkoop van sterke dranken by de kleyne maat, direct of indirect, zal mogen gedaan werden, op arbitrale correctie, voor den pagter zo wel als voor de overtreders, de eerste, zo hy daar van geweten heeft, en de laaste boven en behalven eene boete van een hondert ryksdaalders, t'appliceeren, als by het volgende articul is gereguleerd.

Art. 2. Men zal in die twaalf herbergen of elders binnen deze stad en in de herbergen buyten de stad niet mogen verkopen het zogenaamde *klein-, zet- of gekookt bier*, ook geen *suri* of *toeak*, 't zy langs straat of in eenige winkels, *warongs* of eenige andere huysen; excepto de *toeak*, welke de bakkers of andere ingezetenen voor hun huisgebruik nodig hebben, zonder dat dezelve echter by de bakkers zal mogen gebragt worden anders dan met permissie van den Baljuw, door wien daar toe briefjes zullen worden verleend; op poene voor de omlopers met die dranken van vyfentwintig rd^s en van een hondert rd^s voor die zulks ter sluik in de huizen onderneemt, te appliceeren een vierde voor den aanbrenger, een vierde voor den pachter, een vierde voor den officier, die de calange doet, en het resteerende vierde voor de armen: zullende den pagter van de herbergen, wanneer ontdekt wordt, dat zulks met zyne voorkennisse of conniventie is geschied, boven en behalven arbitrale correctie, verbeuren eene boete van twee hondert rd^s, de helft voor den officier en de wederhelft voor de armen. En zal de gansche teneur van dit articul ook betrekkelijk zyn op de blokken buyten de stad, die het naaste aan de poorten leggen, namelyk:

In de Ooster voorstad, het blok L, de deelen:

4, zynde de noordwesthoek van gemelde voorstad en

gelegen ten Westen van de zo genaamde *Bimaneese* ofte eygentlyk d'inlandsche burger-wagt, by de zee strand, agter de tuyn van Heemraden;

6, gelegen ten Zuydwesten van de gemelde wagt en ten Noorden van de Titus-Anthonys-gragt, schuyns over de stads bolwerken, Amsterdam en Middelburg;

9, gelegen tusschen het sesde deel en de Titus-Anthonys-gragt in, schuyns over de bastions, Middelburg en Delft;

10, gelegen ten Noorden van de Angiolsche vaart, tegens over de stads punt, Delft;

18 en 19, gelegen ten Zuyden van de Angiolsche vaart en ten Westen van de Verburgs-gragt, d'eerste tegens over de stads punten, Hoorn en Enkhuysen, en d'andere tegens over de bolwerken, Vianen en Gelderland.

In de Zuyder voorstad in het zelve blok L, de deelen:

28, gelegen tegens over de gemelde punt, Gelderland, ten Oosten van de zo genaamde Caimans-sstraat;

29, gelegen schuyns over de punt, Catzenellebogen, ten Noorden van de Koestraat;

32, gelegen schuyns over de punt, Orange en de Nieuwpoort, mede ten Noorden van de Koestraat;

35, gelegen tegen over de punt, Hollandia, ten Noordwesten van de gemelde Koestraat.

In de Wester voorstad het blok P, de deelen:

1 en 2, gelegen tegens over de punten, Groningen en Overysseel;

3, gelegen ten Noorden van het westeynde van de West-Vriesland-sstraat, die op de punt, West-Vriesland, uytkomt, en bezuyden de zo genaamde Clappus-rivier;

4, gelegen ten Zuyden van d'evengemelde West-Vriesland-sstraat en met het gemelde deel 5 uytmakende de zogenaamde tweede Dwarsgragt;•

5, gelegen bezuyden het evengemelde deel en benoorden de zogenaamde Middelsloot;

6, gelegen bezuyden de Middelsloot en benoorden de Ananusgragt over de Utrechtse poort.

Art. 3. Die haar met herberg houden of tapneering te doen erneeren, zo binnen deze stad, ten getalle, gelyk gesezt is, van twaalf stuks, als buyten de stad, zullen gehouden wezen daar voor maandelyks aan den pagter te betalen, namentlyk: de herbergiers binnen de stad twintig rd^e. en die tapneeringe doen buyten de stad, zo als van ouds, ses rd^e ter maand, en daar van een biljet of briefje van den zelven ontfangen, onme ten allen tyden door haar te kunnen werden vertoond, op verbeurte van twintig rd^e voor de geene, die daarin in gebreke zal blyven, t'appliceeren de eene helfte voor den pagter en de andere helfte voor den officier, onder wiens jurisdictie hy zyn tapneeringe is doende.

Art. 4—7 = 1739, art. 2—5.

Art. 8. Die zich buiten de stad met het schaffen van den gaanden en komenden man geneeren, ook die eetwaaren en drank 'er by verkoopen en de koopers in hunne huizen laten eeten, 't zy zulks geschied aan één of meer, zullen even zo veel als de herbergiers, buiten de stad tappende, moeten betaalen, niet tegenstaande zy mogten voorwenden geen sterken drank te verkopen; en zulks niemand uytgezonderd, dan alleen:

- 1° zodanigen, die vaste tafel-gasten of continueerende commensalen houden, 't zy ze binnen of buyten de stad wonen, 's maands ieder drie rd^e aan den pachter zullen moeten betaalen voor den drank, die zy aan hunne commensalen schenken; terwyl hun het tappen aan anderen verboden blyft, alzoo het getal van de herbergen op twaalf, als by articul 1, bepaald blyft;
- 2° zullen aan de pacht der herbergen niet subject zyn die binnen de stad eetwaren verkopen zonder daar by te tappen of sterken drank by de kleine maat te verkopen, op welk laatste de pachter zal moeten vigeleeren en by overtreding incurreren de correctie, by articul 1 bepaald.

Art. 9 en 10 = 1739, art. 7 en 8.

Art. 11 = 1739, art. 9, met bijvoeging aan het slot van:

»ten behoeve van den officier, die de calange zal doen, telken »reyze en voor ieder slaaf te verbeuren; die eenige sterke »drank genuttigd zal hebben”.

Art. 12. Ende zullen geene herbergen houden of tappen mogen die eenige gagie ofte soldyen van d'E. Compagnie genieten, zy, nogte hare vrouwen ofte kinderen, nog iemand, by haar woonende, directelyk nog indirectelyk, uytgezondert nochtans de zulke, die als bakmeesters in het casteel en aan de respective stads-poorten en wagten bescheyden zyn en daar van een speciale permissie van den heere Gouverneur Generaal zullen vertoonen; zoo ook de commensaal-houders, waar van gesproken is by art 8; ende zulks op verbeurte van twintig ryksdaalders, zo menig malen als zy daar over bekeurt zullen werden, waar op de respective officieren van justitie wel zullen hebben te letten, als werdende den Balliuw en Landdrost by deze wel expresselyk gequalificeert om by praeventie de calange te mogen doen voor den Raad van justitie dezes casteels.

Art. 13. Niemand zal binnen of buyten de stads-poorten, nog ook ten platten lande, tot de Maronde, Meester Cornelis en Tangerang, alle inclusive, mogen tappen, nog herbergen houden, dan die daar toe speciale licentie van den Edele geregte dezer stede zal hebben g'obtineert, in het verleenen van welke licentie gelet zal werden, dat het eerlyke en bekende luyden zyn en die goed huyshouden.

Art. 14. Voorts zal het heffen van geregtigheid van de tappers aan den pagter en de passerhouders buyten deze limiten in 't geheel niet gepermitteerd zyn, en aan de passerhouders binnen die limiten niet, als voor zo verre zy zig daar omtrend, door afkoop ofte anderzints, met den pagter verdragen hebben.

Art. 15—17 = 1739, art. 12—14.

Conditien der pagt van de koorn-moolen.

Art. 1—20 = 1749, art. 1—20.

Conditien der pagt van de wayangs.

Art. 1. Geene wayangs of Chineese toneel-spellen zullen binnen deze stad, nogte de zuyder voorstad mogen vertoond of gespeeld worden en zo ook niet binnen d'eerste blokken van de wester en de tweede van d'ooster voorstad.

Art. 2. Maar daar buyten zal het selve aan alle vrye lieden gepernitteerd wezen, onder de volgende voorwaarden.

Art. 3. Voor ieder etmaal ofte elke reys, dat 'er binnen of buyten 's huys of erfs met acteurs gespeelt word, zullen aan den pagter moeten betaald werden veertig ryksdaalders.

Art. 4. Dog met actrices, binnen of buyten 's huys of erfs, een somma van vyftig ryksdaalders.

Art. 5. Die, buyten permisse van den pagter, wayang met jongens laten spelen, schoon met gesloten deur of heck, zullen verbeuren eene somma van een hondert rd^s, tusschen den officier, die de calange zal doen, en den pagter in gelyke portien te verdeelen.

Art. 6. Dog buyten permissie met meiden wayang houdende, schoon met gesloten deur of heck, twee hondert ryksd^s, te appliceeren als even.

Art. 7. De pagter zal niet by wege van accoord minder mogen neemen, dan articul 3 en 4 bepaald is, op verbeurte van een hondert ryksl^s ten behoeve van den officier, die de calange zal doen, voor d'eerste en arbitraire correctie daarenboven voor de tweede reyse.

Art. 8. By de wayangs-spellen, die binnen 's huys of erfs geschieden, zullen alle vrye lieden, zonder onderscheid, als spectateurs mogen g'admitteerd worden, maar geene lyfeigenen van personen, aldaar zelfs niet tegenwoordig, zullende den geenen, die dezelve admitteerd, 't zy ze aan hunne kleeding kenbaar zyn of niet, voor ieder en t'elken reyse verbeuren een somma van een hondert rd^s ten behoeve van den officier, die de calange zal doen, alzo de bewoonder van het huys of erf daar voor zorgen kan met geen andere als bekende lieden t'admitteeren.

Art. 9. De wayangs-spellen zullen niet vertoond of gehouden mogen werden op *Zondagen*, dan wel andere *feest- of bededagen*, op poene van een amende van vyftig ryksd^r, door den pagter en even zo veel door die het doet te verbeuren, ten behoeve van den officier, als boven.

Art. 10. De pagters, collecteurs of medestanders zullen niet vermogen zelfs wayang te houden, op poene van vyf en twintig ryksd^r, te verbeuren ten behoeve van den officier, zo dikwils als het zelve geschied.

Art. 11. De voorschreve contributien en boetens voor en op het wayangspeelen zullen plaats hebben en ingevordert werden ten platte lande tot de rivier de Maronde, Meester Cornelis en Tangerang inclusive, dog verder of daar boven niet.

Art. 12. Tot de calange van alle de voorschreve contraven-tien zullen niet alleen de Landdrost en Bailliuw, maar ook, zonder onderscheid van jurisdictie, gequalificeerd zyn de beyde fiscaals.

Conditien der pagt van de waag.

Art. 1 = 1739, art. 1.

Art. 2. Niemand zal gehouden zyn de goederen, die hier ter plaatse by verkoop van den eenen op den anderen overgaan, aan de waag te brengen, maar de vryheit hebben daar omtrent na zyne keuze te werk te gaan.

Art. 3. De pagter zal zig met de goederen, die aan de waag gebragt werden om gewogen en geleverd te werden, niet mogen bemoeyen, ten zy daar toe alvorens expresselyk versogt wordende.

Art. 4. Het zal aan een iegelyk gepermitteert zyn in huys te mogen houden g'eykte balans en gewigten, zonder dat de pagter zulks zal mogen tegenspreken.

Art. 5. Voor de koopmanschappen en goederen, die van buyten inkomen, schoon niet ter wage komen, en alle andere, die ter wage gebragt werden, zal by den verkoper één ten hondert betaalt worden, maar van de koopmanschappen, die

van d'Edele Compagnie worden gekogt, zal de koper de gemelde geregtigheyt van één ten hondert moeten betalen.

Art. 6 = 1739, art. 8, met bijvoeging achter de woorden: »gelyk ook de Palembangers" van: »of Lampongers"».

Art. 7. Voor het wegen van thee zal het pagt-geld maar eens behoeven te worden betaald, te weten: door den verkoper een halve rd^r van 't hondert en by den koper ook een halve dito van ieder hondert rd^r, sonder weder by verkoop eenige geregtigheyt meer subject te zyn.

Art. 8. Van alle pond-goederen by den uytvoer, 't zy dat die bevorens gewogen zyn en de waag gepasseert hebben of niet, zal voortaan niets betaalt worden voor den pagter, om alzo te weeren alle hindernissen omtrent den uytvoer; zulks daar van door niemand visitatie mag geschieden, als ten zynen pericule.

Art. 9. Dog voor ieder kist beste of *Behaarsche amfoen*, die uytgevoert werd, zullen, volgens resolutie dezer regeering van den 14^{en} December 1745, betaald worden vyf rd^r en voor ieder kist *Poeraniase* of *Baggelpourse amfoen* de helfte ofte twee en een halve rd^r, volgens besluit van den 14^{en} Maart 1755.

Art. 10—13 = 1739, art. 10—13.

Art. 14 = 1739, art. 14, met bijvoeging achteraan van: »ten koste van den pagter en zyne medestanders, blyvende »de waag-meester van de betaling daar voor bevryd"».

Art. 15—17 = 1739, art. 15—17.

Art. 18 = 1739, art. 18, met bijvoeging:

1° achter het woord »amphioen" van: »ook geen Japans »staaf-koper, peper en thin"»;

2° achteraan: »maar ter waag gebragt wordende, zullen zy »daar van aanstonds kennis moeten geven aan een der »officieren"».

Art. 19. Indien eenig particulier aannemen mogt aan de Compagnie 's jaars uit Siam te bezorgen zes of zeven duizend picols *sappanhout*, tien duizend pond *gekonsfyle gember* en de beste *roggevellen*, zullen die goederen, volgens speciaal besluit van de hoge regering, vry zyn van waag-geld.

¹⁶/₂₀ December. *Uitschrijving van een buitengewonen dank- en bede-dag.*

Even zyn 'er twee maanden verloop, dat wy, naar jaarlyksche gewoonte, een plechtigen dank- en bede-dag vierden, den Heere loofden voor Zyne onverdiende weldaaden en eene genadige afwending van dreigende plaagen en oordeelen afsmeeften. Hem alleen, die harten en nieren beproeft, is het bekend, of aan dien godsdienst-plicht voldaan zy met die hartelykheid, met die waare verootmoediging voor des Hoeren aangezichte en met dat zo heilzaam voorneemen om, Jehoval dienende, zig steeds voor den Almogende te vernederen met een zuiver berouw en leedwezen over de menigvuldigheid en strafwaardigheid onzer zonden en misdaden, als tot eene waare bekeeringe ten leven ons zoude hebben kunnen leiden, schoon men, oordeelende na het zichtbare, zoude hebben mogen veronderstellen, dat alle harten vereenigd, waren om te doen al wat hun de Heere geboden heeft.

Maar zou het zulk een vasten zyn, dat de Heere verkiesen zoude? éénen dag zyne ziele te quellen en het hoofd te krommen als een bieze; zou dat den Almachtigen aangenaam weezen? O neen! 't is zelfs te vreezen, dat Hy, onzer onbestendige godsdienstigheid zat, een afkeer gekregen hebbe van onze zuchtigen, van onze tranen, die in een oogenblik opkomen en verdwynen. Dit behoorde elk opmerkzaam Christen op te maken uyt de tastbare blyken van Gods kastydingen, die, geduurende den geheelen loop van dit byna geëindigd jaar, onder ons bespeurd zyn en nog bespeurd worden. Van sommige gaf de uitschryving van den onlangs gevierden bede-dag een slaauwe schets; en onnoodig is het van alle een zwart register te formeeren. Ze worden maar al te zeer, omtrent het algemeen, zo wel als het byzonder belang, onderonden om ze een oogenblik in twyffel te trekken.

Wy gewagen dan nu maar eenlyk van de langduurige droogte, die het graan en ander gewas op veele plaatzen heeft doen verdorren; van de ongestadige verwisselling der jaarge-

tyden, welke men dit jaar hier en elders bespeurd heeft, en van de waarschylyk hier door veroorzaakte zwaare ziekten, die 'er onder veelen der ingezetenen deezer plaatze, ja de meeste, sedert een geruimen tyd geheerscht hebben.

Ook van de zwaare ziekte en sterfte, die op veele der uyt Nederland in deezen jaare komende schepen is ontmoet geworden, waar door, of door de nog aanhoudende ziekte onder den inwoonder, genoegzaam in 't gemeen, veeler gekern en jammerwee als haare woningen vervullen, tot een overtuugend bewys, dat de regtvaardige hand des Almagtigen, die in toorn tegens het volk van Batavia is opgeheven, nog niet te rugge getrokken, maar dien regtvaardigen Rigter, in Zyne regtvaardigheid voortgaande, dat volk al verder tugtigen wil, op dat hy, die de lankmoedigheid en verdraagzaamheid van zynen zo genadigen Schepper niet erkent, maar in zyne zonden voortgaat, door Zyne roede leert keeren tot de weg zyner behoudenis in eeuwigheid.

De hooge regeering deezer landen, al het bovenstaande in ernstige overweeging neemende en op het innigste getroffen door deeze en andere drukkende rampen deezer eertyds welvarende volksplantinge, heeft op den 16^{en} deezer maand goedgevonden, niet alleen Gods knechten aan te maanen om de genadige afwending Zyner oordeelen by elke openbare godsdienst-oeffening af te smeeken, maar ook eenen buitengewoonen dank- en beede-dag uit te schryven tegens Woensdag den 28^{en} eerstkomende, om in ootmoed onzer harten gevierd te worden in alle de kerken deezer stad, op de rheede en ten eylande Onrust.

Hebben wy den rykdom van Gods lankmoedigheid en verdraagzaamheid zo lang misbruykt, dat Hy Zyne zeegeningen heeft moeten verwisselen in oordeelen, het zal dan ook onzer aller plicht weezen die oordeelen zonder murmereeringen te regtvaardigen en uit te roepen *Hy is de Heere; Hy doe, wat goed is in Zyne oogen.*

Het is dan de plicht aller Christenen, dat wy Jehovah smeeken, dat Hy ons niet verder straffe in Zynen toorn of

kastyde in Zyne grimmigheid, maar dat Zyne oordeelen aan onze harten geheiligd moogen worden en strekken om den zondaar van deszelfs ongerechten wandel af te trekken en Zyne kinderen te vieriger te maken in hunne gebeden en zuchtingen.

Zien wy de anderzins ongevoelige gewissens van ongelovigen getroffen door de ongewoone sterfte onder hunne landsgenooten; zien wy hen zelfs bezig om hunne, gelyk zy meenen, verstoorde afgoden door buytengewoone offerhanden te bevreedigen, dan moeten wy immers, met droefheid gedenkende aan hunne onweetendheid, God vieriglyk bidden, dat Hy hunne blindheid gelieve weg te neemen; en onzen onberispelyken wandel behoren wy te doen dienen om hen te overtrÿgen van de heiligheid onzer godsdienst-pligten. Zien wy hen een zeldzaam gelaat, een vreemd gebaar aanstellen over hunne dooden, wel, dan is het ook onze pligt het by-geloof te schuunen en in diergelyke omstandigheeden niet bedroefd te zyn, gelyk zy, die geen hoope hebben; maar wy behooren teffens zorg te dragen, dat de regtvaardige niet omkome zonder dat iemand het ter harte neeme, en dat de weldadige lieden niet weggerraapt worden zonder dat 'er iemand op lette, gelyk onder ons helaas maar al te veel plaats heeft.

Een iegelyk verneedere zig dan in waren ootmoed, scheure zyn harte, niet de kleederen, en bidde den Algenoegzame vieriglyk, dat het Hem behaage met ons niet in 't gerichte te treden, maar dat Zyne oordeelen van eene gezegende uytwerking weezen moogen op onbekeerlyke harten.

Dat het Zyne goedgeliefte zy een eynde te maken van Zyne plagen, het zwaard Zyner grimmigheyd in de scheede te doen wederkeeren en het op handen zynde jaar te stellen tot een jaar van Zyn welbehagen in genade en goedertierenheid, een jaar van zegeningen en een jaar, waar inne een ieder, door de barmhartigheid en menschlievendheid des alderhoogsten Gods, mag geleid worden op dien weg, die iegelyk Christen mag opwekken om te leeren kennen, wat tot zyne vrede dient.

Wy behooren ook teffens onze dankzeggingen niet te ver-

geeten voor zo veele onverdiende gunsten en zegeningen, die wy nog in het midden zyner geduchte oordeelen, boven zo veele anderen, genieten mogten. Onze zuchtingen en gebeden moeten werkzaam zyn om derzelve geduurzaamheid ootmoedig af te smeeken, inzonderheid ten aanzien van de geestelyke weldaden, die het ons nog gebeuren mag in het midden van een ongelovigen hoop deelachtig te blyven, en waar van elk onzer gebruik maken moet om zig te wapenen tegen de menigvuldige verzoeking, waar aan hy geduurig bloot staat, op dat de godsdienst-oeffening van deezen buitengewoonen dank- en bede-dag niet zy als een morgen wolke, als een vroeg komende dauw, die heenen gaat, maar dat dezelve bestendig zy en strekke tot prys en eere van des Heeren allerheyligsten naam, tót verbetering onzer zeeden, tot aanwas van onzen zuiveren godsdienst en tot zaligheid onzer zielen.

Van deezen dank- en bede-dag is verstaan de afkondiging op Zondag den 25^{en} te laten geschieden in alle de kerken deezer stad en op Maandag daar aan van het stadhuys; met uitdrukkelyk bevel om alle neeringen en hanteeringen ten dien daage te doen stil staan.

20 December. *Invoering van de wagen-pacht te Samarang.*

Is goedgevonden permissie te geven tot het introduceeren van de by Samarangse resolutie van den 30^{en} May gearresteerde impost op het gebruik van wagens of rytuigen met vier wielen, met uitzondering van chaisen en rypaarden; van welker betaaling nogthans verstaan wierd te libereeren den gouverneur en den predikant, nevens den capitain der Chinoesen, als dezelve niet wel kunnende missen, dog ook buiten haar niemand, en die inkomsten te laten dienen tot soulagement van de reekening van timmeragie en fortificatie; en waar toe ook goedgevonden wierd te laten strekken de interessen van het capitaal van Boedelmeesteren, voor zo verre de pupillen in de genieting van de gewoone renten niet zullen behoeven verkort te worden.

22 December. *Bepaling, dat te Batavia een „van eenig lywaat-comptoir” komend schip, met een Raad van Indië aan boord, niet eerder gevisiteerd zoude worden, dan nadat dit lid der Hooge Regering het schip verlaten had.*

Zie bij 11 Mei 1736, 18 October 1737 en 22/25 November 1763.

29 December. *Vernieuwing van de plakaten tegen het maken en verkoopen van vuurwerk, enz.*

Zie bij 20 December 1762.

30 December. *Wijziging van art. 7 van het reglement op het afschrijven van onderwigten, enz., vastgesteld den 15^{den} Augustus 1752.*

Is verstaan het 7de articul van hêt reglement op de in- en afschryvingen van den 15^{en} Augustus 1752 (waar by de capiteins, capitein luytenants en schippers voor $\frac{2}{3}$, en de luitenants en opperstuurlieden voor $\frac{1}{3}$ responsabel verklaard worden voor de laeding) in deezer voege te interpreteeren en te amplieeren, dat ook op alle barken, sloepen of mindere vaartuigen de gezaghebber voor $\frac{2}{3}$, en de na hem in rang volgende stuurman of deks-officier voor $\frac{1}{3}$, aanspreekelyk zal weesen voor de min-wichten van de laeding, welker overwichten hun ook in dezelfde proportie ten goede zullen komen; vermits de reden, dat de één aan land moet ontfangen of uitleveren en de andere aan boord in- of afscheepen, zoo wel omtrent kleine vaartuygen, als omtrent scheepen door gaat; mitsgaders hier van aan de respective ministers en bediendens op de buyten comptoiren circulair kennis te geven ter hunner narijg en observantie.

? *Javasche verpachtingen voor den tijd van drie jaren, eindigende ultimo December 1767.*

De eenige wijziging in de voorwaarden, vermeld op bladz. 449—454, is ditmaal geweest, dat § 19 (bladz. 453) vervangen is door het volgende:

19° den verkoop van arak te Samarang;

20° het slagten van buffels en ander hoorn-vee;

21° het slagten van varkens. Welke drie pagten, bevorens in een gesmolten opgeveild, tans ieder afzonderlyk zullen worden verpagt; blyvende het heffen van zes stuyvers voor ieder warong, die syne waren, twee stuyvers van ieder kraam, die levensmiddelen verkoopt, en een halve stuyver van de geene, die buyten de basaars eenige snuysteryen verkopen, als nog afgeschaff, zo dat zulks op de basaars tot Samarang niet zal behoeven betaalt te werden.

1764.

10 Januarij. *Verbod tegen correspondentie tusschen Bataviasche burgers en vreemdelingen. — Wijziging van den schutters-eed.*

Gesproken wesende over de menigvuldige gelegenheden, die den vreemden natien tot het oeffenen, niet alleen van hunne negocie, genoegsaam altyd strekkende tot prejuditie van die der maatschappye, hier openstaan, maar ook tot het onderhouden eener verdagte correspondentie met sommige uyt de burgery te deser plaatse; so is, om zich ten desen opzigte eenigsints te gerusten, ten minsten elk een ter kennisse te doen komen, dat dit verboden zy, en de overtreders met fundament te kunnen straffen, goedgevonden en verstaan voor eerst den schutters-eed, so als die by de statuten van Batavia te vinden is, doch welke sedert eenigen tyd in onbruyk ge-

raakt is, voor het collegie van Schepenen te doen afleggen door elk en een iegelyk, die in 't vervolg uyt 's Comp^e dienst in burger-vrydom zal overgaan of als burgers deser plaatse g'admitteerd mogten worden; ten anderen, dien eed, in overeenkomst van het g'arresteerde by den artikel-brief, art. 62, in deser voege te amplieren, dat geen burger eenige correspondentie met iemand van de vreemde Europische natien sal mogen houden, veel min zich belasten met eenige commissien, hoe ook genaamd, die betrekking hebben tot hunnen gemeenen of particulieren handel. En is wyders verstaan, onder desen g'amplieerden eed mede te begrypen alle burgers, welke zich tans hier bevinden of namaals van eenig buyten comptoir aanlanden mogten, en welke by overtreding in zelfder voege zullen worden gestraft, als hadden zy denzelven actueel afgelegd.

Alwaar omme ook verstaan is den beyden collegien van justitie by extract deses van dit g'arresteerde kennis te geven en den heer colonel van de burgery te versoeken om de gesamentlyke schutters, by de eene of andere publieke gelegenheyd van voorstellingen hunner officieren of andersints, van de intentie deser regeeringe ten aanzien van desen g'amplieerden eed te verwittigen, als wanneer men vermeent, dat niemant der tans hier verblyvende burgers eenige ignorantie zal mogen pretendeeren.

Het formulier van den bewusten eed werd den 13^{den} Januarij 1764 aldus gewijzigd:

» Wy beloven en sweeren, dat wy de Hoog Mogende Heeren
 » Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden, als onse hooge
 » en wettige souverainen en voogden over zyne doorlugtigste
 » Hoogheyd den heere Prince van Orange en Nassau, erfstad-
 » houder en capitain generaal en admiraal van deselve, de
 » Bewindhebberen van de Oost Indische maatschappy, nevens
 » den Gouverneur Generaal en de Raden van India, als de
 » overheyd deser landen, mitsgaders den magistraat deser stad,
 » gehouw en getrouw wesen; onsen colonel, capitain, lieutenant,

• vendrigs en verdere officieren, in zaaken de burgerlyke wagt
 • betreffende, obedieeren en gehoorsaamen, mitsgaders de keu-
 • ren en ordonnantien, daar op beraamd of nog te beraamen,
 • punctueelyk agtervolgen en naar komen zullen; *voorts tot wel-*
 • *stand en behoud van den staat der gemelde Vereenigde Neder-*
 • *landen en dese colonie ons goed en bloed, lyf en leven, is*
 • *'t noodig, opzetten zullen.* Dat wy voorts geene correspondentie
 • met eenige uytlandige Europeesche vreemdelingen onderhou-
 • den of ook eenige commissien voor de sodanige waarneemen
 • sullen”.

19 Januarij. *Bepaling nopens uitlevering van deserteurs.*

Een commandant van een Engelsch oorlogschip had zich ter reede Batavia zeer • insolent” gedragen, welk geval aanleiding gaf tot het volgende besluit:

By dese gelegentheyd gesproken zynde over de precautien, die men in 't vervolg, by verschyning van een vreemd Koningschip of scheepen, ook die van d'Engelsche of andere Compagnie, zoude kunnen in 't werk stellen, vermits men toch ondervind, dat mondelinge accoorden genegeerd, g'interpreteerd of in den wind geslagen worden, gelyk sulx omtrent capitein, Matthewson, gebleken is, die, even als andere Engelsche officieren, by zyne komst op zyn woord van eere aan den heer Gouverneur Generaal, sonder eenige bepaaling, beloofd heeft geenen onser deserteuren te zullen aanneemen, even als zulx ook door syn Edelheyd omtrend Engelsche overlopers eenvoudig is beloofd: so wierd na deliberatie goedgevonden en verstaan van elk
 • Konings officier, een esquader of schip, 't zy van de Engelschen, Franschen of anderen, commandeerende, ook van de hoofden der scheepen van derselver Comp^e, een schriftelyk verbandschrift, voor dat men hun eenige gerieflykhyd of provisien, buyten water en brandhout, geve, te vorderen, dat zy geenen onser wegloperen, 't zy van wat natie die ook mogten zyn, eenige schuytplaats, veel min protectie zullen verleenen of laten verleenen, maar deselve daadelyk overleveren; en den

heer Gouverneur Generaal te versoeken om, des begeerd wordende, aan de Konings officieren een diergelyk verbandschrift van wegens onze zyde, *reciproque* te passeren.

20 Januarij. *Voorschrift nopens opper-stuurlieden.*

Gesproken zynde over de menigvuldige klagten, die 'er van tyd tot tyd voorkomen wégens de verwisselingen van opper-stuurlieden op scheepen, die in lading leggen of bezig zyn de lading te lossen, soo dat de fauten van den eenen geduurig op den anderen worden geweeten, zonder dat men door die verwisselingen zeekerhyds genoeg heeft om den geenen, wien de boeting van de ontdekte fauten incumbeert, aan te wysen; zo is, tot voorkoming van verdere klagten en onsekerheden, goedgevonden en verstaan den commandeur en opper-epuipagie-meester te gelasten om geen opperstuurlieden van de scheepen, die hier ter rhede komen, te ligten, voor dat de gantsche lading is verantwoord; zo ook dezelfde opperstuurlieden, onder welker opzigt de belaading van de scheepen begint, daar mede tot den eynde toe te doen voortvaaren en hen ook met die selfde, onder hun opzigt belaadene bodems te laten vertrekken.

30 Januarij. *Voorschrift nopens de berekening der ver-goeding van minderheden.*

Is verstaan alle koopmanschappen en andere goederen, die by opneem of transport te kort bevonden zyn of in 't vervolg, by die of andere gelegenheden, te kort bevonden mogten worden, naar derzelver uytkoop-pryzen tegen elkanderen te rescontreeren en 't geene na rescontre te kort schiet, uyt-koopts te doen vergoeden; so ook het overschietende uytkoopts ten goede te brengen; wordende hier van echter uytgesonderd speceryen, ammunitie- en wapen-goederen, waar van, zo wel het te kort, als het over bevondene, altyd onder het oog deser regeering gebragt zal moeten werden, om 'er naar bevinding van saken over te disponeeren.

30 Januarij. *Last op den Ontvanger-generaal maandelijks te onderzoeken den staat van de pachters, die surcheance van betaling hadden verkregen, en van hunne borgen.*

Aanvragen om uitstel of vermindering van betaling door pachters zijn legio geweest, waarom de Regering de navolgende resolutie nam:

Gelet zynde op de nadeelen, die de Comp^e by het accordeeren van eenigsints lange termynen van surcheances successive geleden heeft, terwyl 'er dikwyls echter omstandigheden voorkomen, waar om men tot diergelyke surcheances recours moet neemen, wil men de liefhebbers van pachten niet zeer intimideeren; zo is als 't beste middel tegen diergelyke onverhoedse nadeelen aangemerkt en dienvolgende verstaan den ontvanger generaal te injungeeren om maandelijks naauwkeurig onderzoek te doen naar den staat van de pachters met derselver borgen, die eenige surcheance van betaaling bereeds verkregen hebben of in 't vervolg verkrygen mogten; en, by eenige beduchting voor de betaling, dese regeering in tyds van bericht te dienen, om op nadere middelen van securiteyt te kunnen bedacht zyn.

7 Februarij. *Verbod voor Notarissen tegen het opnemen in testamenten van bepalingen, »macht gevende tot een »publiquen of onderhandschen verkoop».*

In aanmerking genomen zynde, dat de testamentaire clausul. macht gevende tot een publicquen of onderhandschen verkoop. buyten twyffel oorzaak is van het pecceren tegens de statutaire wet omtrend het aliëneeren van vaste goederen, waar in onmondigen zyn g'interesseerd; so is goedgevonden en verstaan de notarissen te gelasten zich in 't vervolg zorgvuldig te wachten van diergelyke en andere periodes, tegen de wetten strydende, en de testateurs, wanneer zy iets diergelyks begeeren by hunne uytterste willen te laten invloeyen, van de onbestaanbaarheid van dien te onderrichten.

14 ***21*** Februarij. *Verbod tegen den verkoop van rijst, suiker en arak aan vreemdelingen.*

Is verstaan, alle hier aankomende schepen van vreemde Europische natien, 't zy Engelschen, Franschen, Zweden off Deenen, uyt 's Comp^s pakhuyzen, op gedaan verzoek, tegens de in dezen bereeds gestipuleerde pryzen, te voorsien met ryst, suyker en arak; en den ingezetenen alhier by een biljet te verbieden om geene dier producten aan hun in 't particulier te verkoopen, op poene, dat de koop g'annulleerd, het goed geconfisqueerd en de verkoper, zoo wel als de makelaar, arbitralyk gecorrigeerd zal werden.

21 Februarij. *Toekenning van tractement aan den ykmeester te Batavia.*

Gedelibereerd zynde over een door den ykmeester, Henrik van Muysen, by Schepenen gedaan versoek om een tractement uyt 's Comp^s cassa, so is goedgevonden en verstaan den suppliant voor zyne moeyte in 't yken van 's Comp^s maaten en gewichten hier en op d'eylanden en insonderheyd voor 't yken van 's Comp^s hier gemaakte leggers, 't geene hem by resolutie van den 16^{en} December 1763 is g'injungeert, toe te leggen een maandelyks tractement van tien ryxdaalders, te betaalen uyt de groote cassa, even als de tractementen van den waagmeester, den keurmeester van 't bestiaal, de opzieners van de vleesch-hal en de ryst-passer, enz.

28 Februarij. *Voorschrift nopens beschadigde Compagnie's lijnwaden.*

Om nat gewordenen lywaten door het lang leggen niet verder te laten bederven is, na deliberatie, goedgevonden en verstaan den heer Directeur Generaal te qualificeeren om, by ontscheeping van pakken, waar in natte of gevlekte stukken gevonden worden, en by aldien de natte pakken uyt eene

lading in niet meer dan vyff bestaan, de natte of gevlekte stukken daadelyk publicq té doen verkoopen, ten eynde, na ingekomen rendement, by dese regeering 'er nader over te disponeeren; doch in meer dan vyff pakken natte stukken ontwaard zynde, de saak onder het oog deser regeeringe te doen komen, ten eynde welgemelde zyn Edelheyd nader te kunnen qualificeren, 't zy tot den verkoop, 't zy andersints, naar bevinding van saaken.

$\frac{12}{13}$ Maart. *Vernieuwing van de voorschriften nopens gemunt en ongemunt goud, vastgesteld op 24/31 Mei 1763.*

Gedelibereerd wesende over de wyze, hoe het voor Chormandel benooidge goud, des mogelyk, by een te samelen, is goedgevonden en verstaan den particulieren uytvoer door renovatie van het deswegens g'affigeerde biljet van den 31^{en} May 1763 andermaal te verbieden en het geene agterhaald mogte werden, sonder forme van proces te stellen de helft voor de Comp^e en de wederhelft voor den aanhaalder, mitsgaders de gemeente te noodigen om hun goud aan de Comp^e te leveren tegen negentien ryxdaalders de reaal fyn, wyl het by de presente duurte niet mogelyk is om een minderen prys uyt te loven.

13 Maart. *Vernieuwing van het verbod tegen het verkoopen van vaartuygen.*

Zie bij 12/13 April 1763.

15 Maart. *Ampliatie van het reglement op de lijkstatien van 23 Augustus 1743.*

Art. 1. De handpaarden, het wapen en de verdere ornamenten, die, ingevolge het voorschreeven reglement, by de lijkstatien van personen van distinctie, articul 7, 8, 9 en 10.

voor uyt gedragen werden, zal men, benevens de persoonen, die tot het dragen of leyden versogt en gesteld zyn, by d'oplees-rollen bekend moeten stellen en ieder in 't byzonder laten afleezen, gelyk ook de slipdragers, articul 12 vermeld, ten einde men, by d'opeissching van zodanige rollen, zien kan, of daar omtrent eenige excessen begaan zyn.

Art. 2. Het 6de en 7de articul van het voorschreeven reglement, sprekende van de begravenissen der militaire persoonen, in zo verre betreft het wapen en de quartieren, geene relatie hebbende tot d'inlandsche Christen' militairen ofte Mardykens en Mardykens marines, nog ook tot d'inlandsche burgery, zullen d'advocaat-fiscaal van India, Bailliuw en Landdrost daar op attent hebben te weezen en, by ontmoeting, dat het zelve tot hen werd g'extendeert, tegens d'executeurs der begravenissen hun æmpt en pligt hebben te betragten.

Art. 3. De capitains van de voorschreeven inlandsche soldatesque zullen, gelyk tans in gebruyk is, de degen, echarpe en ringkraag op de kist mogen hebben; dog, ter voorkoming van verkeerde denkbeelden van een volkomen gelykstandigheid met d'Europesche officieren, zullen d'officieren en onderofficieren van de Christen' inlandsche militie voortaan begraven werden met zodanig getal manschap uyt hunne compagnien, als hier onder werd genoteerd, namentlyk:

een capitain, met een lieutenant en vendrig, nevens 36 gemeenen en een tamboer;

- » lieutenant, met een vendrig, 24 gemeenen en een tamboer;
- » vendrig, met een sergeant, corporaal en 18 gemeenen;
- » sergeant, met een corporaal en 12 gemeenen;
- » corporaal, met een corporaal en 6 gemeenen, zonder meer.

Art. 4. Blyvende de begravenissen der officieren van d'inlandsche burgery, even als die van de d'Europische burgerinfanterie en cavallerie, by het oude ceremonieel, pro dato van het voorschreeven reglement ofte voor anno 1743 in gebruyk geweest zynde en, in zo verre het getal van de manschap betreft, gereguleert by resolutie deser regering van den 6^{en} October anno 1724, zonder eenige verandering.

Art. 5. De ornament-dragers zullen, zo wel by de rollen als doodbriefjes, niet getituleert, maar eenlyk by hunne qualiteyt van opperkoopman, capitain, koopman, enz. bekend gestelt en afgeroepen mogen werden.

Art. 6. By begravenissen van personen van een minderen rang als boekhouder- of visitateur-generaal, dan wel derzelver weduwen, zullen geene doodbriefjes, op groot formaat papier gedrukt, mogen gebruykt werden, buyten speciale permissie.

Art. 7. Dog by de begravenissen van personen, dezelve in rang volgende, tot oud-Schepenen en derzelver weduwen inclusive, zal om zodanige permissie mogen verzoek gedaan werden aan zyn Edelheyd den heere Gouverneur Generaal, dewelke, dezelve verleenende, daar van den censor van de stads drukkery telkens ter zyner narigt zal laten verwittigen.

Art. 8. By de doodbriejes van overledene heeren der hooge regering (de praesident in Rade van justitie ten dezen opzigte daar onder begreepen) en haar Edelens egtgenoten en weduwen zal alleen den titul van heer en vrouwe gesteld mogen werden voor de naamen, zoo wel van d'overledene, als de nablyvende weduwen of weduwenaars.

Art. 9. Ook zal de titul van gemalinne of douarière alleen mogen gebruykt werden ten opzigte van d'egtgenoten ofte weduwen van de heeren der hoge regeringe.

Art. 10. De dogters van heeren van de regering, overlydende zonder getrouwt te wezen, zullen by de doodbriefjes jonge juffrouw werden getituleert, en zoo ook zoons jonge heer, als zy niet in 's Compagnies dienst en ook niet boven de vyftien jaren oud zyn, maar anders zullen zy ten dezen opzigte geconsidereert werden naar haare mans of eigene qualiteyt en gevolgelyk haare namen, zonder titulature, op de doodbriejes werden bekend gesteld.

Art. 11. De personen, uyt welkers huyzen lyken ter aarde besteld werden, zullen ook by de doodbriefjes geen heer of mevrouw mogen werden getituleerd, als geen heeren van de regering of derzelver gemalinnen zyn.

Art. 12. Maar zullen de weduwen van oud- en g'eliceert

gouverneurs ofte secretarissen dezer regering, mitsgaders van een brigadier of hoofd over 's Comp^s zeemag als uyt hare huizen begravenissen geschieden en zy aan den overledenen niet zyn geparenteert, wel by de doodbriefjes mejuffrouw mogen werden getituleerd, maar niet de weduwen van lagere gequalificeerdens.

Art. 13. De doodbriefjes, voor de leden van de regering gedrukt werdende, waar by de g'inviteerde personen UWel Edele getituleerd werden, zullen, gelyk tans in usantie is, alleen voor dezelve, nevens den praesident in Rade van justitie, moeten en voorts ook voor de oud en g'eligeert gouverneurs, de secretarissen van de regering, den brigadier en 't hoofd van 's Compagnies zeemacht mogen gebruykt werden, dog verder niet.

Art. 14. Om eenemaal voor te komen alle willekeurige en continueel varieerende schikkingen omtrent de rang en titulature by de begravenis-rollen en d'invitatien by de doodbriefjes, nevens de differenten, daar over te meermalen onstaan, zal daar omtrent voortaan moeten werden g'observeert de volgende schikking, heden in rade van India g'arresteert.

Zyn Edelheyd den Hoog Edelen Groot Achtbaren Heere Gouverneur Generaal van Nederlands India.

De Wel Edelen Groot Achtbaren Heer eerste Raad en Directeur Generaal van Nederlands India.

De Wel Edelen Gestrengen Heer Raad-ordinair of extra-ordinair van Nederlands India.

De Wel Edelen Heer praesident in den achtbaren Raad van justitie dezes casteels.

D'Edele Heer	{	oud-gouverneurs. g'eligeert gouverneurs. secretarissen van de hooge regering in functie. oud-eerste en tweede secretarissen van haar Hoog-Edelens.
--------------	---	---

D'E. Manhafte Heer	{	brigadier en hooft van 's Compnies militie in Indiën, 't hoofd van 's Compagnies zeemacht in Indiën,	} de oudste van deze twee eerst.
--------------------	---	---	----------------------------------

D'Achtbare Heer ordinaris of extra-ordinaris lid in den achtbaren Raad van justitie dezès casteels.

NB. De g'assumeerde leden hebben, als zy niet in den raad of in commissie zyn, geen anderen rang als van hunne qualiteyt of politieke bediening.

De Heer { oud-directeurs.
g'legeert directeurs.

De Manhafte Heer collonel.

De Heer { advokaat-fiscaal van Nederlands India.
Bailliuw.
water-fiscaal.
Drossaart der Bataviasche ommelanden.
oud-advocaat-fiscaal.
oud-Bailliuw
oud-water-fiscaal.
oud-Drossaart deser stads ommelanden.
ontfanger generaal.
opperkooplieden van 't casteel.

De Manhafte Heer { lieutenant collonels.
commandeur en opper-equipagiemeester.
der Indische zeën.

De Heer { visitateur generaal, en } de oudste in functie eerst.
boekhouder generaal, }
oud-commandeurs, } van buyten comptoiren.
g'eligeerd commandeurs, }
oud-commandeurs ter zee.
oud-visitateur generaal, } die het eerst aangesteld
oud-boekhouder generaal, } is, voor.

De Manhafte Heer majoors van de infanterie en artillerie, item ritmeester van de lyfwagt, hebbende titul en rang als majoor.

De Heer { majoor van de burgery.
't opperhoofd van Japan.
't oud-opperhoofd van Japan.
't opperhoofd van 't generale soldy-comptoir
sabandhaar en licentmeester, } de oudste van
commissaris tot de zaken van den inlander, } deze twee eerst.

D'Eerw. Heer

bedienaar des Goddelyken woords in de Nederduytsche, Portugeesche of Maleytsche gemeente, naar den ouderdom.

bedienaar des Goddelyken woords buyten beroep.

bedienaar des Goddelyken woords in de Lutersche gemeente.

De Manhafte Heer capitains ter zee.

eerste gezworen clercq ter generale secretary, opperkoopman zynde.

geheim-schryver van den heere Gouverneur Generaal, opperkoopman zynde.

de secretaris van den Raad van justitie, opperkoopman zynde,

de secretaris van Schepenen, opperkoopman zynde,

secretaris van Weesmeesteren, opperkoopman zynde,

super-cargas, opperkooplieden zynde,

de groot-cassier, opperkoopman zynde,

d'oud eerste van 't commissie-visite-comptoir, opperkoopman zynde,

de fabriek, opperkoopman zynde,

het hoofd van de chirurgie, die rang heeft tusschen voorschreve zeven opperkooplieden in, als 'er onder zyn, die, na den datum van zyne aanstelling, tot opperkoopman zyn gevordert.

opperkooplieden buyten émploy.

opperkooplieden met stilstand van gagie.

oud-opperkooplieden, namentlyk die formeel uyt 's Compagnies dienst zyn ontslagen, behoudens hun rang. Schepenen.

stads-doctoren.

oud-Schepenen.

oud-stads doctoren, namentlyk die, behoudens hun rang, ontslagen of tot een mindere dienst overgegaan zyn.

d'oudste van deze seven eerst.

De Heer

De Heer	binnen- en buyten-regenten van de hospitaalen, 80 guldens winnende, eerste practizyn in 't hospitaal, als hy 80 guldens wint.
De Eerwaarde proponenten.	
De Heer	fabriek, geen opperkoopman zynde.
De Manhafte	capitain lieutenant van de lyfwagt, hebbende titul en rang als eerste capitain van het guarnisoen. capitains der infanterie en artillerie. capitains ingenieurs. lieutenants van de lyfwagt, hebbende titul en rang van capitain. capitain lieutenants ter zee. capitain lieutenants der infanterie. capitain lieutenants der artillerie. capitain lieutenant ingenieur.
De Heer	burger-capitains. burger-ritmeester. oud-burger-capitains. oud-burger-ritmeester.
D'Edele	baas van Onrust. eerste practizyn in 't hospitaal, minder als 80 guldens winnende. chirurgyn-majoor van 't casteel. chirurgyn-majoor van de lyfwagt. kooplieden in employ, zo als in 't naamboekje volgen, tot aan den eersten administrateur in 't suyker-pak- huys inclusive.
Voorts :	
	negotie-boekhouder of pakhuysmeester van Japan, koop- man zynde. super-cargas van China, kooplieden zynde. super-cargas van Mocha, kooplieden zynde. super-cargas van Cochin China, kooplieden zynde. secretaris van den Raad van justitie, maar de qualiteit van koopman hebbende.

secretaris van Schepenen, maar de qualiteyt van koopman hebbende.

de verdere kooplieden in employ, zo als in 't naamboekje volgen.

secretaris van Weesmeesteren, koopman zynde.

secretaris van Heemraden, koopman zynde.

cassier van de bank-courant en bank van leening, koopman zynde.

boekhouder en secretaris van de bank-courant en bank van leening, koopman zynde.

secretaris van Boedelmeesteren, koopman zynde.

eerste landmeeter, koopman zynde.

cassier van d'amphioen-societeyt, koopman zynde.
advocaten.

kooplieden buyten employ.

kooplieden met stilstand van gagie.

oud-kooplieden.

schippers.

Weesmeesteren.

oud-Weesmeesteren.

Heemraden.

de hoofd-participanten van de amphioen-societeyt.
stads vendumeesters.

commissarissen van de bank-courant en bank van leening.
tweede practizyn van 't hospitaal.

chirurgyn-majoor van de infanterie en artillery.

binnen-regent van 't binnen-hospitaal.

binnen-regent van 't buyten-hospitaal.

opperchirurgyns van de hoofd-posten, zo als in 't naamboekje volgen.

de stads chirurgyn en de verdere pratizyns van 't hospitaal.

stads apothecar.

de werk-basen.

notarissen en oud-notarissen, als de laatste behoudens qualiteyt zyn ontslagen.

D'Edele ouderlingen in functie.

De Manhafte

lieutenants ter zee.
 sous lieutenants van de lyfwagt, hebbende rang en
 titul als lieutenant.
 lieutenants der infanterie.
 ordinaire lieutenants van d'artillerie.
 lieutenants ingenieur.
 lieutegant en eerste landmeeter.
 extra-ordinaire lieutenants van d'artillerie.
 lieutenants van de burgery.

D'Edele

onderkooplieden in employ, zo als in 't naamboekje
 volgen, tot aan den tweeden administrateur in het
 suyker-pakhuis, voorts:
 secretaris van Heemraden, maar onderkoopman zynde.
 cassier van de bank-courant en bank van leening, onder-
 koopman zynde.
 boekhouder en secretaris van de bank-courant en bank
 van leening, onderkoopman zynde.
 secretaris van kleine gerigts en huwelykse zaken.
 secretaris van Boedelmeesteren.
 eerste clercq van den Raad van justitie.
 eerste clercq van Schepenen.
 dispensier van Japan, onderkoopman zynde.
 negotie-boekhouder of pakhuysmeester van Japan, onder-
 koopman zynde.
 super-cargas van China, onderkooplieden zynde.
 super-cargas tusschen China en Souratta, onderkoop-
 lieden zynde.
 super-cargas van Mocha, onderkooplieden zynde.
 super-cargas van Cochin China, onderkooplieden zynde.
 essayeurs en verdere onderkooplieden in employ, zo als
 in 't naamboekje volgen, tot aan den tweeden land-
 meeter, onderkoopman zynde, inclusive, en voorts:
 d'adjunct gezworen clercq van den Raad van justitie,
 onderkoopman zynde.
 eerste clercq van Weesmeesteren.

D'Edele

guarnizoen-schryver.

eerste suppoost op 't comptoir van den opper-equipagie-meester, onderkoopman zynde.

de commissarissen van kleine gerigts en huwelykse zaken.

de hoofd-ingelanden.

Boedelmeesteren van de onchristen' sterfhuysen.

procureurs.

onderkooplieden buyten employ.

onderkooplieden met stilstand van gagie.

onderkooplieden titulair of die in bedieningen van onderkooplieden gesteld zyn, zo als in 't naamboekje volgen.

oud-onderkooplieden, namentlyk die uyt Compagnies dienst ontslagen zyn behoudens qualiteyt of rang. diaconen in functie.

's Compagnies apothecar.

buyten-regenten van 't vrouwen-tugthuys.

buyten-regenten van 't lazarus-huys.

De Manhafte

cornets van de lyfwagt.

vendrigs der infanterie.

vendrigs der artillerie.

vendrigs ingenieurs.

vendrig en tweede landmeeter.

ordinaire vuurwerkers.

vendrigs en cornets van de burger-schuttery en cavallery.

baas boekdrukker ter generale secretary, winnende
f 40.

baas boekbinder ter generale secretary, winnende
f 56.

D'Edele

gezworen clerccquen ter generale secretary.

ordinaire clerccquen ter generale secretary.

adjunct gezworen clerccq van den Raad van justitie, geen onderkoopman zynde.

de laborant.

adjudants van de burger-schuttery en ruytery.

Monsieur

baas boekdrukker, en
 baas boekbinder ter generale secretary, winnende min-
 der als 36 guldens.
 waagmeester.
 makelaars.
 binnen-regenten van 't arm- en lazarus-buys.
 binnen-regent van 't Chinees hospitaal.
 keurmeester van goud en zilver.
 rooymeester.
 taxatêurs van vaste goederen.
 keurmeester van kalk en steen, geen fabriek zynde.
 ykmeester der maten en gewigten.
 kenrmeester van 't beestiaal.
 stads drukker.
 afslager of opzigter van de vismarkt.
 opziender van de rystmarkt.
 „ „ 't aankomende beestiaal.
 hoofd-opzigter van de prauw-voeders.
 extract-factuurhouder.
 overdrager der boeken van 't ambagts-quartier, geen
 onderkoopman zynde.
 overdrager in 't inlands militair soldy-comptoir.
 tweede overdragers op de verdere soldy-comptoiren.
 scheeps-soldy-boekhouders.
 baas boekbinder van de logie, geen onderkoopman
 zynde.
 burger-wagtmeesters.
 boekhouders.
 extra-ordinaire clerquen ter generale secretary.
 absolut-assistenten.
 afslager van den vendumeester.

D'Eersame opperstuurlieden.

Monsieur jong- en provisioneele assistenten.

„ scheeps opperchirurgyns.

D'Eersame onderstuurlieden.

„ derdewaaks.

Art. 15. De respective executeurs en bezorgers van de begravenissen zullen zig naar den inhoudes dezes stiptelyk hebben te reguleeren, op poene van een boete van een hondert ryksdaalders voor die tegen het 2de, 3de en 4de articul van deze ordonnantie zullen aangaan, ten behoeve der stads werken en van den officier, die de calange zal doen, in gelyke portien te verdeelen, en van vyf en twintig rd^e voor yder overtreding of afwyking van het gestatueerde by d'overige articuls, ten voordele van de voorschreve stads werken; en zal de censor van de drukkerij verpligt weezen de proeven van de dood-briefjes, aan hem gepresenteerd werdende, waar by van het zevende, agtste, negende, tiende, elfde, twaalfde of dertiende articul van deze ordonnantie eenigermaten werd afgeweeken, ten eersten te zenden aan den heer praesident van Schepenen, om d'invordering van de gestelde amende te kunnen bezorgen, onvermindert de correctie van zodanige proef, zo als 't behoort; werdende ook gemelde heer praesident niet alleen gequalificeert visie te vorderen van alle begravenis-rollen, na dat de begravenis geschied zal weezen, maar ook een iegelyk gelast en aanbevolen dezelve, op zyn Edele's requisit, ten eersten te laten volgen, sub poene van correctie naar bevinding van zaken.

20 Maart. *Voorschrift nopens het lossen uit Compagnie's schepen van artillerie- en wapenkamer-goederen.*

Ter voorkoming, zo veel doenlyk, van quade practyken by resolutie van den 18^{en} February 1763 geresolveerd zynde om, by afscheep van buskruyd naar boord of van boord, een stuurman of derdewaak als gezaghebber op 't los-vaartuyg te plaatsen, so is als nu ook goedgevonden en verstaan den scheepsoverheden te injungeeren om, arthillery- of wapenkamers-goederen van boord afscheepende, altyd ten minste een deks-officier op het los-vaartuyg, dat tot derzelve transport diend, te plaatsen en het zelfde, zo verre doenlyk, by het uytleveren van andere goederen almeede te observeeren;

op poene van, by moedwillige overtreading deser ordre, aanspreekelyk te zullen wesen voor 't geene 'er op een los-vaartuyg, onder opzicht van een gemeen matroos afgezonden, t'zoek mogt raaken; zullende extract dezès gedrukt en den scheeps-overheden onder de verdere instructive papieren overgegeven worden.

20 Maart. *Spillage op honig.*

Het reglement nopens de afschryving der onderwigten van den 15^{en} Augustus 1752 geen mentie maakende van 't geene op de honing voor spillage gevalideerd zal worden, so is goedgevonden en verstaan, tot ampliatio van het 1ste articul van dien, te statueeren, dat op de honing, by aanbreng, aan de sloopsoverheden gevalideerd zullen werden vier ten hondert.

^{30 Maart}
^{6 April}. *Gelykstelling van de Christen silversmeden te Batavia met de onchristen silversmeden aldaar, wat betreft het bepaalde bij art. 3 van de instructie voor den keurmeester van goud- en zilver-werken, vastgesteld den 30ten September 1762.*

Is goedgevonden en verstaan de Christen zilver- en goudsmeden gelyk te stellen met de onchristen werklieden in goud en zilver, en de eerste, zo wel als de laatste, te eximeeren van de verpligting om gemaakte stukken goude, weegende tien realen en daar beneden, of zilverwerken, weegende twintig realen en daar beneden, door den keurmeester te laten keuren; en hun te permitteeren om zodanige kleyne stukken, buyten bemoeyenis van den keurmeester, te maaken en te verkoopen: dus het vierde, vyfde en sesde artikel van de ordonnantie voor den keurmeester, invoege voorschreeven, te altereeren, gelyk dezelve gealtereerd worden by deesen.

^{30 Maart}
^{6 April}. *Maatregelen tegen het zwerven van Chinezen in de Jakatrasche boven- en omme-landen.*

Is goedgevonden en verstaan het 2de artikel van het placcaat, den 6^{en} Maart 1730 g'emaneeerd, te renoveeren by een placcaat, waar by aan alle Chineezen verboden zal worden ter woon of ten handel te gaan, dan wel met sjampangs of andere vaartuygen te vaaren, verder dan aan deese zyde van de post van Tangerang ten Westen, die van Meester Cornelis ten Zuyden en de rivier de Maronde ten Oosten van deeze stad; doch dat zy, verder willende gaan, zich zullen moeten voorzien van een door den gecommitteerde over de zaaken van den inlander geteekend permissie-briefje, waar by de naam van den versoecker, de plaats, werwaards hy zich meent te begeeven, en het oogmerk, waar toe, zal moeten bekend staan; en welk briefje, aan die het begeert, verleend zal worden voor den tyd van een jaar, onder betaaling van een en een quart rd^r en voor een minderen tyd naar proportie; en zal meede aan alle Chineezen, die boven Tangerang, Meester Cornelis of de rivier Maronde wonen, geinterdiceerd werden om zonder een diergelyk permissie-briefje met sjampangs of andere vaartuygen naar berwaards en weder naar boven te varen, op poene, dat de overtreders van dit verbod, in 't een en ander geval, voor den tyd van een jaar in de ketting zullen worden geklonken om aan de gemeene werken te arbeiden; zullende die met vaartuygen over zee naar de bovenlanden vaaren, buyten het permissie-briefje van den gecommitteerde over den inlander, voorsien moeten weezen van een briefje van den pachter des scheepen handels, onder de poenalityten, vermeld by de conditien dier pacht.

Zie ook 27 Januarij 1789.

6 April. *Voorschrift nopens »amok-speelers».*

De heer Gouverneur Generaal vertoonde den heeren leden,

hoe de ondervinding leerde, dat de tegen zoogenaamde amok-speelers gebruykelyke straffen, hoe rigoureuſ ook, weynig indruk ſcheenen te maaken op de gemoederen van andere, snoode booswichten, wyl men, onaangesien de menigvuldige exemplaare executien, nog telkens de moedwilligſte moorden zag geſchieden, gelyk nog onderdaags omtrent zekeren, na het begaan van drie moorden g'apprehendeerden en g'execu-teerden moordenaar gebleken was; dat zyn Edelhejd, die zaak rypelyk overdacht en deswegens met den president in Raade van juſtitie, den Edelen Helvetius, geconfereerd hebbende, met zyn Edele van oordeel was, dat eene parate executie van diergelyke booswichten, om of by de plaats, daar de moord begaan is, geſchiedende, mogelyk meer afschrik haaren zoude by de zodanigen, wier snoodhejd enkel door vreeze voor ſtraffe beteugeld moest worden; ten minſten, dat diergelyke ſtraff-oeffeningen, de plano geſchiedende, meerder opereeren zouden, dan dat men de ſchuldigen, gelyk tans omtrent ongequetſten gebruykelyk is, tot den tyd van de ordinaire executien bewaarde, wanneer het geheugen van de euveldaad, weswegens de ſtraffe g'infligeerd wierd, den meesten reeds ontgaan was. Waar over gedelibereerd, de gegrondhejd van het g'allegueerde g'avoueerd en daar by aangemerkt wesende, dat diergelyke moedwillige moordenaars, volgens aloud gebruyk, wanneer zy zwaar gequetſt in handen van de juſtitie komen, paratelyk worden g'execu-teerd, zo is goedgevonden en verſtaan de beyde collegien van juſtitie te qualificeren, gelyk dezelve gequalificeerd worden by deſen, om tegen de zoo genaamde amok-speelers of de moedwilligſte ſoort van moordenaars, wanneer zy op heeter daad, dan wel nog geduurende hunne woede en moorddaadig opzet, met maar het minſte geweer by zich, worden g'ap-prehendeerd, de plano te procedereen, 't zy ze gequetſt zyn of niet, en hen met de rigoureuſte doodſtraffe te laaten exe-cuteeren op of omtrend de plaats, daar het delict geperpetreerd zy, even als zulx tans gebruykelyk is omtrend zulken, waar voor men beducht is, dat ze de welverdiende ſtraffe door den dood zouden ontgaan.

9 April. *Vernieuwing van het op 28 Augustus 1742 uitgevaardigde verbod tegen het aannemen in Comp^e dienst van kinderen.*

Heeren XVII^{den} gelastten deze vernieuwing.

$\frac{12}{16}$ April. *Toelichting tot het verbod tegen den uitvoer van Batavia van niet-getjapte, Westersche lijnwaden, uitgevaardigd den 22/25 November 1763.*

Tot duydelyker begrip van het g'arresteerde op den 22^{den} November 1763 (waar van de gemeente by advertentie van drie dagen daar aan is verwittigd) is goedgevonden de ministers op alle de lywaat gevende comptoiren, den scheepsoverheden en de gemeente alhier nader te adverteeren, dat geener hande lywaten, onder welke benaaming ook of pretext, van de even-gemelde comptoiren zullen mogen uytgevoerd of alhier ingevoerd worden, 't zy de eysschen voldaan zyn, dan wel niet, op pene van confiscatie, boven de verbeurte van de vier dubbele waarde; van welke interdictie echter verstaan is uyt te zonderen het weynige, 't geene de heeren deesser regeeringe voor hun huysgebruyk mogten begeeren te ontbieden en, op de lywaat-comptoiren, door de genen, welken de bezorging opgedragen zy, afgepakt in 's Comp^e pakhuyzen zal moeten bezorgd, onder 's Comp^e goederen overgezonden eu op de cognoiscementen van 's Comp^e laading bekend gestelt worden.

13 April. *Korte uittreksels uit de voorschriften nopens de vrije vaart om de Oost en Noord*".

Deze zijn gelijkkluidend aan de korte uittreksels, medegedeeld op bladz. 357—361, behoudens de navolgende wijzigingen:

achter art. 3 is gevoegd: ook in coffi, zoo wel by in als uytvoer. Item den invoer en verkoop van staart-peper; alsmede allen uitvoer van ongemunt goud; insgelyks den invoer van

Javasche arak in d'Oostersche gouvernementen en Malacca; gelyk mede den vervoer van lywaten van Malacca na herwaarts, Java, Cheribon, Bantam en Palembang, op poene van confiscatie boven de vierdubbelde waarde”;

art. 4 en 5 zijn vervangen door: »allen handel in Suratse zyde kleeden en van alle lywaten, hoe ook genaamt, ten ware van de Compagnie gekogt, is op poene van confiscatie en verbeurte van het viervoudig bedragen verboden, buyten nog deportement en verzending van zulke dienaren van de Compagnie, die deeze ordres mogten overtreden”;

aan art. 6, hetgeen art. 5 wordt, is toegevoegd: »dog onderdaanen van Zyn Catholyke Majesteit, den Koning van Spanjen, die door de Mooren of andere tot slaven gemaakt zyn, mogen nog gekogt, nog aangebragt werlen, op poene van 500 rd' boven de vernietiging van zulke koopen”;

art. 7 wordt art. 6, enz.

in art. 19 vervallen de woorden: »buyten 1 à 2 vaartuygen van Goa en Bony met een pas van den gouverneur”;

in art. 20 worden de woorden: »of Siac plaatsen”, vervangen door: »Siac mag met niet meer als door drie vaartuigen van Batavia, twee van Java en een van Cheribon met Compagnie's pas bevaren worden”;

art. 28—30 worden vervangen door: »van Batavia mogen jaarlyks, door de burgers alhier uytgerust, twee schepen of vaartuygen direct na Canton en van daar weder terug, zonder eenige plaats in de heen en weder reyze aan te doen, vaaren mits vreemde natiën geen deel in derzelver ladingen hebben en geene speceryen, thin, nog peper vervoeren”.

19 April. *Beëdiging van rapporten nopens lijnwaden.*

Vermits deese regeering goedgevonden heeft al, 't geeffe de lywaten bevonden mogten worden door hunne mindere lengte, breedte of getal van kaalen beneden de aangeschrevene pryzen waardig te wesen, uytkoops te laten vergoeden door de inzamelaars; zoo is, om te meer geloof aan de diendwegen

inkomende rapporten te kunnen geven, goedgevonden en verstaan, zo wel voor Batava, als voor alle lywaat slytende comptoiren, by desen te statueeren, dat de rapporten wegens de minder bevondene dan aangeschrevene lengte en breedte, zoo meede van de mindere kaalen der lywaten, door de geenen, welke dezelve verleenen zullen, moeten b'eedigd worden voor de collegien van justitie.

24 April. *Spillage op borax en olij.*

Tot nadere ampliatio en alteratio van het reglement op de afschryving van onderwigten, gearresteerd den 15^{en} Augustus 1752, is goedgevonden en verstaan by deesen te statueeren, dat den sloopsoverheden by overvoer zullen worden gevalideerd op de borax (by het voormelde reglement niet bekend gesteld) drie en op de olie acht ten honderd, vermits schier by alle gelegenheden blykt, dat de g'acordeerde vyf percento op de olie niet toereyken tot goedmaking van de lekkagie en van 't geene de vaatwerken zelve komen in te zuygen.

27 April. *Uitloving eener premie van 200 ducats op het uitleveren van zekeren, aan diefstal schuldigen, Compagnie's dienaar.*

De aanwijzing of uitlevering moest zoodanig wezen, dat de schuldige in handen van de justitie viel.

De naam van den aanbrenger zoude, des verlangd, »gese-creteerd» blijven en, zoo hij medepligtig was, zoude hij niet gestraft worden.

27 April. *Voorschrift nopens de berekening van minderheden op specerijen.*

In aanmerking genomen zynde, dat de uytdrukking van *excessive minderheden*, welke ten aanzien van de speceryen, volgens resolutie van den 22^{en} May 1760 en 23^{en} Juny 1761,

den sloopsoverheden op rekening moesten worden gesteld tot nadere dispositie deeser regeeringe, te onbepaald is en op sommige comptoiren ruymmer, op andere naauwer begrepen wordt; zoo is, ter wegneming van alle twyffeling, goedgevonden en verstaan, tot ampliatio van het reglement wegens de afschryving van minderheden van den 15ten Augustus 1752. by deesen te statueeren, dat, wanneer 'er by aanbreng van speceryen een percent mogte te kort bevonden werden, 't zelve wel zal mogen afgeschreven werden, maar dat al het overige den sloopsoverheden op rekening moet worden gesteld tot nadere dispositie deeser regeering, ten welken einde de noodige bescheiden tot verificatie van de zaak herwaards zullen moeten overgezonden worden.

En ten einde de sloopsoverheden van dit gestatueerde geen ignorantie pretendeeren mogten, is goedgevonden en verstaan extract deeser resolutie te voegen by de instructive papieren, die in de sloopsoos worden meede gegeven, en 't zelve ook te doen ter hand stellen aan 't hoofd over 's Comp^{te} zeemacht, nevens den opp^{er}- en den onder-equipagiemeester, met ordre om 'er de overheden van schepen, die naar de Westersche comptoiren vertrekken, van te preadverteren.

^{27 April}
_{1 Mei}. *Vernieuwing van de op 2 Junij 1758 genomen maatregelen tegen morshandel in opium.*

Dit stuk is woordelijk hetzelfde als dat van 1758.

8 Mei. *Regeling van den »generalen opneem'' van Compagnie's goederen.*

Ten eynde omtrend de generale opneemen van 's Comp^{te} effecten op alle comtoiren een eenparigen voet te houden en teffens te meer verzekerd te kunnen wesen, dat dezelve niet slegt. in schyn, maar in der daad en met de vereyschte trouwe geschied zyn, is goedgevonden en verstaan naar alle comptoiren circulair te ordonneeren om, eeven als ter deeser

hoofdplaatse, tweemaal 's jaars een generalen opneem van alle restanten in de pakhuysen te laten doen door expresse gecommitteerdens, met uytzondering egter van zodanige comptoiren, alwaar die opneem, zonder verlet van andere deelen van 's Compagnies dienst, maar eenmaal 's jaars kan worden gedaan en die dus ook met eenen jaarlykschen opneem zullen kunnen volstaan; mits na herwaards bedeelende voldoende redenen, waarom 'er geen twee opneemen in 't jaar geschieden kunnen.

En is ook goedgevonden en verstaan by deezen te statueeren, dat de schriftelyke rapporten dier opneemen, zo wel ter dezer hoofdplaatse, als op alle buyten comptoiren, zullen moeten worden beëdigd voor de collegien van justitie en dat, na confrontatie van de rapporten tegen de negotie boeken, al het te kort bevondene zal moeten worden vergoed door de geenen, welken het aangaat.

Dog ten aanzien van zulke goederen, welke om derzelver groote quantityten of om andere redenen niet kunnen nagetelt, nagemeeten of gewogen worden, gelyk daar is de coffy, peper, ryst, buskruyd, kogels, vuursteenen, nitsgaders omtrent zulke wharen, die, in kisten, kassen of baalen afgepakt, qualyk te openen zyn, is goedgevonden en verstaan by deezen te verklaaren, dat dezelve by de rapporten van den opneem zullen moeten bekend gesteld worden naar de opgaave van de administrateurs of die 'er de verantwoording van hebben, invoegen zulks ook by de ordonnantien, welke hier tot het doen van den opneem verleend worden, speciaal staat uytgedrukt.

Dog, zullen de administrateurs egter zorg moeten dragen, dat de partyen pondgoederen, welke zy in hunne pakhuysen ontfangen, zoo veel mogelyk, van elkander afgezonderd worden opgeslagen en gehouden, om dus in de volgende opneemen te kunden nagewogen worden, wanneer deeze regeering zulx goedgevonden mogt.

Gemerkt nu de oude ordre, volgens welke de gezamentlyke administrateurs tweemaal in 't jaar, nevens de rapporten

van de zes maandelijksche opnemen, afzonderlyke memorien van alle ongewilde, beschadigde of om andere redenen tot den verkoop of verzending onbequame goederen aan den heer Directeur Generaal overgeven moesten, in 't vergeetboek geraakt zyn, zoo is goedgevonden en verstaan die ordre by dezen te renoveren en derzelver observantie op het serieuste te gelasten; met ordre om by gedagte memorie bekend te stellen, wanneer, van waar, met welke scheepen, op welke eyschen die goederen ontfangen zyn, dan wel of ze ongeëischt zyn gezonden; op poene, dat de nalatigen verantwoordelyk zullen wesen voor defecten, die naderhand op de niet opgegeven goederen ontdekt mogten worden, en subject aan vergoeding van 't geen zodanige goederen beneden de bepaalde avancen afwerpen mogten.

Hoedanige memorien ook verstaan is op de buyten comptoiren by elken opneem te laten formeeren, om aan den hoofdgebieder overgegeven en door deezen overgebracht te worden in raade van politie.

8 Mei. *Voorschrift nopens den verkoop aan vreemdelingen van equipage-goederen.*

De verstrekkingen van equipage-goederen van de zodanige zynde, waaromtrent geen te groote menagie in agt genomen kan worden, zoo is goedgevonden en verstaan aan alle buyten comptoiren, daar het van applicatie is, te gelasten om, by het overdoen van equipage-goederen aan vreemdelingen, de Nederlandsche met twee en de Indische met één capitaal avans aan Compagnies of particuliere schepen te verstrekken, dog omtrent 's Konings schepen zig ten aanzien van de Nederlandsche te vergenoegen met één en een half capitaal avans en de Indische met één capitaal.

8 Mei. *Aanvoer van lijnwaden te Batavia.*

Is goedgevonden en verstaan de opperkooplieden van 't cas-

teel eens voor al te gelasten om, by aankomst van een schip met lywaten, straks de factuuren te examineeren en telkens aan deese regeering te berigten, welke lywaten 'er ongeëyscht of strydig met de g'eyschte soorten gezonden zyn, ten eynde over de zulke daadelyk gedisponeerd werde.

11 Mei. *Nadere regeling der leverantie van houtwerken op Java.*

Door den heer Gouverneur Generaal vertoond zynde, dat, ofschoon aan de leverantie van houtwerken, die de regenten moeten doen en bepaald is op 16400 balken 's jaars, nooit zoo prompt voldaan zy, of er heeft wel de helft aan ontbrooken, egter door de 8000, die 'er sedert de laatste vyf jaaren door den anderen 's jaars geleverd zyn, de restanten zoo groot geworden zyn, dat men onvermogens is die jaarlyks met scheepen te laten afhalen, 't geen tot nog toe het eenigste middel geweest is, alzo het maken van vlotten niet heeft willen reusseeren; dat de houtbosschen, ofschoon voor het meeren-gedeelte wel voorzien, egter door het meerder wegkappen, dan men benodigt, buiten noodzakelykheid ontbloomt werden van hout, dat, door langer staan beter en zwaarder wordende, van meer nut is, zyn Edelheid uit dien hoofde vermeende, dat men zig voor het vervolg alleen zoude kunnen bepaalen om zoo veel te laten leveren, als men benodigt is, en aan den heer van Ossenberch te defereren om, de gemaakte schikking in zyn geheel latende, zodanigen verdeling onder de regenten te maaken, dat de eisschen compleet voldaan, dog voor het overige geen meerdere leverantie van den inlander geveegt werde; waar over gedelibereert en het voorgestelde door de heeren leeden geavoueert zynde, zoo is verstaan het voorstel van zyn Edelheid gevolg te laten nemen.

18 Mei. *Regeling van den rang van het hoofd over Compagnie's zeemagt in Indië.*

Volgens het aangeschrevene by der heeren Zeeventien mis-

sive van den 13^{en} October 1763 is goedgevonden en verstaan aan het hoofd over 's Comp^s zaemacht in Indie, den Edele Nicolaas Houtingh, niet alleen rang te geeven boven den president in Raade van justitie, geen Raad van Indie zynde, met alle de honneurs, welke zoodanige president (met uytzondering alleen van 't militaire) gelykstandig met de heeren leden deezer tafel geniet, maar ook welgemelde Houtingh indiervoege in deeze vergadering sessie te geven, ingevalle hy (na vooraf, volgens den inhoud zyner instructie, van den heer Gouverneur Generaal de noodige audiencie verzocht en verkregen te hebben) het een of ander, zyn departement betreffende, heeft voor te dragen.

24 Mei. *Bepaling, dat Malabar begrepen was onder de landen, bedoeld bij het bepaalde op 22/25 November 1763.*

Ook van daar mogten alzoo geene lijnwaden te Batavia ingevoerd worden.

28 Mei. *Voorschriften nopens de verzending van Compagnie's houtwerken naar buiten-kantoren.*

Ter gelegenheid van de klagten der Chormandelsche ministeren over de ondeugendheid van de in 't voorleden jaar naar derwaards afgeschepte houtwerken, welke nochtans door de baasen alhier worden opgegeven in deugdzame soorten te hebben bestaan, is goedgevonden en verstaan voor 't vervolg by deezen te statuereen :

- 1° dat alle houtwerken (als alle balken, swalpen, groote en kleene Tinkangse, item gezaagde planken, dogh anders geene), die van de equipagie-werf, het ambagtsquartier of uyt de artillerye voor buyten comptoiren worden afgescheept, met 's Comp^s merk, nevens de letters E en Q en A, zullen worden gebrand, waar toe teffens verstaan is de noodige brand-yzers te laten in gereedheid brengen;
- 2° dat de bediendens van de werf en 't quartier by den afscheep van de scheeps-overheden zullen moeten vorderen

certificaten, dat dezelve deugdzaame houtwerken hebben ontvangen;

- 3° dat op de buyten comptoiren, daar men, des onaangezien, onbequame houtwerken ontvangt, deswegens, ingevalle de aanrekenings-waarde f 25 surpasseerd, zullen moeten belegd en herwaards geschikt werden beëdigde verklaringen, de defecten beschryvende en speciaal omtrent de gescheurde aanwyzing doende van de grootte en lengte der scheuren, met het geene wyders vereyscht wordt om hier finaal te kunnen disponeeren over de vergoeding, die de scheeps-overheden, by uytlevering van dusdanige onbequame houtwerken, by provisie zal moeten werden opgelegd.

19 Junij. *Vernieuwing van het bepaalde op 7 October 1760 nopens de vaart op Malaka.*

20 Junij. *Voorschrift nopens het waarnemen van zaken, voor den Raad van justitie te Batavia dienende, door den eenen practizijn ten behoeve van den anderen.*

By den Raad in overweging genomen zynde, hoe dat de practizyns, die zig uyt hoofde van ziekte als anders van de personeele comparitie ter rolle komen te excuseeren en haar affaires door een hunner confraters laten waarnemen, telkens versuymen den selven behoorlyk te instrueeren omtrent die parthyen, dewelke door haar syn opgebracht, en waar door den meesten tyd komt te occureeren de zaken niet alleen tot ontstiging van deesen Raede gansch verkeert, maar ook in 't nadeel van haare clienten worden getracteerd; so is, tot weering van dit alles, goedgevonden en gearresteert, dat een practizyn, voor een syner confraters sullende compareeren, nevens het excuis briefje over de non-comparitie, al teffens in scriptis sal moeten produceeren eene behoorlyke, specifieke en voldoende instructie omtrent die affaires, die hy ter rolle van deesen Raede qq. sal komen waar te neemen, op poene, dat den geenen, die daar in malatig blyft, geensints als sodanig sal worden geadmitteert.

22 Junij. *Bekendmaking, dat de Regering bereid was thee en edele gesteenten op vracht naar Nederland te verzenden.*

23 Junij. *Bepaling, dat de practizijns, die eenige verzoeken, schriftuuren of libellen aan het Collegie van Schepenen komen in te dienen, waarin bevonden werden eenige in blanco genoemde personen, of dat de stukken, waartoe zy zig komen te refereren, niet behoorlyk bekend gesteld zyn, voor ieder sodanig ongenoemd persoon of open plaats zullen verbeuren een boete van 5 ryxd, ten behoeve van dese Kamer”.*

Vele practizijns dienden hunne stukken in sonder de voornamen der personen, die zy bedienen of citeeren, te noemen of zig de moeyte waardig agten in de stukken, die zy komen over te leggen of by hunne verzoeken of schriftuuren aan te haalen, de datum, geldsomme, etc., etc. behoorlyk bekend te stellen”.

26 Junij. *Bepaling, dat de rapporten nopens uit Nederland aangevoerde en te Batavia beproefde geweeren, zoowel door de gecommitteerden tot die beproeving (meestal officieren), als door den Baas van de wapenkamer voor den Raad van justitie moesten worden beëdigd.*

De loopen van bij de beproeving gesprongen snaphanen werden teruggezonden naar de kamer van de O. I. Compagnie, welke ze had geleverd.

5 Julij. *Wijziging van het ceremonieel bij de receptie van adjunct-reviseurs in Rade van justitie.*

Door den heer Gouverneur Generaal voorgesteld zynde, dat

omtrent het gereguleerde by resolutie van den 26^{en} September 1749 wegens het ceremonieel, by de revisie tans in gebruyk, in eenige opzigten nog quam te vereysschen eene nadere schikking; zoo is goedgevonden en verstaan evengemelde resolutie van den 26^{en} September 1749 indiervoege by deezen te altereeren en te amplieeren, dat voor 't vervolg in 't stuk van 't voormeld ceremonieel van de revisien zullen worden in acht genomen de hier na volgende poincten :

- 1° dat tot adjunct-revisieurs, wanneer die by deese regeering verzocht worden, zullen worden benoemd de eerste en aanzienlyke ministers van de Comp^e, voor zoo verre men die capabel oordeelt en ze zonder merkelyke prejuditie van 's Comp^e dienst tot de revisie vaceeren kunnen, met een lid deser tafel aan hun hoofd; en dat in zulken getale, als 'er nog raaden, die over de sententie gezeten hebben, in leven zyn; zullende, ingevalle van indispositie of absentie van één of meer der laatstgemelden, even zoo veel adjunct-revisieurs, die van de benoemden de minsten in qualiteyt zyn, voor dat de gewoone eed door dezelve zal wezen gepresteerd, moeten geëxcuseert en gedemitteerd worden door den heer president of door het voorzittend lid van gemelde Raade, door den laatste in cas van absentie des eerstgemelde;
- 2° dat de president van den Raad of desselfs eerste of oudste lid (de laatste in saaken naamelyk, waar in de president mogt weezen of zig hebben geëxcuseerd, dan wel wanneer deese door indispositie of andere ongelegenheden de revisie niet versorgen of bywoonen kan) het proces, geacompleteerd in cas van revisie, den heer eersten adjunct-revisieur door den secretaris van den Raad ter lecture zal moeten doen bezorgen, om zich te beter in staat te stellen tot het geven van een beraiisonneerd advies, terwyl de overige adjunct-revisieurs te vreden zullen moeten weezen met de vryheyd, die zy hebben om die papieren te mogen resumeeren ter secretarye van gemelden Raade, dan wel ten huys van den heer eersten adjunct-

- reviseur, op de invitatie, die dezelve daar toe mogte doen, zonder die aan hunne eygen huysen te mogen noemen :
- 3° dat de heer president van den Raad (dan wel het voorzittend of oudste lid) met den heer eersten adjunct-reviseur zal overleggen en afspreken den dag tot het afdoen der zaak in cas van revisie, den president van den Raad by den eersten adjunct-reviseur of den laatste by den eerste ten dien eynde aan huys komende, naar maate van ieders rang of ancienniteyt, terwyl een voorzittend of oudste lid zich altoos by den eersten adjunct-reviseur zal moeten vervoegen; en dat de heer president vervolgens de vergadering beleggen en de genomineerde reviseurs voor af daar toe laten ontbieden zal volgens gebruik :
- 4° dat zoodanige vergadering, tot dat speciaal oogmerk belegd zynde, daar in ook, buyten zaaken van een notoire periclitatie in cas van dilai, geene andere by hunne achtbare zullen mogen worden afgedaan :
- 5° dat, by aldien de heer president en de heer eerste adjunct-reviseur niet mogten afspreken om met malkander zig na de ordinaire vergaderplaats van hunne achtbare te begeven, zy egter zulks zullen moeten doen met soo veel preciesheyd, als mogelyk is, om den eenen na den anderen niet te doen wagten, dewyl het by den Raad in gebruik is, dat de deuren van de raad-kamer niet langer blyven openstaan dan tot dat de president binnen is; en het *decorum* vereyscht, dat zulks gevolgelyk ook geschiede voor een lid van dese tafel, eersten adjunct-reviseur zynde, also zyn character die distinctie eyscht, schoon de presidie van de geheele *actus revisionis* aan den president in Raade van justicie verblyft :
- 6° dat vooral de leden, zoo wel van den Raad, als de adjunct-reviseuren, zullen moeten compareeren op het bestemde uur; doch dat, wanneer zulks omtrent den éenen of anderen, door onvoorziene gevallen, niet gebeurt, de heer president van den Raad den absenten nader zal laten ontbieden; terwyl de adjunct-reviseurs zich niet

zullen mogen behelpen niet excusen over andere verrichtingen in 's Comp^t dienst, dewyl de vergadering daags bevoorens wordt aangezegd, op dat elk zich van die bezigheyd ontdoen kan of, zulks niet kunnende geschieden, den heer president van den Raad 'er ten eersten van kennis geven, om 'er de noodige mesures naar te neemen; en dat voorts de president en raaden van justitie de vryheyd zullen hebben, zulks oirbaar vindende, eene boete te beraamen voor de geenen, die te laat komen, aan welke boete de adjunct-reviseurs zich zullen moeten onderwerpen; en dat eyndelyk, ter voorkoming van verkeerde boodschappen, de vergadering niet door de deurwaarders by monde, maar met briefjes, door dezelve rond te brengen, zal worden aangezegd;

- 7° dat de heer eerste adjunct-revisieur de overige adjunct-reviseurs ten zynen huysen inviteeren en zich vervolgens met dezelve en corps begeven zal naar de vergaderplaats van gemelden Raade, en zulks op het uur, tusschen den heer president of het voorzittend lid en den heer eersten adjunct-revisieur bestemd;
- 8° dat, de vergadering van den Raad een weynig bevoorens geopend en het noodige daar in tot een preparatoir voor de revisie verhandeld zynde, de introductie van den heer eersten en de verdere adjunct-reviseurs ten eersten, met derzelver komste, zal moeten volgen, en zulks met zoo veel decentie en consideratie voor het character van den eerstgemelde, als de gebruyken van den ouden tyd en de distinctie van dat character hier te lande komen te vereysschen en zoo als men dat, zonder speciaale aanwyzinge, van de civilitoyt van president en raaden verwachtende is;
- 9° dat voorts, den eed afgelegd en de zaak in die eerste byeenkomste niet afgedaan zynde, de vergadering zal mogen scheyden op recess, doch zoo spoedig mogelyk, 't zy ten zelfden of ten volgenden dage, dienen voort te vaaren met de aflezing en afdoening van de revisie, op dat de

adjunct-revisseuren niet te lang van hunne andere ver-richtingen in den dienst worden afgehouden, en dat de subsequeute vergadering door het geheele collegie van revisie zal worden geopend;

- 10° dat in allen deesen zal worden geobserveerd de noodige distinctie voor den rang en het character van een lid deeser tafel, die de eerste adjunct-revisseur is, zoo verre het zaaken zyn, welke niet het weezenlyke stuk, maar alleen circumstantien, tot de revisie zelve niets gevende, betreffen; doch dat egter, buyten het bovenstaande, geene andere ceremonien by inhaaling plaats vinden zullen, maar wel by het scheidyden van de voormelde byeenkomst, wanneer omtrent den heer eersten adjunct-revisseur zal moeten worden in agt genomen het zelve ceremonieel, 't welk in gebruyk is, als een lid van den Raad, tot de hooge tafel gepromoveerd, uyt hunner achthaarheeden collegie afscheyd neemt, naamelyk, dat de heer eerste adjunct-revisseur zal worden uytgeleyd door de twee oudste raaden van justitie met den secretaris, tot aan den boven-trap van 't raadhuys.

6 Julij. *Ampliatie en wijziging van het reglemēt op de in- en af-schryvingen van onderwigtē, vastgesteld op 15 Augustus 1752.*

De Regering bepaalde:

- 1° dat den skeepsoverheden op de cadjang en ryst zullen worden gevalideerd honderd ponden van ieder kojang, 't zy die, gelyk op Java; van 3400 ƒ worden afgescheept, 't zy van 3200 ƒ , gelyk te deser hoofdplaatse;
- 2° dat articul 2 zal worden geroieerd, alzo omtrent het daar by voorkomende bereeds voorzien is by het reglement van in- en uytweeging, articul 3 en 33;
- 3° dat de laatste woorden van articul 4: *en op de peper in Bengaale de helft*, zullen worden geroieerd en op de peper

in Bengaale, zoo wel als in Suratte, voor spillagie tusschen boord en de wal gevalideerd een derde van de gewoone afschryving, even als op alle andere goederen en koopmanschappen;

- 4° dat articul 8 tot 14 zullen worden geroieerd, als zynde 't zelfde, 't welk daar by voorkomt, sedert nader gereguleerd by het reglement van de in- en uytweeging, articul 6 tot 12, 23, 24, 25;
- 5° dat ten aanzien van articul 19 den administrateuren en pakhuysmeesteren gevalideerd zullen worden:

	Van partyen binnen 't jaar uytgewogen.	Van overjarige partyen.
op borax	twee ten honderd,	drie ten honderd;
» honing	drie » »	drie » »
» olyven olie	drie » »	vyff » »
» rogge, evenals tarwe twee » »	drie » »	drie » »
» ryst en cadjang	drie » »	drie » »

- 6° dat de resolutie van den 1^{en} July 1755, bepalende 't geene den pakhuysmeester op Suratte op sommige, daar by gespecificeerde goederen gevalideerd mag worden, ook betrekkeelyk zal wesen op de overige comptoiren.

24 Julij. Voorschrift ten aanzien van buskruit voor salut- en wacht-schoten.

Ter vermydinge van irregulariteyten en mesuses is goed gevonden en verstaan by extract deezer circulair naar alle comptoiren te gelasten om het buskruyd, 't welk de schepen tot het doen van salut- en wacht-schooten geduurende derzelve aanweezen op eenig comptoir verschieten, ook aldaar, na examinatie van de deswegens door den schipper voor zyn vertrek ingediende kruid-reekening, af te schryven of ander buskruyd, indien het te missen is, in steede van 't by die gelegenhyd verschootene, aan zodanige bodems te verstreken.

27 Julij
3 Augustus. *Bekendmaking, dat te Batavia de uitvoer van suiker, — zoowel poeder-, als kandij-suiker, — verboden was.*

Mits de traage leverancie van suiker binnen 's Comp^s pakhuysen is, op de propositie van den heer Gouverneur Generaal, goedgevonden en verstaan den particulieren uytvoer van poederen kandy-suiker voor eerst en tot dat 's Comp^s behoefte geleverd zy, by deesen te interdiceren, op de verbeurte van 't goed, met de vierdubbelde waarde daar boven; waar van verstaan is de gemeente door behoorlyke affixien te adverteeren.

31 Julij
5 Augustus. *Verbod tegen het schrijven van brieven aan inlandsche vorsten en grooten.*

Alzoo wy te meermaalen in ervaringe gekomen zyn, dat particuliere ingezetenen deezer colonie nu en dan met inlandsche vorsten en grooten eene, zoo al niet suspecte, ten minsten ongeoorloofde briefwisseling onderhouden en het van ouds eene bekende zaak is geweest, dat zulx, buyten voorkennis van de hooge regeering, aan niemand, 't zy burger, 't zy dienaar van de Compagnie, geoorloofd is.

Zoo is 't, dat wy, hier tegen willende voorzien, goedgevonden hebben allen en een iegelyk, 't zy Europeër, 't zy inlander, Compagnies dienaar of burger, hier of op eenig buyten comptoir gezeten, op 't serieuste te verbieden en te interdiceren. gelyk hun verboden en geinterdicieerd wordt by deezen, met eenig inlands Koning, prins of minder regent of desselfs hofgrooten correspondentie te houden, onder welk pretext zulx ook zoude mogen geschieden.

Ordonneeren wyders den geenen, wien eenige brief van een inlandsch vorst of iemand zyner hofgrooten mogt worden bestelt, den zelven daadelyk aan den heer Gouverneur Generaal of aan 't hoofd van de plaats, daar hy gezeten is, zonder eenige agterhoudentheyd te communicereen en van hoog den-

zelve daar op ordre te vragen; alles op pene van bannissement, ter zodanige plaatze, als wy zullen komen goed te vinden, tegen de zulken, welke op eenige contraventie tegen dit, ons tegenwoordig placaat betraapt mogten worden, te statueeren.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendeere, zal deeze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd op plaats, daar men gewoon is publicatie en affixien te doen.

3 Augustus. *Prijs-bepaling van ijzer-werk.*

Mits de aanmerkelyke schade, die de Comp^e by het onverkocht leggen blyven van 't presente restant te wachten heeft, is goedgevonden en verstaan de uytkoop-prysen, met alteratie van 't dientwegen op den 11^{en} Augustus 1763 gearresteerde, by desen te bepalen:

omtrent het staaf-yser op veertig perc^{to};

» » hoep-yser, de schot- en pomp-spykers, plasnagels, platkoppes en duykers op 50 perc^{to};

en omtrent alle andere spykers mede op veertig percent advans.

Het een en ander gerekend boven de pryzen, waarmede voormelde goederen tans by de boeken buyten 's lyns voortloopen, te weten: boven de Nederlandsche aanrekening, geaugmenteerd met 25 percent.

En voorts de evengemelde uytkooppryzen, zoo wel ter deezer hoofdplaatze, als op Java's Oostkust, Cheribon, Bantam, Sumatra's Westcust, de Oostersche provincien en Timor, mitsgaders op de Noorder comptoiren en op Ceilon, tot nadere ordre te laten stand grypen.

Dogh ten aanzien van de verdere comptoiren om de West, te weten: Bengaale, Chormandel, Suratte, Mallabaar en Karreek, in aanmerking genomen zynde, dat de koopman zich hier door geen bepaalde uytkooppryzen dwingen laat, zoo lang hy, gelyk in dit geval, by anderen beter koop kan te recht raaken, waartoe de aanvoer door vreemde Europeen hem occasie geeft;

zoo is goedgevonden en verstaan den ministeren op de even-genoemde comptoiren met nadruk aan te schryven, dat zy het hun ter sessie van den 3^{en} July toebedeelde yser en spykers met de tans bepaalde avancen van veertig en vyftig perc^o respective of soo veel hooger, als 'er te bedingen zullen zyn, zullen moeten omzetten, dogh hen teffens te qualificeeren om het gezondene, zoo 't met de bepaalde avancen geen koopers vindt, best mogelyk en als getrouwe bewindlieden, ten meesten profyte voor de Comp^e van de hand te zetten, liever dan het renteloos te laten leggen, alzo deeze ruyme qualificatie, in verwachting van eene trouwe behandeling, verleend wordt om de pakhuysen van 't excessive restant op de minst schade-lyke wyze te ontlasten.

3 Augustus. Reglement op de rantsoenen en kostgelden van schepelingen ter reede Batavia.

Een opper-officier zal maandelyks genieten:

- 30 ₤ ryst,
- 5 » cadjang,
- 4 » zout-spek,
- 3 » booter,
- 1/2 kan azyn, Hollandsch,
- 7 ₤ gezoute visschen,
- 3 » zout,
- 3 kannen Franschen wyn,
- 10 ₤ versch vleesch,
- 7 guldens en 4 stuivers. kostgeld.

Een deks-officier:

- 40 ₤ ryst,
- 10 » cadjang,
- 4 » zout-spek,
- 3 kannen arak,
- 4 mutsjes olyven-olie,
- 3/4 kan azyn, inlandsch,

- 2 ₤ suiker,
- 2 » tammerinde,
- 6½ » gezoute visschen,
- 3 » zout,
- 2 kannen Caabsche wyn,
- 5 ₤ versch vleesch,
- 3 guldens en 12 stuivers kostgeld.

Een gemeen Europees:

- 40 ₤ ryst,
- 10 » cadjang,
- 4 » zout-spek,
- 4½ kannen arak,
- 4 mutsjes olyven-olie,
- ½ kan azyn, inlandsch,
- 2 ₤ suiker,
- 2 » tammerinde,
- 6½ » gezoute visschen,
- 3 » zout,
- 1 kan Caabsche wyn,
- 5 ₤ versch vleesch,
- 2 guldens en 8 stuivers kostgeld.

Aan een Moor:

- 50 ₤ ryst,
- 1 » suiker,
- 1 » tammerinde,
- 2 » zout,
- 2½ » visch,
- 3 kannen arak,
- 2 guldens en 8 stuivers kostgeld.

Aan 't eyland Onrust leggende.

Aan een kajuits-gast:
randsoenen als boven en 7 guldens, 16 stuivers kostgeld.

Aan een deks-officier:
randsoenen als boven en 3 guldens, 18 stuivers kostgeld.

Aan een gemeen Europees:
randsoenen als boven en 3 guldens kostgeld.

7 Augustus. *Verbod tegen de vaart van China op Macassar.*

Wyl de volgens resolutie van den 8^{en} May 1755 geaccordeerde vaart van eene jaarlyksche jonk op Macasser aan ongelegenheden onderhevig is; zoo is goedgevonden en verstaan die permissie by desen in te trekken; doch echter voor den jaare 1765, wyl de pas bereeds verleend en naar Aimui verzonden is, nog eene jonk voor het laatst te permitteeren. waar na de vaart van China op Macasser, gelyk voorheen zal zyn en blyven geinterdiceert, op poene van confiscatie; waar van verstaan is de noodige aanschryving by eerste gelegenheid naar Macassar te laten afgaan.

Op dat nu de kooplieden in China van deeze schikking geen ignorantie pretendeeren zouden, is goedgevonden en verstaan door den capitain der Chineesen de noodige waarschouwingsbrieven, met uytdrukkelyke vermelding van de bedreygde confiscatie, van hier naar Canton te laten afzenden met de nog verwacht wordende Zweedsche schepen, waar aan die brieven in de straat Sunda zullen moeten afgegeven worden, op dat alle redenen om zich by aanhaaling te beklagen benomen werdt.

En is wyders goedgevonden hiër van, langs dienzelfden wegh, kennis te geven aan onze cargas in Canton, op dat ook zy 'er de handelaars van verwittigen kunnen.

13 Augustus. *Bepaling, dat burger-vaartuigen, tusschen Ambon en Banda naar Batavia zeilende, onder weergang nergens mogten aangieren*".

De vroeger op overtreding van dit verbod op de zee-~~passage~~ vermelde straffen (verbeurdverklaring van schip en lading

alsmede arbitrale correctie) werden nu verzwaaard met de doodstraf, bij ontdekking van »de minste morssery in speceryen”.

Dit nu alles zynde, wat men oordeeld in 't werk te kunnen stellen om het aandoen van plaatsen buyten Batavia op de herwaards reyse te beletten en het sluyken ten uyttersten gevaarlyk te maaken; zoo is, om te eerder achter de intentie van zulken, die niet direct doorgevaaren zyn, te geraaken, goedgevonden en verstaan, met renovatie van het dientwegen gearresteerde by resolutoire besogne van 25 November 1748, den sabandharen alhier te gelasten om telkens, by aankomst van burger-vaartuygen uyt Amboina off Banda, nauwkeurig te inquireeren, of ze ook ergens tusschen beyden zyn aangeweest, en zoo ja, wat hen tot het overtreden dezer ordre bewogen hebbe; met ordre om, zoo zy daaromtrent iets onbehoorlyks ontdekken of vermeenen te mogen suspecteeren, daar van daadelyk aan deeze regeering kennis te geven; dogh, de enquesten geen zaaken van attentie of nader onderzoek uytgeleverd hebbende, eenmaal 's jaars, met het eynde van December, van bericht te dienen wegens de naamen, montuure, laading en equipage van de burger-vaartuygen, die hier van Ambon en Banda zyn aangeland of van hier vertrokken.

En is al mede verstaan naar Java's Oostcust te gelasten om, wanneer eenig burger-vaartuyg, tegen de ordre, op zyn herwaards reyse daar ergens binnen loopt, 't zelve ten eersten exactelyk te doen visiteeren en, by ontdekking van speceryen, tegen den schuldigen te procedeeren naar rigeur der wetten; dogh geen verdenking van sluykeryen ryzende, al echter reden te vragen, waarom ze niet direct doorgezeyld zyn, de waarheyd van de gegevene redenen naauw te onderzoeken en van het een en ander telkens verslagh te doen aan deze regeering.

13 Augustus. *Verbod voor de Collegiën van justitie en de Officieren van justitie tegen het »consenteeren in »submissiën of compositiën”, zonder verlof van hem, die last had gegeven tot het instellen eener actie.*

•By wyze van submissie of andere, diergelyke inventiën”

mogten zij geene zaak eigenmagtig »smooren», speciaal niet, wanneer de Regering hun had opgedragen eenig proces te voeren.

Dit verbod is afkomstig van Heeren XVII^{een} (missive van 29 September 1763).

14 Augustus. Last op de buiten-kantoren militairen ongewapend naar Batavia te laten vertrekken.

In aanmerking genomen zynde, dat, by het te rug keeren van militairen, schier altyd eenigen en dikwyls de meesten uyt den hoop onbequame wapenen aanbrengen en men in de onzekerheyd blyft, of ze reeds by den ontfangst onbequaam geweest, dan wel zoodanig aan scheeps-boord geworden zyn door verwaarlosing; zoo is, om alle twyffeling eenmaal weg te neemen, goedgevonden en verstaan voor 't vervolg te statueeren en circulair na alle comptoiren te ordonneeren, gelyk gestatueerd en geordonneerd word by desen, om de militairen, die, mits geëyndigd verband of om anderen redenen naar Batavia terug keeren, ongewapend te laten vertrekken, terwyl ze, in tyd van nood, gebruyk kunnen maaken van de scheepsgeweeren, die op elken bodem volgens de reglementen te vinden zyn; doch is teffens verstaan van deeze ordre wel expresselyk by dezen uyt te zonderen de militairen, die op scheepen, naar de West van Indie vertrekkende, in cas van mogelykheyd, tot versterking van de equipage worden geplaatst en welke, als met bequame wapenen van hier vertrekkende, by te rug komst ook bequame weder moeten verantwoorden, ten perykele van den serjant of corporaal, die over hen het bevel voert; waarvan verstaan is die onder-officieren door het hoofd van de milicie voor hun vertrek van hier telkens te laten adverteeren.

15 Augustus. Gewijzigd reglement op de in- en uitwegin, ontvangst en uitlevering der ladingen van Compagnies schepen.

Dit reglement is nagenoeg hetzelfde als het reglement,

medegedeeld deel VI, bladz. 510—520. Op vele plaatsen is de redactie gewijzigd en verbeterd, maar deze veranderingen hebben geen invloed op de bepalingen. Wat aan het reglement van 1753 is toegevoegd, bepaalt zich tot het volgende:

in art. 3 is achter het woord: »overslaan” ingelascht: »om de tien weegzels zal 't goed en de gewichten van schaal moeten verwisselen”;

aan art. 4 is toegevoegd: »duiten of penningen worden afgescheept in vaten, die men den scheeps-overheden bruto toeweegt en zoo ook van hun ontvangt, even gelyk de stukgoederen. Zie art. 8 en 9”;

aan art. 8 is toegevoegd: »op voorbeschreven wyze worden ook de vaatjes met snaphaan- of pistool-kogels bruto afgescheept en uitgeleverd”;

aan art. 13 is toegevoegd: »doch de scheeps-overheden, op de *speceryen* slechts één ten honderd of minder te kort komende, mag deeze minderheid afgeschreven worden; maar zoo het daar boven loopt, moeten zy 'er voor worden belast tot nadere dispositie van de hooge regeering, waar aan de nodige bescheiden, tot verificatie van de zaak, moeten toegeschikt worden. Op de *specery-slytende* comptoiren om de West moeten de *speceryen* by aanbrengh, zoo wel bruto met de kisten, soekels of balen, als netto buiten dezelve, gewogen worden, ten einde alle disputeren over de tarra te voorkomen; gewogen zynde, zullen de *speceryen* weder in de kisten, soekels of baalen gepakt en verzegeld den pakhuismeesteren ter bewaringe afgegeven worden; en, byaldien 'er by wederopening ten verkoop minderheid op de kisten, soekels of baalen ontwaard wordt, zullen 'er de ministers naar redelykheid over disponeeren, onder nadere approbatie van de hooge regeering”;

in art. 15 is de inhoud van leggers, enz. gewijzigd overeenkomstig het bepaalde op 9 December 1763 (bladz. 686);

aan art. 17 is toegevoegd: »vleesch, spek of boter zal in Bengale of op Ceilon, in voege voorschreven, verantwoord worden, wanneer die goederen 'er direct uit Nederland komen; maar over Batavia aangebragt wordende, geschiedt 'er de

verantwoording even als op de overige buiten-comptoiren, te weeten: een vat vlees tegen 400 R , enz.”;

aan art. 19 is toegevoegd: »en moeten de vaten met *boter* in hun byweezen geboord en de *boter* door hun geproefd worden, wyl zy aanspreekelyk zyn voor 't bederf”;

aan art. 29 is toegevoegd: »zy zullen ook geen *natte* of *beschadigde canassers* mogen overneemen of aanspreekelyk weezen voor het gene de suiker minder dan een *capitaal* mogt *avanceeren*”;

aan art. 34 is toegevoegd: »op *Batavia* geschiedt deeze *yking* maar eens”.

Aan het reglement zyn wijders toegevoegd de navolgende, drie artikelen:

Art. 36. De rapporten wegens de examinatie van *artillery*-of *wapen-goederen*, welke van de buiten-comptoiren naar *Batavia* te rug gezonden worden, zullen de tekenaars met eede moeten sterken, byaldien hunne bevinding eene aanmerkelyke party *goederen* voor onbequaam keurt, welke men aan de buyten-comptoiren als bequaam heeft aangerekend.

Art. 37. *Onbequaam buskruid*, 't zy het uit *Nederland* of van eenig buiten-comptoir aangebragt worde, mag de schipper niet afscheepen, voor dat het aan boord door twee officieren van de milicie en *artillery*, nevens hem, schipper, geëxamineerd en deswegens schriftelyk gerapporteerd zy; en byaldien dat *kruid* niet te hermaaken is en de scheeps-overheden van het bederf geen bestaanbaare reden weeten te geeven, zullen zy gehouden zyn tot de vergoeding. Ook mogen zy nat en onbequaam *kruid* op de reize niet over boord werpen, maar zyn verplicht het over te geeven ter naaste plaatze, daar zy aankomen mogten. De vaartuigen, waar mede *kruid* afgescheept of naar boord gebragt wordt, moeten altyd vaaren onder toezicht van een onderstuurman of derdewaak, die ook aanspreekelyk is voor de uytweeging. Andere *ammunitie*- en *wapen-goederen* mogen onder toezicht van een deks-officier afgescheept, doch nimmer aan een' matroos aanbetrouwd worden, of de gene, die het doet, stelt zich aanspreekelyk voor 't gene t'zoek raaken mogte.

Art. 38. Te min bevonden *wapen-goederen* zullen de scheeps-overheden met twee capitaalen avans moeten vergoeden. De *vuursteen*en krygen ze in eene verzegelde zak mede en, de zak wel gesteld uytleverende, zyn zy bevryd van verdere verantwoording; doch het te min bevondene moet Batavia ten laste gebragt en door de gecommitteerde afpakkers vergoed worden met twee capitaalen avans.

Zie ook 18 Februarij 1783 en 8 December 1786.

16 Augustus. *Last op de buiten-kantoren met elk schip naar Batavia op te zenden een „dag-verhaal” betreffende het laden en lossen, enz.*

Naar de intentie der heeren Meesteren is goedgevonden en verstaan extract uyt hoogderzelve missive circulair te verzenden, met ordre om, volgens het daar by geordonneerde en gelyk het op verscheyden' comptoiren gepractizeerd wordt, doch op andere in 't vergeetboek geraakt schynt, met ieder schip herwaards te zenden een naauwkeurig dagverhaal van 't gene 'er geduurende het aanwesen van dien bodem omtrent het lossen en laden of ander schoepswerk verricht is, ten eynde te kunnen oordeelen, of een schip boven noodzaaklykheid aangehouden zy en, by bevinding van dien, 'er de schuldigen naar verdiensten over te corrigeeren.

16 Augustus. *Voorschrift nopens het benoemen van den Secretaris en Fiscaal eener retour-vloot.*

De gantsch ongunstige remarques, die de heeren Meesters omtrent de aanstelling van den fiscaal en secretaris der retourvloote, in 't najaar van 1761 vertrokken, hebben gelieven te maaken, is goedgevonden en verstaan tot naricht en waar-schouwing te doen strekken om in 't vervolg geene personeele differentien in dit stuk omtrend iemand te gebruyken, gelyk in 1761 heeft plaats gehad uyt eene oude usantie om, wanneer een lid dezer tafel repatricert, een koopman en onderkoopman

te benoemen tot fiscaal en secretaris respective van de retourvloot.

17 Augustus. *Verbod tegen het opschieten van penningen aan vreemde natien tot den inkoop van benodigdheden*", alsmede tegen het verstrekken zonder betaling van provisiën, enz.

Dit voorschrift is afkomstig van Heeren XVII^{den}.

17 Augustus. *Voorschrift nopens het afhalen van boord van artillerie-goederen.*

In aanmerking genomen wezende, dat de ordre, gesteld by resolutie van 14 Juny 1763 om alle verstrekkingen by de onkostrekening van ieder schip of vaartuyg voor desselfs vertrek bekend te stellen, niet te executeeren is, zoo het buskruyd en andere artillery-goederen, gelyk tans, op 't laatste worden afgehaald; zoo is goedgevonden en verstaan den opper-equipagemeester, zoo wel als den artillery-majoor, by deezen te gelasten om te zorgen, dat de artillery-goederen ten minsten twee etmaalen voor het vertrek van schip of vaartuyg worden afgehaald, ten eynde by de onkostrekening van het vertrekkende schip te kunnen worden bekend gesteld; en zulks op pene, dat zy verantwoordelyk zullen gehouden worden voor de schade, die 'er uyt eene te laate afhaaling en daar door veroorzaakt verzuym in 't belasten resulteeren mogt.

21 Augustus. *Afsluiting van de groote geld-kamer te Batavia.*

De sleutel van de groote geld-kamer, tot nog toe alleen berust hebbende onder den eersten opperkoopman van 't kasteel, zoo is als nu goedgevonden en verstaan voormelde geld-kamer door twee afzonderlyke sloten te doen sluyten

en de sleutels door beyde de opperkooplieden, ieder eenen afsonderlyken, te doen bewaaren; en dus hun beyden van de daar in berustende penningen by deesen op te leggen eene gelyke verantwoording.

24 Augustus. Verhooging van den borgtogt, te stellen door den tweeden Opper-koopman van het kasteel Batavia.

By resolutie van den 21^{en} deser verstaan zynde den tweeden opperkoopman van 't kasteel gelyke verantwoording met den eersten op te dragen van de groote geldkamer, zoo is goedgevonden en verstaan door den tegenwoordigen tweeden opperkoopman, Reinier van Vlissingen, even als door den eersten borg te doen stellen voor vyf duysend ryxdaalders, in stede van 2000 rd^s, die voor den tweeden opperkoopman bepaald zyn by resolutie van den 9^{en} July 1762.

30 Augustus. Voorschrift nopens het Moorsche hospitaal te Batavia.

In tien jaren had dit hospitaal gekost / 69,587:14:6.

Aan den Directeur-Generaal kwam het vreemd voor, » waarom de Mooren meer voorrecht genieten moesten dan de Europeërs, die allen, zonder onderscheyd, wanneer ze ter dezer hoofdplaatze in de hospitaalen leggen, hunne geheele gage verteeren; terwyl de tegenwoordige methode, om de Moorsche zieken hunne halve gage te laten behouden, veele luyards jaar en dag in de hospitaalen hield, wyl ze dan, by de vryheid van arbeyden, de kost genoten en de helft hunner gage bleven behouden; zoo is, hier over gedelibereerd en in aanmerking genomen zynde, dat de propositie van syn Edelheyd, op zich zelve beschouwd, aller reedelyxt is, goedgevonden en verstaan by desen te statueeren, dat de patienten van 't Moorsche hospitaal, eeven als de Europeërs, hunne volle gage in 't zelve verteeren zullen, waar van de helft voor hun gedeeltelyk onderhoud wordt verstrekt en de andere helft jaarlyks

ten faveure van de verstrekkings, die 'er aan 't Moorsche hospitaal geschieden, zal worden gebragt; welke schikking verstaan is met den 1^{en} September aanstaande een begin te laten neemen en daar mede te continueeren, 't en ware men hier door zwaarigheden in de afbetaaling van de maandgelden of omtrent de aanneming in Souratta of Bengale ontmoeten mogte, als wanneer het tyds genoeg zal wesen de zaaken weder op den ouden voet te brengen.

4 September. *Wijziging van het bepaalde op 21 December 1762 nopens het belasten van retouren met interest.*

Ter zittinge van den 21^{en} December 1762 reeds besloten zynde naar alle de buyten comptoiren (behalven Bengaale) te ordonneeren om de retouren met geen interest-penningen te bezwaaren, zoo 'er weezentlyk geen gelden tot derzelver inkoop genegocieerd zyn; zoo is goedgevonden en verstaan het zelfde te doen observeeren omtrent de retouren, die van hier naar Nederland worden verzonden en dezelve niet meer, gelyk tot nu toe geschied is, met 4 percent voor interest te bezwaaren, zoo lang 'er, gelyk tans, geen gelden tot derzelver bezorging behoeven genegocieerd te worden, op dat dus in Nederland beter blyke, wat 'er op geprofiteerd wordt.

^{11 September}
^{9 October}. *Uitschrijving van een algemeenen dank- en bededag wegens het aanstaande vertrek eener retourvloot.*

14 September. *Voorschriften nopens het merken van lijnwaden.*

Te meermalen gesproken zynde over de geduurige klachten van de handelende gemeente wegens den last en het nadeel, resulteerende uyt de by resolutie van den 22^{en} November

1763 g'arresteerde sjapping van alle uytgevoerd wordende lywaaten, die elk genoodzaakt is, niet zonder eenige ongelegheden te ontmoeten, te laten brengen naar de sabandary, alwaar de doeken stuk voor stuk moeten worden gesjapt en de pakken dan op nieuw weder geëmbaleerd; zoo is, hier over gedelibereerd en in aanmerking genomen zynde, dat 'er, om 't gemeen van dien last te releveeren en echter verzekerd te weezen tegen sluykeryen, geen beter middel by de plichtelyke vigilantie van de officieren van justitie uyt te denken is dan dat alle lywaten (ingevolge het by resolutie van den 22^{en} November 1763 gealtereerd beschuyt van den 15^{en} bevoorens), voor dat de Comp^e dezelve hier verkoope, wierden gesjapt, met meerderheyd van stemmen goedgevonden en verstaan by desen te arresteeren:

- 1° dat by het sjappen van alle kleeden, die 'er 's Comp^e wegen worden uytgevoerd, zal worden gecontinueerd, gelyk tans in gebruyk is;
- 2° dat insgelyks alle lywaaten, die van 's Comp^e wegen ter deezer hoofdplaatse worden verkocht, voor den verkoop zullen moeten werden gesjapt met een merk, waar op het jaar-tal moet bekend staan en 't welke overzulks met den eersten January van ieder jaar moet worden veranderd;
- 3° dat, schoon dus buyten sluykeryen, gene dan gesjapte lywaten in het vervolg in de wandeling zullen kunnen komen, de ingezeetenen echter (die uyt de voorgaande 's Comp^e verkoopen van ongesjapte en ook andere diergelyke lywaten, bevoorens gepermitteerd in te voeren, nog in een goede quantityd, na de getuygenis, zyn voorzien) verloff zullen hebben om 't geene zy tans bezitten, ongesjapt, gelyk het is, te mogen verhandelen binnen den tyd van een jaar, te reekenen van heden aff.
- 4° dat inmiddels elk, die lywaten wil uytvoeren, gelyk tans, gehouden zal blyven dezelve in de sabandary, zo hy geen Comp^e dienaar is, of in 't kleden pakhuis, zoo hy in 's Comp^e dienst is, te laten sjappen.

Dogh de heer Gouverneur Generaal heeft verklaard alleszins

te persisteeren by het schriftelyk advies, geinsereerd ter resolutie van den 22^{en} November 1763, om naamelyk het sjappen ter deser hoofdplaatse, ter zaake van de by zyn Edelheyd voorzien wordende nadeelen voor het vertier en beklag van de gemeente, te excuseeren; maar alle lywaaten, welke iemand uytvoeren wilde, in de sabandary, gesloten en geëmbaleerd, gelyk zy zyn, te laten verzegelen, om in 's Comp^s pakhuisen, ter plaatse werwaards men dezelve uytvoerd, te worden ontzegeld, de doeken aldaar gesjapt en dan eerst afgegeven aan den eygenaar; met welk advies zigh geconformeerd heeft de heer Directeur Generaal, Hoorneman.

En daar benevens gelet zynde, dat de by resolutie van den 22^{en} November 1763 gearresteerde schikking om alle 's Comp^s lywaten ten overstaan van de opperkooplieden des kasteels te laten sjappen, voor gezegde bedienden, in hunne buyten des arbeydzaamen dienst, te lastig vald; zoo is goedgevonden en verstaan dezelve van die commissie by desen te excuseeren en tot het sjappen van 's Comp^s lywaten en die van de dienaaren der Comp^e, te employeeren den tweede van de groote winkel en den tweede van de groote geldkamer, die dit werk, onder toezicht van de administrateurs der westzydsche pakhuisen of van het nieuwe kleeden pakhuis, zullen moeten verrichten; wordende den heer Directeur Generaal by desen gedefereerd om, by ziekte of occupatie van voormelde tweeden, sodanige andere dienaaren daar toe te benoemen, als zyn Edelheyd oordeelen zal daar toe best te kunnen vacceeren.

25 September. *Bepalingen nopens het verleenen van surcheance aan pachters en nopens borgen van pachters.*

Gelet zynde op de nadeelige gevolgen, uyt de geaccordeerde surcheances dikwyls spruytende, wanneer negligente pachters, van het maanen voor een tyd bevryd, hunne contanten tot het voldoen van andere crediteuren verbruyken of zelfs dilapideeren; zoo is goedgevonden het 7de artikel van de generale

pachtconditien in 't vervolg stiptelyk te executeeren, en overzulk niet alleen geen remissien, maar zelfs geen surcheances te verleenen; en, by wanbetaling, de pacht ten eersten nader op te hangen en aan de meest biedende over te doen, ten perykele van den eersten pachter, die het minder rendement zal moeten suppleeren, zonder echter van het hoogere rendement te profiteeren.

Van welke dispositie echter goedgevonden is by deesen uyt te zonderen de pachten van de inkomende en uytgaande regten, de vischmarkt, de inkomende en uytgaande ryst, van den schepen-handel en de ryst passar en aan deze pachters, welke in sommige tyden van 't jaar dubbel, in andere byna niets genieten, naar bevinding van zaaken surcheance te verleenen, mits zy op nieuw suffisante borgen stellen by ieder geobtieneerde surcheance, ten volle genoeg dezer regeering.

En wyders in aanmerking genomen zynde, dat de borgen van den fugitiven [pachter] Ong Jupong, volgens het bericht van den advocaat fiscaal, noch vaste woonplaatsen gehad hebben, nogh zelfs by de door hun opgegevene naamen bekend waren, zoo is goedgevonden den ontvanger generaal by desen te demanderen om de naamen van de borgen, die zich voor pachters verbinden, ieder pacht afsonderlyk te noteeren in een expres boek, met aantekening van hunne woonplaatsen; en, by elke presentatie van borgen, door den capitain en twee luitenants van de Chineesen onder de naamen van de gepresenteerde borgen, voor zo verre zy Chineesen zyn, te doen teekenen, dat de cautionarissen, naar proportie van de sommen, waar voor zy zich interponeeren, gegoede lieden zyn, hun, officieren, bekend en hunne vaste woonplaatse binnen de stad of derzelve buyten streeken houdende; na welke verklaring, en niet eerder, de gepresenteerde borgen voor geaccepteerd zullen worden gerekend.

2 October. *Ongangbaar-verklaring van gesnoeide en afgesloten dubbeltjes.*

Door den heer Gouverneur Generaal, onder vertooning van

eenige dubbeltjes, (die gezegd worden van buyten te worden ingevoerd) gecommuniceerd zynde de klachten, die zyn' Edelhejd ter oore gekomen waren, dat sommige van het gemeen die dubbeltjes, ofschoon eenige tamelyk nieuw en alle van een' kenbaren muntslag waren, voor den gestatueerden prys van $2\frac{1}{2}$ stuyvers of tien duyten niet wilden acceptereen; dogh dat zyn Edelhejd den Baljuw en den Landdrost bereeels gelast hadt om op de publieke marktplaatsen daar tegen te laten vigileeren, op dat eene, by openbaaren placcaat van den 25^{en} Juny 1745 voor deugdzaam verklaarde munt specie, in deze tyden, dat men voornamentlyk om kleyn geld zeer verlegen is, by het gemeen niet gedecrieerd wierde: zoo is goedgevonden en verstaan zich met de gegevene ordre by desen ten vollen te conformeeren en de gangbaarhejd voor tien duyten van alle ongesnoeyde dubbeltjes van een kenbaren muntslag nader by bekkenslag te laten bekend maaken, dog al de besnoeyde of geheel afgesleetene voor ongangbaar te verklaaren.

5 October. *Vaststelling eener boete op het bezit van maten en gewigten, welke te veel met de slapers verschilden.*

Omtrent deze hoofdplaats, zo wel als alle buyten comptoiren, is goedgevonden en verstaan by desen te statueeren, dat, wanneer by de eyking, jaarlyks zonder intermissie te geschieden, eenige gewichten, ellen of maaten met de slaapers zoo veel discordeerende bevonden worden, dat 'er omtrent den gebruyker eenige bedenking vallen moet, door deezen voor elk zoodanig minwigtig gewigt, ondeugende elle of maate zal moeten worden betaald eene boete van vyftig ryxdaalders ten behoeve van de diakony-armen.

5 October. *Voorschrift nopens "vry-brieven" van inlandsche matrozen en soldaten.*

In aanmerking genomen zynde, dat verre de meeste, in

vrydom overgaande inlanders onvermogene zyn om de kosten van hunnen vry brief, die op een zegel van 25 rd^e geëxpedieerd wordt, te betalen, is goedgevonden in het vervolg aan alle inlandsche matroosen of soldaten, die uyt den dienst ontslagen worden, alleen een extract uyt de notulen van het geresolveerde aan dese tafel, hun ontslag betreffende, te laten afgeven op een zegel van zes stuyvers, zonder expeditie-geld.

9 October. *Vernieuwd verbod voor Compagnie's dienaaren tegen het zich begeven onder de vlag of de bescherming van eenige vreemde natie.*

Tot afschrik, des doenlyk, van de liefhebbers tot desertie en om insonderhyd de zulken, welke zigh tot het debaucheeeren van manschap mogten laten gebruyken, ware het mogelyk, te attrappeeren is, op de propositie van den heer Gouverneur Generaal, goedgevonden en verstaan het ondervolgende placcaat hier ter steede te laten publiceeren en affigeeren op de gewoonlyke plaatsen, in de wachten op Onrust en Edam, zoo mede op alle de ter reede leggende scheepen.

Voorts eenige exemplaren van het zelve, met ordre tot executie van den inhoud, te zenden naar Bengaale, Chormandel, Ceylon, Mallabaar, Suratta, Sumatras Westcust en Malacca, als alle plaatsen zynde, van waar de desertie naar vreemde natien het frequentst en gemaklykst is.

Aangesien wy te meermalen, inzonderheyd by het aanwesen van vreemde schepen, hebben moeten ondervinden, dat sommige eerlose dienaaren der Nederlandsche Oost Indische Compagnie zigh, met postpositie van eed en plicht en niettegenstaande de in vigeur zynde straffen tegen de desertie, niet ontzien den dienst hunner betaals heeren te verlaten en zigh in vreemden dienst te engageeren, ten minsten zigh te begeven onder de vlagge en bescherming van vreemden; zoo is 't, dat wy goedgevonden hebben alle dienaaren der Nederlandsche Oost Indische Compagnie, 't zy politicque, zeevarende, militairen of ambagts gezellen, op nieuw te interdiceren en verbieden,

gelyk hun g'interdiceerd en verboden word by desen, om zigh, 't zy hun verbonden tyd uytgediend zy of niet, te begeben onder de vlagge of bescherming van eenige vreemde natie, 't zy Europeesche, 't zy Indische, 't zy op hare schepen en mindere vaartuygen of ook eenige harer comptoiren, dan wel etablissementen, op poene, dat de schuldigen, by agterhaling, 't zy ze de desertie volvoerd hebben of op den weg betrapt, dan wel andersints in hun voornemen verhinderd worden, aan lyf of leven, na exigentie van zaaken, gestraft zullen worden.

En ter aanmoediging van de genen, die gesteld zyn of in 't vervolg gesteld mogten worden om tegen de desertie te waaken, word by desen voor de achterhaling van ieder deserteur beloofd een premie van ryxd^s vyftig en vrydom van de ordinaris straffe voor den geenem, die, uyt berouw van zyn delict, zig weder begeeft op zyne bescheydene post.

Overmits nu vele, andersins tot 's Comp^s dienst niet ongenegene dienaaren zigh door verderffelyke raadgevingen en schynschoone beloften tot desertie verleyden laten, zoo is 't, dat wy goedgevonden hebben te ordonneeren en te statueeren, gelyk wy ordonneeren en statueeren by dezen, dat zodanige ronselaars of die zigh, 't zy burgers, 't zy Comp^s dienaaren, gebruyken laten om militairen, zeevarenden, ambagtsgezellen of wie hy ook zyn mag, uyt 's Comp^s dienst te debaucheeeren. by overtuyging van deze hunne misdaad, gegeesseld, gebrandmerkt en op Rosingain in de ketting voor den tyd van 15 jaaren aan de gemeene werken ten arbeyd gesteld werden zullen.

Wordende by desen een premie van een honderd ryxd^s beloofd voor elken ronselaar, die iemand zal weten aan te wyzen, sodanig, dat hy in handen van de justitie valle en van 't feyt worde overtuygd. En zal des aanbengers naam, zoo hy het begeerd, worden gecretceerd en dezelve, indien hy een medepligtige is, bevryd blyven van de gestatueerde straffe.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendeere, zal deze worden gepubliceerd en g'affigeert ter gewoonlyke

plaatsen, in de militaire logementen, op de werff, in 't ambagts quartier en aan boord van de ter rhede leggende scheepen.

16 October. *Spillage op Japansche kamfer.*

Gelet zynde, dat de campher, zoo min door de administrateurs alhier, als door de pakhuysmeesters op de buyten comptoiren, zonder spillasie kan worden uytgeleverd, zoo is goedgevonden van de Satumasche campher in 't vervolg aan de administrateurs alhier toe te leggen, gelyk hun by desen toegelegd wordt, één en één half ten honderd van de afgeleverde partyen, sonder meer, en het reglement van de provisien voor de dienaaren te Batavia hier mede te laten amplieeren.

20 October. *Munten, maten en gewigten, te Batavia in gebruik.*

Ingevolge last van de Hooge Regering bood het college van Schepenen haar de volgende »memorie» aan.

Natte maaten.

Waaronder de *gemeenste* bestaat in een *kan*, inhoudende 8 *mutsjes*, even als in Nederland, te weeten: *kannen*, waarmede men in cas van koop of verkoop in of uytmeest; want *Compagnies kannen*, in het provisie-magazyn en op de schepen in gebruik zynde, houden 10 *mutsjes*; en van deese *kannen* gaan 'er 388, schuins gemeeten en 58 *duimen* binnen de kim, op een *legger*.

Een *gemeene kan* nu, gelyk hoven gezegd, 8 en een *Compagnies* 10 *mutsjes* inhoudende, daalt zulks na evenredigheid en houdt diengevolge $\frac{1}{2}$ *kan* of *pintje* respective 4 en 5 en $\frac{1}{2}$ *pintje* of $\frac{1}{4}$ *kan* 2 en $2\frac{1}{2}$ *mutsjes*.

Zynde daarenboven by de Edele Compagnie in gebruik *kitten*, die op de maat van 10 *kannen* à 10 *mutsjes* worden geëikt of gepeekeld.

Drooge maaten,

hier ter stede gebruikelijk, bestaande in eene groote maat van 5 *gantings*, afdaalende met 4, 3, 2 en 1 *ganting*, die dan wederom gesmaldeeld wordt in $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ en $\frac{1}{8}$.

Wanneer men ryst met de *ganting* meet, reekent men gemeenlyk de zwaarte van dies inhoud op $13\frac{1}{3}$ R , die het ook ten meerendeelen kan haalen, 't geen egter geen plaats kan hebben omtrent zout of andere waaren, die, zoo veel aan intrinsique zwaarte meerder als de ryst, ook zoo veel te meer weegen, schoon niet meerder aen hoeveel- of grootheid zynde

Een *last* ryst dus, zoo als men in Compagnies pakhuizen uitmeet, doet $3066\frac{2}{3}$ R , dog onder den inwoonder gekogt of verkogt wordende, noemt men het een *cojang* en gaan als dan 3575 R op een diergelyk *last*.

Omtrent de pady heeft men geen maat, maar wordt dezelve by *bossen* getelt en betaald na rato van 't gewigt, dat ieder inhoudt, gaande 200 *bossen* op een *tjajang*; en moeten de *heemraade-bossen* weegen 16 *catjes* of 20 R , dog de andere worden gemaakt na willekeure van den verkoper.

De *elle-maat*, hier in gebruik, is in allen deele evenredig met die der Nederlandsche; in 16 *talies* bestaat ieder, die verdeeld worden in $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$ en $\frac{1}{2}$, even als in Nederland.

Een *roede* houdt 12 *voeten Rynlandsche maat*, dog wordt dit niet altoos onder den inlander in agt genomen, die een *roede*, een *toembak* noemende, na zyne caprices uitbreidt of intrekt en daarna den koop sluit; dog aan de Edele Compagnie een *toembak* moetende leveren, wordt dezelve altoos ter lengte van 15 en hoogte van 6 *voeten* bepaald.

Een *voet* houdt 12 *duimen*.

En alsnu overgaande tot de

Gewigten,

zoo heeft men alhier in de wandeling het *catjes-gewigt*, zynde een *catje* $1\frac{1}{4}$ R , hoewel by de Edele Compagnie altoos en onder

den Europeër voor het grootste gedeelte het *pond-gewigt*, even als in Nederland, tegen 16 *oncen* of 32 *loot* in gebruik is.

Dog goud en zilver is men gewoon alhier by de *reaal* te weegen; en is een *reaal* $\frac{8}{9}$ *once* of $\frac{1}{9}$ gedeelte van een *mark trois*, wordende verdeeld in 48 *stuivers* ieder *reaal* en alsdan den prys gereguleerd na de fynte van het zilver of goud.

Nog heeft men alhier het zoogenaamde *daats-gewigt* of eigenlijk de *Roomsche balans*, een *handboom*, hebbende twee ongelijke stralen vereenigd en haugende aan een vaste punt, zynde gemeenlyk 1 tegen 12. Deeze *balans* wordt niet alleen in *catjes* verdeeld, maar ook in *thaylen*, wordende ieder *thayl* gerekend op $\frac{1}{16}$ gedeelte van een *catje*.

Laatstelyk heeft men hier nog het *broodbakkers-gewigt*, gereguleerd op den Nederlandschen voet; wegende hetzelfde $\frac{11}{16}$ ℥ en met zyn *waterloot* $\frac{25}{32}$ ℥ *Nederlands*.

De diverse soorten van munten, hier ter plaatze rouleerende, kunnen gevoegelyk worden begrepen in

Goude munten,

onder dewelke men vooreerst kan tellen de *gecartelde, wigtige Nederlandsche ducaaten*, dewelke hier ter plaatze op den vasten cours van 22 *schellingen* of *f* 6.12 zyn bepaald; dog het *gewigt* 12 *Engels* en $\frac{80}{125}$ *aas* zynde, reguleert men zig, in cas van negotie, na de waarde van het *goud* en is de cours variabel.

Een *ongecartelde Europese ducaat* daarentegen is alhier op den vasten prys van 18 *schellingen* of 5 *guldens* 8 *stuivers*.

Japansche goude coubans zyn hier mede gangbaar, dog worden in zoodanigen meenigte als voor deezen niet meer aangebragt. In vroeger tyden wierden ze gemeenlyk tegens 10 *ryksdaalders* verdebiteerd, dog sedert eenige jaren heeft men een veel ligter soort aangebragt, die eerst tegen $6\frac{1}{2}$ *ryksdaalders* van 48 *zwaare stuivers* wierden uitgegeeven, dog in alloy verminderd, mogen ze tans niet meer als 6 en ten hoogste $6\frac{1}{3}$ *ryksdaalders* gelden.

Een *Bataviasche goude ducaat* of zoogenaamde *derham Djawa*,

$5\frac{1}{2}$ Engels weegende, is alhier gangbaar voor $5\frac{1}{2}$, ter zwaarte van $2\frac{3}{4}$ Engels $2\frac{1}{2}$ ryksdaalder.

Zilverre munten.

Onder de *zilverre muntspecien*, alhier ter plaatze gangbaar, komt in de eerste plaats de *zilverre ryder* of *ducaton*, doende in Nederland 3 *guldens* 5 *stuivers*, dog wordt alhier uitgegeeven voor f 3 : 18, te weeten: *oude* of *ongecartelde*, dog de *gecartelde*, hoewel niet zwaarder dan de eerste, zyn tegens f 4 gangbaar, houdende de eene, zoo wel als de andere $21\frac{1}{8}$ Engels, zynde het na evenredigheid dus met de *halve ducaton*s, terwyl de *Spaansche ducaton* een zelve cours met die der *oude* of *ongecartelde Nederlandsche* heeft.

Een *zilverre Spaansche reaal*, *Mexicaansche pilaar*, ter zwaarte van $17\frac{1}{2}$ Engels, die eigenlyk niet meer dan 8 *schellingen* doet en daarom den naam van *reaal van agten* draagt, hier ter stede enkeld uitgegeeven wordende, is de ordinaire loop 60 *stuivers*; in meenigte egter doen ze meerder. Nooit wordt de 100 p^s op minder dan 130 *ryksdaalders* gerekend, dog dit heeft geen vaste stand; want, doordien deeze specie veel na andere plaatzen, ook in groote meenigte na China wordt vervoerd, zoo klimt en daalt de prys na maate der schaarsheyd aan die munt hier ter stede, ryzende zomtyds op 136 *ryksdaalders* de 100 p^s, dog dit gebeurt zelden, blyvende het meeste tusschen de 133 en 135. De *kantige Spaansche realen* egter hebben alhier haren vasten cours tegens 60 *stuivers*. Op deezen volgt het *zilver Nederlandsch payement*, want de andere *Nederlandsche zilverre specien*, als *halve* en *heele guldens*, *agt-en-twintigen*, *daalders* en *drie gulden-stukken*, schoon ze, uitgegeeven wordende, de Nederlandsche prys wel blyven behouden, kunnen nogtans in geen aaumerking met relatie tot den cours der *gemunte specien*, om derzelve gering getal, komen; dog de *hoedjes schelling*, in Nederland $5\frac{1}{2}$ à 6 *stuivers* doende, is alhier gangbaar voor $7\frac{1}{2}$ *stuivers*, zoo wel als de *scheepjes schelling*, die in Nederland gemeenlyk voor 6 *stuivers* wordt uitgegeeven,

waarentegen alle andere *schellingen*, als ook de *gestempelde zesthalven*, mede in Nederland 6 *stuivers* doende, hier niet hooger worden aan den man gebragt; hebbende de *zesthalven*, in Nederland $5\frac{1}{2}$ *stuiver* geldende, een zelve cours met de laatstgemelde. Een *dubbelde stuiver*, in Nederland gerekend op 32 *penningen*, doet alhier 40 of $2\frac{1}{2}$ en een *enkelde* $1\frac{1}{4}$ *stuiver* of 20 *penningen*.

Uittheemsche zilvere specien zyn sedert weinige jaaren hier mede in trein gebragt en rouleeren onder den inwoonder, als: de *keizer- en mariendaalder* tegens 60 en de *Fransche kroonen* tegens 30 *stuivers*, terwyl men van de *zilvere Oostersche munten* de volgende alhier verdebiteerd, dewelke egter op een vasten cours zyn gezet, namelyk: een *Bataviasche zilvere ropy*, weegende $7\frac{1}{2}$ *Engels*, deelt bevorens 30, dog is nu met de andere gereduceerd op 27 *stuivers*; de *Persiaansche dubbelde ropyen*, zoo wel als de *Souratsche* en *Bengaalsche*, worden uitgegeeven voor 54 *stuivers* vaste cours, de *enkelde ropye* voor 27 en de *halve* voor $15\frac{1}{2}$ *stuivers*.

De *kopere munt* aanbelangende, dezelve bestaat enkel in *heele en halve duiten*; en weegt de *heele duit* 2 *Engels* ruim, wordende tegens 4 *penningen* uitgegeeven; zynde de *halve* gangbaar voor 2 *penningen*; en reekent men dus de *heele* 4 en de *halve duiten* 8 op een *stuiver*.

En worden zomtyds nog wel *vreemde goude munten* alhier gezien, als de *johannissen*, *goude louisen*, enz., dog deeze hebben geen vasten cours, maar worden, zoo wel by de Edele Compagnie, als particulieren, na benodigdheid en de prys van de specien, in cas van negotie, geaccepteerd, daar na ryzende en daalende.

26 October. 'Beëdiging van den »generalen opneem''
van Compagnie's goederen, vastgesteld op 8 Mei 1764.

Verstaan zynde om de rapporten van de zes maandelyksche opneemingen door de gecommiteerdens te doen beëdigen, zoo is goedgevonden en verstaan telkens een lyst van voorsz. gecommiteerden, met aantekening van de administratien, waar in

zy de opneeming gedaan hebben, te doen formeeren en dezelve, door éénen der casteels opperkooplieden getekend, aan den Edelen president van den Raad van justitie te laten bezorgen. ten eynde de gecommiteerden, daar by vermeld, voor gemeld collegie te doen compareeren en met eede verklaaren, dat de opneeming door hun met alle trouwe is gedaan en conform de rapporten deswegens overgeleverd, welker echtheid en deugdelykhyd overzulx met den gestatueerden eed zal moeten gestaafd werden.

30 October. *Verlenging van vier tot zes maanden van den termijn, waarop Vendumeesters moesten storten de gelden, verkregen door publieken verkoop van Compagnie's goederen.*

Zulks geschiedde, vermits de beweringen van vendumeesters nopens slechte tyden en verarming der kooplieden maar al te wel gefundeert zyn en men de pryzen van 's Comp^s goederen door deze verlenging van den betaal-tyd, sonder haar merkelyk ongerief, hoopt te favoriseeren, wyl de vendumeesters by het verkoopen van 's Comp^s goederen, die doorgaans merkelyke sommen bedragen, het crediet nu hooger dan bevorens sullen durven laten loopen, waar door het getal van de geadmitteerde koopers noodwendig vermeerderen moet".

6 November. *Instructie voor den muntmeester.*

Art. 1. Alle de Javasche zilveren ropyen zullen moeten geslagen werden onder de directie en het opzicht, ook ter verantwoording van den muntmeester, op het gewigt van 25 stuyvers en gehalte van 10 penningen, met den stempel, voor heen bereeds geintroduceert, en gecartelt.

Art. 2. En om hier van verzekerd te zyn sal den essayeur van ieder party, die geprepareerd is voor de munt, een stuk moeten uytkappen en essayeeren en het zelve met het essay-stukje overgeven aan den heer Directeur Generaal of

den eersten opperkoopman van 't casteel, om bewaard te worden van ieder party, die ter munt gebragt wordt.

Art. 3. De muntmeester sal een beëdigd adjunct hebben, onder hem staande en van hem dependeerende, voor denwelken hy ook zal moeten respondeeren.

Art. 4. De muntmeester zal van ieder party zilver, die hem tot het slaan van ropyen zal worden aangeboden, even als een hem toe te voegen boekhouder ook sal moeten doen, ordentelyk moeten boek houden, met bekendstelling van den naam des eygenaars en van wat essay het zelve bevonden mogte wezen en hoe veel ropyen hy daar van geslagen en afgegeven heeft, sonder daar van aan iemand, buyten de hooge overigheyd, eenige opening of kennisse te geven.

Art. 5. De muntmeester zal moeten Sorge dragen, dat, indien eenig zilver boven de 10 penningen in alloy bevonden wordt, het zelve met koper geallieerd word, in zoo verre, dat die party, gelyk alle andere, gebragt worde op de gehalte van voorzegde 10 penningen; en dat daar en tegen alle het minder bevonden wordende zilver door toezets verhoogd worde tot op voorenstaande gehalte, blyvende de beyde posten, soo van het koper, als van het zilver, ten laste van den inbrenger, van wien den muntmeester, by de afgave der gemunte ropyen, de voldoening zal moeten vragen.

Art. 6. De muntmeester sal voor smeltverlies en lekkasie op het zilver, dat hy ontfangt, ten laste van den inbrenger mogen bereekenen een percent en, boven des, ter goedmaking van alle de ongelden, die tot het smelten, essayeeren, munten, ect. zullen moeten gedragen worden, mede drie percento, ten laste als boven.

Art. 7. Ongerekend nog twee percent, die een ieder voor het gebruyk van de munt, als eene geregtigheyd aan de Comp^e, sal moeten contribueeren en overgeven aan gemelden muntmeester, welke dezelve ontfangen en maandelyks verantwoorden zal aan den heer Directeur Generaal.

Art. 8. Voormelde essayeur en adjunct zullen van de voorsz. vier percent genieten een en dus ieder een half percent,

mitsgaders daar voor, nevens gedagten muntmeester, responsabel zyn voor het ingebracht wordende zilver.

Art. 9. Al het inkomende zilver zal door den muntmeester, ten overstaan van gedagten boekhouder en adjunct, moeten ontfangen en door hem en laatstgemelde moeten bewaard en de daar van komende ropyen in zelve voegen, onder quitantie ten behoeve van den muntmeester, afgegeven moeten worden.

Art. 10. Het vermuntten sal moeten gereguleert werden in deser voegen, dat, die zyn zilver het eerste inbrengt, ook het eerste zal moeten geholpen worden, verdagt zynde, dat de partyen behoorlyk genomert worden, ter voorkoming van verwarring.

Art. 11. Na den stempel, die den muntmeester door de hooge Indische regering zal worden aangewesen en voorwaards reeds, articul 1, gemeld, zal hy eenlyk heele ropyen en zulx precies na het voorgeschreven gehalte en gewigte mogen slaan, zonder eenige andere munt of eenig meerder of minder in alloy zynde zilver te gebruyken, sub poene, van by het contrarie strafbaar te zullen zyn aan den lyve.

Eed voor den muntmeester en desselfs adjunct.

Ik belove en zweere, dat ik by den ontvangst, smelten en verwerken van al het zilver, dat my door particulieren tot het slaan van zilveren Javaasche ropyen mogte worden overgegeven, ook ten aanzien van den stempel, waar mede gedagte ropyen zullen moeten worden gestempeld, precies observeeren en punctueel agtervolgen zal, het gene hun Edelens, de hooge Indiasche regering, my by de dieswegens voorgelezen instructie hebben aanbevolen, en allesins nakomen, wat een getrouw muntmeester toestaat en betaamt.

Eed voor den boekhouder.

Ik belove en zweere de partye zilver, dewelke door particulieren, ter vermunting tot ropyen, by den muntmeester

mogte gebragt worden, getrouwelyk by de door my te houdene boekjes te zullen inneemen, ook na de vermunting zulx te zullen doen van de quantiteyt ropyen, die van het gedagte zilver zullen voortkomen en aan de eygenaars van deselve overgegeven worden; en van deeze te houdene aantekening aan niemant, wie hy ook zy, buyten myne hooge Overigheyd, eenige kennisse of opening te zullen geven, mitsgaders dus my in allen deezen te zullen gedragen, gelyk een getrouw, vroom boekhouder betaamt.

$\frac{6}{9}$ November. *Gangbaar verklaring van zekere koperen duiten en zilveren derham's.*

Aangezien den 6^{den} deezer in Raade van Indie, tot gerief van de goede ingezetenen, is goedgevonden het zeer toegenomen gebrek aan païement en koperen munt te verhelpen door het slaan van duiten, aan welker ééne zyde in het Nederduitsch te leezen zullen zyn de woorden: *duit Java's*, met het jaargetal daaronder, en aan de tegenzjde dezelfde woorden met Arabische letteren in 't Maleidsch en dezelve, even als de Nederlandsche duiten, gangbaar te maaken tegen vier op een stuiver; zoo is 't, dat wy gemelde *Javasche duiten*, invoegen voorschreeven alhier geslaagen, verklaaren, gelyk dezelve by deezen verklaard worden, voor goede gangbaare munte, waar van 'er vier op een stuiver of honderd twee-en-negentig op een ryksdaalder zullen gaan; met ordre aan elk en een iegelyk om die duiten tegen voorschreeven waarde te ontvangen en uit te geeven, zonder eenig wederzeggens, op pene van arbitraale correctie.

En is wyders ten zelfden dage in Raade van Indie goedgevonden om, tot wegneeming, zoo verre doentlyk, van het gebrek aan zilveren' speciën, aan particulieren vryheyd te geeven tot het laaten munten van gekartelde zilveren' *derhams Javash* of zoogenaamde ropyen, op den zelfden voet, als hun zulks by resolutie der hooge regeeringe van den 17^{en} February 1747 wierdt geaccordeerd, met deezen verstande, dat de *derham* gemunt zal worden ter zwaarte van drie-en-twintig stuivers en op 't alloi van tien penningen en gangbaar weezen, gelyk dezelve

by deezen gangbaar verklaard worden, voor dertig stuivers; zullende de instructie voor den muntmeester en den essaieur, die met den druk gemeen gemaakt zal worden, verdere aanwyzing doen van de precautien, welke ter getrouwe behandeling deezzer munterye zyn gearresteerd, en dat de eigenaar van 't zilver in 't geheel zes ten honderd contribueeren zal om het in voormelde *derhams* vermunt te krygen.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie pretendeere, zal deeze worden gepubliceerd en geaffigeerd ter plaatzen, daar men gewoon is publicatien en affixien te doen, en zulks in de Nederduitsche, Maleidsche en Chineesche taale.

22 November. *Voorschriften nopens facturen.*

Op het verzoek van de Ambonsche ministers, dat voortaan by de factuuren het getal der ponden van de lasten en de kannen van het vaatwerk genoteerd mogt worden, is goedgevonden en verstaan den onderkooplieden des kasteels mits desen te gelasten om te zorgen, dat in alle factuuren en by alle posten van tarwe, rogge, ryst en andere pondgoederen, nevens het getal der lasten of andere maaten, ook dat der ponden genoteerd worde en het getal van de kannen by dat der fusten met dranken en andere natte waaren; ten welken eynde verstaan is de opgaave ook in ponden en kannen aan den factuur-houder te laten geschieden door de administrateurs.

25 November. *Voorschrift nopens scheeps-geweren.*

By gelegenheid van de deliberatie over de onbequaame geweeeren van 't schip, Overschie, is goedgevonden en verstaan mits desen te statueeren, dat de scheepsgeweeeren en verdere wapenkamers-goederen op alle schepen en vaartuygen, die naar eenig buyten comptoir gedestineerd zyn, voor derzelve vertrek zullen moeten worden gevisiteerd door den baas van de wapenkamer, geassisteerd met een officier van de artillery of milicie, en het onbequaame verwisseld tegen bequaam goed;

en dat wyders de snaphanen, musketons en pistolen van ieder schip of vaartuyg met een distinctive letter, nummer of iets dergelyks zullen worden gemerkt, ter voorkominge van verruyling.

26 November. *Toepassing op de vier Oostersche gouvernementen van het bepaalde op 15 November 1763 nopens den uitvoer van buskruit.*

By gelegenheid van klagten uyt Ambon, als of die van Ceram door de Bandasche burgers voorzien wierden van buskruyd, is, met ampliatio van 't gene den 15^{en} November 1763 omtrent de naar Timor gedestineerde burger-vaartuygen besloten wierdt, goedgevonden en verstaan by deesen te statueeren, dat elk burger-vaartuyg, gedestineerd naar Ambon, Banda, Ternate, Macassar of Timor, niet meer dan twee honderd ponden buskruyd ten uytterste, met het daar toe benoodigde scherp, zal mogen mede neemen, 't en ware om de grootere chartre of een meer dan ordinair getal stukjes eene grootere quantiteyt buskruyd door den heer Gouverneur Generaal speciaalyk wierde gepermitteerd; wordende den sabandaaren, nevens de executie van het bovenstaande, mits desen gelast om de quantiteyt van het vervoerd wordende buskruyd by elke pas agter dat van de stukjes en het handgeweer te noteeren.

Terwyl wyders goedgevonden is naar de Oostersche gouvernementen te gelasten om alle burger-vaartuygen, welke 'er van Batavia aanlanden, daadelyk na derzelver komste door den fiscaal en twee justitieele leden te doen visiteeren en het aangebragte buskruyd te laten in bewaaring neemen tot tyd en wyle, dat voormelde vaartuygen weder op een tocht gaan.

Alles op pene, dat tegen de zulken, welke, het zy hier, 't zy om de groote Oost, betrapt mogten worden meer kruyd of scherp te vervoeren of aan te brengen, dan hun gepermitteerd was en by hunne passen bekend stondt, zal worden geprocedeerd tot confiscatie van vaartuyg en lading en dat zy daar

en boven incurreeren zullen de straffen, tegen beelers van gestoolen buskruyd gestatueerd.

3 December *Toepassing op de buiten-kantoren van het bepaalde op 5 October 1764 nopens inlandsche soldaten en matrozen.*

Ter zittinge van den 5^{en} October deses jaars verstaan zynde om aan inlandsche soldaten of matrosen, die uyt den dienst ontslagen worden, in stede van de gewoone vry brieven, alleen te doen expedieeren een extract uyt de notulen van het geresolveerde omtrent hun ontslag op een zegul van zes stuyvers, zonder eenig expeditie-geld; zoo is goedgevonden en verstaan deze ordre by desen ook betrekkelijk te maaken op alle buyten comptoiren, alwaar de ministers gerechtigd zyn om dienaaren in burger-vrydom te stellen.

3 December. *Voorschrift nopens »irreparabele» geweeren.*

By het ontvangen van onbequaame wapen-goederen te meermalen en met reden twyffeligen gereezen weezende, of de overgezondene ooyt onder 's Comp^s geweeren behoord hebben, zoo is, tot preventie, zoo verre doenlyk, van snoode bedriegeryen, goedgevonden en verstaan circulair mits deesen te gelasten om alle irreparable geweeren, die herwaards afgezonden worden, te doen afpakken ten overstaan van expresse gecommitteerden en den zelve te gelasten om wel vlytig toe te sien, dat 'er geene, dan die waarlyk Comp^s geweeren zyn, worden afgepakt, op pene van vergoeding en eene rigoureuse straffe daar en boven, ingevalle zy aan het bedrog medeplichtig worden bevonden; ten welken eynde verstaan is, dat voormelde gecommitteerden van de gedaene afpakking telkens aan hunne gebieders zullen moeten overleveren een specifiek rapport en 't zelve herwaards te doen verzenden met de weeren.

4 December. *Verlenging van het octrooi, verleend aan het Heeren-logement te Batavia.*

Is goedgevonden en verstaan mits desen te verleenen verlenging voor tien jaren van het octroy, 't welk ultimo Augustus 1765 stond te expireeren, met dese alteratie echter, dat alle publieke verkooping van vaste goederen, welke volgens resolutie van den 20^{en} Juny 1757 in het gemelde heere-logement geschieden moeten, voortaan, gelyk bevorens, by de vendumeesters, secretarissen van de collegien of elders, naar goevinden van de geïnteresseerdens, zullen mogen gehouden worden, als profytelyker geoordeeld wordende voor derzelver rendement, met deezen verstande echter, dat het een achtste ten honderd op het zuivere provenue van de kooppenningen van vaste goederen, 't welk by evengemelde resolutie uyt het salaris van de secretarissen, vendumeesters en afslagers ten behoeve van het gemelde heeren-logement is toegestaan, zal blyven stand grypen, ten profyte van desselfs eygenaar.

4 December. *Voorschrift voor practizijns nopens rekestten tot gijzeling of verkoop, gerigt aan het College van Schepenen.*

Scheepenen zedert eenigen tyd een en andermaal gebleeken wezende, dat, niet tegenstaande by de op den 3^{en} Mey 1763 door haar hoog Edelhedens g'emaneeerde salaris lyst van de respective secretarissen, practizyns, enz. wel duydelyk de procureurs en sollicitours worden geïnterdiceerd omme in zaken, waarinne zy bereets sententie of appointement bekomen hebben, genoodzaakt zynde verzoek tot verkoping of gyseling te doen buyten de sententie of appointement, 't welk zy als dan eenelyk zullen mogen overleggen met de daar aan g'anexeerde relasen van den deurwaarde of bode, daar nevens een register met stukken te exhibeeren, gelyk meesten tyd geschied is eenelyk om de kosten te vermeerderen; dat niet tegenstaande deze ordres nogtans zommige der practizyns by

hunne requesten tot gyseling of verkoop, niet alleen een register met zommige stucken, maar somtyds de geheele retroacta overleggen, dan wel, na dat hunne requesten zyn ingredient, afgeven, waar door noodzakelyk de lydende parthy op enorme kosten word gejaagd; zo is 't, dat Schepenen, rypelyk overwogen hebbende de hebsugt der practizyns aan de eene en de ruineuse ongelden der succumbanten aan de andere zyde, en om op eenmaal diergelyke gedoentens af te weeren, hebben verstaan, gelyk verstaan by desen, alle practisyns de novo te interdicceeren zig de overtreding van dit articul en de daar by gegeven ordres schuldig te maken, mitsgaders den geswooren clerq wel expresselyk te interdicceeren eenige papieren, hoe genaamd, die niet rebel in judicio g'exhibeerd zyn, aan te neemen, op poene van telkens, dat hy bevonden zal worden diergelyke gedaan te hebben, te verbeuren vyftig ryksdaalders ten behoeve dezer kamer; en is verstaan dezen in den blaffert te doen insereeren.

11 December. *Verhooging van de rente, uit te keeren door de Bank-courant en Bank van leening.*

In aanmerking genomen zynde, dat de considerabele op-
eyschingen van der participanten capitaalen de bank dermaten heeft in 't naauw gebragt, datse, om zig niet verder van contanten te ontblooten, het beleenen op panden meer dan eens heeft moeten staaken, zonder dat de geldeloze tyden egter raadzaam maaken om de verhypothekeerde gelden anders dan langzaam in te vorderen, zoo dat 'er, om aan de bank nieuwe participanten en dus ook meer contanten te bezorgen, geen gereeder middel uyt te denken zy dan den interest te verhoogen, waar toe het thans zeer verminderde capitaal der participanten ('t geen apparent voor eerst niet sterk toeneemen zal) goede gelegenheid geeft; zoo is, naar het voorstel van den directeur en commissarissen, goedgevonden en verstaan van alle in voormelde bank berustende of nog in te komende gelden, in steede van een ten honderd, waarop de renten by

resolutie deezer tafel van den 2^{en} February [29^{en} January] 1762 gereduceert wierden, aan de geïnteresseerdens te doen uytdeelen twee ten honderd voor jaarlyksche renten, en zulx te beginnen met den eersten January van 't aanstaande jaar 1765, zoo dat de eerste uytdeeling van 2 perc^{to} geschieden zal in den aanvang van 1766.

20 December. *Verbod voor Compagnie's schepen, van en naar Timor varende, onder weg eenige plaats aan te doen.*

De bediendens van Timor, hunne agterdocht omtrent de hoofden van 's Comp^s, naar derwaards vertrekkende schepen en vaartuygen te kennen gevende, als of zy onderweg de eene of andere plaats aangierende, derzelve vigilantie tegen het verkoopen of anderzins veralieneeren van oorlogs-ammunitie ontweeken; zoo is, met renovatie van de placcaten tegen het verkoopen of andersins veralieneeren van oorlogs-ammunitie, goedgevonden en verstaan den overheden van 's Comp^s scheepen en vaartuygen, naar Timor vertrekkende of van daar retourneerende, by desen wel scherpelyk te verbieden om, buyten beweezen zeenood, eenige plaats onderweg aan te doen, 't en zy op uytdukkelyke ordre, van wegens deeze regeering of door de Timorsche bedienden aan hun verleend.

20 December. *Uitbreiding van het personeel bij den smids-winkel te Batavia.*

Geleesen zynde een berigt van 't hoofd over 's Comp^s zee-magt, den Edele Houtingh, met een daar nevens overgelegd berigt van den baas smit der equipagiewerf, vertoonende de swakheyd van de smitswinkel en de onmogelykheyd om het volhandig werk met de 15 daar bescheyden ambagtsgezellen (daar onder maar 11 smits) gaande te houden; zoo is goedgevonden en verstaan, buyten de tien werk jongens en zes coelies of daglooners, die 'er reeds zyn, nog ter aanleeringe

van het ambagt te plaatsen vyftien 's Comp^a slaaven en de-
zelve (even als omtrent de werkjongens van 't ambagtsquartier
den 21^{en} September 1759 gearresteerd wierd) te doen genieten
maandelyks, in hun eerste leerjaar een halve ryxd^r of vier
en twintig stuyvers, in 't tweede jaar drie vierde ryxd^r, in
't derde een ryksd^r, in 't vierde, als zy in het ambacht volleerd
zyn, anderhalve ryxd^r en in 't vyfde jaar twee ryxd^r, zonder
meer, en zulks hoven de ordinaris verstrekingen, die 'er aan
's Comp^a lyfeygenen gewoonlyk geschieden.

21 December. *Verpachting van de generale en gemeene
inkomsten van het koningrijk Jakatra.*

De wijzigingen in de voorwaarden waren ditmaal de
volgende :

dient tot een ieders naricht, dat het 7de articul van de
generale pagt conditien, volgens het geresolveerde in Raade
van Indie ter sessie van den 25^{en} September deeses jaars,
voortaan stiptelyk zal worden geëxecuteert en dat overzulks
niet alleen geen remissien, maar zelfs geen surcheances zullen
worden verleend, maar dat, by wanbetaaling, de pacht ten
eerste weder zal worden opgehangen, ten perykele van den
eersten pachter, die het mindere rendement zal moeten sup-
pleeren, zonder van het meerdere rendement te profiteeren.
Alleen zal aan de pachters van de inkomende en uytgaande
rechten, de vischmarkt, de inkomende en uytgaande ryst, den
schepenhandel en de rystmarkt, naar bevinding van zaaken,
eene maatige surcheance worden verleend om hun in de
maanden, dat er weynig ontfangen wordt, te gemoet te komen :

in stede van het bepaalde by het 19de artikel van de conditien
der boompacht, van den amfioen, by de amfioensocieteit ingekocht
en van hier uytgevoerd, by tweeden invoer de halve tol of
drie ten honderd zal moeten betaald worden, zal maar eenlyk
voortaan in zodanigen geval betaald worden de somma van
tien rd^s van een kist, waar van by den eersten uytvoer
betaald worden twintig ryxd^s :

en zal, ofschoon deese amfioen ten tweedemaal weder uytgevoerd mogt worden, den pachter geen verdere tol competeeren;

de vischverkoopers, die volgens artikel 5 van de conditien voor de pacht van de vischmarkt drie rd^s van ieder bank aan den pachter moeten opbrengen, zullen verplicht zyn deeze gerechtigheit te voldoen in het begin of uiterlyk voor den zesden dag van de maand en zulks niet mogen uitstellen tot den einde van dien.

21 December. Wijziging van het bepaalde op 25 September 1764 nopens borgen van pachters.

Gelezen zynde een request van de gezaamenlyke officieren der Chineseesche natie, zig bezwaarende over het geresolveerde op den 25^{en} September laatstleeden, dat naamelyk de capiteyn met twee luytenants in een boek, by den ontfanger generaal te bewaaren, met hunne naamteekening (behalven de bekendheyd en het vaste domicilium van de Chineesche borgen der pachteren) ook der eerster gegoedheyd zouden moeten bekrachtigen, voor welk laatste zy verklaarden onmogelyk te kunnen instaan en derhalven verzogten te mogen volstaan met de declaratie, dat de borgen, voor zoo verre den teekenaaren bewust was en zy den staat van die menschen kenden, gegoede lieden waren en hier wezenlyk gezeeten; zoo is, wyl de intentie deezer regeeringe, met de resolutie van den 25 September beoogd, nooyt verder dan der supplianten versoek gestrekt heeft, goedgevonden en verstaan in derzelve verzoek by desen te bewilligen en het op den 25^{en} September geresolveerde omtrend de borgen van de pachters door voorsz. declaratie van de Chineesche officieren te houden voor geinterpreteerd, zonder hun, de gepresenteerde declaratie in waarheyd bestaande off ten tyde der declaratie bestaan hebbende, aansprekelyk te houden voor het inkomen van de pachtpenningen.

27 December. Vernieuwing van de plakaten tegen het maken en verkoopen van vuurwerk, enz.

28 December. *Wijziging van het plakaat tegen pracht en praal.*

Is goedgevonden en verstaan het gearresteerde by de eerste periode van articul 4 en by articul 13 en 33 van 't voormelde placcaat by desen te extendeeren tot de ondervolgende gequalificeerden, naamelyk:

den ontvanger generaal,

de opperkooplieden van 't kasteel,

» luitenant-colonelns,

» commandeurs te land en ter zee,

den visitateur generaal,

» boekhouder generaal,

de majoors van de milicie en artillery,

den majoor van de burglary,

» ritmeester van de lyfwagt,

de opperhoofden van Japan,

't opperhoofd van 't generale soldy comptoir,

den gecommiteerde over de zaaken van den inlander, en de sabandaars;

even als voormelde artikelen den 3^{en} April 1755 omtrent de fungeerende en ontslaagene officieren van de justicie bereeds zyn geëxtendeerd; zoo dat alle de gequalificeerden, tot den gecommiteerde over de zaaken van den inlander en de sabandaars inclusive, zoo wel die werkelyk in functie, als die behoudens rang gedimiteerd zyn, nevens hunne weduwen en kinderen, in 't stuk van rytuigen en kleedingh gelyke distinctien zullen genieten omtrend het geene articul 4, 13 en 33 van voormeld placcaat is gearresteerd

Dogh is voor het overige goedgevonden den officieren van de justicie by deezen te recommandeeren om exactelyk te letten, dat het voorschreven placcaat, met desselfs ampliatiën. 't zy direct, 't zy indirect, (gelyk men tans omtrent sommigen bespeurd) niet overtreden worden en tegen de overtreders naar den inhoud van articul 123 te procedeeren, mitsgaders voor zoodanigen ook aan te zien degenen, welke tot zicht-

baare elusie van 't placcaat, in stede van geslagen goud of zilver, zich tot versiering van hunne rytuygen bediend hebben van geslagen koper, 't welk verstaan is by desen te verklaaren als eene overtreeding van het gestatueerde by articul 4 van 't voorschreven placcaat.

28 December. *Bepaling nopens »derdewaaks»*.

De heeren Meesters by missive van den 13^{en} October 1763 aangeschreven hebbende om op ieder retourschip niet meer dan eenen onderstuurman en twee derdewaaks te plaatsen, zoo is, om deeze ordre letterlyk te kunnen observeeren, goedgevonden en verstaan by deesen te statueeren, dat alle zeevaarenden, die conform het reglement nopens de verbetering van de dienaren, titul 5, § 19, met halveering van gage tot stuurlieden gevorderd worden en tot nu toe den algemeenen naam van *onderstuurlieden* gevoerd hebben, voortaan geconsidereerd zullen worden als *derdewaaks*, en hen ook dus by hunne actens van bevordering te noemen; dus 'er genen voor *onderstuurlieden* zullen mogen bekend staan, dan die de gage van twee en dertig guldens 's maands winnen; met dezen verstande echter, dat op elk schip de stuurman, welke den opperstuurman in rang volgt, 't zy hy den naam voere van *onderstuurman* of van *derdewaak*, dezelfde verantwoording in 't stuk van den zeedienst behouden zal, welke de onderstuurlieden tans hebben.

²⁸/₂₉ December. *Intrekking van het bepaalde op 2 Augustus 1764 nopens den uitvoer van suiker.*

Worden alle handelaars in suiker geadverteerd, dat de uitvoer van dezelve, 't zy *poeder* of *kandy*, welke by biljet van den 2^{en} Augustus dezes jaars tot kennelyk wederzeggen geinterdiceerd wierdt, tans weder aan alle particulieren, als bevoorens, is gepermitteerd volgens resolutie van de hooge regering, gisteren genomen, met standhouding echter van 't geadver

teerde op den 21^{en} February deezes jaars, dat naamelyk geen ingezetenen eenige suiker aan vreemde Europische natien zal mogen verkoopen.

De voorraad suiker in Compagnie's pakhuizen te Batavia was weder »ruym" geworden.

? *Ampliatie van de verzameling van voorschriften voor schepen en kleinere vaartuigen, in Indië varende, vastgesteld den 5ten Februarij 1760.*

Dit stuk draagt geene dagteekening, maar de jongste, daarin aangehaalde bepaling is van Maart 1764.

Het luidt, als volgt:

De scheeps-overheden of gezagvoerders van 's Compagnies schepen mogen op eigen autoriteit geene vreemdelingen, 't zy Europeesen, dan wel inlanders, na deze hoofdplaats, dan wel van 't eene naar 't andere comptoir overvoeren, op verbeurte van een jaar gagie ten behoeve der armen, volgens besluit van den 31^{en} Maart 1761.

Zy mogen insgelyks, naar dictamen der resolutie van den 28^{en} Augustus 1761, hunne gepermitteerde lasten niet onderwegen, buiten de plaats hunner destinatie, verkopen, maar hebben de vryheyd om dezelve op dat comptoir, daar zy na toe gedestineerd zyn, te demanueeren en van de hand te zetten, aan wien zy willen, zonder dat zy daarin door de ministers en bediendens op de buyten-comptoiren belet of verhinderd mogen werden.

Inzelvevoegen mogen de overheden der naar Souratta en Karreek vertrekkende schepen geene andere plaats als Cochim aandoen of onder het een of ander voorwendzel hier of daar, buiten de uitterste noodzakelyk, ankeren, op straffe, dat de geene, die buiten Cochim een andere haven of plaats, zonder absolute zeenood, aandøet, met afgeschreven gagie na Nederland verzonden zal werden.

Dezelve mogen teffens, navolgens besluit van den 9^{en} February 1762, 't buskruit, dat op de reyze, 't zy door leckagie, dan wel op een andere wyze nat en vogtig of bedorven mogte geraakt wezen, niet over boord werpen, maar moeten 't zelve op een verzekerde plaats bergen en op 't eerste comptoir van de Compagnie, dat zy aandoen, overgeven.

Zonder speciale permissie van den heere Gouverneur Generaal vermogen met de naar Banda vertrekkende scheepen geene manslaven werden medegevoerd, op poene van één hondert ryksdaalders, te verbeuren by de overheden ten behoeven der armen, volgens besluit van den 18^{en} November 1762, invoegen ook, volgens vroeger besluit van 19 Maart 1754, op de reize, 't zy na deze of geene comptoiren gaande, dan wel van daar herwaards keerende, geene ontugtige vrouwlieden, vrye of slavinnen, mogen werden medegenomen, uitgezonderd die in gezelschap van of met familie overgaan en die de hooge regeering permitteert, op een boete van 500 rydsdaalders.

Conform notulair besluit van den 12^{en} April 1763 vermogen de scheeps-overheden by het inladen van suyker in hunne respective bodems, 't zy hier ter rhede of op Java en Cheribon, geene stukkende of nat bevonden werdende canas-sers over te neemen, op poene, dat 't verlies, dat de Compagnie daar by mogte komen te lyden, door hun met een kapitaal advans zal moeten werden vergoed.

Een Souratsch Moorsch onder-officier of matroos, op een schip komende te overlyden, moeten de overheden desselfs nalatenschap, zo die maar iets waardig is, dadelyk inventariseeren, byeenpakken en met den naam van den overleedenen beschryven, om dezelve aan 't hoofd der plaatze, die zy eerst aandoen, ter hand te stellen met een behoorlyk geteekende notitie, op verbeurte van de door verzuymenis veroorzaakte nadeelen te moeten vergoeden volgens resolutie van 8 July 1763.

By afscheep van buskruyd van of naar boord moet altyd, volgens de besluiten van 18 February 1763 en 20 Maart 1764, een stuurman of derdewaak op 't los-vaartuig geplaatst

worden en by afscheep van arthillery of wapenkamers goederen ten minsten een deks-officier; dat, zo verre doenlyk, by het uitleveren van andere goederen almede zal moeten geobserveerd werden, op poene, dat, by moetwillige overtreading dezer ordre, de scheeps-overheeden aansprekelyk zullen wezen voor 't geene 'er op een los-vaartuig, onder opzigt van een gemeen matroos afgezonden, te zoek mogt raken.

De overheeden van de naar Banjermassing vertrekkende schepen en vaartuigen mogen, volgens notulair besluit van 20 Maart 1764, geen omgang met den inlander, nog Chineesen houden, veel min de zulke aan boord admitteeren, op poene van naar merite van zaken gecorrigeerd te worden. Insgelyks mogen zy geene slaven van den inlander aldaar koopen, zonder voorkennis van de residenten, op verbeurte van zodanigen slaaf of slaven, boven een boete van twee hondert ryksdaalders, ten behoeve van den aanhaler.

AANHANGSEL.

Behoort bij 13 Mei 1755 (bladz. 92).

Rapport van den Gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander, D. W. Freyer, omtrent de landen, aan inlandsche officieren te Batavia toegekend.

Aan zyn Excellentie, den Hoog Edele Groot Achtbare wydgebiedende Heere JACOB MOSSEL, generaal der infanterie van Haar Hoog Mogende de Heeren Staten der vereenigde provincien, mitsgaders Gouverneur Generaal, benevens de Wel Edele Heeren Raden van Nederlands India.

Hoog Edele Groot Achtbare wydgebiedende Heere ende Wel Edele Heeren!

In naarkoming van uw Excellentie's hoog gerespecteerd bevel heeft den ondergeteekende, gecommitteerde tot en over de inlandse zaken, de eere desen annex te verthonen eene exacte notitie, concerneerende alle zodanige's Comp^s landen, als er successive onder de respectie Javaanse capitainen met dies onderhorige officieren, zo aan de Oost als Westkant van de grote revier, zyn sorteerende, waar by consteerd, de geheele leverantie van pady uyt die landen jaarlyks bedraagt een quantiteyt van 6000 bossen tegen 20 rd^s ider tjain; alhoewel by resolutie van haar Hoog Edelens de dato 8 November 1746 op 10600 bossen zyn bepaald, zo hebben egter gedagte landen, mits door gebrek van volk niet na behoren konnende werden gecultiveert, ook nog nooyt aan haar opgelegde quotum

voldaan, waar door beyde gerepte capitains, tot haar merkelyke schade, zo uyt het Crawangse, als andere districtjes, 's jaarlyks tot supplement, tegen 28, 30 à 35 rd^e 't tjain, eenige pady hebben moeten opkopen.

Dan, nademaal voorsz. Javaanse officieren, buyten en behalven dese pady leverantie, nog verscheyde andere onvermydelyke diensten voor d'Edele Comp^e onderworpen zyn en die men geensints particuliere landen kan ten lasten brengen, zo versoekt den ondergeteekende uw hoog Edele gedagte landen sodanig onder het bestier der Javaanse officieren, zo presente, als hare opvolgers successive, in officio mogen blyven continueeren, invoegen uw hoog Edelens by g'annexeerde lyst, des gelievende, zulks in 't breede kunnen b'ogen, onder versekeringe, dat noit in gebreke sal blyven na de beste mogelykheyd en ten meeste nutte voor d'Edele Comp^e deselve te doen cultiveeren en bearbeyden.

Wyders gebruyke de vryheyd in alle eerbied by desen over te leggen vier differente kaarten van overige vier percelen 's Comp^e land, die, met uw hoog Edelens believen, aan de volgende personen voor een convenabele prys in eygendom soude kunnen werden overgelaten.

Zynde het eerste genaamt Patodjoe, gemerkt N° 1, in besit van den inlands capitain, Soetawangsa, die daar voor rd^e 100 komt te bieden.

Het tweede, met N° 2, in besit van Radeen Aboe Nassiep, zynde een soon van den Bantamsen pangerang, Sangiang, die daar voor offereert rd^e 500.

Het derde, van N° 3, thans in possessie by den Baliesen commandant, Abdul Latiep, en genaamt Gandaria Carap, voor een somma van 2000 rd^e.

En dan vierdens een stukje, gemerkt met N° 4, per taxatie aan den burger, Claas Slegtendaal, voor een tantum van rd^e 300.

In hope van een goedgunstig apostil matige my de eere aan met diepschuldig respect te onderschryven

(Onder stond): Hoog Edele Groot Achtbare wydgebiedende
Heere ende Wel Edele Heeren

*Uw Hoog Edelheyds gansch onderdanige en
trouw schuldige dienaar,*

(Geteekent): D. W. FREYER.

(In margine): BATAVIA, den 6^{en} May 1755.

's Comp^s landen aan de Oostzijde van de grote revier onder
de volgende officieren, als:

Onder den Javaans capitain, Soeta Wangsa:

1 perceel, genaamt Pondok Bamboe, beoosten de Sontaerse
revier, breed 300 roeden, bewoont van 11 huysgesindens,
levert 190 bossen pady;

1 perceel, genaamt Moeara Beris, gelegen b'oosten de grote
revier, breed 400 roeden, bewoond van 10 huysgesindens,
levert 200 bossen pady.

Onder den lieutenant, Wangsa Coesoema:

1 perceel, genaamt Campong Kabantan, gelegen b'oosten
de revier Tjakong, breed 300 roeden, bewoond van 10 huys-
gesindens, levert 100 bossen pady.

Onder den lieutenant, Karta Taroena:

1 perceel, genaamt Pankallang Jatie, gelegen b'oosten de
Sontaer, breed 100 roeden, bewoond van drie huysgesindens,
levert 50 bossen pady;

1 perceel, genaamt Pangarrarang, gelegen b'oosten de
Sontaer, breed 200 roeden, bewoond van 7 huysgesindens,
levert 100 bossen pady;

1 perceel, genaamt Patra Pontong, gelegen beoosten de
Sontaer, breed 200 roeden, bewoond van 1 huysgezin, levert
25 bossen pady.

Onder den lieutenant, Bouwna:

1 perceel, genaamt Tjipayong Pamilangan, gelegen b'oosten
de revier Tjipinang, breed 400 roeden, bewoond van 10 huys-
gesindens, levert 150 bossen pady.

Onder den vaandrig, Sojar:

1 perceel, genaamt Bantar Jatie, gelegen bewesten de

Sontaer, breed 400 roeden, diep 150, bewoond van 5 huysgesindens, levert 100 bossen pady:

1 perceel, genaamt Pankallang Oeringin, gelegen beoosten de Sontaer, breed 100 roeden, bewoond van 6 huysgesindens, levert 25 bossen pady;

1 perceel, genaamt Tjakong, gelegen bewesten de revier Tjakong, breed 200 roeden, bewoond van 6 huysgesindens, levert 200 bossen pady.

Onder den vaandrig, Daripa:

1 perceel, genaamt Tjijantong, gelegen beoosten de revier Tjijantong, breed 500 roeden, bewoond van 10 huysgesindens, levert 300 bossen pady:

1 perceel, genaamt Tjiboehoer, gelegen b'oosten de revier Tjipinang, breed 500 roeden, bewoond van 7 huysgesindens, levert 100 bossen pady.

Onder den vaandrig, Roetoe:

1 perceel, genaamt Pondok Ragong, bewesten de Sonthaer, breed 400 roeden, bewoond van 8 huysgesindens, levert 200 bossen pady.

Onder den vaandrig, Boeang:

1 perceel, genaamt Tjorok, gelegen bewesten de revier Tjorok, breed 500 roeden, bewoond van 10 huysgesindens, levert 200 bossen pady;

1 perceel, genaamt Tjakong, gelegen beoosten de revier Tjakong, breed 200 roeden, bewoond van 5 huysgesindens, levert 100 bossen pady.

Onder den vaandrig, Soedien:

1 perceel, genaamt Jatie Jajar, gelegen b'oosten de revier Tjijantong, breed 400 roeden, bewoond van 6 huysgesindens, levert 200 bossen pady;

1 perceel, genaamt Pondok Mallatie, gelegen beoosten de Sontaer, bewoond van 4 huysgesindens, breed 100 roeden, levert 50 bossen pady;

1 perceel, genaamt Boejong Nanka, gelegen beoosten de Sontaer, breed 100 roeden, bewoont van 2 huysgesindens, levert 25 bossen pady.

Onder den vaandrig, **Nay Dieta**:

1 perceel, genaamt **Tjipinang Campong Baroe**, breed 250 roeden, gelegen beoosten de revier **Tjipinang**, bewoond van 5 huysgesindens, levert 100 bossen tiende.

Onder den vaandrig, **Samat**:

1 perceel, genaamt **Botjongringin**, gelegen b'oosten de **Sontaer**, breed 100 roeden, bewoond van drie huysgesindens, levert 25 bossen pady.

Onder den vaandrig, **Boka**:

1 perceel, genaamt **Asta Gina**, gelegen b'oosten de revier **Tjijantong**, breed 400 roeden, bewoond van 5 huysgesindens, levert 50 bossen pady.

Onder den vaandrig, **Wangsa Tjandra**:

1 perceel, genaamt **Wardika**, gelegen b'oosten de revier **Tjipinang**, breed 100 roeden, bewoond van 4 huysgesindens, levert 25 bossen pady.

Onder den vaandrig, **Soera Diwangsa**:

1 perceel, genaamt **Pondok Tjampaka**, gelegen b'oosten de **Sontaer**, breed 100 roeden, bewoond van 3 huysgesindens, levert 25 bossen pady;

1 perceel, genaamt **Pondok Gedee**, breed 100 roeden, beoosten de rivier **Sontaer**, bewoond van 1 huysgesinde, levert 15 bossen pady.

Onder den zergeant, **Goena**:

1 perceel, genaamt **Sidamoktie**, gelegen b'oosten de revier **Tjikoempa**, breed 450 roeden, bewoond van 6 huysgesindens, levert 50 bossen pady.

Onder den zergeant, **Jagoena**:

1 perceel, genaamt **Tjemangis**, gelegen bewesten de revier **Tjijantong**, breed 753 roeden, bewoond van 9 huysgesindens, levert 50 bossen pady.

Onder den zergeant, **Sagabaya**:

1 perceel, genaamt **Tjindankarsa**, gelegen b'oosten de revier **Tjipinang**, breed 600 roeden, bewoond van 10 huysgesindens, levert 60 bossen pady.

Onder den zergeant, **Bappa Sayoe**:

1 perceel, genaamt Babakan, gelegen b'oosten de revier Tjipinang, breed 600 roeden, bewoond van 11 huysgesindens, levert 100 bossen pady.

Onder den zergeant, Bapa Rasman :

1 perceel, genaamt Tjipinang Mabelot, gelegen b'oosten de revier Tjipinang, breed 100 roeden, bewoond met 6 huysgesindens, levert 50 bossen pady.

Onder den zergeant, Sandie :

1 perceel, genaamt Tjikias, gelegen b'oosten de revier Tjakong, breed 200 roeden, bewoond van 5 huysgesindens, levert 50 bossen pady.

Onder den zergeant, Sabier :

1 perceel, genaamt Ketjepit, gelegen beoosten de revier Tjekompajing, breed 50 roeden, bewoond van 5 huysgesindens, levert 25 bossen pady.

Onder den zergeant, Santajaya :

1 perceel, genaamt Pondok Rangong, gelegen beoosten de Sontaer, breed 400 roeden, bewoond van 5 huysgesindens, levert 60 bossen pady.

Teld 5000 bossen pady samen.

's Comp' landen aan de Westzyde van de grote rivier, onder de volgende officieren, als :

Onder den Javaanse capitain, Baktie :

1 perceel, genaamt Doeriang Sariboe, breed 500 roeden, gelegen tusschen de revieren Tjipoetat en Anké, thans bewoond van 10 huysgesindens, heeft voor desen maar 100, dog komt thans 200 bossen pady uyt te leveren ;

1 perceel, genaamt Tjipetie, gelegen bewesten de revier Crocot, breed 50 à 60 roeden, bewoond van 6 huysgesindens, voor desen maar 25, dog thans 50 bossen pady uyt te leveren :

1 perceel, genaamt Pondok Pitties, gelegen b'oosten de Ankése revier, breed 500 roeden, is beset met 15 huysgesindens, heeft voor desen 100, dog komt thans 200 bossen pady uyt te leveren :

1 perceel, genaamt Parackan, gelegen tusschen de revieren Anké en Tjipoetat, breed 500 roeden, bewoond van 20 huys-

gesindens, heeft voor desen 100, dog levert thans 250 bossen pady;

1 perceel, genaamt Tjilaloe, gelegen als boven, breed 500 roeden, bewoond van 28 huysgesindens, levert thans 250 bossen pady, dog heeft voor desen maar 100 opgebracht;

1 perceel, genaamt Rampoea, breed 300 roeden, gelegen bewesten de revier Passangrahan, bewoond van 3 huysgesindens, levert 50 bossen pady;

1 perceel, genaamt Pondok Blimbing, breed 100 roeden, gelegen tusschen de spruytjes Tjantiga en Tjipoelat, zynde een distantie van omtrent 100 roeden, is bewoond van 3 huysgesindens, levert thans 50, dog voor desen maar 25 bossen pady.

Onder den lieutenant, Crama Widyaya :

1 perceel, genaamt Bojong Sarie, breed 500 roeden, gelegen b'oosten de revier Anké, bewoond van 4 huysgesindens, levert 200 bossen pady.

Onder den licutenant, Wangsa Widjaya :

1 perceel, genaamt Pondok Benda, breed 500 roeden, gelegen beoosten de Ankése revier, is bewoond van 20 huysgesindens, heeft voor desen 100, dog levert thans 250 bossen pady.

Onder den lieutenant, Battier :

1 perceel, genaamt Joembang, beoosten de Ankése revier, breed 500 roeden, bewoond van 29 huysgesindens, levert 350 bossen pady;

1 perceel, genaamt Parrong Corret, gelegen en breed als boven, beset met 50 huysgesindens, heeft voor desen maar 100, dog levert thans 400 bossen pady.

Onder den lieutenant, Oedjab :

1 perceel, genaamt Soedie Marra, gelegen beoosten aan de Ankése revier, breed 500 roeden, bewoond van 31 huysgesindens, levert 400 bossen pady.

Onder den vaandrig, Crama Jaya :

1 perceel, genaamt Tjoerok, b'oosten de revier Ankee, breed 500 roeden, bewoond van 20 huysgesindens, levert 200 bossen pady.

Onder den vaandrig, Tan Gok :

1 perceel, genaamt Pondok Poetjong, meede beoosten de

Ankése revier, breed 500 roelen, bewoond van 15 huysgesindens, levert 150 bossen pady.

Teld meede 5000, dus 6000 bossen pady samen.

BATAVIA, den 5^{en} May 1755 (Onder stond): Deeze voren en bovengemelde landen versoekt den ondergeteekende eerbiedig, dat onverkogt mogen blyven.

(Geteekent): D. W. FREYER.

Drie perceelen lands, die aan de presente besitters voor een convenabele prys souden kunnen werden overgelaten, als:

N° 1. 1 perceel onder den capitain, Soeta Wangsa, genaamt Patodjo, gelegen bewesten de Crocot, bewoond van 6 huysgesindens, levert 50 bossen pady, dog heeft geen bewys van eygendom en weet teffens geene reeden te geven, hoe syn overleeden vader aan 't besit van het selve gekomen is: biedende hier voor rd^s 100.

N° 2. 1 stukje land, genaamt Patoekangan, gelegen bewesten de revier Tjakong, na het seggen, onder de regeering van zyn Edelheyt, Camphuys, aan den Bantamsen pangerang, Sangiang, tot onderhoud van hem en zyn vrienden afgegeven, thans in besit van dies zoon, Radeen Aloë Nassip, die egter daar van geen bewys heeft; levert by goed gewas 800 bossen pady, werdende door den possessor voor dit land rd^s 500 geboden.

N° 3. Drie, thans tot een gebragte perceelen lands, genaamt Gandaria Carap, in besit van den Baliesen commandant, Abdul Latiep, die daar voor rd^s 2000 offereert.

N° 4. 1 stukje land, gelegen bezuyden de Sontaer, in besit by den Amboineesen commandant, Abdul Jatilhoeloema, dog die daar van geen gebruyk komt te maken; dit perceel werd per taxatie versogt en den burger, Claas Slegtendaal, zeer gelegen zynde, offereert, volgens hygevoegde kaart en taxatie, rd^s 500 voor het selve.

BATAVIA, den 5^{en} May 1755.

(Geteekent): D. W. FREYER.

Zo is verstaan, niet alleen te consenteeren in de voorgestelde continuatie der landen, by het eerstgemelde berigt van gedagte Freyer gementioneert, aan derselver presente en daar by genoemde beheerders, excepto van het perceel, genaamt Tjiantong, als waar over hier vervolgens nader werd gedisponceert, onder afgeving van de daär toe noodige leenbrieven aan deselve, voor hun en hare successeuren in officio, ten eynde gedagte landen behoorlyk te cultiveeren en hare quota daar van, ider in het zyne, aan de Comp^s te leveren, maar ook, conform den door gemelde Freyer gedanen voordragt by het voormelde tweede berigt, aan de daar by genoemde personen in volkomen eygendom over te laten de volgende vier stukken 's Comp^s land, als:

N° 1. Seker stuk land, genaamt Patodjo of in de wandeling Tomang, gelegen een groot uur gaans Zuydwesten van dese stad en bewesten de rivier Crocot, in het Westerveld, het vierde deel van 't blok M, breed volgens meetbrief 60 en diep ruym drie hondert roeden, aan den Javaans capitain, Soeta Wangsa, voor rd^s 100;

N° 2. Seker stuk land, genaamt Patoekangan, gelegen circa drie uren Zuydoostwaart buyten dese stad aan de Westzyde van de rivier Toegoe of Tsjakon, in het Oosterveld, het blok D, breed volgens meetbrief 250 en diep circa drie hondert roeden, aan Radeen Aboe Nasip, zynde een soon van den bereets lang overledenen Bantamsen pangerang, Sangian, voor een somma van rd^s 500;

N° 3. Zekere drie stukken lands tot een gemaakt, genaamt Gandria Crap, gelegen omtrent vier uren gaans ten Zuydwesten buyten dese stad in het Westerveld, het 4de deel van 't blok M, breed volgens meetbrief 1269 en diep 500 roeden, aan den Balyzen commandant, Abdul Latip, indiervoegen als dat land door zyne voorsaten is beseten geworden, voor een montant van rd^s 2000; en laastelyk

N° 4. Zeker stuk land, genaamt Campong Ambon, gelegen omtrent 2 $\frac{1}{2}$ uur gaans Zuydoostwaard buyten dese stad, tusschen de gegrave Sonthar en de grote Zuyderweg in het

Oosterveld, het 20de deel van het blok L, houdende volgens meetbrief 32386 quadraat roeden, aan den burger, Claas Slegtendaal, voor de getaxeerde somma van rd^a 300.

En oversulks, na gedane betaling aan Heemraden deser stads ommelanden, van de gemelde vier stuks landeryen aan de voorschreve personen te laten expedieeren eygendom brieven in communi forma.

REGISTER

VAN

PERSONEN-, VOLKS- EN PLAATS-NAMEN.

- Abdoe'l Djalil Hoeloema, 818.
» Latip, 812, 818, 819.
Abpe Nasip (Raden), 812, 818, 819.
Academie de marine, 121, 146, 150, 159, 164, 165, 423.
Africa, 386.
Aitsma (D. J. van), 333.
Ajerbangis, 323, 324, 327, 328.
» -hadji, 33, 323, 324, 326—328.
Algerijnen, 286.
Amanus-gracht, 723.
Ambachts-kwartier te Batavia, 5, 11, 12, 120, 121, 123, 136, 197, 232, 252, 275, 334, 335, 427, 442, 609, 762, 789, 804.
Ambon, 26, 31, 73, 74, 76, 80, 82, 84, 86, 89, 90, 95, 153, 154, 217, 226, 295, 337, 359, 360, 415, 450, 526, 528, 529, 591, 683, 685, 774, 775, 799.
Amerika, 239.
Amoy, 217, 409, 459, 468, 470, 693, 774.
Amsterdam, 27, 336.
» (punt), 723.
Andriessen, 305.
Angké, 5, 234, 636.
» (fort), 713, 716.
» (riv. van), 714, 816—818.
Antjol, 234, 636.
» (fort), 714.
» (vaart van), 723.
» (weg van), 713, 716.
Arends (A.), 614, 615.
Armenauldt (D.), 256.
Armenhuis te Batavia, 15, 395, 396, 401, 544.
Armeniër, 468.
Arsenaal te Batavia, 123.
Astagina, 815.
Atjeh, 215.
Babakan, 816.

- Bakti, 816.**
Bali, 7, 360, 450, 697.
Balinezen, 236, 464.
Banda, 26, 31, 73, 74, 76,
 80, 82, 84, 86, 89, 90, 96,
 217, 221, 226, 295, 337,
 356, 359, 360, 385, 450,
 528, 529, 590, 592, 683,
 685, 774, 775, 799, 809.
Bandjermasin, 33, 70, 73, 75,
 78, 81, 84, 86, 88, 91,
 101, 178, 179, 200, 255,
 272, 295, 357, 341, 360,
 376, 450, 510, 550, 683,
 694, 810.
Bandoeng, 265, 264, 290, 605.
Bangkalang, 47.
Banka, 66, 258, 359, 380,
 382.
Bantam, 53, 61, 62, 73, 77,
 81, 84, 86, 88, 90, 130,
 143, 144, 145, 152, 174,
 175, 179, 186, 200, 248,
 288, 295, 332, 360, 369,
 376, 392, 425, 450, 513,
 550, 563, 592, 593, 603,
 617, 674, 683, 701, 756,
 771.
Bantar-djati, 813.
Baros, 102, 214, 323, 326,
 328, 354.
Bastiaanse (G. C.), 12.
Batang, 151, 171, 452.
Batir, 817.
Batoe Hollanda, 97.
Bauna, 813.
- Bawean, 450.**
Bekasi, 636.
Bengalen, 27, 29, 30, 73, 81,
 84—86, 89, 91, 94, 106,
 156, 173, 177, 212, 233,
 257, 258, 266, 267, 282,
 339, 346, 358, 360, 361,
 366—368, 371, 413, 422,
 450, 515, 550, 532, 556,
 620, 652, 656, 669—671,
 769, 771, 777, 782, 787.
Benkoelen, 612, 618.
Biliton, 359, 382.
Bima, 7, 151, 560.
Binkhorst, 592.
Biinnen-hospitaal te Batavia,
 180, 181, 184, 188, 433,
 492.
Bodjong-sari, 817.
Boeang, 814.
Boeaginezen, 325, 326.
Boejoeng-nangka, 814.
Boeroe, 95.
Boeton, 7, 359, 560, 580.
Bojolali, 41.
Boka, 815.
Bombay, 419.
Boni, 259, 359, 756.
Boom te Batavia, 142, 155,
 225, 245, 245—248, 446,
 448, 473, 599, 611, 672,
 690—694, 696, 699, 700,
 702—704, 716.
Booms (H.), 511, 572.
Boppius (S.), 12.
Born (J. F. van der), 305.

- Borneo, 7, 359, 380, 381.
 Botjong-riugin, 815.
 Bovenlanden (Bataviasche), 248.
 " (Jakatrasche), 127,
 178, 565, 475, 589, 602,
 660, 755.
 Brahan, 452.
 Brebes, 455.
 Brouwer (D^s), 10.
 Buiten-hospitaal te Batavia,
 182, 184, 189, 356, 491,
 492, 505, 544.
 Buitenzorg, 5, 290, 606.

 Camphuys, 818.
 Cavallier (A. D.), 169.
 Ceilon, 27, 29, 73, 80, 81,
 84, 86, 87, 89, 91, 92,
 156, 177, 255, 339, 340,
 347, 415, 443, 450, 505,
 530, 552, 670, 671, 771,
 777, 787.
 Celebes, 259, 260, 559, 360,
 380.
 Ceram, 799.
 Cherihon, 5, 35, 57, 68, 75,
 78, 81, 85, 84, 86, 88, 90,
 105, 110, 113, 115, 130,
 143—145, 151, 157, 175—
 175, 200, 221, 247, 258,
 259, 262—265, 272, 288,
 295, 297, 321, 332, 337,
 359, 360, 362, 369, 376,
 391, 425, 430, 453, 454,
 472, 475, 475, 515, 550,
 565, 592, 595, 605, 616,
 617, 670, 676, 683, 686,
 702, 721, 756, 771, 809.
 China, 27, 74, 86, 116, 150,
 156, 217, 257, 272, 296,
 351, 360, 381, 411, 415,
 416, 427, 434, 442, 445,
 450, 470, 471, 483, 599,
 655—655, 693, 694, 774,
 792.
 Chinezen, 70, 116, 117, 149,
 150, 155, 154, 186,
 190, 236, 244, 299,
 409, 410, 414, 416,
 417, 432, 433, 436,
 451, 453, 454, 461,
 465, 464, 469, 552,
 569, 579, 610, 618,
 619, 709, 717, 718,
 755, 785, 810.
 " (peranakan), 356,
 562.
 Claasing (H.), 427.
 Cochín-China, 175, 272.
 Compte (le), 483.
 Coortsen (H.), 504.

 Daripa, 814.
 Deenen, 759.
 Deka, 451.
 Delft (punt), 725.
 Demak, 56, 101, 172, 452.
 Denambo, 588.
 Diamant (fort de), 62.
 Diestpoort te Batavia, 244.
 Disscher (H. L.), 447.
 Djagoena, 815.

- Djambi, 79, 359, 407, 525, 683.
 Djampang, 606.
 Djati-djadar, 814.
 » negara, 238, 605.
 Djoeana, 34, 43, 56, 101, 172, 452, 526.
 Djoembang, 817.
 Djohor, 258—260, 272.
 Djokjokarta, 526, 591.
 Djongang, 453.
 Doerian-sariboe, 816.
 Donati, 348, 349.
 Drechterland, 605.
 Dwars-gracht (2°) te Batavia, 723.

 Edam (eiland), 173, 177, 242, 275, 276, 283, 284, 298, 415, 435, 787.
 Engelschen, 218, 246, 419, 515, 618, 739.
 Enkhuizen (punt), 725.
 Equipage-werf te Batavia, 11, 12, 104, 121, 123, 136, 137, 187, 252, 275, 357, 415, 425, 427, 511, 609, 789.
 Europa, 55, 218, 239, 266, 318, 370, 425, 515.
 Europeanen, 9, 66, 217, 236, 541, 568, 574.

 Franschen, 739.
 Freyer (D. W.), 811, 813, 818, 819.

 Gabang, 57, 454.
 Gandaria Kërëp, 812, 818, 819.
 Gedong badak, 238, 605.
 Gelderland (punt), 723.
 Gemoelak, 452.
 Goa, 259, 359, 756.
 Goena, 815.
 Goossen (L.), 427.
 Gordon (E. W.), 618.
 Gordyn (J.), 618.
 Gouvernement (generaal) te Batavia, 29.
 's Gravenhage, 548.
 Gray, 147.
 Grindet (I.), 427.
 Grissee, 34, 44, 45, 101, 172, 359, 430, 451—453, 526, 554.
 Groningen (punt), 723.

 Haksteen (P.), 476.
 Haroekoe, 95.
 Harting, 320, 321.
 Hartkop (J.), 167.
 Heeren-logement te Batavia, 167, 211, 218, 533, 801.
 Helvetius, 754.
 Hertzogenraad (J. C.), 189.
 Heijden (J. van der), 278.
 Hila, 95.
 Hollandia (punt), 725.
 Hollenhagen (H.), 455.
 Hooreman (L.), 238, 784.
 Hoorn, 309.
 » (punt), 725.

- Hospitaal (Chin.), 149, 180,
160, 244, 416, 427,
434, 443, 463, 568,
610.
- (Comp^a) te Batavia,
158, 387.
- (Moorsch) te Bata-
via, 185, 189, 781.
- -kerk te Batavia, 11,
498.
- ' -straat te Batavia,
498.
- Hougly, 108.
- Houtingh (N.), 546, 551, 762,
803.
- Imhoff (G. W. van), 673.
- Indianen, 549.
- Indihiang, 262, 265.
- Indragiri, 259, 261, 359.
- Indramajoe, 57, 103, 262—
265, 453, 454.
- Indrapoera, 214.
- Ingerssen, 105, 263.
- Ita, 453.
- Jakatra, 155, 203, 234, 244,
288, 448, 598.
- (post), 492, 636.
- Jakatrasche weg, 713, 716.
- Japan, 55, 75, 91, 173, 223,
296, 302, 319, 331, 337,
408, 413, 425, 427, 553,
806.
- Japara, 34, 43, 44, 56, 101,
151, 172, 452, 526.
- Java, 9, 25, 26, 33, 35, 49,
53, 54, 57, 73, 75, 77,
80, 81, 84, 86—88, 90,
110—113, 143—145, 180,
170, 171, 174, 175, 186,
200, 243, 247—249, 258—
261, 272, 288, 295, 297,
320, 331, 340, 359, 360,
362, 376, 380, 417, 425,
430, 450, 451, 453, 472,
473, 475, 476, 509, 513,
526, 549, 593, 594, 601,
603, 611, 612, 615—617,
658, 676, 685, 705, 756,
761, 768, 809.
- Java's N. O. kust, 33, 171,
192, 332, 369, 391,
526, 590, 680, 702.
- Oostkust, 26, 27, 100,
113, 145, 683, 687,
771, 775.
- Javanen, 36, 179, 236, 450,
464, 576.
- Josephe (S.), 304, 305.
- Kaaiman-straat te Batavia, 723.
- Kaap de Goede Hoop, 73, 81,
84, 86, 89, 91, 120, 142,
349, 386, 427, 443, 670,
671, 685, 700.
- Kalangers, 36, 545.
- Kajeli, 360.
- Kalapa-noenggal, 241.
- Kali-anjar, 452.
- -gawe, 452.
- -oerang, 452.

- Kali-woengoe**, 452.
Kambodja, 272, 450.
Kamerling (W.), 256.
Kamp (Chin.) te Batavia, 115, 275, 565, 566, 679.
Kampar, 259, 359.
Kampoeng Ambon, 819.
 • bahroe, 258, 605, 606.
 • Kabantanan, 815.
Kanton, 75, 91, 217, 296, 459, 463, 485, 655, 654, 693, 756, 774.
 • (rivier van), 217.
Karang-antoe, 62, 77.
 • -asem, 455.
 • -karam, 248, 702.
Kareek, 468, 670, 771, 808.
Karta Taroena, 815.
Kasimbasar, 565.
Kasteel Batavia, 201.
Kasteels-drukkertj, 148.
 • -kerk te Batavia, 11.
Katapan, 248, 702.
Katzenellebogen (punt), 725.
Kendal, 452.
Kerk (binnen Port.) te Batavia, 12.
 • (buiten Port.) te Batavia, 12.
 • (Holl.) te Batavia, 11, 12, 167, 170, 498, 600.
 • (Port.) te Batavia, 712.
 • -straat te Batavia, 498.
Ketjepit, 816.
Keyser (J. A.), 555.
Kiers, 544.
Klappus-rivier, 725.
Klederen-pakhuis te Batavia, 127, 151, 152, 159, 199, 208, 227, 276, 293, 355, 562, 682—684.
Klerk (R. de), 549, 592, 476.
Koedoes, 452.
Koepang, 592.
Koe-straat te Batavia, 725.
Koetei, 560.
Koetsjin, 808.
Koningsveld (von), 459.
Koromandel, 27, 73, 74, 81, 84, 86, 89, 91, 94, 151, 175, 212, 317, 518, 360, 571, 421, 422, 450, 462, 530, 656, 670, 740, 771, 787.
Krama Widjaja, 817.
Kramat, 248, 702.
Kraton, 455.
Krawang, 241, 262, 265, 290, 588, 605.
Krokot (rivier), 713, 716, 816, 818, 819.
Kuiper (eiland), 127, 129, 159.
Kust (Maleische), 7.
Kwal (de), 509, 611.
Kwala Demak, 54, 43, 526.
Lamong, 62, 295.
Lamongers, 728.
Larike, 95.
Lascaris (graaf de), 549.
Lasem, 590.
Levier (J.), 167.

- Ligor, 381.**
Lim Giko, 248, 702.
 » -Ki-Enlo, 248, 701.
 » Lianko, 181.
Limpho, 217.
Lindeman, 179.
Linkong, 241.
Lonthoir, 97, 98.
Losari (rivier), 262, 485.
- Maboer, 482.**
Macao, 217, 411, 612, 655, 700.
Madura, 54, 260, 589, 580, 430, 543, 601.
Mahomed, 405, 406.
Makasar, 7, 26, 31, 32, 75, 76, 80, 85, 84, 86, 89, 90, 99, 221, 226, 260, 272, 295, 357, 589, 560, 582, 450, 528, 529, 685, 685, 694, 697, 721, 774, 799.
Makassaren, 260.
Malabar, 27, 75, 81, 84, 86, 89, 91, 332, 340, 425, 450, 462, 670, 762, 771, 787.
Malaka, 12, 25, 35, 73, 74, 81, 84, 86, 88, 90, 175, 257—260, 266, 272, 337, 340, 358—362, 581, 430, 450, 470, 475, 688, 670, 683, 756, 763, 787.
Maleijers, 256, 464.
Mandhar, 7, 360.
Manila, 168, 175, 549, 700.
Manipa, 95.
- Maratocca, 482.**
Marchant (P.), 12.
Mardijkers, 493.
Maroenda, 636.
 » (rivier), 714, 717, 718, 720, 721, 725, 727, 755.
Maskate, 173.
Masulipatnam, 565.
Mataram, 35, 41, 42, 172.
Matthewson, 736.
Meester Cornelis, 179, 509, 636, 714, 717, 718, 720, 721, 725, 727, 753.
Mexico, 169.
Middelburg (punt), 723.
 » -sloot, 723.
Minantaka, 483.
Moeara-beres, 813.
Mohamed Chaig Badoe Chaig, 50.
Molenvliet, 716.
Mookervaart, 565, 611.
Mooren, 22, 26, 85, 88, 236, 325, 326, 541, 547, 415, 464, 496, 549, 550, 576, 584, 756, 773, 781.
Morhard, 485.
Mossel (J.), 1.
Moyaart, 147.
Muller (C.), 12.
Muysen (H. van), 739.
- Nab (C.), 169.**
Nai Dita, 815.
Nangasaki, 413.

- Nassau, 336.
- Nederland, 12, 27, 35, 54, 66,
80, 81, 84, 104, 106, 120,
121, 128, 141, 145, 197,
198, 217, 220, 222, 231,
233, 234, 238, 286, 297,
301, 319, 320, 324, 332,
370, 412, 415, 420, 423,
424, 427, 461, 475, 507,
514, 515, 521—523, 531,
536, 565, 567, 585, 589,
598, 617, 644, 655, 669,
670, 677, 685—687, 700,
764.
- Nederlanden (Vereenigde), 1, 2.
- Nieuwpoort te Batavia, 294,
492, 723.
- Nimpho, 382, 693.
- Noesa Kambangan, 605.
- Noord-Holland, 659.
- Noordwijk, 184, 234, 356,
388, 636.
- Nys (de), 6, 110, 146.
- Oedjab, 817.
- Oei Tjinkong, 151.
» Tsi Lauw, 161, 476, 470.
- Oeloe-djami, 111, 321.
- Oenarang, 40.
- Oeriën, 96, 98.
- Oldenseel, 257.
- Ommelanden (Bat.), 272, 355.
- Ong Eng Sai, 248, 701.
» Jupong, 785.
- Onrust (eiland), 11, 12, 20,
22, 117, 121, 127, 129,
137—139, 177, 188, 232,
251, 275, 276, 283, 284,
334, 335, 343, 357, 425,
562, 574, 609, 614, 624,
636, 710, 773, 787.
- Oosterveld bij Batavia, 588.
- Oranje, 336.
» (punt), 723.
- Ossenberch (van), 594, 651,
761.
- Overijssel (punt), 723.
- Padang, 32, 63, 73, 84, 88, 90,
109, 200, 215, 216, 223,
321, 324, 326, 328, 337,
376, 670.
- Pagadoengan, 453.
- Palembang, 33, 66, 75, 75,
78, 80, 81, 83, 84, 86, 88,
90, 130, 200, 257—259,
272, 295, 299, 318, 337,
376, 381, 382, 389, 360,
450, 550, 553, 683, 694,
756.
- Palembanger, 66, 122.
- Pamalang, 453.
- Pamanoekan, 262, 264, 265,
507, 605.
» (rivier), 263.
- Panggararang, 813.
- Pangkalang-djati, 813.
» -gintong, 263.
» -oeringin, 814.
- Papanger, 121.
» -wacht, 636.
- Paraän (goenoeng), 263.

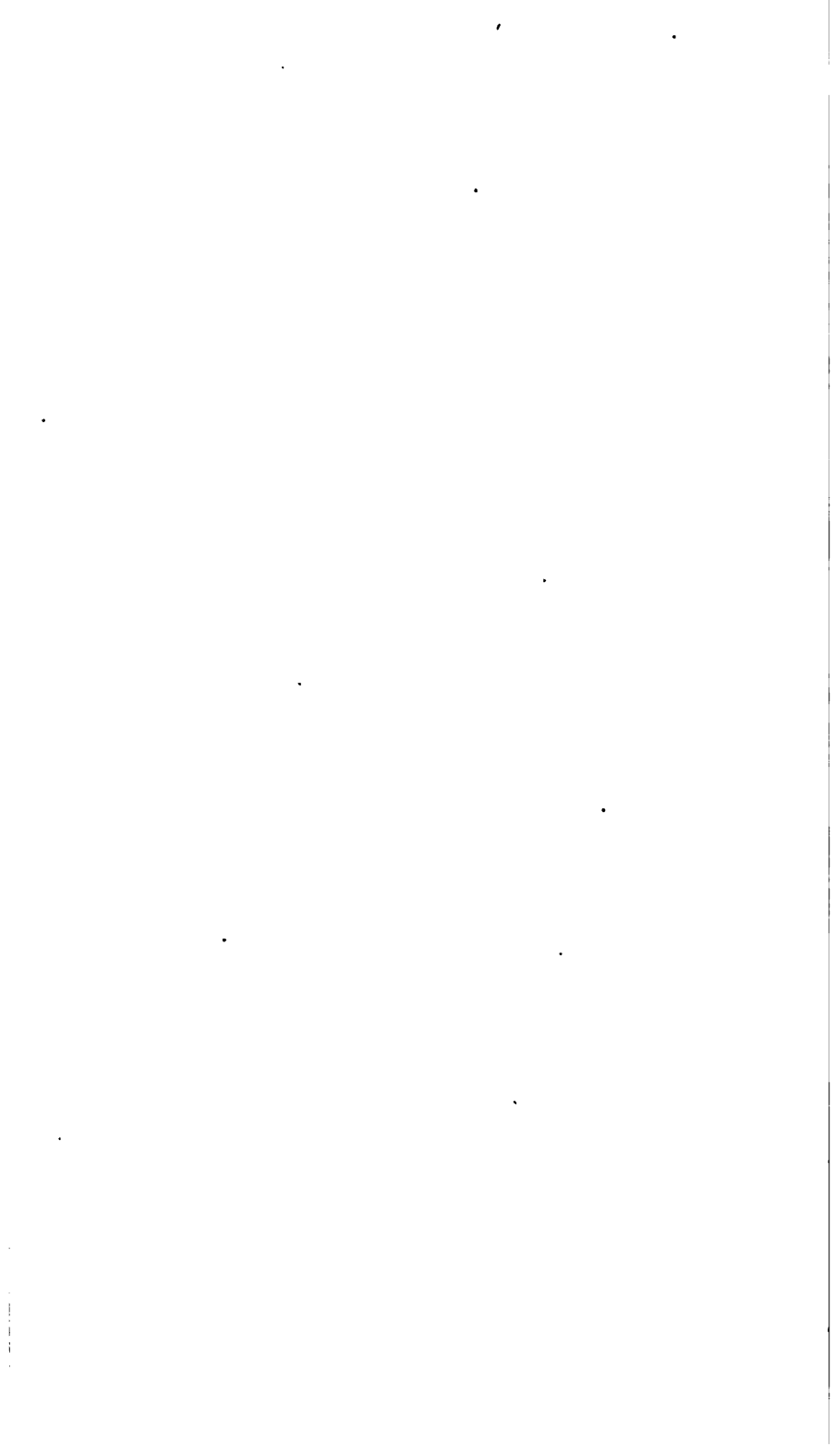
- Paradesi, 452.
 Parakamoentjang, 237, 238,
 262—264.
 Parakan, 816.
 Paravicini, 229.
 Paroesche weg, 636.
 Parong-koret, 817.
 Pasangrahan (rivier), 817.
 Pasarongan, 453.
 Pasar-pisang, 569.
 Pasir, 272, 360, 694.
 Pasoeroean, 34, 46, 172.
 Pati, 452.
 Patna, 108, 563.
 Patodjo, 812, 818, 819.
 Patoekangan, 818, 819.
 Patra-pontong, 813.
 Pegaden, 507, 605.
 Pekalongan, 34, 42, 453, 526.
 Pell (P.), 256.
 Perak, 359.
 Perzië, 81, 84, 86, 89, 91,
 332, 461.
 Perzische golf, 73.
 Philippijnen, 169.
 Pietersz (C.), 618.
 Poelman (P.), 269.
 Poeloe Ai, 96, 97.
 „ -Genting, 361.
 „ -Pandjang, 66.
 „ -Tjingko, 33, 102, 215,
 216, 322, 326—328.
 Point de Gale, 669.
 Pondok bamboe, 813.
 „ -benda, 817.
 „ -blimbing, 817.
 Pondok gedé, 815.
 „ -melati, 814.
 „ -pitis, 816.
 „ -poetjoeng, 604, 817.
 „ -rangoeng, 814, 816.
 „ -tjempaka, 815.
 Post-kantoor te Batavia, 104,
 531.
 Pouget (G. Besse du), 167.
 Preanger, 57, 178, 237, 262,
 290, 363, 475, 602.
 Priaman, 321, 324, 326, 328.
 Prill (J. de), 305, 363.
 Proveniers-huis te Samarang,
 170, 600.
 Provisie-magazijn te Batavia,
 120, 123, 134, 139, 162,
 250, 276, 370, 686, 687.
 Pruymers, 666.
 Purmerend (eiland), 148, 541,
 614.
 Put (J. de), 501, 503—505.
 Radja Alam, 472.
 Rampoea, 817.
 Rasman (Bapa), 816.
 Reede Bantam, 65.
 „ Batavia, 20—22, 85,
 143, 156, 158, 186, 198,
 200, 201, 272, 282, 284,
 292, 343, 377, 382, 514,
 547, 571, 610, 612, 636,
 638, 692, 704—708, 711,
 715, 736, 772, 789, 809.
 Rembang, 34, 35, 44, 56, 101,
 172, 417, 452, 526, 590.

- Ringsloot, 713, 714, 716.
 Riouw, 260, 359, 475.
 Roetoe, 814.
 Romswinkel (C. E.), 455.
 Roseboom, 8, 186.
 Rosengain, 788.
 Rotterdam (kasteel), 359.
 Rotterdammer-poort te Bata-
 via, 294.
 Rijswijk, 234, 636.
- Sabir, 816.
 Sadraspatnam, 518.
 Sagabaia, 815.
 Sajoe (Bapa), 815.
 Salatiga, 40, 41.
 Saleier, 580.
 Salomon (Mr), 483.
 Samarang, 34, 37, 39, 47,
 54, 100, 111, 151, 171,
 200, 203, 215, 258, 259,
 359, 360, 450, 451—453,
 535, 545, 591, 592, 600,
 601, 612, 650, 658, 732,
 754.
 Sambilangan, 34.
 Samet, 815.
 Sandi, 816.
 Sangiang (Pangeran), 812, 818,
 819.
 Santa Djaja, 816.
 Saparoea, 95.
 Sarang, 417.
 Sardinie, 549.
 Schultz, 616.
 Secretarie (generale), 26, 27.
- Seminarium Theologicum, 120,
 147, 150, 164, 165.
 Senff, 421.
 Siak, 358—362, 376, 472,
 473, 756.
 » (rivier van), 258, 260,
 261.
 Siam, 91, 131, 166, 200, 272,
 381, 450, 699, 728.
 Sidajoe, 452.
 Sidamoekti, 815.
 Sinkel, 214.
 Slegtendaal (C.), 812, 818, 820.
 Soedimara, 817.
 Soelin, 814.
 Soeka, 453.
 Soemapandjang, 453.
 Soembar, 455.
 Soembawa, 7, 260.
 Soemedang, 262—265.
 Soemenep, 34, 46, 47.
 Soerabaja, 34, 45, 46, 100,
 111, 113, 172, 321, 359,
 430, 450, 563.
 Soara di Wangsa, 815.
 Soerakarta, 39, 40, 42, 100,
 172.
 Soerate, 30, 73, 81, 84, 86,
 89, 91, 94, 108, 175, 331,
 347, 422, 450, 462, 515,
 530, 622, 656, 663, 670,
 769, 771, 782, 787, 808.
 Soeta Wangsa, 580, 812, 815,
 818, 819.
 Sojar, 815.
 Solok, 549.

- Solo-rivier, 451, 452.
 Sontar (gegraven), 819.
 • (rivier), 713, 714, 716,
 813—816, 818.
 • (weg van de) 713, 716.
 Spanje, 550, 756.
 Speelwijk (vesting), 62, 77.
 Stadhuis te Batavia, 156, 195,
 256, 315, 415.
 Stapel, 465.
 Stellingwerf (P.), 256.
 Stier (D. A.), 262.
 Straat Malaka, 258, 259, 558.
 • Sunda, 62, 266, 360,
 774.
 Sudecq, 179.
 Suiker-pakhuis te Batavia, 127,
 128, 158, 159, 251, 276,
 287, 472.
 Sumbawa, 539, 560, 580.
 Sumatra, 580.
 Sumatra's Westkust, 25, 78,
 85, 86, 102, 214, 221, 255,
 261, 295, 321, 527, 529,
 551, 552, 555, 407, 472,
 500, 515, 612, 682, 771,
 787.
 Sweerts (D^r), 10.
 Tagal, 9, 54, 42, 56, 101,
 115, 172, 453, 526, 670.
 Tambora, 7, 360.
 Tan, 244.
 Tanah-Abang, 715, 716.
 Tandjoeng, 452.
 • -kait, 248, 702.
 Tandjoeng Oost, 605.
 • -poera, 5, 179,
 211, 212, 509.
 • -poera (rivier van),
 262—264.
 Tangerang, 121, 179, 241, 509,
 606, 714, 717,
 718, 720, 721,
 725, 727, 753.
 • (rivier van), 566,
 611.
 Tan Gok, 817.
 Teekman (Mr W. F.), 431.
 Ternate, 26, 51, 52, 73—76,
 80, 82, 84, 86, 89, 90,
 99, 217, 225, 295, 337,
 354, 359, 360, 528, 529,
 683, 685, 799.
 Tets (Mr A. A. van), 588, 602—
 604.
 The Siauwko, 151, 261.
 Tikoe, 525, 527, 528.
 Timor, 52, 75, 78, 81, 83, 84,
 86, 88, 91, 101, 200, 295,
 395, 360, 576, 528, 529,
 592, 680, 683, 685, 697,
 771, 799, 803.
 Titus-Anthonijsz-gracht, 725.
 Tjakong, 814.
 • (rivier), 813, 816,
 818, 819.
 Tjantiga (rivier), 817.
 Tjapoera, 452.
 Tjerbonang, 452.
 Tjiandjoer, 257, 290, 505,
 505, 606.

- Tji-antoeng**, 814, 815, 819.
 » » (rivier), 814, 815.
 » -asem, 262, 265, 507, 605.
 » -blagong, 606.
 » -boeboer, 814.
 » -kako, 263.
 » -kaloeng, 238, 606.
 » -kau, 263.
 » -kias, 816.
 » -koempa (rivier), 815.
 » -koempaing, 816.
 » -laloe, 817.
 » -leboet, 605.
 » -lingsi, 238, 604, 605.
 » -liwoeng, 148, 711—715.
 » -manggis, 105, 506, 815.
 » -mapar, 238, 605.
Tjindang-karsa, 815.
Tji-pajoeng-pamilangan, 815.
 » -pamingkis, 605.
 » -panas, 184, 500, 505.
 » -pèles, 264.
 » -peti, 816.
 » -pinang (rivier), 813—816.
 » » -kampong-bahroe,
 815.
 » » -mabelot, 816.
 » -poetat (rivier), 816, 817.
 » -seroea, 502.
 » -taroem, 263.
 » -trap, 238, 605.
Tjoeroek, 817.
Tjorok, 814.
 » (rivier), 814.
Toeban, 417, 452.
Toedoenang, 452.
Toegoe, 452.
 » (rivier), 819.
Toelang, 452.
Tomang, 819.
Tonkin, 217, 272.
Torbaia, 452.
Tutekorin, 422, 563, 656.
Utrechtsche poort te Batavia,
 293, 294, 391, 530, 535,
 723.
Valentijn (F.), 263.
Velde (van der), 592.
Verburgs-gracht, 723.
Vianen (punt), 723.
Vierkant (het) te Batavia, 104,
 167.
Vlissingen (R. van), 781.
Voorstad (zuider) van Batavia,
 115, 228, 273, 560.
Vrijmans-haven te Batavia,
 612.
Vijfhoek, 636.
Waardt (van), 668.
Wadjo, 360.
Waier, 96—98.
Wangsa Koesoema, 813.
 » Tjandra, 815.
 » Widjaja, 817.
Wannemaker, 308.
Wardika, 815.
Water-kasteel te Batavia, 547,
 548.
 » -poort te Batavia, 127,

- 128, 138, 139, 276, 277,
292, 562.
- Wayen (van der), 504, 505.
- Wedoeng, 452.
- Weeshuis te Samarang, 203.
- Weltevreden, 713, 716.
- Westergouw, 5.
- Westerveld (het) bij Batavia,
566.
- West-Vriesland (punt), 723.
» -Vriesland-sstraat, 723.
- Winkel (grootte) te Batavia,
385, 495.
» (kleine), 132, 275,
276, 332—334.
» (medicinale), 6, 123,
- 251, 275, 330, 332, 334,
540, 563.
- Wijkens (H.), 12.
- York, 472.
- Zandzee, 446.
- Zeeland, 27, 475, 559.
- Z. O. en Z. W. eilanden, 98.
- Zoutelande, 636, 713, 714,
716.
- Zweden, 739.
- Zuider-weg (grootte), 819.
- Zuid-Holland, 659.
» -zee, 241, 606.

ZAAK-REGISTER.

- Aam, 134, 293, 686, 700.
 Aanbesteding, 456.
 Aanbouw van vaartuigen, 262, 417, 590, 611.
 Aanbrenger, 268, 269, 283, 619, 654, 695, 722, 788.
 Aangeven, 249, 691.
 . (zich), 578.
 Aangezicht, 406.
 Aangieren, 430, 774.
 Aangifte, 409.
 Aanhalen, 615, 638.
 Aanhaler, 810.
 Aanhaling, 215, 250, 266, 684, 696, 700, 703.
 Aankweken (ambachts-lieden), 106.
 Aanlanden, 735, 799.
 Aanleeren (de Maleidsche taal), 12.
 Aanloopen, 217, 654.
 Aannemen (kinderen in dienst), 755.
 Aanplakken, 446, 647.
 Aanplant, 57.
 Aanranden (Fransche officieren), 418.
 Aanrekenen, 620, 621, 668.
 Aanrekening, 205, 532.
 Aanrekenings-waarde, 763.
 Aanslaan (biljetten), 625.
 Aanstelling, 192, 546.
 . (eerste), 311.
 Aanteekenen (een brief), 104.
 Aanteekening (marginale), 532, 650.
 Aanvaarden (boedel), 189.
 Aanvoer, 211, 221, 320, 516, 760.
 . van rijst, 34.
 . (onmatige), 459.
 Aanzeggen, 623, 628, 767.
 Aardbeving, 240
 Aas (gewicht), 791.
 Abandonneren, 236, 538.
 Absent, 6, 379, 436.
 Absentie, 665, 666, 672, 673, 691, 765.
 Absurditeit, 242, 525.
 Abuis, 167, 271, 390, 523, 525, 540, 567, 574, 575, 663.
 Accept, 270.
 Accident, 127.
 . (zwaar), 188.
 Accoord, 403, 690.
 . -bevinding, 640, 726, 736.
 Accrocheren, 150, 219.
 Achterhaling, 788.
 Achterstal, 243.
 Acte, 161, 202—204, 210, 211, 584.
 . van transport, 233, 508.
 . . renvooi, 28.
 . . cessie, 233.
 . . bevordering, 807.
 . . acquit, 331.
 . (onderhandsche), 489.
 . (notariëele), 574, 576, 643, 649.
 . (codicillaire), 464, 627, 629, 630, 632, 634.
 Acteur, 726.
 Actie, 28, 238, 257, 556, 630, 775.
 . institueren, 386.
 Actrice, 726.
 Actus revisionis, 466, 766.
 Additie, 640.
 Adipati, 543.
 Adjourneren (ter rolle), 649.
 Adjutant, 511.
 Adjunct, 631, 632, 635.
 . -landmeter, 229.
 . -muntmeester, 795.
 . -reviseur, 465, 466, 764—767.
 Administrateur, 93, 94, 100, 102, 123—127, 129—133, 138, 139, 162, 198, 227, 298, 303, 472, 520, 558, 562—564, 652, 653, 662, 684, 687, 699, 704, 759, 769, 789.
 . (2de), 293.

- Administratie, 123, 124, 127, 129, 131, 164, 462, 561—564.
 . (sloffte), 75.
 . -boek (Bataviaasch), 206.
 . -boeken, 28.
 Administreren (gelden van weezen), 651.
 Admiraal, 336, 735.
 . -schip, 25, 340, 548, 610.
 Admissie, 719.
 Admodiatie, 156, 157, 161, 247, 476.
 Adoptant, 455, 489, 490.
 Adopteren, 477, 489.
 Adoptie, 489.
 Adres, 219.
 Adresseren (zich), 388.
 Adscendent, 555.
 Adsisient, 39, 41—48, 71, 193, 231, 277, 278, 322, 323, 325, 326, 424, 428.
 . Heemraden, 229.
 . (jong), 27.
 Advancement, 159.
 Advans, 36, 57, 74, 668.
 Advertisement, 166.
 . van regten, 633.
 Advies, 672, 673, 765.
 . -brief, 420, 440, 441, 589.
 Advocaat, 191, 242, 557, 584, 648.
 . -fiscaal, 193, 194, 268, 499, 785.
 Afbreken, 151, 711, 712.
 Afdanken (Comp^e dienaren), 54.
 Afdanking, 493, 670.
 Afloen (politiek), 29.
 . (zaken), 236.
 Affixie, 464.
 Affuit, 92.
 Afgang, 502.
 Afgevaren, 667.
 Afgod, 731.
 Afhalen (bestel-goederen), 538.
 Afhouwen (het hoofd), 482.
 Afkoop, 717, 718, 725.
 Afkorten (zekere som), 140.
 Aflezing, 767.
 Aflijvig, 398.
 Afmalen, 151.
 Afpak-briefje, 621.
 Afpakken, 6, 800.
 Afpakker, 368, 621, 779.
 Afschaffen, 147, 274.
 Afschaffing, 159, 588.
 Afscheep, 57, 66, 70, 72, 97, 101, 124, 125, 130, 248, 249, 292, 302, 499, 653, 662, 699, 702, 703, 751, 762, 810.
 . -loon, 61.
 Afscheid-maal, 675.
 Afschepen, 94, 97, 248, 287, 521, 608.
 Afschieten, 92.
 Afschrift, 419, 486, 624, 628.
 . (geauthentiseerd), 291, 292.
 Afschrik, 754.
 Afschrijven, 107, 520, 523, 622, 758, 777.
 Afschrijving, 92, 124, 126, 128, 133—135, 251, 545, 609.
 Afslag, 170, 451.
 Afslager, 132, 220, 801.
 Afsluiting, 780.
 Afslijten van een weegschaal, 653.
 Afstand, 640.
 Aftrappen (foeli), 97.
 Afval, 137.
 Afvoer, 264.
 Afwennen (den inlander iets), 56.
 Afwezigheid, 236, 351.
 Afzender, 234, 537, 705, 710, 733.
 Agar-agar, 654, 655, 694, 699.
 Agio, 74, 224, 415, 593.
 Alarmeren, 212.
 Ale, 700.
 Alimentatie, 394, 405.
 . -penningen, 506.
 Alimenteren, 15, 544, 545.
 Allegatie, 643.
 Allooi, 282, 365, 581, 795, 796.
 Almanak, 494, 534.
 Alphabet, 253, 288, 711.
 Amaril, 306.
 Ambacht, 335, 432, 437, 479, 578, 804.
 Ambachts-gezel, 787, 788, 803.
 . -man, 31, 49, 58, 59, 64, 68, 71, 104, 106, 107, 310, 322, 325, 334, 335, 357, 442, 521, 585, 664, 665.
 Ambt (comptabel), 564.
 . ad vitam, 1.
 Ambulatoir, 187.
 Amende, 625, 637.
 . (profitable), 306.
 Ammunitie, 8, 9, 60, 285, 286, 362, 445, 737, 778, 803.

- Ammunition-goederen, 597.
 Amokspeler, 569, 753, 754.
 Amphioen, 36, 108, 131, 216, 257,
 266—269, 357, 381, 450,
 613, 694, 696, 710, 728,
 804, 805.
 • (particuliere), 268, 269.
 • (vervalschte), 269.
 • -societeit, 216, 265—267,
 357, 381, 513, 613, 696, 804.
 Anachoda, 257, 271—273, 409, 411,
 414, 434—437, 439, 442, 446,
 459, 460, 462, 469, 471, 611,
 694.
 Ancienniteit, 766.
 Anker, 65, 137, 383.
 Ankeren, 808.
 Annuleren, 213, 739.
 Antwoord, 261, 271, 292, 633.
 Apostil, 623.
 Apotheker, 557.
 Apparentie van genezing, 184.
 Appointement, 199, 200, 558, 623,
 624, 628—630, 637, 641, 643, 688,
 801.
 Approbatie, 192, 624.
 Arak, 21—23, 49, 52, 60, 63, 68,
 69, 71, 72, 84, 94, 134, 135,
 149, 160, 183, 225, 246, 248,
 • 325, 337, 339, 340, 343, 345—
 347, 360, 453, 491, 496, 541,
 572, 574, 595—597, 618, 657,
 658, 675, 694, 698, 699, 702,
 734, 739, 756, 772, 773.
 • -brander, 148, 541, 595, 596,
 657.
 • -branderij, 225, 441, 596, 646,
 658.
 • -stoker, 675.
 • -stokerij, 518, 535, 536.
 Arbeidsloon, 581.
 Archief, 315, 675.
 Archipel, 359.
 Archivarius, 510, 674.
 Areek, 131, 157.
 Armen (de), 203, 268, 394—397,
 399—401, 409, 455, 464,
 469, 496, 498, 532, 550, 555,
 576, 578, 582, 590, 597, 635,
 643, 644, 648, 654, 722, 808,
 809.
 • (buiten), 506.
 • (Mahomedaansche), 116.
 • -bus, 150, 203.
 • -geld, 15.
- Armoede, 320, 405, 481, 645.
 Arrest, 242, 257, 370, 482, 624, 634,
 637.
 Arrivement, 282.
 Artikel, 270, 634.
 • -brief, 2, 198, 222, 233, 331,
 374, 377, 380, 540, 541, 735.
 Artikelen van negotie, 94.
 Artillerie, 38, 123, 135, 172, 252,
 275, 285, 547, 563, 618,
 665, 666, 762, 798, 806.
 • -goederen, 751, 778, 780,
 810.
 • -majoor, 780.
 Artillerist, 79, 80, 85, 88, 92, 585,
 663, 664.
 As, 653.
 Assignatie, 320, 412, 420, 427, 514—
 516, 567, 586, 589, 677.
 Associëren (zich), 243.
 Assopatie, 404.
 Atap, 97, 98, 712.
 Attaque, 664.
 Attestatie, 291, 292, 538, 629, 632,
 634, 640.
 Attrapperen, 9, 707, 787.
 Audientie, 762.
 Authentiseren, 623, 625, 628, 630,
 632.
 Autorisatie, 640.
 Autoriseren, 1.
 Autoriteit (op eigen), 808.
 Avanturier, 375.
 Aversie, 528.
 Avond-beurt (Maleische), 13. •
 • -gebed, 64, 69, 72, 171, 172.
 • -kerk, 52.
 • -maals-tijden, 542.
 Azijn, 21, 24, 49, 59, 134, 183, 185,
 337—340, 342, 343, 345, 347,
 573, 574, 772, 773.
- Baal, 127.
 Baas, 335, 357, 425, 427, 474, 493,
 562, 578, 609, 762.
 • van Onrust, 137, 275, 283,
 284, 335.
 • v/d kaartenmakers, 137, 285.
 • • koperslagers, 136, 275.
 • • kruidmakers, 136, 275.
 • • kuipers, 137, 275.
 • • loodgieters, 136, 197, 275.
 • • metselaars, 136, 197.
 • • smeden, 136, 137, 252,
 275, 803.

- Baas** v/d timmerlieden, 44, 48, 136, 137, 275.
 . . wapenkamer, 38, 123, 135, 285, 562, 567, 621, 764, 798.
 . . zeilmakers, 137.
Bad (warm), 500—502.
Bafta, 317, 358, 382.
Bagage, 191, 198, 214, 296, 425, 679.
 . (gepermitteerde), 156, 192, 307, 371, 428—430, 524, 695.
Bailluw, 19, 187, 193, 209, 250, 269, 277, 366, 440, 443, 444, 499, 539, 581, 596, 597, 711, 722, 725, 727, 786.
Bak, 344, 345.
Bakker, 121, 207, 680, 722.
Bakmeester, 725.
Balans, 653, 727.
 . (Roomsche), 791.
Baldadigheid, 569, 570.
Balie, 666, 667.
Balk, 56, 761, 762.
Bamboe, 97, 98, 109, 506, 712.
 . (gebrande), 8.
Band (fidei-commissaire), 235, 236.
Bank, 170, 263, 600, 601, 805.
 . in de Tji-liwoeng, 148.
 . -actie, 350, 390.
 . -briefje, 204, 390, 391.
 . -courant, 193, 349, 350, 367, 390, 496, 523, 534, 802.
 . -geld, 412.
 . van leening, 105, 193, 284, 349, 350, 390.
Banneling, 121.
Bannissement, 242, 415, 527, 583, 678, 685, 708, 771.
Baptiseren, 550.
Baren (kinderen), 483.
Bariga, 129, 356.
Bark, 733.
Barkas, 72, 82.
Bataillon, 86.
Batoor, 60, 593.
Bazar, 152, 155, 162, 166, 449, 453, 712.
 . -geld, 449.
 . -meester, 142, 716, 717.
Beambtschrijver, 292, 486.
Beboeting, 407, 409.
Bebouwen, 208, 209.
Bede-dag, 142, 196, 239, 278, 332, 424, 517, 582, 675, 727, 729, 782.
Bederf, 127, 128, 210, 333, 341, 380, 626, 627, 681.
Bederven (lijnwaad), 739.
Bediende (geleend), 229.
 . v/d boom, 249.
Bedriegerij, 365, 800.
Bedrog, 277, 342, 439, 577, 800.
Beëedigen, 321, 474, 543, 685, 759, 764.
Beëediging, 756, 793.
Beeldhouwer, 197.
Beestiaal, 739.
Begraafplaats, 234.
Begravenis, 187, 226, 519.
 . -kosten, 394.
Begraven, 150, 165, 234, 590, 646.
Begrooten (legitieme portie), 555.
Behandeling (trouwe), 534.
Bekeuren (eene vrouw), 403.
Bekeurder, 578.
Bekken-slag, 150, 170, 433, 637, 786.
Beklagen (zich), 112.
Bekruissing, 58.
Belangen, 166.
Belasten, 598, 621, 622, 782.
Belasting, 114, 120, 150, 205, 247, 254, 273, 283, 289, 292, 319, 417, 456, 508, 509, 540, 565, 679, 715.
Beleedigen, 388.
Beleediging, 650.
Beleefdheid, 109.
Beleenen (goud, enz.), 496, 802.
Beleening, 349, 350.
Belegeren, 33.
Belemmering, 556.
Belending, 525.
Belooning, 114, 284.
Bemannig, 286.
Beneficiëren met een privilegie, 220.
Benefitie, 227.
 . van inventaris, 189.
Benoeming, 191.
Benzoë, 102, 355.
Berekening, 757.
Beroep (hooger), 249, 703, 707.
Beroepen (een predikant), 12.
Berottingen, 97.
Berouw, 788.
Bescherming, 787, 788.
 . (Comp^e), 57.
Beschrijver, 408.
Beschuit, 133.
Beslag (in) nemen (particuliere vaartuigen), 590.

Besmet, 542.
 Besmetting, 404.
 Besoar, 692.
 Besoigne, 27, 107, 220, 674.
 Bestaan (stout), 455.
 Bestel-kastje, 233, 420, 536, 538.
 Bestelling, 471.
 Besterfenis, 227, 392, 393.
 Betaalheer, 787.
 Betaals-rol, 10.
 . -tijd, 794.
 Betaling, 9, 10, 164, 556—558, 738.
 Beurs (Comp^r), 146.
 . (privé), 149, 189, 232, 604.
 Beuzeling, 212.
 Bevinding, 14, 543, 650.
 . (jaarlijksche), 75.
 Bewaarder, 215.
 Bewapening, 279, 286, 411.
 Bewindhebbers, 735.
 Bewijs, 214, 558.
 . (valide), 202.
 . -stuk, 642.
 Bezaauroede, 414.
 Bezending, 320, 515, 516.
 Bezetting, 62.
 Bezit (wettig), 314.
 Bezitting (Spaansche), 548.
 Bezorger van begrafenis, 226.
 Bezuiniging, 182.
 Bibliothecaris, 510, 674.
 Bibliotheek (Comp^r), 674.
 Bier, 24, 63, 134, 183, 188, 198, 232, 324, 339, 491, 700, 722.
 . -vat, 134, 700.
 Bil, 715.
 Billioen, 365.
 . -verklaring, 55.
 Billet, 494, 625, 630, 645—647.
 Billijkheid, 231, 389, 662.
 Bindrotting, 97.
 Binnen-fort, 433.
 . -moeder, 121.
 . -regent, 184, 188, 387, 491, 492, 501, 505, 544, 545, 568.
 Blaffert, 802.
 Blanco, 764.
 Bloed, 406.
 Blok, 444.
 Blijven van een schip, 650.
 Bode, 38, 643, 645—647, 801.
 . v/d Chineeschen raad, 190, 196, 433, 438, 444.
 . van Commissarissen van hu-

welijksche en kleine gerechtszaken, 13, 609.
 Bode van Schepenen, 191.
 Bodemerij-brief, 640.
 Boedel, 141, 142, 149, 150, 163, 189, 227, 330, 379, 393, 397—400, 477, 480, 482, 484—486, 554—558, 561, 564, 571, 585, 640, 647.
 . (Chineesche), 415.
 . (insolvente), 120, 187, 303, 564, 601, 602, 630, 658, 659.
 . -meesteren, 116, 120, 149, 150, 217, 229, 235, 314, 415—417, 429, 443, 445, 476, 500, 646, 647, 732.
 . -recht, 485.
 . -redderaar, 431.
 . -rekening, 388, 640, 647.
 Boek, 52.
 . -binder, 39, 62, 148.
 . -binderij, 147.
 . -houder, 14—16, 37, 42, 43, 48, 95, 96, 145, 193, 231, 267, 277, 278, 322, 323, 325, 326, 390, 609, 698, 795, 796.
 . . -generaal, 193, 284, 519, 520, 607, 608, 806.
 . . bank van leening, 117, 169.
 . . v/d diaconie, 114.
 . . v/h equipagie-kantoor, 104.
 . . Heemraden, 229.
 . . (inlandsch militair), 10, 201.
 . -jaar, 310.
 . -schuld, 557.
 Boei, 320
 Boeren-stuk, 587, 588, 605.
 Boete, 3, 4, 6, 8, 149, 164, 165, 328, 363, 462, 532, 539, 767.
 Boeijen, 291.
 . (in de), 386.
 Bok, 714.
 Bolwerk, 79.
 Bombardier, 38, 40, 45, 48, 58, 59, 62, 64, 88, 664, 665.
 Bondgenoot, 66.
 Boodschap, 104, 767.
 . (mondelinge), 142.

- Boodschap-ganger**, 104.
Boom, 262, 503, 504.
 • -briefje, 144.
 • -vruchten, 699.
 • -wachter, 8, 170, 410, 414, 436, 461, 495, 496, 508, 671, 672.
Boon, 23, 107, 122, 133, 491.
Boord (over) werpen, 534, 809.
Boosaardigheid, 568, 570.
 • -wicht, 179, 570, 754.
Boot, 83, 384, 694.
Bootsman, 39, 45, 48, 63, 64, 67, 68, 138, 310, 322, 325, 524.
Borax, 757, 769.
Borduren, 20.
Borg, 449, 561, 564, 738, 784, 785, 806.
 • -stellen, 169, 214.
 • -stelling, 141.
 • -tog, 13, 167, 280, 427, 462, 531, 561—564, 567, 629, 639, 640, 647, 676, 781.
Bos, 790.
Bosch, 110, 261, 262, 297.
 • -ganger, 42—44.
 • -scheiding, 638.
Boschieter, 38, 40, 41, 179, 323, 326.
Boter, 21, 23, 24, 59, 68, 134, 183, 188, 232, 325, 337—339, 342—344, 346, 347, 491, 573, 772, 777, 778.
Bottelier, 42—45, 267, 344, 345.
Bouteille, 135, 700.
Boutique, 711.
Bouwen (arak-stokerij), 535.
Bouw-materialen, 209.
 • -valligheid, 456.
Boven-landen, 62, 150, 212, 438, 440, 441, 449, 451.
Brand, 335.
 • -brief, 156, 538.
 • -lijst, 233.
 • -ijzer, 762.
Branden, 156, 163, 192, 234, 537, 687, 715, 762.
 • (arak), 135.
 • (kalk), 182.
Brander (geconmitteerde), 420, 524.
Brandewijn, 24, 25, 254, 339, 340.
Brandhout, 53, 61, 64, 71, 183, 185, 201, 340, 377, 491, 601, 666, 736.
 • -merk, 708.
Brandmerken, 788.
 • -spuitmaker, 335.
Brief, 27, 55, 222, 255, 471, 770.
 • (particuliere), 104.
 • -drager, 471.
 • -je (perkamenten), 108, 109.
 • -wisseling, 770.
Brieven-besteller, 121.
Brigadier, 86, 119, 546.
Broeder, 398, 399, 401, 402, 484, 485, 487.
Broek, 387, 388.
Broeijen van rijst, 520.
Brood, 121, 207, 432.
 • -bakkers-gewigt, 791.
 • -dronkenheid, 568, 570.
Brouillerie, 237.
Brug, 5, 294, 296.
Bruid, 402—404, 479, 480.
Bruidegom, 402—404, 480.
Bruidschat, 403.
Bruids-vrienden, 402, 403.
Brutaliteit, 374, 569.
Bruto, 499.
Buffel, 111, 503, 714, 715, 734.
 • -slachterij, 453.
Buiten-armen, 15.
 • -cingel, 636.
 • -fort, 5.
 • -kantoren, 6, 13, 14, 16—18, 20, 25, 27, 55, 75, 81, 83, 92, 106, 114, 152, 157, 164, 165, 168, 191, 193—195, 200, 201, 210, 211, 218, 220—223, 238, 239, 241, 254, 255, 266, 268—270, 276, 279, 281, 283, 285, 291, 295, 300, 301, 310, 311, 316, 318, 319, 329, 332, 333, 336, 337, 340, 342, 351, 371, 376—378, 380, 420, 421, 423, 426, 449, 469, 474, 492, 499, 510, 517, 521—523, 527, 528, 531, 534, 535, 543, 546, 559—563, 565, 567, 568, 583, 589, 591, 595, 598, 600—602, 607, 620, 621, 650, 652, 657, 663, 668, 676, 683, 686, 696, 697, 733, 735, 759, 760, 762, 763, 770, 776, 778, 779, 782, 786, 789, 798, 800, 806.
 • -post, 5, 66, 86, 177, 179, 250, 624, 703.
 • -regent, 16, 387, 388.
 • -sporgheden, 3, 5.
Burger, 3, 4, 19, 51, 143, 158, 174,

- 187, 210, 216, 359—361, 556,
612, 651, 684, 697, 720, 734,
735, 756, 770, 788, 812, 818.
- Burger (Bandaasch), 799.
 • (inlandsch), 493.
 • -collegie, 430.
 • -kompagnie, 106.
 • -officier, 304.
 • -schap, 4.
 • -staat, 164.
 • -stand, 304.
 • -vaartuig, 774, 775, 799.
 • -vrijdom, 735, 800.
 • -wacht (inlandsche), 723.
- Burgerij, 106, 193, 679, 806.
 • (inlandsche), 121.
- Burgwal, 228.
- Buskruit, 65, 158, 200, 201, 280,
287, 295, 296, 377, 411, 534,
608, 680, 751, 759, 769, 778,
780, 799, 800, 809.
- Buur, 265, 485.
 • (naaste), 441.
 • -man, 445.
- Bijbel, 11, 13.
 • (Maleische), 148.
- Bijboekje (Bataviaasch), 122.
- Bijeenkomst, 480.
- Bijlage, 55.
- Bijwacht, 308.
- Bijwif, 406.
- Bijzit, 477, 481, 483, 484.
- Caal, 317, 358, 382, 756, 757.
- Cabessa, 129, 356.
- Cachet, 156, 367.
 • volant, 199.
- Cadet, 146, 147, 159, 191.
- Calamiteit, 290.
- Calange, 182, 250, 375, 376, 419,
582, 597, 619, 654, 655, 658,
667, 690, 696, 704, 714, 716,
718, 722, 725—727.
- Calangebabel, 615, 684.
- Candeur, 17, 348.
- Caprice, 224, 790.
- Captie, 317, 464, 468, 608.
- Cardamon, 181.
- Cargasoen, 654, 694.
- Cartabel, 632.
- Cassas, 317, 382.
- Casserren, 153, 268.
- Catalogus, 6, 431, 494.
- Catechisatie, 11—13.
- Cauteien, 266, 417.
- Cautie, 427, 462, 485, 488, 507,
561—563, 567, 586, 612,
640, 677.
 • de restituendo, 482.
- Cautionaris, 785.
- Caveren, 128, 139, 499, 564, 719.
- Cavillatiën, 9, 499.
- Censor der drukkerij, 495.
- Censuur, 255.
- Ceremonie, 403, 481.
- Ceremonieel, 418, 466, 480, 764,
765, 768.
- Certificaat, 6, 8, 205, 434, 435,
441, 508, 626, 645, 763.
- Certificatie, 640.
- Cesserren, 545, 546.
- Cessie, 640.
- Charter, 15, 220, 279, 388, 612, 799.
- Chirurgie, 193, 540, 544, 661.
- Chirurgijn, 41—44, 48, 58, 59, 67,
68, 70, 71, 193, 423,
424, 557, 629.
 • -majoor, 193.
- Chocolade, 168.
- Christen, 313, 314.
 • (inlandsch), 361, 578, 718.
- Christendom, 206, 361.
- Cider, 700.
- Cipier, 39.
- Circulaire, 17.
- Circumstantiën, 768.
- Citatie, 474, 633—637, 639.
 • (edictale), 238, 313, 314.
 • -briefje, 628.
 • -geld, 636, 637, 639.
- Citeren, 646, 764.
- Civilitieit, 767.
- Clausule, 415, 416, 554, 555, 559,
738.
- Client, 518, 527, 763.
- Codicil, 16, 624.
- Cognoscement, 270, 755.
- Collationist, 555, 674.
- Collecte, 601, 677.
- Collecteren, 700, 717.
- Collecteur, 204, 458, 718, 719, 727.
- Collegie van kleine zaken, 118, 643.
 • • zee en commercie-za-
 ken, 117, 118.
 • • justitie, 121, 149.
- Colluderen van pachters, 708.
- Collusie, 355.
- Combattant, 511.
- Commandant, 158, 179, 665, 666.
 • Engelsch schip, 109.

- Commandement, 66.**
Commandeur, 8, 33, 62—65, 82, 93,
 102, 125, 137, 172,
 186, 193, 215, 282,
 318, 321, 322, 324,
 327, 332, 335, 342,
 407, 424, 425, 462,
 511, 561, 563, 571,
 572, 608, 697, 698,
 737, 806.
 . v/d Indische zee, 697.
 . werf, 546.
Commandeurs-schip, 25.
Commando, 9, 49, 60, 374, 665, 666.
Commensaal, 599, 724.
Commensalen-houder, 538, 539, 725.
Commiseratie, 143.
Commissaris Bank van leening, 105,
 117, 118, 169, 193, 509,
 512, 513, 523.
 . Bank courant, 117,
 118, 370, 429.
 . over den inlander, 232.
 . van huwelijksche en
 kleine gerechts zaken,
 13, 228, 429, 444, 609,
 648, 649.
 . v/d kleine rol, 473.
 . v/h klein zegel, 204,
 205, 457, 458.
 . politicus, 6.
 . v/d prauwvoerders,
 269.
 . Raad van justitie, 166,
 167, 552.
 . tot de verlossing, 29,
 585.
 . zee en commercie za-
 ken, 649.
 . -huisje, 448.
 . -rol, 107.
Commissiant, 98.
Commissie, 145, 161, 443, 457, 558,
 559, 735, 736, 784.
 . (justitiële), 211, 212.
 . -geld, 646.
 . -visite-kantoor, 13, 28,
 519.
Committeren, 1.
Communicatie, 642.
 . -brief, 494.
Compagnie (Engelsche O. I.), 610,
 736.
Comparant, 203, 210, 464.
Compareren, 433, 444, 575, 646, 766.
- Comparitie, 626, 638, 763.**
 . van goede mannen, 635.
Compendium, 392.
Compenseren (verlies), 216.
Composeren door pachters, 700.
Compositie, 260, 577, 775.
Compromis, 626.
Comptabel, 379.
Concipiëren, 627, 633.
Conclusie, 270.
Concurrentie, 564, 659.
Concussie, 113.
Condemnatie, 90, 328, 623, 625, 628,
 642.
 . -gelden, 121.
 . -rekening, 54.
Condemneren (Europeanen in de
 ketting), 527.
Condescendance, 166.
Confessie, 291, 625, 629, 632.
Confiscabel, 711.
Confiscatie, 90, 143, 213, 214, 216,
 217, 233, 249, 260, 261, 266—
 269, 297, 317, 355, 360, 381, 382,
 407, 467, 471, 517, 531, 536,
 610—612, 615, 625, 637, 651,
 655, 681, 684, 685, 700, 703, 710,
 714, 720, 755, 756, 774, 799.
Confisqueren, 284, 289, 537, 598,
 654, 683.
Confrater, 552, 763.
Confrontatie, 759.
Confronteren, 14, 248, 702.
Confrontist, 28, 122, 206.
Confusie, 274, 280, 283, 315, 385,
 457.
Conniventie, 125, 133, 355, 372, 376,
 409, 471, 700, 722.
Conniveren, 265, 685.
Conquest, 55.
Consent, 158, 164, 234, 290, 300,
 402, 469.
Consenteren in submissiën, enz., 775
Consideratiën van van Imhoff, 673.
Constabel, 172, 179, 267.
Constitutie, 623, 641.
Consultatie, 632, 642.
Consumptie, 74, 142, 295, 377, 449,
 518, 658, 699.
 . -rekening, 342, 378.
Contant (à), 124.
Contanten, 24, 25, 74, 75, 106, 120,
 121, 215, 224, 227, 231, 268,
 339, 342, 343, 404, 481, 573,
 574, 626, 784, 802.

- Continentie, 575, 576.
 Contingent, 113, 237, 291, 603, 606.
 Continuatie, 623, 634.
 Contrabande, 259, 317, 692.
 Contract, 66, 111, 152, 472.
 Contraincte, 661.
 Contra-interrogatoriën, 629.
 • -pretensie, 556.
 • -venteur, 622, 667, 669, 720.
 • -salut, 547, 548, 610.
 • -vragen, 474, 558.
 Contributie, 159.
 Conventie, 642.
 Conversatie, 485.
 Convooi, 654.
 Contubernaal, 443.
 Copiëren, 623, 625, 628, 630, 632.
 Cornet, 39, 41, 48, 50, 51, 87, 511, 679.
 Corps (en), 767.
 Corpus delicti, 654.
 Correctie (domestieke), 415.
 Correspondent, 198.
 Correspondentie, 734—736, 770.
 • (particuliere), 222.
 Corresponderen (met den gouverneur van Java's N. O. kust), 526.
 Corrigeren (gevoelig), 406.
 Costumade, 697.
 Coucheren (acten, enz.), 628.
 Cours, 281, 791, 793.
 Couvert (apart), 216.
 Creatie, 213.
 Crediet, 56, 256, 350, 513, 556, 794.
 Crediteren (winst-rekening), 329.
 Crediteur, 10, 482, 564, 601, 661, 784.
 Cubebe, 622.
 Cultiveren, 811, 812, 819.
 Cultuur, 178, 290, 299, 461.
 Curator, 557.
 • ad lites, 105, 120, 141, 163, 379, 431, 509, 518, 561, 562, 597.
 Curcuma, 291, 363.
 Cijfer, 10.
 • -gereedschap, 105.
 Daad (op heeter), 754.
 Dagement-geld, 636.
 Dagloon, 335.
 • -looner, 803.
 • -register-houder, 675.
 • -teekening, 281.
 • -vaarden, 242, 313, 389, 474, 558, 634, 650.
 Dagvaarding, 444, 584, 635.
 • -verhaal, 779.
 Dalen van de markt, 581.
 Dam, 565.
 Damar, 419.
 Dateren, 390.
 Datjin, 707, 791.
 Datum, 442, 764.
 Debaucheren, 787, 788.
 Debiet, 554, 596.
 Debiteur, 75, 556, 591, 661.
 Deboursement, 560.
 Decentie, 767.
 Decharge, 125.
 Decisie, 404, 706.
 Declaratie, 171, 279, 527, 609, 629, 631, 632, 649, 806.
 • van kosten, 428, 642, 643, 688.
 Declaratoir, 29, 291, 292, 640.
 Decretatie, 624.
 Decriëren (klein-geld), 786.
 Deductie, 166.
 Defaillant, 474.
 Defalqueren (armen-aandeel), 268.
 Defaut, 474, 623, 641, 642.
 Defensie, 290, 671.
 Defroyement (zendingen), 625.
 • van inlandsche vorsten, 99.
 Defroyeren (zendingen), 594.
 Degen, 80, 81, 306.
 Degoutant, 479.
 Degouteren (visschers), 230.
 Deken, 180, 183.
 Dek-officiëren, 21—23, 25, 338, 340, 342, 343, 345, 573, 574, 608, 733, 751, 772, 774, 778, 810.
 Deksel, 234.
 Delict, 374, 386.
 • (crimineel), 569, 570, 678, 679.
 • (domestiek), 590.
 Delinquant, 114, 292, 526.
 Demanuëren, 18, 223, 303, 517, 808.
 Deminutie, 320.
 Demonstratie, 559.
 Deo (pro), 271.
 Departement, 14.
 Dépêche, 373.
 Dépêcheren (Comp^s schepen), 560.
 Deportement, 342, 756.
 Deportereren, 113, 125, 268, 548, 644, 685.
 Deposant, 242.

- Depositie, 291, 292.
 Deposito (à), 120, 157, 350, 523.
 Derde-meester, 49, 58, 59, 62, 67, 70.
 . -waak, 159, 608, 751, 778, 807, 809.
 Derham (zilver), 797.
 . Djawa, 282, 791.
 Descendenten, 402, 555.
 Deserteren, 202, 319, 568.
 Deserteur, 736, 788.
 Desertie, 415, 447, 787, 788.
 Destinatie, 513, 517, 612.
 Detachement, 664—666.
 Deur, 726, 766.
 . -waard, 196, 199, 558, 635, 637, 643, 767, 801.
 Devolveren van het commando, 665.
 Diaconie, 14—16, 52, 105, 114, 165, 203, 303, 463, 506, 544, 545, 610.
 . -armen, 164, 305, 408, 423, 424, 494, 532, 575, 681, 786.
 . -kas, 15.
 Diakenen, 117, 303, 429, 506, 507, 539.
 Diamanten, 70.
 Dictamen, 808.
 Dictum, 623, 624, 628, 629.
 Dief, 235.
 . -stal, 292, 302, 308, 533.
 Dienaar (Comp^s), 3, 4, 29, 93, 109, 112, 117, 118, 120, 145, 192, 197, 210, 211, 216, 219, 222, 231, 239, 280, 294, 300, 310, 330, 407, 408, 420, 421, 429, 456, 462, 493, 496, 521, 523, 525, 542, 561, 565, 578, 582, 592, 594, 595, 597, 601, 651, 659, 661, 669, 674, 675, 677, 683—685, 697, 720, 756, 757, 770, 783, 784, 787, 788.
 . (comptabel Comp^s), 561.
 . (gequalificeerd Comp^s), 467.
 . (gevangen Comp^s), 201, 346.
 . (insolvent overleden Comp^s), 690.
 . (ontslagen Comp^s), 545.
 . (overleden Comp^s), 163, 202, 331.
 . (permanent Comp^s), 329.
 . (repatriërend Comp^s), 141, 242, 412, 524.
 Dienaar (voortvlugtig Comp^s), 318.
 . (subaltern Comp^s), 463.
 . (ziek Comp^s), 491.
 . v/d pen, 100.
 . (inlandsch) der justitie, 54.
 Dienst (Comp^s), 159, 268, 330, 413, 419, 430, 540, 541, 568, 572, 671, 735, 755, 759, 765, 767, 788.
 . (vreemde), 787.
 . (in) nemen, 225, 423.
 Dieverij, 624.
 Dilai, 766, 784.
 Dimoveren, 356.
 Directeur, 37, 93, 164, 372, 462, 531, 563, 697, 698.
 . -generaal, 6, 13, 28, 110, 115, 119, 122, 123, 127, 129, 132, 143, 146, 157, 158, 164, 173, 242, 243, 333, 342, 364, 408, 432, 461, 462, 467, 515, 541, 597, 609, 651, 668, 671, 680, 684, 739, 760, 781, 784, 794, 795.
 . Bank van leening, 169.
 Directie, 200, 561, 562, 564.
 . (China-), 160.
 . (generale), 6.
 Discipline, 373.
 Discours, 542.
 Discretie, 245, 418.
 Dispencier, 37, 96, 100.
 Dispens, 198, 562.
 Dispensatie, 312.
 Dispositie, 643.
 . (fidei-commissaire), 464.
 Dispositief, 630, 688.
 Dispuut, 9, 230, 247, 284, 452, 494, 495, 499, 508, 543, 599, 631, 691, 699, 700, 720.
 Dissimulatie, 267.
 Distinctie, 767, 768, 806.
 District, 237, 262, 433, 443, 449, 543, 602, 603.
 . (rijst-gevend), 112.
 Djoekoeng, 152.
 Dochter, 394—402, 454, 479, 484—486, 489, 490.
 Docter, 557.
 Docteres, 557.
 Doek, 52, 69, 72, 214, 684.
 Doekje, 506.
 Doleantie, 125.
 Doleren (bij de Regering), 389.

- Domein, 148, 451,
 Domeinen (Jakatrasche), 680.
 Domicilie (vast), 434.
 Domicilium, 141, 218, 489, 575, 619.
 • (fixum), 719.
 • citandi et executandi,
 370, 482, 641.
 Donateur, 464.
 Donatie, 314, 624.
 Donatio inter vivos, 464.
 Dongris, 317, 358, 382.
 Dood, 481, 555.
 • -brieffe, 494.
 • -kleed, 180.
 • -rekening, 141, 379, 523.
 Dooden (werkw.), 509, 588, 589.
 Doodschieten, 570.
 • -schuld, 158, 658, 659, 690.
 • -straf, 226, 257, 482, 754, 775.
 Doofstom, 478.
 Doopbekken, 167.
 Doopen, 454, 455.
 Doorgraving, 565.
 Doornstruik, 503, 504.
 Doosje, 109.
 Douceur, 28, 118, 135, 136, 138,
 139, 161, 168, 191, 202, 220, 232,
 244, 283, 284, 298, 303, 544, 547.
 Draad, 156.
 Draagbeest, 263.
 • -volk, 594.
 Dragen (bij zich), 357, 440.
 Dragonder, 39, 41, 47, 49, 50, 52,
 569.
 • -lijfswacht, 207, 510, 511.
 Drank, 50, 120, 134, 135, 467, 491,
 538, 539, 547, 599.
 • (sterke), 722, 724, 725.
 Dranken (Europeesche), 694.
 Dreg, 137.
 Drinkwaar, 180, 537.
 • -water, 158.
 Droogte, 729.
 Drossaard, 440, 596, 597.
 Drossen, 624.
 Druif, 76, 270.
 Drukken, 148, 457, 493, 534.
 Drukker, 148, 553.
 Drukkerij, 147, 493, 495.
 Drukloon, 495.
 Dubbelhuid, 384.
 Dubbeltje, 55, 224, 785, 786.
 Ducaton, 145, 207, 215, 224, 227,
 366, 369, 428, 449, 515, 516,
 792.
 Duigen, 56.
 Duiker, 169.
 Duim, 790.
 • -steek, 134.
 Duisterheid, 142.
 Duit, 55, 56, 237, 256, 294, 680,
 777, 793.
 • Djawa, 797.
 Duizend-been, 9.
 Dukaat, 364, 366, 368, 516, 517, 791.
 Duperen (Chinesche officieren), 414.
 Duplicaat, 165.
 Dupliek, 166, 261, 271, 292, 633.
 Duurte, 219, 528.
 Dwang, 220.
 Dijk (op den) jagen, 4.
 Echtscheiding, 392, 405, 406, 482,
 483.
 Educatie, 105.
 Eed, 2, 10, 111, 128, 135, 216, 336,
 378, 408, 419, 499, 556, 575,
 584, 618, 654, 656, 677, 735,
 765, 767, 778, 787, 794, 796.
 • van purge, 17, 18, 124, 215.
 • trouwe behandeling, 128.
 • -formulier, 582.
 Eerbied, 484.
 • -lijkheid, 18.
 • -schoten, 375.
 Eetwaar, 473, 537, 724.
 Effenstellen (bevindingen van buiten-
 kantoren), 14.
 Eigendom, 312—314, 812, 819.
 Eigendoms-bewijs, 818, 820.
 • -brief, 525.
 Eiland, 195, 249.
 Eisch, 75, 80, 81, 83, 106, 107, 110,
 166, 184, 224, 241, 281, 291,
 292, 295, 316, 336, 351—
 353, 421, 422, 475, 530, 531,
 628, 633, 637, 680, 686, 755,
 760, 761.
 • (jaarlijksche), 310.
 Eischen (werkw.), 53, 223, 688.
 Eischer, 271, 444, 688.
 El, 132, 786.
 Ellemaat, 790.
 Elusie, 807.
 Emanciperen (slaven), 150.
 • (zich), 196, 231.
 Emballage, 130.
 Emolumenten, 14, 28, 120, 134,
 229, 446, 501, 510, 521—523,
 528, 529, 545—547.

- Emolumenten (dubbelde), 185.
 Emplooi, 565.
 • (buiten), 207, 254, 545.
 Engel (gewicht), 791—793.
 Enquête, 261, 559, 642.
 Epidemie, 363.
 Equipage, 50, 52, 60, 93, 670, 776.
 • -boekhouder, 137.
 • -goederen, 316, 327, 377, 378, 670, 760.
 • -kantoor, 657.
 • -meester, 82, 94, 125, 195, 372, 377, 378, 562, 663, 695.
 • -opziener, 39.
 • -pakhuis, 275.
 • -rekening, 378.
 • -werf, 762.
 Equipant, 654.
 Erf, 456, 595, 719.
 • (ledig), 208, 209.
 • -deel, 484.
 Erfenis, 227, 392—399, 401, 416, 485, 488, 490.
 Erfgenaam, 10, 15, 197, 233, 303, 389, 415, 416, 462, 487, 557, 601.
 • (fidei-commissair), 314.
 • (universeel), 554, 555.
 Erfloating, 487.
 • -portie, 416.
 • -regt, 314.
 • -stadhouder, 336, 735.
 Erreur, 532, 607, 608.
 Erven (werkw.), 478, 487, 488, 555.
 Erwten, 23, 108, 133, 491.
 Eskader, 375, 418, 736.
 Essayeur, 794, 798.
 Essayeurs-winkel, 578.
 Etablissement (Engelsch), 217.
 Eten, 538, 724.
 Etens-tijd, 346.
 Etmaal, 726.
 Evangelie, 527, 528.
 Examen, 204.
 Examinatie, 291.
 Examineren, 28, 227, 248, 285, 425, 558, 643, 649, 650.
 Excellentie, 1.
 Exceptie, 6, 163, 634, 642.
 Excessen, 125, 154, 378, 418, 536, 537, 661.
 Excuus, 767.
 • -briefje, 552, 553, 763.
 Excuseren (zich), 763.
 Executabel, 428, 609.
 Executeren, 637, 754.
 Executeur, 149, 330, 331, 379, 416, 431, 462, 561.
 • -testamentair, 189, 557, 558.
 Executie, 624, 630.
 • (parate), 30, 105, 456, 508, 513, 754.
 Executrice, 485.
 Exerceren (militairen aan boord), 375.
 Exhiberen (vraagpunten), 649.
 Exilie, 527, 583.
 Expediënt, 253, 256.
 Expediëren, 190, 419.
 Expeditie, 510.
 • -geld, 101, 787, 800.
 Exploiteren (mandamenten), 639.
 Extenderen (declaratien), 632.
 Extract, 16, 210, 576, 632, 787, 800.
 • verleenen, 425.
 Extra-douceur, 524, 529.
 • -luitenant, 88.
 • -rantsoen, 24.
 • -vuurwerker, 45, 48, 62, 64.
 Extraheren (rekeningen, enz.), 645.
 Fabriceren (suiker-brooden), 269.
 Fabriek, 125, 182, 252, 335, 562, 608, 666, 667.
 Faciliteeren (het verblijf van vreemde schepen), 514.
 Factuur, 72, 157, 215, 241, 270, 271, 532, 608, 663, 668, 669, 676, 761, 798.
 • -houder, 668, 798.
 • -ongelden, 56, 61.
 Facto (de), 711.
 Falsaris, 712.
 Familiariseren (zich), 614.
 Familie, 697, 698, 809.
 Fantaisie, 226.
 Fatigue, 572.
 Fatsoen, 429.
 Faveur, 225, 302, 551.
 Favoriseren (de suiker-pacht), 248.
 Feestdag, 613, 727.
 Fidei-commis, 234, 289, 311—315.
 • -commissair, 464.
 Fiscaal, 19, 37, 95, 96, 100, 216, 260, 266, 268, 269, 291, 361, 375, 376, 386, 550, 656, 658, 669, 799.
 • retour-vloot, 198, 779.

- Flesch, 537.
 Fluweel, 20, 132.
 Foelie, 18, 97, 132.
 Fonds, 5.
 . van Schepenen, 308.
 Formatie, 552.
 Formulier, 12, 336, 584, 735.
 Fort, 53, 58, 62, 98, 200, 201, 281, 377, 666.
 Forteres, 179.
 Fortificatie, 72, 90, 107, 328, 329, 732.
 Fourneren (een proces), 642.
 Fraudatie, 381, 624.
 Fraude, 36, 116, 133, 234, 294, 409, 447, 577.
 Frauderen, 249, 611, 708, 705—707, 710.
 Fruit, 695, 700.
 Fugitief, 719.
 Fundamenten, 209.
 Fust, 798.
 Fijnheid, 791.
 Fijnte, 317.
- Gaatje, 56.
 Gage, 10, 27, 53, 60, 119, 140, 181, 184, 185, 191, 202, 278, 293, 328, 379, 413, 469, 493, 501, 510, 521, 523, 524, 545, 546, 553, 565, 585, 595, 617, 625, 669, 671, 725, 781, 807, 808.
 . (afgeschreven), 521, 808.
 Gageren, 205.
 Galei (Venetiaansche), 8.
 Galjoen, 345.
 Gallerij, 196.
 Gangbaar, 207, 282, 366, 368, 369.
 . verklaring, 145, 516, 797.
 Gantang, 716, 790.
 Garbuleren, 97.
 Garen, 20, 132, 178, 180, 506, 713.
 . (katoenen), 35, 57, 217, 237, 238, 290, 358, 450, 475, 526, 604—606.
 Gariöfel-nagelen, 132.
 Garnalen, 155, 245, 247, 699, 716.
 Garand, 640, 708.
 Garnizoen, 52, 80, 87, 422, 530.
 Garnizoens-boek, 310.
 . -boekhouder, 16, 96.
 . -kas, 432.
 . -ongelden, 50—52.
 Gealimenterde, 506.
 Gebed, 52, 60.
- Gebergte, 241, 502.
 Gebied (Comp^s), 618.
 Geboefte, 209, 439.
 Geboorte (onechte), 478.
 Gebouw, 53.
 . (Comp^s), 97, 98, 107, 218.
 Gebrek, 572.
 Gebruik (dagelijksch), 93, 97, 98.
 . (huisselijk), 93.
 . (matig), 94.
 Gecommitteerde, 139, 537.
 . (extra-ordinair), 139.
 . v/d inlander, 8, 92, 109, 193, 237, 256, 262, 265, 269, 272, 290, 357, 362, 363, 392, 403, 411, 433, 441, 443, 444, 448, 476, 509, 540, 576, 584, 588, 602, 684, 753, 806, 811.
 . uit den Raad van justitie, 199, 203, 204.
 Gecondemneerde, 54.
 Gedaagde, 271.
 Gedicht, 494.
 Gedoente, 802.
 . (ongerijmd), 226.
 Gedomilieerd, 239.
 Geelgieter, 38.
 Geesselen, 788.
 Geesseling, 143, 708.
 Geestelijke (Roomsche), 620, 659.
 Geestelijkheid, 168.
 Gegagieerde, 120.
 Gehalte, 578, 581, 795, 796.
 Geheimschrijver, 106.
 Geit, 714.
 Gekwetst, 754.
 Geld, 36, 55, 74, 93, 106, 152, 157, 160, 203, 208, 225, 242, 303, 320, 415, 427, 467, 480, 515, 527, 532, 534, 559, 564, 567, 714.
 . (Comp^s), 562.
 . (contant), 140, 606.
 . (grof), 224, 256.
 . (half), half goed, 140.
 . (Indisch), 668, 669.
 . (klein), 786.
 . (koper), 224, 237, 256.
 . (ligt), 33, 47, 63, 67, 293, 329, 385.
 . (zilver), 224, 237.

- Geld, (zwaar), 33, 47, 63, 67, 71, 329.
 . -eisch, 515, 516.
 . -kamer, 139, 780, 781, 784.
 . . (groote), 119, 203.
 . -kas (dagelijksche), 118, 119.
 . . (groote), 122, 123.
 . -kist, 16.
 . -som, 764.
 . -specie, 56, 420.
 . -verstreking, 111.
 . -verzending, 677.
 Gelde (te) maken, 369.
 Geleide-missive, 208.
 Geloof (Luthersch), 454.
 . (Mahomedaansch), 153, 154.
 Gelooft-verandering, 454.
 Gelijkstandig, 210.
 Gelijkstelling, 207, 254, 553.
 Gemagtigde, 370, 721.
 Gemak, 53.
 Gember, 108, 699, 728.
 Gemeen, 10.
 . -schap, 571.
 . . van goederen, 393, 481.
 Gemeente 542.
 . (Gereformeerde), 429, 535.
 . (Luthersche), 535.
 . (Maleische), 11, 12.
 . (Nederlandsche), 10, 12, 675.
 . (Portugesche), 11—13.
 Gemoedsdrift, 661.
 Genade-brood, 572.
 Geneeskundige, 541.
 Generaal, 1, 2, 336.
 Genezing, 504.
 Genie-officier, 423.
 Gequalificeerde, 806.
 Gerecht, 484, 485.
 Gerechtigheid, 135, 162, 289, 538, 541, 658—660, 705, 709, 725, 728, 795, 805.
 . (s Heeren), 167, 244, 315, 464, 508.
 Rechtszaken (kleine), 166.
 Gereedschappen, 133.
 Gerief, 109, 156, 157.
 Gerigts-plaats, 624.
 Gerrassen, 317, 358, 382.
 Gerustheid, 388.
 Geruststelling, 564.
 Geschavotteerde, 583.
 Geschenk, 58, 243, 329, 402.
 Geschil, 245, 247, 716.
 Geschut, 76, 158, 287, 554, 597, 671, 672.
 Gespuis, 209, 235.
 Gesteente (edel), 507, 566, 764.
 Gestommel, 107.
 Getrouwheid, 17.
 Getuige, 203, 211, 482, 486, 558, 559, 575, 584, 585, 634, 636, 637, 650.
 Getuigen-geld, 629, 640.
 . -verhoor, 558.
 Getuigenis der waarheid, 584, 624, 649, 650.
 Gevangene, 291.
 . (sriminele), 114, 426.
 Gevecht, 280.
 Gevlekt, 739, 740.
 Gewaad, 617.
 Geweef, 214, 685, 687.
 Geweer, 8, 9, 51, 60, 179, 241, 285, 289, 290, 375, 382, 445, 567, 569, 570, 600, 671, 754, 764.
 . (irreparable), 800.
 Geweldiger, 38, 62, 64, 540, 569.
 Gewetens-dwang, 154.
 Gewicht, 162, 194, 195, 250—252, 270, 273—277, 282, 367, 499, 530, 539, 653, 715, 727, 739, 777, 786, 789, 790, 796.
 Gewin (vuil), 368, 556.
 Gewoel, 107.
 Gewijsde, 527.
 Gezaghebber, 62, 248, 292, 373, 733.
 . -voerder, 413.
 Gezant, 617.
 . (inlandsch), 121.
 Gieten, 554, 597.
 Gingam drongam, 388.
 Glas-nagels, 169.
 Glazenmaker, 38.
 Globe, 147.
 Godsdienst, 11, 154, 488, 498, 528, 613, 615.
 . (Luthersche), 455.
 . (Roomsche), 620, 659.
 . -oefening, 614, 620.
 Godshuis, 16, 120, 124, 148, 416, 544, 601, 661.
 Goede manschap, 626.
 Goederen (beschadigde), 208.
 . (Comp^r), 207, 227, 243, 562.

- Goederen (gepermitteerde), 215, 216, 360.
- (invendibele), 663.
 - (losse), 236, 370, 481, 638, 644, 645, 647.
 - (onbekwame), 120, 760.
 - (ongepermitteerde), 536, 537.
 - (onroerende), 220, 627.
 - (particuliere), 383, 560, 561.
 - (roerende), 465, 627.
 - (vaderlandsche), 132, 164, 165, 188, 668.
 - (vaste), 220, 234, 236, 289, 311—313, 315, 349, 369, 370, 463, 464, 481, 497, 498, 517, 540, 585, 638, 644, 645, 647, 738, 801.
- Goeni-zak, 621.
- Gong-slag, 150, 646.
- Gonting, 452.
- Gort, 23, 107, 491.
- Goud, 70, 99, 215—217, 221, 224, 261, 263, 351, 354, 355, 481, 496, 577, 579, 581, 651, 692, 740, 755, 791, 807.
- -draad, 20.
 - -smid, 578, 581, 752.
 - -werk, 216, 577—579, 581.
- Gouvernante, 1, 2, 336.
- Gouvernement, 51—53, 99, 200.
- (generaal), 205.
- Gouverneur, 37, 48, 49, 52, 93, 95, 96, 99—101, 107, 164, 171, 372, 462, 519, 526, 531, 563, 697, 698, 732.
- Generaal, 106, 141, 190, 191, 236, 241, 255, 282, 290, 300, 351, 403, 438, 439, 445, 457, 458, 510, 540, 590, 660, 661, 671—673, 701, 719, 725.
- Graan, 100, 101, 103, 111, 113, 143, 146.
- -magazijn, 123, 133, 139, 276, 283, 298, 520, 521, 562, 662.
- Gracht, 179.
- Graf, 234.
- Gratie, 267, 463.
- Gratis, 109, 171.
- Grens-regeling, 241.
- -scheiding, 525.
- Grobbejak, 344, 345.
- Groenten, 25, 66, 340, 344.
- Groenten-kramen, 224, 246, 680, 711.
- Groep, 175, 176.
- Grooten (inlandsche), 121, 770.
- Grootheid (ingebeelde), 593.
- -kassier, 15, 16, 118, 119, 122, 516, 563.
 - -majoor, 86.
 - -moeder, 396, 399—401.
 - -vader, 396, 399—401.
 - -winkelier, 119, 140, 427, 562.
- Gros, 292, 624, 625, 631, 632, 637, 639—642.
- Grosseren, 625—627, 629, 632, 633, 635, 637, 639, 640.
- Guinees, 25, 97, 180, 317, 339, 340, 358, 382.
- Guastos, 470, 638.
- Guitarijen, 104.
- Gijzeling, 444, 473, 474, 643, 661, 801, 802.
- Haaijen-vinnen, 230, 245, 699.
- Ilacquetten, 230.
- Ilagjes-dag, 25, 26, 338, 340, 345.
- Ilalf-dek, 346.
- Ilalvering, 807.
- Ilamans, 317, 358, 382.
- Iland (in bewaarder) nemen, 630.
- (onder de), 162.
 - -boom, 791.
- Ilandel, 57, 217, 653.
- (Comp^r), 467.
 - (gepermitteerde), 302, 448.
 - (ongepermitteerde), 266.
 - (particuliere), 128, 265, 316, 619, 624, 667, 735.
 - (verboden), 198, 233, 267, 268, 381, 383.
 - (vrije), 431.
 - aan schepen, 253, 254.
 - in specerijen, 226.
 - -drijven, 477.
 - -societeit (Padangsche), 109, 213.
- Ilandelaar, 198, 217, 249, 584, 703, 709.
- (Manilaasch), 190.
- Ilandgeweer, 80, 179, 306, 799.
- -langer, 38, 40—47, 49, 58, 59, 63, 67, 71, 88, 322, 323, 325, 326, 664, 665.
 - -teering, 432, 433, 437.
 - -werk, 405.
- Ilanengevechten, 115, 159.
- -vechterij, 717.

- Hardiesse, 263.
 Harpen (peper), 129.
 Harping, 590.
 Harpuijs, 384.
 Hasard, 130, 216.
 Haven, 201, 377.
 . (vreemde), 121.
 Hebzucht, 802.
 Heeler, 800.
 Heemraden, 3—5, 120, 148, 163, 168, 193, 229, 292, 294, 315, 391, 429, 430, 506, 508, 525, 530, 533, 535, 565, 566, 595—597, 646, 647, 723, 820.
 . -bos, 790.
 Heer (de), 315, 658.
 Heeren XVII^{em}, 28, 178, 190—192, 197, 198, 217, 218, 222, 236, 280, 310, 319, 332, 334, 348, 410, 411, 420, 457, 472, 514, 517, 521, 523, 532, 535, 536, 585, 592, 617, 661, 668, 675—677, 761, 776, 780.
 Heerendienst, 162, 593, 594.
 Heffen, 565, 679, 725.
 Heiden, 361.
 Hek, 209, 726.
 Hemd, 180, 183.
 Herberg, 36, 453, 538, 539, 599, 717, 721, 722, 724, 725.
 Herbergen (Chinezen), 440.
 Herbergier, 721, 724.
 Hermaken (kruit), 778.
 Herstellen, 5, 208.
 Hert, 714.
 Hertrouwen, 407, 483, 488, 571.
 Hoedjes-schelling, 792.
 Hoep-ijzer, 133, 771.
 Hoezee, 200, 376.
 Hofdienst, 593, 594.
 . -grootte, 770.
 . van Holland, 204.
 Hol van een schip, 667.
 Honger, 572.
 Honig, 752, 769.
 Honneur, 418, 762.
 . (militair), 492, 546.
 Hoofd, 482.
 . (inlandsch), 255.
 . -administrateur, 37, 97, 100, 563.
 . -geld, 36, 58, 153, 154, 356, 357, 362, 363, 451, 453, 454, 709.
 Hoofd-ingeland, 429.
 . -kantoor, 34.
 . -officier, 429, 679.
 . -opziener v/d prauwvoerders, 709.
 . -participant, 613, 696.
 . -wacht, 172.
 . v/d artillerie, 123, 125.
 . . chirurgie, 193, 540, 544.
 . van Comp^e zeemagt, 546, 551, 609, 684, 695, 758, 761, 762.
 . van Comp^e militie, 285, 546, 776.
 . der prauwvoerders, 152, 153, 253, 254, 447.
 Hoogbootsman, 267.
 Hooge Regering, 418, 419.
 Hoogheid (Koninklijke), 1.
 Hoop (bij den) verkoopen, 715.
 Hoorn, 715.
 . -vee, 734.
 Horologie, 700.
 Hospes, 218.
 Hospitaal, 11, 12, 32, 37, 53, 65, 90, 184, 185, 188, 193, 328, 329, 500, 781.
 . -ongelden, 31, 60, 116.
 . -rekening, 69, 72.
 Hospitalier, 53.
 Hospitaliteit, 219.
 Hostiliteit, 5.
 Hout, 35, 36, 337, 686, 761.
 . -bosschen, 261, 506, 761.
 . -kap, 264, 441.
 Houtskolen, 185.
 Houtwerken, 56, 57, 61, 110, 136, 262, 761—763.
 Houwer, 80, 81.
 Hoveling, 674.
 Huis, 15, 235, 311.
 . (Comp^e), 50.
 . (onbewoond), 273.
 . (vaderlijk), 479.
 . (vervallen), 208, 209.
 . -braak, 308.
 . -gebruik, 160, 755.
 . -gezin, 36, 449, 813—818.
 . -houding, 164, 366, 404.
 . . (Comp^e), 30.
 . -huur, 50, 115, 119, 168, 185, 228, 273, 277, 319, 417, 456, 509, 510, 528, 547, 560, 564, 566, 679.
 . . -indemniteit, 277.

- Huis-raad, 695.
 • -ruiming, 641.
 • -vesten, 614.
 • -vrouw, 399.
 Hulp, 670.
 Huren (een winkel), 712.
 Huur, 114, 456.
 • -battoor, 52.
 • -cedul, 640.
 • -der, 456.
 • -ling, 327, 328.
 • -loon, 137.
 • -wage, 419, 498.
 Huwelijk, 300, 392, 403, 477, 479, 483, 586, 626.
 • (tweede), 481, 489, 571.
 Huwelijksche-voorwaarde, 640.
 Huwelijks-goed, 480.
 • -schat, 393.
 Hypotheek, 350, 369, 564.
 Hÿschen (vlag), 413.
 Ignorantie, 371, 446, 468, 758.
 Impertinentiën, 255.
 Impetrant, 189, 239, 637.
 Impost, 3, 4, 713, 732.
 Impotent, 188, 386, 491, 504, 524.
 Impunitieit, 268.
 Inattentie, 125, 577.
 Inboeken, 270, 329, 644.
 Incarcereren, 719.
 Incasseren, 104.
 Incommoderen (Schepenen), 107.
 Incongruiteit, 30.
 Inconsequentie, 282.
 Inconveniënt, 542.
 Incurabel, 524.
 Indaging, 318.
 Indecentie, 196.
 Indemniteit, 640.
 Independentie, 262, 265.
 Indienstneming, 186, 298.
 Indignatie, 517.
 Indigo, 35, 57, 178, 237, 238, 290, 299, 363, 410, 461, 507, 509, 520, 604—606.
 • -kultuur, 603.
 • -maker, 42.
 Indispositie, 765.
 Indroogen, 130, 499.
 Indrooging, 96, 127.
 Infanterie, 1, 2, 36, 86, 254, 336, 665, 666.
 Informator, 661.
 Ingezeten (Moorsch), 217.
 Ingeland, 565.
 Inhabiel verklaren, 113, 125.
 Inhaling, 768.
 Inhouden (gelden), 10.
 Inhouding, 165, 407.
 Injurie, 305, 306, 624, 629.
 Inkomsten, 226.
 • (gemeene en generale), 155, 203, 244, 288, 362, 448, 531, 598, 688, 804.
 • (stedelijke), 601.
 Inkoop, 651.
 • van materialen, 93.
 Inkoopsprijs, 93, 95, 96, 174, 475, 544, 676.
 Inkrimpen van specerijen, 499.
 Inktstof, 132.
 Inlander, 10, 36, 54, 56, 106, 111, 178, 179, 186, 206, 212, 216, 236, 297, 320, 324, 329, 335, 445, 464, 475, 476, 504, 505, 549, 554, 576, 587, 602—604, 614, 684, 697, 719, 770, 787, 808, 810.
 • (arme), 105.
 • (Christen), 85.
 • (onchristen), 234.
 Inpalming, 532, 591.
 Inschrijven, 16, 98, 624.
 Inschuld, 485.
 Insereren (verzoek in de rol), 623.
 Insinuatie, 428, 584, 609, 636, 640.
 Insolentie, 308, 569.
 Insolventie, 189, 389, 482, 561, 564, 608.
 Inspecteren (peper-tuinen), 674.
 Inspectie oculair, 559, 625, 635, 638.
 Instaan voor vendu-gelden, 95, 96, 99.
 Instorten van huizen, 235.
 Instructie, 9, 632, 642.
 • Boedelmeesteren, 482.
 • v/d Chinezen, 618.
 • Commissarissen kleine zaken, 648.
 • hoofd-officiëren ter zee, 187, 200, 376.
 • hoofd prauwvoerders, 153.
 • Houtingh, 546.
 • keurmeester van goud, enz., 577, 752.
 • muntmeester, 794, 798.
 • retourschepen, 386.

- Instructie** scheeps-boeken, 676.
 • voor scheeps-overheden, 380.
 • Weesmeesteren, 571.
 • voor den zeedienst, 377, 384.
Instrueren (waarnemend practizijn), 763.
Instrument, 203, 575, 576, 627, 630, 632.
 • (astronomisch), 147.
 • (notariëel), 233.
Insulteren (Chinezen), 569.
Intendit, 642, 688.
Interdict, 133, 624, 719.
Interdictie, 454, 455.
Interpellatie, 474.
Interpretatie, 530.
Interrogatie, 584.
Interrogatoria, 575, 576, 629, 632, 634, 640.
Intestato (ab), 555.
Intimatie, 558.
Intimideren (liefhebbers van pachten), 738.
Intrek (zijn) nemen, 218.
Intrekking, 148.
Intrest, 99, 224, 314, 349, 350, 370, 417, 563, 567, 598, 782, 802.
 • -penningen, 405.
 • -rekening, 390.
 • (generale), 157.
Introductie, 767.
Invendibel, 681.
Inventaris, 149, 210, 227, 379, 388, 416, 506, 554, 555, 571, 586, 625, 626, 630, 635, 640, 642, 644, 645, 688.
Inventarisatie, 189.
Inventariseren, 630, 637, 644, 647, 663, 809.
Invitatie, 766.
Invoer, 316, 318, 357, 358, 449—451, 466, 516, 530, 531, 534, 553, 599, 607, 615, 619, 655, 683, 684, 687, 691, 692, 694, 696, 698, 699, 705, 707, 755.
 • (particuliere), 217.
Invoerder, 248.
Invoeren, 249, 671, 672.
Invorderen (boete), 466.
Invordering, 556.
Inwinden, 97.
Inwisselen, 56, 224, 237, 366, 453.
Inwisseling, 256, 367, 368, 391, 392, 680.
Inwoning, 438, 454.
Irregulariteit, 273, 769.
Jaargetijde, 729.
Jaartal, 163, 215.
Jagt maken op zeeroovers, 9.
Jongeling, 146, 147.
Jongen, 418, 419, 726.
 • (Europesche), 104, 105, 206.
 • (vrije), 334.
Jonk, 150, 190, 257, 271, 272, 360, 381, 382, 409—411, 414, 432, 434, 437—439, 442, 459, 460, 462, 469—471, 610, 611, 655, 693, 694, 709.
Jopenbier, 24.
Journal, 16, 375, 378, 383.
Judicatuur, 210, 582.
Judicio (in), 623, 630, 631, 634.
Jure (ipso), 654.
Jurisdictie, 143, 370, 432, 444, 577, 596, 678, 720, 724, 727.
 • (Comp^s), 154, 269, 272, 281, 437, 439.
 • van Batavia, 212.
Justitiabel, 370, 426.
Justitie, 54, 215, 283, 348, 374, 466, 678.
Juweelen, 477, 481, 496, 626, 692.
Kaars, 51, 52, 60, 64, 72, 327, 720.
Kaarsen-maker, 720.
Kaart, 195, 507, 525, 812.
Kaartenmaker, 138.
Kabeltouw, 70, 137.
Kabinet, 700.
Kadjang, 21, 23, 34—36, 122, 133, 207, 337—340, 342—344, 347, 573, 768, 769, 772, 773.
 • -mat, 72.
Kaffer, 54, 65, 328, 496, 540, 569, 570.
Kajuits-gast, 21, 22, 25, 338, 342, 573, 574, 773.
Kaki, 356.
Kalf, 714.
Kalfaten, 357.
Kalfater, 137, 511, 512.
Kaliatoer-hout, 131.
Kaliber, 75, 79, 280, 554, 597.
Kalk, 97, 666.
 • -brander, 447, 666, 667.

- Kalk-branderij**, 441, 646.
 • -oven, 181, 182, 636.
Kalken (noten), 97.
Kamer v/d O. I. Compagnie, 27, 202, 420, 421, 764.
 • -geld, 389, 500.
Kampher, 102, 108, 516, 553, 789.
Kampong, 150, 392, 453, 587.
 • (Chinesche), 228, 444, 445.
 • -hoofd, 108, 149, 441.
Kan, 134, 789, 798.
Kanasser, 530, 616, 809.
Kaneel, 18, 132, 168, 169, 348, 358, 382, 410.
Kanon, 75—80, 92, 179, 270, 279, 377, 411, 554, 597, 598, 671.
Kanonier, 38, 40—46, 49, 58, 59, 63, 64, 67, 68, 71, 88, 92, 322, 325, 664, 665.
Kantoor (lijnwaad gevend), 733, 755.
 • (" slijtend), 682, 683, 756.
 • (" trekkend), 222, 223.
 • v/d Directeur Generaal, 122.
 • der generale visite, 519.
Kapas, 450, 506.
Kapitaal, 120, 349, 350, 352, 353, 598, 802.
 • (uitgezet), 99.
Kapitein, 50—52, 62, 64, 65, 86, 95, 96, 179, 193, 303, 304, 348, 429, 665, 669, 679, 698.
 • -Chinees, 149, 151, 156, 157, 160, 190, 205, 244, 433—443, 445, 446, 552, 599, 709, 719, 732, 774, 785.
 • -generaal, 336, 735.
 • -luitenant, 40, 41, 48, 51, 52, 86—88, 95, 96, 159, 161, 191, 371—373, 511, 664, 665, 669, 733.
 • (inlandsch), 109, 587, 588.
 • (Javaansch), 811.
 • (militair), 39, 41, 46—48, 159, 161, 207, 493.
 • (scheeps), 156.
 • ter zee, 159, 161, 191, 371—373, 697, 698, 733.
 • -luitenant ter zee, 697, 698.
 • der burger infanterie, 254.
Kapittel, 11, 13.
- Kapak**, 180.
Kappen (werkw.), 262, 761.
Kar, 502.
Karaat, 216.
Karabijn, 80, 81.
Karakter, 429, 587, 766—768.
Kardamom, 35, 297.
Karwaat, 23, 337—341, 346, 347.
Kas, 75.
 • (Comp), 119—121, 135, 141, 160, 161, 163, 232, 242, 256, 300, 320, 515, 516, 529, 559, 560, 567, 586, 606, 608, 676, 739.
 • (grootte), 385, 739.
 • (secrete), 386.
 • der marines, 373, 375, 379, 383, 384.
 • v/d pennisten, 125.
 • -geld, 412.
Kasiela, 108.
Kassas, 358.
Kassier, 93, 95, 96, 118, 122, 242, 367, 368, 390, 563.
 • (klein), 122.
 • v/d dagelijksche kas, 139.
 • v/h soldij-kantoor, 119.
 • bank van leening, 117.
 • v/d generale ontvangst, 118, 122, 123, 680, 683, 689.
Kasteels-drukkerij, 493, 553.
Kastelein, 167, 220, 533, 692.
 • -schap, 219.
Kastijden met suspensie, 255.
Kati, 790.
 • -gewicht, 790.
Katjang, 183.
Katoen, 135, 450, 506.
Kauri, 108.
Kavallerie, 36, 87, 254, 429, 510, 679.
Keizer, 34, 36, 40, 490.
 • -daalder, 652, 793.
Kerk, 120, 454, 455, 613.
 • (Indische), 147.
 • -briefje, 494.
Kerkeraad, 6, 12, 148, 250, 336, 539, 542, 613, 614, 659.
 • (Luthersche), 454, 455.
Kerk-tijd, 498.
Kerven, 247, 689, 721.
Ketel, 189, 341.
Ketting (in de), 154, 160, 272, 482, 539, 619, 753, 788.
 • -ganger, 65, 121.

- Ketting-slag, 409, 437, 439, 442, 443, 467, 526, 678.
 • -straf, 583.
 Keur, 736.
 • (grootte), 581.
 Keuren (werkw.), 577, 578.
 Keurmeester, 577—579, 581, 582, 666, 739, 752.
 • v/h beestiaal, 715.
 • v/d vleesch-hal, 121.
 Keuze (ter), 563.
 Kidserie, 347.
 Kim, 789.
 Kind, 193, 194, 393—395, 406, 432, 454, 455, 477, 478, 482, 484, 485, 487, 523, 541, 554, 555, 571, 586, 679, 713, 725, 755, 806.
 • (geadopteerd), 455.
 • (inlandsch), 106.
 Kindskind, 485.
 Kist, 193, 194, 197, 198, 499, 537.
 • (gepermitteerde), 212, 213, 233, 694.
 Kit, 789.
 Klacht, 386.
 Klad, 576.
 • -monster-rol, 669.
 Klapper-olij, 134, 183, 347, 491.
 Klasse, 3.
 Klederen, 20, 296, 482, 486, 487, 601.
 • (zijden), 216.
 Kleeden-pakhuis, 783.
 Kleeding, 19, 32, 65, 69, 137, 212, 695, 726, 806.
 Kleedje, 36, 506.
 Kleeren-winkel, 139.
 Kleindochter, 396—398, 401.
 • -kassier, 15, 16.
 Kleinodiën, 486, 692.
 Klein-winkelier, 333, 562.
 • -zegel, 204, 457.
 • -zoon, 397, 398, 402.
 Klerk, 27, 139, 211, 228, 278, 555, 575, 681.
 • (1°) 37, 319, 582, 584, 647, 651.
 • (gezwoeren), 156, 196, 278, 279, 428, 584, 628, 631, 641, 642, 644, 656, 688, 802.
 • (1° gezwoeren), 425, 439.
 • (1°) van politie, 95, 96.
 • (1°) ter secretarie van Weesmeesteren, 16.
 Kleur, 226.
 Klok, 345.
 • -gelui, 187.
 • -slag, 639.
 Knecht, 578.
 Kneuzen, 503, 504.
 Knevelarij, 113.
 Knevelen (visschers), 230.
 Kobang, 791.
 Koe, 714.
 Koekje, 410, 520.
 Koeli, 136, 168, 803.
 • -loon, 93, 630, 638.
 Koers, 9, 374, 412.
 Koetsier, 40, 41, 62, 64, 418, 419, 498.
 Koffij, 57, 61, 126, 127, 130, 178, 237, 238, 264, 291, 363, 466, 467, 603, 605—607, 755, 759.
 • -cultuur, 507, 603.
 Kogel, 759.
 Kolang, 790.
 Kok, 345.
 Koks-gereedschap, 341.
 Kolek, 447, 448, 711.
 Kolon, 668.
 Kolonel, 20, 86, 106, 308, 735.
 Kolonie, 8.
 Kommandant, 201, 202, 509.
 • (inlandsch), 403—405.
 Kommandement, 200.
 Kompagnie, 8, 664, 665.
 Kompagniën (Oost en Westzijdsche), 121.
 Koning, 34, 66, 756.
 Konings-schip, 201, 377, 547, 548, 760.
 Konkelarij, 257.
 Konstabel, 322, 325.
 Konstabels-kamer, 279.
 Kookgereedschap, 180.
 Koopbrief, 314, 525, 526, 565, 566.
 • -cedul, 167.
 Kooper, 123, 208, 209, 227, 284.
 • (onwillig), 30.
 • (suspect), 133.
 Koophandel, 442.
 Koopman, 103, 698.
 • (rang), 14, 37, 42, 44, 48, 58, 62, 63, 66, 68, 70, 100, 210, 321, 325, 429, 563, 698, 779.
 • (Chineesch), 470, 471.
 • (Padangsch), 102.

- Koopman-schappen, 75, 181, 219, 224, 225, 333, 626, 727, 737, (gepermitteerde), 246, 307, 700.
 Kooppenningen, 801.
 - waar, 181.
 Koord, 490.
 Koorts, 298.
 Koper, 36, 94, 129, 136, 182, 276, 795, 807.
 (Japansch), 126.
 -kistje, 137.
 -slager, 38.
 -slagers-winkel, 252.
 Koplüst, 27.
 Kopij, 210, 278.
 -geld, 279.
 Koraal, 447, 666.
 Koren-molen, 725.
 Korl, 101, 143, 146.
 Korporaal, 39, 40—47, 49, 50, 58—60, 62, 64, 67, 68, 71, 86—88, 179, 322—327, 347, 511, 664, 665, 776.
 Kort (te) bevinden, 737.
 Kort en (goede maanden), 47.
 Korting, 170, 493, 592, 593.
 Kosten, 9.
 van ongelijk, 707.
 Koster, 37, 167, 385.
 Kostgeld, 14, 20—22, 27, 28, 31, 32, 47, 49, 50, 54, 59, 60, 63—65, 68, 71, 84, 85, 90, 117, 119, 121, 139, 181, 184, 185, 229, 293, 324—327, 341, 342, 346, 347, 446, 493, 501, 510, 522, 523, 528, 545, 546, 571, 572, 617, 669, 671, 772—774.
 Kostpenningen, 119, 121.
 Kraam, 453, 734.
 Kraampje, 711—713.
 Kraamtijd, 406.
 Kralen, 108.
 Kramer, 712.
 Kramerijen, 710.
 Krankbezoeker, 12, 37, 41—46, 48, 58, 59, 62, 63, 67, 68, 307, 322, 325, 385.
 Krandjang, 616.
 Krankzinnig, 545.
 Krankzinnigheid, 403.
 Krans, 384.
 Kratzer, 306.
 Krib, 158.
 Kris, 569.
 Kritiek, 464.
 Kroeg, 196, 722.
 Kroon (Fransche), 652, 793.
 Kruis, 414.
 Kruisje, 309.
 Kruissen (werksw.), 380.
 Kruisser, 8, 83.
 Kruit, 53, 60, 376.
 -kamer, 279.
 -keeren, 201, 376.
 -maker, 31, 193, 585.
 -molen, 377, 608.
 -rekening, 200, 376, 378, 769.
 -vat, 13.
 Krijgs-discipline, 2.
 -kamer, 256.
 -raad, 366, 374, 375.
 Kubebe, 297.
 Kuiper, 38, 42, 43, 46, 58, 62, 67, 88, 138, 267.
 Kurk, 410, 520.
 Kussen, 180, 183, 356.
 Kust, 359.
 Kwaaddoener, 265, 590.
 Kwartiermeester, 32, 39, 45, 49, 58—60, 63, 64, 67, 68, 71, 292, 322, 325, 326.
 Kweekschool, 146, 147.
 Kwetsen, 179, 305, 503, 504.
 Kwetsing, 570.
 Kwitantie, 116, 198, 201, 250, 285, 303, 331, 443, 560, 637, 640, 645—647, 684, 704, 796.
 -boek, 204, 457—459.
 Kwiteren (passen), 99.
 Kwijtschelden (misdaad), 483.
 Kwijtschelding, 363.
 Kijvagie, 305, 624, 629.
 Laarzing, 415.
 Laat (te) komen, 6.
 Labyrinth, 173.
 Laden, 272, 346, 410, 779, 809.
 Ladenmaker, 38, 46.
 Lading, 8, 9, 143, 197, 210, 217, 284, 289, 380, 384, 408, 414, 451, 471, 500, 513, 514, 560, 610, 611, 654, 662, 711, 733, 737, 740, 774—776, 799.
 breken, 216, 705, 707, 708.
 Lak, 25, 156, 340.
 Laken, 20, 132, 180, 183, 333, 619.

- Laksa**, 256.
Lamp-olij, 49, 51, 52, 64, 69, 71, 185, 327, 337.
Land, 565, 587, 603.
 • (Compⁿ), 162, 811, 813.
 • (neutraal), 2.
 • (particulier), 812.
 • -bouwer, 111—113, 438, 441, 588.
 • -dorst, 19, 148, 187, 193, 269, 272, 440, 443, 444, 509, 581, 615, 711, 725, 727, 786.
Landerijen, 4, 15, 92, 253, 288, 289, 441, 442, 480, 481, 525, 595, 625, 711, 820.
Landgoed, 235, 660.
 • -huur, 564.
 • -looper, 437, 439.
 • -man, 320, 363.
 • -meter, 313, 525, 595.
 • -post, 34.
Langslevende, 393, 586.
Largatie, 661.
Last breken, 692.
Lasten, 55, 72, 74, 790.
 • (gepermitteerde), 174, 191, 307, 371, 517, 529, 551, 683, 695, 808.
Lastpost, 5, 54, 66, 83, 84, 147, 178, 181, 184, 185, 232, 279, 501, 505, 506, 526, 529, 604.
Lavement, 53.
Lawang, 711.
Lazerij, 403.
Leccage, 135, 378, 380, 534, 757, 795, 809.
Ledig staan, 456.
Leen (ter) geven, 533.
 • -brief, 92, 819.
Leenen (werksw.), 251, 719.
Leenheer, 62.
Leerjaar, 804.
 • -ling, 12, 31, 39, 146, 147.
 • -meester, 12, 32, 385.
Legaat, 14, 227, 394, 416, 488, 532, 564.
Legataris, 235, 416.
Leger, 49.
Leges, 632.
Legitime, 227.
Legitimeren (een pasar), 660.
Legger, 134, 137, 142, 293, 530, 675, 686, 687, 739, 789.
 • -duigen, 110.
Leprozen-huis, 541.
Letter, 163, 253, 254, 288, 367, 632, 633, 639, 640, 711, 762, 799.
 • (Arabische), 797.
 • (druk-), 495.
Letteren (werksw.), 448.
Letterzetter, 148, 553.
Leven (afgezonderd), 541.
Levensmiddelen, 155, 219, 361, 362, 660, 710, 734.
Lever, 502, 504.
Leverantie, 61, 151, 157, 162, 175, 176, 178, 224, 225, 237, 264, 268, 287, 288, 297, 321, 363, 461, 475, 476, 520, 557, 597, 602—604, 606, 622, 667, 715, 761, 770, 811, 812.
 • van brood, 121.
Leverancier, 93, 112, 113, 123, 129, 130, 135, 605.
Levering, 287, 507.
Liasseren (licentie-briefjes), 441.
Libel, 166, 261, 764.
Libitum (ad), 198.
Licentie, 716, 725.
 • -briefje, 436—442.
 • -rekening, 559.
Licentiëren naar Batavia, 231.
Licentmeester, 119.
Licht (brandend), 419.
Lid Boedelmeesteren, 217.
 • Hooge Regering, 119, 124, 132, 140, 146, 164, 199, 201, 465, 466, 537, 733.
 • Raad van justitie, 119.
 • (extra-ordinair) Raad van justitie, 192.
 • (voorzittend), 236.
 • -maat, 455, 542.
 • -teeken, 406.
Liefde-giften, 150.
Liefhebber, 699.
Ligdagen, 341.
Limitatie, 296.
Limiten, 714, 717, 720, 725.
 • (Compⁿ), 214, 215.
Limoen, 66.
Linie (ad- en descendente), 487.
Linnen, 712.
Liquideren (zekere hoeveelheid buskruit), 296.
Litigant, 648.
Litis pendens, 15.
Loge, 66, 70, 148, 309.
 • -boek, 310, 385.

- Loge-boekhouder, 16.
 Logement (militair), 789.
 Logeren, 182, 218, 219, 533, 614.
 Logis, 97, 98.
 Lokken, 618, 716.
 Lommer, 298.
 Lont, 65.
 Lood, 94, 136, 169, 270, 277, 387.
 • (gewicht), 791.
 • -gieter, 197.
 Loods, 45, 67.
 Loopen (ledig), 277, 278.
 Los-boot, 82.
 • -briefje, 292, 695.
 Lossen, 97, 98, 272, 346, 410, 751, 779.
 Losvaartuig, 292, 704, 751, 752, 809, 810.
 Loterij, 613, 614.
 Louis (gouden), 793.
 • (zilveren), 652.
 Lucht (versche), 505.
 Luchten (werkw.), 341, 378.
 Luchtpomp, 378.
 Luiaard, 781.
 Luister, 466.
 Luitenant, 39—41, 46—48, 50—52, 62, 64, 65, 86—88, 95, 96, 159, 303, 348, 664, 665, 679, 698.
 • (titulair), 161.
 • -Chinees, 156, 248, 433, 434, 438, 441—443, 445, 461, 562, 785.
 • -ingenieur, 38.
 • -kolonel, 20, 86, 806.
 • der artillerie, 38.
 • ter zee, 161, 191, 372, 698.
 Lutherschen, 454.
 Lijfeigen, 90, 116, 150, 232, 313, 334, 335, 450, 570, 576, 627, 669, 678, 679, 696—698, 718, 719, 726.
 • (Christen), 105.
 • (Comp^s), 328, 329.
 Lijfheer, 401, 402, 570, 678, 696.
 • -straf, 128.
 • -vrouw, 401, 402, 570, 696.
 • -wacht, 36, 282, 806.
 Lijk, 150, 165, 234, 646.
 • (Chineesch), 116.
 • -koets, 519.
 • -statie, 226, 740.
 Lijubaan, 415.
 Lijnwaad, 35, 36, 58, 75, 94—96, 98, 99, 102, 106, 140, 181, 188, 199, 203, 208, 214—216, 222, 227, 243, 245, 294, 295, 316, 317, 334, 340, 352—355, 358, 360, 362, 382, 421, 422, 448, 450, 530, 531, 536, 544, 599, 602, 656, 681—685, 687, 691, 693, 700, 713, 755—757, 760—762, 782—784.
 • (beschadigd), 739.
 • -handel, 530.
 • (Comp^s), 351, 352.
 • -kantoren, 94.
 Lijst op de bagage der zeevaart, 371, 372.
 • van retourschepen, 495.
 Maagd, 441.
 Maagschap, 477.
 Maanden (goede), 47, 283.
 Maandgeld, 29, 90, 140, 231, 293, 307, 328, 329, 376, 559, 782.
 Maat, 194, 195, 666, 667, 687, 707, 739, 786, 789, 790.
 • (bij de kleine), 144, 162, 716, 722, 724.
 Macht (vaderlijke), 455.
 Magazijn, 293.
 • (Comp^s), 164, 554.
 Magistraat, 304, 735.
 Magistratuur van Batavia, 19.
 Mahomedaan, 116, 150.
 Mahomedanisme, 153, 356.
 Maintenuue, 703.
 Majesteit (Katholieke), 550.
 Majoor, 20, 37, 48, 50—52, 86—88, 106, 171, 179, 193, 252, 285, 303—305, 429, 510, 547, 563, 608, 664, 665, 679, 697, 806.
 • v/d artillerie, 135.
 Mal (vorm), 9.
 Malen, 152, 177.
 Man, 393—395, 398—401, 404—406, 482, 483, 486, 489, 541, 571, 586.
 • (Chinesche), 476.
 • (vrijgegeven), 401, 402.
 Mand, 666.
 Mandament, 626, 639.
 Mandarijn, 483.
 Mandoer, 39, 58.

- Manier van procederen, 117.
 Mannen (goede), 635, 638.
 Manoeuvre, 272, 460.
 Manslag, 624.
 Mantel-geld, 228.
 Manufacturen, 36, 132, 208, 227,
 243, 316, 421.
 • (Europesche), 700.
 • (wollen), 334.
 Manuscript, 431.
 Mariën-daalder, 793.
 Mark, 221
 • Trooisch, 791.
 Markt, 517.
 • -plaats, 142, 144, 152, 155,
 • 162, 710, 713, 786.
 • -prijs, 132, 133, 691, 692.
 Mas kawin, 403—405.
 Mast, 357.
 • -houten, 137.
 Mat, 52, 97.
 Materialen, 52, 65, 93, 135, 136.
 Materie civiel, 584.
 Matras, 180, 183, 356.
 Matroos, 5, 7, 8, 39, 42—47, 49,
 54, 58, 60, 63, 64, 67, 68,
 71, 85, 186, 187, 322,
 324, 325, 347, 496, 662,
 669, 670, 752, 778, 809,
 810.
 • (inlandsch), 32, 379, 786,
 787, 800.
 Matrozen-kist, 193, 296, 307, 679.
 Medenemen naar Europa, 669.
 Medestander, 718, 719, 727, 728.
 Medicamenten, 52, 53, 60, 69, 72,
 328, 334, 543, 557.
 Medicijnen, 6, 31, 177, 180, 182, 540.
 Meerderjarig, 478.
 Meestbiedende, 451, 785.
 Meester (3de), 322.
 • -knecht, 38, 48, 137, 138,
 425.
 Meetbrief, 507, 525, 819.
 Meid, 726.
 Melk, 502.
 Memoriaal, 386.
 Memorie van ménage, 17, 510, 663.
 • Mossel, 31.
 Ménage, 17, 30, 54, 92, 101, 105,
 107, 168, 228, 231, 278, 321,
 328, 387, 501, 505, 510, 512, 760.
 Mengen (amphioen), 269.
 Menschelijkheid, 550.
 Menschen (baatzuchtige), 29.
 Mentie maken, 555.
 Merk, 215, 381, 578, 579, 581, 681,
 682.
 • (Comp^e), 762.
 Merken (werkw.), 203, 253, 254,
 579, 581, 720, 782.
 Mesuse, 769.
 Metaal, 274, 277, 577.
 Meten, 595, 666.
 Methode, 10, 176, 190, 219, 232,
 280, 282, 287, 456, 546, 676.
 Meting, 79, 526.
 Metselaar, 38, 40, 45, 62, 67, 71,
 197.
 Metselsteen, 256.
 Meubelen, 481, 626, 695, 700.
 Mexicanen, 215.
 Middel van bestaan, 16—18, 124,
 138, 139, 161, 190, 191, 196,
 197, 205, 271, 302, 473, 520,
 529, 544, 601, 618.
 Middenweg, 678.
 Militair, 32, 50, 81, 84, 85, 207,
 241, 285, 375, 492, 585,
 600, 776, 787, 788.
 • (Europeesch), 298.
 • (fugatief), 165.
 • (inlandsch), 9, 194, 201,
 347, 379, 540,
 541.
 • (• Christen), 468.
 • (•) ter zee, 496.
 • ter zee, 49.
 Militie, 85, 304, 310, 664, 680, 798,
 806.
 Milt, 502, 504.
 Minderheden, 94, 107, 124, 128, 378,
 408, 499, 500, 543, 620, 621,
 622, 737, 757, 777.
 Minderjarig, 478, 484.
 Mineraal, 66, 136.
 Mineur, 88, 664.
 Minister plenipotentiaris, 472, 548,
 550.
 Ministerium, 49.
 Minmaat, 100.
 Minne (in der), 389.
 Minuten, 623—629, 633—635,
 637, 639, 640.
 Minuut, 576.
 Minwigt, 93, 108, 182, 302, 499,
 733.
 Misbruik, 212, 234, 317, 371, 407,
 418, 521, 530, 621.
 Misdaad, 525, 527.

- Misdadiger, 626.
 Misen van justitie, 278, 279, 625.
 Mishandeling, 381, 483.
 Mismaakt, 479.
 Missive (secreete), 216.
 Model, 9, 195.
 Moderatie, 230, 527.
 Moddergeld, 9.
 Moeder, 395, 396, 398—400, 484, 487, 554, 586.
 Moedwil, 509, 569.
 Moeta-à, 404.
 Mogendheid, 375.
 Mogol, 30.
 Molenmaker, 43, 335.
 Mom, 24, 700.
 Mond, 345.
 Mondig, 478, 479.
 Mondkost, 346, 572.
 Monopolie, 288, 451.
 Monster, 123, 662.
 Monstere, 200, 376, 460.
 Monstering, 379, 383, 386, 414, 433, 669.
 Monster-rol, 311, 383, 419, 669.
 Monstering, 493.
 Monture, 8, 279, 280, 286.
 Moord, 447, 570, 754.
 Moordenaar, 754.
 Morserij, 257, 535, 775.
 Morshandel, 265, 267, 758.
 Mortificeren, 17, 18.
 Mosterd-zaad, 25, 339, 340.
 Muijerij, 218.
 Munt, 55, 194, 195, 282, 789, 791, 795.
 Munter (valsche), 364.
 Muntmeester, 794—796, 798.
 Muntslag, 786.
 . -specie, 786, 792.
 Muscus, 108.
 Musket, 80, 81.
 Musketon, 306, 799.
 Mutileren (extracten), 576.
 Mutsje, 789.
 Muur, 179, 209.
 Muzijk-instrument, 480.
 Mijnen (werkw.), 227.
 Mijnerwerk, 262.
 Naailoon, 180.
 Naakt, 483.
 Naam, 16, 109, 432, 433, 435, 442.
 . (onder eigen), 10.
 . -boekje, 494.
 Naam-rol, 108, 146.
 Nabestaande, 227, 393.
 Nachoda, 8, 655.
 Nachtbrieffe, 719.
 . -licht, 60.
 . -maal (H.), 11, 613, 614.
 Nadrukken (almanakken), 494.
 Nagelen, 18, 95, 226.
 Nakomelingen, 402.
 Nalateschap, 120, 149, 189, 227, 330, 394—396, 398—402, 416, 431, 523, 557, 558, 571, 586, 662, 809.
 Nalatiegheid, 269, 281, 606.
 Nameten, 313, 706, 707, 759.
 Namptiseren, 563, 626.
 Namptissement, 199, 627, 630, 641.
 Na-schip, 337, 516.
 Nat, 739, 740.
 Natellen (goederen), 759.
 Natie (Chinesche), 116, 154.
 . (Engelsche), 109.
 . (inlandsche), 8, 116.
 . (Moorsche), 217.
 . (vreemde), 201, 246, 377, 414, 505, 612, 653—655, 670, 677, 694, 734, 735, 739, 756, 780, 787, 788, 808.
 Nawegen, 706, 759.
 Nazien, 14, 649.
 Neef, 402, 487.
 Neering, 9.
 Negligentie, 577.
 Negorij, 452, 507.
 . -volk, 153.
 Negotie, 8, 33, 405, 449, 450, 479, 734.
 . (private) v/d Comp., 126, 153.
 . -boek, 13, 14, 28, 55, 67, 206, 300, 329, 532, 591, 607, 608, 622, 650, 668, 759.
 . -boekhouder, 329, 591.
 . -kantoor, 31, 37, 122, 171.
 . -overdrager, 37, 95, 96.
 . -pakhuis, 123, 127, 227, 251, 275.
 Negotiëren (op eigen naam), 484.
 . (geld), 598, 782.
 Netto, 499, 777.
 Neusdoek, 692.
 Neutraliteit, 472.
 Nicht, 402.
 Nieuwjaar, 433.

- Nieuweling (Chineesch), 190, 196, 271, 409, 410, 436—438, 459—462, 466, 469, 610.
 Nok, 414.
 Non-comparitie, 763.
 • -repetitie, 270.
 Notaris, 167, 203, 204, 210, 211, 236, 255, 464, 518, 550, 554, 555, 559, 574—577, 582—584, 623, 629, 639, 643, 649, 738.
 Noten-muskaat, 18, 96, 97, 132, 226, 491.
 Notulen, 114, 623, 625, 628, 629, 631, 641, 787, 800.
 Notulist, 674.
 Nummer, 158, 215, 253, 799.
 Nummern, 163, 367, 447, 448, 711, 796.

 Obligatie, 576, 584, 639, 641.
 Observantie (buiten), 577.
 Octrooi, 109, 110, 213, 266, 801.
 Oedang, 155.
 Offer-asch, 244.
 Officier, 8, 10, 423, 665, 666.
 • (Chineesch), 103, 116, 409, 414, 432, 435, 437, 444, 459—461, 466, 470, 471, 483, 618, 619, 655, 805.
 • (Engelsch), 736.
 • (Fransch), 418.
 • (inlandsch), 92, 121, 232.
 • (militair), 145.
 • van justitie, 19, 182, 194, 249, 253, 266, 269, 371, 419, 425, 426, 442, 444, 499, 540, 550, 569, 570, 581, 584, 620, 654, 656—658, 667, 671, 672, 678, 684, 685, 695, 703, 705, 725, 775, 783, 806.
 Officiëren bij aanhalingen, 696.
 Officiers-tafel, 307.
 • -wacht, 172.
 Officio (ex), 92.
 • (in), 587, 588, 812, 819.
 Oir (mannelijk), 476, 477, 484, 486, 487.
 Olij, 36, 60, 92, 134, 757.
 • -slagerij, 441.
 Olijven-olij, 21—23, 59, 63, 183, 325, 337, 338, 340, 343, 344, 573, 574, 769, 772, 773.
 Omgang, 810.
 Omslag, 220, 227.
 Omvlechten (sockels), 97.

 Onbestaanbaarheid, 738.
 Onbesuistheid, 419.
 Onbewoonbaar, 456.
 Onbillijkheid, 283.
 Onbruik (in), 734.
 Onchristenen, 149, 150, 313, 314.
 Onder-chirurgijn, 330, 524.
 • -commissaris, 153.
 • -daan, 432, 550, 756.
 • -equipage-meester, 372, 531, 684, 695, 758.
 • -houd, 9, 99, 218, 405, 406, 423.
 • -houden (wegen en straten), 292.
 • -koopman, 14, 37, 39, 41, 43—46, 48, 62, 63, 67, 68, 106, 198, 210, 322, 323, 325, 326, 429, 446, 456, 457, 555, 674, 698, 720, 779.
 • -kruiper, 500.
 • -majoor, 38, 48, 51, 172.
 • -meester, 37, 40, 42—46, 49, 58, 62, 64, 67, 68, 70, 71, 322, 323, 325, 326.
 • -officier, 572, 662, 776, 809.
 • -stel, 163.
 • -stuurman, 159, 161, 372, 373, 778, 807.
 • -teekenen, 166.
 • -trouw, 165.
 • -wigt, 107, 128, 181, 768.
 • -wijs, 188.
 • -wijzen, 12.
 • -zadelmaker, 38.
 Oneenigheid, 404.
 Ongangbaar, 364, 591.
 • -verklaring, 785.
 Ongedateerd, 390.
 Ongehoorzaam, 406.
 Ongelden, 51—54, 60, 61, 64, 66, 68—72, 83, 101, 264, 475, 501, 510, 604, 664, 668.
 • (Bataviasche), 676.
 • (ordinaire), 327—329.
 Ongelegenheid, 670.
 Ongeletterd, 289, 711.
 Ongeluk, 419.
 Ongemak, 503, 504, 530, 542.
 Ongenummerd, 289, 711.
 Ongerief, 333.
 Ongewapend, 776.
 Ongewildheid, 140.
 Ongezondheid, 528.

- Onhebbelijkheid, 130.
 Onkosten (geregeltelijke), 268, 279.
 Onkost-rekening, 283, 341, 574, 657, 780.
 Onkunde, 421.
 Onlusten, 600.
 Onmondige, 738.
 Onoplettenheid, 439.
 Ons, 791.
 Ontbieden (kaarsen), 720.
 Ontdekken (erreuren), 607.
 Ontferenis, 488.
 Ontmoeten (vaartuigen), 9.
 Ontpakking, 543.
 Ontrouw, 421.
 Ontschepen (heimelijk volk), 272.
 Ontsieren door graven, 234.
 Ontslaan, 546, 561—563, 787.
 Ontslag, 233, 521—523, 585, 677, 800.
 • -briefje, 202.
 Ontvangen (pijles), 56.
 Ontvanger-generaal, 119, 123, 148, 193, 204, 249, 457, 458, 513, 562, 597, 684, 689, 701, 703, 706, 707, 738, 785, 805, 806.
 Ontvolkt, 507.
 Ontvolken, 363.
 Ontvolking, 603.
 Ontvreemden, 564, 597.
 Ontzegeling, 640.
 Onvermogen, 271, 403, 662.
 Onwaarde, 550.
 Oog (onvoordeelig), 214.
 • -luiking, 439, 656.
 Oogst, 112.
 Oom, 401, 402.
 Oorlog, 110, 239, 240, 320, 351, 354, 375, 377, 382, 541, 587, 593.
 • -schip, 736.
 • (Engelsch), 472.
 Oorlogs-kosten, 75.
 • -tooneel, 33.
 Oortje, 55.
 Oosterling, 202.
 Opbeuren (predikanten), 528.
 Opbod, 451.
 Opbrengen (een vaartuig), 9.
 Opbrenger, 5.
 Opdisschen, 345, 574.
 Opdragt, 525, 595.
 Opdringen (passagiers), 470.
 Openen, 293.
 • (bestel-kasjes), 233, 234.
 Opening van enquête, 631, 635.
 Opgeld, 47, 58, 63, 67, 84, 215, 309, 330, 385, 438, 439, 593, 689.
 Ophalen (adviezen), 673.
 Ophangen (eene pacht), 688, 785, 804.
 Opheffing, 146, 147.
 Ophouding van betaling, 585, 589.
 Opium, 216, 265, 613, 620, 758.
 Opkoop, 170.
 Opkopen (katoenen garen), 526.
 Opleiden (ambachtslieden), 357.
 Opmeten (landerijen, enz.), 525.
 Opname (jaarlijksche), 120.
 Opneem, 737.
 • (generale), 758, 759, 793.
 Oppas-loon, 545.
 Oppassen (gealimiteerden), 544.
 Oppasser, 483.
 Oppet-chirurgijn, 37, 48, 62, 307, 322, 325, 372, 540.
 • -equipment-meester, 8, 104, 186, 282, 318, 332, 335, 372—375, 407, 424, 425, 511, 531, 551, 561, 571, 608, 684, 695, 737, 758, 780.
 • -hoofd, 45, 69, 93, 97, 100—102, 107, 172, 563.
 • v/h generale soldij-kantoor, 119, 164, 205, 206, 255, 277, 331, 523, 540, 545, 560, 806.
 • in Japan, 408, 806.
 • (repariërend), 425, 427.
 • -koopman, 14, 19, 37, 45, 48, 51, 52, 58, 171, 203, 207, 254, 421, 429, 519, 697.
 • v/h kasteel, 119, 122, 132, 138, 193, 208, 277, 368, 562, 682, 683, 760, 780, 781, 784, 794, 795, 806.
 • (1^e) v/h kasteel, 205, 206.
 • -meester, 40, 45, 48, 58, 63, 67, 307.
 • -officier, 572, 772.
 • -stuurman, 159, 161, 191, 342, 372, 375, 737, 807.
 Oppositie, 304.
 Oproer, 510.
 Opstal, 505, 506.
 Opstellen, 623, 628.

- Optruderen (ropijen), 364.
 Opvang-loon, 678.
 Opvatten, 5, 445.
 Opveilen (pachten), 734.
 Opzenden naar Batavia, 114.
 Opzending, 152.
 Opziener, 139, 283, 284, 298, 322, 325, 433, 562, 739.
 . der boeken, 674.
 . v/d rijstmarkt, 121, 533.
 . v/h touwpakhuis, 137, 609.
 . v/d vischmarkt, 121.
 Opzoeken (acten), 629.
 Order (geheime), 383, 385.
 . (positieve), 194, 510, 674.
 Ordonnantie, 93, 160, 208, 242, 248, 376, 669, 759.
 . klein zegel, 309, 310.
 Orembaai, 82, 83, 97, 98.
 . -huis, 97, 98.
 Orgel-lood, 129.
 Urkaan, 297.
 Os, 714.
 Ouderdom, 109, 310, 311, 546.
 Ouderling, 148, 250, 253, 429.
 Ouders, 227, 396, 402, 403, 487, 541, 555.
 . (Gereformeerde), 454—456.
 Oud-gouverneur, 465, 519.
 . -secretaris Hooge Regering, 465.
 Overdrager, 137, 169, 647.
 Overdragt, 576.
 . van eigendom, 167.
 Overgeven (zich), 509.
 Overleg (goed), 101.
 Overlooper, 736.
 Overleden, 379, 380, 401, 436, 440, 441, 676.
 Overlijden, 1, 15, 141, 149, 156, 201, 202, 330, 331, 336, 389, 393, 395, 400, 462, 464, 482, 557, 561—563, 571, 586, 660, 677, 690, 809.
 . (insolvent), 659.
 . (aan boord), 662.
 Overmaat, 93, 100, 124, 126.
 Overrompeling, 179, 318.
 Overscheep, 143.
 Overschepen, 249, 707, 708.
 Overscheping, 451, 452.
 Overschrijven, 497, 517, 540, 585.
 Overschrijving, 120, 251, 315, 316, 463, 646, 702, 705, 706.
 Overspeelster, 483.
 Overspel, 482, 483.
 Overste, 2.
 Overstreaming, 566.
 Overtrek, 180, 183.
 Overval (vijandelijke), 318.
 Overvoeren, 272, 468, 808.
 Overwal, 101, 143, 359, 705.
 Overwigt, 93, 95, 96, 101, 124, 126—131, 133, 298, 303, 620, 733.
 Paard, 3, 4, 20, 50, 52, 292, 508.
 . (Comp^e), 327.
 . (te), 294.
 Paarden-loon, 636.
 . -stal, 275.
 . (Comp^e), 251.
 Paarl, 108.
 Pacht, 20, 55, 115, 150, 152, 155—157, 159, 161, 229, 244, 246—249, 448, 451, 453, 476, 530, 538, 680, 688, 689, 696, 701, 703, 734, 785.
 . -conditiën, 152, 230, 231, 357, 538, 539, 687, 785, 804.
 Pachter, 75, 122, 152, 155, 171, 224, 230, 231, 245—250, 253, 254, 284, 289, 294, 321, 357, 431, 447, 449, 451, 538, 539, 599, 611, 659, 676, 684, 685, 690—696, 698—722, 724—728, 738, 753, 784, 785, 804, 805.
 Pachters-briefje, 248, 702.
 Pacht-geld, 20, 728.
 . -penningen, 119, 122, 476, 538, 680, 689, 690, 715, 721, 805.
 . -voorwaarden, 203, 244, 245, 288, 362.
 Padi, 25, 122, 133, 221, 291, 327, 339, 363, 506, 604—606, 790, 811—818.
 . -cultuur, 603.
 Pagina, 16.
 Pak, 227, 245.
 . (gepermitteerd), 212, 213.
 Paket, 375.
 Pakhuis, 93, 262—264, 276, 277, 283, 287, 292, 295, 300, 564, 681, 705.
 . (Comp^e), 50, 93, 103, 115, 122, 129, 130, 139, 162, 173—175, 180, 214, 320, 430, 461, 607, 739, 755, 770, 784, 790, 808.

- Pakhuis-meester, 37, 94, 108, 123,
 125, 127, 128, 139, 181, 182,
 248, 408, 499, 563, 564, 702,
 769, 777, 789.
 Pan (koperen), 341.
 Pand, 802.
 . -bewaarder Bank van leening,
 169.
 Paneel, 163.
 Pannen-bakkerij, 646.
 Panumbahan, 543.
 Papier, 25, 26, 205, 280, 287, 327,
 340, 411, 457, 495.
 . (groot formaat), 220.
 Papieren, 15, 220.
 . (Comp^a), 165, 431.
 Parapheerder, 204, 457—459.
 Paraphure, 457, 458.
 Pardon, 351, 463, 468.
 Parkallen, 317, 358, 382.
 Participant, 214, 802.
 Participeren, 267, 654.
 Particulier, 113, 115, 126, 162, 198,
 199, 222, 225, 241, 242, 370,
 494, 507, 514, 517, 518, 541,
 590, 597, 622, 655, 672, 677,
 681—683, 705, 728, 770, 807.
 Partij, 763.
 . advers, 558, 559, 627, 632.
 Pas, 7—9, 36, 99, 101, 216, 217,
 258—261, 290, 358—361, 380,
 381, 411, 430, 436, 447, 448,
 467, 472, 496, 513, 653, 654,
 671, 693, 697, 705, 708, 756,
 774, 799.
 Pasar, 115, 121, 171, 211, 230,
 251, 660, 734.
 . -houder, 714, 717, 718, 725.
 Paschen, 613.
 Passagier, 7, 8, 294, 460, 462, 469,
 470, 670, 671.
 . (Chineesch), 272, 437.
 Paspoort, 116.
 Passeren, 225, 248, 555, 575, 584,
 644.
 . (eene acte), 29, 203.
 Patient, 188, 424, 504, 781.
 Patolen, 36.
 Patroon-tasch, 306.
 Patrouilleren, 308.
 Payement, 224, 256, 689, 714,
 792, 797.
 Pecceren als keurmeester, 582.
 Pedak, 208, 209, 273, 311, 456.
 Pedro de porco, 692.
 Peilen (vaatwerk), 687.
 Peil-stok, 687.
 Pekelen (kitten), 789.
 Pennen-schacht, 25, 340.
 Penning, 56, 777, 780, 781, 793,
 797.
 . (looden), 108.
 . (10°), 116, 268.
 . (20°), 36, 149, 315, 416,
 508.
 . (40ste), 289, 315.
 . (100ste), 268.
 Pennist, 14, 31, 37, 51, 62, 63, 106,
 278, 553, 698.
 . bij de bank van leening 117.
 Pentjalang, 32, 82, 83, 172, 590.
 Peper, 25, 33—35, 49, 57, 62, 63,
 66, 70, 72, 101, 106, 107,
 122, 126, 129, 130, 178, 179,
 183, 185, 190, 217, 257, 290,
 325, 339, 340, 357, 381, 423,
 506, 590, 603, 605—607, 654,
 674, 710, 728, 756, 759, 768.
 . -cultuur, 507, 603, 607.
 Perceel, 311.
 Periclitatie, 766.
 Perikel v/d zee, 681.
 Perkament, 108.
 Permissie, 671, 672, 725, 726.
 . -briefje, 182, 190, 196, 225,
 439, 440, 646, 753.
 Personeel (ambtelijk), 106.
 Persoon (derde), 1.
 . (incurabel), 205.
 . (onbekend), 203.
 Peso, 67.
 Pho en topho, 156, 157, 161, 204,
 244, 247, 599, 719.
 Piek, 306, 444.
 Pik, 384.
 Pilaar-mat (Mexicaansche), 792.
 Pinang, 69, 71.
 Piring, 108.
 Pistool, 80, 81, 306, 799.
 . -kogel, 777.
 Pitjes, 453, 454, 680, 789.
 . (koperen), 55, 56.
 . (looden), 58.
 Plaat (koperen), 578.
 . -koper, 302.
 Plaats (gepermitteerde), 513.
 Plan (primo), 36, 511, 664.
 Plank, 56, 762.
 Plano (de), 306, 719, 754.
 Plant, 384.

- Plat-koppen, 169, 771.
 -lood, 129.
 Pleisteren, 97, 98.
 Pligt, 787.
 - verzuim, 420, 539, 606.
 Ploeg, 104, 186.
 Pluimvee, 503.
 Plukharen, 305.
 Plunje, 307.
 Politie, 55.
 Pond, 134, 791, 798.
 - goederen, 652, 653, 728, 759, 798.
 Poort, 179, 294, 391.
 - geld, 449.
 Porcelein, 25, 66, 180, 233, 234, 283, 298, 340, 536, 537, 617, 695.
 Portie, 122, 136, 150, 394, 395, 397—399, 401.
 - (legitime), 554, 555, 586.
 - hebben, 654.
 Portier, 158.
 Portuur, 479.
 Positiën, 634.
 Posthouder, 265, 611.
 Postillion, 38, 40, 41.
 Postpositie, 787.
 Postuleeren, 166, 167, 195, 428, 552, 648.
 Postvatting, 361.
 Pot, 537, 538.
 - asch, 108.
 Potten-bakkerij, 646.
 Potia, 433, 440, 441, 539.
 Praauw, 72, 152, 284, 288, 289, 710, 711.
 - loon, 630, 666.
 - voerder, 447, 709.
 Pracht en praal, 418, 519, 806.
 Practizijn, 158, 188, 195, 199, 200, 210, 261, 270, 271, 428, 492, 518, 527, 552, 584, 616, 643, 648—650, 688, 763, 764, 801, 802.
 - (1^r) in het hospitaal, 193.
 Practijken (kwade), 165, 378, 443, 751.
 - (nadeelige), 254.
 - (sinistre), 261.
 - (verkeerde), 199, 428.
 Præcëminentie, 19, 304.
 Praerogativen, 19, 153, 219, 430, 460, 489, 519.
 Praeses ambulotoir, 16.
 - v/d kerkeraad, 148.
 Precautie, 125.
 Preciesheid, 766.
 Predicatie, 13.
 Predikant, 10—13, 37, 48, 51, 52, 119, 120, 171, 255, 336, 467, 527—529, 535, 547, 613, 675, 732.
 - (extra-ordinair), 12.
 - (Luthersch), 454, 455.
 - (oudste), 187.
 Predikbeurt, 11—13.
 Prediker, 529, 614.
 Predikstoel, 240.
 - stof, 613.
 Preferentie, 104, 484, 489, 564, 565, 658, 659, 697.
 Premie, 5, 180, 194, 197, 233, 283, 413, 541, 588, 589, 607, 608, 671, 678, 679, 757, 788.
 Presentatie, 270, 633, 634, 641, 642, ter rolle, 210.
 Presenteren, 634.
 President Raad van justitie, 103, 465, 546, 616, 754, 762, 765—767.
 - Schepenen, 304.
 Pretenderen (rekest), 29.
 Pretensie, 28, 238, 257, 556—558, 659.
 Pretext, 545, 558.
 Preuve, 334.
 - (ter), 9.
 Priester, 403, 404.
 - (Mahomedaansch), 392, 393.
 Princes, 336.
 Prins, 57, 58, 770.
 - van Oranje, 735.
 Privilegie, 30, 105, 145, 149, 167, 220, 249, 269, 304, 370, 451—453, 460, 494, 495, 534, 535, 596, 660.
 Proberen, 567, 600.
 Procederen, 267, 268, 271, 456, 550.
 - (manier van), 474.
 Procedido, 235, 311, 314.
 Procedure, 257, 428, 442, 473, 556, 577, 610.
 Proces, 15, 16, 261, 270, 271, 284, 289, 291, 292, 305, 306, 389, 518, 555, 558, 559, 629, 631, 633, 635, 642, 643, 765.
 - en legaatbezorger, 15, 16, 532.
 - -stukken, 208, 278, 279, 291, 319, 630.

- Procuratie, 200, 559, 629, 640.
 . ad lites, 518, 584.
 Procureur, 107, 166, 242, 270, 474,
 518, 557, 584, 609, 623, 630,
 632, 635, 643, 648, 688, 801.
 Producten, 253, 262—264, 288, 290,
 506, 602, 603, 606, 607,
 739.
 . des lands, 94.
 Productie, 261, 558, 631.
 Proef, 662.
 Proeven, 158, 778.
 Professor, 349.
 Prohibitie, 217.
 Prolongeren, 110, 213, 497.
 Pronken, 36.
 Pronuntiëren, 624, 629.
 Proseliet, 454.
 Protest, 640.
 Protesteren tegen schade, 380.
 Prothocol, 292, 312, 313, 576, 656.
 Provenu, 141, 142, 801.
 Provianderen, 337, 341.
 Provisie, 527.
 . -magazijn, 198, 789.
 Provisiën, 50, 93, 100, 121, 152,
 155, 180, 188, 377, 514, 695,
 710, 736, 780.
 Provocatie, 249, 703.
 Provoost, 39, 51, 345.
 Prijs, 18, 221, 256, 297, 299, 320,
 355, 358, 475, 509, 715.
 . -bepaling, 190, 222, 265, 432,
 553, 771.
 . -courant, 132, 333, 354.
 . -verhooging, 111, 113, 334, 410.
 . -vermindering, 321, 461.
 Prijzing, 129.
 Puinhoop, 235.
 Pupil, 226, 227, 454—456, 586,
 645, 732.
 Putter, 104.
 Pijp, 551.
 Pijper, 39—41, 46, 47, 310.
 Quadruplum, 467, 714.
 Quiteren (eene administratie), 562.
 Quota, 92.
 Quotum, 811, 819.
 Ra, 414.
 Raad (Chinesche), 114, 196.
 . van Indië 103, 106, 141, 236,
 255, 418, 476, 546, 547, 571,
 660, 672, 733, 735, 762.
 Raad van justitie, 103, 106, 141, 236,
 117, 118, 166, 187, 189,
 191, 195, 199, 203, 204,
 211, 228, 238, 250, 253,
 261, 269, 270, 278, 305,
 386, 424—426, 466, 473,
 474, 527, 547, 558, 564,
 568, 574, 575, 577, 583,
 584, 619, 643, 648, 649,
 685, 725, 763, 764, 794.
 . . politie, 356, 591, 651.
 . . State, 2.
 Raadkamer, 553, 766.
 Rabat, 157, 427, 592.
 Raffineerderij, 269.
 Rantsoen, 20, 22, 25, 32, 47, 50,
 59, 61, 63, 68, 71, 84,
 85, 90, 97, 98, 185, 207,
 324, 326, 327, 329, 337,
 338, 340, 342, 345, 449,
 467, 496, 547, 571, 572,
 574, 772—774.
 . -geld, 54.
 Rang, 106, 212, 231, 255, 303—305,
 418, 424, 425, 429, 430, 457,
 519, 521, 665, 666, 761, 762,
 766, 768, 806, 807.
 . -regeling, 456, 546, 665.
 Rapport, 625, 626.
 Rariteiten, 700.
 Ratel-wacht, 308.
 Reaal, 216.
 . (gewicht), 791.
 . (Spaansche), 55, 792.
 . van achten, 792.
 Realia, 674.
 Rebelle, 239.
 Receptie, 617, 764.
 . van inlandsche vorsten,
 100.
 Reces, 767.
 Recognitie, 4, 58, 148, 225, 507,
 566, 597, 655, 701.
 . -goederen, 307.
 Recognosceren bij oproer, 510.
 Recollement, 107, 114, 292, 558,
 625, 628, 629, 631, 634, 635,
 641, 642.
 Recolleren (getuigenis der waar-
 heid), 474.
 Recompenseren, 244.
 Reconventie, 633, 634, 642.
 Recruitering, 81, 86.
 Rector v/h Seminarium, 12.
 Recueil, 577.

- Recueil van plakaten, 510.
 Redenen (praegnante), 261.
 Redemptie-geld, 693, 696—698.
 Redite, 643.
 Redres, 75, 126, 388, 604.
 Reede, 451, 601, 657.
 Reeder, 469, 496.
 Reeding, 137.
 Refrenatie, 568.
 Refunderen door een pachter, 707.
 Refuus, 270, 591.
 Regel, 632, 633, 639, 640.
 Regen, 502, 504.
 • -bak, 98.
 Regent, 58, 103, 111—113, 178, 182, 232, 262—264, 433, 441, 476, 503, 505, 507, 509, 520, 526, 543, 588, 593, 594, 602, 761.
 • (inlandsch), 770.
 • -schap, 241, 543, 605, 607.
 Regering (Hooge), 377.
 Register, 292, 688.
 • van stukken, 643, 801, 802.
 Registratie, 646.
 Registreren, 253, 644, 647.
 Reglement (Nederlandsch echt-), 300.
 • afschrijvingen, 94.
 • bagage, 94, 524, 529, 531.
 • bank-courant, 512.
 • bevordering Comp^e diena-
 ren, 553.
 • borgtogten, 427.
 • drukkerijen, 493.
 • gepermitteerde bagage,
 192, 213, 428, 430, 679.
 • in- en afschrijvingen, 302,
 303.
 • . . . uitweging, 769, 776.
 • klein zegel, 308.
 • lijkstatiën, 740.
 • onderwigten, 107, 733,
 752, 757, 758, 768.
 • pracht en praal, 3, 19,
 165, 226, 418, 806.
 • provianderen, 337.
 • provisiën en douceurs,
 93, 118, 333, 520, 789.
 • rantsoenen, enz., 20, 338,
 342, 346,
 496, 772.
 • . . . schepe-
 lingen, 571, 574.
 • verbetering Comp^e diena-
 ren, 385, 595, 807.
 Reglement op het verstrekken van
 handgeweer, enz., 306.
 • verstrekkingen, 53, 61,
 343.
 Regres, 564.
 Regt (Chineesch), 476.
 • (inkomend), 99, 212, 217, 613,
 685, 687, 692, 694—696, 700.
 • (in- en uitgaand), 155, 230,
 244, 246, 247, 294, 448, 611,
 684, 685, 687, 693, 694, 699,
 700, 705, 785, 804.
 • (uitgaand), 690, 693, 696, 698,
 704, 705.
 • -bank, 584, 661.
 Regter, 16, 29, 210, 268, 404, 425,
 426, 444, 482, 508, 558,
 649.
 • (dagelijksche), 249, 703, 706.
 Regtszaak, 463.
 Reinigen (wegen en straten), 292.
 Reis (binnenlandsche), 233.
 • -kosten, 636.
 • en teer-kosten, 635.
 Reiziger, 348.
 Rejectie, 624.
 Rekening, 428, 556—558, 609, 632,
 635, 645.
 • (aparte), 385, 403.
 • van continuërende sche-
 pen, 657.
 • v/d generale ontvangst,
 122.
 • van schenkage, 90.
 • . . . soldijen, 283.
 Rekest, 166, 558, 623, 634, 643,
 646, 801, 802.
 Relas, 636, 637, 639, 643, 801.
 Relegatie, 242, 527, 583, 700.
 Relief, 261.
 Religie, 154, 454, 455.
 • (Christelijke), 206.
 • (Gereformeerde), 659.
 Remboursement, 691.
 Rembouseren, 301, 608.
 Remis, 431.
 Remise, 515, 592, 593.
 Remissie, 785, 804.
 Remitteren (geld), 227.
 Rendement, 785, 804.
 Renovatie, 428, 474, 609, 636.
 Renteloos, 299.
 Renten, 120, 157, 227, 523, 534,
 567, 732, 802, 803.
 Renuntiëren, 200, 558.

- Benvooi, 28.
 Reorganisatie, 26, 106.
 Reparatie, 53, 60, 61, 65, 69, 70, 72, 90, 93, 189, 209, 506, 512, 711, 713.
 Repareren, 107, 208, 209, 252, 456, 597, 600.
 Repartitie, 119, 297, 395, 397, 400, 618.
 Repatriëren, 286, 413, 429, 430, 521, 522, 545, 546, 561—563, 565, 574, 585, 586, 670, 671, 679.
 Repatriërenden, 28, 145, 233, 369.
 Repeteren (acceptatiën, enz.), 270.
 Replek, 166, 261, 271, 292, 633.
 Representatie, 488.
 Reprochen, 166, 292, 633.
 Repudiatie, 640.
 Reputatie (Comp^e), 228.
 Re-saluut, 201, 377.
 Rescontreren (koopmanschappen), 737.
 Rescriptie, 166.
 Resident, 5, 9, 42—44, 59, 60, 71, 72, 75, 95, 101—103, 112, 113, 115, 224, 323, 327, 359, 526, 593, 810.
 Resolutie, 27, 55.
 . der Hooge Regering, 425.
 Respect, 552.
 Responderen voor iets, 389.
 Responsabel, 564.
 Responsiven, 575, 576.
 Ressort v/d Comp^e, 550.
 Restant-briefje, 342.
 Restanten, 70, 74, 75, 241, 251, 252, 333, 341, 351—353, 355, 377, 458, 759, 761, 771.
 Restitutie, 163.
 Resumeren, 623, 624, 628, 629, 635.
 Resumptie, 630, 631, 642.
 Retardement, 249, 703.
 Retour, 157, 359, 360, 598, 782.
 . -schip, 24, 142, 156, 177, 178, 285, 286, 320, 339, 386, 411, 420, 516, 524, 537, 542, 670, 807.
 . -vloot, 198, 278, 517, 779.
 Retourneren naar China, 116.
 Retroacta, 672, 802.
 Revenu, 150.
 Revisie, 642, 765—768.
 Revocatie, 640.
 Revolte (Chinesche), 525.
 Revue, 433, 437, 440.
 Rhinoceros, 589.
 Riet (in 't) geloopt, 167.
 Rigtsnoer, 192, 223.
 Ring, 277.
 Rinkelrootjen, 187.
 Risico, 99, 100, 102, 224, 352, 353, 593.
 Risqueren, 70, 75.
 Ritmeester, 2, 50, 87, 193, 429, 511, 679, 806.
 . der burger kavallerie, 254.
 Rivier, 263, 451.
 Roede, 790.
 . (in de) vallen, 240.
 Roei-schuit, 82.
 . -vaartuig, 9.
 Roeijer (inlandsche), 9.
 Roer, 261, 637.
 . -slotenmaker, 38, 46.
 Rogge, 133, 769, 798.
 Roggen-vel, 699, 728.
 Rol, 10, 190, 210, 238, 271, 432—434, 438, 442, 473, 474, 518, 584, 623, 631, 634, 641, 648, 649, 763.
 . (kleine), 305.
 . (ordinaire), 103.
 . van kleine zaken, 552, 553.
 . -dag, 107, 189.
 Rolleren, 623, 628, 641.
 Romp, 70, 284.
 Ronde doen, 346.
 Ronggeng, 159.
 Ronselaar, 788.
 Ronselen (dienaren van de Comp^e), 109.
 Roof, 447, 509.
 Rooimeester, 121.
 Ropij, 29, 30, 32, 55, 207, 224, 281, 282, 364—367, 369, 391, 591, 793—797.
 Rotan, 65.
 . -slag, 569, 570.
 Rouleren, 29, 256, 356.
 Rouw-wagen, 226, 519.
 Roven (mensen), 549.
 Rover, 263, 375.
 Royeren, 306, 584, 645, 768, 769.
 Ruilmiddel, 408.
 Ruim (scheeps-), 551.
 Ruïne, 596.
 Ruïneren (suiker-molenaars), 175.
 . (zich), 144.

- Ruiter, 87, 511.
 Rupture, 444.
 Rust-gage, 120.
 Rusten van scheeps-volk, 346.
 Rijden, 498, 503.
 Rijder (zilveren), 792.
 Rij-geld, 510.
 Rijksdaalder, 67, 293.
 Rijks grooten, 473.
 Rijpaard, 20.
 Rijst, 21—23, 25, 34—36, 49, 50, 52, 53, 57, 60, 61, 63—65, 68, 69, 84, 85, 94, 101, 103, 111—113, 115, 121, 133, 142—144, 146, 149, 162, 166, 170, 171, 183, 192, 198, 199, 207, 211, 221, 226, 243, 249, 283, 298, 320, 321, 325, 328, 337—344, 346—348, 360, 449, 451, 473, 491, 503, 506, 520, 521, 528, 529, 533, 573, 662, 700, 703—708, 716, 717, 739, 759, 768, 769, 772, 773, 785, 790, 798, 804.
 • -cultuur, 110, 320.
 • -gebrek, 115, 162.
 • -handel, 221.
 • -koop, 43—45.
 • -magazijn, 533.
 • -markt, 121, 716, 804.
 • -oogst, 192.
 • -pasar, 739, 785.
 Rijtuig, 3, 19, 163, 212, 226, 292, 294, 418, 419, 498, 508, 533, 732, 806, 807.
 Rijzen van de markt, 581.
 Sacrament, 542, 613.
 Saki, 695.
 Salaris, 54, 131, 163, 171, 220, 227, 314, 428, 557, 609, 631—633, 639, 641, 643, 644, 646, 648, 801.
 • -lijst, 623, 688, 801.
 Saldo, 10.
 Salempoeris, 25, 94, 317, 358, 382.
 Salmoniac, 108.
 Salpeter, 108, 126, 131, 136.
 Saluëren, 200, 201, 281, 377, 547, 548.
 Saluut, 200, 201, 376, 377, 547, 548.
 • -schot, 201, 377, 769.
 Salvatiën, 166, 292, 633.
 Sampang, 152, 155, 253, 710, 753.
 Sandelhout, 131.
 Sap, 268.
 Sapan-hout, 131, 699, 728.
 Saus, 345.
 Schaal, 607, 653, 777.
 Schaap, 714.
 Schaarsheid, 140, 143, 792.
 Schade, 128, 243, 249, 302, 380, 561, 564, 703, 708.
 Schadeloos stellen (suiker-molenaars), 176.
 Schaften, 724.
 Schaftijd, 345.
 Schande, 481.
 Schat, 55.
 Schedemaker, 38.
 Scheepjes-schelling, 792.
 Scheeps-boek, 156.
 • -boekhouder, 331.
 • -doos, 384, 385, 469, 535, 758.
 • -gelegenheid, 301.
 • -geweer, 776, 798.
 • -lading, 594.
 • -overheden, 121, 122, 126, 130, 162, 182, 201, 276, 282, 285, 302, 303, 307, 377, 379, 380, 382—385, 407, 408, 414, 423, 468, 469, 499, 517, 530, 531, 534, 535, 616, 620—622, 652, 663, 669, 683, 751, 752, 755, 757, 758, 762, 763, 768, 777—779, 808—810.
 • -papieren, 156.
 • -pas, 407.
 • -raad, 374.
 • -soldijen, 90.
 • -timmerman, 38, 48, 511, 512.
 • -timmeren, 357.
 • -werk, 671, 779.
 Scheid-brief, 405, 407, 626.
 Scheiding, 403, 405.
 Schelling, 224, 366, 369, 714, 791, 793.
 Schenkage, 333.
 • -rekening, 72, 329.
 Schenken, 538, 539, 599.
 Schepeling, 20, 53, 61, 94, 122, 156, 212, 214, 245, 254, 338, 342, 343, 524, 571, 572, 574, 695, 715, 772.
 Schepen (oud), 106.

- Schepenen, 19, 103, 107, 114, 117, 118, 120, 152, 156, 157, 209, 210, 212, 228, 250, 253, 254, 271, 273, 288, 292, 313—315, 319, 366, 367, 417, 423, 429, 438, 442, 443, 447, 448, 456, 463, 466, 497, 508, 509, 525, 540, 560, 575, 577, 582, 584, 595, 610, 618, 643, 649, 656, 679, 687, 711, 718, 735, 739, 764, 789, 801.
 Schepen-handel, 152, 155, 284, 288, 289, 709—711, 753, 785, 804.
 Scherm, 223.
 Scherp (kogels), 75, 76, 79, 80, 799.
 . -regter, 54.
 Scheur, 763.
 Schieman, 267.
 Schieten, 547, 548.
 Schietgeweer, 306, 445.
 Schilder, 38.
 . -huis, 298.
 Schildwacht, 298.
 Schip, 187, 190.
 . (Comp^s), 66, 104, 130, 142, 158, 174, 198, 202, 214, 216, 248, 254, 266, 279, 281, 282, 284, 296, 299, 306, 337, 358, 371, 407, 411, 424, 468, 469, 507, 514, 516, 551, 560, 590, 599, 616, 654, 656, 657, 661, 667, 684, 694, 695, 697, 698, 751, 776, 803, 808.
 . (Engelsch), 109, 160.
 . (vreemd), 514, 547, 601, 787.
 Schipper, 156, 159, 161, 191, 267, 346, 371—373, 662, 669, 697, 698, 707, 708, 733, 769, 778.
 Scholarch, 148, 187, 206.
 School, 104, 148, 188, 206.
 . -meester, 385.
 Schoonhouden, 97, 98, 228, 456.
 Schoot der Maatschappij, 126.
 Schot, 76, 80, 200.
 Schotel, 108.
 Schout-bij-nacht, 546.
 Schouw, 72, 82, 83.
 . -burg, 211.
 Schrijfbehoeften, 430.
 . -gereedschap, 105.
 . -kantoor, 52, 278.
 . -tuig, 52, 60, 65, 328.
 . -werk, 26, 27, 310, 385, 621, 650, 674.
 Schrijven aan inlandsche vorsten, 770.
 Schrijver, 121, 139, 330, 486, 539.
 . (Maleidsch), 71
 Scriba, 100.
 . (gezworen), 39, 45.
 Scribent, 26, 27, 31, 58—60, 67, 68, 70, 330.
 Scrupel, 595.
 Schuiftang, 270.
 Schuilnest, 209, 235.
 . -plaats, 736.
 Schuit, 82, 83, 694.
 Schuld, 394, 482, 485, 557, 637, 658.
 . (desperate), 592.
 . (uitstaande), 294.
 . -kennis, 632.
 . -rekening, 152, 301, 380.
 Schuldenaar, 661, 662.
 Schutter, 210, 735.
 Schutters-eed, 734.
 Schutterij, 303, 429, 679.
 Schuur, 34.
 Schijn-winst, 33, 352.
 Secluderen (vreemdelingen), 66.
 Seclusie, 586.
 Secretarie, 31, 37, 171, 584.
 . (generale), 319, 425, 431, 439, 494, 495, 510, 555, 674.
 . Raad van justitie, 195, 196, 228, 278, 279, 765.
 . Schepenen, 314, 315.
 Secretaris, 37.
 . Bank van leening, 169.
 . Boedelmeesteren, 105, 116, 229, 314, 431, 441, 443, 509.
 . Chinesche raad, 114, 196, 438.
 . Heemraden, 168, 229.
 . Hooge Regering, 119, 164, 190, 192, 204, 463, 610.
 . . . (1°), 437, 438.
 . van huwelijksche en kleine zaken, 95, 96, 609, 641.
 . . justitie, 95, 96, 105, 509, 623.
 . . politie, 95, 96, 98, 99.
 . Raad van justitie, 107, 163, 199, 278, 300, 428, 765, 768.

- Secretaris retour-vloot, 198, 779.
 • van Schepenen, 19, 253, 289, 300, 303, 314, 315, 366, 466, 540.
 • v/d weeskamer, 95, 105, 229, 431, 509, 644.
 Secreteren, 283, 757, 788.
 Secretese, 268.
 Secte (heidensche), 313.
 Secunde, 64, 65, 69, 93, 95, 96, 100, 102, 171, 329, 563, 784.
 • bij de groote geldkas, 122.
 • in den grooten winkel, 140.
 Securiteit, 388.
 Seeng, 479.
 Sein, 345, 385.
 • -brief, 375.
 • -schot, 200, 376.
 Sententie, 379, 527, 624, 627, 629, 630, 637, 641, 643, 765, 801.
 Separatie, 404, 405.
 Sequester, 120, 141, 163, 187, 189, 431, 597, 601, 602, 690.
 Sequestratie-penningen, 627.
 Sequestreren (geld of goed), 626.
 Serang, 292, 324, 325.
 Sergeant, 39—48, 58, 59, 62, 64, 67, 68, 71, 86, 179, 194, 283, 310, 322, 323, 325, 326, 347, 766.
 • -majoor, 546.
 Servituut, 161, 162, 238.
 Sessie, 429, 430, 651.
 • geven, 546.
 Sexe, 479.
 • (mannelijke), 432.
 • (vrouwelijke), 406.
 Silentium (eeuwig), 238.
 Sirih, 69, 71.
 Sjahbandar, 7, 8, 37, 116, 142, 150, 154, 175, 193, 218, 225, 229, 246, 249, 256, 259, 260, 269, 290, 409, 410, 418, 425, 434, 447, 448, 451, 452, 459, 461, 463, 466, 495, 496, 508, 513, 550, 563, 576, 584, 610, 612, 613, 619, 654, 671, 672, 676, 677, 683, 684, 696—698, 700, 701, 307, 706, 707, 775, 799, 806.
 Sjahbandarij, 36, 250, 359, 362, 449, 451—454, 677, 683, 704, 705, 707, 783, 784.
 Slaaf, 5, 8, 65, 69, 97, 98, 121, 140, 141, 150, 211, 232, 243, 244, 323, 327, 357, 358, 361, 445, 509, 548, 550, 568—570, 576, 584, 590, 592, 601, 602, 669, 670, 678, 696—698, 719, 725, 756, 809, 810.
 Slaaf (Comp^s), 31, 32, 117, 137, 138, 335, 449, 804.
 • (gedroste), 180, 539.
 • (krankzinnige), 568.
 • (vrijgegeven), 105, 236, 465.
 Slaan (pijjes), 453, 454.
 Slachten, 714, 715, 734.
 Slacht-vee, 503.
 Slapen in de open lucht, 346.
 Slaper, 215, 786.
 Slaven-jongetje, 106.
 • -prauw, 141.
 • -transport, 639.
 Slavernij, 549, 550.
 Slavin, 5, 141, 482, 809.
 Sleep, 212.
 Sleet, 61.
 Slenter, 300.
 Slepen (halken), 262.
 Sleur, 235.
 Sleutel, 16, 780, 781.
 Slippen (laten), 223.
 Sloep, 7, 72, 90, 261, 733.
 Sloop, 180, 183.
 Sloopen (Comp^s schepen), 667.
 Slordigheid, 158, 271, 300, 574, 575.
 Slot, 16, 780.
 Slotenmaker, 38.
 Sluik (ter), 722.
 • invoeren, 695, 700.
 Sluiken, 775.
 Sluikerij, 254, 258, 380, 696, 701, 706, 783.
 Sluikhandel, 153, 267, 269.
 • -weg, 710.
 Sluis, 713, 716.
 Sluiten, 293, 294, 530.
 • van boeken, 122, 390, 591.
 Smeden, 357.
 Smeltverlies, 795.
 Snid, 38, 40, 45, 62, 67, 71, 138, 803.
 Smids-winkel, 803.
 Smokkelarij, 448.
 Smokkelhandel, 268, 467.
 Smook-winkel, 196.
 Smoren (eene zaak), 776.
 Snaphaan, 80, 81, 306, 764, 799.
 • -kogel, 777.
 Sneuvelen, 179.
 Snuisterijen, 453, 712, 713, 734.

- Soep, 344.
 Soeri, 722.
 Soesoehoenan, 34, 591.
 Soldaat, 39—47, 49, 58—60, 62, 67, 68, 71, 86, 322—324, 326, 327.
 . (inlandsch), 32, 293, 298, 786, 787, 800.
 Soldatesque, 106.
 Soldij, 33, 47, 54, 58, 59, 63, 84, 85, 90, 117, 163, 191, 242, 293, 301, 321, 324, 329, 330, 725.
 . (inlandsche), 10.
 . (te voren staande), 164.
 . -bediende, 523, 560.
 . -boek, 66, 156, 206, 311, 331, 385, 559, 560.
 . (scheeps), 380.
 . -boekhouder, 37, 95, 100, 300, 301, 380, 413.
 . -geld, 33, 36.
 . -kantoor, 37, 171.
 . -memorie, 309.
 . -overdrager, 37, 95, 96.
 . -rekening, 32, 49, 67, 68, 152, 158, 300, 301, 309, 310, 412, 540, 645.
 Solidum (in), 564.
 Sollicitant, 302.
 Solliciteur, 166, 167, 428, 474, 552, 609, 641—643, 648, 688, 801.
 Somah, 449, 451—453.
 Sommatie, 428, 509, 609, 636.
 Sortering, 317, 358.
 Soulaas, 121, 151, 298, 618.
 Soulageren (den kolonel v/d schut-terij), 106.
 Source, 235.
 Sous-lieutenant, 39, 41, 47, 48, 50, 51, 87, 282, 511.
 Soija, 695.
 Spectateur, 718, 726.
 Specerijen, 18, 24, 25, 59, 63, 94, 126, 128, 133, 183, 185, 189, 216, 226, 232, 325, 333, 334, 339, 340, 357, 381, 408, 491, 499, 654, 710, 737, 756—758, 775, 777.
 Specerij-kantoren, 153.
 Specificeren door notarissen, 210.
 Speculatie (ter), 476.
 . (punt van), 383.
 Spek, 21—23, 25, 53, 74, 134, 183, 337, 338, 340, 341, 343, 344, 370, 491, 573, 772, 773, 777.
 Spel, 599, 719, 720.
 Spelen (wajang), 726.
 Spiegel, 700.
 Spillage, 94, 100, 127, 128, 130, 132, 133, 135, 136, 162, 181, 182, 201, 295, 302, 376, 423, 472, 520, 533, 662, 752, 757, 769, 789.
 Spinnen, 217, 506.
 Splitsing, 169.
 Spijker, 72, 133, 136, 169, 771, 772.
 Spijs, 180, 182.
 . -kamer, 378.
 Staaf-goud, 581.
 . -koper (Japansch), 18, 302, 357, 381, 382, 710, 728.
 . -ijzer, 169, 771.
 . -zilver, 160, 581.
 Staak, 57, 489.
 Staal, 94, 133, 136, 169, 502.
 Staart-peper, 126, 297, 615, 619, 622, 755.
 Staat (armoedige), 111.
 . (bewoonbare), 209.
 . van wijzen, 271.
 . -rekening, 168, 279.
 Stadhuis, 366, 368, 625, 634.
 Stads-apotheker, 334, 544.
 . -bediende, 121.
 . -chirurgijn, 601.
 . -diensten, 120.
 . -docter, 193, 212, 334, 500.
 . -drukker, 534.
 . -drukkerij, 493—495.
 . -gelden, 500.
 . -gracht, 5, 456, 711.
 . -herbergier, 211.
 . -kas, 679.
 . -lasten, 114, 228, 273, 456, 463, 466, 509.
 . -logement, 692, 710.
 . -penningen, 560.
 . -poort, 625, 725.
 . -vendumeester, 202, 220.
 . -vroedvrouw, 446.
 . -werken, 165, 464.
 Staken (werkvw.), 256.
 Staking, 143.
 Stal (Comp*), 123.
 . -meester, 123, 563.
 Stampen (rijst), 341.
 Stamper, 306.
 Stapel, 590.
 Staten Generaal, 1, 336, 463, 735.

- Statuten van Batavia, 210, 226, 482, 557, 659, 734.
 Statuur, 109.
 Steen, 503, 504.
 Steenbakker, 256.
 • -bakkerij, 441, 646.
 • -houwer, 197.
 • -stuk, 79.
 Stel, 220, 274, 276.
 Stelen, 130, 251.
 Stem (adviserende), 672.
 • (concluderende), 672, 673.
 Stemmen (werksw.), 672.
 Stempel, 215, 282, 364, 365, 368, 714, 794, 796.
 • (Comp^r), 683.
 Stempelen, 215, 457, 516.
 • (papier), 205.
 Stempeling, 366.
 Steng, 610.
 Sterfgeval, 441, 459, 564.
 Sterfte, 282, 290, 363, 507, 594, 602, 603, 729.
 Sterven, 244, 393, 399, 401, 485.
 Stiefbroeder, 398.
 • -moeder, 586.
 • -vader, 586.
 Stilhouden, 418, 419.
 Stilstaan v/e suikermolen, 144, 151.
 • van tractement, 242, 524.
 Stilstand van emolumenten, 521.
 • tractement, 231.
 Stoel, 170, 600, 601.
 Stoep, 719.
 Stof, 590.
 • (peper-), 129.
 Stoffigheid, 130.
 Stok, 419.
 Stoken, 595, 596.
 Stok-suiker, 535, 536.
 Stootplaat, 133, 136.
 Storm, 296.
 Storten (geld), 320, 559, 567, 794.
 Straat, 187, 228, 292, 419, 456, 498, 570, 712, 718, 722.
 Straatschenderij, 569.
 Straf (kapitale), 374.
 Straffen (werksw.), 568.
 Strand, 195, 272.
 • -regent, 36, 101.
 • -regentschap, 34.
 • -wacht, 250, 703, 706.
 Stroom, 195.
 Stroop, 155, 710, 717.
 Stroopen (werksw.), 173.
 Stroo-zak, 72.
 Stuiver, 366.
 • (dubbelde), 591.
 Stuk-goederen, 691, 777.
 Stuurman, 31, 32, 138, 191, 267, 322, 325, 733, 751, 807, 809.
 Stuurmans-gereedschap, 285.
 Stijfsel, 132.
 Stijl van regten, 200.
 Subject (baatzuchtig), 223.
 • (vile), 242.
 Submissie, 775.
 Subordinatie, 373, 374.
 Subsidie, 32, 49, 68.
 Substitutie, 559, 640.
 Substituut, 444.
 Subtiliteit, 464.
 Successie, 392, 393.
 • ab intestato, 482.
 Succumbant, 802.
 Suiker, 21—23, 25, 35, 57, 61, 94, 129, 145, 151, 152, 155, 160, 173—175, 177, 183, 246—249, 287, 288, 337—340, 343, 344, 346, 347, 355, 356, 360, 450, 452, 472, 573, 594, 616, 618, 676, 700—703, 710, 739, 770, 773, 778, 807—809.
 • -administratie, 173.
 • -brood, 269, 535.
 • -cultuur, 173, 175.
 • -leverantie, 331.
 • -molen, 35, 57, 144, 145, 150—152, 155, 171, 174—177, 190, 287, 288, 433, 438, 441, 442, 535, 539, 540, 646, 702, 710, 711.
 • -pakhuis, 562.
 • -riet, 151.
 Sultan, 34, 41, 57, 75, 113, 152, 321, 526, 591, 674.
 Super-carga, 654.
 Suppoost, 14, 137.
 Superscriptie, 639.
 Surchéance van betaling, 738, 784, 785, 804.
 Surplus, 485.
 Surrogatie, 640.
 Suspect, 415, 440.
 Suspenderen, 153, 648.
 Suspensie, 255.
 Suspicie, 9, 706, 707.
 Synode, 659.

- Taal, 12.
 • (Arabische), 206.
 • (Chinesche), 427.
 • (inlandsche), 13.
 • (Javaansche), 617.
 • (Maleische), 12, 206, 527—529, 617.
 Tabak, 36, 247, 689, 700, 721.
 • (Chinesche), 450.
 • -rooken, 195, 196,
 Tafel, 646.
 • des Heeren, 542.
 • -gast, 724.
 • -geld, 99.
 • -goed, 283.
 Tail, 791
 Talak, 405, 406.
 Tali, 790.
 Tamar, 347.
 Tamarinde, 21—23, 66, 122, 134, 337—340, 443, 344, 346, 347, 573, 773.
 Tambanger, 69.
 Tamboer, 39—47, 49, 50, 58, 62, 86, 87, 310.
 Tandil, 324, 325.
 Tandjoeng-poera, 694.
 Tantum, 135.
 Tap-nering, 722, 724.
 Tappen, 717, 722, 724, 725.
 Tapper, 725.
 Tardance, 707.
 Tarra, 129, 499, 777.
 Tarwe, 25, 63, 108, 133, 136, 207, 325, 339, 432, 769, 798.
 Tax, 31.
 Taxatie, 162, 231, 245, 268, 527, 601, 602, 627, 635, 691, 707, 812, 818.
 Taxeren, 428, 609, 649.
 Teekenen, 10, 16, 190.
 Teer, 92.
 Tegemoetkoming, 290, 540.
 Tegenstrijdigheid, 648.
 Tegenzin, 528, 529.
 Tehuis-reis, 24, 233.
 Tellen, 368, 560.
 Tentamen, 179, 654.
 Teregt-staan te Batavia, 525.
 Termijn, 30, 105, 141, 209, 261, 280, 497, 508, 517, 530, 540, 585, 633—635, 642, 738, 794.
 • houden, 271.
 Terugbetalen aan de Comp^e, 229.
 Terugreis, 215.
 • naar Nederland, 197.
 Terugvracht, 181.
 • -zending, 663.
 Testament, 16, 149, 236, 312, 313, 379, 415, 464, 485, 486, 554, 555, 571, 624, 639, 644, 645, 647, 738.
 • (mutueel), 586.
 Testateur, 149, 210, 236, 379, 417, 464, 554, 555, 571, 738.
 Testatrice, 554, 555.
 Thee, 128, 196, 222, 233, 234, 319, 423, 507, 508, 536, 537, 566, 599, 655, 656, 728, 764.
 Tienden, 815.
 Timmerage, 53, 60, 65, 69, 72, 90, 93, 262, 328, 329, 625, 638, 732.
 Timmering, 506.
 Timmerman, 38, 40—46, 58, 62, 67, 71, 88, 137.
 • (reizende), 36.
 Timmerwerf, 35.
 Tin, 66, 70, 122, 126, 257, 258, 265, 276, 299, 300, 357, 381, 382, 553, 654, 710, 728, 756.
 • -erts, 66.
 Titel, 1.
 Tjaeng, 790.
 Tjap, 203, 215, 357, 362, 709.
 • (looden), 108.
 Tjappen, 381, 599, 682, 683, 783, 784.
 Tjatjah, 36, 449, 451—453.
 Tjauw, 155, 156.
 Tjoenia, 155, 710.
 Toeak, 722.
 • -azijn, 21—23.
 Toegevendheid, 536.
 Toelage, 160.
 Toembak, 790.
 Toemenggoeng, 103.
 Toespijs, 345.
 Toetakelen, 54.
 Toetsen, 578, 579, 581.
 Toezets, 795.
 Toezigt, 10.
 Togt (binnenlandsche), 197.
 Tol, 66, 101, 155, 171, 213, 230, 245, 247, 359, 361, 381, 431, 449, 451, 611, 658, 659, 686, 691, 692, 694, 696, 699, 700, 702—708, 716, 721, 804.
 • (dubbelde), 473.
 • -briefje, 712.

- Tol-geld, 391.
 • -poort, 449.
 • -vrij, 452, 473, 693—695, 697—699.
 Tolk, 38, 48, 114, 427.
 Tooneel-spel, 726.
 Topbaan, 36, 157, 161, 453, 454, 718.
 • -huis, 718.
 • -spel, 58.
 • -tafel, 204, 247, 599, 717, 718.
 Toppen, 599, 718, 719.
 Tortura (sub), 625.
 Touw, 54, 57, 65.
 • -pakhuis, 252, 562.
 • -werk (oud), 384.
 Traan, 134.
 Tractement, 50, 120, 148, 165, 186, 191, 202, 229, 231, 242, 277, 329, 385, 407, 408, 423, 446, 500, 524, 545, 546, 553, 739.
 Tracteren (inlandsche hoofden), 232.
 Trafiquant, 654.
 Tramperen in iets, 700.
 Transactie, 626.
 Transgresseur, 255.
 Translateur, 45, 48, 100, 617, 618.
 • (Chinesche), 434.
 Transport, 504, 508, 550, 563, 584, 597, 737.
 • (vrij), 194.
 • verleenen, 254, 469.
 • -brief, 508.
 • -geld, 669—671.
 Transportabel, 544.
 Transporteren, 464, 525, 676.
 • (aandeelen), 390.
 Trein, 138.
 Trek-paard, 3, 4.
 Tribuut, 273.
 Tripang, 230, 245, 654, 655, 694, 699.
 Triplo (in), 220.
 Trom, 306.
 • -vel, 51.
 • -petter, 38—41, 47, 50, 58, 59, 62, 64, 87, 322, 325, 511.
 Troubelen, 354.
 Trouw, 18.
 • (ter goeder), 615, 622.
 • -brief, 116, 647.
 Trouwen, 406, 454, 479, 481, 483.
 Tucht, 408.
 • -huis, 121.
 Tuig, 70
 Tuigage, 61.
 Tuin, 4, 234, 294, 311, 535, 614, 723.
 Turberen (de Bataviasche bovenlanden), 212.
 Twijfeling, 758.
 Tijd (verbonden), 164, 231, 296, 301, 621—523, 565, 585, 788.
 Tijger, 588, 589.
 Uitbesteden, 218, 228, 423.
 Uitbetalen (soldijen), 164.
 Uitbetaling, 202.
 Uitdienen (zijn verband), 231.
 Uitgaven (dagelijksche), 366.
 Uitgeven (duiten), 56.
 Uithalen, 418, 419.
 Uitkeering, 138, 139, 544.
 Uitkiezen (slaven), 140.
 Uitkoop-prijs, 737.
 Uitkoops, 756.
 Uitlandig, 481, 559.
 Uitlandigen, 349, 350.
 Uitleveren (moordenaar), 283.
 Uitlevering, 499, 736.
 Uitmodderen, 456, 560.
 Uitmoddering, 120.
 Uitmonsteren uit het hospitaal, 492.
 Uitreis, 676.
 Uitschot, 141.
 Uitslag, 129, 130.
 Uitspraak, 404, 628, 641, 642, 706.
 • (arbitrale), 626.
 Uitstel, 300, 374, 738.
 Uitstorting van dranken, 135.
 Uittreksel, 357, 755.
 Uitvlugt, 468.
 Uitvoer, 142, 143, 146, 171, 174, 198, 199, 211, 217, 246, 250, 357, 449—451, 536, 541, 551, 594, 607, 613, 615, 651, 655, 680, 683, 684, 691, 692, 694, 704, 707, 728, 740, 755, 770, 799, 804, 807.
 Uitvoeren, 249, 658, 671, 672, 784.
 Uitweg, 607.
 • zoeken, 206.
 Uitweging, 408, 499.
 Uitzetten (geld), 227, 350, 417.
 Ulceratie, 492.
 Urineren, 502.
 Usantie, 127, 709.
 • (aloude), 161, 701.
 • (oude), 32, 225.
 Uso (à), 266, 267.

- Vaandrig, 39—48, 51, 52, 58—60, 62, 64, 65, 86, 95, 96, 303, 322, 325, 347, 679, 680, 698, 736.
- Vaart, 103, 217, 257 - 260, 430, 763, 774.
- (gepermitteerde), 435.
 - (particuliere), 351, 361, 513, 619, 653.
 - (vrije), 118, 214, 215, 219, 355, 357, 407, 472, 755.
- Vaartuig, 217, 241, 332, 447, 611, 617.
- (aangehaald), 210.
 - (burger), 495.
 - (Comp^r), 9.
 - (inlandsch), 130.
 - (particulier), 266, 417, 469, 500, 508, 590, 591.
 - (vreemd), 254.
- Vaarwater, 26, 302.
- Vaatwerk, 134, 686, 687, 798.
- Vacantie, 616.
- Vacatie, 626, 630, 631, 634, 640, 646.
- -dag, 579.
 - -geld, 527, 646, 649
- Vacature, 595.
- Vaceren, 12, 107, 256, 366, 434, 624, 626, 627, 630, 634, 683, 765.
- Vader, 395—400, 476, 478, 479, 484, 486, 488, 554, 586.
- Vagebond, 437, 509.
- Vagabonderen, 356.
- Valideren, 94, 108, 567.
- Validiteit, 662.
- Varken, 24, 26, 339, 714, 734.
- Vasten, 729.
- Vat, 687.
- Vechten, 305, 624, 629.
- Vec, 699, 714.
- -slachterij, 36.
- Veerman, 148.
- Veiligheid (publieke), 679.
- Veiling (publieke), 162.
- Veldschans, 179.
- Vendumeester, 30, 120, 131, 132, 169—171, 189, 193, 431, 509, 597, 598, 794, 801.
- Vendu-boek, 156, 626.
- -geld, 627.
 - -kwitantie-boek, 156.
 - -penningen, 132, 508, 647.
 - -rol, 645.
 - -salaris, 189.
- Vendutie, 107, 131, 134, 207, 208, 227, 243, 431, 627, 646, 720.
- (publieke), 95, 96, 99, 102, 198, 220, 232, 284, 597, 614, 671.
- Ventilator, 378.
- Veraliëneren (iets uit een boedel), 477.
- Verantwoorden, 51, 458.
- (zich), 286.
- Verantwoording, 285, 807.
- (maandelijksche), 609.
- Verarming, 794.
- Verbaal, 626.
- Verband, 164, 231, 428, 521, 522, 524, 776.
- (tweede), 85.
 - -doek, 180, 182.
 - -schrift, 736, 737.
- Verbetering, 528, 553.
- Verbeurdverklaring, 198, 774.
- Verblijf, 8.
- (vast), 435, 438.
 - -plaats, 219, 242.
- Verduistering, 150.
- Verf, 132.
- Verfrischen (den mond met arak), 345.
- Vergaderen, 103.
- Vergadering, 6, 404, 539, 767.
- Vergaderkamer, 150, 366.
- -plaats, 766, 767.
- Vergapen (zich), 587.
- Vergeet-boek, 11, 231, 760, 779.
- Vergelijken (negotie- met soldij-boeken), 206.
- Vergetelheid, 527.
- Vergoeden (erreuren), 607.
- Vergoeding, 120, 141, 389, 737, 763.
- Verguld, 577.
- Vergunning, 454.
- Verhaal (tot zijn) komen, 262.
- Verhalen (schade aan borgen), 561.
- Verhuren, 168, 170, 273, 533, 614, 713
- Verifiëren, 214, 659
- Verkooien (indigo), 520.
- Verkoop, 534, 537, 538, 611, 612, 615, 617, 619, 646, 738—740, 760, 801, 802.
- (contante), 120, 133.
 - (eerste), 526.

- Verkoop (gerechtelijke), 189.
 • (publieke), 431.
 • van vaartuigen, 154.
 • -prijs, 332—334.
 Verkoopen, 162, 166, 168, 597.
 Verkoopng, 220, 412.
 • (publieke), 314, 315, 801.
 Verlamd, 504, 541.
 Verlaten (heimelijk), 618.
 Verlegenheid, 65.
 Verleiden (negorij-volk), 153.
 Verlies, 441.
 Verloop van volk, 212
 Verlossen naar Nederland, 420.
 Verlossing, 462, 585.
 Vermaak, 529.
 Vermaken bij donatio inter vivos, 464.
 Vermaking, 16.
 Vermenging, 124, 403, 404.
 Vermillioen, 129.
 Verminkt, 540, 541.
 Vermoorden (inlander), 283.
 Vermunten, 796.
 Vermijteren van rijst, 520.
 Vernietigen (verkladde zegels), 205.
 Veroordeelen tot de ketting ad vitam, 160.
 Verpachting, 36, 100, 150, 155, 203, 213, 244, 288, 362, 391, 448, 449, 451, 531, 598, 688, 734, 804.
 Verpander, 350.
 Verplaatsing, 158.
 Verplegen (krankzinnige slaven), 568.
 Verruilen (inlandsche Comp^a diena- ren), 201.
 Verrijken (zich), 113.
 Verscheping, 472.
 Verschieten (buskruit), 295.
 Verschooning, 296, 388.
 Verschot, 428, 609, 632.
 Versmelting, 108.
 Verspillen (peper), 130.
 Verstand, 478.
 Verstek, 29, 659, 690.
 Verstekeling, 386.
 Versterf, 436, 665, 666.
 • -regt, 488.
 Verstoten, 482, 490.
 Verstrekken (gewigten), 251.
 Verstrekking, 93, 164, 276, 283, 316, 370, 804.
 Vertering, 636.
 Vertier, 310.
 • (slecht), 217.
 Vertimmeren, 456, 709.
 Vertimmering, 54, 93.
 Vertollen, 613, 707, 708.
 Vertoller, 250, 704, 706.
 Vertolling, 217, 700, 705.
 Vertoonen (wajang), 726.
 Vertrek, 8, 434, 439, 441.
 • naar Europa, 389.
 • -dag, 296.
 Verval, 287, 288.
 Vervallen verklaren, 144.
 Vervalschen (opium), 268.
 Vervalsching, 124.
 Verversching, 24, 121, 339, 341.
 Vervliegen van peper, 130.
 Vervoer, 143, 217.
 • (clandestien), 265.
 Vervoeren, 109, 150, 181, 428, 590.
 Verwaarlozing, 125, 776.
 Verwarring, 29, 142, 281.
 Verwisseling, 737.
 Verzamelplaats van namen, 244.
 Verzegelen, 214, 294, 295, 367, 620, 621, 630, 784.
 Verzegeling, 640.
 Verzenden, 6, 251, 536.
 • (regtstreeks), 220.
 Verzending, 303, 762.
 Verzoek, 623.
 Verzoening, 404.
 Verzuim, 15, 125, 269, 301, 575, 634.
 Verzwijgen, 445.
 Vexatie, 661.
 Vice-commandeur, 137.
 Virtualie, 503, 504.
 Vilipenderen door overtreding, 531.
 Vilipendentie, 196, 272.
 Visch, 21, 22, 229—231, 245—247, 338, 348, 449, 699, 700, 716.
 • (gezouten), 122, 572, 573, 772, 773.
 • -markt, 121, 155, 229, 230, 245—247, 699, 715, 716, 785, 804, 805.
 • -verkooper, 805.
 Visscher, 9, 229, 246, 447, 448, 711.
 Visscherij, 7.
 Visie, 630, 631, 641.
 Visitateur der negotie-boeken, 206.
 • soldijen, 16, 201, 379.
 • -generaal, 14, 28, 75, 193, 284, 342, 378, 425, 520, 531, 562, 607, 608, 806.

- Visitatie, 203, 359, 380, 381, 460, 495, 496, 625, 626, 638, 690, 728.
 Visite, 98, 480.
 • -kantoor (generaal), 378.
 Visiteren, 9, 234, 258—260, 733, 799.
 Vitam (ad), 160.
 Vlag, 375, 413, 414, 610.
 • (vreemde), 787, 788.
 Vlagge-doek, 52.
 • -stok, 414.
 Vlag-officier, 418.
 Vleesch, 21, 23, 25, 26, 134, 183,
 • 340—344, 348, 370, 491,
 • 715, 772, 773, 777.
 • (versch), 573, 574.
 • (zout), 53, 74, 337, 338,
 • 573.
 • -hal, 121, 739.
 • -houwer, 715.
 Vloed, 264.
 Vloeken, 374, 387.
 Vlot, 56, 61, 761.
 Voeding, 454.
 Voedsel, 221, 406.
 Voet (Rheinlandsche), 790.
 Voetganger, 294.
 Vogel-nestjes, 451, 654, 655, 694.
 Vogelnest-klip, 36.
 Vogelvrij, 180.
 Voldingen tegen den officier van
 justitie, 634.
 Volleerd, 804.
 Volmaakt, 118, 561.
 Volmachtchap, 512, 513.
 Volumen, 212.
 Volumineusheid, 713.
 Vonnis, 16, 527, 633, 643.
 Vonnissen (werkw.), 583.
 Voogd, 227, 336, 478, 481, 483—
 485, 586.
 Voogdes, 336, 485.
 Voogdij, 483—485, 586.
 Voorbidding, 336.
 • -deur, 443.
 • -dragt, 250.
 • -ganger, 482.
 • -huis, 581.
 • -jaar, 412.
 • -kennis, 479.
 • -kind, 586.
 • -lezen, 11, 627.
 • -lezer, 12, 13, 48.
 • -naam, 764.
 • -ouders, 588.
 • -schriften voor schepen, 373.
 Voorstad, 5, 636.
 • -stelling (publieke), 660, 735.
 Voortteeling, 483, 715.
 Vooruit-betaling, 329.
 • -verstrekking, 224.
 Voorwaarde (huwelijksche), 483.
 Voorwendsel, 362.
 Voorzaal, 196, 553.
 Vorst, 482.
 • (inlandsch), 7, 50, 55, 62,
 • 617, 770.
 • (overwalsch), 617.
 • (uitheemsch), 243.
 Votum, 469.
 Vraagpunten, 629, 649, 650.
 Vracht, 507, 633, 638, 639, 764.
 • -goed, 471.
 • -loon, 101.
 Vrede, 286, 351.
 Vredestijd, 51, 58.
 Vreemdeling, 154, 218, 219, 225,
 236, 254, 281, 377, 418, 423,
 465, 466, 468, 469, 496, 533,
 576, 584, 614, 617, 620, 670,
 677, 734, 736, 739, 760, 808.
 Vriend, 404, 477.
 Vrondel, 129.
 Vrouw, 20, 193, 194, 393—395,
 398—401, 404—406, 418,
 419, 481, 484—486, 523,
 541, 571, 586, 679, 713,
 725.
 • (Chinesche), 476, 477.
 • (gesepareerde), 406.
 • (ontuchtige), 809.
 • (verbannen), 242.
 • (verstoten), 483.
 • (vrijgegeven), 401, 402.
 Vruchtgebruik, 236, 312—315.
 • -gebruiker, 314, 315.
 Vrijage, 402.
 Vrijbrief, 786, 787, 800.
 • -dom, 225, 787, 788.
 • (burger), 165.
 • -geven (slaven), 116.
 • -kooopen (zich), 210.
 • -man, 429, 678, 679.
 Vuilnis, 423, 560.
 Vullen, 129.
 Vuursteen, 80, 81, 306, 620, 621,
 759, 779.
 Vuurwerk, 532, 599, 733, 805.
 Vuurwerker, 88, 664, 665.
 Vijand, 375, 382.
 Vijandelijkheden, 361.

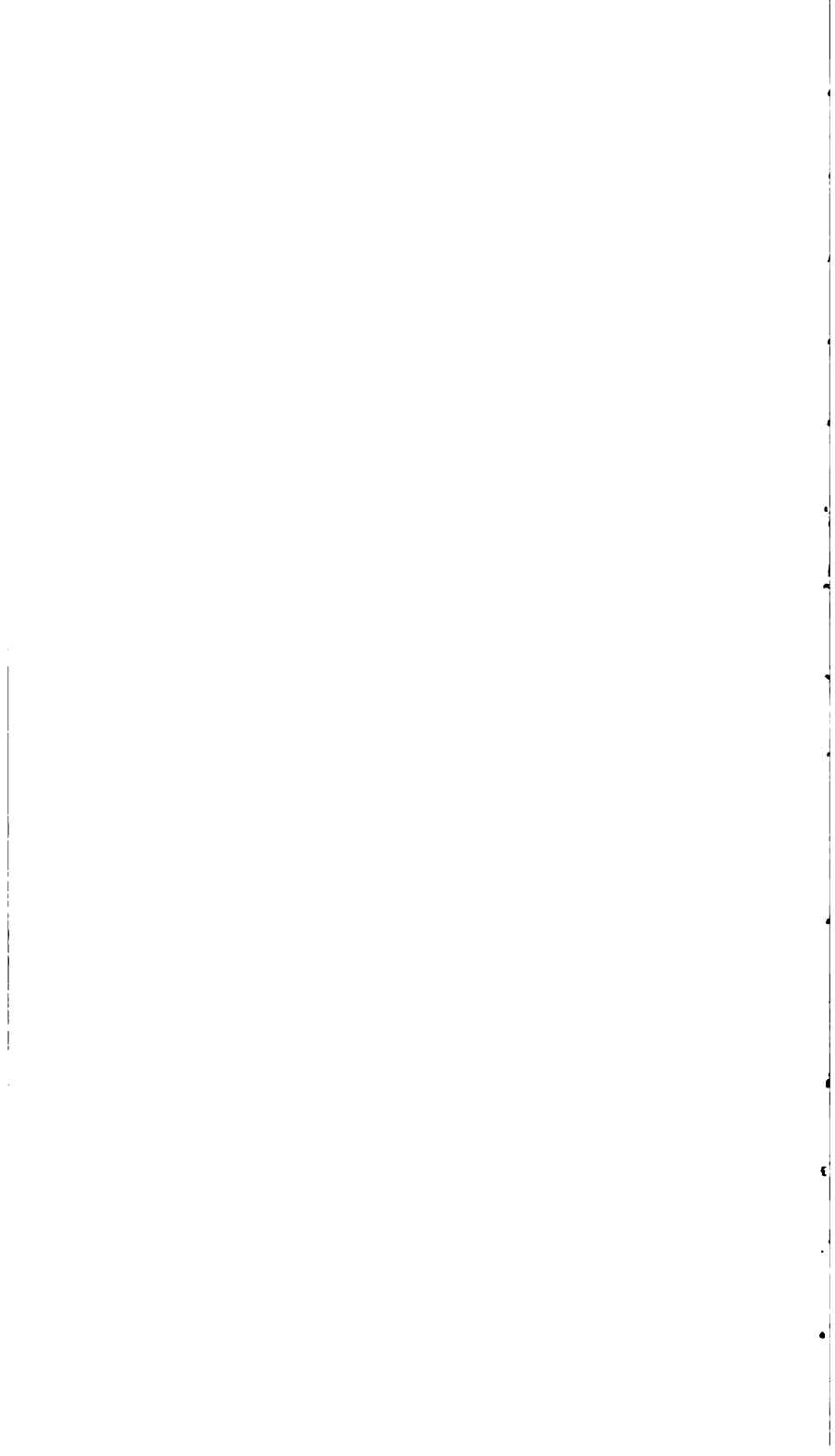
- Waag, 156, 727, 728.
 • -geld, 171, 728.
 • -meester, 121, 171, 275, 617, 618, 707, 728, 739.
 Waar (drooge), 134.
 • (natte), 134.
 Waarde, 281, 282.
 • (beneden de) dalen, 56.
 • -bepaling, 364.
 Waarheden (Goddelijke), 188.
 Waarlo (te), 378.
 Waarnemen (processen), 763.
 • (eene betrekking) 456.
 Waarschuwen (inlandsche hoofden), 255.
 Wacht, 51, 60, 65, 69, 71, 210, 725.
 • (afgeschoten), 345, 346.
 • (burgerlijke), 736.
 • (opgezette), 346.
 • houden, 104, 444, 445.
 • -huis, 97, 98.
 • -meester, 39, 41, 47, 48, 50, 87, 511.
 • -post, 695.
 • -schot, 201, 376, 769.
 Wagen, 20, 418, 419, 498, 519, 533.
 • -pacht, 4, 19, 207, 254, 533, 535, 732.
 • -verhuurder, 20, 163, 419, 533.
 Wajang-spel, 150, 159, 160, 690, 726, 727.
 Wal (aan) komen, 373.
 • zetten, 272.
 Wanbetaling, 100, 785, 804.
 Wangedrag, 561.
 Wannan (rijst), 662.
 Wanorde, 242, 301.
 Wapen, 163, 776.
 • (onbekwaam), 474.
 • -goederen, 737, 778, 779.
 • -kamer, 38, 51, 65, 123, 135, 275, 285, 474, 600.
 • -goederen, 751, 798, 810.
 Waren (vaderlandsche), 93.
 Waroeng, 453, 722, 734.
 Was, 135, 694, 720.
 • -kaars, 69, 134, 135, 171, 183, 185, 519, 720.
 Wasschen (zich) van scheepsvolk), 345.
 Water, 64, 201, 377, 601, 717, 736.
 • (mineraal), 502, 504.
 Water-fiscaal, 193, 194, 199, 249, 250, 268, 407, 496, 531, 619, 669, 695, 701, 703, 705, 707.
 • -gat, 98.
 • -kant, 711.
 • -lood, 791.
 • -vat, 189.
 • -werk, 565, 566.
 • -zucht, 502.
 Wedde-geld, 228.
 Weder-invoer, 613.
 Wedono, 543.
 Weduwe, 20, 120, 418, 419, 441, 454, 481, 482, 485, 486, 488, 557, 601, 806.
 • (Chinesche), 477.
 • (insolvent overleden), 141.
 Weegsel, 130, 653, 777.
 Wees, 227, 557.
 • -kamer, 99, 389, 454—456, 561, 645, 650.
 • -meesteren, 16, 120, 226, 227, 255, 388, 389, 586, 644, 647, 651.
 • -meester-kennis, 644, 645.
 • -opziener, 651.
 Weg, 187, 228, 263, 265, 292, 294, 423, 452, 456, 502, 504.
 • ('s Heeren), 569, 570.
 Wegen (werkw.), 368, 499, 652, 653, 728.
 Weger, 72.
 Wegkappen (jong hout in bosschen), 110.
 Wegloopen, 201, 509.
 Wegspoelen, 502.
 Wellevensheid, 484.
 Welvaart, 653.
 Welvoeglijkheid, 228.
 Werkbaas, 93, 94, 193.
 Werken (gemeene), 361, 442, 443.
 Werklieden, 106.
 Werpen (over boord), 778.
 West-mousson, 243, 263.
 Wet, 554, 555, 661.
 • (Mahomedaansche), 392.
 • (statutaire), 738.
 • -boek, 483.
 • -houder, 304.
 Wever, 506.
 Wiel, 92.
 Wil (uiterste), 235, 312, 379, 486, 512, 555, 624, 738.
 Wildernis, 235, 297.
 Wimpel, 610.

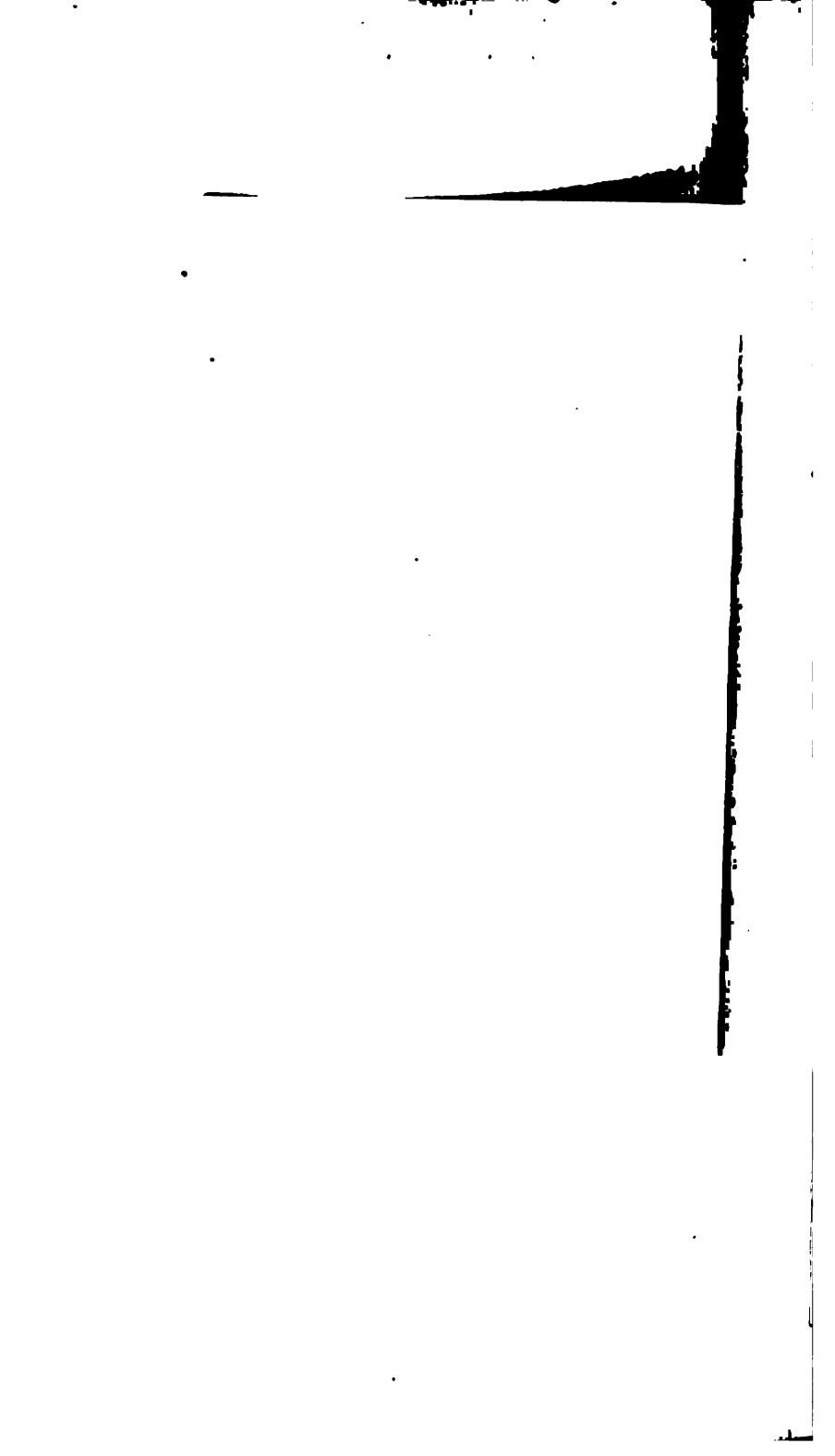
- Wind, 181, 195.
 • -boom (duhbele), 110.
 Winkel, 93, 246, 581, 711, 720, 722.
 • (grootte), 784.
 Winkelier, 47, 95, 96, 333, 711—713.
 Winst, 54, 55, 72, 74, 216.
 • -rekening, 329.
 • en verlies, 63, 67, 622.
 Wissel, 74, 120, 157, 165, 181, 203,
 215, 216, 320, 415, 424, 515,
 592, 593.
 • -brief, 640.
 Witten (werkw.), 97, 98.
 Woning, 506.
 Woonplaats, 109, 432, 433, 437,
 785.
 Woord van eer, 109, 698, 736.
 Woorden (goede), 406.
 Wijk, 434.
 Wijn, 21, 23, 24, 59, 63, 134, 183,
 189, 232, 324, 325, 337—
 340, 342—345, 573, 574,
 694, 700, 772, 773.
 • (Kaapsche), 142, 254, 491.
 • -azijn, 63, 325.
 • -tint, 24.
- Ijk, 251, 252, 276.
 Ijken, 277, 539, 667, 686, 687,
 739, 789.
 Ijking, 778, 786.
 Ijkmeeſter, 686, 687, 707, 739.
 Ijver, 17, 613, 615, 656.
 Ijzer, 94, 133, 136, 216, 270, 274,
 277, 668.
 • -magazijn, 133, 251, 276,
 562.
 • -werk, 771, 772.
- Zaagmolen, 357.
 Zaaſ-laud, 192.
 Zaaſ (civiele), 271.
 • (criminele), 279, 361.
 • (illiquide), 632, 633, 635.
 • (liquide), 632, 633, 635.
 Zaaſjen (katoen), 506.
 Zachtheid, 56.
 Zadelmaker, 38.
 Zak, 65, 367, 368, 631.
 Zamenleving (burgerlijke), 432, 461.
 Zamenrotten, 509.
 Zamenrotting, 569, 570.
 Zamenspannen, 445.
 Zanen, 317, 358, 382.
 Zee, 195, 248, 330, 340, 590.
- Zee (over), 702, 710.
 • -haven, 34.
 • -kaart, 194, 285.
 • -man, 104, 309.
 • -manschap, 375, 387.
 • -nood, 214, 381, 803, 808.
 • -officier, 159, 191.
 • -plaats, 34.
 • -roof, 7, 26, 380.
 • -rover, 8, 9, 158.
 • -roverij, 361.
 • -strand, 723.
 • -tol, 34, 36, 58, 100, 449.
 • -vaart, 165, 310, 551,
 452.
 • -varende, 7, 32, 165, 186, 187,
 207, 324, 471, 595,
 787, 788, 807.
 • (Chineesſch), 435, 437,
 446.
 • -verſtandige, 425.
 • -waardigheid, 424.
- Zeepl, 25, 339.
 Zegel, 36, 101, 156, 190, 204, 205,
 309, 310, 368, 438, 439, 457,
 458, 472, 621, 626, 632, 641,
 642, 787.
 • (verklad), 204.
 • -geld, 161, 309, 310, 629,
 640, 646.
 • -lak, 97.
 • -ordonnantie, 161.
- Zeil, 378, 637, 646.
 Zeilaas-order, 374
 Zeil-doeſ, 670.
 • -maker, 39, 138, 267.
 • -ſchuit, 82.
 • -vaartuig, 9.
- Zek-wijn, 24, 232, 467, 547.
 Zendeling, 594.
 Zesdehalf, 793.
 Zetbier, 717.
 Zieke, 158, 181—185, 188, 387,
 388, 423, 424, 491, 544.
 Ziekenhuis, 181, 501, 505.
 • -vader, 158.
- Ziekte, 12, 13, 282, 298, 363, 403,
 404, 424, 440, 564, 572, 673,
 729, 763, 784.
 Zilver, 221, 224, 263, 365, 366, 481,
 496, 577, 580, 581, 692—
 694, 791, 795, 796, 807.
 • -draad, 20.
 • -ſmid, 578, 581, 752.
 • -werk, 577—579, 752.

- Zilt, 407.
 Zindelijkheid, 282.
 Zitplaats, 167.
 Zoetigheid, 174.
 Zonden, 729.
 Zoon, 394—402, 416, 482, 484—489.
 • (oudste), 476, 478.
 Zout, 21—23, 34, 35, 49, 57, 63, 69, 135, 162, 183, 216, 325, 337—340, 342—348, 407, 449, 451, 452, 491, 502, 506, 573, 772, 773, 790.
 Zuinigheid, 168, 296.
- Zuiveren (Comp. schepen), 282.
 Zuster, 398, 399, 401, 485, 487.
 Zuur worden, 135.
 Zwaarte (intrinsique), 790.
 Zwalp, 56, 762.
 Zwanger, 406.
 Zwarten (werkw.), 97, 98.
 Zwavel, 502.
 Zweren, 374, 465.
 • (trouw), 661.
 Zwerven, 753.
 Zwerver, 509.
 Zijde, 20, 108, 132, 216, 358, 713.
 • -cultuur, 670.

57

B'D APR 17 1915

